T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI
ARKEOLOJİ BİLİM DALI

GEÇ ANTİK ÇAĞ VE ERKEN BİZANS DÖNEMİ'NDE MYNDOS / ASAR ADASI

(DOKTORA TEZİ)

Hazal ÇITAKOĞLU

BURSA – 2023

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI
ARKEOLOJİ BİLİM DALI

GEÇ ANTİK ÇAĞ VE ERKEN BİZANS DÖNEMİ'NDE MYNDOS / ASAR ADASI

(DOKTORA TEZİ)

Hazal ÇITAKOĞLU

Danışman:
Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN

BURSA – 2023

Yemin Metni

Doktora tezi olarak sunduğum "Geç Antik Çağ ve Erken Bizans Dönemi'nde Myndos / Asar Adası" başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Hazal ÇITAKOĞLU

Öğrenci No: 711547002

Anabilim Dalı: Arkeoloji

Programı: Arkeoloji

Tezin Türü: ☐ Yüksek Lisans / X Doktora / ☐ Sanatta Yeterlilik

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : **Hazal ÇITAKOĞLU**
Üniversite : **Bursa Uludağ Üniversitesi**
Enstitü : **Sosyal Bilimler Enstitüsü**
Anabilim Dalı : **Arkeoloji**
Bilim Dalı : **Arkeoloji**

Tezin Niteliği : **Doktora**
Sayfa Sayısı : **xiii+393**
Mezuniyet Tarihi : **……/……/20….**

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN**

GEÇ ANTİK ÇAĞ VE ERKEN BİZANS DÖNEMİ'NDE MYNDOS / ASAR ADASI

Günümüzde Muğla İli, Bodrum İlçesi, Gümüşlük Mahallesi sınırları içerisinde kalan ve antik dönemde Karia kentlerinden birisi olan Myndos antik kentinin güneybatısında Kocadağ ismi verilen bir yarımada, güney doğu uzantısında ise Asar Adası ismi verilen küçük bir ada yer almaktadır. 2009-2013 yılları arasında Asar Adası'nda kazı çalışmaları yürütülmüş ve bu kazılarda, ada üzerinde İÖ 4. yüzyıldan başlayıp, İS 14. yüzyıla kadar süren bir yerleşimin olduğu tespit edilmiştir.

Hristiyanlığın kabul edilmesi ile birlikte, İS 5. yüzyılın sonlarına doğru, adanın en üst bölümünde bir bazilika inşa edilmiştir. Bazilika, İS 8. yüzyılın ortalarında meydana gelen büyük depremle yıkılmış ve bir daha onarılmamıştır. Adanın kuzey yamacında ise bazilikayla ilgili yapı kalıntıları açığa çıkartılmıştır.

Bu çalışmada, Asar Adası'nın Geç Antik Çağ ve Erken Bizans Dönemi'nden başlayarak 14. yüzyıla kadar geçirmiş olduğu mimari gelişim irdelenmiş; arkeolojik araştırmalar ışığında ada üzerinde söz konusu dönemlere ait yapılaşma evreleri tespit edilmiştir. Ayrıca kazılar sırasında ortaya çıkartılan ve tezin zamansal sınırına dâhil olan sikke, seramik, metal, cam ve taş eserler değerlendirilmiş; benzer örnekleri ile karşılaştırılarak tarihlendirmeleri yapılmıştır. Aynı zamanda Asar Adası'nın Geç Antik Çağ görünümü üzerine üç boyutlu bir modelleme çalışması yapılarak ada ve üzerindeki yapıların olası durumuna dair bir öneri sunulmuştur.

Tüm bu veriler sonucunda ise Hristiyanlık ile birlikte adanın dinî açıdan kimlik değiştirdiği; bir bazilika ve bunun etrafını çeviren müştemilatı ile yeni bir anlam kazanarak manastır görünümüne sahip olduğu ortaya konmuştur. Pagan dönemde Apollon'a ait kült alanı ile kutsallığı ortaya konan Asar Adası'nın, bazilika ve ona ait birimleri ile Geç Antik Çağ'da da kutsiyetini koruyarak işlevini sürdürdüğü tartışmasız bir gerçektir.

Anahtar Kelimeler: *: Karia, Myndos, Asar Adası, Geç Antik Çağ, Erken Bizans Dönemi, bazilika*.

ABSTRACT

Name and Surname : **Hazal ÇITAKOĞLU**
University : **Bursa Uludağ University**
Institute : **Institute of Social Sciences**
Field : **Archaeology**
Subfield : **Archaeology**
Degree Awarded : **Doctorate**
Page Number : **xiii+393**
Degree Date : **……/……/20….**
Supervisor : **Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN**

MYNDOS / ASAR ISLAND IN LATE ANTIQUITY AND EARLY BYZANTINE PERIOD

A peninsula called Kocadağ in the southwest of the ancient city of Myndos, which is now within the borders of the province of Muğla, the district of Bodrum, the town of Gümüşlük and was one of the Carian cities in ancient times, and a small island called Asar Island in its southeastern extension are present. Excavations were carried out on Asar Island between 2009 and 2013 and it was found in those excavations that there was a settlement on the island that started in the 4th century BC and lasted until the 14th century AD.

With the adoption of Christianity, a basilica was built at the highest point of the island toward the end of the 5th century AD. The basilica was destroyed by a large earthquake in the middle of the 8th century AD and was never repaired. Remains of buildings related to the basilica were unearthed on the northern slope of the island.

Within the scope of this thesis, the architectural development of Asar Island, starting from the Late Antiquity and Early Byzantine Periods until the 14th century, was scrutinized, and in the light of archaeological studies, the construction phases of the said periods on the island were identified. In addition, coin, ceramic, metal, glass, and stone artifacts unearthed during the excavations and included in the time limit of the thesis were assessed and dated by comparing them with similar examples. At the same time, a three-dimensional modeling study on the Late Antique Age view of Asar Island was conducted and a suggestion about the possible situation of the island and the structures on it was made.

As a result of all the foregoing data, it was revealed that the island changed its identity in terms of religion with the advent of Christianity and acquired a monastic appearance by gaining a new meaning with a basilica and its appurtenances surrounding it. It is an indisputable fact that Asar Island, known for its sanctity with the cult area belonging to Apollo in the pagan period, continued its function by safeguarding its sanctity with its basilica and its units also in the Late Antiquity.

Keywords: *Caria, Myndos, Asar Island, Late Antiquity, Early Byzantine Period, basilica*.

ÖN SÖZ

Benim için, 2009 yılında, henüz daha yolun başındaki bir öğrenciyken başlayan Myndos yolculuğuma bu çalışma ile nokta koymak büyük bir gurur kaynağıdır. Bana güvenerek Myndos'u emanet eden ve bu gururu yaşatan çok değerli Hocam, kazı başkanı Prof. Dr. Mustafa Şahin'e ne kadar teşekkür etsem azdır. Kendisiyle çalışmak ve öğrencisi olmak benim için bir onurdur.

Myndos antik kenti kazılarına emek vermiş tüm akademisyen, araştırmacı, restoratör, öğrenci, aşçı, güvenlik görevlisi olmak üzerine isimlerini tek tek sayamayacağım herkese bu güzel ve eşsiz kenti tanımamızı sağladıkları için sonsuz teşekkür ve saygılarımı gönderiyorum. Sizi hiç unutmayacağım.

Bir diğer büyük teşekkürüm ise başta Prof. Dr. Derya Şahin ve Arş. Gör. Nur Deniz Ünsal olmak üzere, Bursa Uludağ Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü ailesine olacak. Sizin varlığınız ve desteğinizle bu zorlu doktora süreci aşılması daha kolay bir hale geldi. Her birinize ayrı ayrı şükranlarımı sunuyorum.

Bu çalışma esnasında Alman Arkeoloji Enstitüsünün, Münih'teki, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü kütüphanesi burslu araştırmacı olarak ziyaret edilmiş, Alman Arkeoloji Enstitüsü (DAI), İstanbul Şubesinde literatür çalışmaları yürütülmüştür. Her iki kütüphanenin de yöneticilerine ve çalışanlarına şahsıma böyle bir ayrıcalık sağladıkları için teşekkür ediyorum.

2017 yılında Gümüşlük'te kazı evi deposunda yaptığımız dökümantasyon çalışmalarında bizlere her türlü kolaylığı sağlayan ve çalışmalarımıza büyük destek veren Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü yetkililerine ve müze uzmanlarına içtenlikle teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmanın en önemli sonuçlarından biri olan Asar Adası'nın üç boyutlu ayağa kaldırma çalışmalarında emeği olan sevgili arkadaşım Mimar Bora Akın'a çıkarttığı muhteşem iş için sonsuz teşekkürler. Yıllardır süren yoğun çalışmalarım boyunca yaşadığımız tüm zorlu koşullara rağmen beni yalnız bırakmayan değerli meslektaşım ve yol arkadaşım Mustafa Uğur Ekmekçi'ye, uzun soluklu bu süreç boyunca gösterdiği sabır ve manevi desteği için minnettarım.

Son olarak hem bugünlere gelmemde hem de uzun bir süreci kapsayan bu çalışmam esnasında her zaman büyük bir anlayış ve destekle yanımda olan başta sevgili annem ve babam olmak üzere tüm aileme ve dostlarıma sonsuz teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI ..... **iv**
ÖZET ..... **ix**
ABSTRACT ..... **xiii**
ÖN SÖZ ..... **xiv**
İÇİNDEKİLER ..... **xv**
GİRİŞ **1**
I.I. Konunun Tanımı, Sınırları ve Önemi 1
I.II. Çalışmanın Kapsamı, Kullanılan Metot ve Yöntem 2
I.II.I. Literatür Taraması 4
I.II.II. Katalog Oluşturma 5

BİRİNCİ BÖLÜM
(TARİHSEL ÇERÇEVE VE KAYNAKLAR)

1.1. Tarihçe ve Birincil Kaynaklar 7
1.1.1. Geç Antik ve Erken Bizans Dönemi 7
1.2. Seyyahlar ve Araştırmacıların Gözünden Myndos: Kazı ve Araştırmaların Tarihçesi 8

İKİNCİ BÖLÜM
(GEÇ ANTİK ÇAĞ'IN KENT KAVRAMI VE MİMARİSİ)

2.1. Sivil Mimari Olgusu ve Yerleşim Kurgusu 17
2.1.1. Kentlere Genel Bir Bakış 17
2.1.2. Kentlerin Ortadan Kayboluşu 19
2.2. Konut Mimarisinin Gelişimi 21
2.3. Dinî Mimarinin Gelişimi 23
2.3.1. Bazilikalar 24
2.3.2. Monastisizm ve Manastır Kompleksleri 26
2.3.3. Şehit Azizler Kültü ve Martyrium 28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
(GEÇ ANTİK ÇAĞ'DA MYNDOS)

3.1. Kentsel Tarihçe 30
3.2. Kentsel Doku ve Topografya 32
3.3. Ada Üzerindeki Geç Antik Çağ Yapıları 33
3.3.1. Bazilika 33
3.3.2. Mezarlar 38
3.3.2.1. Kripta İçi Mezarlar 40
3.3.2.2. Kripta Dışı Mezarlar 40
3.3.3. Ortaçağ Kulesi 41
3.3.4. Konutlar ve İşlikler 42
3.3.5. Su Sistemleri 56

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
(KÜÇÜK BULUNTULAR IŞIĞINDA ASAR ADASI'NIN GEÇ ANTİK ÇAĞ VE ERKEN BİZANS EVRESİ)

4.1. Seramik Eserler 64
4.1.1. Sofra/Servis Kapları 64
4.1.1.1. Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri (ARSW) 65
4.1.1.2. Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikleri (Late Roman C / PRSW) 67
4.1.2. Pişirme ve Depolama Kapları 70
4.1.2.1. Tencereler /Güveçler 71
4.1.2.2. Tavalar 72
4.1.2.3. Sürahi / Testiler 73
4.1.2.4. Kapaklar 74
4.1.3. Sırlı Seramikler 75
4.1.3.1. Tek Renk Sırlı Kâseler 75
4.1.4. Kandiller 76

4.1.4.1. Küçük Asya Tipi Kandiller (Ephesos Tipi) 77
4.1.4.2. Afrika Kırmızı Astarlı Kandiller 79
4.1.5. Ağ Ağırlıkları /Ağırşaklar 81
4.1.6. Liturjik Objeler 83
4.1.6.1. Ekmek Mührü Kalıbı 83
4.1.6.2. Hacı Pulları 86
4.1.6.3. Hacı Şişeleri (Ampulla) 88
4.2. Metal Eserler 90
4.2.1. Süs Eşyaları 90
4.2.1.1. Takılar 90
4.2.1.2. Giysi Aksamları 91
4.2.2. Aydınlatma Araçları 93
4.2.3. Diğer Metal Eserler 94
4.3. Cam Eserler 99
4.3.1. Sofra Eşyaları 100
4.3.2. Kandiller 103
4.3.3. Unguentarium 105
4.3.4. Sence- Oyuntaşı- Boncuk 106
4.3.5. Pencere Camları 107
4.3.6. Atık Parçalar - Külçeler 108
4.4. Sikkeler 110
4.5. Taş Eserler 114
4.5.1. Mimari Taş Eserler 114
4.5.2. Liturjik Taş Eserler 116
4.5.3. Günlük Kullanıma Ait Taş Eserler 118
4.5.4. Diğer Taş Eserler 119

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ 121
KATALOG 128
KISALTMALAR VE KAYNAKÇA 269
LEVHALAR LİSTESİ 295
LEVHALAR 300
ÖZGEÇMİŞ 392

GİRİŞ

I.I. Konunun Tanımı, Sınırları ve Önemi

"Geç Antik Çağ ve Erken Bizans Dönemi'nde Myndos / Asar Adası" başlıklı doktora tez araştırmasında Muğla ili, Bodrum ilçesi, Gümüşlük Mahallesi sınırları içindeki Myndos Antik Kenti, Asar (Tavşan) Adası'nın Geç Antik Çağ ve Erken Bizans Dönemi'nden başlayarak 14. yüzyıla kadar yapılaşma evreleri ve buluntuları hakkında çalışılacaktır.

Söz konusu tez çalışmasının hazırlanmasındaki temel amaç, Asar Adası'nın Erken Hristiyanlık Dönemi itibari ile 14. yüzyıla kadar geçirmiş olduğu mimari gelişim ve arkeolojik araştırmalar sonucunda elde edilen buluntular ışığında ada üzerindeki söz konusu dönemlere ait yapılaşma evrelerinin ortaya konmasıdır.

Bu çalışma ile kazılar sonucunda ortaya çıkan verilerden hareketle, Asar Adası'nın *Geç Antik Dönem görünümü* ortaya konmaya çalışılacaktır. Böylelikle Asar Adası'nın tüm yönleriyle arkeolojik açıdan değerlendirilmesi ile ulaşılacak tarihlendirmeler ve sonuçlar sayesinde Adanın Geç Antik Çağ ve Erken Bizans Dönemi aydınlatılacaktır.

Bugüne kadar Asar Adası'nın bahsi geçen dönemi kapsayan ve mimari yapılarından küçük buluntularına kadar tüm yönleri ile bütüncül olarak bir arada değerlendirildiği bir çalışmanın olmaması bu konuyu ele almayı gerekli kılmıştır. Bu çalışmanın hazırlanmasıyla bu konudaki eksikliğin ortadan kalkmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Hristiyanlığın İS 390 yılında Theodosius Fermanı ile tek din olarak kabul edilmesiyle, pagan yapılarında ibadet etmek yasaklanmış ve bu yapılar dağıtılmıştır. Bu süreç sonunda kutsal alanların ya yerleşime dahil edildiği ya da Hristiyan inancına ait dinî yapılarına dönüştürüldüğü bilinmektedir. Asar Adası, bu dönüşümün en iyi gözlendiği yerlerden biridir.

2009-2013 yılları arasında sürdürülen kazılar neticesinde anlaşıldığı kadarıyla İS 313 yılındaki Milano Fermanı'yla Hristiyanlığın resmî din olarak kabul edilmesinden sonra, ada üzerindeki Apollon Kutsal Alanı önemini yitirmiş ve Hristiyan cemaat burada toplanmaya başlamıştır. Bu nedenle tez çalışmasının zamansal çerçevesinde Apollon Kutsal Alanının önemini yitirdiği dönem olan Geç Antik Çağ başlangıç olarak

kabul edilmiştir. Ada üzerinde dışa kapalı bir yerleşim olması, yerleşimin çekirdeğinde bazilikal planlı bir kilisenin bulunması ve bu dinî yapının çevresinde oluşan yerleşim alanı bizim bu tezde çalışma kapsamını Asar Adası ile sınırlamamıza neden olmuştur.

Ayrıca bilindiği üzere İS 7- 9. yüzyıllar arasında yaklaşık 200 yıl süren Arap akınları, kentlerde güvenlik zafiyetleri ile birlikte nüfusun azalması, siyasi otoritede zayıflama ve deniz ticaretinde yavaşlamalar gibi büyük sorunlara da neden olmuştur[1]. Bu akınlar ile birlikte insanlar kırsal bölgeleri terk etmiş ve daha güvenli görülen dağlık bölgelere taşınmıştır[2]. Myndos sakinlerinin de bu dönemde güvenlik nedeniyle daha iç bölgelerine taşındığı düşünülmektedir. Son olarak Myndos, Karia Bölgesi'nin büyük bir bölümünü etkileyen bir deprem ile terk edilmiş ve yukarı da bahsedildiği üzere Orta Çağ'da kıyıların güvenliğini sağlamada yaşanan sıkıntılar nedeni ile de günümüze kadar bir daha iskân edilmemiştir[3]. Tez çalışmasının zamansal çerçevesi tüm bu bilgiler doğrultusunda belirlenmiş ve Myndos antik kentinin bir birimi olan Asar Adası üzerindeki söz konusu değişimlerin kente ve bölgeye yansıması üzerinde çalışılmıştır.

I.II. Çalışmanın Kapsamı, Kullanılan Metot ve Yöntem

"Geç Antik Çağ ve Erken Bizans Dönemi'nde Myndos / Asar Adası" başlıklı tez çalışması, Giriş, Tarihsel Çerçeve ve Kaynaklar, Geç Antik Çağ'ın Kent Kavramı ve Mimarisi, Geç Antik Çağ'da Myndos ve Küçük Buluntular Işığında Asar Adası'nın Geç Antik Çağ ve Erken Bizans Evresi olmak üzere 5 bölümünden oluşmaktadır. **"Giriş"** kısmında, amacımız belirtilip, çalışmamızın zamansal ve içerik sınırları tespit edildikten sonra çalışma esnasında hangi metotların kullanıldığı anlatılmış ve bu metotların çalışmaya olan katkılarından bahsedilmiştir. Ayrıca çalışma kapsamında yürütülen literatür taramasına değinilmiş, oluşturulan katalog formatı hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümü olan "**Tarihsel Çerçeve ve Kaynaklar**" başlığı altında, Myndos'un Geç Antik Çağı'ndan bahseden birincil kaynaklar tanıtılmış, "Seyyahlar ve Araştırmacıların Gözünden Myndos: Kazı ve Araştırmaların Tarihçesi" alt başlığında ise kent ile ilgili bugüne kadar yapılmış olan araştırmalar ve yayınlar kronolojik bir sıra ile ele alınmıştır.

[1] Vasiliev 1943: 246-247; Ostrogorsky 1991: 86; Foss 2002:129.
[2] Foss 1975: 721 vd.
[3] Şahin 2006: 173.

Çalışmanın ikinci bölümünü **"Geç Antik Çağ'ın Kent Kavramı ve Mimarisi"** konusu oluşturmaktadır. Bu bölümde, konu ile ilgili olarak şimdiye kadar yapılan araştırmalar ışığında, dönemin "Sivil Mimari Olgusu ve Yerleşim Kurgusu" irdelenmiştir. Geç Antik Çağ kentlerine genel bir bakış sunulduktan sonra kentlerin ve kentsel yaşamın çöküşünü hızlandıran dönemin belirleyici etkenlerine değinilmiştir. Daha sonra dönemin kentsel dokusunun ve konutlarının irdelendiği bölüm olan "Konut Mimarisinin Gelişimi" alt başlığında ise dönemin siyasi ve toplumsal anlamda içinde bulunduğu durumun, ekonomik durgunluğun ve değişen sosyal yaşamın konut mimarisi üzerindeki etkileri anlatılmıştır. Bu bölümde İmparatorluk konutları gibi üst düzey konutlardan, düşük düzeydeki alt sınıf konutlara kadar olan konut tipleri özetlenmiştir. Son olarak ise "Dinî Mimarinin Gelişimi" alt başlığı altında ise pagan sistemden tek tanrılı dine geçiş sonrasında dinî mimaride görülen değişimler üzerinde durulmuştur. Bu konunun alt başlıklarında ise tez konusu ile bağlantılı olarak Bazilika Mimarisi, Monastisizm ve Manastır Kompleksleri, Şehit Azizler Kültü ve Martyrium başlıkları altında genel değerlendirmelere yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümü; "**Geç Antik Çağ'da Myndos**" başlığına sahiptir. Bu bölümde, konumuzun esasını teşkil eden, Asar Adası'nın Erken Hristiyanlık Dönemi itibari ile 14. yüzyıla kadar geçirmiş olduğu dönemler, arkeolojik veriler ve ele geçen buluntular ışığında ada üzerindeki yapılaşma evreleri anlatılmıştır. 2009-2013 yılları arasında yürütülen kazılar sonucunda ada üzerinde tespit edilen ve konumuz dahlinde olan; bazilika, mezar yapıları, Ortaçağ kulesi, konutlar ve işlikler gibi Geç Antik Çağ yapıları ve bu yapılara ait su sistemler hakkında detaylı bir anlatım yapılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümü olan "**Küçük Buluntular Işığında Asar Adası'nın Geç Antik Çağ ve Erken Bizans Evresi**" başlığı altında ise katalog kısmında yer verilen eserler hakkında genel değerlendirme ve analoji yapılmıştır. Bu bölümde, tez çalışması kapsamına dâhil edilen buluntular kendi içlerinde gruplandırılarak değerlendirilmiş ve benzer örnekleri ile karşılaştırılarak tarihlendirmeleri yapılmıştır. Bu grubu oluşturan buluntular; seramik, metal, cam eserler, sikkeler ve taş eserler ana başlıkları altında irdelenmiştir. Katalog bölümünde yer verilen eserler öncelikli olarak kullanılan malzeme cinsine göre tipolojik, daha sonra kendi içlerinde alt gruplarda kronolojik olarak sıralanmıştır. Buluntuların değerlendirilmesinde çevrede ve yakın coğrafyada ele geçen benzer eserlerin önemi

yadsınamazken tüm bu buluntular hem ada konteksti hem de benzer buluntular ile birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir.

Çalışmanın son bölümü olan **"Değerlendirme ve Sonuç**" başlığı altında ise birçok başlığın bir araya gelmesiyle oluşan ve Asar Adası yerleşimini kendi içinde tüm yönleriyle ele alarak değerlendirilmiş, Geç Antik Çağ kentsel yaşamında, Asar Adası'nı da literatüre kazandırmanın ve bu çalışmanın arkeolojik verilere katkıları ele alınmıştır.

Tezin oluşturulmasında farklı yöntemler yardımıyla elde edilen sonuçlar bir araya getirilmiştir. Bu yöntemlerden en önemlisi ise Myndos'ta yapılan kazılar neticesinde elde edilen arkeolojik malzemenin değerlendirilmesi ve bunun sonucunda ortaya çıkan verilerin bir bütünlük sağlayacak şekilde toplanmasıdır. Bir diğer yöntemimiz, Asar Adası geneline yayılmış olan Geç Antik Çağ kent dokusunu tespit etmek ile ilgilidir. Tez çalışması sonucunda elde edilen bu veriler ışığında adanın üç boyutlu modellemesi yapılmış ve sorularımızdan biri olan kentin Geç Antik Çağ görünümü bu modelleme ile yanıta kavuşmuştur.

Giriş kısmında belirlediğimiz amaç, coğrafi ve zamansal çerçeve dâhilinde uyguladığımız yöntemimiz ise şu şekildedir:

I.II.I. Literatür Taraması

Çalışmamızın temelini oluşturan ilk yöntemimiz literatür taramasıdır. İlk etapta kaynak tarama modelinde betimsel bir araştırma yapılmış olup bu araştırma şu şekilde gruplandırılmıştır:

- İlk grupta "kuramsal çerçevenin oluşturulmasına yönelik kitap, tez, makale vb. belgeler",
- Sonraki grupta "kazı ve yüzey araştırması raporları vb. belgeler"
- Üçüncü grupta ise "tez konusunu oluşturan materyallerin kataloglanması ve sınıflandırılması sonucunda elde edilen bilgiler" yer almaktadır.

Niteliksel araştırmaların belli bir noktaya gelmesinden sonra niceliksel yani sayısal ve istatistiksel yöntemlerin kullanılması aşamasına geçilmiştir. Hem yazılı hem de görsel kaynaklardan bilgi alınarak tasnif yöntemiyle veriler derlenerek analiz edilip yorumlanmıştır.

Literatür araştırmaları sırasında yurt içi ve yurt dışında olmak üzere birçok ihtisas kütüphanesi ziyaret edilmiştir. Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün (DAI), Almanya - Münih'teki, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü kütüphanesi burslu araştırmacı olarak ziyaret edilmiştir. Bunun dışından Türkiye'de Alman Arkeoloji Enstitüsü (DAI), İstanbul Şubesi'nde, Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi (ANAMED) ve üniversite kütüphanelerinde literatür araştırmaları yürütülmüştür.

I.II.II. Katalog Oluşturma

Çalışmayı yönlendiren diğer bir yöntem ise katalog oluşturmadır. Tez çalışması kapsamına dâhil edilen buluntular kendi içlerinde gruplandırılarak değerlendirilmiş ve benzer örnekleri ile karşılaştırılarak tarihlendirmeleri yapılmıştır. Bu grubu oluşturan buluntular; pişmiş toprak eserler, cam, metal, sikke ve taş eserlerden oluşmaktadır.

2017 yılında, yaklaşık 2 aylık bir süre içinde, Myndos kazı deposunda bulunan ve çalışma kapsamına dâhil olan küçük buluntular üzerinde çalışılarak tez konusuna göre tasnif ve belgeleme işlemleri yapılmıştır. Söz konusu bu çalışmalar sırasında 2009-2013 yılları arasında Asar Adası'nda sürdürülen kazı çalışmaları neticesinde ele geçen ve kazı evi deposunda korunan etütlük seramik malzemelerin envanterleme çalışmaları tamamlanmıştır. Doktora tezi kapsamında değerlendirilecek parçaların seçimi yapılmış ve tez konusuna uygun olarak bu parçalarla ilgili katalog oluşturulmuştur.

Bu belgeleme çalışmalarının tamamlanmasının ardından ise "katalog" kısmı için yeni bir format oluşturulmuştur. Bu formata göre "Katalog" bölümü şu şekilde olacaktır:

- Katalog bölümünde yer verilen eserler öncelikli olarak kullanılan malzeme cinsine göre tipolojik, daha sonra kendi içlerinde alt gruplarda kronolojik olarak sıralanmıştır: seramik eserler, metal eserler, cam eserler, sikkeler ve taş eserler.
- Seramik eserler kendi içerisinde ince ve kaba seramik olarak iki gruba ayrılmış, daha sonra tabak, kâse, saklama kabı, kapak, içki kabı şeklinde olmak üzere formlarına göre alt gruplara ayrılmıştır. Alt grupların kendi içerisindeki sıralaması ise ağız, omuz, kulp, gövde ve kaide şeklinde yapılmıştır.
- Metal eserler, süs eşyaları, aydınlatma araçları ve diğer metal eserler olarak gruplandırılmış ve her bir başlık altında buluntu türlerine göre değerlendirmeleri yapılmştır.

- Cam eserler, formuna göre sofra eşyaları, kandiller, unguentarium, sence, boncuk ve pencere camı olarak gruplandırılmış, kendi içlerindeki sıralama ise ağız, gövde, kulp ve kaide şeklinde yapılmıştır.
- Taş eserler, kullanım alanlarına göre alt başlıklara ayrılmış, mimari, Liturjik, günlük kullanım olarak başlıklar altında ele alınmıştır. Bunların dışından kalan taş eserlere ise diğer alt başlığında yer verilmiştir.
- Yukarıda bahsedilen katalog sıralamasında tarihlendirilebilen eserler varsa, bunlar kronolojik olarak sıralanacaktır. Tarihlenemeyen örnekler ise grubun en altında yer alacaktır.

Son olarak Katalog bölümünde kullanılan kısaltmalar ise aşağıdaki gibidir:

Kısaltmalar

Abb.	Abbildung
Çiz.	Çizim
Env. No.	Envanter No
Fig.	Figure
Gen.	Genişlik
Kal.	Kalınlık
Kat. No.	Katalog Numarası
Lev.	Levha
No.	Numara
Pl.	Plate
Res.	Resim
Taf.	Tafel
Yük.	Yükseklik
Vol.	Volume

BİRİNCİ BÖLÜM
(TARİHSEL ÇERÇEVE VE KAYNAKLAR)

1.1. Tarihçe ve Birincil Kaynaklar

1.1.1. Geç Antik ve Erken Bizans Dönemi

Hristiyanlık döneminde kent, Amyndos ismiyle, Karia Eparchiası'na bağlı bir piskoposluk merkezi olarak faaliyet sürmüştür[4]. Bu döneme ait kent hakkındaki bilgileri İS 375'deki konsül listelerini hazırlayan Hierokles'ten almaktayız[5].

W. Kraatz'ın, 1904 yılı tarihli "*Koptische Akten zum ephesinischen Konzil vom Jahre 431*" isimli yayınından ise İS 431 yılında toplanan Ephesos konsülüne ise yarımadayı temsilen Amyndos Psikoposu Archelaos'un katıldığını öğrenmekteyiz[6].

"*Prosopographie der mittelbyzantinischen Zeit*" isimli Orta Bizans Dönemi'nin (İS 641-1025) tamamını kapsayan prosopografide ise Konstantinopolis'te yapılan 6. Ekümenik Konsil'de (680/81) Myndos'u, Ioannes adında bir piskoposun temsil ettiğine ilişkin kayıtlar bulunmaktadır[7].

Ayrıca bölgenin, İS 7. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Anadolu'nun güney kıyılarını Müslüman Arap saldırılarına karşı korumak amacıyla kurulan ilk düzenli ve kalıcı Bizans filosu olan Karabisian Deniz Thema'sı içinde yer aldığı bilinmektedir[8]. Bu themalar, hem askeri birlik olarak faaliyet göstermesinin yanı sıra aynı zamanda coğrafi olarak bölünmüş bir bölge ile birlikte mali yönetimde de söz sahibidir[9]. Kaynaklarda İS 7. yüzyılda ya da İS 710-732 yılları arasında İmparator III. Leon zamanında Bizans eyalet sınırlarının yeniden düzenlenmesi sonucunda daha önce tüm deniz kuvvetlerini kapsayan ve Karabisianlar Strategos'unun emrine verilen eyaletlerin iki bölümü bağımsız birlikler durumuna sokularak bölünmüştü[10]. Bunun sonucunda ise Menderes'in güneyi ve doğusunu kapsayan kıyı yerleşmeleri ve bunların karşı yakalarındaki adalar Kibyraioton Deniz Themasını oluşturmuş ve MS 10. yüzyıl

[4] Parthey 1866: 32.
[5] Hierokles 687, 10.
[6] Kraatz 1904: 114.
[7] Prosopographie der mittelbyzantinischen Zeit: https://www.degruyter.com/view/PMBZ/PMBZ13842?rskey=5ZMn6c&result=1&dbq_0=myndos&dbf_0=pmbz-fulltext&dbt_0=fulltext&o_0=AND (18.03.2020).
[8] Foss 1991: 1105-1106. - Ostrogorsky 1991: 91.
[9] Haldon 1990: 215.
[10] Vasiliev 1943: 266-267; Haldon 1999: 77-78.

ortalarına kadar bölgede Kibyraiton Theması varlığını sürdürmüştür.[11] Bu thema, Karia'nın deniz kıyılarından başlayarak doğuda Attaleia Körfezi, Korykos ve en doğusunda ise Seleukeia'yı içine almaktadır[12]. Bu themaya bağlı şehirler ise Miletos, güneyde Iasos, Bargylia, Myndos, Halikarnassos, Strabilos; doğuda Keramos, Knidos, Oidimos Körfezi, Laryma, Telmessos, Patara, Ksanthos, Myra, Phoiniks, Phaselis, Attaleia, Perge, Sylaion, Side, Selge, Kallliston Oros, Selinous, Antiokheia Mikra, Anemurium, Syke, Palaios, Seleukeia, Korykos, kuzeyde ise Sagalassos, Salbake Dağı, Thrakesion ve Kibyra Maior'ı kapsadıktan sonra Latmos Dağları'ndna tekrar Miletos' bağlanmaktadır.[13]

1.2. Seyyahlar ve Araştırmacıların Gözünden Myndos: Kazı ve Araştırmaların Tarihçesi

Myndos ve çevresiyle ilgili modern araştırmaların ise 1800'lü yıllarda başladığı görülmektedir. C. T. Newton, 1862 yılı tarihli, *"A History of Discoveries at Halicarnassus, Cnidus and Branchidae"* isimli kitabında yer verdiği Myndos ile ilgili bölümde, 1857 yılı sonbaharında Gümüşlük Myndos'a yaptığı gezi sonucunda kentle ilgili izlenimlerine yer vermiştir[14]. Newton burada, Bizans Dönemi'ne ait yapı kalıntılarından, mozaik zeminli büyük bir Bizans kilisesi ve hamamların varlığından söz etmektedir. Bahsi geçen Bizans kilisesi ile detaylı bilgilere yer vermiş ve kilisenin tesseralarının renkli mermerden yapılmış, kaba bir şekilde bir araya getirilmiş mozaik bir zemini olduğuna değinmiştir[15].

1950'li yıllarda ise G. E. Bean ve J. M. Cook kenti ziyaret etmiş ve kentin genel coğrafik konumunun, tarihsel sürecinin yanı sıra kentte gözlemledikleri yapılar hakkında da temel bilgiler vermiş olup bir Hristiyan kilisesinin varlığından da bahsetmişlerdir[16]. Ayrıca Bean ve Cook, Myndos'un şehir nüfusuna oranla çok büyük inşa edildiğinden de söz etmektedirler[17].

V. Ruggieri, 2005 yılında yayımlanan "*La Caria Bizantina: topografia, archeologia ed arte (Mylasa, Stratonikeia, Bargylia, Myndus, Halicarnassus)*" başlıklı eserinde Karia bölgesinin Bizans Dönemi'ni ele almış olup bölgenin önemli kentleri

[11] Diler 2011: 96; Güneş 2018: 212.
[12] Pertusi 1958: 149; Ostrogorsky 1991: 91.
[13] Güneş 2018: 229-230 harita 10-11.
[14] Newton 1862: 573-579.
[15] Newton 1862: 575.
[16] Bean - Cook 1955: 108-112.
[17] Bean - Cook 1955: 111.

hakkında bilgi vermiştir. Ruggieri, Myndos ile ilgili bölümde ise öncelikli olarak kentin o döneme kadar çok ihmal edilmiş olduğundan dem vurarken yavaş yavaş turizm merkezi haline geldiğine dikkat çekmiştir. Kentte yer alan kilise kalıntılarından bahsederken bunun Labraunda ve Bargylia'dakilerle çok benzer bir plan çizdiğinden bahsetmiş ve bölgedeki büyük depremden en fazla zarar gören kentlerden biri olduğunu belirtmiştir. Yazar, son olarak kentte ivedikle kazıların başlaması gerektiğini vurgulamıştır.[18]

Myndos antik kentindeki ilk bilimsel arkeolojik çalışmalar ise 2004 yılında Prof. Dr. Mustafa Şahin başkanlığında yüzey araştırması ile başlamıştır[19]. 2009 yılında Asar Adası'nda başlatılan kazılar ise 2014 yılına kadar sürmüştür.

M. Şahin, 2006 yılında yayımlanan *"*Myndos 2004 Yılı Yüzey Araştırması*"* başlıklı makalesinde kentte yapılan yüzey araştırmaları hakkında bilgi verirken Asar Adası'na da değinmiştir[20]. Ayrıca Şahin bu yayınında kentte, Ortaçağ'dan günümüze kadar ayakta kalmış tek yapı olan Eklisia Kilisesi'ne de yer vermiştir. Yapının doğu-batı doğrultusunda uzanan tek nefli, beşik tonozlu bir üst örtüye sahip olduğundan ve özellikle kapı ve pencere sövelerinde mermer devşirme parçaların kullanıldığına dikkat çekmiştir.

2011 yılında M. Şahin tarafından yayımlanan *"*Myndos Kazıları, 2009*"* başlıklı makalede, 2009 yılında Asar Adası'nda başlatılan kazıların ilk sonuçları sunulmuştur[21]. 2009 yılı kazılarında başlangıç olarak her ne kadar adanın sadece ¼ lük bir kısmı kazılmış olsa da sonuçlar burada zengin bir kent dokusunun bulunduğunu göstermiş ve Myndos'ta ilk defa bir Geç Antik ve Ortaçağ yerleşimi bütün birimleri ile zarar görmeden gün ışığına çıkartılmaya başlanmıştır. Adanın en üst noktasında bulunan kilisenin eteklerine yayılı şekilde uzanan konutlar, su sistemleri ve mezar alanı ile burasının bir manastır kompleksine ait olduğu anlaşılmıştır.

2011 yılında Derya Şahin tarafından yayımlanan *"*Myndos Mosaics*"* başlıklı makalede 2009 yılında Asar Adası'nda tespit edilen mozaik döşemeden bahsedilmektedir[22]. Adanın tepe noktasında yer alan, doğu-batı istikametinde uzanan, 3

[18] Ruggieri 2005a: 81-84.
[19] Şahin 2006: 293-306.
[20] Şahin 2006: 174.
[21] Şahin 2011: 154-175.
[22] Şahin 2011a: 51 vd.

nefli bazilikal planlı yapının zemini mozaik döşelidir ve D. Şahin bahsi geçen bu yayınında teknik ve ikonografik açıdan değerlendirildiğinde bu mozaiklerin Kos, Torba mozaikleri ile aynı repertuara ait olduğunu ifade etmektedir.

2012 tarihli *"*Myndos Kazısı – 2010*"* isimli yayınında M. Şahin, Asar Adası üzerinde devam eden kazılar neticesinde ada üzerindeki Geç Antik Çağ yerleşiminin Hristiyanlığın resmen kabul edilmesinden sonra başladığını ve Hristiyanlık ile birlikte kutsallık anlamında adanın kimlik değiştirip; bir bazilika ve bunun etrafını çeviren müştemilâtı ile yeni bir anlam kazandığını yani adanın kutsallığının Hristiyanlıkta da devam ettiğini ifade etmiştir[23]. 2010 yılında yapılan kazılarda elde edilen bir diğer önemli sonucu ise bazilikanın tarihini saptamak için kulenin içinde ana nefte kuzey yan duvarın kenarında açılan sondaj çukurundan elde edilen bilgiler oluşturmaktadır. Şahin, bahsi geçen yayınında sondajda bulunan seramik parçalarının ilk seviyelerde Geç Antik Çağ, daha altta ise Geç Antik ile Hellenistik Çağ seramiğinin birbirine karışmış olarak bulunduğunu ifade etmektedir. Bu durum da burada kullanılan dolgu toprağının ham toprak olmadığını yani bu toprağın kent dışından değil de, kentin içindeki terk edilen bir alandan getirildiğini akla getirmiştir. Böylelikle kentten adaya toprak taşınması yerleşimin küçülmeye başlayıp adaya doğru daraldığını göstermiştir. Şahin, ayrıca bu yayınında ada üzerinde korunan Ortaçağ duvar kalıntılarına da değinmiştir[24]. Adayı çeviren bu sur duvarı İS 11. yüzyıldan sonraki bir tarihte inşa edilmiş olmalıdır. Myndos sakinlerinin Ortaçağ'da güvenlik nedeniyle yarımadanın daha iç bölgelerine taşındığı düşünüldüğünde adanın üzerindeki kulenin gözetleme ve güvenlik nedeniyle yaklaşık İS 11. yüzyılda inşa edildiği düşünülmektedir[25].

2012 yılında, M. Ufuk Gürdal tarafından "*Myndos Asar Adası Mezarları*" başlıklı yüksek lisans tezi tamamlanmıştır. Bu tez çalışması kapsamında 2009 ve 2010 yılı kazılarında ortaya çıkan toplam 11 Bizans Mezarı incelenmiştir. Mezarların mimari dokuları ve mezarlar içerisinde tespit edilen altın elbise aplikeleri, kemer tokaları, sikkeler, seramikler, takılar, madalyonlar, metal ve cam eserler gibi buluntular bütüncül olarak değerlendirilmiş ve mezarların, mimari özellikleri ve küçük buluntuları

[23] Şahin 2012: 339-363.
[24] Şahin 2012: 346.
[25] Şahin 2016: 340.

açısından, döneminde Batı Anadolu'daki kültür birliğine bağlı kaldığı ortaya çıkmıştır[26].

2013 yılında M. Şahin, *"*Myndos Kazısı 2011*"* isimli yayınında 2011 yılındaki çalışmalar ile adanın üst yarısının büyük bir bölümünde kazı çalışmaları tamamlandığını ve adanın güney yamacında da kazılara başlanarak 2009-2010 sezonlarında büyük bir bölümünün açığa çıkartıldığı yapının güney sınırını bularak, yapının gerçekten bir bazilika olup olmadığının anlaşılmasının amaçlandığını belirtmiştir[27]. 2011 yılı kazıları sonucunda adanın en yüksek noktasında yer alan yapının 3 nefli bir bazilika olduğu kesinlik kazanmıştır. Ayrıca Adanın güney yamacında bazilikanın güney duvarını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen kazılar esnasında ise ele geçen veriler bazilikanın yıkılması ile ilgili önemli sonuçları da ortaya çıkartmıştır. Kazılar esnasında alanda tespit edilen sarnıç dolgusunun içinde bazilikaya ait olan mimari parçalar tespit edilmiştir. Mermer duvar kaplama levhası ve parapete ait mermer levha parçası sarnıcın bilinçli bir şekilde doldurulduğunu ve kullanımının iptal edildiğini göstermektedir. Bu mimari parçalar, sarnıcın doldurulduğu tarihte bazilikanın kullanılamayacak şekilde yıkılmış olduğunu göstermektedir. Böylelikle İS 5. yüzyıl sonunda inşa edilen bazilikanın, olasılıkla İS 8. yüzyılın ilk yarısında bir depremle yıkılarak kullanılamaz hala geldiği anlaşılmıştır[28].

2013 yılında yayımlanan bir diğer makale ise Oktay Dumankaya tarafından "Myndos Antik Kenti'nde Su Temini" başlığı ile yayımlanmıştır.[29] Bu çalışmada, 2005-2012 yılları arasında kentte yürütülen kazılarda bulunan su yapıları ele alınmış ve İÖ 4. ve İS 7. yüzyıllar arasındaki bölgede görülen siyasi ve ekonomik değişimin bu su yapıları üzerindeki etkileri hakkında bir değerlendirme yapılmıştır.

2012 yılı kazı çalışmalarının anlatıldığı 2014 tarihinde yayımlanan *"*Myndos Kazısı – 2012*"* başlıklı makalede ise M. Şahin, bu sezonki çalışmaların adanın orta terasında bulunan mimarîyi tespit etmek üzere üç farklı sondajda sürdürüldüğünü ve adanın doğu yamacında da kazılara başlandığını belirterek yapılan çalışmalar hakkında

[26] Gürdal 2012: 7 vd.
[27] Şahin 2013: 25-44.
[28] Şahin 2013: 33.
[29] Dumankaya 2013: 270-277.

detaylı bilgi vermiştir[30]. Ayrıca bu sezon yapılan kazılar neticesinde bazilikaya ulaşan ana yolun bir bölümü daha açığa çıkartılmıştır.

2015 yılında yayımlanan *"*Myndos Kazısı – 2013*"* isimli yayınında M. Şahin, Asar Adası'nın Geç Antik Çağ Savuma Duvarı"nın görünürlüğünü sağlamak ve sınırlarını belirlemek amacıyla adanın en alt terasında kuzey ve doğu bölümlerinde de kazılara başlandığından bahsetmiştir[31].

2015 yılında yayımlanan bir diğer yayın Derya Şahin ve Y. Selçuk Şener tarafından yayımlanan *"*The Basilica Mosaic on Asar Island at Myndos*"* isimli makale olmuştur[32]. Makalede, Ada'nın en üst noktasındaki 3 nefli bazilika kalıntısının zeminine döşenmiş opus tesselatum tekniğinde yapılmış, geometrik desenli mozaik döşeme ve bu döşemenin restorasyonu hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Mozaik zemin, stili ve birlikte bulunan buluntulara göre İS. geç 5. – erken 6. yüzyıla tarihlenmektedir.

Çalışmamızı kapsayan 2015 tarihli son yayın Derya Şahin ve Emine Tok tarafından yayımlanan *"*Myndos Asar / Tavşan Adası Ekmek Mühür Kalıbı ve Hacı Pulları*"* başlıklı makaledir[33]. Makalede, Asar Adası'nda 2013 kazı sezonunda bulunan bir adet ekmek mühür kalıbı ve iki adet hacı pulu değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmelerde ekmek mühür kalıbı ve hacı pulları üzerindeki betimlerin din için şehit edilen azizlere ait olduğu ve ökarist törenlerinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Adanın mimari örüntüsü ile de bütünleşen bu buluntuların Erken Bizans Dönemi'nde adanın bir kült merkezi olarak kullanıldığına güzel bir örnek olduğundan bahsedilmektedir. Ayrıca makale kapsamında değerlendirilen bu litürjik eserler üzerindeki figürlerin kıyafetleri, kullandıkları ekipmanların biçimleri, duruş pozisyonları, mühür kalıbındaki yazıtın karakteri ve sunumu, mimari ile birlikte değerlendirildiğinde, Erken Bizans Dönemi'nde Ada'nın, hacıların uğradığı bir kült merkezi olduğu kesinleşmiştir[34].

[30] Şahin 2014: 400-417.
[31] Şahin 2015: 19-44.
[32] Şahin - Şener 2015: 141 vd.
[33] Şahin - Tok 2012: 9-20.
[34] Şahin - Tok 2012: 18.

Tez çalışmasının konusunu oluşturan Asar Adası'nın Geç Antik ve Erken Bizans Dönemi ile ilgili yapılan diğer bir yayın ise 2016 yılında Derya Şahin editörlüğünde yayımlanan *"Myndos Araştırmaları – I, Myndos Kazı ve Araştırmaları 2004-2013*" başlıklı band olmuştur.

Bahsi geçen bu band içerisinde Sinan Mimaroğlu tarafından "Myndos Asar Adası Geç Antik Dönem Kandilleri" isimli bir makale yayımlanmıştır[35]. Bu makalede, Myndos kentinde 2009-2013 yılları arasında Asar Adası'nda yürütülen kazılar esnasında bulunmuş pişmiş toprak kandillerin bir grubu değerlendirilmiştir. Bahsi geçen yayına göre bu kandillerin büyük çoğunluğunu Küçük Asya Tipi (Ephesos) kandiller oluşturmakta olup iki adet Afrika Kırmızı Astarlı Kandilleri Asar Adası'nın ticari faaliyetlerini göstermesi açısından önemlidir. Mimaroğlu tarafından yapılan analoji çalışması sonuncunda Asar Adası kazılarında bulunan kandillerin İ.S. 6. yüzyılın başı-7. yüzyılın başı arasına tarihlendirilmesi önerilmektedir[36].

Myndos Araştırmaları – I bandında yer alan ve Aynur Özet tarafından yazılan "Myndos Asar Adası Cam Buluntuları I 2009-2013" başlıklı makalede ise Asar Adası kazılarında tespit edilen cam buluntular ele alınmıştır[37]. A. Özet, Asar Adası kazılarından elde edilen cam buluntuların büyük bir kısmının Myndos'taki cam atölyelerinde yerel olarak imal edildiğinden, küçük bir bölümün ithal malzeme olduğunun düşünüldüğünden bahsetmektedir. Asar Adası cam buluntularının açık mavi, koyu mavi, açık yeşil, koyu yeşil, camgöbeği, sarı, renksiz, turkuaz gibi renklerde ve bunların çeşitli tonlarında yapıldığı ve kazılarda birçok cam cüruf, fritler, külçe ve atık malzemelerin de bulunduğundan bahsedilmiştir. A. Özet, cam buluntuları sofra eşyaları, kandiller, pencere camları, kadeh kaideleri, ağırlık ya da mühür, oyun taşları, boncuk ve küçük objeler şeklinde sınıflandırmış ve bu buluntuların büyük bir bölümünün Erken Bizans Dönemi'ne ait olduğunu belirtmiştir.

Myndos Araştırmaları – I bandında yayımlanan ve tez konumuzu kapsayan son makale ise M. Şahin tarafından "Geç Antik ve Bizans Çağına Ait Myndos Sikkeleri"

[35] Mimaroğlu 2016: 161-176.
[36] Mimaroğlu 2016: 169.
[37] Özet 2016: 177-295.

ismi ile yayımlanmıştır[38]. Makale kapsamında, 2009-2010 yıllarında Asar Adası'nda yürütülen kazılarda ele geçmiş 84 adet sikke değerlendirilmiştir. Bu sikkelerden 12 adedi İS 4.-5. yüzyıla, 72 adedi ise Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmiştir. M. Şahin makalesinde, değerlendirilen sikkeler arasında en geç örneğin İS 13. yüzyıla tarihlenen Ortaçağ Haçlı sikkesi olduğunu ve bu buluntular yardımıyla Myndos kentinde yerleşimin en azından İS 13. yüzyıla dek devam ettiğini ifade etmektedir.

Tez çalışmasının zamansal sınırını kapsayan bi diğer yayın ise 2017 yılında Sinan Mimaroğlu tarafından yayımlanan "*Myndos (Asar Adası) Geç Antik Dönem Seramikleri*" başlıklı makaledir. Bu yayında Asar Adası'nda yürütülen kazı çalışmaları esnasında bulunan Geç Antik Dönem'e ait günlük seramik grupları arasında yer alan pişirme ve ısıtma kapları, kapaklar ve Kırmızı Astarlı Geç Roma seramikleri değerlendirilmiştir[39]. S. Mimaroğlu tarafından yapılan analojiye göre makale kapsamında değerlendirilen seramik grupları İS 5. yüzyılın başı ile 7. yüzyılın başı arasına tarihlenmektedir[40]. Böylelikle ada kazılarında tespit edilen bu seramik buluntular da Geç Antik Dönem olarak adlandırılan İS 3.-7. yüzyılları kapsayan dönem içinde, Arap istilasına kadar Asar Adası üzerinde iskânın devam ettiğini kanıtlar niteliktedir.

Myndos, Asar Adası mezarları ile ilgili bir yayın ise 2019 yılında Derya Şahin tarafından kaleme alınmıştır.[41] "*Myndos Asar Adası Mezarları*" başlıklı bu çalışmada ada üzerinde tespit edilen 11 adet Bizans mezarı ve buluntuları ile ilgili genel değerlendirmelere yer verilmiş, Asar Adası'ndaki kült merkezinin, hem yerel halkın hem de hacı kafilelerinin uğrak noktalarından biri olduğu üzerinde durulmuştur.

Konu ile ilgili son yayın ise 2019 yılında Derya Şahin'in kaleme aldığı "*Myndos Asar Adası Kazı Çalışmaları ve Bazı Liturjik Buluntular*" başlıklı makaledir[42]. Bu çalışmada, Asar Adaları kazıları sonucunda tespit edilmiş ve ökaristi törenlerinde kullanıldığı kesinleşen bazı kutsal objelerin tanıtımı yapılmıştır.

[38] Şahin 2016: 309-344.
[39] Mimaroğlu 2017: 333-361.
[40] Mimaroğlu 2017: 351.
[41] Şahin 2019a: 183-200.
[42] Şahin 2019b: 527-536.

İKİNCİ BÖLÜM
(GEÇ ANTİK ÇAĞ'IN KENT KAVRAMI VE MİMARİSİ)

Bu bölümün başlangıcında öncelikli olarak, konumuzun temel eksenini oluşturan Geç Antik Çağ ve Erken Bizans Dönemi ile ilgili zamansal çerçeveyi çizmek faydalı olacaktır. Geç Antik Çağ olarak tanımlananın zaman dilimi, Antik Çağ'dan Orta Çağ'a geçiş süreci olarak görülmektedir ve başlangıç-bitiş tarihleri net çizgilerle ortaya konmamış bu dönem için farklı birçok görüş ortaya atılmıştır[43]. Bu konu ile ilgili en güncel yayınlardan biri olan Oxford Geç Antik Çağ el kitabı dönemin zaman aralığını İS 300-700 olarak göstermektedir[44].

19. yüzyıl araştırmacılarına baktığımızda Roma İmparatorluğu'nun son devrinin gerileme ve çöküş dönemi olarak tanımlandığı görülmektedir.[45] Ancak 20. yüzyıla gelindiğinde yeni bir terim olarak "Geç Antik Çağ" terimi ortaya atılmış olup gerileme ve çöküş gibi olumsuz anlamlar içeren bu kavramlar yerine bu dönemin kültürel canlılığı, Hristiyanlığın doğuşu ve yükselişi gibi konular ön plana çıkartılmıştır.[46] Bu kavramın bir disiplin olarak ele alınmasında ise P. Brown ismi çok önemlidir. Brown'un Geç Antik Çağ anlayışı siyasi, idari veya ekonomik konuların dışında dinî, kültürel ve toplumsal olaylarla ilgilidir.[47] Ayrıca kronolojik olarak bu dönemin sınırlarını genişletmesinin yanı sıra İslam dünyasını da bu dönem içine dâhil ederek coğrafik sınırları da genişletmiştir.

Geç Antikçağ araştırmaları ile Bizans araştırmaları arasında üzerinde durulması gereken bir diğer ayrım ise kutsallık, kutsal kişiler, sosyal ve özel hayat, dünya görüşü, Hristiyan yazarlık kavramı, yazarlar ile bunların kullandıkları edebî teknikler gibi konularda ortaya çıkmaktadır. Geç Antik Çağ kavramı ile tüm bu olgular birlikte değerlendirilirken Bizans tarihi araştırmalarında ise devlet, kurumlar, kilise, siyasal ve dinî olaylar gibi daha çok devlet merkezli konulara odaklanılmaktadır.[48]

İS 2. yüzyılın sonlarından 7. yüzyılın sonlarına kadar Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altındaki Akdeniz dünyası siyasal ve kültürel olarak köklü değişimler

[43] Kaçar 2018: 6.
[44] Johnson 2012.
[45] Konu hakkında detaylı bilgi için bk. Gibbon 1988.
[46] Geç Antik Çağ terimi ilk defa Alois Riegl tarafından kullanılmıştır. Bk. Riegl 1985. Konu hakkında diğer önemli araştırmalar için bk. Marrou 1977; Elsner 2002: 358 vd.; Liebeschuetz 2004: 257 vd.
[47] Brown 2017.
[48] Kaçar 2022: 15.

geçirmiş ve İS 2. yüzyılın sonunda çok geniş bir sınıra ve nüfuz alanına sahip olan İmparatorluk, ertesi yüzyılın ilk çeyreği sonunda İran'da yaşanan hanedan değişikliğiyle birlikte ciddi bir kriz dönemine girmiştir[49]. Bununla birlikte Roma İmparatorluğu'nun hem askeri hem de politik açıdan başarısızlıklarla sarsıldığı bir dönemde devletin ve toplumun bir yandan hızla Hristiyanlaşmaya başlaması dinî otorite sorunlarını beraberinde getirmiş ve Hristiyanlığın giderek daha politik bir hal almasına neden olmuştur. [50]

Anadolu'ya baktığımızda ise Eskiçağ Tarihi araştırmacılarının İS 3. yüzyıla kadar olan kısmı Roma Dönemi, İS 330 yılında Konstantinopolis'in yeni Roma kenti olarak imparatorluğun ikinci başkenti olarak ilan edilmesinden, 1453 yılındaki İstanbul'un fethine kadar olan dönemi ise Bizans Dönemi içinde değerlendirdiği görülmektedir. E. Akyürek, Bizans uygarlığını kısaca şu şekilde tanımlamaktadır: "*Bugün Bizans dediğimiz uygarlık, Roma İmparatorluğu'nun varlığını Doğu topraklarında Hristiyanlaşarak sürdürmesinden ibarettir".*[51]

Araştırmacılar, Bizans Dönemi'ni kendi içinde Erken, Orta Geç olarak üç dönemde ele almışlardır. Bizim konumuzu ilgilendiren Erken Bizans Dönemi, İS 4. yüzyıldan Arap akınlarının başladığı 8. yüzyıl başına kadar devam etmektedir. Bu dönemin sona ermesindeki en önemli eşik ise İS 8. yüzyıl başlarında bir devlet politikasına dönüşen İkonoklast akımdır. Bu akımın başlangıcı kabul edilen 726 yılı, Erken Bizans Dönemi'nin sonu olarak kabul görür.[52]

Bir diğer ifade ile Roma İmparatorluğu'nun Akdeniz'de gücünü kaybetmeye başladığı bu dönemden, Roma'nın doğudaki temsilcisi olan Bizans'ın, Ortadoğu'daki üstünlüğünü Araplara bıraktığı İS 8. yüzyıla kadar devam eden süreç Geç Antik Çağ'ı kapsamaktadır. Bizans İmparatorluğu'nun erken dönemi ise bahsi geçen bu Geç Antik Çağ'ın devamı olup, yeni kurulmuş devletten dolayı Erken Bizans olarak adlandırılmaktadır. Bu bağlamda bakıldığında ise genel kabul gören görüş olarak Erken Bizans Dönemi'nin yaşam ve karakteri, Geç Antik Çağ'ın yansıması ve Geç Antik Çağ'ın kendisi olduğu düşüncesi öne çıkmaktadır[53].

[49] Mitchell 2016; Kaçar 2018: 7.
[50] Liebeschuetz 1992: 11 vd.; Kaçar 2015.
[51] Akyürek 2007: 1.
[52] Akyürek 2007: 10.
[53] Russel 1986: 137; Mitchell 2016: 5-9.

Bu dönemi tam olarak anlayabilmek için ise günümüze ulaşan en büyük bilgi kaynaklarından olan kentsel yaşamı irdelemek önem arz etmektedir.

2.1. Sivil Mimari Olgusu ve Yerleşim Kurgusu

"Kent" kırsal bir toprağa sahip olan gerçek bir şehir anlamına geliyordu ve 6. yüzyıl kentlerinin büyük çoğunluğunun kökleri antik çağdan geliyordu[54]. Bu dönem, kentsel yerleşim kurgusu içinde dönüşümün ve değişimin başladığı ve kentlerin bundan derinden etkilendiği bir dönem olmuştur. Kamusal alanların dükkân, çarşı, işlik gibi özel yapı ve tesislerle dolduğu ve hatta çeşitli zanaat gruplarına ait atölyelerin yol kenarlarını kaplayarak kentin ortak mülkiyet alanlarını işgal ettiği yerler günden güne artmaktaydı. Nüfusa bakıldığında ise düşman saldırıları, veba gibi salgın hastalıklar, kuraklık veya depremler gibi doğal afetler nedeniyle nüfus düşüşünün hızlanması ile de kentin su ihtyacını karşılayan yapıları ve ortak alanları bakımsızlığa mahkûm kalıyordu.[55]

Bu tablo sonuncunda ise gelişmiş kentsel yaşamın yavaş yavaş terkedilmiş, görkemli kamu yapısı inşaasının azalmaya başlamış, ekonomik sıkıntılar neticesinde ticaretin de azalmasıyla kentsel üretim durma noktasına gelmiştir.

Bu süreci daha iyi analiz edebilmek için kentlere daha geniş perspektiften bakarak gelişim, dönüşüm ve ortadan kayboluş süreçlerini incelemek faydalı olacaktır.

2.1.1. Kentlere Genel Bir Bakış

Roma İmparatorluk Dönemi'nden süregelen gelenekte oluşturulan kentlerin yapısına Geç Antik Çağ'da dokunulmamış, caddeler, meydanlar ve konut alanları varlığını sürdürmüştür. Tiyatro, stadion, pazar yerleri, hamam gibi kamu yapıları genelde onarımdan geçirilmiş bazen de küçültülerek kullanım görmeye devam etmiştir.[56]

Kentler, en ideal şekilde yaşanabilecek formda tasarlanıp sakinlerinin yaşam biçimlerine uygun olarak hayatlarını devam ettirmelerine olanak sağlayan araçlardır. Yunan dünyasındaki kentsel yaşam tarzı, Romalılar tarafından da benimsenmiş hatta daha da ilerletilerek tüm Akdeniz dünyasına yayılmıştır. Yani diğer bir deyişle Roma

[54] Mango 2008: 69 vd.
[55] Liebeschuetz 1992: 37-39; Mango 2008: 69 vd.
[56] Koch 2015: 99.

İmparatorluğu büyüdükçe ve ilerledikçe, kentler de doğal olarak büyüyor ve büyük çoğunluk artık kentlerde yaşam sürüyordu.[57]

İS 3. yüzyılda İmparatorluğun birleştirici gücünün azalmaya başlaması ve çok geniş bir coğrafyaya uzanan toprakların hem doğusunda hem de batısında meydana gelen siyasi zorlukların başlamasıyla bu dönemde, kentsel yaşamda da birçok değişiklik ortaya çıkmıştır[58]. Kentler, artık yavaş yavaş zengin ve cazibeli durumlarından uzaklaşmaya başlamıştır[59]. Bu yüzyılın ortalarından itibaren, kamu binaları, anıtlar, festivaller, heykeller ve tiyatro oyunları gibi paraya bağlı kamusal işler her yerde azalmış ve bir daha eski günlerdeki gibi şaaşalı olmamıştır[60].

Kentlerin yapısal görünümüne baktığımızda ise genellikle surla çevrili olup surların içinde, düzenli sokaklar mevcuttu. Birbiriyle dik açı yaparak kesişen ve kent kapılarında sona eren iki ana cadde bulunuyordu. Bu caddeler çok genişti ve her iki yanlarında dükkânlar barındıran revakları vardı. Ana yolların kavşağında ya da başka bir yerde, çevresinde çeşitli kamusal binaların yer aldığı bir meydan bulunuyordu. Bu kamusal yapılara örnek olarak bir dinî merkez, hamamlar, meclis binası, yargısal ya da başka amaçlarla kullanılan bir bazilika verilebilir. Genelde daha eski bir dönemden kalma bir tiyatro ve daha büyük kentlerde de bir hipodrom da yer alabiliyordu. Temel ihtiyaçlar, tahıl ambarları, su kemerleri ve sarnıçlar yoluyla karşılanıyordu.[61]

Paganlıktan Hristiyanlığa geçiş sürecine baktığımızda ise bu sürecin bir anda değil de zamana yayılan bir süreç içinde gerçekleştiği bilinmektedir. Birçok pagan tapınak, 4. yüzyıl sonu ile 5. yüzyıl başlarında kapatılmış ve bunların kiliselere dönüşümü zamana yayılarak gerçekleşmiştir. Ana Hristiyan kilisesi genellikle eski dinler tarafından kirletilmemiş olduğu düşünülen bir alana, genellikle de kent merkezinin biraz uzağına yapılıyor ve çevresi, piskopos tarafından kullanılan bir konutsal ve yönetsel yapılar kompleksi ile çevriliyordu. Din şehitlerinin anısına da kilise inşa ettiriliyordu. Kentsel manastırlar istisnai nitelikteydi ama kırsal kesimden gitgide daha çok çevreye yayılmaya başlamıştı.[62] Kentlerin ileri gelen varlıklı kesimleri, servetlerini kamu yapıları için harcamaktan vazgeçmiş bunun yerine yardımlarını dinî

[57] Mitchell 2016: 1-5.
[58] Gregory 2008: 30.
[59] Liebeschuetz 1992: 3.
[60] Liebeschuetz 1992: 6-7; Mango 2008: 70 vd.
[61] Mango 2008: 70.
[62] Mango 2008: 70 vd.

yapılara yönlendirmişlerdir[63]. Böylelikle kiliseler, İS 4. yüzyıldan bu yana kentin diğer kamu yapılarının önemli bir rakibi haline gelmiştir[64]. Yüksek maddi gelirleri sayesinde, kentsel yaşam ile ilgili işlemler artık kiliseler tarafından üstleniliyor ve piskoposlar kentlerin doğal liderleri olarak kabul ediliyorlardı[65]. Bir diğer ifade ile kentin ve etrafının bütünlüğü piskoposun otoritesi ile sağlanıyordu[66].

İS 6. yüzyılın ortasına kadar doğu eyaletlerinde bu kentsel yaşam, biraz daralmış bir ölçüde de olsa, az çok değişmeksizin devam etmiştir. Bölgesel farklılıkların bir neticesi olarak bazı kentler genişlerken, bazıları yavaş yavaş küçülmüş, zanaatkârların yanı sıra çiftçileri de kendisine çeken manastırların büyümesi, bu süreci tetiklemiştir.[67]

Kentlerin bu durumu, İS 6. yüzyılın ortalarından itibaren, artık olduğundan daha da kötüye gitmeye başlamıştır[68]. Bu dönemde arkeolojik bulgular epey kentin alan olarak daraldığını ve nüfus bakımından ciddi bir düşüş yaşandığını göstermektedir[69]. Bunun yanında, İS 6. yüzyıl ile birlikte imparatorluğu doğusu artık depremle, veba salgınlarıyla ve en önemlisi Pers istilaları ile uğraşmaya başlamıştır[70]. Bu konuya bir sonraki bölümde detaylıca değinilecektir.

2.1.2. Kentlerin Ortadan Kayboluşu

İS 500 yılı dolaylarında kentleri etkileyen olumsuzluklar ortaya çıkmaya başlamıştır. Söz konusu bu dönem, kuraklıklar, çekirge istilaları, depremler ve diğer benzer felaketlerin art arda yaşandığı bir dönem olmuştur. Antik yazarlar tarafından imparatorluğun farklı bölgelerinde meydana gelen bu büyük deprem felaketlerinden bahsedilmekte olup birçok kentin de yerle bir olduğu bildirilmektedir[71]. Deprem gibi doğal afetlerin dışında baş gösteren kuraklık birçok kenti etkisi altına alıp kıtlık doğurmuştur[72]. Bir kent genellikle kendi topraklarının tarımsal ürünüyle besleniyordu ve Myndos gibi bir kıyı kenti, gıda gereksiniminde meydana gelebilecek geçici bir eksikliğe çok daha çabuk çözüm bulabilirdi ancak bu tür bir felaket iç kesim kentini

[63] Liebeschuetz 1992: 7.
[64] Haldon 2007: 67.
[65] Ostrogorsky 1991: 46 vd.; Haldon 2007: 88 vd.
[66] Liebeschuetz 1992: 30.
[67] Mango 2008: 75.
[68] Haldon 2007: 67.
[69] Russel 1986: 149-150; Milojevic 1996: 247.
[70] Foss 1975: 721-747.
[71] Malalas Chronographia 12.299, 13.342-343. - Ammianus Marcellinus Rerum Gestarum Libri XVII. 7.1, XXII.9.5, XXVI. 10.15. - Theophanes Chronographia 43, 45.
[72] Mango 2008: 75-76.

vurduğu ve birikmiş kaynaklar tükendiği zaman, açlık ve kaos ortamının meydana gelmesi kaçınılmazdı. Kuraklık, çekirge istilaları gibi olaylardan dolayı topraklarından ürün alamayan köylüler kentlere göç etmişlerdir[73]. Kentlerde ise toplumsal şiddet ve huzursuzluk ortaya çıkmış, insanlar arasında isyanlar ve çatışmalar yaşanmaya başlamıştır. Ayrıca dönemin sonlarına doğru veba gibi salgın hastalıkların da baş göstermesi kentlerde yaşayan nüfusun büyük bir kısmının yok olmasına neden olmuştur[74]. Bahsi geçen tüm bu ağır şartların altından kalkmak zorunda olan Geç Antik Çağ kentleri, belkide öldürücü son darbeyi doğudan gelen düşman saldırıları ile almış, özellikle de dönemin sonlarına doğru gerçekleşen ve Anadolu içlerine gelen Arap Akınları sonucunda, birçok kent büyük zorluklarla karşı karşıya kalmıştır[75]. Surlu kentlerin, düşmana bu kadar kolaylıkla teslim olması ve düşmanın çekilmesinden sonra hiçbir kentsel dirilişin gerçekleşememesi ise askeri müdahalelerin, halihazırda çökmekte olan bir yapıya indirilen son darbe olduğunu net bir şekilde göstermektedir[76].

İS 6. yüzyılın salgın hastalıklarının, hiç beklenmedik doğal felaketlerle art arda gelişiyle ağırlaşmasının, kentsel yaşamın çöküşünde bir etken, belki de belirleyici etken olduğuna pek kuşku yoktur.

İS 7.- 9. yüzyıllar arasında ise yaklaşık 200 yıl süren Arap akınlarının, kentlerde güvenlik zafiyetleri ile birlikte nüfusun azalması, siyasi otoritede zayıflama ve deniz ticaretinde yavaşlamalar gibi büyük sorunlara neden olduğu bilinmektedir[77]. Ayrıca bu akınlar ile birlikte insanlar kırsal bölgeleri terk etmiş ve daha güvenli görülen dağlık bölgelere taşınmıştır[78]. Bu dönem, Geç Antik Çağ ya da Erken Bizans Dönemi'nden farklı olarak, her alanda gerileme ve karışıklığın ortaya çıktığı bir evre olması nedeniyle "Karanlık Çağlar" ismi ile de anılır ve bir anlamda çöküşün başlangıcı ya da düşüş dönemi olarak da görülmektedir. [79]

Son olarak kentlerin çöküşüne yönelik arkeolojik kanıtlara değinmek gerekirse, Batı Anadolu'nun önemli ticaret kenti Ephesos, bu dönemin sonlarına doğru daralmış ve farklı iki merkeze ayrılmıştır[80]. İç Batı Ege'de yer alan Sardes'te, Sasani istilası

[73] Mango 2008: 77-78.
[74] Mango 2008: 78.
[75] Mango 2008: 80-82.
[76] Mango 2008: 78.
[77] Vasiliev 1943: 246-247; Ostrogorsky 1991: 86; Foss 2002:129.
[78] Foss 1975: 721 vd.; Foss 2003: 149 vd.
[79] Haldon 2007: 99 vd.
[80] Foss 1979.

nedeniyle, kentin aşağı kesimi terkedilmiş ve Ortaçağ'da varlığını sürdürebilen yalnızca tepedeki kale olmuştur[81]. Myndos sakinlerinin ise Ortaçağ'da güvenlik nedeniyle Yarımada'nın daha iç bölgelerine taşındığı düşünüldüğünde adanın üzerindeki kulenin gözetleme ve güvenlik nedeniyle yaklaşık İS 11. yüzyılda inşa edildiği düşünülmektedir[82]. Ada üzerindeki kazılar sırasında bulunan ve İS 13 yüzyıla tarihlenen gümüş Haçlı sikkesi de bu görüşü doğrulamaktadır[83].

Sonuç olarak Geç Antik Çağ itibari ile kent yaşamının eski geleneklerden kopup zorunlu bir durağan konuma geldiği ve dönemin zorunlu şartlarının da etkisi ile yeni yaşam tarzlarının benimsediği görülmektedir[84].

2.2. Konut Mimarisinin Gelişimi

Geç Antik konut mimarlığı, Roma konut mimarlığının devamı şeklinde olup Roma Dönemi'nde inşa edilmiş konutlar bu dönemde de kullanım görmüştür. Yapı teknikleri açısından çok büyük değişikliklere uğramadan genel anlamda aynı kalmıştır. Bununla beraber dönemin getirdiği siyasi ve toplumsal değişikliler, ekonomik anlamda yaşanan sallantılar ve değişen sosyal alışkanlıklar konut mimarisi üzerinde değişikliklere yol açmıştır. Yaşam biçimlerinin, sosyal sınıf farklılıklarının ve statünün değişmeye başladığı Geç Antik Çağ'da, farklı türden çok sayıda konut mimarisi görülmektedir[85]. Gelişmiş büyük kentlerden, ticari yönden gelişmiş liman kentlerine veya savunma amaçlı kurulmuş sınır kentlerine kadar bu dönemde inşa edilmiş farklı tipte konutlar tasarımda olmasa da uygulamada görülen bazı farklılıklarla birbirlerinden ayrılır.

Bu dönem özeline bakıldığında, konut mimarisine getirilen en büyük yenilik, Antik Çağ'ın düzgün parseller üzerine inşa edilen peristil avlulu ev biçiminin yeniden dizayn edilmesi olmuştur. Bu yeni tasarıda, kamu yapılarından alışık olduğumuz ögelerin eklenmesiyle konutlar zenginlik derecelerini belli eden bir statü belirtecine dönüşmüştür. Bu yeniliklere örnek vermek gerekirse yüksek tavanlı misafir kabul odaları veya bu misafir odalarının bazen küçük bir bazilika mimarisinde inşa edilerek odaların apsis kısımlarında misafirlerin ağırlanmasından bahsedilebilir. [86]

[81] Foss 1976.
[82] Şahin 2016: 340.
[83] Şahin 2016: 332 kat. no. 87.
[84] Mango 2008: 83 vd.
[85] Koçyiğit 2013: 48 vd.
[86] Mitchell 1996: 201.

Bu döneme, nüfusun kentlerden kırsala doğru kaymaya başladığı ve köylerdeki insan sayısının arttığı bir dönem olarak bakıldığında daha basit evlerin de inşa edildiği görülmektedir. Köylerdeki bu basit evlerde, yerel malzeme kullanılarak iç içe geçmiş biçimde, işlevselliğin ön planda olduğu tasarımlar kullanılıyordu[87]. Kentlerde ise, varlıklı kesim büyük peristilli evlerde, halk ise küçük, karanlık ve konforsuz evlerde yaşıyordu. Bu evlerin büyük bir çoğunluğunda ise zemin katta veya avluda ev sahibinin mesleği ile alakalı işlikler yer alıyordu[88]. Günümüze hiçte yabancı olmayan bu durumun Geç Antik Çağ'da zenginler pahalı ve lüks konutlarda yaşarken sıradan halkın, barınma amacına yönelik basit konutlarda yaşadığını ortaya koymaktadır.

I. Uytterhoeven, "Housing in Late Antiquity: Thematic Perspectives" başlıklı makalesinde geniş bir coğrafyada gelişim göstermiş olan Geç Antik Çağ konut mimarisini, hiyerarşik bir düzende gruplayarak değerlendirmiş ve dönemin konut tiplerini 11 başlık altında toplamıştır[89]:

1. *İmparatorluk Sarayları*
2. *Praetoria – Yönetici Konutları*
3. *Piskoposluk Konutları*
4. *Proteuontes - Aristokratik Konutlar*
5. *Orta Sınıf Konutları*
6. *Apartman Daireleri*
7. *Zemin Kat Apartman Daireleri*
8. *Dükkânlar, Atölyeler ve bir ya da iki Mekânlı Konutlar*
9. *Kırsal Orta Sınıf Konutları*
10. *Alt Sınıf Konutları*
11. *Manastırlar*

Bu bağlamda Uytterhoeven'ın yaptığı tipoloji dikkate alındığında şu çıkarımları yapmak mümkün olacaktır: İmparatorlar ve yöneticilerin konutları, aristokratların gösterişli ve zengin konutları, dinî temsilciler olan piskopos konutları üst sınıf konutlar kategorisi altında yer alırken daha alt sınıftan olan memur, tüccar, zanaatkar gibi meslek erbabı kişilerin konutları orta sınıf konutları, en alt tabakada yer alan yoksullar ve kimsesiz insanların yaşadığı yapılar ise alt sınıf konutları olarak değerlendirmek gerekir.

[87] Uytterhoeven 2005: 47-48.
[88] Uytterhoeven 2005: 43 vd.
[89] Uytterhoeven 2005: 33-50.

2.3. Dinî Mimarinin Gelişimi

Kilisenin barış dönemi olan 313 yılında ilan edilen Milano Fermanı'ndan sonraki yıllara kadar, gerçek anlamda törenler ve toplantılar için kullanılan binaların yapısı anlamında bir Hristiyan mimarisinden söz etmek mümkün değildir[90]. Bizanslıların ilk kiliselerini kendilerine önce klasik dünyadan daha sonra da Doğulu komşularından miras kalan biçim ve tekniklere göre yaptıkları bilinmektedir[91]. Pagan bir sistemden tek tanrılı bir dine geçiş sonrasında mimarideki en belirgin değişim, genelde dinî yapılarda gerçekleşmiştir.

Hristiyanlığın, 313 yılında Milano Fermanı ile serbest bir din haline gelmesiyle Bizans sanatı ve mimarisi geçiş dönemine girmiş ve Yunan-Roma dünyasının sanat gelenekleri yeni inanca adapte edilmeye çalışılmıştır[92]. Bu tarihten önce ise devletten gizli olarak ibadetlerini sürdüren Hristiyanlar birlikte ibadet etmek, vaftiz olmak, dinî dersler almak gibi nedenlerle kapalı mekânlara ihtiyaç duymuşlar ve bunun sonuncunda ev kiliselerini kullanmışlardır[93]. Aziz Paulus'un Mektupları ile Elçilerin İşleri'nden de anlaşıldığı üzere, 2. yüzyıl başlarına kadar Hristiyan cemaatlerinin toplantıları cemaat üyelerinin evlerinde yapılırdı[94]. Genellikle dinî törenler yemek odalarında yapılmış, küçük gruplar özel evlerdeki uygun mekânlarda ibadetlerini gerçekleştirmişlerdir[95].

2. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bazı kentsel cemaatlerin sayıca fazlalığı ve kendine özgü mekânlar gerektiren farklı litürjik törenlerin giderek daha katı bir şekilde uygulanmaya başlaması ile ibadet ve hayır işlerinin yürütülmesi için kullanılacak mmekânihtiyacı yaratmış ve bu durum *domus ecclesiae* veya sadece *ecclesia* (kilise) olarak bilinen yapıların ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır[96].

I. Constantinus döneminde, Hristiyanlık serbest bir din haline gelince, İmparatorluk tarafından zengin iç donanıma sahip çok sayıda kilise yaptırılmıştır. I. Constantinus'un, İmparatorluğun mimarlık bürosuna, ilk kiliseleri bazilika olarak yapmaları emrini verdiği kabul edilmektedir.[97]

---

[90] Schiavi 2012: 715-716.
[91] Talbot 2002: 208.
[92] Turani 2012: 208.
[93] Deichmann 1954: 1237-1238; Koch 2015: 19.
[94] Schiavi 2012: 716.
[95] Helvacı 2013: 45.
[96] Schiavi 2012: 716.
[97] Koch 2015: 41.

C. Mango, Hristiyanlığın serbest hale gelmesiyle dinîn sanat üzerinde hemen görünen bir etkisi olmadığını, Hristiyanlığın kendisine özgü bir sanat geleneğinin bulunmadığını, hatta dinîn sanata karşı olumsuz yaklaştığını ifade etmekte ve sanatın kendi kimliğine bürünmesinin ise yaklaşık bir yüzyılı aldığını belirtmektedir[98].

Kilise tarihçisi Eusebios, 3. yüzyılın sonlarına doğru Hristiyanlar'a karşı gösterilen hoşgörü/huzur ortamında Hristiyanların eski yapıları ile yetinmeyerek bütün kentlerde yerden biter gibi çok büyük boyutlu kiliseler yaptırdıklarını iletmektedir[99]. Ayrıca dinî merkez olarak önem kazanan bazı kentler, hac ziyaretlerinden gelir elde etmeye başlamıştır[100]. 4. yüzyıldan sonra gelişen aziz kültleri, bütün dünyadan hacıların mucize yarattığına inanılan röliklerin bulunduğu kentlere seyahat etmeleri bu kentlerin ekonomisine önemli katkılar sunmuştur[101].

Batı Anadolu ise, Roma İmparatorluğu'nun en erken Hristiyanlaşan bölgelerindendir. Kudüs ile Roma arasında bulunan kara ve deniz yolu üzerinde yer alan Batı Anadolu kentlerine, havarilerden Pavlos, Lukas ve Iohannes'in uğradıkları bilinmektedir. Bu durum bölgede Hristiyan topluluğunun gelişmesinde rol oynamıştır.[102] Batı Anadolu kentlerinden Ephesos, Assos, Milet, Hierapolis, Laodikeia, Smyrna, Pergamon, Sardis'ten İncil'de söz edilmektedir.[103]

Bu dönemin en önemli dinî yapıları arasında üç veya beş nefli, transeptli ve kubbeli bazilikalar önemli bir grubu oluşturmaktadır. İkinci bir yapı tipi ise merkezi planlı yapılardır. Bu yapı tipi, mabetlerde, hamamlarda, vaftiz binalarında ve azizlerin hatırasını yaşatmak için yapılmış martyrionlar (din uğruna ölenler, şehitler için inşa edilmiş yapılar) da kullanılmıştır. Dönemin sonuna doğru ise Yunan haçı planlı yapılar önem kazanmaya başlamıştır.[104]

2.3.1. Bazilikalar

Bazilika, ilk olarak Romalılar tarafından kullanılmış, dinsel veya kamusal işlevli, paralel sütun sıralarıyla uzunlamasına neflere ayrılmış ahşap çatılı ve dikdörtgen planlı bir yapıdır[105].

[98] Mango 2006: 49.
[99] Eus. 8.1.5.
[100] Foss 1979: 11.
[101] Trombley 1993:130-132.
[102] Ceylan 2001: 190.
[103] Ceylan 2001: 190.
[104] Helvacı 2013: 27.
[105] Germaner 1997: 207; Sözen - Tanyeli 2011: 78.

C. Mango'ya göre, Hristiyan bazilikası, Roma'da, pazaryeri, mahkeme salonu, buluşma ve tören yerleri, kabul salonları gibi pagan dinlere inananların ibadet yerleri dışındaki büyük kalabalıkların toplanmasını gerektiren bütün sivil amaçlar için yaygın olarak kullanılan bir yapı tipinden uyarlanmıştır[106]. İS 4. yüzyıldan 6. yüzyılın sonuna kadar bazilika mimarisi, Doğu'da ve Batı'da cemaat, piskoposluk ve hatta manastır kiliselerinin temel plan tipini oluşturmuştur[107].

Mango'nun tanımına göre bazilika planı ise; genellikle sütunlarla ayrılan üç ya da beş nefli; tam işlevi kesinlik kazanamamış bir transept eklemeli; galerisi veya çatı üstü pencereli duvarları bulunan; apsisi genelde dışa taşkın olan veya Suriye ve Doğudaki diğer yerlerde olduğu gibi düz bir duvar içinde de yer alabilen dinî bir yapıdır[108].

I. Constantinus'un din değiştirmesi süreci ile birlikte, görkemli kiliselerin inşa edilmesi gerekliliği ortaya çıkmış ve bu duruma çözüm olarak, sütunlu dikdörtgen bir salon ile bir ucunda yer alan yükseltilmiş bir platformdan (bema) oluşan bazilika mimarisi kullanılmıştır[109]. Roma dünyasında ticari, askerî ve törensel amaçlarla yaygın bir biçimde kullanılan tipte bir yapıdan uyarlanan Hristiyan bazilikasında, geniş alan cemaati barındırırken, piskoposun koltuğunun merkeze yerleştirildiği, yükseltilmiş bema ruhbana ayrılmıştı. Kilisenin mimari örüntüsü herhangi bir güçlük yaratmazken, süslemeler açısından bunun tam tersi geçerliydi[110]. Bir bazilika, mimarisinden daha çok iç mekânlarının gösterişli süslemesi ile etki yaratmaktaydı. Mermer sütunlar, işlemeli başlıklar, çok renkli mermer, cam veya sedefli kaplamalar, mozaik yer döşemeleri; ayrıca korkuluk levhaları, kiborium veya ambonların üzerinde gümüş kaplama olması gibi. Bu malzemelerin temini, denizyolu ağıyla Akdeniz'in birçok yerine dağılmış taş ocaklarından sağlanıyordu.[111]

İS 4. yüzyıldan 6. yüzyılın sonuna kadar bazilika, hem Doğu'da hem de Batı'da cemaat, piskoposluk hatta manastır kiliselerinin temel plan tipini oluşturmuştur.[112]

[106] Mango 2006: 49.
[107] Mango 2006: 50.
[108] Mango 2006: 50.
[109] Mango 2008: 279; Koch 2015: 19 vd.
[110] Mango 2008: 279.
[111] Mango 2006: 56.
[112] Mango 2006: 50.

2.3.2. Monastisizm ve Manastır Kompleksleri

Dünyadan el etek çekerek, toplu halde yaşamayı isteyen kişiler için düzenlenen manastırlar, bir bina veya birkaç binadan oluşmuş yapılardır. Manastırlarda yaşayan keşişler kendilerini Tanrı için çalışma, dua, okuma ve araştırmaya adamışlardır[113]. Manastır kurumu, Bizans toplumunu tanımlayan en önemli özelliklerden biriydi ve yaşam pratiği içinde birçok bakımdan, imparatorluğun tebaası olan herkesi etkilemekteydi[114]. Manastırlar, kırsaldaki bir köyün veya kentteki bir mahallenin ruhani merkeziydi ve buralarda yaşayanlar, manastır kilisesinde ibadetlerini yapar ve dinî konularda keşişlere danışır, gerektiğinde de onlardan yardım isterlerdi. Bir kişi hastalandığında, manastır kompleksi içinde bulunan hastaneye başvurur ya da bir azizin mezarına giderek şifa arardı[115].

Manastırcılık hareketi, 3. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Mısır, Suriye, Filistin ve Anadolu'da yaygınlaşmaya başlamış olup 4. yüzyılın başlarında oldukça belirginleşmiştir[116]. Manastırcılık ile birlikte, 4. yüzyıl öncesinde az sayıda Hristiyanın ilgi gösterdiği çileci yaşam biçimi, dileyen herkese açık bir yaşam tarzı haline gelmiştir[117]. İS 4. yüzyıldan sonra manastır keşişlerinin toplumdaki statüsü değişmiş ve ayrı bir vatandaş sınıfı oluşmuştur[118]. Bu dönemde, manastırlar çok sayıda sıradan insanlarla dolmaya başlamıştır. İnsanlar burada dünyadan el etek çekerken bir yandan da dış dünyada eksikliklerini çektikleri pek çok şeyi manastırlarda bulacaklarını ummuşlardır. Ağır ve yorucu iş sahibi olan köylüler, köleler gibi insanlar burada rahat etmeyi ummuşlar ayrıca devletin ağır vergilerinden ve askerlikten kaçanlar da manastırları bir sığınak olarak görmüşlerdir.[119]

Mimari açıdan bakıldığında manastırlar için tek tip bir model benimsenmemiş, keskin kurallara bağlı kalınmadan ihtiyaçlar doğrultusunda farklı tarzda, farklı planlarda manastırlar inşa edilmiştir. Ancak genellikle yüksek duvarlarla çevrili ve tek girişli bir avlunun etrafına yerleştirilmiş bahçe ve keşiş hücrelerinin yanı sıra kilise, yemekhane, kütüphane, toplantı odası ve mezarlık gibi birimler çoğu manastır kompleksinde

[113] Kingsley 1986: 10/30.
[114] Talbot 1999: 161.
[115] Talbot 1999: 162.
[116] Baş 2013: 201.
[117] Baş 2013: 186.
[118] Rousseau 2008: 745
[119] Polat 2004: 13.

bulunmaktadır[120]. Bir manastır içindeki en önemli yapı ibadetin yapıldığı alan olan kiliselerdir. Manastır kiliselerini cemaat kiliselerinden ayıran belirleyici faktörler bulunmamaktadır[121]. Buradakiler de tek veya üç nefli bazilika planında yapılmıştır. Oturma ve günlük ihtiyaçların giderilmesi adına yapılan binaların kiliselere oranla çok daha sade oldukları bilinmektedir ve bu yapılar genelde kilise ile bağlantılı olarak ortak bir avlunun içinde yer alırlar.[122]

Manastırların genellikle hac merkezlerinin olduğu yerlerde geliştirildiği görülmektedir. Bu merkezler üzerindeki manastırlar, ziyaretçilere hizmet sunmak için yapılmıştır[123].

Manastır toplumu erken yüzyıllarda kalabalık olur, papazlık rütbesi olmayan sıradan halkın içinden gelenlerden oluşurdu; bunlar sadece dünyadan vazgeçmiş, baştaki ruhani tarafından manastıra kabul edilmiş ve papaz adaylığı evrelerini dine hizmet ederek geçiren kişilerdi. Ayinlere katılmaya ve dua etmeye ne kadar çok zaman ayırırlarsa ayırsınlar, ekonomik olarak kendilerine yeterli duruma gelmeleri için el işleri yapmakla da yükümlüydüler.[124] Yani manastırları hem ekonomik hem de ruhani açıdan kendi kendine yeten küçük şehirler olarak da tanımlamak mümkündür[125]. Ayrıca bir yandan da manastırlara bağış yapılmasının dindarlığın bir gereği sayılması bu kompleksler için ek bir gelir kaynağı oluşturmaktadır[126].

Bizans manastır yaşamı, dağlardaki tecrit edilmiş inziva yerlerinden kalabalık kentsel komplekslere kadar çok çeşitli biçimlerde kendinî göstermişti. Birçok keşiş, sık sık bir manastırdan diğerine geçer, bazıları da bir dönem tarikat manastırında yaşayıp bir dönem münzevi hayat tarzını sürdürürdü. Toplumun ihtiyaçlarına karşılık verip her sınıftan insanın hayatını etkileyebilen Manastır sistemi Bizans İmparatorluğu'nda kilit bir rol oynamıştır.[127]

[120] Talbot 1991:1391; Ahunbay 1997: 1160.
[121] Mango 2006: 60.
[122] Koch 2015: 95-96.
[123] Koch 2015: 95.
[124] Mango 2006: 160-161.
[125] Licciardello 2012: 586.
[126] Doğan 2003: 79.
[127] Talbot 1999: 175-176.

2.3.3. Şehit Azizler Kültü ve Martyrium

Roma imparatorlarından Nero'nun 64 yılında başlattığı Hristiyan idamlarından, 313 yılındaki Milano Fermanı'na kadar geçen yaklaşık 250 yıllık süreçte, Hristiyanlık yasak ve şüpheli bir din olarak kabul edilmiştir. 2. yüzyılda prokonsüller tarafından yürütülen kıyım, 3. yüzyıldan itibaren bizzat imparatorların da dâhil olduğu durum haline gelmiştir. Valerianus'un yayınladığı fermanlardan sonra imparatorluktaki tüm Hristiyan cemaatlerinin dağıtılması emredilmiş ve böylece Hristiyanlığın yasak bir inanç olarak kabul edildiği tüm imparatorluğa duyurulmuştur.[128]

Kilise tarihçisi Eusebius, Hristiyanlara uygulanan yaptırımlar ve şehitler ile ilgili bilgiler vermektedir:

> *"Bize karşı gerçekleştirilen işkencelerin en büyüklerinden biri de Plinius Secundus'un valiliği sırasında gerçekleşmiştir. Çok sayıda şehit verildi ve Plinius bu konuda sürekli olarak imparatorla haberleşti. Yasalara aykırı bir durum olup olmadığına karar veremediği zamanlarda da imparatora danıştı. Oysaki zina ve cinayet gibi diğer suçlarda aynı cezaları uygulamadı. Ancak Hristiyanlarla ilgili konularda tamamen yasalara uygun şekilde davrandı. (...) Takibatlar yine, son derece korkutucu bir boyuta ulaşmıştı. Sürekli olarak yeni bahaneler uyduruluyor ve bizim onlara zarar verdiğimiz iddia ediliyordu. Bazen de kimi yerlerde bazı insanlar ortaya çıkıyor ve bize iftira atıyorlardı. Yerel olarak büyük işkenceler yapılmamasına karşın yakalananlar eyalet merkezine gönderilmekteydi. Bu nedenlerden dolayı değişik yollarda çok sayıda şehit verdik."* [129]

İS 313 yılından itibaren katedraller, düzenli törenler için her yerleşimin sur içerisindeki tek kilisesini oluştursada, cemaatin gerçek anlamda kilise benzeri yapılar inşa ederek değerlendirdiği martyrium gibi başka kutsal mekânlar da vardır[130]. Martyrium, din uğruna katledilmiş, kendinî feda etmiş kutsal ilan edilen azizlerin adına yapılmış mezar yapılarıdır.

Başlangıçta cenaze şölenleri şeklinde gerçekleşen anma törenleri kısa sürede gerçek anlamda birer aziz kültüne dönüşür. Mezarlarının üzerine haç planlı ve apsisli veya üç apsisli küçük şapeller yani martyriumlar inşa edilmeye başlar ve 3. yüzyıldan itibaren bu şapellere sunaklar da dâhil edilir.[131]

---

[128] Frend 2008: 503.
[129] Eus. 33.
[130] Schiavi 2012: 720.
[131] Schiavi 2012: 720.

Şehirlerden uzak cemaatlerin dinî yaşam açısından temel önem taşıyan mezarlık bazilikaları kısa sürede, cemaate ruhani anlamda liderlik etmekten ve sıradan törenlerden sorumlu rahiplerin liderliğindeki "dinî bölge merkezleri"nin bazilikalarına dönüşürler. Şehirlerin dışındaki nekropollerde, özellikle kutsal sayılan veya şehrin koruyucusu olarak görülen yerel azizlerin mezarlarının yanında veya yakınında kiliseler kurmak, imparatorluğun her yerinde piskoposların asıl uğraşı haline gelir. Başlangıçta küçük adaklık yapılar veya sade şapeller görülse de, 4. yüzyılın ilk yarısından itibaren bazı binalar muhteşem boyutlara ve görünümlere ulaşır ve özellikle doğu eyaletlerinde azizlerin anısına hizmet etmekle kalmaz, gerçek anlamda birer ayin mekânı veya kilise haline gelirler.[132]

Özellikle 4. yüzyılın sonlarından itibaren kutsal mekân ile tören mekânı arasında daha sıkı bağlantılar kurulur, azizlerin bedenleri mezarlık bazilikalarının içine, ana sunakla bağlantı halinde, hatta genelde altına yerleştirilir ve kiliseler böylece birer martyrium haline gelir. Yeri değiştirilemeyen kutsal şeyler ve anıtlar için planlanan bir martyrium, tapılan nesneyi barındıracak kutsal yerin arazisinin gereksinimlerine uymak zorundadır: Martyriumun amacı ya salt 'belgeleyici' ya da hem belgeleyici hem de dinsel ayinlerle ilişkili olabilir. Roma'da bu iki unsur daha Konstantinos döneminde birleştirilmiştir. Ama şehitlerin kemikleri bir kere taşınmaya başlanınca özgün bir mimari konuma gereksinim duyulmaz olmuş ve olağan plan tiplerindeki bir kiliseye konulmaya başlanmıştır. Sadece çok özel tapınılan-ya kutsal yağın çıktığı ya da çok sayıda hacıyı çeken herhangi başka bir sıvının bulunduğu- kutsal emanetler için daha özenli uygulamalara gidildiği saptanır.[133]

Martyrium, saray kiliseleri, hatta katedrallerin inşasında kullanılan dairesel, sekizgen veya çok kısımlı planlar (Hierapolis, Seleucia Pieria) Ege'de ve Ön Asya'da da rağbet görmeye devam eder, ama asıl anıtsal örnekleri İtalya'da görülebilir.

[132] Schiavi 2012: 720-721.
[133] Mango 2006: 63.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
(GEÇ ANTİK ÇAĞ'DA MYNDOS)

Bu bölümde, Asar / Tavşan Adası'nın Erken Hristiyanlık Dönemi itibari ile İS 14. yüzyıla kadar geçirmiş olduğu dönemler ve ele geçen buluntular ışığında ada üzerindeki yapılaşma evreleri anlatılacaktır. Yaklaşık olarak İÖ 4. yüzyıldan itibaren iskân varlığına dair kalıntıların bulunduğu ve İS 14. yüzyıl itibari ile büyük bir düşüşe geçen ya da terkedilen Myndos antik kentinin birimi olan Asar Adası yerleşiminin, özellikle Geç Antik Çağ'a ilişkin tarihsel süreci, yerleşim dokusu, mimarisi, sosyal yapısı ve çevre bölgelerdeki yerleşimlerle olan benzerlikleri irdelenecektir.

3.1. Kentsel Tarihçe

Kent, ilk olarak İÖ 4. binde *Palæomyndos*[134] adı ile Lelegler tarafından kurulmuştur. Strabon'un rivayetine göre Myndos, Bodrum Yarımadası üzerinde kurulan 8 Leleg kentinden biridir[135]. Yine Strabon'a göre, Karia Satrabı Mausolos İÖ 4. yüzyılın ortalarına doğru sekiz kentten altısını boşaltarak, buralarda yaşayan insanları zorla Halikarnassos'a göç etmeye mecbur bırakmıştır. Bu zorunlu göç esnasında Myndos sakinlerine dokunulmamış kentte yaşamaya devam etmişlerdir. Hatta kent, Mausolos'un parasal yardımı ile o dönemin şehircilik anlayışına göre yeniden inşa edilerek, etrafı sur duvarı ile çevrilmiştir[136].

Palæomyndos olarak adlandırılan eski kentin Kocadağ isimli yarımada üzerinde kurulu olduğu tahmin edilmektedir. Kocadağ'ın üzerinde bir bölümü iyi durumda korunmuş bir sur duvarı kalıntısı bulunmaktadır. Bu duvar kalıntısında kullanılan kyklopik iri taşlar, örme tekniği ve kalınlıkları nedeniyle Mausolos Dönemi'ne tarihlenen sur duvarlarından tamamen farklıdır. Günümüze kadar ulaşan kentin büyük bir bölümü ise Mausolos tarafından kurulan yeni kente aittir.

Şimdiye kadar yapılan kazılar sonucunda, ada üzerinde İÖ 4. yüzyıldan başlayıp, İS 14. yüzyıla kadar aralıksız süren bir yerleşimin olduğu tespit edilmiştir (Plan 1). Limana hâkim bir noktaya yerleştirilmiş U şeklinde bir sunak bize kentin erken dönemi hakkında bilgi vermektedir. 2013 yılında bulunan bir yazıta göre sunak, dolayısı ile kült

[134] Plin. nat. 5, 29.
[135] Strab. XIII, 1.611, 59.
[136] Ruge 1933: 1075-1709.

alanı, kentin kurucu ve koruyucu tanrısı Apollon Archigetes'e adanmıştır[137]. Tespit edilen bu sunak[138], ada üzerinde ilk yapılaşmanın İÖ 4. yüzyılda başladığını göstermektedir[139].

Hristiyanlık döneminde ise kent, *Amyndos* ismiyle, Karia Eparchiası'na bağlı bir piskoposluk merkezi olarak faaliyet sürmüştür[140]. Bu döneme ait kent hakkındaki bilgileri İS 375'deki konsül listelerini hazırlayan Hierokles'ten almaktayız[141]. İS 431 yılında toplanan Ephesos konsülüne ise yarımadayı temsilen Amyndos Psikoposu Archelaos katılmıştır[142].

Konstantinopolis'te yapılan 6. Ekümenik Konsil'de (680/81) ise Myndos'u, Ioannes adında bir piskoposun temsil ettiğine ilişkin kayıtlar bulunmaktadır[143].

Ayrıca bölgenin, 7. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Anadolu'nun güney kıyılarını Müslüman Arap saldırılarına karşı korumak amacıyla kurulan ilk düzenli ve kalıcı Bizans filosu olan Karabisian Deniz Thema'sı içinde yer aldığı bilinmektedir[144].

Özetlenerek verilen bu kentsel tarihçeden de anlaşılacağı üzere, gelişmiş bir Antik Çağ kenti kimliğine sahip olan Myndos, Karia bölgesinin en önemli liman kentlerindendir. Kent, Hellenistik Dönem'de gelişimini tamamlamış ve sonrasında da önemini korumayı başarmıştır. Geç Antik Çağ ve sonrasında ise dönemin koşullarıyla birlikte kent yeniden şekillenmeye başlamış ve tüm Akdeniz boyunca yaşanan sosyal ve ekonomik değişimler Myndos için de kendinî göstermiştir. Bu değişim, bir kentin yaşam alanları olarak kabul edilen kamu yapılarının ve konutların biçimlenmesine de yansımış olup tez çalışmasının temelini oluşturan ve bu dönemde inşa edilerek kullanılmış olan kent yapılarına da yansımıştır.

[137] Şahin 2015: 36.
[138] Şahin 2012: 344 resim 9; Şahin 2015: 5 resim 8.
[139] Şahin 2011: 155 resim 6.
[140] Paton – Myres 1896: 201-203.
[141] Hierokles 687, 10.
[142] Kraatz 1904: 114.
[143] Prosopographie der mittelbyzantinischen Zeit: https://www.degruyter.com/view/PMBZ/PMBZ13842?rskey=5ZMn6c&result=1&dbq_0=myndos&dbf_0=pmbz-fulltext&dbt_0=fulltext&o_0=AND (18.03.2020).
[144] Foss 1991: 1105-1106; Ostrogorsky 1991: 91.

3.2. Kentsel Doku ve Topografya

Antik coğrafyada Karia Bölgesi'nin liman kentlerinden biri olan Myndos antik kenti; Bodrum Yarımadası'nın batısında olup, günümüzde Muğla ili, Bodrum ilçesi, Gümüşlük Mahallesi sınırları içindedir (Harita 1-2). Kentin güneybatısında Kocadağ isimli bir yarımada, güney doğusunda ise Asar (Tavşan) Adası ismi verilen küçük bir ada yer almaktadır (Görsel 1). Kentin konumu hakkındaki ilk bilgileri ise Strabon, *Geographika* adlı eserinde vermektedir. Strabon, Myndos ile ilgili olarak; "*Bundan sonra Myndoslulara ait Termerion Burnu'na gelinir. Onun karşısında, karadan kırk stadion uzaklıkta, Kos'un bir burnu olan Skandarion uzanır ve Kos Burnu'nun yukarısında Termeron denen bir yer vardır."* şeklinde bilgi verir[145].

Myndos'un Halikarnassos'a benzeyen topografik yapısı ve stratejik konumu Mausolos'un, Synoikismos Politikası gereği kentleri boşaltırken Myndos'u olduğu gibi bırakması ve korunaklı bir liman yapmak istemesinde etkili olmuştur (Görsel 2-4)[146].

Gümüşlük, batı uzantısı yüksek bir yarımadadır ve bağlantıyı sağlayan dar boğaz muhtemelen erken dönemlerde bir koridorla birbirinden ayrılmaktadır. Myndos'u Halikarnassos'a bağlayan alanda tepelerin arasında pek çok zengin ve verimli vadiler, bu vadilerdeki karşılıklı tepeler üzerinde rüzgâr değirmenleri ve yerleşimlerin olduğu talî alanlar bulunmaktadır. Bu araziler kara bağların, diğer bir ifade ile siyah üzümün memleketi olarak bilinmektedir.[147]

Asar Adası'nın kuzeydoğusunda, anakara kıyısında Gümüşlük sahili, kuzeybatısında ise antik dönemde liman işlevinde olan bir koy ve bu koyun batı yönünde konumlanmış Kocadağ bulunmaktadır (Görsel 1). Adanın zemini kayalıktır ve eğimli bir yapıya sahip olan arazi sert bir toprak ile kaplıdır, üzerinde yer yer maki bitki örtüsü görülmektedir (Görsel 5). Adayı çevreleyen deniz tabanında ise deprem sonucu bulundukları yerlerden yıkılarak devrildikleri düşünülen taş bloklar, özellikle adanın kuzey batı yönünde yığın olarak durmaktadırlar (Görsel 6).

[145] Strab. XIV, 2.657, 18.
[146] Strab. XIII, 1.611, 59; Radt 1970: 13.
[147] Şahin 2006: 171.

3.3. Ada Üzerindeki Geç Antik Çağ Yapıları

Asar Adası üzerindeki ilk çalışmalar 2008 yılında zemin etüdü ile başlamıştır[148]. Bunu 2009 yılında ilk kazıların başlatılması izlemiştir. 2009-2010 yıllarında ada üzerinde yapılan kazı çalışmalarında ağırlıklı olarak Geç Antik ve Ortaçağ yapılaşması dikkat çekmektedir (Görsel 7-9).

3.3.1. Bazilika

2009 yılındaki kazılar, en üst terasta bulunan kule kalıntısının iç bölümünde yürütülen çalışmalar ile başlamıştır (Görsel 10)[149]. Adanın tepe noktasında yer alan, horasan harcı ve moloz taşlar kullanılarak inşa edilen bu kule duvarının ortalama kalınlığı 1,4 metredir ve dış cepheye hareket kazandırmak üzere moloz taşlar kare şeklinde çerçevelenen kiremitlerin arasına yerleştirilmiştir (Görsel 11). Kule yapısı, tuğlaların duvar yüzeyinde kare şeklinde geometrik bir şekil oluşturması açısından değerlendirildiğinde teknik olarak İS 11.-12. yüzyıla tarihlenmektedir.[150] Devam eden çalışmalar neticesinde doğu-batı istikametinde yaklaşık 5,4 x 16 m ölçülerinde bazilikal planlı ve 3 nefli bir yapı kalıntısı ortaya çıkartılmıştır (Görsel 12). Yapı kalıntısının 1 m kalınlığa sahip kuzey ve güney duvarları kulenin iç tarafında kalmakta olup doğu duvarı ise kule tarafından tahrip edilmiştir (Görsel 13-14). Ayrıca güney tarafta ana kaya üzerinde yer yer duvar yatağının izleri belli olmaktadır. Bazilikanın kuzey nefinin sadece 1 m^2 lik küçük bir bölümü korunmuş, güney nef ise tamamen tahrip olmuş ve üzerine sonraki dönemde gözetleme kulesi inşa edilmiştir.

Bazilikanın yer aldığı tepenin anıtsal bir bazilika için uygun genişliğe sahip olmaması nedeniyle yapı, alanın topografyasına uygun olacak şekilde inşa edilmiştir (Görsel 7). Doğu, kuzey ve güney yönlerdeki keskin eğimli araziye kemer ve tonozlar üzerinde sarnıçlar, mezarlar yerleştirilmiştir. Sonraki yıllarda devam eden kazı çalışmaları, alt teraslarda yer alan bu mekanların doğrudan yapı ile ilişkili olduğunu göstermiştir[151]. Bazilikanın naos bölümü, güneyde tonozlu sarnıçlar, kuzeyde ise nef boyunca uzanan yüksek tonozlu bir kripta üzerine konumlandırılmıştır[152]. Orta avluda yer alan ve ana mekâna geçişi sağlayan merdivenlerin önünde yer alan mor renkli bir

[148] Şahin 2010: 227 vd.
[149] Şahin 2011: 155 vd.
[150] Şahin 2012: 340.
[151] Şahin 2014: 400 vd.
[152] Şahin – Tok 2012: 10-11.

mermer plâka, yapının İmparatorluk himayesinde yapıldığını göstermektedir (Görsel 15)[153]. Bilindiği üzere geleneğe göre mor rengini sadece İmparatorluk ailesi veya ona yakın kişiler kullanabilmektedir. Hatta, İS 5. yüzyılda II. Theodosius'un mor renkli kıyafetlerin halk tarafından giyilmesini yasakladığı da bilinmektedir.[154]

2011 yılında, Kule Arkası sektöründeki 6 numaralı açmada bulunan purpura renkli (bordo) mermer levha parçası da muhtemelen bazilikanın sunak tablasına ait olmalıdır (Görsel 16, Kat. No. 354). Sunak tablasında, çok nadir bulunan purpura renkli mermer kullanılmış olması bazilikanın Hristiyanlar açısından ne kadar önemli olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.[155]

Ana odaya göre yaklaşık 50 cm daha yukarıda olan bu mekân 5 m derinliğinde ve 10 m uzunluğunda kuzey-güney yönünde dikdörtgen uzanmaktadır ve girişi kuzey batı köşede yer alan basamaklarla sağlanmaktadır (Görsel 17). Basamaklı geçişin güneyinde, etrafı harçla çevrilerek sabitlenmiş bir küp bulunmaktadır (Görsel 18). Ancak bunun sadece gövde bölümünün yarısı korunmuştur.[156] Küp kalıntısının hemen kuzeyindeki merdiven boşluğu yapının ana girişin buradan olduğunu düşündürmektedir. Ancak bu bölüm doğrudan kule burcunun batı köşesinin önünde durmaktadır. Girişin, burcun köşesi ile kapatılması yapı ile kulenin farklı zamanlarda inşa edildiğini göstermektedir. Giriş kapısının kapatılması kulenin inşa edildiği tarihlerde yapının artık eski önemini kaybettiğini göstermektedir.[157]

Bazilikanın duvarları kuleye göre paralel değil de çapraz olarak uzanmaktadır. Kuzeyde yapı ile kule duvarı arasında üçgen formda korunmuş mekânın zemininin bir kısmında in-situ mozaik döşemesi tespit edilmiştir (Görsel 19). Ayrıca bahsedilen bu alanın bir bölümünde doğu-batı duvarı ile sur duvarının arasında kalan kısımda seviye düzeltme amacı ile bir çalışma yapılmış ve çalışma esnasında küçük boyutlu kare veya dikdörtgen taşlarla ve pişmiş toprak levhalarla örülmüş bir zemine rastlanmıştır (Görsel 20). Zemin kaplaması olarak kullanılan taşlar arasında ince kristalli mermerden 29,5 x 22,5 cm ölçülerinde ve üzerinde 4 satır Grekçe yazıt bulunan bir adet yazıt parçası da bulunmaktadır (Görsel 21). Bu kaplamanın, kule duvarının dış tarafında kalan ve yaklaşık 4 m aşağıda bir bölümü korunan mekân ile bir bağlantısı vardır. Bu mekân, 4

[153] Şahin 2011: 156.
[154] Adıgüzel – Yılmaz Kolancı 2017: 275 vd.
[155] Şahin 2013: 33.
[156] Şahin 2011: 155.
[157] Şahin 2012: 341.

m genişliğinde ve 9,5 m uzunluğunda dikdörtgen formlu olup yapının doğu dar kanadı apsis şeklinde sona ermektedir (Görsel 22). Bu duvarın özellikle kuzey doğu köşesinin örgüsünde büyük bloklar kullanılması dikkat çekmekte ve burada güçlü bir üst yapıya işaret etmektedir. Mekânın batı duvarı, kule duvarının içine doğru ilerlemekte, güney duvar ise aynı şekilde kule duvarının içinden çıkmaktadır. Bu her iki duvar ayrıca kulede yer alan yapının duvarları ile de bağlantılıdır. Bu durum her iki yapının da, seviye farkı olmasına rağmen, aynı yapıya ait bölümler olduğunu doğrulamaktadır. Bu mekândaki en ilginç buluntu grubunu ise doğu-batı doğrultusunda uzanan mezarlar oluşturmaktadır (Görsel 23). Bu mezarlar bazilikanın kripta bölümüne aittir ve bu durum her iki birim arasındaki yüksek kot farkının açıklamasını da ortaya koymaktadır. Ayrıca yüksek olasılıkla mezarların yer aldığı bölüm bazilikanın bodrum katı olarak da kullanılmaktadır.

Kuzeyde bulunan mekânın doğu yan yüzünde hâlen korunan apsis ve kuzeydeki mekânın genişliğinin güneydekine göre daha dar olması burada bazilikal kiliselere özgü nef uygulamasının kullanıldığını göstermekte ve burada 3 nefli bir bazilika yapısı olduğunu doğrulamaktadır.

Bazilikanın orta nefinde üzerinde geometrik motifler bulunan ve *opus tesellatum* tekniği kullanılarak yapılmış bir mozaik zemin yer almaktadır (Görsel 24-26)[158]. Mozaik döşeme, binanın orta nefinde, naos bölümündedir ve daha sonraki yapılaşma evrelerinden etkilenerek yer yer tahrip olmuştur. Bu döşeme, kulenin altında yer alan başka bir yapının varlığını da işaret etmektedir. Döşemeyi dik olarak kesen duvar, burada ikinci bir yapım aşamasını gösterir (Görsel 13-14). Döşeme daha sonraki dönemlerdeki bu yapım aşamalarından etkilenmiş ve bozulmuştur. Devam eden kazı çalışmaları sırasında, mozaik döşeme üzerindeki kuzey-güney duvarı ve açmanın kuzey yarısında yer alan doğu-batı duvarı ve böylece mozaik tamamen ortaya çıkmıştır[159]. Geç dönem duvarları altında kalan mozaiklerin açıkta kalan mozaiklerden daha iyi korunduğu gözlenmiştir. Kalan izlerden anlaşıldığı üzere mozaik tabanı sınırlayan duvar, doğu batı yönünde devam etmekte olup kuzeyde bu duvar kuleyi dik kesmektedir fakat kuleden sonra da devam etmektedir. Ayrıca alanın kuzey-batı köşesinde açılan bir sondaj çukurunda kireç taşı ve beyaz mermerden bol miktarda tesserae bulunmuştur (Görsel 27).

[158] Mozaik hakkında detaylı bilgi için bk. Şahin 2011a: 51 vd.; Şahin - Şener 2015: 141 vd.
[159] Şahin - Şener 2015: 150 vd.

Mozaik döşeme, doğu-batı yönünde 7.36 m, kuzey-güney yönünde 5 m genişliğindedir ve 37 m^2 yüzey alanına sahiptir (Görsel 28). Döşemede beyaz, gri-mavi renkte mermer, krem, siyah, okra sarısı ve bordo renklerinde kireç taşı malzemeden tesseralar kullanılmıştır. Mozaikleri oluşturan tesseralar yerel koyunbaba taşlarından, renkli mermerlerden ve pişmiş topraktan yapılmıştır. Hemen hemen tüm tesseraların boyutları 1,5 cm ile 2 cm arasında değişmektedir.

Duvar önünde yaklaşık 30-40 cm genişlikte düz beyaz bir bordürden sonra, üç tessera sırasından oluşan siyah şerit bordür, giyoş motifli bir bordür ve içte kare / dikdörtgen şekiller içerisinde örgü motifleri, bitkisel desenler ve kadeh desenin işlendiği bir tasarım kullanılmıştır (Görsel 29). Ayrıca döşemenin batı kenarındaki kapı açıklık hizasında, büyük oranda tahribata uğramış günümüzde yalnızca bazı karakterleri görülebilen bir tabula ansata yerleştirilmiştir (Görsel 30)[160]. Tabula ansatanın üzerinde yer alan kare bir çerçeve içine tek bir kadeh işlenmiştir ve buna bitişik olarak, kareler içindeki bir bobin motifiyle çevrili Süleyman Düğümü bezemesi vardır (Görsel 31-32). Mozaiğin bazı bölümlerinde bobin motifleri görülmektedir (Görsel 33). Apsis olduğu düşünülen bölümde birbirine geçen bant motifleri görülebilir. Korunan kısımlardan anlaşıldığı üzere bu döşemede, dikey veya yatay olarak yerleştirilmiş kareyi içten saran kum saati / bobin motiflerinden oluşan iki farklı tasarım kullanılmıştır. Bu desenin çok yakın bir benzeri Kos'ta bulunan mozaikler üzerinde de tespit edilmiştir[161].

Bahsi geçen bu mozaik döşeme teknik ve ikonografik açıdan incelendiğinde İS 5. yüzyıl sonu - 6. yüzyıl başlarına tarihlenmektedir[162]. Bu tarih aralığı bazilikal planlı yapı kalıntısının da tarihini vermektedir. Kule içerisinde 1 numaralı sondajda tespit edilen I. Anastasius sikkesi de (İS 491-498), mozaik zemine göre yapılan bu tarihlendirmeyi desteklemektedir[163].

Kos'ta da, Asar Adası'ndaki mozaikler gibi dikey veya yatay olarak yerleştirilmiş kum saati veya bobin motiflerinin kullanıldığı benzer tasarımların olması Myndos'un çevresiyle ve yakınındaki bazı adalar (Kos gibi) ile arasında bağlantılar olduğunu göstermektedir. Ancak bölgede bir mozaik atölyesi mevcut ise bu atölyelerin adalarda değil anakara üzerinde olması gerektiğini düşündürmektedir. Ancak, Myndos kentine ait

[160] Şahin 2012: 349-350.
[161] Brouscari 1997: 73 fig.10.
[162] Şahin 2011a: 65.
[163] Şahin 2016: 338.

sınırlı sayıda mozaik döşemesinin olması, burada bir mozaik atölyesinin olup olamayacağı konusunda sınırlı bilgiler sunmakta ve yetersiz kalmaktadır.

Diğer bir benzer örnek ise yakın bölgeden ele geçmiş Torba mozaikleridir. Burada da tıpkı Asar Adası mozaiğinde olduğu gibi bordür olarak giyoş tasarıma yer verilmiştir.

Sonuç olarak, Kos-Torba-Myndos mozaikleri üzerindeki motiflerin aynı repertuara ait olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Bahsi edilen tüm bu benzerlikler, özellikle Torba ve Myndos mozaiklerinin aynı atölye tarafından İS 5. ve 6. yüzyılların başlarında üretildiğini göstermektedir.

Kule altı terasında yürütülen diğer çalışmalar esnasında adanın ortasından yukarı doğru ilerleyen ve yaklaşık 3 metre genişliğinde rampalı bir yol açığa çıkartılmıştır (Görsel 34-35). Yassı taşlarla oluşturulan bu yolun kulede yer alan yapıya ulaşmak için kullanıldığı düşünülmektedir. Bu rampa, kule burcunun altına doğru ilerledikten sonra yok olmaktadır. Devamını aramak amacıyla burcun içinde yapılan sondaj kazısında herhangi sonuç elde edilememiştir. Olasılıkla burç inşa edilirken burada bulunan önceki döneme ait izler maalesef önemli ölçüde yok edilmiştir. Rampalı yolun görkemi kulede bulunan yapının ne kadar önemli olduğunu bir defa daha ortaya koymaktadır.[164]

Adanın güney yamacında bazilikanın güney duvarını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen kazılar sonucunda ise ortaya çıkan veriler bazilikanın yıkılması ile ilgili önemli sonuçlar ortaya çıkartmıştır. Kule Arkası Açmaları olarak isimlendirilen bu açmalardan 8 numaralı açmada 2.50x2.20 m. ölçülerinde bir sarnıç tespit edilmiştir (Görsel 36, 194). Kazılar esnasında sarnıç dolgusunun içinde İS 5.-6. yüzyıllara tarihlenen günlük kullanım kaplarına ait seramik parçaları, İS 6. yüzyıla tarihlenen, iç içe geçmiş dairelerden oluşan bezemeli 1 adet kandil parçası, zemine yakın alanda bir sikke ve bir adet mühür bulunmuştur (Görsel 37). Bunların dışında sarnıç dolgusundan gelen en önemli malzemeler ise bazilikaya ait olan mimari parçalardır (Görsel 38). Mermer duvar kaplama levhası ve parapete ait mermer levha parçası sarnıcın bilinçli bir şekilde doldurulduğunu ve kullanımının iptal edildiğini göstermektedir.

Bu mimari parçalar, sarnıcın doldurulduğu tarihte bazilikanın kullanılamayacak şekilde yıkılmış olduğunu göstermektedir. İS 5. yüzyıl sonunda inşa edilen bazilika, olasılıkla İS 8. yüzyılın ilk yarısında bir deprem neticesinde yıkılmış ve kullanılamaz

[164] Şahin 2012: 342.

duruma gelmiştir.[165] 7 Nisan 796 tarihinde meydana gelen Girit Depremi'nin Sicilya'ya kadar hissedilen derecede şiddetli bir deprem olduğu bilinmektedir.[166] Myndos'un da bu depremden etkilenip kente ait önemli yapıların zarar görmüş olması bazilikanın da yıkılış dönemini açıklar niteliktedir.

Günümüzde bu yapı özelliğini yitirmiş olsa da ada üzerindeki konumu, planı ve mozaik döşemesi ile dönemi içerisinde bölgedeki sayılı görkemli yapılardan biri olduğu kuşku götürmez bir gerçektir.

Karia bölgesinde bulunan benzer üç nefli bazilika örneklerine baktığımızda, Labraunda[167], Aphrodisias[168], Herakleia[169], Iasos[170] kentleri ön plana çıkarken tıpkı Myndos gibi Bodrum Yarımadası'nda yer alan Küçük Tavşan (Apostol) Adası'da konumuz açısından önem teşkil etmektedir. Bodrum, Gündoğan Mahallesinde, Küçükbük mevkisinin karşısında konumlanan Küçük Tavşan (Apostol) Adası'nın en tepesinde beşik tonoz örtülü ve üç nefli bir kilise yer almaktadır.[171] İS 6. yüzyıla tarihlendirilen bu kilisenin zemini mozaik döşeme ile kaplıdır ve bu döşeme üzerinde yer alan geometrik desenler ve hayvan panoları figüratif ve teknik özellikleri bakımından İS 5.-6. yüzyıl Karia mozaik üretiminin tipik bir ifadesini temsil etmektedir.[172]

Örnek verilen diğer kentlerdeki bazilikalar ise İS 5. yüzyıldan sonra inşa edilmiş olup özellikle Labraunda'daki kilisenin kente uzak konumu ve kilise mekânında hiyerarşik özelliklerin ayrıştırılmaması nedeniyle manastır kompleksinin parçası olabilme ihtimali bizim konumuz açısından dikkat çekicidir.[173]

3.3.2. Mezarlar

2009 yılında ilk açığa çıkartıldıklarında, antik çağda genellikle yerleşim yerleri dışındaki alanlara mezar yapılması nedeniyle kafa karışıklığına neden olan bu

[165] Şahin 2013: 33.
[166] Guidoboni – Traina 1994: 1202, table 1.
[167] Blid 2006: 63 vd.
[168] Roueché 1989: 153.
[169] Peschlow 1996: 59.
[170] Serin 2004: 199.
[171] Ruggieri 1990: 383 vd.; Ruggieri 2005a: 74.
[172] Andaloro - Pogliani 2011: 15 vd.
[173] Blid 2006: 66.

mezarların yapılan çalışmalar sonucunda bazilikanın kripta bölümüne ait oldukları belirlenmiştir (Görsel 23, 39)[174].

Bazilikaya ait kuzey nefin doğu tarafındaki alt terasta, içerisinde 7 adet mezarın yer aldığı kripta bölümü mevcuttur (Görsel 40)[175]. Burada tespit edilen mezarlar "Kripta İçi Mezarlar" olarak gruplandırılmıştır. 2009 yılında kazılan bu mezarların bulunduğu alan batı ve güney yönde ana kaya ile sınırlanmıştır ve alanın kuzey ve doğu hattında ise mezarları çevreleyen bazilikanın kuzey nefine ait kalın bir duvar hattı bulunmaktadır. Mezarları çevreleyen bu kalın duvar hattının oluşturduğu alanın kuzey dışında ise "Kripta Dışı Mezarlar" olarak gruplandırılan 4 mezar daha tespit edilmiştir (Görsel 41).

Mezarların yönü arazinin yapısına uygun olarak belirlenmiştir ve bu yüzden farklı yönlere bakmaktadırlar. Bunlardan üç tanesi güney-kuzey doğrultusunda uzanırken, diğerleri doğu-batı yönünde konumlandırılmıştır. Batı ve güney tarafta ana kaya ile sınırlanan mezarların bulunduğu yamaçta ise toprak kaymasını engellemek amacıyla doğu tarafta güney-kuzey yönlü kalın bir set duvarı yapılmıştır.[176]

Mezarlar, Erken Bizans Dönemi'nde kullanılan basit duvar işçiliğinde yapılmıştır. Dönemin tipik özelliği olan basit kesme taş ve tuğla örgü duvar işçiliği buradaki mezarlarda da görülmektedir (Görsel 42). Bu iki teknik kullanılarak yapılan mezar duvarlarının birbirine bitişik nizamda olması, iki farklı işçiliğin aynı dönemde kullanıldığını göstermesi açısından önemlidir.

Duvar tekniklerindeki farklılıklar, mezarların taban döşemelerine de yansımıştır. Mezarlarda; tuğla döşemeli taban (Görsel 43), kesme taş döşemeli taban (Görsel 44), çakıl döşemeli taban (Görsel 45), ana kaya ve sıkıştırılmış toprak dolgu taban (Görsel 46) olmak üzere dört ayrı taban tekniği uygulanmıştır[177].

Mezarların üst örtüleri ile ilgili herhangi malzemeye ait olabilecek veri tespit edilememiştir. Buna rağmen mezar buluntuları arasında ele geçen farklı boyutlarda ve bol miktardaki demir çiviler mezarların üst örtü sisteminin ahşaptan olabileceğine işaret etmektedir (Görsel 47)[178].

[174] Mezarlar hakkında detaylı bilgi için bk. Gürdal 2012; Şahin 2019a: 183-200.
[175] Şahin 2012: 341 vd. çizim 2.
[176] Şahin 2011: 155 vd.
[177] Gürdal 2012: 9.
[178] Şahin 2011: 159; Gürdal 2012: 9.

3.3.2.1. Kripta İçi Mezarlar

Kripta İçi Mezarlar olarak gruplandırılan bu mezarlar 2009 yılı kazılarında ortaya çıkartılmıştır. M3, M4, M5, M6, M7, M8 ve M9 olarak kodlanan toplam 7 mezar tespit edilmiştir (Görsel 40). M6, M7, M8 ve M9 kodlu mezarlar, kabaca kesilmiş kireçtaşı bloklardan yapılmıştır (Görsel 48). Bulundukları alanı çevreleyen kalın duvar hattı, yoğun tahribata uğramalarına engel olmuştur. M3, M4 ve M5 kodlu mezarlarda ise tuğla örgü duvar işçiliği kullanılmıştır (Görsel 49-50).

3.3.2.2. Kripta Dışı Mezarlar

M1, M2, M11 ve M12 olarak kodlanan Kripta Dışı Mezarlar grubu, Kripta İçi Mezarların kuzeyinde yer almaktadır (Görsel 41). M1 ve M2 kodlu mezarlar 2009 yılı, M11 ve M12 kodlu mezarlar ise 2010 yılı kazı sezonunda ortaya çıkartılmıştır. Bu gruba dahil olan tüm mezarlar kaba kesilmiş ve aralarında harç izleri bulunan kireçtaşı bloklardan yapılmıştır (Görsel 51-52). Mezarların konumlandırıldıkları alanın eğimli olması, mezarların yüksek oranda tahrip olmasına neden olmuştur.

Mezarların hemen hemen hepsinde yüzeyden başlamak üzere dağılmış bir biçimde kemik parçaları bulunmuştur (Görsel 53-54). Kadın, erkek ve çocuklardan oluşan bireylerin iskeletlerinin karışık bir şekilde bulunması, bazı mezarların toplu mezar olarak kullanıldığını göstermektedir (Görsel 55). Bazı mezarlarda ise kemiklerin bir kenara süpürülerek toplanması ile yeni gömülere yer açılmıştır. Bazı mezarlarda ise sırtüstü ve yan yana gömülme tercih edilmiştir. M6 kodlu mezardan ele geçen erkek bireye ait olan iskelet haricinde, bütün halde başka iskelete rastlanmamıştır (Görsel 53)[179].

Özellikle kafa iskelet kalıntılarının incelenmesi sonucunda toplumda 123, çene kalıntılarının incelenmesi sonucunda ise 194 birey tespit edilmiştir. Bu 194 bireyden 21'i bebek, 30'u çocuk, 4'ü kadın, 8'i erkek olarak belirlenmiş olup 131 bireyin cinsiyeti tespit edilememiş ancak erişkin oldukları incelemeler sonucunda ortaya çıkmıştır.[180]

2010 kazılarında açılan mezarlardan birisinde (M11) sadece 8 adet kafatası bulunmuştur. Kafatasları ile birlikte bulunan mıhlardan iki tanesinin üzerinde kemik

[179] Gürdal 2012: 20.
[180] Gürdal 2012: 20-21.

kalıntıları tespit edilmiştir (Görsel 56). Bu durum kafaların gövdeden ayrıldıktan sonra çivi çakılıp asılmak suretiyle sergilendiklerini göstermektedir. Bu yöntem Geç Antik ve Ortaçağ'da bir tür cezalandırma yöntemi olup, cezalandırılan insanların vücutlarından ayrılan kafaları asılarak herkes tarafından görülebilecek bir yerde sergilenmektedir.[181] Kripta içinde yer alan bu mezar kazılarında bulunan vücudu olmayan kafatasları ve üzerine kafatası kemiği yapışmış çiviler burada martyr/şehit edilmiş kutsal azizlerin olabileceğini düşündürmektedir.

Mezarların, Erken Bizans Dönemi'nde kullanılan basit duvar işçiliğinde yapılmış olması, ayrıca kazılar sırasında tespit edilen sikke, bronz kemer tokası, kandil vd. gibi buluntular (Görsel 57-58); benzer örnekleriyle karşılaştırıldığında, adada yaşanan Erken Bizans evresini göstermektedir[182]. Ayrıca mezarların bir bazilika yapısı ile bağlantılı olması, Iasos antik kentindeki Hristiyan bazilikası ve çevresindeki mezarlar ile benzerlik göstermektedir. Buradaki bazilikanın mimari evreleri İS. 5. ve 6. yüzyıla tarihlendirilmektedir[183].

Asar Adası, mezar kazıları sırasında tespit edilen tüm buluntular ve mezar hediyeleri bir sonraki bölüm içerisinde detaylı olarak irdelenecek olup çalışmanın son bölümünde ise katalog bilgilerine yer verilecektir.

3.3.3. Ortaçağ Kulesi

Asar Adası üzerindeki Ortaçağ'a ait duvar kalıntılarının günümüzde en net şekilde izlendiği alan Kule bölümüdür (Görsel 11). Bu duvarın adanın tamamını kuşattığı, kıyı kenarı boyunca korunan izlerden net bir şekilde anlaşılmaktadır. Duvar, harç ve moloz taşlar ile örülmüş olup kare çerçeve şeklinde kiremitler yerleştirilerek hareket kazandırılmıştır (Görsel 59). Duvarlara bu şekilde kiremitler yerleştirilerek hareket verilmesinin İS 11. yüzyıldan itibaren özellikle Komnenoslar Dönemi'nde Ortaçağ yerleşimlerinde kullanıldığı bilinmektedir. Bu dönemde kuleler, arazi taşları ve devşirme malzemenin aralıklı olarak dizilmesi ve taşların arasına yatay tuğla sıralarının

[181] Şahin 2012: 342.
[182] Şahin 2011: 159-160.
[183] Baldoni vd. 2004: 85-87; Serin 2005: 61 vd.

yerleştirilmesi ile inşa edilmiştir[184]. Adayı çeviren bu sur duvarı da İS 11. yüzyıldan itibaren bir tarihte inşa edilmiş olmalıdır[185].

Klasik Çağ Myndos'undan farklı olarak Ortaçağ'da sur duvarı adanın tamamını kuşatmaktadır. Bu durum da yerleşim sınırlarının bu dönemde adaya sığacak kadar küçülmüş olduğunu göstermektedir. Yani artık bu çağda Myndos'u büyük bir kentten ziyade bir köy olarak düşünmek doğru olacaktır.

Bilindiği gibi geç 12. yüzyılda bütün Halikarnassos Yarımadası'nı etkileyen bir deprem meydana gelmiştir. Hatta ünlü Halikarnassos Mousolleumu'nun ilk etkili tahribatı bu depremle yaşadığı düşünülmektedir. Bir taraftan bazilikanın nefleri arasındaki yüksek seviye farkı, diğer taraftan ana nefin apsis bölümünün ana kayadaki yatak dışında tamamen yıkılmış olması, söz konusu depremin ada üzerinde de etkili olduğunu göstermektedir. Bu deprem nedeniyle bazilika bir daha onarılmamak üzere tamamen yerle bir olmuş olmalıdır. Bu durumda depremin kente çok zarar verdiğini, hatta köyleşmesine neden olduğunu ve adayı çeviren sur duvarının bu depremden sonra inşa edildiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Ayrıca sur duvarında yer yer gözüken devşirme taşlardan bir bölümünün de bazilikaya ait olduğu düşünülmektedir.

Myndos sakinlerinin Ortaçağ'da güvenlik nedeniyle Yarımada'nın daha iç bölgelerine taşındığı düşünüldüğünde adanın üzerindeki kulenin gözetleme ve güvenlik nedeniyle yaklaşık İS 11. yüzyılda inşa edildiğini söylemek mümkündür[186]. Ada üzerindeki kazılar sırasında bulunan ve İS 12.-13. yüzyıla tarihlenen gümüş Haçlı sikkesi de bu görüşü doğrulamaktadır (Görsel 60, Kat. No. 331-332)[187].

3.3.4. Konutlar ve İşlikler

Asar Adası üzerinde konut olarak değerlendirilebilecek yaklaşık 15 mekân tespit edilmiştir. Konutlar en genel ifadeyle tamamı eğimli araziye yerleştirilmiş, kare veya genellikle dikdörtgene yakın planlı, birbirine bitişik konumda sıralanan konutlardan yahut tek ya da birkaç mekânlı bağımsız konutlardan oluşmaktadır ve hemen hemen hepsinin birer sarnıcı bulunmaktadır (Görsel 61).

[184] Foss - Winfield 1986: 145.
[185] Şahin 2012: 346.
[186] Şahin 2016: 340.
[187] Şahin 2016: 332 kat. no. 87.

2009 yılı kazı sezonunda Asar Adası üzerindeki ikinci kazı alanı '1. Teras' olarak adlandırılan Kule açmasının altındaki ilk düzlük olarak belirlenmiştir (Görsel 62). A1 ve A2 olarak isimlendirilen buradaki açmalardan A1 açması alanın en kuzey batı köşesindedir (Görsel 63). Kazı çalışmaları başlangıcında 10x10 m boyutlarında belirlenen açma daha sonra kendi içinde 5x5 m ölçülerinde daha küçük parsellere ayrılarak A1-a ve A1-b olarak isimlendirilmiştir (Görsel 61). A1-a'da yapılan kazılarda moloz taş ve harç örgü sisteminde örülmüş, kuzey-güney ve doğu-batı doğrultuda uzanan duvarları olan, birbirleriyle ilişkili olması muhtemel dikdörtgen planlı mekânlar ortaya çıkarılmıştır (Görsel 64-65). A1 açmasının güneyine bitişik olan A2 açmasında ise kuzey-güney doğrultulu duvarların iki sıra hâlinde devam ettiği ve A2'nin en güneyinde doğu-batı doğrultulu bir duvarla sınırlandırılarak bir mekân daha oluşturulduğu görülmüştür (Görsel 66-67). Ayrıca açmanın batısında, bir sonraki bölümümüzün konusunu oluşturan, duvarları sıvalı, tabanı ise pişmiş toprak levhalarla kaplanmış bir sarnıç yapısının da bulunduğunu belirtmekte fayda vardır (Görsel 68,177,178). Bu mekânlardan ele geçen dikkate değer buluntular arasında Bizans Dönemi'ne ait bronz sikkeler, bazilika yapısında düşmüş olabilecek bir başlık ve günlük kullanım kaplarına ait seramik parçalar yer almaktadır (Görsel 69-70, Kat. No. 343).[188]

2010 yılında Asar Adası'nda yapılan kazı çalışmalarında adanın batı orta terasında "U" formunda bir altar yapısı tespit edilmiştir (Görsel 61, 71). Erken Klasik Dönem'e ait bu altar, konum açısından kente hâkim bir noktadadır ve adanın topografyasından dolayı batı orta yamaçta küçük bir alanı kaplamaktadır. 7,54 m uzunluğa, 6 m genişliğe, 2,10 m yüksekliğe ve 1 m duvar genişliğine sahip olan söz konusu altarın yapımında yerel taş ve mermer plakalar kullanılmış olup iki sıra stylobat bloklarının üzerinde yatay bir mermer plaka yer almaktadır.[189] Yapılan kazılar sonucunda altarın, zaman içerisinde ilave yapılar ile aynı zemin kullanılarak farklı amaçlara yönelik kullanıldığı tespit edilmiştir. Konumuzu oluşturan Geç Antik Çağ'da ise bu altar, üzerine inşa edilen sarnıç yapısının bir bölümünü oluşturmaktadır.[190]

2010 yılında, Asar Adası'nda yüzeyde bulunan ve kazılar sonucunda altara ait olduğu anlaşılacak olan mermer mimari elamanların ait olduğu yapıyı bulmak amacıyla adanın kuzeyinde yer alan B1 ve C1 olarak isimlendirilen alanlarda çalışmalara

[188] Şahin 2011: 157.
[189] Şahin 2010: 158.
[190] Şahin 2017: 180.

başlanmıştır (Görsel 61, 72-75). Burada, bir bölümü toprak üzerinde de gözüken dikdörtgen planlı bir yapı kalıntısı bulunmaktadır. Bu alanda anıtsal yapıyı bulmak üzere farklı sondajlar açılmıştır. Doğu-batı doğrultulu, 4x2 m ölçülerinde açılan sondajda herhangi bir mimarî buluntuyla karşılaşılmamıştır. Kuzey-güney doğrultulu, 5x2 m ölçülerindeki diğer sondajda ise zemini pişmiş toprak levhalarla kaplı, 140 cm genişliğinde küçük boyutlu bir yapı ile karşılaşılmıştır (Görsel 76). Yapının güney köşesinde ise 60 cm çapında pişmiş topraktan yapılmış bir tandır tespit edilmiştir (Görsel 77). Tandırın etrafı yaklaşık 10 cm kalınlığında harçla desteklenmiştir. Burada bulunan bu tandır, mekânın mutfak olarak kullanıldığını göstermektedir.[191] Tandırın zemininde taban döşemesi şeklinde dörtgen kesilmiş pişmiş toprak levhalar kullanılmıştır. Gövdesinde kil kullanılarak oval form verilmiştir. Burada tespit edilen mutfağın bir bölümünün sunak kalıntısının kuzey doğu köşesini işgal ettiği görülmektedir. Bu durum ada üzerindeki yapılaşmanın sunağın önemini kaybetmesiyle ilintili olduğunu düşündürmektedir. Bu yapılaşma evresinde ayrıca U şeklindeki sunağın U bölümü iptal edilerek sarnıca dönüştürülmüştür (Görsel 78). Bu durumu korunan sıva ve zemin açık bir şekilde göstermektedir. Sunağın tamamen yok edilmemesinin nedeni olasılıkla bir bölümünün sarnıç olarak kullanılması ile ilintilidir.

Ada'nın kuzey yamacında açılan C1 açmasındaki çalışmalara 2011 yılında da devam edilmiş olup kazılar sonucunda sınırları tam olarak belli olan ve kapısı kuzey yöne açılan 5.16 m uzunluğa sahip bir oda tespit edilmiştir (Görsel 61, 79-82). Odanın güneydeki genişliği 4.19 m, kuzeydeki genişliği ise 2.51 metredir. Yani, odanın dar kenarlarındaki duvar hafif dış bükey formlu olup oda kuzeye doğru bir miktar daralmaktadır. Ortalama kalınlıkları 60 cm, ortalama yükseklikleri ise 116 cm olan duvarlarda ise çamur harç ve moloz taş kullanılmıştır. Odanın kapısı kuzeye açılmaktadır ve kapı girişinde 101x23x8 cm boyutlarında, mermer bir eşik bulunmuştur (Görsel 83). Odanın kuzeybatı köşesinde, 50x28 cm ölçülerinde pişmiş toprak bir döşeme plâkası korunmuş halde durmaktadır (Görsel 84). Kapı girişinde ise kireçle sıkıştırılmış bir zemin döşemesi mevcuttur. Açmanın genelinde bir yangın katmanının olması dikkat çekmektedir.[192] Ayrıca bu alanda, hemen kapı girişinin ön kısmında duran bir mermer blok kontrol amaçlı yerinden kaldırıldığında bu bloğun her iki dar yüzünde birer haç motifi bulunan bir impost başlık olduğu görülmüştür (Görsel 85-86, Kat. No.

[191] Şahin 2011: 158.
[192] Şahin 2013: 25-26.

339). Ebatları 60x32x20 cm olan başlık üzerinde yer alan haç kabartmasının yüksekliği 0.19 m, genişliği ise 0.14 metredir. Bu buluntu sayesinde bu konutları tarihlendirmek mümkün olmaktadır. Buna göre, ada üzerindeki bazilika İS 8. yüzyılın ilk yarısında tahrip olduğuna göre, bu tarihten daha sonraki bir dönemde kilisenin mimari parçaları sökülerek bu konutlarda kullanılmış olmalıdır. Ada üzerindeki sivil yerleşim en erken 8. yüzyılın 2. yarısında başlamış olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Ada'nın kuzey yamacında kazı yapılan bir diğer alan D sektörüdür ve bu bölümde ilk kazılan alan D1 Açması olmuştur (Görsel 61, 79-80). 10x10 m olarak belirlenen alan önce 10x5 m olmak üzere ikiye ayrılmış ve D1-A ve D1-A ismi verilen her iki sektörde farklı gruplarla aynı anda kazıya başlanmıştır (Görsel 87). D1-A açmasının batı bölümünde batıya doğru inen, yükseklikleri 25 cm olan, beş basamak olduğu görülmüş ve bu basamakların C1'de bulunan mekânın kapısından aşağı doğru devam ettiği tespit edilmiştir (Görsel 88). Bu basamak yapısı batıda bir duvar, güneyde ise bir sarnıçla sınırlanmaktadır (Görsel 89). Söz konusu bu basamaklı yapının kuzeyinde ise kiler olduğu düşünülen 3,16x3,60 m boyutlarında, korunan yüksekliği 1.70 m olan bir mekân yer almaktadır (Görsel 90). Bu mekânın açığa çıkması ile basamaklı yapının da fonksiyonu anlaşılmıştır. Bahsi geçen bu merdivenler bu mekâna inişi sağlıyor olmalıdır. Basamak olarak kullanılan taşın doğusunda ise içinde in-situ bir amphora kalıntısı bulunan bir koridor tespit edilmiştir (Görsel 91). Bu koridor 44 cm genişliğinde eşiğin bulunduğu bir kapı ile daha geniş bir ana mekâna açılmaktadır. Bu mekânın ortasında, in-situ olarak, depolama amacıyla kullanılan bir kabın dip bölümü, büyük bir pithosa ait parçalar ve altında bir öğütme taşı bulunmuştur (Görsel 92). Pithosun içerisinde büyük bir taş olması, pithosun bilinçli bir şekilde kırılarak tahrip edildiğine işaret etmektedir (Görsel 93). Ayrıca bu mekânın zemininde çok yoğun miktarda çatı kiremiti bulunmuştur. Güney yöndeki zeminin bir bölümü 44x44x94 cm ebatlarında pişmiş toprak plakalardan oluşmakta olup zeminin diğer kısmı ise sıkıştırılmış toprak ile düzeltilmiştir. Duvarlar ise çamur harçlı, moloz taşlıdır. Taşların arasında kiremit kullanılmıştır.[193] Bu mekâna merdiven ile inilmesi, in-situ durumunda bulunan pithos, amphora gibi saklama kaplarının bulunmuş olması buranın kiler olduğunu doğrulamaktadır.

[193] Şahin 2013: 29.

Asar Adası üzerinde tespit edilen bir diğer mekân D1-A açmasının doğusunda yer alan ve D1-B olarak isimlendirilen açmada bulunmaktadır (Görsel 61). Bu mekân, etrafı çamur harç ve moloz taşlarla çevrilidir ve içinde biri güney diğeri ise kuzeyde olmak üzere tabanı kireçle sıvanmış iki zemin bulunmuştur (Görsel 94). Güneyde yer alan alanın ölçüleri 1.25x0.97 m, derinliği ise yaklaşık 0.35 m, kuzeydeki ise 1.10x1.36 m boyutlarında ve yaklaşık 0.36 m derinliğindedir. Birbirinden bağımsız bu iki zemin burada işlik olabileceğini akla getirmektedir. Bu işlik tabanlarının doğusunda, yüzeyden 55 cm derinlikte pişmiş toprak plakalardan oluşan 2.94x2.30 m ölçülerinde bir zemin açığa çıkartılmıştır (Görsel 95). 46x46 cm, 56x56 cm ve 60x60 cm gibi farklı boyutlarda pişmiş toprak plakaların kullanılmış olması bu alanda en az üç farklı ebatta döşeme kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca odanın batı duvarının C1 açmasındaki duvar ile birbirine komşu olduğunu da belirtmekte fayda vardır. Ancak her iki duvar arasında 72 cm boşluk bulunmaktadır (Görsel 96). Mekânı çevreleyen duvarlarda ise çamur harç ve moloz taş kullanılmış olup ada üzerindeki diğer duvarlarda da olduğu gibi burada da taşların arasında yer yer kiremit kırıkları görülmektedir. Buradaki dolguda günlük kullanıma ait seramik parçaları, urne parçası, çivi, sikke gibi buluntulara rastlanmıştır.[194]

D1 sektörünün devamı olan D2c açmasında 2012 yılında yürütülen çalışmalar sonucunda ise farklı boyutlarda pişmiş toprak levhalardan oluşan döşemenin devam ettiği anlaşılmış ve burada yaklaşık 590 cm uzunluğunda ve 330 cm genişliğinde bir oda açığa çıkartılmıştır (Görsel 61, 97). Odanın etrafını çeviren duvarın ortalama kalınlığı 60 cm olup çamur harç kullanılarak moloz taşlarla örülmüştür. Kiremit plakalı oda ile kuzey-güney doğrultusunda uzanan ana cadde arasında kalan bölümde 160 cm genişliğinde, 500 cm uzunluğunda L şeklinde bir ara bölme bulunmaktadır. Bu alanda ana kayaya kadar inilmiş ancak herhangi bir yapı kalıntısına rastlanmamıştır. Mekânın kuzeyinde ise 370 cm uzunluğunda, 90 cm genişliğinde bir mekân daha vardır. Burada yapılan kazılarda 11 adet sikke ve 3 adet figürün parçası, 1 adet kandil parçası ve 1 adet olta ucu kayda değer buluntular arasında yer almaktadır.[195]

Asar Adası üzerinde 2011 yılında çalışılan bir diğer sektör Kule Arkası olarak adlandırılan alan olmuştur (Görsel 61, 79). Burada bazilikanın eksik olan güney nefini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan adanın güney yamacındaki kazılarda toplamda 7

[194] Şahin 2013: 29-30.
[195] Şahin 2014: 403.

açma açılmış ve bu açmalarda aşağıda detayları verilen mekânlar ortaya çıkartılmıştır (Görsel 98):

Kule Arkası 1 ismi verilen açmanın kuzeyini, bazilikanın güney duvarı ve sarnıcın batı duvarı sınırlamaktadır. Devam eden kazı çalışmalarında bazilikanın güney duvarı doğrultusunda batıya doğru ilerleyen ve 4.60 m yüksekliğe sahip bir duvar hattı daha tespit edilmiştir (Görsel 99). Bu duvarın daha sonra kule duvarına temel olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Şöyle ki; bu iki duvar kullanılan harç ve taş malzeme nedeniyle birbirlerinde kolayca ayırt edilebilmektedir. Kule duvarlarında kireç katkılı bir harçla kiremit çerçeve varken, bu duvarda çamur harç ve düzeltilmiş moloz taş kullanılmıştır (Görsel 100). Doğrudan ana kaya üzerinde yer alan bu duvar batıya doğru ortalama 35 cm kule duvarının dışına taşarak ilerledikten sonra, bir noktada kule duvarından tamamen ayrılmaktadır (Görsel 101). Bu açmada yürütülen kazılar sonucunda 3.90x4.40 m boyutlarında bir mekân açığa çıkarılmıştır. Mekânın doğusunda yoğun bir yangın tabakası olduğu gözlenmiş ve bu tabakanın içinde çok sayıda yanmış taş bulunmuştur (Görsel 102). Odanın kuzeybatısında da yanık izleri yer yer izlenmekte olup burada ayrıca 23 cm genişliğe sahip bir kireç tabakası da mevcuttur. Bu kireç tabakası burada bir zamanlar taş yakılarak kireç elde edilmiş olabileceğini düşündürtmektedir. Odanın doğu duvarı üzerinde ise (sarnıç ile ortak kullanılan bölümde) beyaz harçtan bir sıva tabakası belli olmaktadır (Görsel 103). Sıva harcının kuzeye doğru devam ettiğinin gözlemlenmesi bu mekânı çevreleyen duvarların sıva ile kaplı olduğunu akla getirmektedir. Ayrıca bahsi geçen yangın izleri bu sıvanın üzerinde de belli olmaktadır. Bu mekân, güneyde 2.10 m uzunluğunda 70 cm genişliğinde bir duvarla sınırlandırılmakta olup bu duvarda da tıpkı kulede olduğu gibi kireç harç kullanılmıştır (Görsel 104). Bu nedenle bu duvarın kule ile aynı dönemde ait olduğu söylenebilir. Bu duvar ile batıdaki duvar arasında bulunan 1.80 m genişliğindeki açıklık ile güneyde bulunan ve zemini kireç harçla sıkıştırılan mekâna geçiş sağlanmaktadır (Görsel 105). Bu açmada yürütülen kazılar sonucunda tespit edilen küçük buluntulara göre bu mekânın Hellenistik Dönem'den, Erken Bizans'a kadar kullanıldığını söylemek mümkündür. Zemin üzerinde erken ve geç dönem malzemesinin bir arada olması burada bir stratigrafinin olmadığını da göstermektedir.[196]

[196] Şahin 2013: 33-34.

Asar Adası'nın güney terasında açılan bir diğer alan Kule Arkası 3 ismi verilen açma olmuştur (Görsel 61, 79, 98). Burada ilk olarak kireç harçla sıkıştırılmış zeminin yaklaşık 1.50 m aşağısında duvar temelleri açığa çıkartılmıştır ve sonrasında yapılan çalışmalarda 6.20x6.60 m boyutlarında, yüksekliği ise 4 m olan bir oda olduğu anlaşılmıştır (Görsel 106). Zemin seviyesinde, 60 cm genişliğinde ve yaklaşık 50 cm derinliğinde kanala benzeri bir boşluk vardır ve bu kanalın güneyini 50 cm kalınlığında moloz taş ve çamur harcından yapılmış bir duvar sınırlamaktadır. Kanalın kuzey batı köşesinde ise 57 cm uzunluğunda, 15 cm genişliğinde ve 0,8 cm derinliğinde pişmiş topraktan bir oluk tespit edilmiştir (Görsel 107). Mekânın güney duvarı ise kule duvarına kadar uzanmaktadır. Ancak kule duvarının ilk birleşmeden sonra doğuya doğru dönerek devam ettiği izlenmektedir. Güney duvarın temelinde ise seramik ve çakılla sıkıştırılmış bir zemin tespit edilmiştir. Daha sonraki aşamalarda kule duvarı inşa edilirken duvarın üzerine binen yük nedeniyle odanın kuzey duvarında dış bükey formda bir taşma olmuş ve duvarın yıkılma tehlikesine karşı odanın yaklaşık 1.50 m yüksekliğinde bir dolgu ile doldurularak üzerine uzunluğu 3.40 m, kalınlığı 0.65 m olan bir destek duvarı inşa edildiği anlaşılmıştır (Görsel 108-109). Bu mekânda kullanılan çamur harç ve moloz taşlarla inşa edilen duvar tekniğinin, bazilikada kullanılan duvar tekniği ile aynı özellikleri göstermesinden dolayı bu mekânın Bazilika ile çağdaş olduğu söylenebilir. Bu alanda yapılan kazılar sonucunda ele geçen buluntular arasında sikke, cam sence, günlük kullanıma ait seramik kap parçaları, unguentarium ve kandil parçaları yer almaktadır. Seramik buluntularının ele geçtikleri seviyelere göre dağılımına bakıldığında, ilk seviyede ele geçirilen parçaların İÖ 4. yüzyıldan başlayarak Geç Antik Dönem'e kadar uzun bir zaman dilimine yayıldığı gözlemlenmektedir. Aşağı doğru inildikçe geç dönem malzemesinin de gelmesi tabakalaşmadan ilk 0.50 metrede söz edilemeyeceğini göstermektedir. Bu duruma gösterilebilecek bir diğer kanıt ise birbiriyle birleşen zemin döşemesine ait bir plakanın bir parçasının yüzeyde, diğer parçasının ise 3. seviyede bulunmuş olmasıdır. Bu durum da göstermektedir ki bu açmada da bir tabakalaşma yoktur ve alan Bizans Dönemi'nde doldurulmuştur.[197]

Adanın güney yamacında açılan bir diğer alan Kule Arkası 4 isimli açma olmuştur (Görsel 61, 79, 98). Alanın batısında 67 cm genişliğe sahip 5 basamaktan oluşan bir merdiven açığa çıkartılmıştır (Görsel 110) (Bu alanın güneydoğusunda bir

[197] Şahin 2013: 34-35.

sonraki bölümümüzün konusunu oluşturan bir sarnıç yapısının bulunduğunu belirtmekte fayda olacaktır). Merdivenin kuzeyinde, muhtemelen sarnıca destek olarak yapılan 1.20x1.30 m ölçülerinde kalın bir duvar hattı mevcuttur (Görsel 111). Destek duvarında kullanılan malzeme ile sarnıcın güney duvarında kullanılan malzemenin aynı olması bu düşünceyi desteklemektedir. Devam eden çalışmalarda açmanın kuzeybatısında 60x60 cm ölçülerinde pişmiş toprak plakalardan oluşan zemin döşemesi tespit edilmiştir (Görsel 112). Bu döşemenin etrafı moloz taşlarla sınırlandırılmış olup moloz taş zemin odanın tamamında gözlemlenmektedir. Ayrıca doğu yönde, bu zeminle aynı seviyede olan ve 40 cm genişliğinde, 12 cm yüksekliğinde bir kapı eşiği de bulunmaktadır. Kapının genişliği ise 90 cm, korunan yüksekliği 55 santimetre olarak ölçülmüştür. Doğuda korunan 2.75 m uzunluğunda, 55 cm kalınlığındaki duvarın köşe yapması burada denize doğru, 1.25 m uzunluğunda bir açıklığın olduğunu da göstermektedir. Doğuda yer alan bu kapı ile 0.96x1.25 m boyutlarındaki bir mekâna geçiş yapılmaktadır (Görsel 113). Mekânın içi moloz taşlar ile oval formda, dış hatları ise kiremitlerle sınırlandırılmıştır. Zeminin her iki batı köşesinde yanık izleri mevcuttur. Kiremit kaplamanın bir bölümünün sarnıç destek duvarının altına doğru ilerlediği görülmüş olup bu durum zemin ile sarnıcın farklı dönemlerde inşa edildiğine işaret etmektedir. Sarnıcın bazilika ile aynı dönemde inşa edildiği düşünülürse bu zeminin kiliseden daha erken bir tarihte yapılmış olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Zemin seviyesinde pişmiş toprak taban döşeme ile aynı seviyede bulunan buluntular arasında en kayda değer olanı İS 4. ve 5. yüzyıllara tarihlenen kandil parçasıdır. Değişik seviyelerde bulunan kandil parçalarının birleştirilebiliyor olması, stratigrafi açısından bu açmada da homojen bir buluntunun olmadığını da ortaya koymaktadır.[198]

Ada üzerinde tespit edilen mekânlardan bir diğeri güney yamaçta yer alan Kule Arkası 5 olarak isimlendirilen açmada yer almaktadır (Görsel 61, 79, 98). Burada yapılan kazılarda 3.40x3.40 m boyutlarında, kare formlu bir mekân tespit edilmiştir (Görsel 114). Kuzeydeki ana kayanın girintilerinde dolgu ile düzeltilme yapıldığı görülmektedir (Görsel 115). Açmanın kuzeydoğusunda iri tesseralarla yapılmış mozaik zemine rastlanmıştır ancak bu döşemenin yalnızca çok küçük bir bölümü günümüze ulaşabilmiştir (Görsel 116). Mozaik döşemenin hemen üzerinde tespit edilen çatı kiremidi parçası mekâna ait çatının mozaik zemin üzerine çökmüş olabileceğine işaret

[198] Şahin 2013: 31-32.

etmektedir. Mekân, kalınlığı 0.70 m, uzunluğu 1,55 m ve korunan yüksekliği 1 m olan bir duvar ile çevrilmektedir. Ayrıca duvar üzerinde 1,05 m uzunluğunda ve 0.40 m genişliğinde bir nişin bulunduğuna dair izler de görülmektedir (Görsel 117). Mekânın kapı açıklığı 1 m uzunluğunda, 0.20 m derinliğinde ve 0.45 m genişliğinde olup kapının devamındaki duvar güneyde kule duvarı ile birleşmektedir. Buradaki duvar örgüsünde, taşların arasında kiremit kırıkları da kullanılmış ancak taşları bağlamada kireç katkılı harç yerine çamur harcı kullanılmıştır. Mekânın batısında ise 0.70 m genişliğinde, 0.75 m uzunluğunda, korunan yüksekliği 0.40 m olan bir duvar daha vardır. Duvar, farklı olarak moloz taşların arasında kiremitlerinde kullanılmasıyla oluşturulmuş ve çamur harç kullanılmıştır. Mekânın batı ucunda ise 0.30 m genişliğinde ve 0.28 m derinliğinde bir su kanalı tespit edilmiştir (Görsel 118). Zeminde, kiremit, kenarlarda ise taş kullanılmış ve kireç harcı ile sıvanmıştır. Bu kanalın kulede toplanan yağmur suyunun daha aşağı seviyede bulunan bir sarnıca su taşımak için yapıldığı söylenebilir. Bu mekânda ele geçirilen buluntular arasında bol miktarda tesserae, cam kandil parçaları ve yoğun miktarda çivi yer almaktadır. Odanın batısında iki adet mermer havan parçası ve amphora kırığı bulunmuştur. Doğuda kapı girintisi yakınında ise bir menteşe ve ucunda çengeli bulunan bir zincir parçası ele geçirilmiştir. Zemin seviyesinde Hellenistik Dönem'e tarihlenen Batı Yamacı seramiği parçaları, Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait kandil parçaları ve Erken Bizans Dönemi'ne ait seramik parçalarının birbirine karışmış bir şekilde bulunması burada da diğer açmalarda olduğu gibi homojen bir buluntu grubunun olmadığını göstermektedir.[199]

Asar Adası'nın orta terasında bulunan mimariyi tespit etmek üzere, 2012 yılında yürütülen kazılara ilk olarak D1 numaralı açmanın güneydoğusunda, C2 açmasının ise kuzeydoğusunda yer alan ve D2 ismi verilen alanda başlanmıştır (Görsel 119). Açmanın boyutları ilk etapta 700x700 cm olarak belirlenmiş, daha sonra bu alan kendi içinde 4 kareye bölünerek her bölüm alt kodlarla isimlendirilmiştir (D2a-d). D2a olarak adlandırılan alanın güneyinde bir sarnıç açığa çıkarıldığını da belirtmekte fayda vardır. 2011 yılında C2 isimli açmada bulunan zemin döşemeleri bu sarnıçla daha anlamlı hâle gelmiştir (Görsel 120). Bu bölümden anlaşıldığı üzere sarnıçların tavan kaplamaları evlerin zeminlerini oluşturmaktadır. Kaplamaların kodu göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu konutun oturmuş olduğu zeminin seviyesi de yaklaşık

[199] Şahin 2013: 35-36.

olarak anlaşılmaktadır. Tamamı açığa çıkartılan C2 ile D2a açmasında bulunan ev, 3 m genişliğinde, 5 m uzunluğunda olup 15 m^2 yaşama alanına sahiptir (Görsel 121). Konutun girişi ise muhtemelen güney yönde bulunan sokaktan verilmiş olmalıdır (Görsel 122). Burada yapılan kazılarda 1 adet metal pens ve 28 adet sikke bulunmuştur.

D2 sektörüne ait D2-d ismi verilen alanda yapılan çalışmalarda ada üzerindeki yerleşime ait sokak sistemleri açığa çıkartılmıştır (Görsel 119). Burada yapılan çalışmalarda ana caddeye doğu-batı istikametinde bağlanan ortalama 60 cm genişliğinde sokaklar tespit edilmiştir (Görsel 123). Belirlenebilen sokaklar jeotekstil üzerine elenmiş toprakla doldurularak yürüme düzlemine yükseltilmiştir. Yolun D2-d açmasında devam eden bölümünde, tabanında haç motifi bulunan piramidal formlu ağırlık dikkat çeken buluntulardandır. Yolun kuzeydeki en uç noktasında, duvar üzerinde yapı malzemesi olarak kullanılan 80 x 12,5 cm ölçülerinde, bir kapı eşiği bulunmuştur (Görsel 124).

Asar Adası'nın doğusunda, E4 numaralı açmanın kuzeyinde yer alan F4 isimli açmada küçük bir bölümü açığa çıkan sarnıcın kazısını tamamlamak amacıyla yapılan çalışmalar sonucunda, sarnıcın doğusunda bir oda yer aldığı da açığa çıkmıştır (Görsel 119, 125). Odanın ölçüleri 240x190x140 cm olup duvar kalınlığı ise 60 santimetredir ve duvarlar moloz taş ve çamur sıvadan yapılmıştır. Taş sıraları arasında yine kiremit kırıkları da yer almaktadır. Odanın içerisinde yapılan çalışmalarda genellikle içinde kiremit parçalarının daha yoğun olduğu dolgu malzemesine rastlanmıştır. Odanın kuzeyindeki duvarın temeli olarak ana kayanın başarılı bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Odanın doğu bölümündeki duvarda ise düzensizlik olduğu tespit edilmiş ve odanın doğu duvarını tespit edebilmek amacıyla alanın doğusunda F5 olarak isimlendirilen diğer bir alanın kazılmasına karar verilmiştir.[200]

F5 açmasında yürütülen kazılar sonucunda doğu-batı yönde kuzeydoğu istikametinde uzanan bir duvar ve 70 cm genişliğinde, 55 cm kalınlığında bir kapı açıklığı bulunan 100 cm genişliğinde bir koridor tespit edilmiştir (Görsel 126). Bu alanda üzerinde haç motifi bulunan 2 adet parapet levhası bulunmuştur (Görsel 127, Kat. No. 356-357). Ayrıca koridor olarak düşünülen bölümde kuzey-güney doğrultusunda uzanan ve genişliği 24 cm olan bir kanal tespit edilmiştir. Kanalın kuzey

[200] Şahin 2014: 405-406.

ve güney uç bölümlerinde mermer plakalara rastlanmış ve arada kalan yaklaşık 120 cm uzunluğundaki bir bölümün ise üzerinin açık olduğu gözlemlenmiştir.[201]

F5 açmasındaki çalışmalara 2013 yılında da devam edilmiş ve açmanın kuzey kesitinde ucu gözüken ve üzerinde birkaç satır yazıt okunabilen mermer adak levhası parçası açmanın sınırlarının genişletilmesine neden olmuş ve alan F5a olarak kodlanmıştır (Görsel 128-129). Açma genelinde yürütülen kazılar esnasında -1.20 m derinliğe inildiğinde doğu-batı yönlü uzanan bir diğer koridor tespit edilmiştir (Görsel 130). Koridorun toplam uzunluğu 6.10 m olup genişliği ise 0.90-1.10 m arasında değişmektedir. Koridorda ayrıca 1 ekmek mührü, 1 sikke, seramik parçaları, metal ve cam eserler kayda değer buluntular arasındadır. Koridoru oluşturan kuzey duvarın kalınlığı 55 cm olup çamur harç ve moloz taşlarla oluşturulmuştur. Kuzey yönde %2'lik bir eğim söz konusudur. Duvarın üzerinde, korunan seviyeden 40 cm aşağıda yan yana 3 adet pişmiş toprak künk parçaları (dikkatli incelendiğinde bunların amphora boyunları olduğu görülür) yer almaktadır (Görsel 131). Odanın güney duvarında ise 70x60x40 cm boyutlarında, tabanı pişmiş toprak levhalarla düzeltilmiş bir kör niş yer almaktadır (Görsel 132). Künkler bu kör nişin üst sınırına gelecek şekilde buradan üçlü kanal oluşturmaktadır. Bu kanalın ise havalandırma boşluğu olduğu düşünülmektedir. Alanda, -1.80 m derinliğe inildiğinde ise üzeri ortalama 5 cm kalınlığında mermer plakalarla kaplanmış bir kanal tespit edilmiştir (Görsel 133-134). Plakaların kenarları düz bir şekilde kesili değildir. Ayrıca plakaların üzerinde daha önceye giden harç kalıntıları görülmektedir (Görsel 135). Bu durum plakaların başka bir yerden sökülerek buraya geldiğini göstermektedir. Ancak plakaların alındığı bir yapı tespit edilememiş olup büyük ihtimalle bazilika içerisinden sökülüp buraya getirildiği olasılığı oldukça güçlüdür. Koridorda mermer kaplamanın hemen üzerine gelecek şekilde bir kandil, mermer plâkaların seviyesinde iki adet sütun başlığı ve 14 adet halka formlu pişmiş toprak obje buluntular arasında yer almaktadır (Görsel 136-139). Orta bölümde, plakaları parçalayarak kanala düşen mermerden bir sütun başlığı dikkat çekmektedir (Görsel 140). Bu durum yapı terk edilirken bilinçli bir şekilde tahrip edildiğini göstermektedir. Kanal, belgelenip temizlendikten sonra derinliğinin ortalama 30 cm, genişliğinin ise 50 cm olduğu anlaşılmıştır. Kanalın zemini yine mermer plakalarla

[201] Şahin 2014: 406-407.

döşelidir (Görsel 141). Yan duvarlarda kiremit parçaları, moloz taşlar, mermer parçalar gibi malzemeler kullanılmıştır.

Koridorun kuzeyinde 415x460 cm ölçülerinde yaklaşık kare biçimli bir mekân açığa çıkartılmıştır (Görsel 142). Mekâna güneybatı köşeden 70 cm genişliğinde bir kapıdan girilmektedir (Görsel 143). Kapı girişinde ölçüleri 70x20x12 cm olan bir eşik taşı mevcuttur (Görsel 144). Bu eşik taşına göre kapı oda içine doğru açılmaktadır. Odanın güney duvarında 70x60x40 cm ölçülerinde bir kör niş yer almaktadır (Görsel 133). Kör nişin tabanı pişmiş toprak levhalarla düzeltilmiştir. Odanın tam ortasına gelecek şekilde, batı duvarına bitişik 167x110 cm ölçülerinde korunan yüksekliği 30 cm olan bir seki dikkat çekmektedir (Görsel 145). Sekinin güneyinde; 50 cm çapında, 67 cm yüksekliğinde depolama kabı bulunmaktadır (Görsel 146). Depolama kabı silindir şeklinde yerleştirilen bölüm altta pişmiş topraktan bir düzlem üzerinde durmaktadır. Düzlem ile silindir gövde arasında boşluk vardır. Bu nedenle sıvı nesnelerden çok kuru gıdalarla ilgili bir depolamanın olması muhtemeldir. Kabın güneydoğu yarısında yan yana 36x50x25 cm ölçülerinde iki adet kerpiç plaka yer almaktadır. Sekinin sınırları düzgün olmayan moloz taşlarla belirlenmiştir. Ancak güneybatı tarafında sınır pişmiş toprak levhalarla sağlanmıştır.

Odanın kuzeybatı köşesinde 75x43 cm ölçülerinde ve 29 cm derinliğinde, 4 basamakla ulaşılan bir hazne tespit edilmiştir (Görsel 147). Mevcut zeminden yüksekliği 95 cm dir. Haznenin içerisinde yoğun bir şekilde yanık izleri mevcuttur (Görsel 148). Mekânın batı duvarı üzerinde ise 65 cm yüksekliğinde 30 cm genişliğinde ve 37 cm derinliğinde bir kör niş vardır (Görsel 149). Kör nişin alt güney köşesine 14 cm çapında pişmiş toprak bir künk yerleştirilmiş olup nişin güney üst bölümünde de 7 cm çapında pişmiş topraktan bir künk daha yer almaktadır (Görsel 150). Bu künklerin havalandırma ile ilişkili olduğu ve alandaki yoğun yanık izlerinden de anlaşılacağı üzere bu bölümün ocak olarak kullanıldığını söylenebilir. Ele geçen tüm bu veriler ışığında bu alanın mutfak olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. [202] Bu açmada yürütülen kazılar esnasında ele geçen buluntularda buranın mutfak olduğunu niteliktedir. Buluntular arasında; 1 tam mortar (Görsel 151, Kat. No. 362), 2 adet mühür (Görsel 152, Kat. No. 99-100), günlük kullanım kaplarına ait yoğun miktarda parçalar, çiviler, cam parçaları, 15 adet sikke, 2 adet impost paye başlığı (Görsel 153-154, Kat. No. 335, 341), üzerinde

[202] Şahin 2015: 22-24.

haç motifi bulunan 3 adet levha parçaları (Görsel 155-156, Kat. No. 355-357) sayılabilir.

Son olarak Asar Adası'nın en alt terasında yapılan kazı çalışmalarına değinmek yerinde olacaktır: En alt terasın kuzeyinde açılan H2 açması, ada girişini sınırlayan blok taşların güneyinde, F5A açmasının kuzeyinde I2 açmasının güneybatısında yer almaktadır (Görsel 128). Alanda yürütülen kazılar neticesinde mekânın güneydoğu köşesinde 1 m genişliğinde, 0.97 m derinliğinde bir kapı tespit edilmiştir (Görsel 157). Bu kapının güneyde bir bölümü açığa çıkarılan mekâna geçişi sağladığı anlaşılmış olup buradaki buluntular arasında bir kapı eşiği parçasının da yer alması bu düşünceyi desteklemektedir (Görsel 158). -216 cm seviyesinde yoğun miktarda kireç harç üzerine yerleştirilmiş, boyutları 73x53x12 cm olan pişmiş toprak levhalardan oluşan ve oda zemininin tamamını kaplayan bir döşeme tespit edilmiştir (Görsel 159). Döşeme, kayıt altına alındıktan sonra batı taraftan başlamak üzere kademeli bir şekilde kaldırılmıştır. İlk izleme sondajına 1.60x1.10 m ölçülerinde başlanmış ve döşeme bölümü kaldırıldığında, altta bir yangın tabakası görülmüştür (Görsel 160). Ayrıca bu alanda yoğun şekilde çivi (Görsel 161), 1 adet sikke, 1 adet cam sence (Görsel 162, Kat. No. 207), 1 adet bronz raptiye açığa çıkartılmıştır. Yoğun miktarda ele geçen demir çiviler ve yangın katmanı bu döşemin üst kata ait olabileceğine işaret etmektedir. Bu seviyenin bir üst katın varlığına işaret eden önemli bir belge olması nedeniyle mekânın doğu bölümünde 1,5 m genişliğinde bir alan belge olarak bırakılmış, mekânın kalan bölümünde ise yürüme düzlemine kadar inilmiştir (Görsel 163-164). Yoğun miktarda çivi ve pişmiş toprak plakalardan oluşan döşemenin yangın tabakasının üstünde yer alması bu bölümde bir üst kat olduğunu açıkça göstermektedir. Pişmiş toprak döşemeler (Görsel 165-166), yoğun çivi ve etkili şekilde yangın izi üst katın ahşap direklerden oluşan konstrüksiyonla birbirinden ayrıldığını kanıtlar niteliktedir. Mekânın güneybatısında kapı girişinin batı bölümünde insitu durumda, andezit taşından şekillendirilmiş bir öğütme taşı açığa çıkartılmıştır (Görsel 167). Çapı 53 cm olan öğütme taşının ortası deliktir, ortada ki iç bükey kısmın çapı 20 cm, deliğin 8 cm olarak ölçülmüştür. Öğütme taşının ortasındaki delik üstteki ezme taşının merkeze yerleşmesi amacıyla kullanılan mil çubuğu için ayrılmış olmalıdır.

Yapılan kazılar sonucunda, buradaki mekânın, beşgen bir plan özelliğinde ve en geniş bölümünün 3.75 m, en dar bölümünün 1.10 m genişliğinde, korunan yüksekliğinin

ise 2.50 m olduğu anlaşılmıştır (Görsel 168-169). Mekânı çeviren duvarların kuzeyde 1.85 m genişliğine kadar çıktığı görülmüştür. Bu mekâna ait kuzey duvarların aynı zamanda geç dönem savunma amacıyla güçlendirilmiş olan koruma duvarlarına yaslandığı anlaşılmaktadır. Söz konusu mekânın köşe duvarlarında ise 75x50x25 cm boyutlarında düzgün kesilmiş blok taşlar kullanılırken, iç bölümlerinde ise genellikle şekilsiz taşlar yer almaktadır. Ortalama 80 cm kalınlığında, iç bölümleri genellikle moloz taşlarla örülmüş ve kireç katkılı harç kullanılmış bir duvar sistemi söz konusudur (Görsel 170). Burada ada genelindeki çamur harçlı duvarlarla karşılaştırıldığında farklı bir örgü sisteminin kullanıldığı görülmektedir.

Yoğun miktarda çivi ve pişmiş toprak plakalardan oluşan döşemenin yangın tabakasının üstünde yer alması bu bölümde bir üst kat olduğunu da açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Yani tüm bu izler, üst katın ahşap direklerden oluşan bir konstrüksiyonla birbirinden ayrıldığını göstermektedir. Ayrıca mekânın kuzeydoğu köşesinde 0.28 m genişliğinde, 1.85 m uzunluğunda zemin seviyesine gelecek şekilde, mekânın temizliğinde kirli suyun atılması amacıyla kullanılmış olabilecek, içi sıvalı bir drenaj deliği de tespit edilmiştir (Görsel 171).

Bu alandan ele geçen buluntular arasında 1 adet demir ok ucu, 15 adet sikke, 2 adet kandil (Kat. No. 75, 79), 1 adet figürine ait baş parçası, bir adet yüzük, üzerinde harf bulunan mermer bir parça, biri zemin üzerinde in-situ olan 2 adet öğütme taşı (Görsel 172) yer almaktadır. Tüm bu yapısal özellikler ve mekânda bulunan öğütme taşı, amphora ve pithos parçaları gibi buluntular buranın bir kiler veya işlik olabileceğine işaret etmektedir.[203]

Sonuç olarak, ada üzerindeki konutların dağılımına bakıldığında Kule altı terasta açığa çıkartılan temel kalıntıları Geç Antik Çağ'da ada üzerindeki yerleşimi gösterir. Ada yamacına gelişigüzel yerleştirilen yapıların duvarlarında moloz taş ve çamur harcı kullanılmış olup az da olsa düzgün kare kesilmiş taşlarla örülen duvarlar da mevcuttur. Duvar teknikleri arasındaki bu farklılık yapıldıkları dönemlerin farklılığından kaynaklanmaktadır. Örneğin, su aktarmak için inşa edilen bir su kanalının altında yer alan pitosun içerisinde bulunan taşlar ve pitos ağzının kırılarak pitosun içine dökülmesi, bu kabın bilinçli bir şekilde taş doldurularak iptal edildiğini göstermektedir. Burada

[203] Şahin 2015: 20-22.

herhangi bir düzenleme yapılmadan pitosun hemen üzerine inşa edilen duvar buradaki farklı yapı evrelerinin olduğunu net bir biçimde göstermektedir.

Ada üzerindeki yapı kompleksini oluşturan odaların bazılarında tandır kalıntısına rastlanması bu mekânların mutfak olarak kullanıldığını gösterir. Bu fırınların zemininde taban döşemesi şeklinde dörtgen kesilmiş pişmiş toprak levhalar kullanılmıştır. Oval şeklindeki gövde şekli ise doğrudan kil kullanılarak verilmiştir. Ayrıca fırınlara aynı odada alt alta iki farklı tabakada da rastlanması, mutfak yerinin uzun bir süre değiştirilmeden aynı kaldığını göstermektedir.

Geç Antik Dönem ana aksının merkezinde yer alan ana caddenin de büyük bir bölümü açığa çıkarılmış olup yolun genişliği 150 cm olarak ölçülmüştür. Yolun bu bölümünde de yer yer ana kayanın düzeltilmeden zemin olarak bırakıldığı da görülmektedir. Ana caddeye doğu-batı istikametinde bağlanan ortalama 60 cm genişliğinde sokaklar da yerleşim kurgusu içinde yer almaktadır.

3.3.5. Su Sistemleri

Asar Adası üzerinde yaşayan insanların ve hayvanların su ihtiyacı sarnıçlar yoluyla sağlanmıştır ve ada üzerindeki yerleşimin yoğunluğunu en iyi şekilde teras geneline yayılan bu su sarnıçları göstermektedir İşliklerle de bağlantılı olan bu sarnıçlar ayrıca zeytinyağı ve şarap üretiminde de kullanılmış olmalıdır. Dolayısıyla ada üzerindeki bazilika ve konutların birçoğunun kendine ait bir sarnıcı bulunmaktadır. Sarnıçlar, yağmur sularının biriktirilmesiyle doldurulmakta olup yapıların çatılarından uzatılan kanallar ve yakın çevrelerindeki kayalık alanda oyuklar açılarak yağmur suları sarnıçlara yönlendirilmiştir.

Ada üzerinde gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucunda Kule Altı terasında ikisi doğuda, ikisi batıda ve birisi ortada olmak üzere toplam 5 adet, adanın güney Kule Arkası sektöründe 2 adet ve Adanın doğu yamacında ise 4 adet olmak üzere toplamda 11 su sarnıcı tespit edilmiştir. Bazilika müştemilâtının yoğunluğu teras geneline yayılan bu su sarnıçları ile net bir şekilde görülmektedir.

2009 yılı kazı sezonunda Asar Adası üzerindeki ikinci kazı alanı ‘1. Teras’ olarak adlandırılan Kule Açması’nın altındaki ilk düzlük olarak belirlenmiştir. A1 ve A2 olarak isimlendirilen buradaki açmalardan A2’de, iki sıralı, kuzey-güney yönünde devam eden duvar hattı ve açmanın en güneyinde de doğu-batı doğrultulu bir duvarla

sınırlandırılan bir mekân tespit edilmiştir. Batıdaki duvar üzerinde, 85 cm genişliğinde, zemini küçük dikdörtgen taşlarla döşeli, kenarları ise dikey olarak konmuş pişmiş toprak levhalar ile sınırlandırılmış bir yapı yer almaktadır. Açma, kuzey ve batı yönlere doğru genişletildiğinde alanın batısında duvarları kiremit katkılı bir sıva ile sıvanmış, tabanı pişmiş toprak levhalarla kaplanmış bir sarnıç yapısının olduğu görülmüştür (Görsel 173). Yaklaşık 3x3 m ölçülerindeki sarnıcın ortasında temizleme çukuru bulunmaktadır (Görsel 174). Buradan ele geçen dikkate değer buluntular arasında Bizans Dönemi'ne ait bronz sikkeler, kule açmasından düştüğü varsayılan bir başlık ve günlük kullanım kaplarına ait parçalar yer almaktadır.[204]

Konum olarak A2 açmasının güney paralelinde bulunan, A3, A4 ve A5 olarak kodlanan açmalarda devam eden kazı çalışmalarında ise başlangıç noktası Kulenin doğu duvarlarının altında olduğu tespit edilen bir kanal yapısı bulunmuştur. Kanal, başlangıç noktasından güneydoğuya doğru yönelmekte ve yaklaşık 5 m devam ettikten sonra kuzey ve doğuya doğru iki kola ayrılarak ilerlemektedir (Görsel 175-176). Bu kanal yapısı ile kulede biriken yağmur sularının sarnıçlara ulaştırılması sağlanmış olmalıdır. Kanalın güneyinde mezar alanı yer almaktadır ve bu mezarları kuşatan duvarlardan kuzeydekinin doğu köşesinde üç adet Bizans sütununa ait başlık ve bir sütunceye ait gövde parçası bulunmuştur.[205]

A5 olarak isimlendirilen açmada ortaya çıkartılan diğer önemli mimari buluntular, iki sarnıç yapısı olmuştur. Bu sarnıçlardan ilki 1 Numaralı Sarnıç olarak kodlanmıştır ve tonozlu bir üst yapıya sahip olup duvarları sıvalıdır (Görsel 177). Zemini ise pişmiş toprak levhalarla döşelidir (Görsel 178). İçerisinden sarnıca ait olduğu düşünülen kuyu ağzı bileziği ve bir kenarında haç kabartması bulunan yassı bir Bizans sütunu bulunmuştur (Görsel 179). 1 Numaralı Sarnıç'ın hemen doğusunda yer alan ve 2 Numaralı Sarnıç olarak kodlanan diğer sarnıcın duvarları da kiremit katkılı sıva ile sıvanmıştır (Görsel 180). Zemini ise dikdörtgen, birbirine harçla bağlanmış yassı taş levhalarla kaplanmıştır. Her iki sarnıcın tabanında da temizleme çukurları bulunmaktadır.[206]

2009 sezonunda kazı yapılan bir diğer alan B1-C1 olarak isimlendirilen ve yüzeyde duran mermer yapı elamanlarının ait olduğu yapıyı bulmak amacıyla kuzeye

[204] Şahin 2011: 156-157.
[205] Şahin 2011: 157.
[206] Şahin 2011: 157.

doğru genişletilen alan olmuştur. Bu alanda bir bölümü yüzeyde olan dikdörtgen planlı bir yapı kalıntısı mevcuttur. Yapılan çalışmalar sonucunda yapının kuzeyinde diğer örneklerde olduğu gibi duvarları kiremit katkılı harçla sıvanan, zemini ise pişmiş toprak levhalarla kaplı bir sarnıç kalıntısı tespit edilmiştir (Görsel 181-182).[207]

Asar Adası'nın kuzey yamacında yapılan kazı çalışmalarına 2011 yılında da devam edilmiş ve bu bölümde ilk kazılan alan D1 açması olmuştur. D1 açmasının batı kısmında batıya doğru inen, yaklaşık 25 cm yüksekliğe sahip beş basamak tespit edilmiştir (Görsel 183). Bu basamakların C1 açmasında yer alan mekânın kapısından aşağı doğru devam ettiği görülmüştür. Bu merdiven yapısının batıda bir duvar, güneyde ise bir sarnıçla sınırlandığı anlaşılmıştır (Görsel 184). Sıvası korunmuş 1.73 m derinliğindeki bu sarnıcın doğu duvarında basamağa benzer 3 çıkıntı vardır (Görsel 185). Basamakların hemen önünde, sarnıç zemininde yine diğer sarnıçlarda olduğu gibi bir temizleme çukuru yer almaktadır. Bu çukurun çapı 37 cm, derinliği 17 cm olarak ölçülmüştür. Sarnıcın fonksiyonunu tamamlayıp doldurularak kapatılması sırasında ise eşik ve mermer parçalar gibi mimarî elemanların kullanılmış olması dikkate değerdir.[208]

Asar Adası üzerinde 2011 yılında çalışılan bir diğer sektör Kule Arkası olarak adlandırılan alan olmuştur. Burada bazilikanın eksik olan güney nefini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan kazılarda Kule Arkası 2 isimli açmada, güneydoğuya inildiğinde 2.70x3.0 m ölçülerinde, en yüksek noktası 1.64 m olan bir sarnıç tespit edilmiştir (Görsel 186). Sarnıcın kuzey duvarı kısmen ayakta iken güneybatı ve doğu duvarları temelden tahribata uğramış olup doğu ve kuzey duvarlar ana kayaya yaslanmaktadır. Sarnıcın batı duvarı 60 cm, güney duvarı 75 cm kalınlığa sahiptir ve bu duvarda dikdörtgen formlu blok taşlar kullanılmıştır. Duvarlar kireç katkılı harç ve moloz taşlarla örülmüştür, doğu ve kuzey yöndeki duvarlarda yoğun miktarda kiremit de kullanılmıştır. Zeminde ve korunan duvarda sıva hâlâ durmaktadır ancak bitki kökleri nedeniyle sıva üzerinde etkili şekilde deformasyon oluşmuştur. Sarnıç tabanın ortasında 30 cm çapında ve 14 cm derinliğinde temizleme çukuru mevcuttur. Sarnıcın doğusunda biri 25 cm, diğeri ise 35 cm yüksekliğinde olan iki basamak bulunmaktadır. Sarnıcın, bazilikaya ait güney nefin hemen bitişiğinde yer alması, bu sarnıcın kilise ile birlikte inşa edilmiş olduğuna işaret etmektedir.[209]

[207] Şahin 2011: 158.
[208] Şahin 2013: 28.
[209] Şahin 2013: 31.

Kule Arkası sektöründe çalışılan bir diğer alan olan Kule Arkası 8 isimli açmada yürütülen kazılar esnasında 2.50x2.20 m ölçülerinde ve 1,70 m derinliğinde bir sarnıç bulunmuştur (Görsel 187-188). Sarnıcın duvarları ana kaya düzlemi kullanılarak oluşturulmuş olup batı ve doğu duvarların kalınlığı 65 santimetredir. Sarnıç dolgusu içinden 3. ve 5. yüzyıllara tarihlenen günlük kullanım kaplarına ait seramik parçaları, şişe formunda bir kap, amphora parçaları, bir kandil parçası gelmiştir. Sarnıç zeminine yakın alanda bir sikke, bir adet kolye ve bir tane mühür tespit edilmiştir. Ayrıca sarnıç dolgusu içinde mermerden duvar kaplama levhası ve mermerden parapete ait levha parçası da bulunmuştur (Görsel 189). Sarnıç dolgusunda tespit edilen en önemli buluntular kuşkusuz ki mimarî parçalar olmuştur. Çünkü bazilikaya ait olduğu düşünülen bu parçaların sarnıcın doldurulduğu tarihte bazilikanın hâlihazırda kullanılamayacak şekilde yıkılmış olduğunu göstermektedir. İÖ 5. yüzyılda inşa edilen bazilika, olasılıkla İS 8. yüzyılın ilk yarısında bir depremle yıkılarak kullanılamaz hale gelmiş ve bir daha herhangi bir nedenle inşa edilmemiştir.

2012 yılı kazı çalışmalarında, Asar Adası'nın doğu yamacında yer alan ve D2-a olarak adlandırılan açmada yapılan kazılarda, alanın güneyinde 220x180 cm ölçülerinde ve yaklaşık 165 cm derinliğinde bir sarnıç açığa çıkartılmıştır (Görsel 190). Sarnıcın duvarları ortalama 40 cm genişliğinde olup alanın topografyasına göre alt kotta kalan kuzey duvarın kalınlığının 65 cm olduğu tespit edilmiştir. Bu durum yamaç olan arazi nedeniyle sarnıç üzerinde oluşan basınç ile açıklanabilir. Sarnıç tabanında, kuzeydoğu köşeye gelecek şekilde çapı 36 cm, derinliği ise 14 cm olan bir adet temizleme çukuru mevcuttur. Temizleme çukuru içinde in-situ durumda korunmuş 26x16 cm ölçülerinde oval bir taş bulunmuştur. Sarnıcın zemin seviyesinde Bizans sırlı seramiğine de rastlanmıştır. Bu seramiğin bir diğer parçasının ise sarnıcın içinde bırakılan kesitin üst seviyesinde bulunduğu tespit edilmiş ve her iki parça birleştirilmiştir. Bu durum sarnıcın bilinçli bir şekilde doldurulduğunu göstermektedir. Sarnıç zemininde ayrıca birisi doğuda, diğeri kuzeybatı yönünde olmak üzere yivli üç adet mermer mimari parçanın zemin döşemesi olarak kullanıldığı görülmüştür (Görsel 191). Sarnıç sıvalarında bitki kökleri nedeni ile etkili bir deformasyon gözlemlenmektedir.[210]

Bu sarnıcın tespit edilmesiyle, 2011 yılında C2 isimli açmada bulunan zemin döşemeleri daha anlamlı hâle gelmiştir. Şöyle ki, buradan anlaşıldığı üzere sarnıçların

[210] Şahin 2014: 401.

tavan kaplamaları evlerin zeminlerini oluşturmaktadır. Zaten kaplamaların koduna da bakıldığında, konutun oturmuş olduğu zeminin seviyesi de yaklaşık olarak belli olmaktadır.[211] Yani ada üzerinde bulunan her konuta ait bir sarnıcın da olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Asar Adası üzerinde yer alan sarnıçlara bir diğer örnek, 2012 sezonunda kazısına başlanan yeni bir sektör E2 açmasında tespit edilen sarnıç olmuştur. Burada yapılan temizlik çalışmaları sonucunda ortaya çıkan sarnıcın ölçüleri 75x107 cm derinliği ise 33 cm olup sıva kalınlığı 3 santimetredir. Doğu-batı yönünde uzanan 2 adet basamak ile sarnıca ulaşılmaktadır. Diğer tüm sarnıçlarda olduğu gibi burada da zeminde biriktirme çukuru mevcuttur. Bu çukurun içerisinde, 1 adet içi kül dolu, yüzeyinde ve içerisinde etkili is bulunan büyük oranda korunmuş çift kulplu pişirme kabına rastlanmıştır. Sarnıcın zemininde is izinin bulunmaması bu kabın buraya sonradan konulduğuna işaret etmektedir.[212]

Asar Adası'nın doğu yamacında yer alan E4 isimli açmada bir diğer sarnıç ile karşılaşılmıştır (Görsel 192). Dolgu toprağı alındıktan sonra açmanın güneybatı köşesinde ana kayaya rastlanmış olup bu ana kayanın kuzeyinde üzerinde haç motifi bulunan sütun başlıklarına ait bir örnek daha bulunmuştur (Görsel 193, Kat. No. 340). Açma zeminine ulaşıldığında ise duvarları düzgün olmayan kesme taş ve çamur harcı ile yapılmış ve ortalama 60 cm kalınlığa sahip bir sarnıç ile karşılaşılmıştır. Bu kesme taş sıraları arasında bir veya iki sıradan oluşan kiremit parçaları da kullanılmıştır. Ayrıca sarnıcın sıvası batı ve güneybatı duvarlarının dışında önemli ölçüde korunmuş durumdadır. Form olarak bakıldığında diğer örneklerden farklı olarak sarnıcın batısı dikdörtgen formlu iken doğusu apsidal bir görünümdedir (Görsel 194). Toplam uzunluğu 360 cm olup genişliği batıda 160 cm, apsidal bölümünde ise 260 santimetredir. Sarnıcın batı yöndeki derinliği ise 130 cm, doğudaki derinliği ortalama 45 santimetre olarak ölçülmüştür. Temizleme çukuru bu sarnıçta kuzeydoğu köşededir ve çapı 36 cm, derinliği ise 21 santimetredir (Görsel 195). Bu derinlik ada üzerindeki diğer sarnıçların temizleme çukurlarına göre oldukça fazladır. Yine diğer sarnıçlardan farklı olarak temizleme çukurunun alt bölümü mermerden oyulmuştur ve bu mermer kısım üzerinde metal bir parça hâlâ varlığını korumaktadır. Bu çukurdan ele geçen buluntular arasında farklı kaplara ait seramik parçaları ve bronz bir *candelabruma* ait kaide parçası

[211] Şahin 2014: 401.
[212] Şahin 2014: 403-404.

yer almaktadır. Ayrıca, sarnıç zemini ortalama 40-50 cm boyutlarında ve birbirine kireç harçla tutturulmuş pişmiş toprak plâkalardan oluşan bir zemin ile kaplanmıştır (Görsel 196). Sarnıç içerisinde yoğun miktarda taş bloklar ve kiremit parçaları da tespit edilmiştir. Bu da diğer sarnıçlarda olduğu gibi bunun da doldurularak terk edildiğini göstermektedir. Bu alanın en ilginç buluntularından birisi de sarnıcın güneydoğu köşesinde yer alan dairesel formlu ve inşasında bağlayıcı eleman olarak kireç kullanılan kısım olmuştur. Bu kireç harcı apsidal bölümdeki duvarın örgüsü ile aynı özellikleri göstermesinden dolayı bu kısmın bu bölümdeki duvarla aynı tarihlerde inşa edilmiş olması muhtemeldir. Ayrıca bu bölümün ortasından aşağı doğru inen, pişmiş topraktan yapılmış ağız çapı 21 cm, ölçülebilen derinliği ise 70 cm olan ve adadaki su dağıtım sistemi ile ilgili olan bir künk bulunmaktadır (Görsel 197).[213] Su dağıtım sisteminin tarihi ile ilgili altının çizilmesi gereken diğer önemli husus kireç sıva yapılırken duvarın üzerine yapıştırılmış olan kandildir (Görsel 198, Kat. No. 81). Kandilin tarihi aynı zamanda apsidal bölümdeki duvarın yapım tarihi hakkında da bilgi verecek olması açısından önemlidir. Söz konusu kandilin yüzeyi her ne kadar yanık ve aşınmış olsa da form özelliklerine bakıldığında küçük tutamaklı kulbu, oval gövdesi ile Küçük Asya Tipi Kandil grubuna girmektedir. Kontekst içinde değerlendiriliğinde ise İS 6. yüzyıl içine verilebilir. Bu da su dağıtım sisteminin de bu zaman aralığı içinde inşa edilmiş olduğunu göstermektedir.

Kazı çalışmaları sonucunda ada üzerinde tespit edilen son sarnıç ise adanın doğusunda yer alan F4 isimli açmada bulunmuştur (Görsel 199). Sarnıcın uzunluğu 285 cm, genişliği 105 cm, derinliği ise 127 santimetredir. Sarnıcın sıvası büyük oranda korunmuştur ve sarnıç üzerinde 256 cm uzunluğunda bir kireç zemin tespit edilmiştir (Görsel 200). Sarnıcın güneyinde yer alan 110 santimetrelik açıklıkta tam ortaya gelecek şekilde 120x24x8 cm boyutlarında bir mermer plâka bulunmaktadır (Görsel 201). Mermerin üzerinde yer alan delik muhtemelen sarnıca sarkıtılan kova ile ilişkili olmalıdır. Bahsi geçen bu mermer plâka, sarnıcın ortasına denk gelecek şekilde ahşap bir direkle desteklenmiş olmalı çünkü kesişme noktasının tam altında 33x35 cm ölçülerinde bir kaide bulunmaktadır (Görsel 202). Kaide üzerine ise 28 cm çapında etrafı sıva ile sabitlenmiş 1 cm derinliğinde bir oturma yuvası oyulmuştur. Bu oturtma yuvasına ait iz yaklaşık 28 cm çapında bir direkle mermer plâkanın desteklendiğini

[213] Şahin 2014: 404-405.

göstermektedir (Görsel 203). Yani kireç zemin yüksek ihtimalle ahşap bir alt yapıyı desteklemiş olmalıdır. Ayrıca sarnıcın kuzey duvarında 12x12 cm boyutlarında, 4 cm derinliğindeki yuva da yine ahşap bir direkle altyapının desteklendiğini ispat etmektedir. Sarnıç içerisinde taştan yapılmış herhangi bir mimarî eleman bulunmaması taşıma sistemlerinin ahşaptan imal edilmiş olabileceğini göstermektedir. Sarnıcın kuzey duvarının hemen doğusunda ise asimetrik formlu ve yaklaşık 20 cm derinliğindeki temizleme çukuru yer almaktadır. Sarnıcın doğu duvarında bağlayıcı malzeme olarak kireç kullanılmış olup diğer duvarlar ise moloz taş ve çamur sıvadan yapılmıştır ve taş sıraları arasında diğer sarnıçlarda olduğu gibi burada da kiremit kırıklarına rastlanmıştır. Sarnıcın içerisinde tespit edilen buluntular arasında İon sütun başlığı, Bizans Dönemi'ne ait 3 sikke, 1 adet mermer eşik taşı, 1 adet mermer masa ayağı ve mermer plâkalar yer almaktadır. Diğer tüm sarnıçlarda olduğu gibi bu sarnıçta da moloz taşların dolgu malzemesi olarak kullanıldığı dikkat çekmektedir.[214]

Bir önceki başlı altında detaylı olarak anlatılan F5-a isimli açmada yürütülen kazılar sırasında adanın su sistemi ile ilgili ipucu verecek kalıntılar da ortaya çıkartılmıştır. Burada kanal çalışmalarına başlamadan önce batı duvarda kanalın ortasına gelecek şekilde yaklaşık 19 cm yarıçapında dikey doğrultuda inen bir su kanalı tespit edilmiştir (Görsel 204). Kanalın içerisinde 15 cm çapında pişmiş topraktan bir su künkü yer almaktadır. Korunan yüksekliği 101 cm olan kanal, pişmiş toprak çatı kiremitleriyle kireç harç kullanılarak örülmüştür. Bu künk doğrudan aşağıdaki kanal sistemine bağlanmaktadır. Künkün amacı bir üst sarnıçta (E4 Açması) yer alan suyun kanala tahliyesi için kullanılmış olmalıdır.

Sonuç olarak Asar Adası üzerindeki her konutun bir sarnıcının olduğu ve bu sarnıçların tavanlarının konutların zemini olarak planlanarak inşa edildiği yapılan kazılar sonucunda netlik kazanmıştır. Sarnıçlara tatlı su pişmiş topraktan künkler ile taşınmıştır. Su künklerinin adanın en üst noktasındaki kuleye doğru ilerlemesi, yağmur suyunun kulede toplandığını ve buradan ada üzerindeki sarnıçlara taksim edildiğini göstermektedir. Su sarnıçlarından birisinde zeminin diğerlerinin aksine düzgün kesme taş plakalar ile döşelidir. Sarnıçların zemininde yer alan çukurların yerinde ve şeklinde bir birlik yoktur. Çukurların yapılış amacı günümüzde de olduğu gibi sarnıçların temizliği ile yakından ilintilidir. Sızdırmayı önlemek için yüzeyde kullanılan kum ve

[214] Dumankaya 2013: 275; Şahin 2014: 405-406.

kiremit kırığı katkılı sıva ise sarnıçların tamamında ortak özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Genel bir değerlendirme yapılacak olursa Asar Adası'nda yürütülen kazılar neticesinde, İÖ 4. yüzyılda başlayan ve İS 13. yüzyıla kadar aralıksız devam eden ve üzerinde, kutsal mekânları, mezar alanları, evleri, sokakları, su kanalları ve sarnıçları bulunan minyatür bir kent gün ışığı ile buluşmuştur.

Ada üzerindeki Geç Antik Çağ yerleşiminin Hristiyanlığın resmen kabul edilmesinden sonra başladığı öne sürülebilir. Özellikle, Kule Arkasında yer alan 8 numaralı açma buluntularına göre, Bazilika İS 8. yüzyılın ilk yarısında tahribata uğramıştır. Bazilikaya ait olduğunu düşündüğümüz bu başlıklar zeminin tesviyesinde kullanıldığına göre, bu tarihten sonra Bazilika tekrar inşa edilmemiş ve ada iskâna açılmıştır. Bu saptamaya göre, ada üzerindeki sivil yerleşim en erken 8. yüzyılın ikinci yarısında başlamış olmalıdır.

Hristiyanlık ile birlikte kutsallık anlamında ada kimlik değiştirmiş; bir bazilika ve bunun etrafını çeviren müştemilatı ile yeni bir anlam kazanarak manastır görünümünü almıştır. Ada üzerinde bir manastırın bulunduğunu en iyi şekilde teras geneline yayılan su sarnıçları da göstermektedir[215].

Adanın pagan dönemde Apollon'a ait bir kült alanı, Hristiyanlığın kabulü ile birlikte ise bir manastır kompleksi olarak kullandığı anlaşılmıştır. Dönemler değişmesine rağmen Asar Adası'nın dinî fonksiyonu hiç değişmemiştir[216]. Olasılıkla bazilika bu önemin bir vurgusu olarak ada üzerindeki kutsal alanın yerine inşa edilmiş ve bir anlamda Adanın kutsallığı Hristiyanlığa inananlar tarafından da korunmuştur. Bu veriler ışığında, Asar Adası üzerinde yer alan mimari buluntuların büyük bir manastır kompleksine ait olduğunu söylemek doğru olacaktır.

[215] Şahin 2011: 156 vd. resim 11.
[216] Şahin 2016: 340.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
(KÜÇÜK BULUNTULAR IŞIĞINDA ASAR ADASI'NIN GEÇ ANTİK ÇAĞ VE ERKEN BİZANS EVRESİ)

4.1. Seramik Eserler

Asar Adası'nda yapılan kazılar neticesinde İÖ 4. yüzyıla tarihlenen siyah firnisli kaplardan, tipik Helenistik Dönem günlük kullanım kaplarına ve Geç Antik Döneme (İS 5.-7. yüzyıllar arası) kadar geniş bir zaman dilimini kapsayan çok sayıda pişmiş toprak kap yoğunluğu tespit edilmiştir. Ancak ada üzerindeki yapı katmanlarının stratigrafisinin dönemler değiştikçe yapılan inşa faaliyetleri ve depremler gibi nedenlerle bozulmasından dolayı değişik dönemlere tarihlenen bu eserler kronolojik olarak eskiye inen katmanlarda değil de karışık bir şekilde bulunmuşlardır[217]. Daha sonraki dönemlerde oluşan tektonik hareketler ve de diğer tahribatlar sonucu yıkılan duvarlar içerisinde bulunan seramik parçalarının alana yayıldığı ve stratigrafiyi karıştırdığı tespit edilmiştir. Bu durum da, seramik buluntular aracılığıyla bir stratigrafik değerlendirme yapmayı mümkün kılmamaktadır.

Bu çalışma kapsamında değerlendirilen pişmiş toprak eser grubunu, sofra / servis kapları, günlük kullanıma ait pişirme, ısıtma kapları ve bunlara ait kapaklar ile kandiller oluşturmaktadır.

4.1.1. Sofra/Servis Kapları

Bu bölümde ele alınan seramikler Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri ve Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikleri grubuna dâhil edilen ve sofralarda servis amaçlı kullanılan kaplardır. Toplamda 98 parça değerlendirilmiş olup 27 parça kataloglanmıştır. Kataloğa dâhil edilmeyen parçalar ise istatistiksel verilerin oluşturulmasında kullanılmışlardır.

Geç Roma Seramikleri başlığı altında Kırmızı Astarlı Seramikler (Red Slip Ware) olarak ele alınan bu seramikler ilk olarak Waagé tarafından tanımlanmıştır[218]. Waagé Atina Agorası'ndaki buluntuları değerlendirdiği bu çalışmasında seramikleri üretim özelliklerine göre Geç Roma A, B, C ve D olmaz üzere dört alt gruba ayırmıştır. Yazar söz konusu bu ilk üç grubun kökeninin Mısır olduğunu belirtse de, sonraki çalışmasında ilk iki grup olan A ve B grubunun üretim merkezinin Afrika olduğuna

[217] Şahin 2012: 36.
[218] Waagé 1933.

kanaat getirmiştir.[219] Kırmızı astarlı seramikler üzerinde çalışan bir diğer araştırmacı ise Hayes olmuştur. 1972 yılında yayımlanan çalışmasındaki seramikleri hamur, form, süsleme özelliklerini göz önünde bulundurarak sınıflamıştır ve olası üretim merkezlerini belirlemiştir[220] Bu sınıflandırmada da seramikler kaliteli ve parlak, kırmızı astarlarına bakılarak Kırmızı Astarlı Seramikler adı altında ele alınmış ve İS 4-7. yüzyıllar arasında üretilen bu seramiklerin üretim merkezleri Kuzey Afrika, Pitane, Phokaia, Kıbrıs ve Mısır olarak tespit edilmiştir.

Asar Adası kazılarında tespit edilen kırmızı astarlı seramikler Hayes'in yaptığı tipolojiye göre değerlendirildiğinde, Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri ARSW ve Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikleri (PRSW) karşımıza çıkmaktadır.

4.1.1.1. Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri (ARSW)

Waagé, bu grubu Late Roman A ve B olarak sınıflandırmış[221], sonrasında Hayes ise tipolojik gruplandırmasında African Red Slip Ware (ARSW) olarak ele almış ve 200 form belirlemiştir[222]. Bu gruba ait seramikler genellikle sofra kaplarından oluşmakta olup İS 4. yüzyıldan 7. yüzyıla kadar tüm Akdeniz dünyasında Geç Antik Dönem boyunca sıklıkla kullanmıştır. İlk olarak İS 1. yüzyılda Kuzey Afrika'da Tunus ve çevresinde üretilen bu seramikler İS 2.-3. yüzyıllar arasında yaygın bir şekilde üretilmeye başlanmıştır.[223] Anadolu'ya baktığımızda ise bu grubun daha çok kıyı şeridindeki kentlerde yaygın olduğu görülmektedir[224].

Asar Adası kazılarında Afrika Kırmızı Astarlı Seramik grubunda ait olduğu tespit edilen 13 parça kataloğa dâhil edilmiştir (Kat. No. 1-13). Hayes'in tipolojik sınıflamasına göre değerlendirilen bu parçaların form 59B, 77, 99B, 104A, 104B, 105 ve 109'a ait oldukları belirlenmiştir. Ağız ve kaide parçalarından oluşan bu seramiklerin hamur yapısı kaba ve gözeneklidir. Katkı maddesi olarak mika, kuvars ve kireçtir. Turuncumsu kırmızı, kiremit rengi ve açık kırmızı hamur renkleri görülmekte olup astarlar parlak ve kalitelidir.

[219] Waagé 1948.
[220] Hayes 1972.
[221] Waagé 1948.
[222] Hayes 1972: 13 vd.
[223] Mackensen 2006: 163.
[224] Şen Yıldırım 2012: 155.

Çalışılan formlar içinde en erken tarihlisi Hayes form 59'un B tipine ait olabilecek çanağa ait ağız parçasıdır (Kat. No. 1). Dışa çekik, düzleştirilmiş ağız kenarlı, küresel gövdeli çanak formuna Miletos[225], Kelenderis[226], Patara[227], Parion[228] ve Atina Agorası'nda[229] da rastlanmış olup İS 4. yüzyıl ortası - 5. yüzyıl başına tarihlenmektedir.

Tek bir örnekle temsil edilen Kat. No. 2 ise Hayes Form 77 tipine aittir. Dışa katlanmış ağız kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli, yivli dudak kenarlı bu çanak parçası İS 5. yüzyıla verilmektedir.[230]

Kat. No. 3'deki tabak parçası Hayes Form 99B grubundandır. Dışa yuvarlatılmış ağız kenarlı bu parça keskin bir profille gövdeye bağlanır ve dışa doğru çekik sivriltilmiş kenarlı halka kaidelidir. Benzer örneklere Ephesos[231], Parion[232] Antiocheia ad Orontes[233] gibi kentlerde de rastlanmıştır. Bu form tipi için önerilen tarih İS 530-580 yıllarıdır.

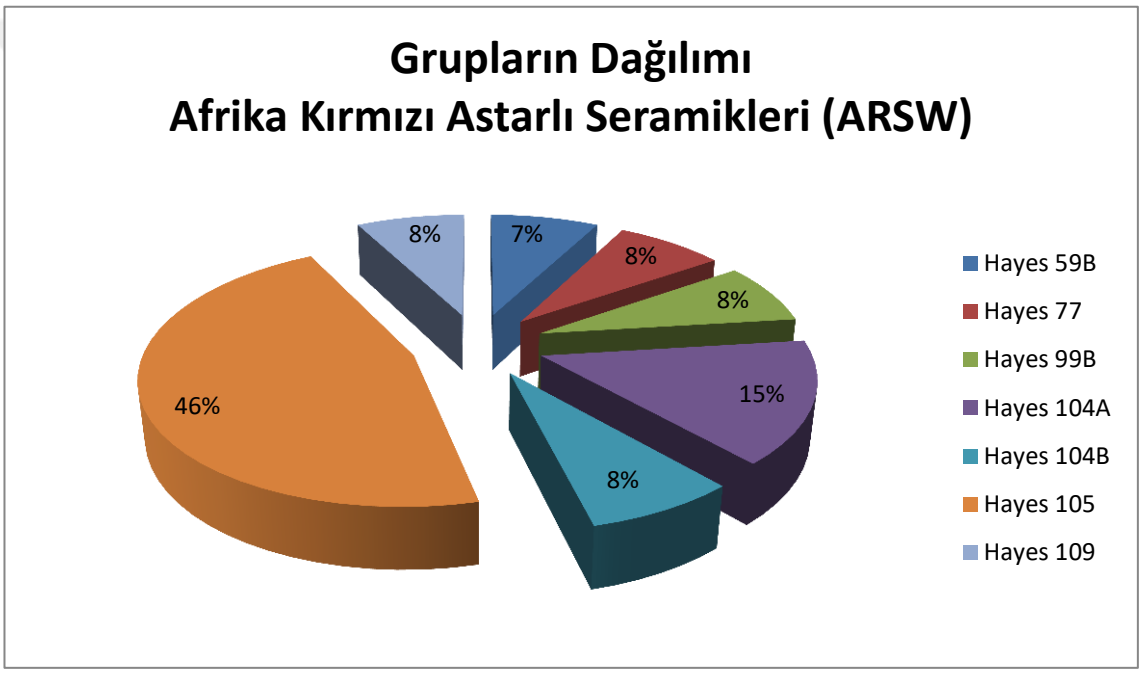
Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri içinde değerlendirilen bir diğer buluntu grubu Hayes Form 104'e ait çanak / kâse ağız ve kaide parçalarıdır (Kat. No. 4-6).[234] Bu kaplar, dışa doğru kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli ve altta uca doğru sivri ince cidarlı yayvan bir form gösterirler. Gövde hafif bir eğimle dışa açılarak yükselir ve kaide ise alçak profillidir. Antiocheia ad Orontes[235], Ephesos[236], Miletos[237], Patara[238], Stratonikeia[239] kazılarında da Form 104'e ait parçalara rastlanmış ve bunlar İS 6. yüzyılın ikinci yarısı - 7. yüzyılın başına yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Hayes Form 104'ün devamı olarak nitelendirilen Form 105 grubuna ait örnekler ise tabaklara ait ağız parçalarıdır (Kat. No. 7-12).[240] Asar Adası buluntuları içinde en yoğun görülen grup olarak dikkat çeker. Dışa doğru kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dışa

[225] Berndt 2003: 373 taf.3 TS 022.
[226] Tekocak 2006: 99 lev. 5/41.
[227] Şen Yıldırım 2012: 155 şek. 2/12.
[228] Başaran - Ergürer 2012: 258 kat. no. 6.
[229] Hayes 1992: 151 fig. 30.
[230] Hayes 1972: 125 fig. 22 form 77.
[231] Gassner 1997: 150 taf. 49/599.
[232] Ergürer 2016: 134 kat. no: 67-69.
[233] Waagé 1948: 50 pl. X/878a- k.
[234] Hayes 1972: 160-166 fig. 30 form 104.
[235] Waagé 1948:47 pl. VIII / 803-805.
[236] Gassner 1997: 150 vd. taf. 48/581.
[237] Berndt 2003: 28-29 TS 073-082.
[238] Şen Yıldırım 2012: 157 şek.3/25-26.
[239] Öztaşkın 2013: 157 kat. no. 4.
[240] Hayes 1972: 166-169 fig. 31 form 105.

eğik yayvan gövdeli profil gösterir. Bu tabaklar çok derin olmayan, sığ bir gövdeye sahiptir. Yakın benzerlerine Antiocheia ad Orontes[241], Kelenderis[242], Nysa[243] ve Parion[244] gibi kentlerde rastlanmıştır. Bu grup için tarih aralığı olarak İS 6. yüzyılın ikinci yarısı ile 7. yüzyılın başı gösterilir.

Myndos buluntuları içerisinde Afrika Kırmızı Astarlı Seramikler grubuna dahil en son ve en geç örnek Kat. No. 13'tür. Bir tabağa ait olan bu parça düz ağızlıdır ve gövdesi sığ ve yayvan biçimlidir. Her ne kadar kaide kısmı korunmamış olsa da bu tabakların kaideleri genellikle düzdür. Nysa'da[245] çok benzer örneği bulunan ve Hayes, Form 109'a ait bu parça İS 7. yüzyılın ortalarına tarihlendirilmektedir.[246]

Tablo 1: Afrika Kırmızı Astarlı Seramiklerinin Tiplere Göre Dağılımı

[241] Waagé 1948: 47 pl. VIII/802.
[242] Tekocak 2006: 54 lev. 9/60-61.
[243] Sönmez 2018: 19 kat. no. 34.
[244] Ergürer 2012: 411 lev. 118/256.
[245] Sönmez 2018: 32 kat. no. 35.
[246] Hayes 1972: 172 fig. 33 form 109.

4.1.1.2. Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikleri (Late Roman C / PRSW)

Waagé, bu tip için Late Roman C ismini kullanmış, Hayes de 1972 yılında yayımlanan çalışmasında bu ismi kullanmaya devam etmiş, üretim yeri belirlendikten sonra ise Phocaean (Phokaia / Foça) olarak tipin ismini güncellemiştir.[247] İS 4. yüzyıldan itibaren görülmeye başlayan bu grup İS 5. ve 7. yüzyıllar arasında yaygın olarak üretilmiştir. Tabak ve kâse gibi açık kaplardan oluşan bu grup için Hayes 10 ana form önermiştir[248].

Asar Adası'nda bulunan bu gruba ait parçaların ise Hayes belirlediği bu 10 an form içinden form 1A, 1B, 1D, 3F ve 10A'ya ait oldukları tespit edilmiştir (Kat. No. 14-25). Bu kaplar çeşitli formlarda, yüksek ağız kenarlı, sığ ve yayvan gövdeli ve halka kaidelidir. Tabakların dış dudak kesimlerinde bantlar halinde yivler görülmektedir. Kil yapısına bakıldığında mika, kuvars ve kum katkılı, iyi pişirilmiş sert ve pürüzsüz yapılıdır. Hamur rengi olarak ise kahverengimsi kırmızı, kırmızı ve kahverengi renklerindedir.

Hayes Form 1A grubuna dahil olan tabak örneklerinin benzerleri ise Atina Agorası'ndandır ve İS 5. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlendirilmiştir (Kat. No. 14)[249].

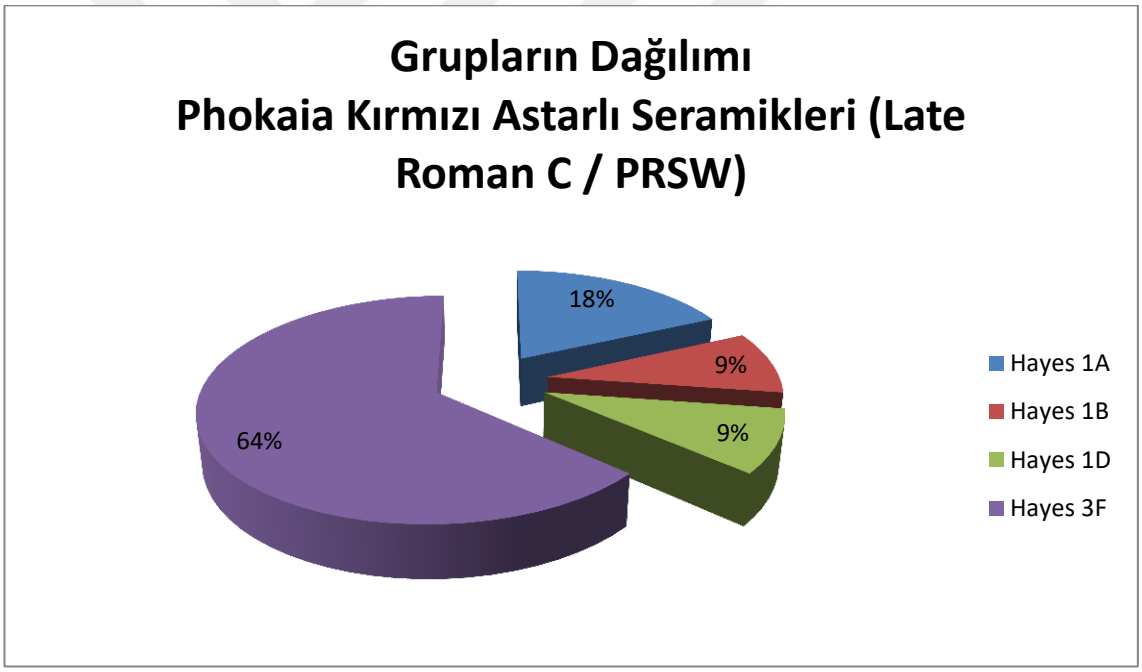
Hayes'in 3D ve 3E tipinin devamı olarak nitelendirdiği Form 3F tipine ait buluntular, Asar Adası'nda en fazla görülen tipi oluşturmaktadır (Kat. No. 15-21). Bu formun ağız kısmı kısa ve kalındır. Ağız kenarındaki çıkıntının diğer formlara göre biraz daha yuvarlatılmasıyla bu kısım daha belirgin bir hal almıştır. Genellikle ağız kenarı bitiminde yiv bezemeye yer verilmiştir. Gövde yapısı ise içbükey formdadır; alta doğru genişleyerek, yayvanlaşır. Bu tipe ait seramiklere hemen hemen her merkezde rastlanmış olup bunlar arasında Smyrna Agorası[250], Miletos[251], Andriake[252], Parion[253], Antiocheia ad Orontes[254], Atina Agorası[255] öne çıkmaktadır.

Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikleri içinde Hayes form 10A grubuna giren tabak formunun belirgin özelliği, kalın dudağın üstte ve altta hafif çıkıntılarla

[247] Hayes 1980: 525.
[248] Hayes 1972: 323 vd.
[249] Hayes 1972: 325-327, fig. 65/1.
[250] Doğer 2007: 100 pl. III/d.
[251] Berndt 2003: 183-184, taf. 24-35/436-449.
[252] Öz 2022: 313 lev.4/3-7.
[253] Ergürer 2019: 266 fig. 8/7-9.
[254] Waage 1948: 51- 54 pl. XI/C2.
[255] Hayes 2008: 242 fig. 40/ 1292-1293.

yuvarlaklaştırılması ve dudağın alt tarafında küçük çıkıntıların oluşturulmasıdır. (Kat. No. 22-25). İS 6. yüzyıl sonları ile İS 7. yüzyıl başları arasına tarihlendirilen bu tabakların benzerleri Miletos[256], Parion[257], Stratonikeia[258], Atina Agorası ve Korinth'de[259] bulunmuştur.

Bu gruba dâhil olan diğer örnekler tondosunda, baskı tekniği ile yapılmış haç motifi bulunan parçalardır (Kat. No. 26-27). Bu tarz haç baskıları Phokaia Kırmızı Astarlı Seramiklerinde İS 5. yüzyıl ortalarından 7. yüzyıl sonlarına kadar sıklıkla kullanılmıştır[260]. İS 5. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaygınlaştığı görülen bu tip haç bezemelerin çeşitliliği İS 5. yüzyılın son çeyreğinden itibaren artar[261]. Stratonikeia[262], Parion[263] ve Kadıkalesi/Anaia[264] kazılarında da bu parçaya benzer haç baskılı kaide parçaları bulunmuş olup İS 5. yüzyıl sonu - 6. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Tablo 2: Phokaia Kırmızı Astarlı Seramiklerinin Tiplere Göre Dağılımı

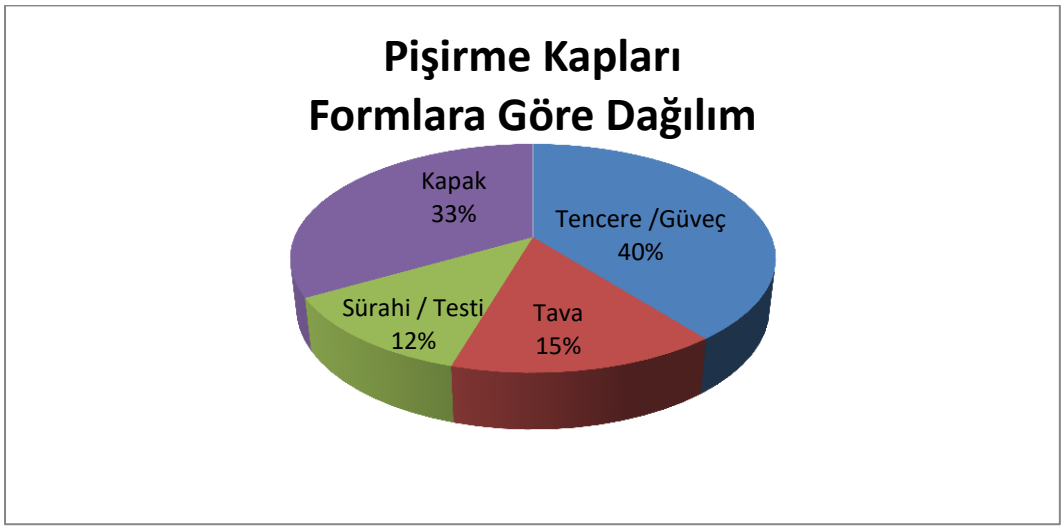
[256] Berndt 2003: 38-39, taf. 43 15-17.
[257] Başaran - Ergürer 2012: 262 kat. no. 23-24.
[258] Öztaşkın 2013: 161 kat. no. 9.
[259] Hayes 1972: 343 fig. 71.
[260] Waagé 1933: fig. 4, no. 239-241; Waagé 1948: 156 fig. 34; Hayes 1972: fig. 78-79.
[261] Mimaroğlu 2017: 345.
[262] Öztaşkın 2013: 161-162 kat. no. 12-13.
[263] Başaran - Ergürer 2012: 263 kat. no. 25.
[264] Mimaroğlu 2017: 344 lev. 5/5.

4.1.2. Pişirme ve Depolama Kapları

Yiyeceklerin hem pişirilmesi hem de saklanması için kullanılan bu tip kaplar servis kaplarından birçok açıdan farklı özellik gösterirler. Yemeğin pişirilmesi, ısıtılması, mayalanması veya kalan yemeklerin saklanması gibi işlemler esnasında kullanılırlar ve doğrudan ateşe temas ettikleri için bu tip kapların ısıya dayanaklı ve ısıyı iyi iletecek yapıda olması önemlidir. Bu nedenle yüksek ateşe karşı dayanıklılığı artırmak için kum ve kireç katkılı hamurlu, ısı geçirgenliğini kolaylaştırmak için ise ince cidarlı olarak üretilmişlerdir.[265]

Pişirme kaplarının formları ise kullanılacağı alana göre değişiklik göstermektedir. Yemeğin türü, ne şekilde pişirilmesi gerektiği ve yemeğe konacak malzemenin türüne göre sığ-derin, alçak-yüksek, kapaklı-kapaksız, kulplu-kulpsuz gibi kıstaslar dikkate alınarak üretilmiştir. Günümüzde de olduğu gibi sulu bir yemek ise tencere gibi derin bir kap, daha az sulu yahni gibi bir yemek veya bol yağda kızartılacaksa güveç gibi orta derinlikte bir kap veyahut az yağda kızartmalı bir yemek ise tava gibi sığ ve yayvan kaplar kullanılmıştır.[266]

Myndos, Adar Adası buluntuları arasındaki ısıya dayanıklı hamura sahip pişirme işleviyle kullanılan kaplar ile saklama/depolama amacıyla kullanılan kaplar bu başlık altında değerlendirilmiş, kullanım amaçlarına ve tiplerine göre tencere, güveç, tava ve bunlara ait kapaklar olmak üzere alt başlıklar altında ele alınmıştır.

Tablo 3: Pişirme Kapları Formlara Göre Dağılım

[265] Korkut – Ercan 2008: 102-103.
[266] Tekocak 2006: 68.

4.1.2.1. Tencereler /Güveçler

Bu kap formu geniş ağızlı, yuvarlak tabanlı, derin küresel gövdeli, yatay veya dikey kulplu, ince cidarlı, kapaklı kaplar olarak tanımlanmaktadır. Günlük yaşamda en sık kullanılan kap biçimlerinden biri olması nedeniyle hemen hemen her dönemde yer bulmuşlardır.

Bu çalışmaya konu olan tencereler ağız kenar formları ve kulp şekillerine göre sınıflandırılmış, benzer örneklerle karşılaştırılarak tarihlemesi yapılmıştır. Ağız profilleri dikkate alındığında 2 farklı tipte tencere formu karşımıza çıkar. Birinci gruba giren kaplar, çift kulplu, dışbükey gövdelidir ve ağız çapları 13 cm ile 27 cm arasında değişmektedir (Kat. No. 28-34). Şerit kulplar ağız kenarından gövdeye bağlanırken kapların ağız kenarı üzerine kapatılacak kapağın rahatça oturabilmesi için içe oyuk yapılmıştır. Hamurları yoğun kireç ve ince taşçık katkılıdır, dış yüzeylerinde ise ateşe maruz kalmalarından ötürü is / yanık tabakası mevcuttur.

Lüdorf, Batı Anadolu'da tespit edilen Geç Roma Dönemi'ne ait pişirme kaplarını incelemiş ve bunları 6 grup altında değerlendirmiştir.[267] Lüdorf'un gruplamasına göre Tip V ve VI'de yer alan ve İS 5. yüzyıl ile İS 6. yüzyıl arasına tarihlenen örnekler, Asar Adası kazısında ele geçen söz konusu bu tencereler ile yakınlık göstermektedir.[268] Ayrıca başka benzer örneklere Sardis[269], Stratonikeia[270], Parion[271], Miletos[272] ve Anemurium[273] gibi kentlerde de rastlanmış olup bu örneklerden yola çıkarak Myndos, Asar Adası tencereleri İS 5-7. yüzyıl arasına tarihlendirilebilmektedir.

Ağız profiline göre tespit edilen bir diğer grup ise dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarlı, ağız çapları 12 cm ile 19 cm arasında değişen, kapağın oturduğu girintinin içte daha belirgin olduğu tencerelerdir (Kat. No. 35-41). Benzerler Miletos[274], Sardis[275], Symrna Agorası[276], Phokaia[277], Stratonikeia[278], Parion[279] ve Kelenderis'te[280] de Roma

[267] Lüdorf 2006.
[268] Lüdorf 2006: 74.
[269] Crawford 1990: 33 fig. 102.
[270] Öztaşkın 2013: 169 kat. no. 37-39.
[271] Başaran – Ergürer 2012: 265 kat. no: 31; Ergürer 2018: 135 kat. no. 14.
[272] Berndt 2003: taf. 63 form XXXV/293.
[273] Williams 1989: 66 fig.35/388.
[274] Lüdorf 2006: 93 taf.8 T69.
[275] Crawford 1990: fig. 158.
[276] Doğer 2007: 102 pl.VIII/d.

ve Bizans Dönemi kontekstlerinde bulunmuştur. Myndos buluntuları da benzer bu örneklerden yola çıkılarak diğer tipte olduğu gibi İS 5-7. yüzyıl arasına verilmiştir.

4.1.2.2. Tavalar

Günümüzde kullanılan tavalarla birebir benzerlik gösteren bu kap formu genellikle yayvan ama fazla derin olmayan bir gövdeye sahiptir ve ağız çapları, taban çaplarından daha geniştir. Dudak kısımlarına uzun bir sap veya tutamak benzeri bir tutma aracı yerleştirilir. Tavalar bu form özellikleri nedeniyle kızartma veya sos pişirme gibi işlemlerde kullanılmışlardır. Düz tabanlı, geniş ağızlı ve fazla derin olmayan sığ tavalar daha çok kızartma amaçlı; dar ağızlı, yuvarlak gövdeli ve derin tavalar ise sosların pişirilmesinde kullanılmışlardır.

Tavalar, tencere formlu yayvan kaplar gibi tutamaklı değil de işlevsel uzun saplı kaplardır. Keskin ve dik gövdeli, düz tabanlı, ağız çapları taban çaplarından daha geniştir ve farklı mutfak işlerinde kullanılabilen fonksiyonel özelliklere sahip bir formdur. Tavalar bu profil özelliklerinden dolayı genellikle et ve balık kızartmalarında ya da yağ kızdırmak için kullanılırlar[281]. Bu kaplar da diğer pişirme kapları gibi kaba hamurdan üretilirler.

Asar Adası buluntuları içinde tava formunda kaplara ve kulp parçalarına rastlanmıştır (Kat. No. 42-46). Çalışma kapsamına ele alınan bu tava parçaları yukarıda bahsedilen tüm özellikleri taşımaktadır. Yoğun ateşe maruz kalmaları nedeniyle çok sert ve gözenekli bir hamur yapısı dikkat çekmektedir. Hamurları bol tanecikli, iri kum parçacıklı, kireç ve mika katkılıdır. Yüzeylerinde yer yer yanık izleri mevcuttur. Ağız kenarı üzerinden gövdeyle birleşen uzun, sade kulpları bulunmaktadır. Yuvarlatılmış düz ağız kenarlı olan bu tavaların sapları hemen dudak üzerinden gövdeyle birleşmektedir. Saplar üzerinde delikler açılmıştır, bu delikler vasıtası ile tavaların kullanımı bittikten duvara asıldığı düşünülebilir. Diğer seramiklerde olduğu gibi bu tavalar da dolgu malzemesi içerisinde ele geçtiğinden stratigrafik bir kronoloji oluşturulamamaktadır. Bu nedenle bu parçaların tarihlendirilmesinde farklı yerlerde bulunan benzer formlar dikkate alınmıştır.

---

[277] Fırat 2011: 311 lev. 29/355.
[278] Öztaşkın 2013: 168 kat. no. 32, 37,38.
[279] Başaran – Ergürer 2012: 266 kat. no: 37; Ergürer 2018: 133 kat. no. 5.
[280] Tekocak 2010: 830 fig. 3/21-24.
[281] Harcum 1921: 44; Tekocak 2006: 50.

Bu formun özellikle Batı Anadolu'da oldukça yaygın bir kullanım alanına sahip olduğu kazı buluntularından anlaşılmakta olup özellikle Phokaia kenti tava üretimi konusunda ön plana çıkmaktadır.[282] Myndos tavalarının benzer örneklerine Sagalassos[283], Rhodiapolis[284], Patara[285], Anemurium[286] kazılarında rastlanmıştır. Sagalassos'da bulunan örnekler İS 4.-7. yüzyıl aralığına, Rhodiapolis ve Patara buluntuları İS 5. yüzyıl ve sonrasına, Anemurium örnekleri İS 6.-7. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Örneklere bakıldığında bu formdaki tavaların kullanımının geç dönemde başladığı görülmektedir. Bu gruba ait en erken tavaların İS 3.-4. yüzyıllardan itibaren kullanıldığı ve karşılaştırma örneklerinin de İS 5.-6. yüzyıllara kadar tarihlendirildiği bilinmektedir[287]. Asar Adası buluntuları içerisinde yer alan bu tavalar da bahsi geçen benzer örnekleri ile karşılaştırıldığında İS 5.yüzyıl ve sonrasına tarihlendirilebilir.

4.1.2.3. Sürahi / Testiler

Sürahi veya testi olarak isimlendirilen içinde sıvı saklamak, ısıtmak veya servis etmek amacıyla kullanılan kaplara mutfaklarda çokça yer verilmiştir. Bu kaplarda genellikle gövde ağza doğru daralarak dışa çekik bir form alır. Küresel gövdeli, dar ağızlı tek veya çift kuplu olan bu kaplara kimi zaman emzik formlu bir akıtacak da konurdu. Formun, 11. yüzyıl ortası ile 12. yüzyıla tarihlendirilen erken örneklerinde gövde daha yüksek verilirken 12. yüzyıl ile 13. yüzyıl başına ait geç örneklerde ise gövdenin kısaldığı görülmektedir[288].

Asar Adası'nda yürütülen kazılarda tama yakın emzikli ve tek kulplu sürahi (Kat. No. 47) ve testi formuna ait çeşitli dip ve gövde parçaları tespit edilmiştir (Kat. No.48-50).

Emzikli sürahinin çok benzer bir örneğine İstanbul / Saraçhane kazılarının 7. yüzyıl kontekstinde[289] ve Sardis'te[290] rastlanmıştır. Testiler ise Stratonikeia'da[291] İS 11.-

[282] Aydemir 1995: 50-55; Tekocak 2006: 69 vd.
[283] Degeest 2000: 149 Res. 157.
[284] Fırıncı 2010: 41 kat. no. 132-136.
[285] Özdemir 2009: 58 lev. 24, kat. no.228, 232.
[286] Williams 1989: 70 fig. 38/414.
[287] Korkut 2007: 439 res.4/4-6.
[288] Öztaşkın 2013: 235.
[289] Hayes 1968: 206 no. 26.
[290] Crawford 1990: fig. 423.

12. yüzyıl, İstanbul / Saraçhane'de[292] İS 10-12. yüzyıl kontekstlerinde bulunan benzer örneklerle karşılaştırıldığında Asar Adası'nda bulunan bu örnekler için İS 11.-12. yüzyıl aralığı uygun olacaktır. Emzikli sürahi grubuna giren bir diğer örneğin ise yüzeyinde bulunan astar boya bezemesi onu daha geç bir tarihe götürür (Kat. No. 51). Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi'nde üretilen bu kapların üzerinde görülen astar boya, astarın sulandırılması ile elde edilir ve bezemeler ince ya da kalın uçlu fırçalar veya parmakla kabın yüzeyine sürülür.[293] Asar Adası'nda bulunan emzikli testi parçasının ise emzik ve karın üzerinde kırmızı boya ile yapılmış yaprak motifleri mevcuttur. Ayasuluk[294] ve Amorium[295]'da bu tip astar boya bezemeli kaplar 14. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

4.1.2.4. Kapaklar

Pişirme kaplarıyla ilişkili bir form olan kapaklar, pişirilen yemeğin içine dışarıdan yabancı maddelerin girmemesi ya da yemeğin uzun süre sıcak kalması gibi amaçlar için kullanılmışlardır. Pişirme ve ısıtma için kullanılan kaplara uygun olarak üretilen kapaklar, Asar Adası yerleşiminde 2 farklı tipte karşımıza çıkar. İlk tipteki kapaklar ortalama 12,6 cm ile 21 cm arasında ağız çaplarına sahiptir (Kat. No. 52-55). Halka tutamaklı ve düz gövdeli bu kapakların benzerlerine Sardis[296], Sagalassos[297] ve Patara[298] kazılarında rastlanılmış ve söz konusu benzerler İS 5.-7. yüzyıl aralığına tarihlendirilmiştir.

2. gruba ait kapaklar ise daha küçük boyutlu kaplar için üretilmiştir (Kat. No. 56-58). Dik ya da eğimli inen gövdeli bu kapaklar üstte konik formlu bir tutamağa sahiptir. Bu tutamaklar üst kısımda dış bükey çıkıntı oluşturarak gövdeye bağlanır. Sardis[299], Kelenderis[300], Parion[301], İstanbul/Saraçhane[302] ve Allionai Kazısı'nda[303] bulunmuş benzer örnekler İS 5-7. yüzyıl aralığına tarihlenmektedir.

---

[291] Öztaşkın 2013: 359 lev. 29/348.
[292] Hayes 1992: 55,56,116,182 pl. 20/15 fig. 62/15.
[293] Türe 2014: 69.
[294] Türe 2014: 69 kat. no. 9.
[295] Yılmazyaşar – Demirel Gökalp 2021: 1029 şek.16.
[296] Crawford 1990: fig. 295.
[297] Degeest 2000: 143-144, 256 res.142-144.
[298] Özdemir 2009: 82 kat. no. 344-346.
[299] Crawford 1990: 63 fig. 295-297.
[300] Tekocak 2006: 88 lev.61/310-311.
[301] Ergürer 2018: 137 lev.4/42.

Bu kapakların dışında İS 11. yüzyıl ortasından itibaren yeni bir kapak türü kullanılmaya başlanmıştır. Bu yeni türde buhar çıkışı için birkaç delik açılmıştır. Genellikle kapağın ortasından veya kenarından yukarı doğru uzanan tek kulplu bu kapaklar üzerinde daire formunda damga, kazıma bezemeler yenilik olarak karşımıza çıkar. Asar Adası kazılarında da söz konusu bu kapak tipinden bolca bulunmuştur (Kat. No. 59-62). Stratonikeia[304] örneklerinden yola çıkarak bu kapaklar İS 11.-13. yüzyıl aralığına tarihlendirilmiştir.

4.1.3. Sırlı Seramikler

4.1.3.1. Tek Renk Sırlı Kâseler

Bizans sanatında kullanılan en yaygın tekniklerden olan tek renk sır uygulaması Asar Adası buluntuları arasında diğer seramiklere oranla daha az da olsa karşımıza çıkmaktadır. Kolay uygulanabilir ve işlevsel bir teknik olan tek renk sır tekniği ile kâse, tabak veya kandil gibi formlar üretilmiş olup bu kaplar üzerinde genellikle yeşil renk sır kullanılmıştır. Yeşilin dışında kavuniçimsi sarı, mor ve kobalt mavi gibi renklerin de kullanıldığı örnekler mevcuttur. İç yüzeyler tamamen sırla kaplanırken dışta ise kabın ağız kenarından bir parmak kalınlıkta dışa doğru taşacak şekilde sır uygulaması yapılmıştır. Bu teknik genellikle kâse ya da çanak gibi derin formlu kaplar üzerinde işlenirken bunlar küresel, yarı küresel, konik gövdeli, yarı konik gövdeli olmak üzere çeşitli gruplara ayrılmıştır.[305]

Asar Adası kazısı buluntuları arasında bulunan tek renk sırlı seramik tekniğinin uygulandığı parçaların hepsi açık formlu derin servis kapları (kâse) şeklindedir (Kat. No. 63-65). Yarı küresel gövdeli, dışa çekik ağızlı, halka kaideli olan bu buluntuların iç yüzeyi yeşil sırla kaplanırken, Kat. No 64'de net bir şekilde görüldüğü üzere dışta ise ağız kenarından bir parmak kalınlıkta dışa doğru taşacak şekilde sır uygulaması yapılmıştır. Bu parçaların hepsi kırmızı hamurludur ve katkı maddesi olarak kuvars, mika ve küçük taşçık kullanılmıştır. Kaplar üzerinde herhangi bir bezemeye yer verilmemiştir. Yeşil sır dışında farklı renkte sır uygulanan kaplar da bulunmaktadır. Çalışmaya dâhil edilen 2 ağız parçasının iç yüzeylerinin kavuniçimsi sarı sırlı olduğu

[302] Hayes 1992: 50 fig.19/9-10.
[303] Yeşilova 2007: 147 kat. no.232.
[304] Öztaşkın 2013: 235 lev. 29/352-353.
[305] Diri Apaydın 2022: 57.

görülmektedir (Kat. No. 66-67). Bu kaplar da tek renk sır tekniği ile üretilmiştir. Düzleştirilmiş ağız kenarlı, dışa eğik basık küresel gövdeli kâse formuna ait ağız parçalarıdır

Tek renk sırlı seramiklerde nadiren de olsa uygulanan ve duokrom uygulama ismi verilen teknikte iç ve dış yüzde farklı renkte sırın kullanıldığı görülmektedir. Asar Adası buluntuları arasında da bu tekniğin kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır (Kat. No. 68). Bir tabağa ait ağız parçasının korunduğu bu örneğin iç yüzeyi koyu ve parlak yeşil, dış yüzeyi sarı renkte sırla sırlanmıştır. Benzer örneklere Ayasuluk'ta[306] rastlanmış ve bunlar 14. yüzyıl içerisinde değerlendirilmiştir.

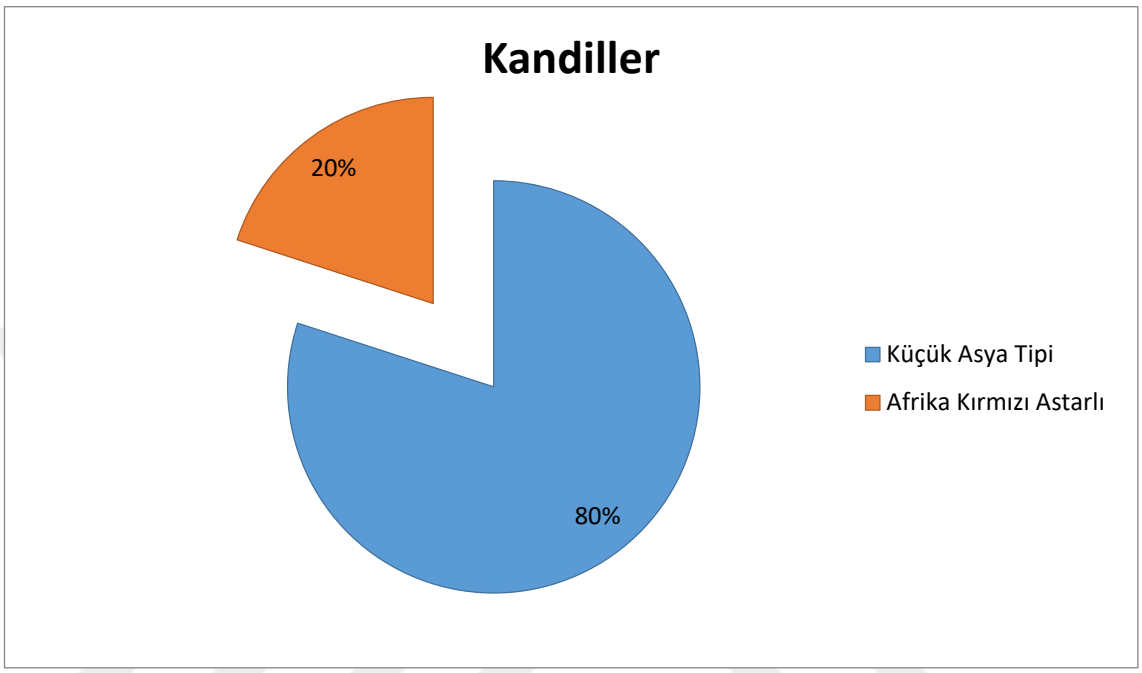
Myndos buluntuları ile çağdaş olabilecek örneklere Aphrodisias[307], İznik[308], İzmir Kadifekale[309], Beçin Kalesi[310], St. Jean (Aziz Yuhanna) Kilisesi[311], Amorium[312] , Ayasuluk[313] gibi kentlerde de rastlanmıştır. Söz konusu bu benzer örnekler ile form ve sır özellikleri açısında karşılaştırma yapıldığında bu kaselerin İS 13. yüzyılın ikinci yarısı ile 14. yüzyıl aralığında tarihlenmesi yanlış olmayacaktır. Bu tarihleme ile birlikte ise Asar Adası'nın en geç döneme tarihlenen seramik buluntu grubu tespit edilmiştir.

4.1.4. Kandiller

Asar Adası'nda yürütülen kazılar sırasında çeşitli tabakalarda ele geçen pişmiş toprak kandiller, mezar hediyesi olarak, mekânlarda aydınlatma aracı olarak ve kutsal törenlerde dinî amaçlı kullanım görmüştür. Dönemsel olarak bakıldığında Klasik, Hellenistik ve Geç Antik Dönem'e kadar geniş bir aralığı kapsayan Asar Adası kandil buluntuları form, bezeme ve ikonografik açıdan dönemlerinde yaygın olarak görülen tiplere aittir. Çalışma kapsamında değerlendirilen kandiller İS 6. yüzyıl başı ile İS 7. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen grubu oluşturmaktadır. Bu buluntuların hepsi kalıp yapımıdır ancak kazılar esnasında ada üzerinde kandil üretimini gösteren herhangi bir kalıba rastlanmamıştır.

[306] Türe 2014: 138 kat. no. 23-24.
[307] Öztaşkın 2017: 177 pl.7/4.
[308] Özkul Fındık 2001: 128 figs.108/131-132, 124/28.
[309] Doğer – Canko 2019: 118 fig.III/4-5.
[310] Diri Apaydın 2022: 70 tablo 1.
[311] Yılmaz 2015: 768 kat. no. 2/1, 2/2.
[312] Doğer – Armağan 2020: 85 tablo 8.
[313] Türe 2014: 81 kat. no. 25.

Tez kapsamına dâhil olan Myndos kandilleri, Küçük Asya Tipi ve Kuzey Afrika Kırmızı Astarlı kandiller adı altında iki grubu temsil etmektedir. Özellikle Ephesos Tipi olarak da anılan Küçük Asya Tipi kandil grubu Asar Adası kandilleri içinde en sık rastlanılan tiptir.

Tablo 4: Kandillerin Tiplere Göre Dağılımı

4.1.4.1. Küçük Asya Tipi Kandiller (Ephesos Tipi)

Küçük Asya Tipi kandil terimi ilk kez 1937 yılında Miltner tarafından yayımlanan Ephesos kandilleri için kullanılmıştır. Miltner bu çalışmasında Ephesos'ta tespit edilmiş kandilleri sınıflandırmış ve toplam 12 tip önermiştir.[314] Ephesos kandilleri ile ilgili tipolojik bir gruplandırma yapan bir diğer araştırmacı ise Ladstätter olmuştur ve kandilleri 6 tip altında sınıflandırmıştır[315]. Asar Adası kandilleri, Ladstätter'ın yaptığı bu sınıflandırmaya göre Ephesos Tip II-1, III-1, III-2, III-3, III-4 ve IV-3 kapsamına girmektedir. Kandiller üzerine tipoloji yapan bir diğer araştırmacı Brooner, Korinth kazılarında bulunmuş kandilleri değerlendirmeye alarak toplam 31 tip ortaya koymuştur.[316] Bu tiplerden XXIX 3 ve 4 ile Asar Adası kandilleri benzerlik göstermektedir. Kandiller hakkında yapılmış bir diğer önemli çalışma ise Bailey

[314] Miltner 1937: 112-172.
[315] Ladstätter 2008: 117 vd.
[316] Broneer 1930.

tarafından yayımlanan British Müzesi'ndeki kandillerin kataloğudur. Asar Adası kandilleri, bu katalogda yer alan Ephesos üretimi kandiller ile benzeşmektedir.[317] Bu çalışma kapsamında kandillerin tipolojik değerlendirmesi yapılırken Broneer ve Ladstätter'ın ortaya koyduğu sınıflandırma dikkate alınmıştır.

Küçük Asya Tipi kandil grubuna dâhil olan Asar Adası kandillerinde, diskus burun ile birleşir ve üçgen bir form oluşur. Bu kandillerin tutamak formlu, alçak, deliksiz, yivli veya yivsiz kulpları vardır. Diskusun etrafı bir ya da çift halka ile çevrelenmiştir. Bezeme olarak ise bitkisel, geometrik ve çizgisel desenler kullanılmıştır Küçük Asya (Ephesos) atölyelerinin imzası olan kandillerin dibinde iç içe yerleştirilen, içi boş birkaç daire bu kandillerde de görülmektedir. Kiremit kırmızısı renkli hamura sahip kandillerin hepsi hamur renkleriyle benzer tonlarda olacak şekilde astarlıdır. Bazılarının tabanında kazıma yarım daireler ile birlikte yaprak desenleri mevcuttur. Diskus kısımlarında ise ya işlenmeden sade olarak ya da rozet, dil veya örgü bant motifi gibi bitkisel ve geometrik motifler kullanılmıştır.

Diskus bölümünün dil motifi ile bezenmesi dönemin en sık kullanılan özelliğidir. Asar Adası'nda bu tarz bezemeli 3 adet kandile rastlanmıştır (Kat. No. 69-72). Bu kandillerin benzerleri Ephesos'ta Tip III'ün 1. grubu olarak ele alınmış ve İS 6. yüzyılın ikinci yarısı ile İS 7. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmiştir[318]. Ephesos dışında benzer motifli kandillere Atina Agorası[319], Stratonikeia[320], Erythrai[321] gibi kentlerde de rastlanmıştır.

Asar Adası kandilleri içinde yer alan diğer bir kandil tipinde, diskusun çevresinde iç içe geçmiş küçük dairelerden ve aralarında birer yatay çizgiden oluşan bezeme yer almaktadır (Kat. No. 73-75). Ephesos Tip III - 3 grubunda ele alınan benzer örnekler form ve bezeme açısından Asar Adası kandilleri ile aynı özelliklere sahiptir[322]. İç içe geçmiş dairelerden oluşan bu bezemeli bu kandiller İS 6. yüzyıl içinde değerlendirilir[323].

Değerlendirmeye alınan diğer kandil örneklerinde omuz üzerinde kulptan başlayarak ağız kısmına kadar olan bölüme nokta bezemeler işlenmiştir (Kat. No. 76-

[317] Bailey 1975: 366-372.
[318] Ladstätter 2008: 149-150 taf.333/K321.
[319] Perlzweig 1961: pl. 46/2927.
[320] Öztaşkın 2013: 235 lev. 7/68.
[321] Akyüz 2019: 180-181 Lev.10/189.
[322] Ladstätter 2008: 150 taf.334/K327-328.
[323] Gasner 1997: 202-203 taf.66/91.

77). Kandillerin arka yüzünde ise halka kaide içinde palmet motifi, kaideden ağız kısmına doğru yanlara doğru açılan iki şerit ve kulp kısmına doğru iki yaprak yer almaktadır. Ephesos üretimleri içinde yer alan bu bezeme ve forma sahip kandiller İS 500-600 yılları arasına tarihlenmektedir.[324]

Diskusun çevresi sarmaşık, örgü bant veya saç örgüsü motifi olarak anılan bir bezeme ile süslenen kandiller Ephesos'ta Tip IV altında 3. grup olarak incelenmiş, Broneer ise Tip XXIX, 3. Grup olarak ele almıştır[325]. Asar Adasında tespit edilen 3 adet tam kandil ikili saç örgüsü motifi ile bezenmiştir (Kat. No. 78-80). Benzer Ephesos örnekleri İS 6. yüzyılın ikinci yarısı ile İS 7. yüzyılın ilk yarısı arasına tarihlendirilmiş olup Asar Adası kandilleri için de bu tarihi önermek yanlış olmayacaktır.

Bir diğer farklı süsleme türü, diskusun çift sıra çemberle çevrilip aranın nokta bezemelerle ve omuz üzerinin ise kısa dil motifleriyle doldurulduğu çeşittir (Kat. No. 82-84). Bu tipte diskus ve burun V formlu kanal ile bağlanmış olup arka yüz sade bırakılmıştır. Bailey, bu tipin benzer bir örneğini Broneer Tip XXIX-3'e yakın olarak tanımlamış ve İS 6. yüzyıla tarihlemiştir.[326]

Asar Adası'nda bulunan Küçük Asya Tipi Kandiller arasında değerlendirilen son grubu palmet kulplu kandiller oluşturmaktadır (Kat. No. 85-88). Bu grup daha basık formlu ve yayvan gövdeli olup kısa burunludur. Bezeme olarak geometrik desenlerin yanı sıra dil, asma dalı, üzüm salkımı gibi motifler kullanılmıştır. Asar Adası örneklerinde ise ışınsal çizgilere yer verilmiştir. Ephesos'ta bulunan bu gruba ait kandiller Tip II'nin 1. grubu içerisinde değerlendirilmiştir. Benzer örneklere Ephesos[327], Kibyra[328], Kyzikos[329], Samos[330] ve Naxos'da[331] da rastlanmış ve tarih olarak 6. yüzyıl sonu İS 7. yüzyılın başı önerilmiştir.[332]

4.1.4.2. Afrika Kırmızı Astarlı Kandiller

Myndos - Asar Adası buluntuları arasında diğer gruba göre daha az sayıda da olsa Afrika Kırmızı Astarlı kandilleri de bulunmaktadır. Bu kandiller ilk olarak 19. yy

[324]Bailey 1988: 385 92 pl. 109/Q3152; Ladstätter 2008: 150 taf.334/K330.
[325] Broneer 1930: 114; Ladstätter 2008: 151 taf.335/K336.
[326] Bailey 1988: 417 pl. 124/Q3328.
[327] Bailey 1988: 392 pl. 114/Q3208.
[328] Metin 2012: 231 res.15.
[329] Öztürk 2003: 114-116 lev. 14a-c.
[330] Poulou-Papadimitriou 1986: fig. 25-26.
[331] Bournias 2014: 791 pl.4/27.
[332] Ladstätter 2008: 148 taf.332/K308.

sonlarında yürütülen Karthago Kartaca kazıları sırasında ortaya çıkmış ve tespit edilen fırın ve kalıplardan Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri ile birlikte üretildikleri anlaşılmıştır[333]. Tunus üretimi oldukları tespit edilen bu kandilleri Broneer, Hristiyan Kandilleri ismiyle Tip XXXI olarak gruplandırmıştır[334]. Hayes ise Afrika üretimi bu kandilleri Kırmızı Astarlı Seramikler grubu içinde Hayes I ve Hayes II olarak değerlendirmiş ve İS 5. ve 6. yüzyıllara tarihlendirmiştir[335]. Kırmızı veya kırmızımsı renklerde hamur ve astarın kullanıldığı bu kandiller üzerinde genellikle haç, hayvan figürleri, bitkisel rozetler ve palmiye motifi gibi Hristiyanlıkla ilintili simgelere yer verilmiştir. Bu bezemeler, omuz üzerinde, geniş, düz bir bordür içinde çeşitli geometrik ve bitkisel desenler ile baskı tekniği kullanılarak uygulanmıştır.

Asar Adası buluntuları arasında bu gruba giren kandiller Hayes II veya Broneer XXXI olarak anılan gruba aittir. Bu gruba ait Afrika kırmızı astarlı kandiller form olarak dairesel haznelidir, diskus geniş ve düzdür. Kulp üçgen biçimde içi dolu olarak gövdeye eğri bir şekilde eklenmiştir.[336]

Çalışma kapsamında değerlendirilen ve Hayes'in sınıflandırmasında Tip II-A Broneer'in sınıflandırmasında ise Tip XXXI grubuna giren kandillerden ilkinin diskusunda bir balık motifi ve etrafında bordür şeklinde yan yana yerleştirilmiş daire, dört yapraklı rozet, kalp ve üç tane dairelerin içinde çok yapraklı rozet desenleri yer almaktadır (Kat. No. 89-90). Balık motifinin Hristiyanlıkta İsa'nın bedenini temsil ettiği bilinmektedir[337]. Turuncu renkli hamurlu ve astarlı olan bu kandil İstanbul/Saraçhane kazıları[338], Milet[339], Patara[340], Sagalassos[341], Tunus,[342] gibi benzer örnekleri ile karşılaştırıldığında İS 6. yüzyıla tarihlenmektedir.

Bu gruba ait bir diğer kandil örneğinin diskusu üzerinde Malta Haçı bulunmaktadır (Kat. No. 91-93). Haçın etrafı ise kalp motifleri ile çevrelenmiştir. Kandilin yarısı ve kaide kısmı korunamamıştır. Bu kandil parçası da bezeme, hamur ve astar özelliklerine göre Hayes Tip II-A grubuna girer. Devetüyü hamurlu ve astarsız bu

[333] Delattre 1880; Ennabli 1976.
[334] Broneer 1930: 118-119 pl. XXII.
[335] Hayes 1972: 310-314; Bailey 1988: 192-196.
[336] Hayes 1972: 310-314.
[337] ODB 1991: 788.
[338] Hayes 1992: 89 138-139.
[339] Berndt 2003: 337 taf.90/L042-L045.
[340] Şen Yıldırım 2012: şek.4/32a.
[341] Özkönü 2006: 39 kat. 67.
[342] Ennabli 1976: 156 pl.XXXVIII/719.

kandil parçası Erythrai[343], Samos[344], Sicilya[345], gibi kentlerde İS 6.-7. yüzyıl aralığına tarihlenmektedir.

Asar Adası kandilleri ile ilgili genel bir değerlendirme yapıldığında Geç Antik Döneme tarihlenen bu kandillerin büyük çoğunluğu Küçük Asya Tipi (Ephesos) kandillerdir. Hamur özelikleri bakımından hepsinin ithal mallar olduğu düşünülmekte olup hamur yapısı ve rengi nedeniyle Menderes Nehri etrafında yer alan merkezlerde üretilmiş olabileceği düşünülmektedir[346]. İS 6. yüzyılın ikinci yarısı ile İS 7. yüzyıl başlarında birçok yerde bu tipin sıklıkla kullanıldığı ve taklitlerinin de yapıldığı bilinmektedir.

Myndos kazılarında Afrika Kırmızı Astarlı Kandillerine rastlanması ise kentin ticari faaliyetlerini göstermesi açısından önemlidir. Bu durum Myndos'un Kuzey Afrika ile arasında düzenli bir mal dolaşımının olduğuna işaret ederken, kentin limanın deniz aşırı ticarette lojistik önemi de göstermektedir. Asar Adası'nda bulunan Afrika Kırmızı Astarlı Kandiller hem diğer merkezlerde bulunmuş benzer örnekleri hem de Asar Adası'nda tespit edilmiş aynı gruba ait diğer seramik buluntuları da dikkate alındığında İS 6. yüzyılın başı ile İS 7. yüzyılın başı aralığına tarihlendirilmektedir.

4.1.5. Ağ Ağırlıkları /Ağırşaklar

Balıkçılık aktivitesi esnasında kullanılan başlıca araç ve gereçler olta ve iğneleri, zıpkınlar, sepetler, ağlar ve serpme ağlarda kullanılan ağırlıklar ve ağ tamiri için kullanılan bronz ve kemik iğneler olarak sıralanabilir. Bizans'ta ticari balıkçılık elde örülen ağlarla tutulan balıklarla yürütülüyordu ve bu ağlar üzerine batmayı kolaylaştırmak için ağırşaklar yerleştiriliyordu. Geniş ağların bir tarafına ahşap gergiler, bir tarafına ise bazen kurşundan bazen de farklı metalden üretilip üzeri kurşunla kaplanan ağırşaklar yerleştiriliyordu. Kurşun ağırşakların dışında delikli pişmiş toprak ağırşakların kullanımı yaygın olarak görülmektedir.[347] Ağa veya oltaya takılan ağırlığın özelliği balık tutulan mevkide görülen akıntı, dalga, dip çökeltileri gibi durumlara göre değişiklik göstermektedir. Güçlü akıntı ve dalgaların görüldüğü yerlerde daha yüksek

[343] Akyüz 2019: 180-181 lev.13/240.
[344] Poulou-Papadimitriou 1986: 608 fig.51.
[345] Caminneci 2015: 482 fig. 12.
[346] Mimaroğlu 2016: 169.
[347] İnanan – İnanan 2018: 532; Baran Çelik – Son 2019: 41.

ağırlıktaki ağırlıklar kullanılırken kıyıdan veya iskele, rıhtım gibi yerler üzerinden yapılan olta balıkçılığında gramaj olarak daha az ağır ağırlıklar kullanılmaktadır.[348]

Myndos Kazıları kapsamında çalışmaların sürdürüldüğü Asar Adası yerleşiminde hepsi tek bir açmadan olmak üzere toplam 24 adet halka formlu pişmiş toprak ağ ağırlığı tespit edilmiş ve bunlardan beş tanesi katalog kapsamına dâhil edilmiştir (Kat. No. 94-97).

Bu objeler ile ilgili birebir benzer kazı buluntusu örnek olarak bulunamasa da Bağdatlı tıp alimi İbn Butlan'ın bir eseri ve o eserde yer alan bir resim çok önemli bir kanıt olarak karşımıza çıkmaktadır. 11. yüzyılda yaşamış âlim İbn Butlan'ın kaleme aldığı "*Takvim es-sıhha*" (*Tacuinum Sanitatis*) başlıklı eseri sağlık hakkında yazılmış bir el kitabıdır. Burada yazar, hijyen, beslenme, günlük hayatta yapılması geren egzersiz hareketleri gibi konular ele alırken bitki ve besinlerin insan vücudu üzerindeki yararlı ve zararlı etkilerini de detaylı bir şekilde anlatmıştır.[349] 14. yüzyılda yapılan Latince çevirileri esnasında resimler ile de desteklenen bu bilgiler, Ortaçağ yeme içme alanında yazılı kaynaklarla beraber güçlü bir görsel kaynak da ortaya koymuştur. Bizim konumuzu ilgilendiren kısım ise balıkçıklık faaliyetleri ile ilgili bilgilerin verildiği kısımda yer alan bir resim olmuştur (Görsel 205)[350]. Burada iki balıkçının tekne üzerinde denizden ağ çektikleri sahneyi görmekteyiz. Ağların kenarına ağırlık olarak takılı objelerin Asar Adası buluntusu olan pişmiş toprak halkalar ile birebir benzeşmesi, bu objelerin balıkçılıkta kullanılan ağlara takılan ağırlık olduğunu söylememiz için bir kanıt olarak karşımızda durmaktadır. Bir sonraki bölümde değinilecek olan kurşun ağırlıklar ve bronz olta uçları da adada sürdürülen balıkçılık faaliyetlerini gösterir diğer önemli bir buluntu grubu olarak çalışmamızda yerini alacaktır.

Dönemler boyunca birbirini tekrar eden biçimlerde üretilen ve bu yüzden de tarihlendirilmesi oldukça güç olan bu buluntu grubu Asar Adası'nda kazılar neticesinde karşılaşılan diğer buluntu kontekstiyle birlikte ele alınmış ve yoğun olarak İS 5.-6. yüzyıl buluntuları ele geçtiği için bu zaman aralığı içinde değerlendirilmiştir.

---

[348] Erol – Tamer 2012: 128.
[349] El kitabı hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Arano 1976.
[350] Taccuino Sanitatis, Casanatense 4182, tav. 157 (https://it.wikipedia.org/wiki/File:36-pesca,Taccuino_Sanitatis,_Casanatense_4182..jpg) (25.08.2022).

4.1.6. Liturjik Objeler

Ayin, ibadet anlamı taşıyan liturji kelimesinin kökeni Yunanca "λειτουργια –liturgia"dan gelmektedir. Kilisede yapılan ibadetler ise Ökarasti, kurban, vaftiz gibi liturjik ayinlerdir ve bu ayinlerde ekmek, şarap, su, tuz, mum, tütsü gibi nesneler kullanılır.[351] Bizans Ortodoks kilisesinde litürjinin temeli / ana ayini ise Ökarasti'dir. Ökarasti, Yunanca "ευχαριστια" kelimesinden gelir ve şükran anlamına gelmektedir ve Hristiyan liturjisinin ana ayinidir. İsa'nın "Son Akşam Yemeği" olarak simgeleştirilen Ökaristi törenlerinde İsa'nın bedeni ile özdeşleştirilen ekmek ve kanı ile özdeşleştirilen şarap kutsanarak dağıtılır.[352] Bu durumun İsa'nın ölümünü ve tekrar dirilişini sembolize ettiğine inanılır.[353]

Ökarasti törenlerinde bu ayinleri gerçekleştirebilmek için çok çeşitli objeler kullanılmış olup bunlar arasında bu bölümün konusunu oluşturan ekmek mühürleri, hacı pulları ve hacı şişeleri (ampulla) gibi objeler yer almaktadır.

4.1.6.1. Ekmek Mührü Kalıbı

Temel besin maddesi olan ekmeği, kutsal ayinlerde kullanma geleneğinin Hristiyanlık öncesine gittiği bilinmektedir. Yahudi Pesah bayramlarında matza ekmeğinin paylaştırılması veya pagan inançlarda cenazelerde ikram edilmesi, refrigeria denilen yenilenme / tazelenme yemeği olarak verilmesi bu geleneğin Hristiyanlara geçtiğini göstermektedir[354].

Hristiyan ökarasti törenlerinde ise ekmek yani *prosphora* cennetten gelen / hayat veren niteliğindedir ve günlük tüketilen ekmeklerden farklı olarak birinci kalite un kullanılarak, dualar ve tütsüler eşliğinde din adamları tarafından hazırlanırdı.[355] İsa'nın bedenini simgelediğine inanılan kutsal ekmeği yiyen kişilerin İsa'nın bedeni ile bütünleşip sonsuz bir ruha sahip olacağı kabul edilirdi.[356] Ökarasti törenleri dışında şehit edilen azizler adına onlarla ilişkili kutsal yapılarda sunmak için hazırlanmış ve üzerinde azizlerin tasviri ve kutsal yazılar bulunan mühürler ile mühürlenmiş ekmekler

[351] Acara 1998: 184.
[352] Acara 1998: 188.
[353] Spitzing 1989: 221.
[354] Galavaris 1970: 6 vd.
[355] Köroğlu - Perk 2010: 531.
[356] Eroğlu 1999: 440-441.

de vardır.[357] Bu kutsama ekmekleri lütuf, şükran, kutsama anlamına gelen "eulogia" kapsamında değerlendirilir.[358]

Eulogia mühürleri pişmiş toprak, taş, ahşap veya maden gibi farklı türde malzemelerden üretilmiş olup bazıları kulplu bazıları da kulp veya sap yapılmadan avuç içine alınarak kullanılabilmekteydi. Baskı yüzeyleri ise yuvarlak, oval veya dörtgen formlu olup üzerinde Hristiyanlıkla ilişkili semboller, olaylar, azizlerin tasvirleri ve çeşitli kutsal yazılar ile bezeliydi. Erken Hristiyanlık Döneminde balık, haç, baba-oğul-kutsal ruh üçlemesini simgeleyen üçgenler, kutsal kabul edilen tavus kuşu, ceylan gibi bazı hayvanlar sıklıkla kullanılan tasvirler arasındaydı.[359] Mühür kalıpları ise desenin ekmeğin üzerine kabartma olarak çıkmasını sağlamak için pozitif olarak işlenerek oluşturuluyordu.[360]

Asar Adası 2013 yılı kazı sezonunda, adanın kuzeydoğu yamacında açılan F5-A açmasında ortaya çıkartılan kare planlı mekân içinde kerpiç bir platform üzerine yerleştirilmiş pithos ile kuzeybatı köşede ocak yer almaktadır[361]. Kazı çalışmalarına devam edildiğinde bu mekân ile bağlantılı, doğu-batı istikametinde uzanan bir koridor tespit edilmiştir. Burada bir adet ekmek mühür kalıbı bulunmuştur.[362] Bu ekmek mühür kalıbının ön yüzü işlemelidir. Arka yüzü ise bezemesizdir ve bombeli formda şekillendirilmiştir (Kat. No. 98). Ön yüzünün pozitif baskılı olması, bunun üretim için bir kalıp olarak kullanıldığını gösteren bu obje 6.3 cm. çapında, 60,50 gram ağırlığında ve 1,5 santim kalınlığındadır.

İşlemeli ön yüzde, "ΕΥΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩ ΛΑΒΕΤΕ – Eulogia ton Agio labete" şeklinde kısaltılarak verilmiş Yunanca yazıt bulunmaktadır[363]. Yazıtın başını ve sonunu belli etmek için arasında dört kollu yunan haçı kullanılmıştır. Yazıtta, "*Azizlerin eulogiası [bir tip kutsanmış ekmek], ki, o senin için veriliyor*" denmektedir. ΑΓΙΩΝ kelimesi azizlerin kısaltılmış şeklidir, küçük dikey kullanılmış Ω ile gösterilir. Son

[357] Köroğlu - Perk 2010: 531.
[358] Vikan 1994: 745 bk. Eulogia.
[359] Galavaris 1970: 59.
[360] Şahin - Tok 2012: 15.
[361] Şahin 2014: 400 vd.
[362] Şahin - Tok 2012: 11 vd.; Şahin 2019b: 528 vd.
[363] Şahin - Tok 2012: 11.

kelime ΛABETE (*bunu al senin için veriliyor*) İsa tarafından verilen son akşam yemeğine gönderme yapar.[364]

Mühür kalıbının merkezine cepheden ve ayakta betimlenen, haleli üç adet figür işlenmiştir. Ortadaki figür diğerlerine göre daha uzun boylu olarak belirtilmiştir. Ellerini göğsünde kavuşturmuş, haç tutan bu figür ayak bileklerine kadar uzanan khiton ve himation giyimlidir. Sağ ve sol taraflarda yer alan figürler, birbirleri ile aynı boylarda ve ayakta, kısa khiton üzerine pelerin giyimli bu figürler orans pozisyonundadır ve yanlarında asa ya da baston benzeri nesneler bulunmaktadır. Ellerinde ise rulo tutmaları muhtemeldir. Bu figürler ile İsa'nın diriliş sonrası siklusuna dâhil olan "Emmaus Yolunda" sahnesi anlatılmış olmalıdır.

İsa'nın Çilesi siklusunun devamı olan Diriliş sonrası siklusu Konis tarafından tanımlanmış ve çalışmasında burada geçen sahneler detaylı olarak incelenmiştir.[365] Luka İncili'nde geçen "Emmaus Yolunda İki Öğrenci" ve devamında gerçekleşen "Emmaus'da Akşam Yemeği" olaylarında, İsa'nın mezarından dirilişi ve Mür Taşıyan Kadınlara görünmesiyle aynı gün, Kudüs'ten Emmaus'a giden Klopas ve ve Luka isimli iki öğrenci, kendi aralarında olanları istişare ederken İsa ortamda belirir ve kendinî tanıtmadan onlarla yürümeye ve bir yandan da sohbet etmeye başlar. Bu sohbet esnasında İsa'nın Dirilişi olayını tartışmaya başlarlar. Vakit akşam üzeri olup Emmaus'a vardıklarında İsa onlardan ayrılmak, yoluna devam etmek ister fakat öğrenciler, onu kendileri ile birlikte bir akşam yemeği yemeye ikna ederler. Akşam yemeği sırasında İsa ekmeği tam ortadan ikiye böldüğü anda, öğrencilerin birden gözleri açılır ve karşılarındaki kişinin İsa olduğunu anlarlar. Tam o esnada İsa gözden kaybolur ve bunun üzerine Klopas ve ve Luka hemen Kudüs'e dönerler ve olanları Onbirler'e ve diğer insanlara anlatırlar.[366] Bu sahnenin kullanıldığı en erken örnek olarak Ravenna'daki İS 6. yüzyıla ait Sant' Apollinare Nuovo Bazilikası mozaikleri bilinmektedir.[367] Bu sahnede ortada, diğerlerine göre daha uzun boylu verilen İsa ve hemen yanından iki öğrencisi ile Emmaus Yolu'nda yürürken betimlenmiştir.

---

[364] "*Ve o ekmek alır, ve onu şükran için uzatır, ve onu parçalar, ve onlara verir ve şöyle der: " Bu benim vücudum senin için verildi*" (Luka 22:19). Ayrıntılı gilbi için bk. Şahin-Tok 2012: 9 vd.
[365] Konis 2008: 1-12.
[366] Luka 24: 13-32.
[367] http://www.diocesiravennacervia.it/i-discepoli-di-emmaus-nella-basilica-di-santapollinare-nuovo/ (25.08.2022).

Mührün üzerindeki desenlerin pozitif işlenmesi, bu objenin doğrudan ekmeğe basılmadığını, deseni çoğalmak için üretim kalıbı olarak kullanıldığını ve adada, kutsal törenler nedeniyle üretilen eulogia ekmekleri için kullanıldığını göstermektedir. Bu mühürler, yortu gününün anısına aziz ya da azizlerle ilişkili törenlerde kullanılan eulogia ekmekleri için yapılmışlardır[368]. Asar Adası kazılarında ortaya çıkartılan bazilikanın hemen alt tarafında yer alan mezarlarda bulunan kafatasları ve kafatası üzerine yapışmış şekilde bulunan çiviler burada martyr yani şehit edilmiş azizlerin olduğunu düşündürürken bu azizlerin kutsanması adına üretilen eulogia ekmekleri için mühür kalıbının bulunmuş olması da bu durumu doğrulaması açısından çok önemlidir.

4.1.6.2. Hacı Pulları

Semavi dinlerin hepsinde görüldüğü üzere kutsal yerleri ziyaret etme yani hac kavramı, o dinîn inançlılarının türlü sıkıntıları ve zorlukları göze alarak inandıkları dinî amaç uğruna seyahat etmeleridir. Hristiyan inancında ise bu eylemi başlatan durumlardan ilki 312 yılında yayımlanan Milano Fermanı ile birlikte Hristiyanlara yeni haklar tanınması ve insanlarda İsa, Meryem ve diğer kutsal kişilerin yaşadığı yerleri görme arzusunun oluşmasıdır. Aziz kültünün zaman içerisinde yaygınlaşmasıyla ise Anadolu, Mısır, Balkanlar, Yunanistan ve Avrupa'da farklı farklı hac merkezleri oluşmuş ve din uğruna canlarından olan aziz ve azizelerin kült merkezleri hacıların uğrak noktaları haline gelmiştir.[369] Bu kutsal yerlerden üzerlerinde azizler veya Hristiyanlıkla ilgili çeşitli betimlerin olduğu pul, matara, madalyon gibi objeler veya farklı türlerde tören eşyaları hatıra amaçlı satılmaya başlamış ve böylelikle ticari açıdan ekonomik bir boyut ortaya çıkmıştır.

Asar Adası kazılarından 2 tanesi tam, 1 tanesinin ise yarısı kırık olmak üzere toplam 3 adet hacı pulu (*eulogia token*) tespit edilmiştir. Yukarıda bahsedilen ekmek mühür kalıbının bulunduğu aynı açmada biri tam biri kırk halde olmak üzere iki adet hacı pulu bulunurken (Kat. No. 99-100) diğeri ise Kule Arkası 8 ismi verilen ve bazilikanın eksik olan güney nefini ortaya çıkartmak için açılan açmada tespit edilmiştir (Kat. No. 101).

[368] Şahin - Tok 2012: 16.
[369] Köroğlu 2015: 152.

Tam halde bulunmuş hacı pulundan ilki 3,8 cm çapında, 12.32 gram ağırlığında ve yaklaşık 1 cm kalınlığındadır (Kat. No. 99). Pulun ön yüzü işli, arka yüzü bombeli bir formda, bezemesizdir. Merkezde, cepheden betimlenmiş ve başlarının üzerinde hale bulunan üç figür ayakta durmaktadır ve üçü de ayak bileklerine uzanan bir elbise giyimlidir. Sağ ve sol yandaki figürler daha küçük boylu olarak ayakta ve elleri göğüsleri üzerinde durur şekilde betimlenmişlerdir.

Diğer hacı pulu ise ilki ile hemen hemen benzer özelliklere sahiptir. 3,4 cm çapında, 10,86 gram ağırlığında ve 1 cm kalınlığındadır (Kat. No. 101). Pulun ön yüzü işli, arka yüzü düzdür. Merkezde, cepheden betimlenmiş, haleli üç figür ayakta durmaktadır. Ekmek mührü kalıbında olduğu gibi burada da ortadaki figür diğerlerine göre daha uzundur. Bu figürün Hz. İsa olduğu halesinde yer alan haç betiminden anlaşılmaktadır. Sağ ve sol yandaki figürler daha küçük boylu olarak ayakta ve elleri göğüsleri üzerinde durur şekildedir.

Kırık hâlde ele geçmiş diğer hacı pulu ise 3,4 cm çapa, 5,72 gram ağırlığa ve 1 cm kalınlığa sahiptir (Kat. No. 100). Diğer hacı pulu ile aynı betimsel özelliklere sahiptir.

Tüm bu hacı pulları üzerinde betimlenen bu üç figürün yukarıda ekmek mührü kalıbında anlatıldığı gibi İsa ve iki öğrencisi olduğu ve anlatılan sahnenin de yukarıda detayları verilen "Emmaus Yolunda" sahnesi olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle, İsrail'deki Bet She'an antik kentinde bulunan 8 *eulogia token*'ından biri üzerindeki betimleme dikkate alındığında bu durumu daha da net bir şekilde ortaya konmaktadır.[370] Burada da bir daire içinde, uzun elbise giymiş, başlarının üstünde hale bulunan üç figür yer almaktadır ve merkezdeki figür diğerlerine göre daha uzun verilmiştir. Bu hacı pulu üzerinde "Emmaus Yolunda" sahnesinin betimlendiği belirtilmiş ve tarih olarak İS erken 5. yüzyıl ile 6. yüzyıl ortalarına verilmiştir.[371]

"Emmaus Yolunda" sahnesi ile ilgili Konis'in görüşü bizim çalışmamız için kayda değerdir. Şöyle ki, Konis çalışmasında, bu sahnenin batılı hacılar tarafından Kutsal Topraklara yapılan kutsal yolculuk ile bağlantılı olduğunu öne sürmüştür.[372] Hac faaliyetinin yol / yolda olmak / yolculuk kavramları ile ilişkili olması, "Emmaus

[370] Rahmani 1993: 112 fig.7 Token E.
[371] Rahmani 1993: 115.
[372] Konis 2008: 16, 27, 38, 79.

Yolunda" sahnesi ile kutsal yolculuğu yani hac yolculuğunu örtüştürmektedir. Söz konusu bu hac / yol kavramı, özellikle "Emmaus Yolunda" sahnesi ile metaforik bir ruhani yolculuğu temsil etmiştir.[373]

Sonuç olarak hem ekmek mührü kalıbı hem de hacı pulları üzerindeki benzer bu tasvirler ikonografik açıdan birlikte değerlendirildiğinde Hristiyan hacıların, hac yolculukları sırasında Asar Adası'na da uğradıklarını da göstermektedir.

4.1.6.3. Hacı Şişeleri (Ampulla)

Ampulla, içinde kutsal su, yağ, parfüm gibi sıvıların taşındığı, kısa boyunlu yassı/oval gövdeli hacı yağı şişesi olarak da isimlendirilen küçük şişeciklerdir. Bu şişecikleri boyunda taşımak amacıyla omuz kısmının iki tarafında ip geçirmek için delikler açılır. Ön ve arka yüzleri, hamur yaşken ayrı kalıplara basılarak üretilir ve ait oldukları merkezle alakalı kutsal yazı ve çeşitli figürlerle bezenir. Bu objeler de tıpkı hacı pullarında olduğu gibi kutsal sayılan topraklara giden hacılar tarafından dönüşte hatıra olarak alınırlar.[374] Kutsal toprakların dışında Anadolu'da bulunan hac merkezlerinde de sıvıları taşımak için pişmiş topraktan ampullalar rağbet görmüştür.[375]

Asar Adası kazılarında tespit edilen, pişmiş topraktan kalıp yapımı 5 adet ampulla bulunmaktadır. İlk örneğin ağız ve boyun kısmı kırık olup parça üzerinde yer yer aşınmalar mevcuttur (Kat. No. 102). Oval matara formlu, kısa boylu, omuz kısmında her iki yanda birer ip delikli bu ampullanın her iki yüzünde kabartma olarak işlenmiş mimari bir kompozisyon bulunmaktadır. Bir yüzünde, kaideli ve başlıklı iki burgu yivli sütunun üzerinde bir kemer ve bu iki sütunun arasında ortada silindir formlu, alt ve üstü profilli bir altar ve altarın üzerinde de bir haç yer almaktadır. Ampullanın diğer yüzünde ise yine kaideli ve başlıklı iki burgu yivli sütunun ortasında basamaklı, içeri açılan çift kanatlı kapı betimi bulunmaktadır. Kat. No. 103 ampullanın yarısı korunmuş olsa da üzerinde Kat. No. 102 ile benzer kompozisyonun yer aldığı görülmektedir.

[373] Demir 2021: 146.
[374] Şimşek – Duman 2017: 3-4.
[375] Köroğlu 2015: 154.

Bu ampullanın birebir benzer örnekleri Ephesos[376], Laodikeia[377], Tralleis[378] ve Stratonikeia[379] kazılarında bulunmuştur Bu kazılarda çıkan örneklere bakıldığında bir yüzde yer alan iki başlıklı burgu yivli sütunun arasındaki üç basamaklı, içeri açılan çift kanatlı kapısı olan mimari yapının kiborium olduğu belirtilmektedir[380]. Ampullalar üzerinde betimlenen bu kapı yaşamdan ölüme geçişi ifade ederken diğer yüzde yer alan haç motifi ise Hristiyanlığı sembolize etmesi nedeniyle tercih edilmektedir[381].

Asar Adası buluntusu olan bir diğer ampulla ise yuvarlak formlu ve kısa boyutludur (Kat. No. 105). Gövdesinin bir kısmının korunduğu parçanın omuz kısmında bir taraftaki ip deliğinin izi görülmektedir. İlk örneklerden farklı olarak burada ampullanın her iki yüzünde nokta bezekli bir çember içinde haç betimine yer verilmiştir. Benzer örneklere Ephesos[382], Smyrna[383], Kibyra[384] ve Laodikeia[385] gibi kentlerde rastlanmış olup İS 5. – 7. yüzyıl aralığında değerlendirilmiştir.

Çalışmaya dâhil edilen son ampulla parçası ise yine yuvarlak formludur ancak parçanın korunan bölümünden anlaşıldığı kadarı ile burada farklı olarak nokta bezekli bir çember içinde kartal motifi yer almaktadır (Kat. No. 106). Hristiyanlıkta kartalın, ölümsüzlüğün, suya dalıp göğe yükselmesiyle vaftizin ve öldükten sonra yeniden dirilip göğe yükselen İsa'nın sembolü olduğuna inanılmaktadır[386].

Diğer liturjik objeler gibi ampullaların da işaret ettiği üzere bazilikanın bulunduğu alan hacılar tarafından da kutsal alan olarak saygı görmüştür. Bu durum Myndos antik kentinin Erken Hristiyanlık Çağı'ndaki önemini göstermektedir. Diğer bir deyişle ada üzerinde tapınağın yerini bazilikaya bırakması ile adanın kutsallığı Hristiyanlık ile birlikte de devam etmiştir.

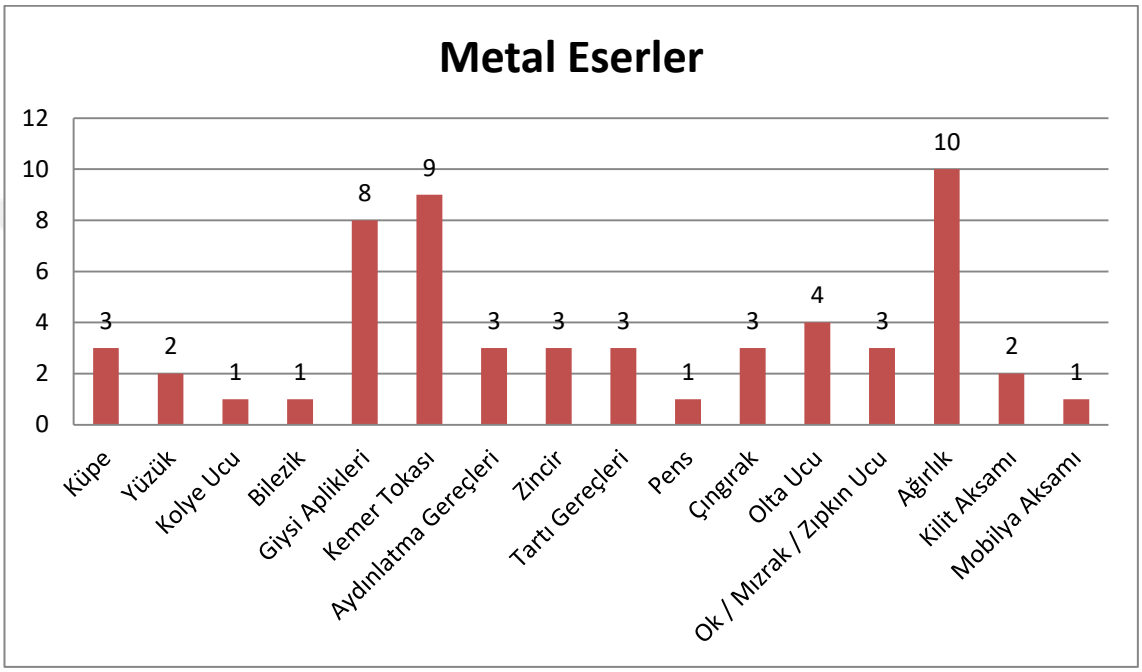
Bahsi geçen tüm bu litürjik objeler üzerinde tasvir edilen figürlerin kıyafetleri, pozisyonları, kullandıkları ekipmanların biçimleri, mühür kalıbındaki yazıtın karakteri

[376] Vikan 1982: 26 figs. 20a-b.
[377] Şimşek – Duman 2017: 5 vd.
[378] Dinç – Dede 2003: res. 21.
[379] Öztaşkın 2013: 179 kat.no. 62.
[380] Şimşek – Duman 2017: 6.
[381] Roosevelt 2006: 65 vd.
[382] Gassner 1997: taf. 56, 89/7129.
[383] Köroğlu 2015: 162 kat. no.7-10; Ersoy 2018: 96 res.4
[384] Özüdoğru 2018: 40 fig.38.
[385] Şimşek – Duman 2017: figs.24-28.
[386] Schneider – Stemplinger 1950: 91 vd.

ve sunumu, kiborium gibi mimari yapıların resmedilmesi gibi ayrıntılar İS 6. yüzyılı işaret etmektedir.[387]

4.2. Metal Eserler

Asar Adası'nda yürütülen kazılarda tespit edilen metal eserler işlevlerine göre ana başlıklar ve alt başlıklar altında ele alınmıştır. Bu kapsamda toplam 57 eser incelenerek, tipolojide katalog numaralarına göre değerlendirilmiştir.

Tablo 5: Metal Eserlerin İşlevlerine Göre Dağılımı

4.2.1. Süs Eşyaları

Çalışma kapsamında değerlendirilen süs eşyaları, takılar ve giysi aksamları olmak üzere 2 başlık altında ele alınmış olup altın ve bronzdan yapılmış toplam 19 adet eser incelenmiştir.

4.2.1.1. Takılar

4.2.1.1.1. Küpe

Bu başlık altında incelenecek küpelerin tümü Asar Adası mezar kazılarında çıkan küpelerdir. Mezar kazıları esnasında 2 altın ve 1 bronz küpe tespit edilmiştir (Kat. No. 112-114). Her üç küpe de form olarak benzerdir. Merkezde kalın, uçlara doğru

[387] Şahin - Tok 2012: 11.

sivrilen düz, neredeyse dairesel çember formlu, klipsiz bu küpelerin benzer örneklerine Sardis'te rastlanmış olup İS 7. yüzyıla tarihlenmiştir[388].

4.2.1.1.2. Yüzük

Asar Adası kazılarında toplam 2 adet bronz yüzük tespit edilmiştir (Kat. No. 115-116). Her iki örneğin de benzerlerine Korinth[389] ve Sardis'te[390] rastlanmıştır.

4.2.1.1.3. Kolye Ucu / Madalyon

Kolye veya madalyon ucu olabilecek bu objenin bir yüzünde kazıma ve delme ile yapılmış halka motifleri yer alırken arka yüzü bezemesiz bırakılmıştır (Kat. No. 117).

4.2.1.1.4. Bilezik

Asar Adası kazılarında bulunan bilezik ya da bileklik benzeri bir süs eşyası olabilecek bu eser, ince bir bant şeklinde olup düz yüzeylidir (Kat. No.118). Haç formlu bir toka ile bilezik hareketlendirilmiştir. Benzer örneklerine Sardis'te rastlanmıştır[391].

4.2.1.2. Giysi Aksamları

Bu kapsamda altın aplik ve çubuklar, çeşitli formlarda kemer tokaları değerlendirmeye alınmıştır.

4.2.1.2.1. Aplikler

Giysi veya kemerler üzerinde süsleme maksatlı kullanılan apliklere Asar Adası'nda, M6 numaralı mezarda rastlanmıştır (Kat. No. 119). 8 parçadan oluşan bu altın aplik parçalarından 7 tanesi dört köşe formludur. Köşelerde dört lotus ve ortalarda dört palmet motifi kullanılmıştır. Bir tanesi ise boncuk şeklindedir. İS 4. - 5. yüzyılda üretilen aplikelerde benzerlerine rastlanmaktadır[392].

4.2.1.2.2. Çubuklar

Elbise, şapka, örtü gibi giysilerin kenarlarını süsleme amaçlı dikilen ve içlerinden ip geçirmek için ince boru formlu üretilen bu altın çubuklar M6 ve M7

[388] Waldbaum 1983: 123 pl. 45/723-724.
[389] Davidson 1952: 237 pl. 103/1853; 228 pl. 102/1826.
[390] Waldbaum 1983: 128 pl. 47, 814, 816.
[391] Waldbaum 1983: 128 pl. 47, 812.
[392] Nabatschikow et al. 1989: 74; Eger 2004: 74-76.

numaralı mezarlarda bulunmuştur (Kat No. 120-121). Bu çubuklar, İS 5. yüzyıl örnekleri ile benzerlik göstermektedir[393]

4.2.1.2.3. Kemer Tokaları

Günümüzde de yaygın olarak kullanılan metal tokaların kullanım alanları antik dönemde giysiler üzerine takılan kemerlerin yanı sıra zırhlar, koşum süsleri ve silah tesisatlarındaki kayışlardır. Kemer tokaları ise form olarak bir kenarı düz, yarım daire ya da oval formlu bir halkadan oluşur. Bu halkaya toka dili olarak adlandırılan bir düzenek geçirilir.

Bu başlık altında incelenecek tokalar Asar Adası kazılarında mezarlardan çıkan kemer tokalarıdır. Mezar kazıları sırasında toplamda 6 adet bronz kemer tokası bulunmuştur (Kat No. 122-). Bu tokaların stilistik özelliklerine bakıldığında Erken Bizans Dönemi maden sanatını yansıttıkları görülmektedir.

M1 kodlu mezarda bulunan kemer tokası tam olarak korunmuştur. Toka dilini olduğu kısım oval ve basık formludur (Kat. No 122). Gövdesi ise spiralli damla şeklindedir. Spirallerin üzerine enine çizgiler işlenmiştir. Benzer örnekleri Sardis'te bulunan bu toka formu, İS 6. yüzyıl sonu ile İS 7. yüzyıl aralığına tarihlenmektedir [394].

M5 kodlu mezarda bulunan bir diğer kemer tokası mask tipi kemer tokaları grubuna aittir (Kat. No. 125-126). Dikdörtgen formludur ve toka kısmından aşağı doğru daralmaktadır. Toka dilinin altında açılan iki delik ve alt bölümündeki boşluk stilize edilmiş insan yüzü şeklindedir. İS 5.-6. yüzyıl aralığına tarihlenen bu tip, Anadolu'da Amerium, Antiokheia, Kibyra ve Sardis'te de bulunmuştur[395].

M5 kodlu mezarda bulunan diğer bir kemer tokasının gövdesi haç formludur (Kat. No. 127) . Toka kısmı oval ve basıktır. Büyük bir dil kısmı vardır ve ağızdan gövdeye geçişte bir delik ile tutturulmuştur. Anadolu'da Patara, Amerium ve Konstantinopolis'te rastlanan bu formda kemer tokaları İS 6-7. yüzyıl aralığına tarihlenmektedir[396].

Mezarlar dışından ise 3 adet kemer tokası çalışma kapsamında dahil edilmiştir. Bunlardan bir tanesinin kemer tokası harç formlu olup Kat. No. 127 ile benzerlik gösterir (Kat. No. 128). Diğer ikisinin ise toka halkası oval formlu olup levha üzerinde

[393] Eger 2004: 74-76; Ferrazoli 2012: 294 pl.5, 42.
[394] Waldbaum 1983: 118 691; Entwistle 2010: 26.
[395] Waldbaum 1983: 119 pl. 44, 696; Demirer 2013: 37 B9-B10.
[396] Schulze-Dörrlamm 2009: I, 194-197,175-188; Şahin 2010: 48 B45.

kazma ile X şeklinde bezeme mevcuttur (Kat. No. 129-130). Bu tip kemer toklarının benzerlerine Pergamon'da rastlanmıştır[397].

4.2.2. Aydınlatma Araçları

4.2.2.1 Kandelabrum Kaidesi

Kandelabrum, genellikle bronzdan yapılan üçayaklı şamdan formlu kaplara verilen isimdir[398]. En altta kaide, yüksekliği 1 metreyi bulan ince uzun bir gövde ve en üstte kandil tabağı olmak üzere 3 ana bölümden oluşur. Her parçası ayrı olarak döküm tekniğiyle üretilir ve bu parçalara birbirine geçme yöntemiyle birleştirilir. 60 santimetreden 1-1,5 metreye kadar değişen çeşitli yüksekliklere sahip kandelabrumlar bulunmaktadır. Kaide kısmı genellikle üç aslan pençesi ve aralarına işlenen süslemelerden oluşmakta olup gövde yivlerle bezenir. En üstte ise kandil tabağının üstüne yerleştirilen kandil türleri farklılıklar göstermektedir. Kandelabrumlar kiliselerde önemli ikonların önüne konulmuş ve ayinlerde aydınlatma aracı olarak kullanılmıştır. Böylelikle kilisenin içinde yanan mumlar ve kandiller ile ayinlerde kullanılan aydınlatma, bulunduğu alanın öneminin vurgulanmasını sağlamıştır[399].

Asar Adası buluntularından olan aslanpençesi şekilli, üçayaklı, bronz kandelabrumun yalnızca kaide kısmı korunmuş olup üst bölümü eksiktir (Kat. No. 131). Bu bronz kandelabrumun form ve işçilik bakımından benzerlerine Londra[400], İstanbul, Malatya, Afyon[401] ve Manisa[402] müzelerinde rastlanmaktadır İS 6.–7. yüzyıla tarihlenmektedirler.

4.2.2.2. Kandil Askısı

Bu askılar, üst kısmı kanca şeklinde kıvrılmış, dipteki halkaya ucunda yine oynar kancalar bulunan 3 adet kol geçirilmiş aparatlardır. Bu askıların boylarının küçüklüğü, inceliği ve kollar arasındaki açının darlığı gibi nedenlerle, polykandelon veya buhurdan gibi ağır bir nesne yerine kandil taşımada kullanıldıkları düşünülmektedir[403].

[397] Pirson 2012: 180 abb. 11.
[398] Kandelabrumların detaylı sınıflandırmaları için bkz. Hostotter 1986; Testa 1989.
[399] Galavaris 1978: 69-73; Bouras 1982: 480.
[400] Bailey 1996: 75 pl. 87 3820; 105 pl. 135 Q3923.
[401] Gökalp 2001: 111 res. 22,52,90,111 kat. no. 17, 39, 66, 87.
[402] Waldbaum 1983: 104 pl. 40/615.
[403] Demirer 2013: 50.

Asar Adası buluntuları arasında bu askı tipinde 2 adet ele geçmiştir. İlk örnek M5 numaraları mezara ait bir buluntu olup ince tellerin kıvrılarak birleştirilmesi ile oluşturulmuştur ve 2 parçası günümüze ulaşmıştır (Kat. No.132). Diğer örneğin ise birleştirme bölümleri mevcut olsa da yalnızca bir parçası günümüze ulaşmıştır (Kat. No. 133). Her iki örneğin de uçları kıvrık iki tel birbirine kanca ile tutturulmuştur. Kandil askısı olarak tanımlanan bu objenin benzerleri Kibyra[404], Sardis'te[405] ve Pisidia Antiokheia[406] antik kentlerinde İS 5. yüzyıla tarihlenmektedir. Bu bilgiler ışığında, Asar Adası'nda bulunmuş bu kandil askılarının İS 5.–6. yüzyıllara tarihlendiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

4.2.3. Diğer Metal Eserler

4.2.3.1. Zincir – Kulp

Arkeolojik kazılarda sık karşılaşılan buluntu gruplarından birini oluşturan ve genellikle taşıyıcı görevi gören aksamlar olan zincirler, herhangi bir eşyayı ya da objeyi bir yere asmak amacıyla veya kapı aksamı olarak da kullanılmıştır. Daha ince ve zarif olanlar ise takı parçası olarak işlev görmüştür. Takı olan zincirler değerli veya değersiz birçok farklı madenden yapılırken, aksam olarak kullanılanlar genellikle bronz ve demirden üretilmiştir. Zincirlerin ayrıca terazi / kantar veya kandil askısı olarak da kullanılmış örnekleri de mevcuttur.

Asar Adası kazılarında bulunan zincirler bronzdan, iki ucu kıvrılarak halka yapılmış, uzun gövdeli zincir baklaların birbirine eklenmesiyle oluşturulmuştur (Kat. No. 134-135). Kat. No 134 bir buhurdanın gövde bölümünü taşıyan üç zincirden birine ait bir parça olabilir. Genellikle bu zincirlerin orta kısmında küçük haç bulunmaktadır[407].

Taşıyıcı görevi gören aksamlardan kanca ve zincirlere de Asar Adası buluntuları arasında rastlanmaktadır. Kantara ait olduğu düşünülen Kat. No. 136 bronzdan yapılmış olup kantar kancası ve zinciri ile birlikte, Kat. No. 137 ise sadece kanca olarak ele geçmiştir. Bu akşamların kanca kısımları, tartılacak ürünün asıldığı kancanın ağırlıkla beraber yere doğru eğilecek bölümü ürünün düşmemesi için top şeklinde

[404] Demirer 2013: 50.
[405] Waldbaum 1983: 102 pl. 39/605.
[406] Gültekin 2012: 133.
[407] Waldbaum 1983: 81 pl. 28 435-437, 444.

sonlandırılmıştır. Diğer uç noktası bir zincir veya bağlayıcı bir askıya asılabilmesi için çengel şeklindedir.

Benzer örnekler, Korinth[408], Sardes[409], ve Kibyra[410] kentlerinde bulunmuş bu objeler için kullanım aralığı olarak İS 5.-6. yüzyıllar verilmektedir.

4.2.3.2. Cımbız

Cımbızlar kişisel bakım, kandil fitili kaldırma, küçük nesneleri tutma, tıbbi amaçlı kullanım gibi olmak üzere çok çeşitli formlarda ve işlevlerde üretilmişlerdir. Kat. No. 139 sağlam şekilde ele geçmiş olup boyut olarak bakıldığında bir tıp aletinden daha çok kişisel epilasyon cımbızı veya zanaatkârların küçük nesneleri tutmak için kullandığı bir obje olabileceğini akla getirmektedir.

4.2.3.3. Çıngıraklar (Tintinnabula)

Tintinnabula olarak adlandırılan çıngırak formlu objelerin farklı kullanım alanları mevcuttur. Bu objeler evcil hayvanların boyunlarına asılmalarının yanında, çocuklar için oyuncak olarak kullanılmıştır. Bunların dışında asıl kullanım alanları ise mezarlarda da sıklıkla bulunmalarının işaret ettiği gibi, apotropeik amaçlı olarak kötü ruhları kutsal mekânlardan uzak tutmak için kullanılmışlardır. Çoğunlukla tek parça döküm veya konik form verilen tek parça levhadan yapılırlar.

Asar Adası kazıları sırasında M5 ve M7 kodlu mezarlardan bulunan bronz tintinnabula örnekleri, form olarak tepesinde yer alan halkasından aşağı doğru konik bir şekilde genişlemektedir (Kat. No. 140-142). Gövde üzerindeki yatay çizgisel bezemeler yer almaktadır. Benzer örnekler Sardes[411], Elaiussa Sebaste[412] ve Kibyra'da[413] bulunmuştur ve İS 5.–6. yüzyıllara tarihlenmektedir.

4.2.3.4. Olta Ucu – Ok Ucu – Mızrak Ucu

Bir liman kenti olan Myndos'ta, özellikle de Asar Adası'nda balıkçılıkla ilgili buluntuların yoğunlukta olması beklenen bir durumdur ve kazılar esnasında çokça olta ucu tespit edilmiştir (Kat. No. 143-146). İnce, silindirik olta uçları, Korinth, Kitros,

[408] Davidson 1952: 132 pl. 66, 897, 899.
[409] Demirer 2013: 226 F7.
[410] Demirer 2013: 226 F7.
[411] Waldbaum 1983: 43 pl. 8, 93.
[412] Ferrazoli 2012: 292, pl.2, 22
[413] Demirer 2013: 133 M8-M9.

Maronia, Prespes ve başka yerlerdeki kıyı kasabaları ve yerleşim yerlerinin kazılarında çok yaygın buluntulardır[414]. Yüzyıllar boyunca benzer tipolojik özellikleri korurlar ve farklı balık türlerine bağlı olarak kemer veya at nalı formlarında üretilirler. Asar Adası buluntuları içerisinde yer alan dört adet olta ucunun tümü bronzdan yapılmıştır, gövdenin ipe bağlanan üst kısmında ufak bir delik yer alır. Çengel bölümü genelde yarım dairedir ve avı kolaylıkla yakalamak için sivri üçgen formlu bir çıkıntıyla sonlanır.

Bir diğer buluntu grubu ise ok, mızrak, zıpkın gibi avcılık aletlerinin uçlarından oluşmaktadır (Kat. No. 147-149). Klasik, geniş açılı, üçgen formlu, üç kanatlı ok uçlarının yanı sıra kare/yuvarlak kesitli, uca doğru dar bir açıyla sivrilen mızrak / zıpkın benzeri aletlerin uçları da bulunmuştur.

Bu uçların benzer örnekleri Korinth'de[415], Kos'ta[416] ve Elaiussa Sebaste'de[417] İS 6.ve 7. yüzyıllar içinde değerlendirilmiştir.

4.2.3.5. Ağırlıklar

4.2.3.5.1 Terazi Ağırlıkları

Ticaretin başlamasıyla birlikte dönemler boyunca çok çeşitli araçlar, tartı aletleri ve ortak kabul edilmiş ağırlık birimleri kullanılmıştır. Roma Dönemi'nden itibaren bir tür tartı aleti olarak kullanılan el kantarlarının ölçme kolu üzerinde halka veya kanca ile hareket ettirilen çeşitli kurşun veya bronz ağırlıkların kullanıldığı bilinmektedir[418]. Ağırlıklar üzerinde kazıma şeklinde verilen Γ.Γ., Γ.B., Γ.A. ve I.B monogramları bunların ticari faaliyetlerde kullanıldığını, N.B. veya N.E. gibi monogramlar ise sikke mukayese birimi olduklarını göstermektedir[419].

İmparatorluk kanunlarında rüşvet, zimmete para geçirme, kalpazanlık gibi suçlar sıkı denetime tabi olup çok ağır cezalar öngörmekteydi. Öyle ki İmparator Iustinyen'in 545 tarihli CXXVlll Novella'sında, sikke mukayese birimlerinin *comes sacrarum largitionum*ların sorumluluğunda olduğu ifade edilmektedir. Piyasadaki ağırlıkların

[414] Militsi 2012: 266.
[415] Davidson 1952: 193, pl. 88, 1447 -1448.
[416] Militsi 2012: 266, fig. 4.
[417] Ferrazoli 2012: 291, pl. 1, 9-10.
[418] Zeyrek 2005: 29-30.
[419] Acara-Eser 2003: 44.

kontrolü için kullanılan ayar ağırlıkları başlarda posta merkezlerinde korunurken, sonraları "her kentin en kutsal kilisesinde" saklanmıştır.[420]

Bizans ölçü sisteminde terazi ağırlıkları için iki farklı kategori mevuttur. Bunlardan ilki mal / malzeme tartmak için kullanılan *litra / libra*, diğeri ise sikke ağırlıklarının kontrolü için kullanılan *nomisma / solidus* ölçü birimleridir.[421] İmparator I. Konstantin'in İS 309 yılında ortaya attığı para reformunda kabul ettiği orijinal *litra* (327,45 gram), 12 *ounce* veya 72 *solidi*ye eşittir. *Solidus* Bizans İmparatorluğunda *nomisma* olarak isimlendirilmiştir. I. Konstantin, 1 *nomisma*nın 4,55 gr (bir *litra*nın 1/72'i) olmasını şart koşmuş ve altın sikke ayarında kullanmak üzere yürürlüğe koymuştur.[422]

Terazi ağırlıkları hakkındaki standart özellikler uzun yıllar boyunca değişmeden kullanıldığı için tarihlendirme kriteleri de uzun bir aralığı içine almaktadır. Bizans Dönemi'ne ait terazi ağırlıklarının değerlendirilmesinde ise kare formun yerini disk biçiminin alması en önemli kriterdir.[423]

Asar Adası kazılarında da bronz veya kurşundan yapılmış çok çeşitli ağırlıklar tespit edilmiştir (Kat. No. 150-154). Tespit edilen bronz ağrılıkların hemen hemen hepsinin üzerinde yer alan N.B. monogramları bunların sikke mukayese birimi olduklarını göstermektedir. Örneğin, M5 numaralı mezarda bulunan ağırlık, 8,80 gr ağırlığındadır ve üzerinde "NB" monogramı bulunmaktadır (Kat. No. 150). Eserin temizlenmesi ve aşınma payı dikkate alındığında orijinali 9,10 gr olan 2 *nomismata (solida)* ağırlık birimine ait olduğu söylenebilir.

İS 7. yüzyıla tarihlenen Yassıada Batığı'nda çeşitli birimlerde 8 adet terazi ağırlığı tarihlendirme konusunda önemli buluntulardır.[424] Tıpkı Myndos'ta olduğu gibi Bizans Dönemi'nde de en yaygın tip olan bronz, disk formlu ağırlıklar, Korinth'te genellikle İS 9-12. yüzyıllar arasına tarihlenen yerleşimlerde bulunmuştur[425]. Tüm bu örnekler ışığında bu ağırlıkların İS 6. ve 7. yüzyılda kullanılmaya başlanmış olduğu ve Geç Bizans Dönemi'ne kadar kullanım gördüğünü söylemek mümkündür. Myndos terazi ağırlıklarından birinin mezar buluntu olması tarihlendirme konusunda kolaylık

[420] Acara-Eser 2003: 36.
[421] Tekin 2022: 418.
[422] Acara-Eser 2003: 33.
[423] Tekin 2022: 420.
[424] Kenneth Sams 1982: 202 vd.
[425] Davidson 1952: 206-210.

sağlamaktadır. Buna göre diğer mezar buluntuları ile birlikte değerlendirildiğinde bu ağırlıklar için İS 6.-7. yüzyıl aralığını vermek mümkündür. Ayrıca yukarıda da bahsedildiği üzere sahtekârlığı önlemek amaçlı olarak ayar ağırlıklarının kentlerin en kutsal kilisesinde korunuyor olması, Asar Adası'nda çok sayıda ağırlığın bulunmasını da açıklayıcı niteliktedir. Diğer bir ifade ile Myndos antik kentine ait sikke mukayese aracı olarak kullanılan ağırlıklar, Asar Adası üzerindeki bazilikal kilisede saklanmaktaydı.

4.2.3.5.2 Kurşun Ağırlıklar

Kurşun ağırlıkların tezgâh ağırlığı veya ölçü ağırlığından ziyade olta ve ağ ağırlığı olarak kullanıldığı yapılan araştırmalar ile ortaya konmuştur.[426] Balıkçılık aktivitesi esnasında kullanılan başlıca araç ve gereçler olta ve iğneleri, zıpkınlar, sepetler, ağlar ve serpme ağlarda kullanılan kurşun ağırlıklar ve ağ tamiri için kullanılan bronz ve kemik iğneler olarak sıralanabilir. Bizans'ta ticari balıkçılık elde örülen ağlarla tutulan balıklarla yürütülüyordu ve bu ağlar üzerine batmayı kolaylaştırmak için ağırşaklar yerleştiriliyordu. Geniş ağların bir tarafına ahşap gergiler, bir tarafına ise bazen kurşundan bazen de farklı metalden üretilip üzeri kurşunla kaplanan ağırşaklar yerleştiriliyordu. Kurşun ağırşakların dışında delikli pişmiş toprak ağırşakların kullanımı yaygın olarak görülmektedir.[427] Ağa veya oltaya takılan ağırlığın özelliği balık tutulan mevkide görülen akıntı, dalga, dip çökeltileri gibi durumlara göre değişiklik göstermektedir. Güçlü akıntı ve dalgaların görüldüğü yerlerde daha yüksek ağırlıktaki ağırlıklar kullanılırken kıyıdan veya iskele, rıhtım gibi yerler üzerinden yapılan olta balıkçılığında gramaj olarak daha az ağır ağırlıklar kullanılmaktadır.[428]

Galili tarafından kurşun balıkçı ağırlıkları üzerinde yapılan çalışmada üretim tekniklerine göre tipolojik sınıflandırma yapılmış ve bu ağırlıklar döküm, yuvarlama ve bükme olmak üzere üç alt başlıkta incelenmiştir. Bu çalışma kapsamında değerlendirilecek olan döküm kurşun ağırlıkları ise kanca ya da ipe takılan, tüp formlu ve halka formlu olarak ele almıştır.[429]

[426] Parker 1992: 330, 356, 340; Galili et al. 2002: 182 vd.
[427] İnanan – İnanan 2018: 532; Baran Çelik – Son 2019: 41.
[428] Erol – Tamer 2012: 128.
[429] Galili et al. 2002: 183 fig. 2.

Asar Adası kazılarında bu gruba giren toplam 5 adet kurşun ağırlık tespit edilmiş olup bunlardan 3 tanesi kanca ya da ipe takılan piramidal formlu (Kat. No. 155-157), 2 tanesi ise halka formludur (Kat. No. 158-159). Piramidal formlu ağırlıkların bir tanesinin zemininde haç motifi yer almaktadır.

Asar Adası'nın coğrafi konumu, denize olan yakınlığı dikkate alındığında burada balıkçılık faaliyetinin olması ve besin maddesi olarak balık tüketilme olağan bir durumdur. Yine de kazılar esnasında olta iğnesi (Kat. No. 143-146), zıpkın ucu (Kat. No. 148-149), pişmiş toprak halka formlu ağ ağırlıkları (Kat. No. 94-97) ve kurşun ağ/olta ağırlıklarının hepsi buradaki balıkçılık faaliyetlerini destekler nitelikte buluntular olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.2.3.6. Kilit ve Mobilya Aksamları

Myndos metal buluntuları arasında yapıların ahşap doğrama kapı ve pencerelerinde, kutularda veya mobilyalarda kullanılmış olabilecek bazı metal aksamlar tespit edilmiştir. Kapı veya kutuların yapımında kullanılan kilit aynası ve köprüsü, menteşe gibi metaller çalışma kapsamında değerlendirmeye alınmıştır. Kat. No 160 bronzdan yapılmış kilit aynası ve köprüsü olmak üzere iki parça objeden oluşmaktadır. Ayna üzerinde anahtar deliğinin olduğu kısım korunmuştur.

Kat. No. 161 ise üzerinde 3 adet delik bulunan ve kazıma şeklinde iç içe geçmiş konsantrik dairelerle bezenmiş bronz bir menteşedir. Sardes[430] ve Elaiussa Sebaste'de[431] bulunan benzer aksamlar Erken Bizans Dönemi içerisinde değerlendirilmiştir.

4.3. Cam Eserler

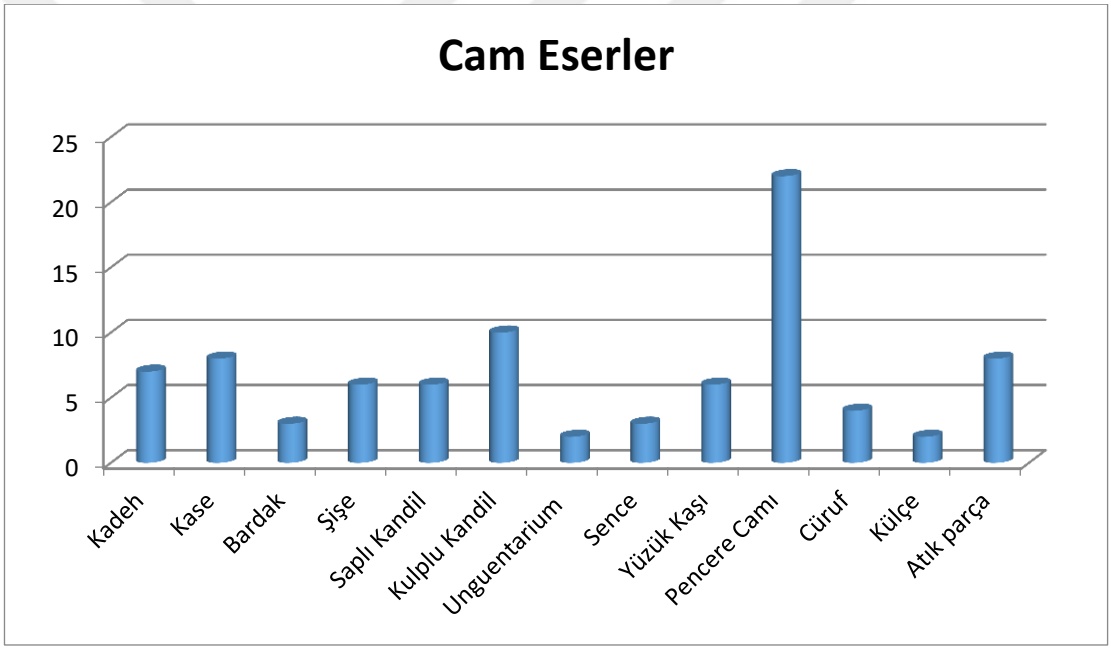
Asar Adası'nda bazilika ve mezarlarda yapılan kazılar sırasında bulunan cam malzeme, kilisede kullanılan eşyalar ve mezar hediyeleri şeklinde sınıflanabilir. Cam buluntuların büyük bir kısmının kentteki cam atölyelerinde yerel olarak imal edildiği, ancak küçük bir bölümünün ithal olduğu düşünülmektedir[432]. Özellikle, kazılar sırasında cam cüruf, külçe ve atık malzemelerin bolca ele geçmesi kentte cam atölyeleri bulunduğu tezini güçlendirmektedir. Ancak ada üzerinde şimdiye kadar yapılan

[430] Waldbaum 1983: 70-71 pl. 23, 346-358.
[431] Ferrazoli 2012: 292, pl. 4, 30.
[432] Özet 2016: 177 vd.

kazılarda bir cam fırını tespit edilemediği için gezici cam ustalarının çalıştığı ve atölyelerin kentin çeşitli yerlerinde olduğunu söylemek doğru olacaktır.

Asar Adası cam buluntuları açık / koyu mavi, açık/koyu yeşil, camgöbeği, sarı, turkuaz renklerindedir. Cam buluntuların form çeşitliliğine bakıldığında sofra eşyaları, kandiller, pencere camları, kadeh kaideleri, oyun taşları ve boncuklar en çok karşılaşılan formlar olmuştur. Bu buluntuların büyük bir kısmı Erken Bizans Dönemi'ne küçük bir kısmı da Geç Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir

Cam buluntuların bir kısmının kilise eşyası olarak kullanıldığı ve deprem sırasında molozla karışık olarak kripta bölümüne düştüğü düşünülmektedir. Bu buluntular arasında kiliseye ait kırık pencere camları, kadeh ve kandil parçaları yer almaktadır.

Tablo 6: Cam Eserlerin İşlevlerine Göre Dağılımı

4.3.1. Sofra Eşyaları

Çalışma kapsamında değerlendirilen sofra eşyaları, kadehler, kâseler ve bardaklar/şişeler/sürahiler olmak üzere 3 alt başlık altında ele alınmış olup toplam 75 eser incelenmiştir.

4.3.1.1. Kadehler

Erken Bizans Dönemi kontekstlerinde sıklıkla karşımıza çıkan kadehler, düzgün bir zemine yerleştirmek veya asılmak üzere üretilmişlerdir. İS 4.-5. yüzyıllarda

görülmeye başlanan kadehlerin kullanımı özellikle İS 6.-7. yüzyıllarda yoğunlaşmıştır[433]. Form olarak bakıldığında gövdeleri yarı küresel, silindir veya çan şeklindedir. Ağız kenarları ise düz bırakılmış, ateş ile yuvarlatılmış veya katlanmış şekildedir[434]. Isings, ayaklı kadehlerden oluşan grubu "Form 111" olarak tanımlamıştır[435]. İS 4. yüzyıldan itibaren Akdeniz çevresinde görülmeye başlanan bu tip, Mısır, Ürdün, Kıbrıs'ın yanı sıra batıda da Roma'da, Sirakuza'da bazı mezarlarda bulunmuştur[436]. Kadehlerin bazı kazı buluntuları içinde metal fitil taşıyıcılarla birlikte bulunması, bu formun içki kabı olarak kullanılmasının yanı sıra kandil işlevi ile kullanıldığını da göstermektedir[437].

Anadolu'dan benzer örnekler incelendiğinde Sardis'te, bu tarz kadeh formlu kaplarla çok sık karşılaşıldığı görülmüştür. Saldern, bu kadehler için kaide tiplerine göre bir sınıflandırma yapmış ve Bizans tabakasında bulunan bu kadehleri 6-7. yüzyıla tarihlemiştir[438]. Karia'da Labraunda antik kentinde bulunan kadeh parçaları tek boğumlu gruba dâhil edilmiştir[439]. Yine Karia bölgesinden Kaunos antik kentine ait cam buluntuları arasında büyük grubu kadehler oluşturmakta olup Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmişlerdir[440]. Olba kentinde yürütülen manastır kazılarında tespit edilen kadehler ise form özelliklerine göre 3 grup altında incelenmiş ve tarih olarak İS 5.-7. yüzyıl aralığına verilmiştir[441].

Myndos buluntularına bakıldığında da kadeh formlu kaplara ait parçaların cam buluntular içinde büyük bir yere sahip olduğu dikkat çekmektedir (Kat. No. 163-169). Kadehlerin çabuk kırılan üst kısımları yok olmuş ancak sağlam olan kaide kısımları bulunmuştur. Bu kaidelerin yapımında iki farklı yöntem uygulandığı görülmüştür[442]. İlki, içe doğru katlanan tiplerdir. Kolay yapım tekniği nedeniyle bu tiplere daha çok rastlanmaktadır. Diğeri ise eklemeli yapım tekniğinde üretilmiş kaidelerdir. Bazilikanın zemininde yer alan mozaik döşeme üzerinde de kutsal bir şarap kadehi bulunması dinî

[433] Gençler-Güray 2009: 109.
[434] Erten-Yağcı 1993: 201
[435] Isings 1957: 139.
[436] Sternini 2001: 27.
[437] Stern 2001: 271.
[438] Saldern 1980 : 53-60 pl.12-24.
[439] Çakmaklı 2012: 127 çiz.39 no.50.
[440] Gençler-Güray 2010: 2019-220.
[441] Erten – Akkuş Koçak 2019: 348-349.
[442] Özet 2016: 182.

yapılarda bu formda kapların kullanıldığına işaret etmektedir. Tıpkı diğer örneklerde olduğu gibi Myndos buluntuları da Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir.

4.3.1.2. Kâseler

Günlük kullanıma ait sofra / mutfak kapları içerisinde değerlendirilen kâselere Bizans cam sanatı içinde pek sık rastlanmamakla birlikte bu tip cam kapların daha özenli sofralar için kullanıldığını söylemek mümkündür. Saldern, 6-8 cm çapındaki kaplara ait ağız parçalarını kadeh, 8-10 cm çapındaki ağız parçalarını ise kâse veya benzeri kaplar olarak sınıflandırmıştır[443].

Asar Adası camları içinde de önemli bir grubu oluşturan form cam kâselere ait ağız parçalarıdır (Kat. No. 170-177). Bu kaplar konik veya yarım küre gövdelidir. Yarım küre gövdeli kâselerin iç kısımlarında iki ya da üç sıra ince çark kesme izleri mevcuttur. Gövde üzerinde kabartma yiv sırası bulunan örnekler de kazı buluntuları arasında yer almaktadır. Açık mavi, mavi, açık yeşil renk cam hamurlu bu kâse parçalarının ağız kısımları içe veya dışa kıvrık ve basit düz kenarlı olarak şekillendirilmişlerdir. Benzer örneklere Sardis[444], Sagalassos[445], Smyrna[446], Olba[447] ve Iasos'ta[448] rastlanmış olup Erken Bizans Dönemi içinde değerlendirilmişlerdir.

4.3.1.3. Bardaklar / Şişeler / Sürahiler

Şişe, sürahi ya da bardak gibi sıvıların muhafaza edildiği veya servis edildiği formlar, mutfak kapları arasında özel bir yere sahiptir. Sofra eşyası olarak birçok gereksinimi karşılayan bu kaplar Bizans Dönemi'nde de üretimine devam edilen günlük kullanım kapları arasında yer almaktadır.

Myndos buluntuları arasında yer alan şişe veya sürahi formlu kapların bazıları kalıba üfleme tekniğinde yapılmıştır (Kat. No. 178). İnce çeperli olan bu parçalarda yeşil, mavi, açık mavi yeşil renkli cam hamurları kullanılmıştır. Ağız kısımları genellikle içe ve dışa katlanmış halka formludur. Sadece boyun bölümü korunmuş

[443] Saldern 1980: 72.
[444] Saldern 1980: 82-85.
[445] Lightfoot 1993: 175.
[446] Gürler 2015: 114.
[447] Erten – Akkuş Koçak 2019: 349.
[448] Contardi 2009: 126.

parçalar da mevuttur (Kat. No. 179-187). Bunlar silindirik bir forma sahiptirler. Bazı düz parçaların yanı sıra kaburgalı parçalar da ele geçmiştir.

Bizans dönemine tarihlenen cam şişeler, Anadolu'da yoğun olarak Sardis'te tespit edilmiş olup Saldern, bu örnekler için ağız, gövde ve boyun formlarını dikkate alarak 14 farklı tip belirlemiştir[449].Yine benzer örnekleri Hadrianoupolis[450], Limyra[451], Kaunos[452], Smyrna[453], kazılarında görmekteyiz.

4.3.2. Kandiller

Cam kandillerin özellikle kilise gibi dinî yapıların aydınlatmasında kullanıldığı bilinmektedir. Özellikle kentlerin yerleşim merkezlerinde bu tipte kandillere ender rastlanması da bu durumu doğrular niteliktedir. Ayrıca cam kandillerin pişmiş toprak kandillere göre daha uzun süre yanması ve camın şeffaf yapısı sayesinde ışığı her yönden yansıtması gibi nedenlerle de dinî yapılarda sıklıkla kullanılan aydınlatma araçlarından olmuştur[454]. Myndos kandil buluntularının da büyük kısmının bazilikanın bulunduğu bölgeden gelmesi bu durumu desteklemektedir.

Asar Adası kazılarında tespit edilen cam kandiller iki gruba ayrılmaktadır. İlki, polykandelon denilen madeni çember formlu bir diskin yuvarlak boşluklarına camdan kadeh şekilli kandillerin oturtulduğu saplı kandil olarak da isimlendirilen grup, diğeri ise kenarlarındaki kulp biçimli halkalara zincirler geçirilerek asılan kulplu kandil grubudur.

4.3.2.1. Saplı Kandiller

Saplı kandiller, konik bardak biçimli veya hazne kısmı genişleyen huni biçimli olmak üzere iki türde karşımıza çıkarlar. Bunlar madeni polykandelonlarda kandil levhası üzerindeki deliklere oturtularak kullanılmaktadır. Sapın üstündeki kadehe yağ doldurulur ve içindeki fitil yakılarak ortam aydınlatılır. Sapların ise bazı örneklerde içi boş, bazılarında ise masif olduğu görülmektedir. İçi boş kandil saplarında, sapın içi sivri bir aletle açılmaktadır[455].

[449] Saldern 1980: 69-79.
[450] Laflı 2009: 163.
[451] Baybo 2009: 190.
[452] Gençler-Güray 2010: 219.
[453] Gürler – Laflı 2010: 126-127.
[454] Stern 2001: 262.
[455] Taştemür 2007: 106.

Asar Adası'nda ise bu kandillerin sadece dip bölümleri bulunabilmiştir (Kat. No. 188-193). Bu kandillerin ince cidarlı olan çanak kısımları kırılmaya daha müsait olduğundan genellikle sap kısımları günümüze daha sağlam şekilde ulaşabilmiştir. Korunan kısımlardan anlaşıldığı kadarı ile kandillerin gövdeleri ise genellikle konik formlu dibe doğru daralan bardak biçimli ya da geniş hazneli dip kısımları saplı şekildedir.[456]

Myndos Asar Adası kazılarında bulunmuş saplı kandil diplerinin paralel örneklerine yoğunlukla İS 5.-7. yüzyıllarda rastlanmaktadır. Anadolu örnekleri içinde mavi-yeşil ve yeşil renklerdeki Sardis[457] kandilleri İS 5.-6. yüzyıla, sarı –yeşil renklerdeki Ephesos Yamaçevler[458] buluntuları İS 4.-7. yüzyıla, açık yeşil cam hamurlu Smyrna agorası[459] buluntuları İS 5.-7. yüzyıla, sarımsı yeşil renkteki İstanbul Saraçhane örnekleri[460] İS 6. yüzyıl sonu- 7. yüzyıl başına tarihlenmektedir. Myndos örneklerinin benzer yerleşimlerde çıkan bu örneklere dayanarak İS 5-7. yüzyıllara ait olduklarını söyleyebiliriz.

4.3.2.2. Kulplu Kandiller

Kulplu kandiller, kâse formlu olup ağız kenarlarında veya gövde ortalarında bulunan kulplar vasıtası ile zincirlerle yüksek bir noktaya asılarak kullanılır. Kaideleri vurma dipli ve bilezik biçimlidir ve bazılarında kaide ortasında yağ fitili için boru şekilli bir bölüm yer alabilir.[461] Bu kandillerin kullanımının, Erken Bizans Dönemi'nden itibaren küçük değişikliklerle uzun süre devam ettiği bilinmekte olup günümüzde de kutsal yapılarda bu formlara benzeyen kandillerin kullanıldığı görülebilmektedir.[462] Saldern, kulplu kandilleri "Sığ kâseye sahip kulplu kandiller" ve "Derin kâseye sahip, kulplu kandiller" olarak 2 grupta ele almıştır.[463]Isıngs'in tipoljisine göre ise bu tip Form 134'e uymaktadır ve 4. yüzyıldan itibaren kullanılan bu tip küçük kulplarıyla öne çıkar[464].

[456] Özet 2016: 184.
[457] Saldern 1980: 51.
[458] Czurda-Ruth 2007: 305.
[459] Gürler 2015: 115-116.
[460] Hayes 1992: 37-38.
[461] Çakmakçı 2008: 315.
[462] Olcay 2001: 80; Gençler-Güray 2010: 220.
[463] Saldern 1980: 45-48.
[464] Isings 1957: 162 vd.

Asar Adası kazılarında ağız, kulp ve gövde parçaları olarak korunmuş 4 kulplu kandil (Kat. No. 194-198), 5 adette kulp parçası çalışma kapsamına dâhil edilmiştir (Kat. No. 199-202). Serbest üfleme tekniği ile üretilmiş bu kandiller açık yeşil, mavi cam hamurludur ve ağız kenarı üzerinde küçük kulak biçimleri kulp ya da kulpları vardır.

Sardis[465] örnekleri İS 5.-7. yüzyıllar arasına, Limyra[466] örnekleri İS 5.-7. yüzyıllara, Iasos'ta[467] bulunan kandil parçaları İS 5.-8. yüzyıllara, İstanbul Marmaray kazılarında[468] tespit edilen kulplu kandil parçaları İS 4.-8. yüzyıllara tarihlenmektedir. Myndos örneklerinin benzer yerleşimlerde çıkan bu örneklere dayanarak İS 5-7. yüzyıllara ait olduklarını söyleyebiliriz.

4.3.3. Unguentarium

Küçük boyutlu şişe formunda olan bu kaplar literatürde unguentarium ismi ile anılmaktadır. Antik dönemde merhem, yağ, rahatlatıcı sıvılar ve hoş kokuları ifade eden unguenta kelimesinden gelmektedir.[469] Serbest üfleme tekniğinin gelişmesiyle birlikte İÖ 1. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaygınlaşır.[470]

Asar Adası kazılarında cam unguentarium buluntularına eser sayıda rastlanmış olup bunlardan biri mezar buluntusu olarak karşımıza çıkmaktadır (Kat. No. 203). Açık mavi yeşil cam hamurlu, serbest üfleme tekniğinde yapılmış, ağız kenarı içe kıvrık ve etrafı turkuaz renkli bantla çevrili olan bu unguentarium parçası mezar hediyesi olarak kullanılmıştır. Diğer bir örnek ise dip parçasıdır (Kat. No. 204). Açık yeşil mavi cam hamurlu bu buluntunun tabanı biraz dışa çıkık iç taban ise konkav formludur ve bu formuyla Isings'in sınıflandırmasında Form 82b'ye yakınlık göstermektedir.[471]

Benzer unguentarium örneklerine Sagalassos[472], Sardes[473], Elaiussa Sebaste[474] gibi kentlerde rastlanmış ve yakın benzerleri İS 4. yüzyıla verilmiştir.

[465] Saldern 1980: 45-48.
[466] Baybo 2005: 226 figs. 68-69.
[467] Contardi 2009: 125 fig. 4.
[468] Atik 2009: 3 fig. 65a-c.
[469] Hazinedar-Coşkun 2019: 550.
[470] Eker 2018: 1257.
[471] Isings 1957: 97 form 82 B2.
[472] Lightfoot 1993: 179 fig. 124, 53-54.
[473] Saldern 1980: 78 pl.15 564.
[474] Gençler-Güray 2009: lev. III 98-99, lev. IV 102.

4.3.4. Sence- Oyuntaşı- Boncuk

Bizans'ta, cam yumuşakken bir mühürle preslenerek yapılan ve üzerlerinde kabartma olarak Grekçe yazı ile büst veya monogram bulunan ağırlıklar veya diğer bir deyişle senceler günlük kullanım eşyaları arasında sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.[475] Kalıba baskı yöntemiyle yapılır ve kenarlarında yuvarlak bir çerçeve mevcuttur. Bu sencelerin altın veya gümüş gibi değerli malzemelerin veya sikkelerin tartılmasında kullanıldığı bilinmektedir. Bizans Dönemi'nde sıklıkla kullanılmış olup İslam Dönemi'nde de yapımına devam edilmiştir.[476]Asar Adası kazılarında toplam 3 adet cam sence tespit edilmiştir. Kat. No. 205, ön yüzünde etrafı çerçeveli bir büst bulunur, arka yüzü ise bozuk olduğu için tanımlanamamaktadır ancak yüksek ihtimalle bir monogram olmalıydı. Asar Adası'nda 5 numaralı mezarda bulunmuş olan bu sencenin diğer buluntular da dikkate alınarak İS 6-7. yüzyıla ait olduğu söylenebilir.

Bir diğer cam sen buluntusu 2011 yılında Kule Arkası 3 numaralı açmada bulunmuştur (Kat. No. 206). Kalıba baskı yöntemiyle üretilen bu sencenin yüzeyi bozuk olmasına rağmen ön yüzünde ortada kabartma şeklinde bir büst bulunduğu anlaşılmaktadır, arka yüzü ise düzdür. Büstün etrafında yalnızca birkaç harfin anlaşılabildiği bir çerçeve yer almaktadır. Hadrianoupolis'te Hamam A'da tespit edilen bir cam sence ortadaki büst ve etrafındaki yuvarlak çerçevesi ile Myndos sencesine yakın bir örnek olarak karşımıza çıkar[477]. Hadrianoupolis'te bulunan bu sence diğer cam buluntularla birlikte değerlendirilmiş İS 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Asar Adası kazılarında tespit edilen son cam sence ise 2013 yılı kazı sezonuna aittir (Kat. No. 207). Parlak mavi renkli, kalıba baskı tekniğinde üretilmiş bu sence yuvarlak formlu ve arka yüzü düzdür. Ortada kabartma şeklinde bir haç motifine yer verilmiştir. Ancak yüzeyde meydana gelen bozulmalar nedeniyle bu haçın kollarında harflerin bulunup bulunmadığını belirlemek mümkün değildir. Ön yüzünde haç sembolü olan benzer örneklere Sardis'te rastlanmıştır. Haçlı ve haçın kollarında NPEA harfleri bulunan bu eser İS 6. yüzyıla tarihlenmiştir.[478] Benzer örneklere Limyra'da da

[475] Canav 1985: 89.
[476] Özet 2016: 189.
[477] Laflı 2009: 163 fig. 7.
[478] Saldern 1980: 90 pl.28 667-669.

rastlanılmış, parlak mavi renkli, üzeri monogramlı olan bu ağırlıklar İS 6.-7. yüzyıl aralığına tarihlenmiştir.[479]

Myndos Asar Adası kazılarında bulunan tüm bu cam senceler, Erken Bizans Dönemi'nde kentin önemli bir ticaret merkezi olduğu görüşünü güçlendiren veriler olarak dikkate alınmalıdır.

Roma İmparatorluk Dönemi'ne ve daha sonraki dönemlere ait birçok oyun taşı, boncuk veya yüzük kaşı olarak kullanılmak üzere imal edilmiş cam objeler mevcuttur. Myndos'ta da bu objelere rastlanmış olup bunlar yüzük kaşı olarak değerlendirilmiştir.[480] Çalışma kapsamına alınan 7 adet yüzük kaşından 6 tanesi, üstü bombeli altı düz (Kat. No. 208-212), yuvarlak formlu olup 1 tanesi ise oval formlu ve iki renklidir (Kat. No. 213). Sardis'te yüzük taşı olarak değerlendirilen düz bezemesiz kaş İS 400 tarihinden sonraya tarihlendirilmiştir.[481] Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde ise Kızılağaç yöresinden getirilmiş 68 adet benzer buluntunun cam salonunda sergilendiği görülmektedir.[482]

4.3.5. Pencere Camları

Pencere camlarının Roma döneminden başlayıp Bizans'ta özellikle önemli yapılarda örtücü olarak kullanıldığı bilinmektedir. Bu camlar dökme düz olarak veya bir silindire üfleme tekniği ile imal edilmekte, kesilerek açıldıktan sonra düz bir zemine yayılmaktaydı.[483] Düz levha veya dairesel formlu pencere camları, taş, ahşap, bazen mermer veya bir kısmı mermer bir kısmı ahşap olan yapılara monte edilmişlerdir ve güneş ışınlarının iç mekâna renklenerek girmesi amacıyla genellikle çeşitli renklerde boyanmışlardır. Böylece özellikle kilise benzeri dinî yapılarda ilahi atmosferin arttırılması sağlanmıştır.[484]

Bizans Dönemi'nde ise düz levha cam ve dairesel bombeli cam olmak üzere iki tür kullanılmıştır. Renkli cam hamurundan imal edilmiş düz levha camlarının Roma

[479] Baybo 2005: 211-239 lev. 5/73-76 R. 29-31.
[480] Özet 2016: 201.
[481] Saldern 1980: 104-105 pl.19 817.
[482] Özet 2016: 201.
[483] Özet 2016: 188.
[484] Bakırer 1990: 71.

Dönemi'nden beri kullanıldığı bilinmektedir.[485] Dairesel camlar ise İS 6. yüzyıldan itibaren yoğunlukla kullanılmaya başlanmıştır.[486]

Asar Adası kazılarında cam buluntu grubu içinde en yoğun rastlanan tip pencere camları olmuştur (Kat. No. 214-223). Bazilikaya ait olan bu camlar mavi, yeşil, sarı renklerde olup çeşitli biçimlerde kırılmış ve ortalama 0,8 cm. kalınlığında çeşitli parçalardan oluşmaktadır. Düz olarak üretilmeleri çabuk tahrip olmalarına ve bu da pencere camlarının sürekli olarak yenilenme mecburiyetini ortaya çıkarmıştır. Düz imal camların dışından üzerinde kesme yiv motiflerin işlendiği camlarda kazılar esnasında tespit edilen buluntular arasında yer almaktadır (Kat. No. 215-217). Ancak küçük bir kısmı korunan bu parçalar üzerinden motifin tamamını tespit edebilmek çok güçtür.

Pencere camı örneklerine Sardis[487], Stratonikeia[488], Olba[489] gibi antik kentlerde rastlanmıştır. Özellikle Sardis kazılarında tespit edilen çok sayıda pencere camının Sinagog alanındaki Bizans dükkânlarına ait oldukları tespit edilmiş ve bulundukları sikke konteksti ile birlikte değerlendirilerek İS 5.-7. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir.[490] Myndos pencere camları da ait oldukları bazilika yapısı ve buluntu konteksti ile birlikte ele alındığında İS 5.-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilmeleri mümkündür.

4.3.6. Atık Parçalar - Külçeler

Kazılar sırasında tespit edilen cam buluntular arasında sayıca az da olsa cam külçe (ingot) parçaları da mevcuttur. Kat. No 228, cam külçesi cam göbeği, yeşil, sarı, lacivert renklerin karışımından oluşmaktadır. Daha büyük bir külçeden ayrılmış olduğu belli olan bu parçanın yeniden yapım için taşındığı ve üretim maksatlı kullanıldığı düşünülmektedir.[491] Kat. No. 229'da yeşil tonlarında bir külçeden kopmuş parça olarak karşımıza çıkmaktadır. Bizans Dönemi'nde cam külçelerin gemilerle taşınıp, gemilerin uğradığı limanlardaki cam atölyelerinde tekrar eritilerek mamul madde yapıldığına en güzel örnek Serçe Batığı'dır.[492]

[485] Harden 1959: 10.
[486] Eyice 1990: 52.
[487] Saldern 1980: 91-92 pl.16 680-699.
[488] Öztaşkın 2015: 177 lev. 1 20.
[489] Erten 2003: 149-151 figs. 9-10; Erten – Akkuş Koçak 2019: 350; fig.8.
[490] Saldern 1980: 91-92.
[491] Özet 2016: 199.
[492] Ayrıntlı bilgi için bk. Bass 1984.

Bozuk görünümlü atık parçalar ise cam buluntu grubu arasında dikkate değer parçalar olarak karşımıza çıkmaktadır (Kat. No. 230-237). Kat. No. 234 açık mavi cam hamurlu, şekilsiz, kenarları kıvrık atık bir parçadır. Kat. No. 235 ise henüz sıcakken ikiye katlanmış gibi bir görüntüsü vardır. Aynı şekilde Kat. No. 236, yeşil renkli, içi oyuk bir parçadır ve imalat sırasında bozulmuş ancak tekrar kullanılmak üzere bir kenara konulmuş olduğu düşünülebilir[493]. Son olarak çalışma kapsamına dahil edilen Kat. No. 237 yeşil mavi cam hamurlu bir kaba ait boyun parçasıdır ve ön ve arkadan birbirine yapışmış ve katlanmış görüntüsüyle üretim anında bozulmuş veya yangına maruz kalmış atık parçalar arasında değerlendirilmiştir.

İstanbul Sirkeci[494], Yenikapı[495], Hierapolis[496], Myra[497], Anemurium[498] gibi kazılarda da buralarda üretim yapıldığını gösteren atıklar bulunmuştur. Özellikle Myra'da bulunan üretim artığı buluntular, kentte Erken Bizans ve Geç Bizans Dönemlerinde cam imalatı yapıldığını göstermektedir.[499]

Asar Adası kazılarından gelen bu atık parçalar burada da cam üretimi yapılmış olabileceğini akla getirmektedir. Belki de Erken Bizans Dönemi'nde ada üzerinde yer alan bazilikanın cam malzeme gereksinimini karşılamak üzere çalışan bir cam atölyesi vardı. Ancak Asar Adası üzerinde yürütülen kazılarda ada üzerinde bir cam atölyesinin varlığına dair kanıt olarak bir imalat fırını vb. bir kalıntı bulunmadığından ana kara üzerinde kalıcı bir cam atölyesini kurulmuş olabileceğini söylemek daha akla yatkın olacaktır. Ancak diğer taraftan, Roma Dönemi'nden itibaren birçok gezici cam ustalarının çalıştığı da göz ardı edilmemelidir. Asar Adası'nda da böyle gezici cam ustalarının çalışmış olması da ihtimal dâhilindedir.

Asar Adası cam buluntuların genel özelliklerine bakıldığında Bizans Dönemi'ne ait kadeh, kâse, bardak gibi sofra eşyalarının yanı sıra dinî yapılara ait pencere camı, kandil, kadehler şeklinde bir repertuvar karşımıza çıkmaktadır. Form veren tüm bu parçaların haricinde atık malzeme, külçe ve cürufların yoğunluğu da burada yerel

[493] Özet 2016: 213.
[494] Canav Özgümüş 2009: 19 fig. 21.
[495] Atik 2009: 3 fig. 77-88.
[496] Gençler 2000: 383 vd.
[497] Çömezoğlu 2008: 287-295 R. 3-5.
[498] Stern 1985: 35 vd.
[499] Çömezoğlu 2008: 287 vd.

imalathanelerin olabileceğine işaret etmektedir. Ayrıca tespit edilen tüm bu cam buluntuların ucuz günlük kullanım eşyalarına ait ürünler olduğu da dikkate alındığında bu ürünlerin Myndos'taki atölyelerde yerel olarak üretildiğini varsaymak yanlış olmayacaktır. Ancak yine de Asar Adası'nda imalat yerleşik bir fırında mı yapılıyordu yoksa gezici cam ustaları mı çalışıyordu konusu hakkında daha net kanıtlara ihtiyacımız bulunmaktadır.

Sonuç olarak Asar Adası'nda yürütülen kazılarda tespit edilen ve çalışma kapsamına dâhil edilen kandil, pencere camı gibi buluntular adanın kutsallığını bir kez daha kanıtlamakta olup Erken Hristiyanlık Dönemi'nde Bodrum Yarımadası'nın önemli merkezlerinden biri olduğunu ortaya koymaktadır. Burada tespit edilen cam eserlerin Myndos'ta veya yarımadada kurulan cam atölyelerinde üretilmiş olabileceği ve tarih aralığının da İS 5.-7.yüzyıl olduğu söylenebilir.

4.4. Sikkeler

Bizans sikkeleri üzerine çalışan ilk araştırmacıların yayınlarına bakıldığında Bizans sikkelerinin değerlendirilmesinde, Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrıldığı İS 395 yılının esas alındığı görülür.[500] Ancak zaman içerisinde konu hakkındaki araştırmalar derinleştikçe İmparator Arcadius ile Bizans sikkelerinin başlatılması görüşü yerini, İmparator Anastasius tarafından ortaya konan MS 491 yılındaki yeni sikke reformu ile başladığı görüşüne bırakmıştır. Yani Bizans sikke kronolojisinin, I. Anastasius (491-518) ile başlayıp ve XI. Constantinus'a (1448-1453) kadar süren dönemden oluştuğu kabul edilmektedir.[501] Bu çalışmada ise Myndos'a ait Geç Antik sikklelerin bütünlüğünü bozmamak adına en erken örnek olan İmparator I. Constantinus sikkesinden itibaren tespit edilen tüm sikkeler araştırmaya dâhil edilmiştir.

Çalışma kapsamında değerlendirilen kondisyonu yüksek ve tarihlenebilir durumda olan toplam 96 adet sikke katalog bölümünde kronolojik olarak sıralanmıştır (Kat. No. 238-332). Kazı envanter numarası, ağırlık, çap gibi özelliklerine katalog bölümünde yer verilmiştir. Referanslarda, sikkelerin darphane yerleri, atölye numaraları ve darp tarihleri gösterilmeye çalışılmıştır. Darp yılları aynı olan sikkeler, eğer

[500] Breckenridge 1959; Ratto 1959.
[501] Tekin 1999: 28 vd.

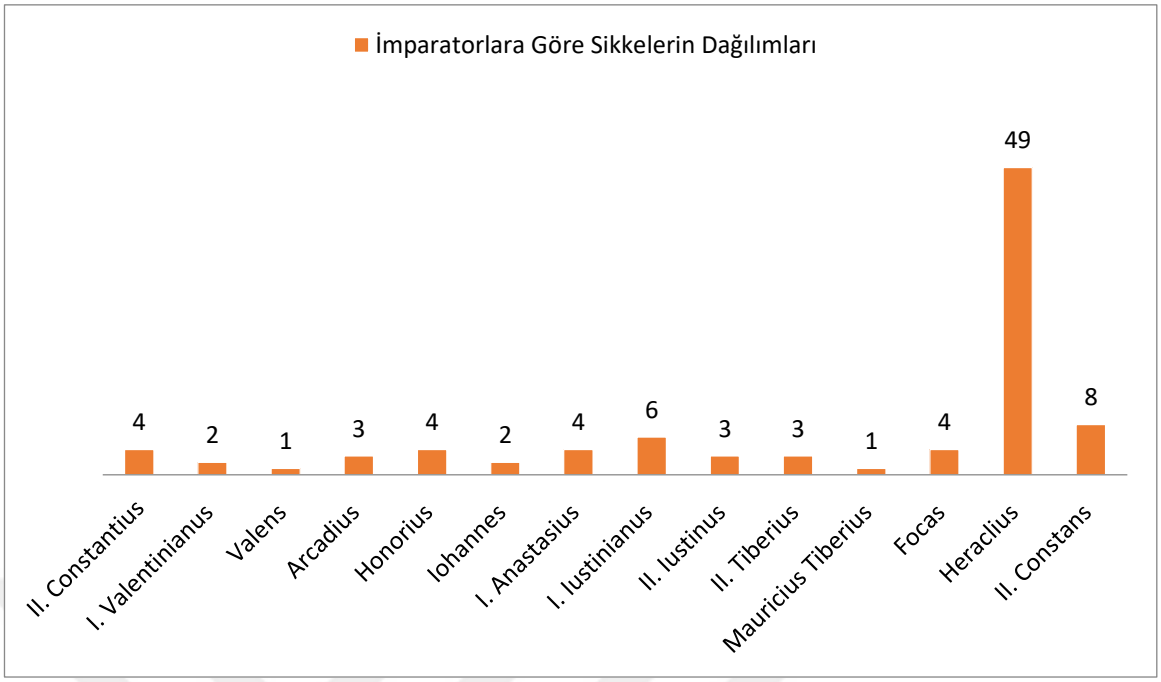
mümkünse, ayrıca darp yerlerine göre de tasnif edilmiştir. Tarihi okunamayan sikkeler ise için geniş bir zaman dilimi önerilmiştir.

Myndos kenti, İÖ 2. yüzyılda sikke darp etmeye başlayan bağımsız kentler arasına girmiştir ancak şimdiye kadar yürütülen kazı çalışmalarında Myndos darplı herhangi bir sikke bulunmamıştır[502]. Asar Adası'nda gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucunda ağırlıklı olarak Erken Bizans Dönemi'ne ait sikkeler bulunmuştur. Özellikle İS 4 - 5. yüzyıllara ait sikkelerdeki yoğunluk Myndos'un ve özellikle de Asar Adası'nın Geç Antik Dönemi'ne ilişkin ipuçları vermektedir.

2009 yılında yürütülen kazılarda Erken Bizans Dönemi'ne ait sikkeler, 2010 yılı kazılarında ise Geç Antik- Erken Bizans Dönemi sikkeleri ağırlıktadır. Bazilikal planlı kilisenin kriptasında yer alan mezarlarda ve çevresinde toplam 63 sikke bulunmuştur[503]. 2011 yılında bulunan kondisyonu iyi durumdaki sikkelerden 31 adedi Geç Antik ve Bizans Dönemlerine, 2012 kazılarında ise kondisyonu iyi durumda olan sikkelerden 70 tanesi Geç Antik ve Bizans Dönemlerine tarihlenmektedir. Son kazı sezonu olan 2013 yılında bulunan 33 adet sikkeden 16 adeti Geç Antik ve Bizans dönemlerine ait iken, 12 adet sikkenin kondisyonu kötü durumdadır.

Myndos sikkelerinin imparatorlara göre dağılımında I. Constantinus'dan (İS 306-337) II. Constans'a kadar (İS 641 – 668) aralıksız sikke kullanımı gözlenmektedir. Çalışma kapsamında değerlendirilen 96 adet sikkenin dağılımına bakıldığında I. Constantius Dönemi'ne ait 2, II. Constantius Dönemi'nden 4, I. Valentinianus Dönemi'ne ait 2, Valens Dönemi'nden 1, Arcadius Dönemi'ne ait 3, Honorius Dönemi'nden 4, Iohannes Dönemi'ne ait 2 adet, I. Anastasius Dönemi'nden 3, I. Iustinianus Dönemi'ne ait 6, II. Iustinus Dönemi'ne ait 3, II. Tiberius Dönemi'nden 2, Mauricius Tiberius Dönemi'nden 1, Focas Dönemi'ne ait 3, Heraclius Dönemi'nden 48, II. Constans Dönemi'ne ait 8 adet sikke olduğu tespit edilmiştir.

[502] Şahin 2016: 336.
[503] Şahin 2010.

Tablo 7: İmparatorlara Göre Sikke Dağılımı

Tıpkı Anadolu'nun diğer yakın kentlerinde olduğu gibi Myndos'ta da görülen odur ki sikke mevcudiyetinde İmparator Heraclius'tan sonra hızlı bir düşüş mevcuttur. Stratonikeia[504], Hadrianoupolis[505] ve Tripolis[506] gibi kentlerde de görülen bu düşüşte Bizans – Sasani mücadelelerin de etkisi olduğu görüşü ağır basmaktadır.[507]

İlginç bir buluntu ise 2010 yılı sikkeleri içinden gelmiştir. Bir yüzünde haç, diğer yüzünde ise haç şeklinde düzenlenmiş dört halka motifinin yer aldığı bu sikke örneğinin Fransa'da bulunan ve İS 8. yüzyılda kurulan Melgueil Kontluğu'na ait bir para birimi olduğu anlaşılmıştır (Kat. No. 330)[508]. Ayrıca İS 13 yüzyıla tarihlenen 2 adet Haçlı sikkesi de kentin Ortaçağ'da da iskân edildiğini açıklar niteliktedir (Kat. No. 331-332).

Söz konusu sikkelerin darphanelerine bakıldığında ise Constantinopolis, Kyzikos, Nikomedia, Antiokheia, Alexandria kentleri ile karşılaşılmaktadır. 39 adet sikkenin darphaneleri ise düşük kondisyonları nedeniyle tespit edilememiştir.

[504] Tek vd. 2019: 185-187.
[505] Laflı et al. 2016: 203.
[506] Duman 2018: 359.
[507] Foss 1975: 737-739; Duman 2018: 359.
[508] https://www.poinsignon-numismatique.com/archives/coins_r5/other-feudal-coins_c18/languedoc_p156/county-of-melgueil-bishopric-of-maguelone_t2347/ (17.05.2022).

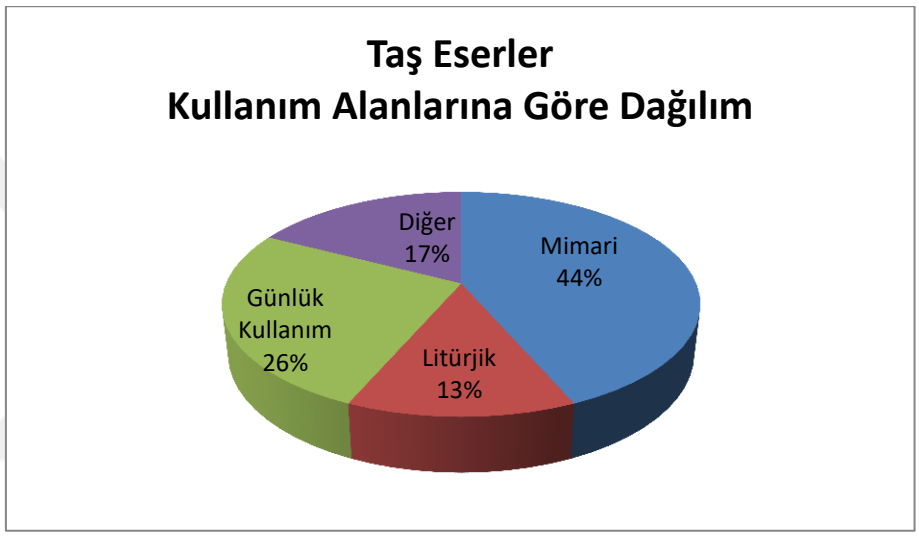
	Alexandria	Antiokheia	Constanti-nopolis	Kyzikos	Nikomedia
Arcadius		1	1		
Honorius		1			1
Iohannes					1
I. Anastasius			2		
I. Iustinianus			2	1	2
II. Iustinus		1		1	
II. Tiberius			2		
Mauricius Tiberius		1			
Focas			1	1	1
Heraclius	1		32	1	1

Tablo 8: İmparatorlara Göre Darphane Dağılımı

Myndos'ta ele geçen Constantinopolis, Kyzikos, Nikomedia, Antiokheia ve Alexandria darplı sikkeler, farklı darphanelerde basılan sikkelerin yalnızca kendi bölgelerinde kullanımda olmadığını, İmparatorluk sınırları içinde geniş bir coğrafyaya yayıldıklarını göstermektedir. Özellikle yalnızca 1 örnekle de olsa temsil edilen Alexandria sikkesi Mısır'dan Anadolu'ya gelen ticaret gemilerinin veya bu işle uğraşan kişilerin Myndos'a da uğradıklarına işaret etmektedir veyahut vergi ya da benzeri sebeplerle farklı bölgelerden toplanıp başkente gönderilen sikkeler, ticaret veya benzeri nedenlerle imparatorluk sınırları içerisinde diğer kentlerde kullanıma sokulabilmektedir. Diğer yandan bu sikkelerin kendi themaları dışında, yani Geç Roma veya Doğu Roma Dönemi topraklarının her yerinde resmen geçerli olduğu göz önünde bulunursa, elden ele dolaşım yoluyla da Myndos'a gelmiş olduğu düşünülebilir. Bununla birlikte Myndos'un liman kenti olduğu düşünülürse bu sikkeler deniz yolu ile de Myndos'a gelmiş olmalıdır. Yine bu sikkelere göre, Geç Antik Dönem'de, özellikle İS 4.-6. yüzyıllar arasında, Myndos'un Doğu Akdeniz ile ilişkisinin bulunduğu anlaşılmakta ve özellikle Myndos'un bir kıyı liman kenti olarak ticari aktivitesini göstermesi açısından da önemli kanıtlar sunmaktadır.

4.5. Taş Eserler

Tez çalışması kapsamında toplam 46 adet taş eser incelenmiş ve bu eserlerin mimari, litürjik, günlük kullanım gibi işlevsel dağılımları olduğu tespit edilmiştir. Yapılan analojik değerlendirme sonucunda taş eserlerin tamamına yakınının Geç Antik Çağ ile Erken Bizans Dönemi'ne, yoğunlukla 5. ve 6. yüzyıllara tarihlendiği anlaşılmaktadır. Asar Adası kazılarında tespit edilen ve tez kapsamına dâhil edilen tüm bu taş eseler, mimari, litürjik, günlük kullanım ve diğer taş eserler olmak üzere dört ana başlık altında işlevlerine ve tiplerine göre değerlendirmeleri yapılmıştır.

Tablo 9: Taş Eserlein Kullanım Alanlarına Göre Dağılımı

4.5.1. Mimari Taş Eserler

Bu bölümde, sütun başlığı, sütun kaidesi ve diğer mimari taş eserler olmak üzere üç alt başlık altında toplam 20 adet eser incelenmiştir. Yapı elemanlarının içinde 1 adet sütun kaidesi, 9 adet sütun başlığı, 9 adet sütun ve 1 adet kapı eşiği yer almaktadır. Taş eserlerin tamamına yakınında tahribat izleri gözlemlenmekte olup bu izlerden parçaların işlevlerinin dışında ikincil kullanımları olduğu anlaşılmaktadır.

4.5.1.1. Sütun Kaidesi

Mimari taş eserlerin değerlendirmeleri eser tipine ve gruplarına bağlı olarak ilgili alandaki kabul gören yayınlara göre yapılmıştır. Bu doğrultuda mimari başlık altında incelenen ilk taş eser katalog çalışmamızda sadece bir adet bulunan sütun kaidesidir (Kat. No. 333). Bu eserin sınıflandırması Y. Ötüken'in "Forschungen im

Nordwestlichen Kleinasien Antike und Byzantinische Denkmäler in der Provinz Bursa" başlıklı yayına göre yapılmıştır ve tipolojik değerlendirmede "Tip A 2" sınıfına girmektedir. Bu sınıfın temel özellikleri klasik Attika tipi sütun kaidesinde görülen plinthos, torus, trochilos ve boyun bölümlerinden trochilos kısmının olmayışıdır. Tip A 2 sınıfında bir diğer özelliği ise genel olarak boyun kısmının konik veya düz işlenmesidir[509]. Bu tipin, çifte sütunlarda, sütun kaideli postamentlerde, kiborium taşıyıcılarının kaidelerinde kullanıldığı bilinmektedir.

4.5.1.2. Sütun Başlığı

Mimari taş eserler başlığı altında incelenen ikinci grup sütun başlıklarıdır. Tez çalışması içerisinde toplamda 9 eser incelenmiştir. Bu eser grubu içindeki bir eser (Kat. No. 341) parça halinde tespit edilmiş olup, diğer başlıkların kondisyonları tüm ve tüme yakın durumdadır. Başlıkların 8 tanesi impost tipinde (Kat. No. 334-341), 1 tanesi ise Çanak Başlık tipindedir (Kat. No. 342).

Bu grup altında incelenen ilk tip literatürde impost tipi, sepet tipi veya paye başlık şeklinde farklı tanım ve tipolojik değerlendirmeleri bulunulan eserlerdir[510]. Belirleyici özelliklerine bakıldığında başlık, abakus ve gövde kısmından meydana gelmektedir. Genel formu yayvan sepete benzemekte olup üstten başlayarak alta doğru daralmaktadır. En üstte başlığın en geniş kısmı, üst taşıyıcı elemanın oturduğu abakus bölümü bulunmakta, bu bölümün altında ise aşağıya doğru daralan ve kaidesiz bir şekilde alt düşey taşıyıcıya oturmasını sağlayan başlığın gövde kısmı, yani impost, yer almaktadır. İmpost başlık tipinin Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen örneklerinde, başlıkların daha sade işlendiği, başlığın bezeme detaylarında; kısa yüzlerde tek haç motifinin tercih edildiğini gözlemlenmektedir[511]. Tez çalışmamızda incelenen impost başlıkların erken dönem özellikleri taşıdığı, başlıkların kısa yüzlerinde tek bir latin haç motifinin işlendiği, uzun yüzlerinin ise sade bir şekilde bırakıldığı görülmektedir.

İkinci grubumuz olan Çanak başlık tipi; yivli çanak başlık olarak veya oluklu yivli çanak biçimli başlık ya da Çan tipi olarak isimlendirilmektedir[512]. Kalathos ve

[509] Ötüken 1996: 161.
[510] Tezcan 1989: 300; Parman 2002:178-179.
[511] Çaylak Türker 2012: 210; Yeşiltaş 2012: 150.
[512] Literatürde "Kelchkapitel mit Pfeifendekor" olarak geçmektedir. Parman 2002 :179.

abakus kısımlarından oluşmaktadır. Anadolu'da Korinth başlıklarının şablonundan türetildiği; başlığın gövde kısmında kamış yaprağı ya da dil motifi, oluk, yiv, pipo veya flüt, godron, Bergama olarak farklı isimlerle tanımlanan özdeş bezemeler işlendiği başlıklar bulunurken, bunun dışında bezemesiz ve sade kalathos işlenmiş başlıklar da bulunmaktadır[513]. Godron motifinin kullanıldığı çanak başlıklar Anadolu'da İS 5. ve 6. yüzyıllarda görülmektedir[514]. Kat. No. 342'de alt bölümde ion kymationu, gövdede Godron motifi yer almaktadır. Başlık ölçülerinden yapının ana taşıyıcı birimlerinden ziyade yapı içindeki ara bölümlerde (kürsü vb.) kullanıldığı düşünülmektedir.

4.5.1.3. Diğer Mimari Taş Eserler

Katalog çalışmasında bu başlık altında incelenen son grupta toplam 10 adet eserin tanımı ve değerlendirmesi yapılmıştır. Eserler; 6 adet sütünce (Kat. No. 343-348), 2 adet çifte sütun (Kat. No. 349-350), 1 adet çift yarım sütun (Kat. No. 351) ve 1 adet kapı eşiğidir (Kat. No. 352). Bu eserler içinde en dikkat çekici Kat. No. 352 olmuştur. Bunun sebebi ise katalogta yer verilen diğer taş eserlerden farklı bir malzemeden, Pavanozzo veya Pavonazzetto, Violet mermeri olarak bilinen Dokimeion ocaklarından çıkan özel mermerden üretilmiş olmasıdır. Muhtemelen bu eşik taşı adada önem arz eden bazilika yapısında kullanılmış olmalıdır.

Bu başlık altından incelenen taş eserlerin tamamına yakını parça şeklinde korunmuş olmaları tarihsel ve tipolojik değerlendirmelerinin yapılmalarını mümkün kılmamaktadır.

Sonuç olarak mimari taş eser başlığında incelenen eserlerin hemen hepsi Erken Bizans Dönemi'nin belirgin özelliklerini taşımaktadır. Taş eserlerin adadaki yapılaşma ve kullanım sürelerinin bu dönem sonrasında değiştiğini devşirme olarak kullanılmış olmaları ve atıl olarak bırakılmaları göstermektedir.

4.5.2. Liturjik Taş Eserler

Liturjik Taş Eserler başlığı altında 6 adet taş eser incelenmiştir. Bu eser grubunun içinde kilise mimarisinde yapı birimlerine ait olduğu düşünülen altar masa ve ayağına ait parçalar, kilise birimlerinin sınırlarının belirlenmesinde kullanılan levha

[513] Kautzsch 1936: 212; İdil 1984: 18; Çelik 2009: 40-51; Ekmekçi 2017: 22.
[514] Armağan 2010: 190; Temple 2013: 286.

parçaları yer almaktadır. Parçaların litürjik eser olarak tanımlanmasında buluntu yerleri ile birlikte parçalar üzerindeki bezeme detayları belirleyici olmuştur. Bu eser grubunun adanın en üst noktasında yer alan bazilika yapısına ait olduğu kuşku götürmez bir gerçektir. Adanın geç dönem evrelerinde, bazilikanın yıkıldıktan sonra yerine gözetleme kulesi inşa edilmesi bu başlık altındaki eserlerin devşirme malzeme olarak ikinci bir kullanımlarının olduğunu gösterirken, bazı eserlerin ise kullanım dışı bırakıldıkları tespit edilmiştir. Bu nedenle litürjik eserlerin tahribat oranları diğer taş gruplarına göre daha fazladır.

Bu başlık altında incelenen ilk eser Kat. No. 353 olmuştur. İki kırık parçadan oluşan eserin merkezinde, kare formlu bir oyuk bulunmaktadır. Bu eserin kiliselerde bema bölümünde bulunan ve kutsal masa olarak da nitelendirilen altara ait bir parça olduğu düşünülmektedir[515]. Altar, kiliselerde ayin sırasında şarap ve ekmeğin sunulduğu masa olarak kullanılmıştır. Farklı tiplerde altarlar olmasına karşın tezimizde incelenen eser masa tipi bir altardır[516]. Bu tip, altar masası/tablası, ayağı ve tabanından oluşmaktadır. Kat. No. 353'ün de altar tabanına ait bir parça olduğu düşünülmektedir. Altar tabanları üzerinde, altarın büyüklüklerine göre farklı sayıda ayağın oturacağı bölümler bulunmaktadır. Taban üzerinde ayakların oturacağı bölümler olduğu gibi bazen de röliklerin yerleştirilmesi için dörtgen büyük boşluklar bulunur[517]. Kat. No. 353 üzerindeki oyuk bölümün muhtemel bir rölik yerleştirmek için işlendiği düşülmektedir. Altar bölümüne ait olabilecek bir diğer eser ise Kat. No. 354 olup bu parçanın altarın masa tablası olduğu düşünülmektedir. Parçanın en dikkat çekici özelliği ada üzerinde ele geçen taş eserlerin içerisinde birkaç parçada görülen purpura renkli mermerden işlenmiş olmasıdır.

Litürjik taş eserler bölümü altında incelenecek bir diğer eser grubu ise levha parçalarıdır (Kat. No. 355-358). Bu eserleri ortak değerlendirmemizdeki amaç parça formunda olmalarına karşın üzerlerindeki haç bezemelerinin aynı işçilik ve tipte olmasıdır. Bezemeli levha parçaları kiliselerin templon, ambon, solea, kathedra ve altar bölümlerinde kullanılmaktadır[518]. Bu nedenle tez çalışmamız içerisinde yer verdiğimiz

[515] Bouras -Taft 1991: 71; Aydın 2000: 349; Çavdar 2014: 22.
[516] Aydın 2000: 351.
[517] Koch 2007: 75.
[518] Çavdar 2014: 29.

levhaların kazı sırasında in-situ durumda olmamaları nedeniyle, adanın en üst bölümünde yer alan bazilika yapısının hangi bölümüne ait olduğu saptanamamaktadır. Levha parçalarının ortak özellikleri üzerlerinde alçak kabartma tekniğinde işlenmiş latin haçı motifi bulunmasıdır. Detayları incelendiğinde ise latin haçı motifinin korunan bölümlerinden haç kollarının merkezden uçlara doğru aynı boyutta devam ederken uçlarda genişleyerek düz ve içbükey şekilde sonlandığı gözlemlenmektedir. Bu tip haçların tipolojik tarihlendirmelerine bakıldığında Geç Antik Çağ - Erken Bizans Dönemi'ne (İS 4.-7. yüzyıl) verilmektedir[519]. Ayrıca levhaların dönemsel olarak ölçülerine göre yapılan değerlendirmede Myndos levhalarının, İS 5.-6. yüzyıla tarihlenen ölçütlerde olduğu (genişlik ve derinlik ölçüleri 22 ile 48 cm, yükseklikleri ise 92 - 115 cm arasında) anlaşılmaktadır[520].

Mimari taş eserlerde olduğu gibi litürjik taş eserlerin de İS 4.-6. yüzyıl aralığına tarihlendiği tespit edilmiştir.

4.5.3. Günlük Kullanıma Ait Taş Eserler

Adada gerçekleştirilen kazı çalışmalarında tespit edilen taş eserler buradaki yapı kalıntıları arasında kamusal/dinî alanlar olduğu gibi günlük yaşamın da sürdüğünü gösterir niteliktedir. Bu başlık altında toplamda 12 adet eser incelenmiş olup bu taşlar adada yaşayan topluluğun günlük üretiminin somut örnekleridir. Eser grubu içinde mortar (dibek, havan, soku), el değirmeni, ezme ve öğütme taşları gibi kullanımları bulunan taşlar yer almaktadır.

Günlük kullanıma ait taş eserler başlığı altında incelenen ilk eser grubu mortarium'dur[521]. Derin ve sığ olarak ikiye ayrılan mortarların günlük kullanım olarak dibek, havan, soku gibi isimleri bulunmaktadır. Bu kaplar, günlük kullanım araç-gereçleri arasında; tahıl vb. ürünleri öğütmek, ezmek için kullanılır.

Kat. No. 359-362 numaralı eserler derin tip[522] grubuna girmektedir. Bunlardan 3 tanesi alt kısımda bir kaide üzerinde yükselen dip kısmı ve ağız kısmına doğru genişleyen bir forma sahiptir (Kat. No 359-361). Diğer eser ise silindirik formdadır (Kat. No. 362). Tipolojik terminolojide "Pila" olarak tanımlanmaktadır[523].

[519] Taş-Özcan 2015: 261.
[520] Levhaların ölçütlere göre tarihlendirmesi için Alpaslan 1996: 96.
[521] Kazhdan-Vidan 1991: 1411; Doğan 2007: 64-65; Keskin 2010: 273-274 Özdin 2014: 205; Öz 2021: 296-298.
[522] Eroğlu 2019: 73.
[523] Eroğlu 2019: 73.

Kat. No. 363-365 ise sığ mortar tipine[524] girmektedir. Taşınabilir boyutta olan bu grup, el tipi olarak da tanımlanabilir; kaidesiz bir şekilde aşağıdan yukarıya doğru yayvan bir şekilde genişleyen, üst kısımda perdahlanmış bir yüzey ve farklı sayılarda tutamakları bulunmaktadır. Myndos örnekleri tam olarak ele geçmediği için eserlerin tam olarak kaç adet tutamağa sahip olduğu anlaşılamamaktadır.

Mortarlarla ilintili bir diğer grup ezme taşları olarak karşımıza çıkmaktadır. Asar Adası kazılarında günlük kullanımda havan eli olarak da isimlendirilen bir buluntu tespit edilmiştir (Kat. No. 366). Bu gruba ait diğer buluntular ise literatürde ezme / el taşı[525] olarak geçen taşlardır (Kat. No. 367-368). Bunlar mortar ile birlikte mortar içine konan tahıl, bakliyat ve katı yiyeceklerin ezilme işlemi esnasında kullanmaktadır.

Günlük kullanıma ait taş eser başlığı altında en son incelenen buluntular ise el değirmenleri olmuştur. Rotatif El Değirmeni'ne ait üst taş (catillus) ve alt taş (meta) [526] tespit edilmiştir (Kat. No. 369-370). Parçaların benzer örnekleri olmasına karşın in-situ durumda bulunmamaları tarihlendirme yapılmasını zorlaştırmaktadır.

Asar Adası'nın en üst terasından başlayarak en alt terasa ve adanın her noktasına ulaşan ve ada sakinlerinin temiz su ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayan künk hatları ve sarnıç yapılarının yanı sıra bu başlık altında incelenen taş eserlerle, adada tespit edilen ve yoğun tahribata maruz kalmış kalıntıların yaşam alanları olduğu, adada sosyal ve günlük yaşamın sürdüğü bir kez daha kanıtlanmıştır.

Günlük kullanımı olan taş eser grubu içindeki eserler, benzer örneklerden yola çıkarak İS 4-6. yüzyıla, yani Asar Adası'nın Hristiyanlık döneminin ilk evrelerine, Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir.

4.5.4. Diğer Taş Eserler

Bu başlık altında 8 parça incelenmiştir. Bunların dördü levha parçaları olup biri mezar steli, geri kalan üç parça ise sarnıç bileziği veya kemer parçası olduğu düşünülen taş eserlerdir. İlk incelenen grup levha parçalarıdır (Kat. No. 371-374). Levha parçalarının benzer örnekleri kiliselerin; templon, pencere gibi kısımlarında kullanılmaktadır. Ancak bu parçaların üzerinde herhangi bir bezeme motifi olmaması ve

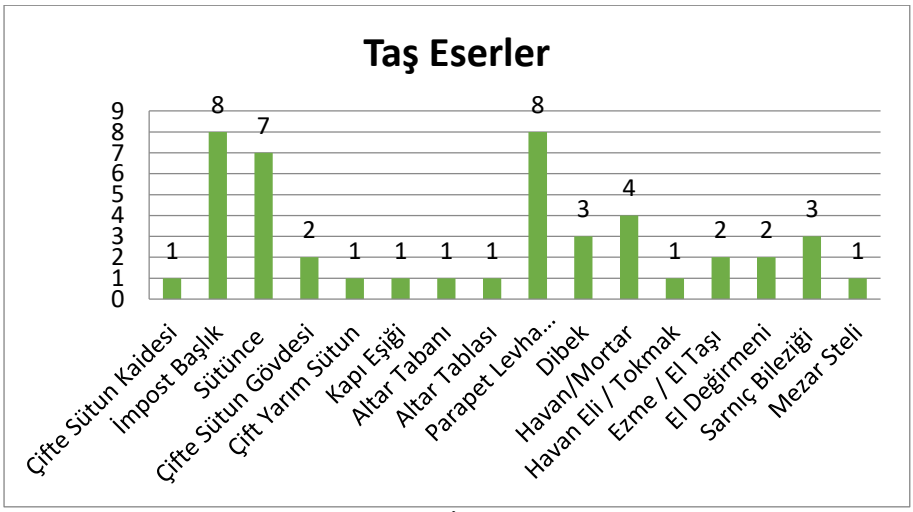
[524] Eroğlu 2019: 74.
[525] Bamyacı 2018: 274.
[526] Eroğlu 2019: 58.

dağınık bir kontekst içinden gelmiş olmaları nedeniyle bu parçaların diğer taş eserler başlığı altında değerlendirilmesine karar verilmiştir.

Bunun dışında bu başlık altında ikinci kullanımından dolayı tam olarak işlevi belirlenemeyen üç adet parça incelenmiştir (Kat. No. 375-377). Bu parçaların ilk kullanımlarının kiliselerde altar kemeri gibi ara fonksiyonu bulunan parçalar olduğu düşünülmektedir. İkincil kullanımın ise benzer örneklerinden yola çıkarak sarnıç bileziği olabileceği düşünülmektedir.

Diğer taş eserler başlığı altında incelenen son eser mezar stelidir (Kat. No. 378). Mezar stelleri sınıflandırmasında "Alınlıklı mezar steli tipi"[527] grubuna giren bu eser, binaların (tapınakların), ön cephesini temsil eden örneklerden biridir. Stelin gövde ve alınlık kısmında herhangi bir bezeme görülmemektedir. Alınlık kısmının pürüzsüz olmasına karşın gövde kısmındaki murç izleri bu bölümün işli olduğu düşündürmektedir. Parçaya bu özelliklerinden dolayı özdeş bir stel örneği verilememekte ve üzerinde herhangi bir bezeme öğesi yer almadığı için tarihlendirmesi yapılamamaktadır.

Sonuç olarak tez çalışması kapsamında değerlendirilen 46 adet taş eserin hem benzer örnekler hem de buluntu konteksti ile birlikte değerlendirmesi yapıldığında Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte taş eserlerin sayısal dağılımına bakıldığında bunların hem kamusal yapılara ait hem de günlük kullanımı gösteren parçalardan oluşması, Asar Adası üzerinde dinî bir kullanımla birlikte günlük yaşamın da sürdüğü bir kez daha doğrulanmaktadır.

Tablo 10: Taş Eserlerin İşlevlerine Göre Dağılımı

[527] Fıratlı 1965: 271-272; Şahin 2000:8.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Asar Adası üzerinde gerçekleştirilen 2009-2013 yılları arasında 4 sezon süren kazı çalışmaları neticesinde ortaya çıkartılan Geç Antik Çağ yapıları ve ilgili küçük buluntularla alakalı sonuçları topluca bir bütünlük sağlayacak şekilde değerlendirmek gerekirse;

İlk olarak ada üzerinde yer alan bazilikal planlı kilise yapısından bahsetmek gerekir. Doğu-batı yönünde uzanan yaklaşık 5,4 x 16 m ölçülerinde bazilikal planlı ve 3 nefli bu yapı kalıntısı ve zemininde yer alan mozaik döşeme İS 5. yüzyıl sonu - 6. yüzyıl başlarına aittir. Orta avluda yer alan mor renkli bir mermer plâka ve purpura renkli (bordo) mermer sunak tablasına ait levha parçası da yapının İmparatorluk himayesinde yapıldığını göstermektedir. Bazilikanın yıkılması ile ilgili önemli bir kanıtı ise adanın güney yamacında yer alan sarnıcın zemininden gelen bazilikaya ait mimari parçalar ortaya koymaktadır. Bu mimari parçalar, sarnıcın doldurulduğu tarihte bazilikanın kullanılamayacak şekilde yıkılmış olduğunu göstermektedir. İS 5. yüzyıl sonunda inşa edilen bazilika, olasılıkla İS 8. yüzyılın ilk yarısında bir depremle yıkılarak kullanılamaz hale gelmiştir.

Bazilika ile bağlantılı bir yapı grubu mezarlardır. Kuzey nefin doğusundaki alt terasta yer alan kripta bölümünde 7 adet mezar tespit edilmiştir. Erken Bizans Dönemi'nin tipik basit duvar işçiliği ile yapılan bu mezarlardan birinde sadece 8 adet kafatası bulunması ve kafatasları ile birlikte bulunan mıhlardan iki tanesinin üzerinde kemik kalıntıları yer alması burada martyr/şehit edilmiş kutsal azizlerin gömüldüğünü göstermektedir. Ancak bu azizlerin kim olduğunu ortaya koyacak bir buluntu tespit edilememiş olması bu konu ile ilgili net bir çıkarım yapmayı zorlaştırmaktadır.

Ada üzerinde yer alan konut yapılarına baktığımızda ise tamamı eğimli araziye yerleştirilmiş, kare veya genellikle dikdörtgene yakın planlı, birbirine bitişik konumda sıralanan veya birkaç mekânlı bağımsız konutlardan oluşan toplam 15 mekân tespit edilmiştir. Mekânların hemen hepsinin sarnıcı vardır. Özellikle C-2 kodlu açmada bulunan zemin döşemelerinden anlaşıldığı üzere sarnıçların tavan kaplamaları evlerin zeminlerini oluşturmaktadır. Buradan yola çıkarak ada üzerinde bulunan her konuta ait bir sarnıcın olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu sarnıçlara su taşıma esnasında ise pişmiş toprak künkler ve bu künklerin yerleştirildiği su kanalları kullanılmıştır. Ayrıca su künklerinin adanın en üst noktasındaki kuleye doğru ilerlemesi, yağmur

suyunun kulede toplandığını ve buradan ada üzerindeki sarnıçlara taksim edildiğini göstermektedir.

Odaların bazılarında tandır kalıntısına rastlanması bu mekânların mutfak olarak kullanıldığını gösterirken bu fırınlara aynı odada alt alta iki farklı tabakada da rastlanması, mutfak yerinin uzun bir süre değiştirilmeden aynı kaldığını göstermektedir.

Ortaçağ'a geldiğimizde ise Asar Adası üzerinde yalnızca sur duvarı ve kulenin kaldığını biliyoruz. Kalıntılardan anlaşıldığı üzere duvarların Komnenoslar Dönemi'nde sıklıkla kullanılan bir teknikle inşa edildiği göz önüne bulundurulduğunda Myndos sakinlerinin Ortaçağ'da Yarımada'nın daha iç bölgelerine taşındığı ve ada üzerinde yer alan kulenin gözetleme amacıyla yaklaşık İS 11. yüzyılda inşa edildiğini söylemek mümkündür.

Kazılar sonucunda tespit edilen küçük buluntular üzerinden bir genel değerlendirme yapıldığında ise mezar buluntuları haricinde her ne kadar stratigrafik bir değerlendirme yapmak mümkün olmasa da benzer örnekler ışığında analoji yapıldığında yoğunluğun İS 5. ve 7. yüzyıllar arasında olduğu görülmüştür.

Günlük kullanıma ait seramik buluntularda kaba hamurlu, yüzeyleri yanık pişirme kapları ve kırmızı astarlı, sofra servis kaplarının sırlı seramiklere oranla daha fazla sayıda olduğu görülmüştür. Kandiller üzerinden bir değerlendirme yapıldığında Küçük Asya Tipi ve Kuzey Afrika Kırmızı Astarlı kandillere çokça rastlanmış olup hamur ve form özelikleri bakımından hepsinin ithal mallar olduğu yani Myndos'un Kuzey Afrika ile arasında düzenli bir mal dolaşımının olduğunun göstergesidir.

Asar Adası küçük buluntuları içinde en dikkat çekici grubu ise liturjik objeler oluşturmaktadır. Özellikle, Hristiyanlar için kutsal olan *eulogia* törenlerinde kullanıldığı bilinen ekmek mührüne ait bir kalıbın bulunmuş olması burada standart ekme mühürleme işleminin yanı sıra bu mühürlerin üretildiğini de göstermesi açısından çok önemlidir. Bu mühür kalıbı dışından dikkate değer bir buluntu türü ise hacı pulları olmuştur. Bu pullar üzerinde ekmek mührü kalıbının da üzerinde yer alan aynı tasvir betimlenmektedir. Bu sahnenin de Luka İncili'nde geçen "Emmaus Yolunda" hikâyesi olduğu benzer örnekler aracılığı ile tespit edilmiştir. Hristiyan hacılar tarafından sıklıkla kullanılan bir obje olan ampullar da bu grup içinde yer almaktadır. Bu objeler bize Asar Adası'nın hacılar tarafından kutsal alan olarak görüldüğünü ve özellikle "Emmaus Yolunda" hikâyesinin tercih edilmesinin kutsal yolculuğa yani hac yolculuğuna işaret

ettiğini ve Hristiyan hacıların, yolculukları sırasında Asar Adası'na da uğradıklarını da göstermektedir. Ayrıca tüm bu litürjik objeler üzerinde tasvir edilen figürlerin kıyafetleri, pozisyonları, mühür kalıbındaki yazıtın karakteri ve sunumu, ampullalar üzerinde kiborium gibi mimari yapıların resmedilmesi gibi detaylardan bu objelerin İS 6. yüzyıl içerisinde değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Son olarak yukarıda da bahsedildiği gibi mezarlarda bulunan kafatasları ve kafatasına yapışmış çiviler, burada martyr yani şehit edilmiş azizlerin olduğunu da düşündürürken bu azizlerin kutsanması adına üretilen *eulogia* ekmekleri için mühür kalıbının bulunmuş olması da bu durumu doğrulaması açısından çok önemlidir.

Metal eserlere baktığımızda ise mezar buluntuları olarak takı ve süs eşyaları, kemer tokaları, altın elbise aplikleri, tintinnabula gibi buluntuların dışında kiliselerde kullanılan aydınlatma araçları ile ilgili buluntular da mevcuttur. Özellikle, bronz bir kandelabrum kaidesi, kandil askısı ve haç aksamlı zincir gibi buluntular kilise yapılarında kullanılan objeler olup Myndos buluntuları İS 5. ve 6. yüzyıllar içinde değerlendirilmiştir.

Metal eserler içinde değinilmesi gereken bir diğer önemli buluntu grubu ise terazi ağırlıklarıdır. Bu ağırlıkların üzerinde yer alan N.B. monogramları bunların sikke mukayese birimi olduklarını göstermektedir. Kalpazanlığı önlemek amaçlı olarak kullanılan bu ağırlıkların kentlerin en kutsal kilisesinde korunuyor olması, ada üzerindeki kilisenin ehemmiyetini gösteren bir başka sonuç olarak ortaya çıkmaktadır.

Asar Adası'nın beslenme aktivitelerine baktığımızda ise balıkçılık faaliyeti ve bununla ilgili tespit edilen buluntular ön plana çıkmaktadır. Adanın coğrafi konumu düşünüldüğünde burada balıkçılık yapılıyor olması sürpriz bir sonuç olmamakla beraber bronz olta uçları, kurşun ağ ve olta ağırlıkları ve pişmiş toprak ağ ağırlıkları burada balıkçılığa yoğun bir mesai harcandığını göstermesi açısından önemlidir.

Cam eserler ele alındığında ise kazılar sırasında cam cüruf, külçe ve atık malzemelerin çok sayıda bulunması kentte cam atölyeleri bulunduğu fikrini akla getirmektedir. Ancak 4 sezonluk kazı süresince ada üzerinde bir cam fırını olduğunu gösteren bir ipucuna rastlanmaması, cam imal edilen birimin anakarada olduğunu veya burada gezici cam ustalarının çalıştığı fikrini doğurmaktadır. Bu cam buluntularının büyük bir kısmı kiliseye ait pencere camları, kadeh ve kandil parçalarından oluşmakta

olup hem kontekst içindeki değerlendirme hem de benzer örneklerle yapılan karşılaştırmalar sonucunda zaman dilimi olarak İS 5. ve 7. yüzyıl aralığına verilmiştir.

Çalışma kapsamında ele alınan bir diğer buluntu grubunu ise sikkeler oluşturmaktadır. I. Constantinus'dan (İS 306-337) II. Constans'a kadar (İS 641 – 668) aralıksız sikke kullanımının olduğu tespit edilmiş ve özellikle İS 4 - 5. yüzyıllara ait Constantinopolis, Kyzikos, Nikomedia, Antiokheia darplı sikkelerdeki yoğunluk Myndos'un bir kıyı liman kenti olarak ticari aktivitesini göstermesi açısından da önemli kanıtlar sunmaktadır.

Son değerlendirilen buluntu grubunu ise taş eserler oluşturmaktadır. Bu başlık altında incelenen eserlerin hemen hepsinin Erken Bizans Dönemi'nin belirgin özelliklerini gösterdiği tespit edilmişir. Özellikle bazilikaya ait çifte sütun kaidesi, haç motifli impost başlıklar ve levha parçaları beklenen buluntular olmakla beraber bu parçalardan bazılarının sarnıçlardan birinin dolgusunda tespit edilmesi bize bazilikanın yıkıldığı tarihi vermesi açısından çok önemli bir tespit olmuştur. Adadaki yerleşim ile ilgili tarihlemeye olanak sağlayan bir diğer taş eser ise konutlardan birinin kapı girişine ters olarak yerleştirilen bir impost başlık olmuştur. Bu başlık sayesinde ise İS 8. yüzyılın ilk yarısında tahrip olduğu belirlenen bazilikanın, bu tarihten daha sonra tekrar onarılmadığı ve mimari parçalarının konutlarda devşirme malzeme olarak kullanılmış olduğu ortaya çıkmıştır. Böylece, ada üzerindeki sivil yerleşimin en erken 8. yüzyılın 2. yarısında başlamış olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Günlük kullanıma dair buluntular arasında yer alan dibek, havan, ezme taşı gibi buluntular ve İS 11.-14. yüzyıllar arasına tarihlenen Bizans sırlı seramikleri de bu görüşe dayanak sağlamaktadır.

Asar Adası'nın coğrafik koşulları buradaki yerleşimin belirli kuralları çerçevesinde oluşturulan bir kent planına bağlı olarak geliştirilmesine engel olsa da yine de kent dokusunun rastgele biçimlenmediği açıktır. Arazinin teraslanarak değerlendirilmesi, eğimli veya basamaklı sokaklar, sarnıçları bulunan küçük konutlar ve işlikler, devamlılığı korunan bir ana cadde, dinî yapıların belirli bir alanda toplanmış olması gibi veriler buranın gelişiminde belirli düzeyde kurallara uyulduğunu göstermektedir.

Myndos, Asar Adası kent dokusu ile ilgili benzer bir örneğe Yunanistan'daki Kythnos adasındaki Vryokastro antik kentinin karşısındaki Vryokastraki adlı kayalık

adacıkta rastlamaktayız[528]. Burada Erken Bizans Dönemi'ne ait 3 nefli bazilika ve erken Bizans yapılarının yanı sıra çok daha eski bir kutsal alan ve anıtsal yapıları içeren önemli buluntular tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalar, kentin geç dönemde küçüldüğünü ve kayalıktan oluşan bu adacığın Erken Bizans dönemindeki yoğun kullanımının İS 8. yüzyıla kadar devam ettiğini ve sonrasında terk edildiğini ortaya koymuştur.[529] Tıpkı Asar Adası gibi surlarla çevrili bu kentte Demeter'e adanmış bir kutsal alan vardır ve ada İÖ 10. yüzyıldan İS 6.-7. yüzyıla kadar sürekli iskân görmüştür. Yerleşimin terk edilmesi ise İS 6. veya 7. yüzyılda, sakinlerin Oria Kalesi'nin müstahkem yerleşim yerine taşınmasıyla gerçekleşir. Bir diğer ifade ile Asar Adası ve Yunanistan'daki Vryokastraki adasındaki yerleşimlerin başlangıcından bitişine kadar olan sürecin paralel gittiğini söylemek doğru olacaktır.

Tüm bu bilgiler ışığında ortaya çıkan sonuçlarla ilgili genel bir değerlendirme yapıldığında aşağıdaki verilere ulaşılmıştır;

Asar Adası'nda yürütülen kazılar neticesinde, İÖ 4. yüzyılda başlayan ve İS 13. yüzyıla kadar aralıksız devam eden ve üzerinde, kutsal mekânları, mezar alanları, evleri, sokakları, su kanalları ve sarnıçları bulunan minyatür bir kent gün ışığı ile buluşmuştur. Asar Adası üzerinde gerçekleştirilen çalışmalar genişledikçe, adadaki yerleşimin Hristiyanlığın ilk kabulünden itibaren dinî bir merkez olarak kullanıldığı görülmüştür. İS 5. yüzyıl sonu - 6. yüzyıl başlarına tarihlenen bazilika ve buraya bağlı kült alanı, kazılar sırasında bulunan liturjik objelerden de anlaşılacağı üzere hacı kafilelerinin uğradığı bir merkez olmuştur. Kentin Hristiyanlık döneminde Amyndos adı altında, Karia Eparchiası'na bağlı bir piskoposluk merkezine dönüşmesi de bu tezleri doğrulamaktadır. Ayrıca Konstantinopolis'te yapılan 6. Ekümenik Konsil'de (680/81) Myndos kentini Ioannes adında bir piskoposun temsil ettiğini gösteren kayıtlar, buradaki dinî yapının İS 7. yüzyılın sonlarında da varlığını sürdürdüğünü göstermektedir[530].

İS 7.- 9. yüzyıllar arasında yaklaşık 200 yıl süren Arap akınlarının, kentlerde güvenlik zafiyetleri ile birlikte nüfusun azalması, siyasi otoritede zayıflama ve deniz

[528] https://www.kythnos.gr/en/archaeological-sites/ (19.10.2022).
[529] https://www.archaeology.wiki/blog/2020/11/02/the-new-finds-from-excavations-at-vryokastraki/ (19.10.2022).
[530] Şahin – Tok 2012: 18.

ticaretinde yavaşlamalar gibi büyük sorunlara neden olduğu bilinmektedir[531]. Ayrıca bu akınlar ile birlikte insanlar kırsal bölgeleri terk etmiş ve daha güvenli görülen dağlık bölgelere taşınmıştır[532]. İS 7. yüzyılın başlarından sonra hac yolculuklarında da ciddi bir düşüşün yaşandığı da düşünülmektedir[533]. Kazılar sırasında elde edilen verilerden de anlaşılacağı üzere İS 6. yüzyıldan Arap akınlarının başladığı 7. yüzyıla kadar, Asar Adası'ndaki manastır kompleksinde, hem yerel halka hem de hacı kafilelerine eulogia ekmekleriyle törenler düzenleniyordu. Özellikle kara yolu değil de deniz yolu ile seyahat eden hacıların Pergamon-Ephesos-Miletos üzerinden güneye doğru giderken, Myndos'a da uğramaları olası bir güzergâh olarak değerlendirilebilir[534].

Asar Adası üzerinde İÖ 4. yüzyıldan başlayıp İS 14. yüzyıla kadar süren bir yerleşim bulunmaktadır. Hristiyanlığın kabul edilmesi ile birlikte ise adanın en üst noktasına bir bazilika inşa edilmiştir. Bu anıtsal bazilika ve manastır kompleksi İS 8. yüzyılın başlarına kadar hacı kafilelerinin uğradığı bir merkez olarak faaliyet sürmüştür. Sonrasında ise Bodrum Yarımadası'nda yoğun tahribata neden olan büyük depremde bu yapı da büyük zarara uğrayıp bir daha onarılmamış ve günümüze ulaşan kule duvarları inşa edilerek adanın tamamı koruma altına alınmıştır. İS 12.-13. yüzyıllarda ada, sadece küçük bir garnizon kalesi ile limanın savunmasını sağlıyor olmalıydı. Bu yapılaşmaya ait izler Myndoslular'ın bu dönemde artık yoksullaştığını açık bir şekilde göstermektedir[535].

Hristiyanlık ile birlikte kutsallık anlamında ada kimlik değiştirmiş; bir bazilika ve bunun etrafını çeviren müştemilatı ile yeni bir anlam kazanarak manastır görünümünü almıştır. Ada üzerinde bir manastırın bulunduğunu en iyi şekilde teras geneline yayılan su sarnıçları da göstermektedir[536]. Adanın pagan dönemde Apollon'a ait bir kült alanı, Hristiyanlığın kabulü ile birlikte ise bir manastır kompleksi olarak kullandığı anlaşılmıştır. Bu durumun bizlere göstermektedir ki dönemler değişse bile Asar Adası'nın dinî fonksiyonu değişmemiş sadece kutsallar değişmiştir. Olasılıkla bazilika bu önemin bir vurgusu olarak ada üzerindeki kutsal alanın yerine inşa edilmiş ve bir anlamda Adanın kutsallığı Hristiyanlığa inananlar tarafından da korunmuştur. Bu

[531] Vasiliev 1943: 246-247. - Ostrogorsky 1991: 86. - Foss 2002:129.
[532] Foss 1975: 721 vd. -Foss 2003: 149 vd.
[533] Foss 2002: 129.
[534] Şahin – Tok 2012: 17-18.
[535] Şahin 2011: 156.
[536] Şahin 2011: 156 vd. resim 11.

veriler ışığında, Asar Adası üzerinde yer alan mimari buluntuların büyük bir manastır kompleksine ait olduğunu söylemek doğru olacaktır. Asar Adası'nın bu dönemdeki görünümü ile ilgili 3 boyutlu bir model önerisi bu çalışmanın sonuçlarından biri olarak sunulmuştur (Görsel 206-214).

Tüm bu bilgiler bir arada değerlendirildiğinde, Asar Adası'nın pagan dönemde Apollon'a ait bir kült alanı, Hristiyanlığın kabulü ile birlikte ise bir manastır kompleksi olarak kullandığı, İS 8. yüzyılın ilk yarısında meydana gelen depremde bazilika yıkıldıktan sonra ada üzerinde sivil yaşamın bir müddet daha devam ettiği ve İS 12.-13. yüzyıllara gelindiğinde ise dışarıdan gelecek tehlikeleri kontrol ve limanın savunmasını sağlamak amaçlı küçük gözetleme kulesi ile varlığını sürdürdüğü söylenebilir.

Bu tez ile birlikte Asar Adası üzerindeki Geç Antik Çağ yerleşimi ayrıntılı olarak değerlendirilmiş, kazılar sonucunda tespit edilen her türlü buluntu grubu belgelendirilmiştir. Araştırmalarımız sonucunda Geç Antik Çağ'da Karia bölgesindeki ekonomik, sosyal ve dinî yaşam hakkında önemli bilgiler elde edilmiştir.

KATALOG

Kat. No: **1**
Kazı Envanter No: 2011-D1-A-8
Buluntu Yeri: Asar Adası, D1-A Açması, -579/-639 cm
Ölçüler: Çap: 27,4 cm, Yük.: 3,1 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda mika, az miktarda kireç.
Hamur Rengi: 5 YR 5/8 (yellowish red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/6 (red)
Tanım: Çanak ağız parçası. Dışa çekik düzleştirilmiş ağız kenarlı, dışa eğik basık küresel gövdeli çanak.

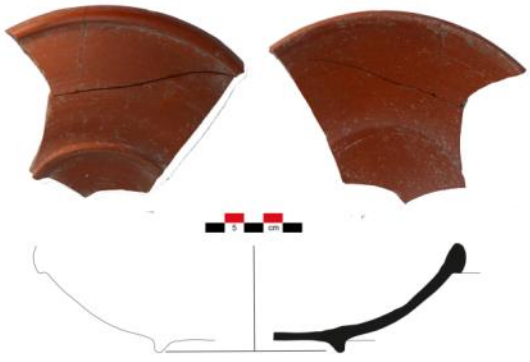
Form: Hayes Form 59B
Karşılaştırma: Waagé 1948: fig.8/ 817; Hayes 1972: 97 fig. 15/59b; Hayes 1992: 151 fig. 30/2.1; Berndt 2003: 373 lev. 3 TS 022; Tekocak 2006: 99 lev. 5/41; Başaran - Ergürer 2012: 258 kat. no. 6; Şen Yıldırım 2012: 155 şek. 2/12.
Lit.: -
Tarih: İS 4. yüzyıl ortası - 5. yüzyıl başı

Kat. No: **2**
Kazı Envanter No: 2010-C1-61
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Tandır Altı Açması
Ölçüler: Çap: 18,8 cm, Yük.: 4,6 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 4/6 (red)
Tanım: Çanak ağız parçası. Dışa katlanmış ağız kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli, yivli dudak kenarlı.

Form: Hayes Form 77
Karşılaştırma: Hayes 1972: 125 fig. 22/77.
Lit.: -
Tarih: İS 5. yüzyıl

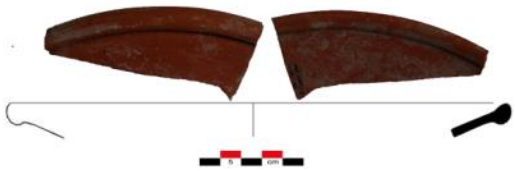
Kat. No: **3**
Kazı Envanter No: 2010-C1-98
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, -490/-520 cm
Ölçüler: Çap: 8 cm, Yük.: 4,9 cm
Katkı Maddesi: Az miktarda kuvars ve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Tabak, ağız ve kaide parçası. Dışa yuvarlatılmış ağız kenarı, keskin bir profille gövdeye bağlı. Dışa çekik sivriltilmiş kenarlı halka kaideli.

Form: Hayes Form 99B

Karşılaştırma: Waagé 1948: 50 pl. X/878a- k; Hayes 1972: 152 fig. 28/99b; Gassner 1997: 150 taf. 49/599.
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyıl ortaları

Kat. No: **4**
Kazı Envanter No: 2011-KAR5-18
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 5 Açması, -576/-592 cm
Ölçüler: Çap: 32 cm, Yük.: 2,2 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kalker, ince mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Çanak/kâse ağız parçası. Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli.

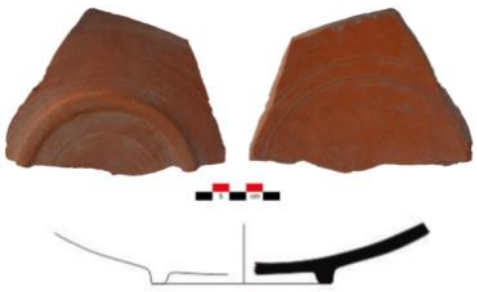
Form: Hayes Form 104B
Karşılaştırma: Waagé 1948: 47 pl. VIII / 803-805; Hayes 1972: 160-166 fig. 30 form 104; Gassner 1997: taf. 48/581; Berndt 2003: 28-29 TS 073-082; Şen Yıldırım 2012: 157 şek.3/25-26; Öztaşkın 2013: 157 kat. no. 4.
Lit.: -
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **5**
Kazı Envanter No: 2013-F5A-15
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması
Ölçüler: Çap: 35 cm, Yük.: 3,3 cm
Katkı Maddesi: Az miktarda kalker ve mika.
Hamur Rengi: 5 YR 6/8 (reddish yellow)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Çanak/kâse ağız parçası. Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli.

Form: Hayes Form 104B
Karşılaştırma: Waagé 1948: 47 pl. VIII / 803-805; Hayes 1972: 160-166 fig. 30 form 104; Gassner 1997: taf. 48/581; Berndt 2003: 28-29 TS 073-082; Şen Yıldırım 2012: 157 şek.3/25-26; Öztaşkın 2013: 157 kat. no. 4.
Lit.: -
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

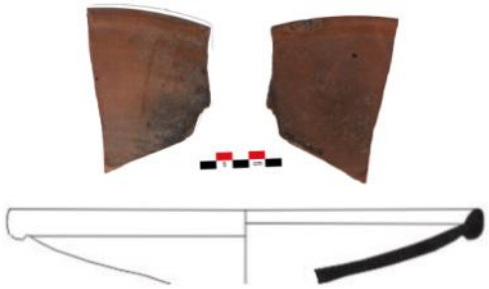
Kat. No: **6**
Kazı Envanter No: 2010-A4-GD-7
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Güneydoğu Açması, -434/-476 cm
Ölçüler: Çap: 11 cm, Yük.: 3,4 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvars, kalker ve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Tabak, kaide parçası.

Form: Hayes Form 104B

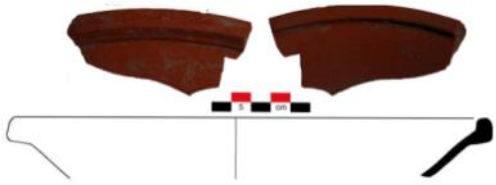
Karşılaştırma: Waagé 1948: 47 pl. VIII / 803-805; Hayes 1972: 160-166 fig. 30 form 104; Gassner 1997: taf. 48/581; Berndt 2003: 28-29 TS 073-082; Şen Yıldırım 2012: 157 şek.3/25-26; Öztaşkın 2013: 157 kat. no. 4.
Lit.: Mimaroğlu 2017: 347 lev. 8/10.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **7**
Kazı Envanter No: 2010-A4-GD-6
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Güneydoğu Açması, -334/-376 cm
Ölçüler: Çap: 26 cm, Yük.: 4,1 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kum, mika ve kuvars.
Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/6 (red)
Tanım: Tabak ağız parçası. Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli.

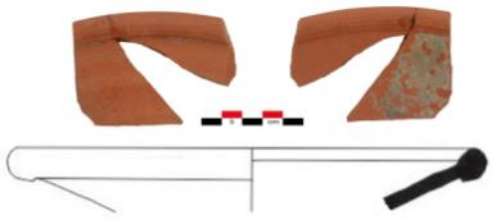
Form: Hayes Form 105
Karşılaştırma: Waagé 1948: 47 pl. VIII/802; Hayes 1972: 166-169 fig. 31 form 105; Tekocak 2006: 54 lev. 9/60-61; Sönmez 2018: 19 kat. no. 34.
Lit.: Mimaroğlu 2017: 348 lev. 8/5.
Tarih: İS geç 6. yüzyıl - 7. yüzyıl başı

Kat. No: **8**
Kazı Envanter No: 2011-KAR5-16
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 5 Açması, -576/-592 cm
Ölçüler: Çap: 27,2 cm, Yük.: 4,4 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kalker, ince mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Tabak ağız parçası. Dışa katlanmış ağız kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli, yivli dudak kenarlı, düz tabak.

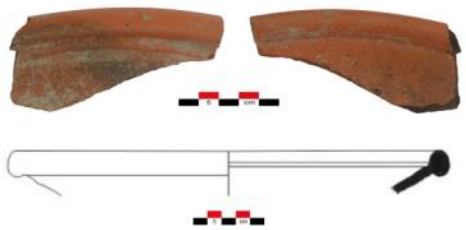
Form: Hayes Form 105
Karşılaştırma: Waagé 1948: 47 pl. VIII/802; Hayes 1972: 166-169 fig. 31 form 105; Tekocak 2006: 54 lev. 9/60-61; Sönmez 2018: 19 kat. no. 34.
Lit.: -
Tarih: İS geç 6. yüzyıl - 7. yüzyıl başı

Kat. No: **9**
Kazı Envanter No: 2009-A1-C-1
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-C Açması, -188/-195 cm
Ölçüler: Çap: 27 cm, Yük.: 2,9 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda mika, kuvars ve kalker.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)

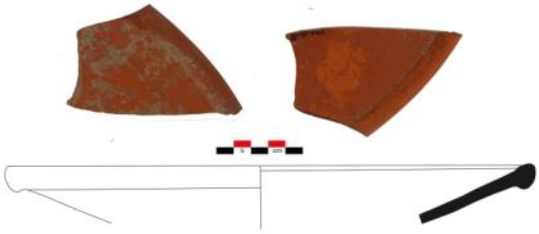

Tanım: Tabak ağız parçası. İçe ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli, düz tabak.
Form: Hayes Form 105
Karşılaştırma: Waagé 1948: 47 pl. VIII/802; Hayes 1972: 166-169 fig. 31 form 105; Tekocak 2006: 54 lev. 9/60-61; Sönmez 2018: 19 kat. no. 34.
Lit.: Mimaroğlu 2017: 348 lev. 8/6.
Tarih: İS geç 6. yüzyıl - 7. yüzyıl başı

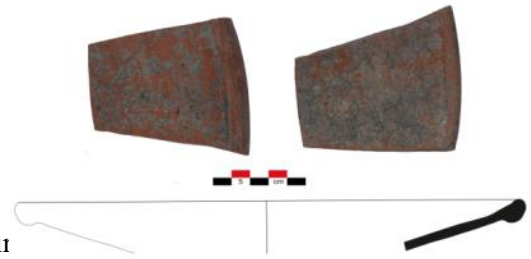
Kat. No: **10**
Kazı Envanter No: 2009-A4-KA-15
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Kule Altı Açması, -420/-430 cm
Ölçüler: Çap: 30,8 cm, Yük.: 3,4 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvarsve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/6 (light red)
Tanım: Tabak, ağız parçası.
Form: Hayes Form 105
Karşılaştırma: Waagé 1948: 47 pl. VIII/802; Hayes 1972: 166-169 fig. 31 form 105; Tekocak 2006: 54 lev. 9/60-61; Sönmez 2018: 19 kat. no. 34.
Lit.: Mimaroğlu 2017: 348 lev. 8/8.
Tarih: İS geç 6. yüzyıl - 7. yüzyıl başı

Kat. No: **11**
Kazı Envanter No: 2010-A3-KA-37
Buluntu Yeri: Asar Adası, A3 Kule Altı Açması
Ölçüler: Çap: 32,8 cm, Yük.: 3.8 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda mika, kuvars ve kalker.
Hamur Rengi: 2,5 YR 4/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Tabak ağız parçası.
Form: Hayes Form 105
Karşılaştırma: Waagé 1948: 47 pl. VIII/802; Hayes 1972: 166-169 fig. 31 form 105; Tekocak 2006: 54 lev. 9/60-61; Sönmez 2018: 19 kat. no. 34.
Lit.: -
Tarih: İS geç 6. yüzyıl - 7. yüzyıl başı

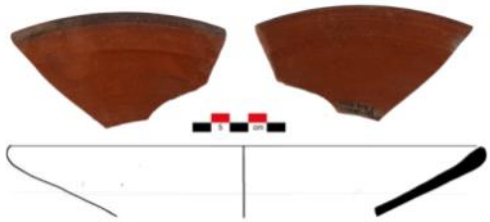

Kat. No: **12**
Kazı Envanter No: 2010-C1-4
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, -575 cm
Ölçüler: Çap: 31,4 cm, Yük.: 3,4 cm
Katkı Maddesi: Az miktarda kalker ve kuvars.
Hamur Rengi: 5 YR 5/8 (yellowish red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/6 (red)
Tanım: Tabak ağız parçası. Dışa kalınlaştı gövdeli, düz tabak.
Form: Hayes Form 105
Karşılaştırma: Waagé 1948: 47 pl. VIII/802; Hayes 1972: 166-169 fig. 31 form 105; Tekocak 2006: 54 lev. 9/60-61; Sönmez 2018: 19 kat. no. 34.

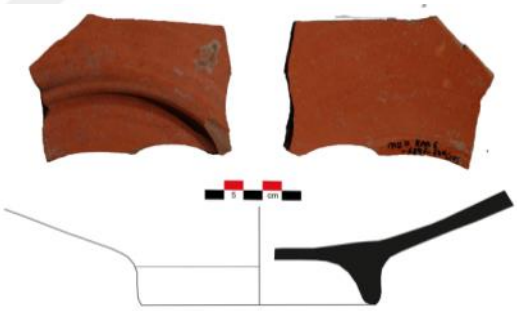
Lit.: -
Tarih: İS geç 6. yüzyıl - 7. yüzyıl başı

Kat. No: **13**
Kazı Envanter No: 2012-E4-58
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-4 Açması, -125/-172 cm
Ölçüler: Çap: 25,2 cm, Yük.: 3,7 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda mika ve kireç.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Tabak ağız parçası. Düz ağız kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli, düz tabak.

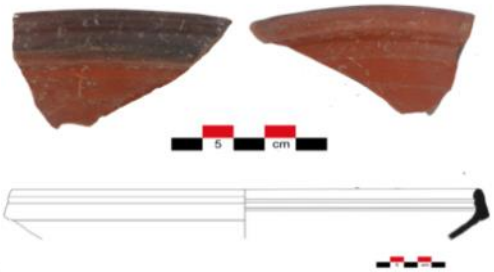
Form: Hayes Form 109
Karşılaştırma: Hayes 1972: 172 fig. 33 form 109; Sönmez 2018: 32 kat. no. 35.
Lit.: -
Tarih: İS 7. yüzyıl ortaları

Kat. No: **14**
Kazı Envanter No: 2011-KAR5-47
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 5 Açması
Ölçüler: Çap: 8 cm, Yük.: 3,4 cm
Katkı Maddesi: Az miktarda kuvars ve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Tabak kaide parçası. Yükseltilmiş halka kaideli, kavisli gövdeli, tondo zeminden yüksek.

Karşılaştırma: Hayes 1972: 325 fig. 65/1; Gassner 1997: 140- 141 taf. 44/534-536; Tekocak 2006: 57 kat. no: 64; Başaran – Ergürer 2012: 259 kat. no: 8.
Form: Hayes Form 1A
Lit.: -
Tarih: İS 5. yüzyıl

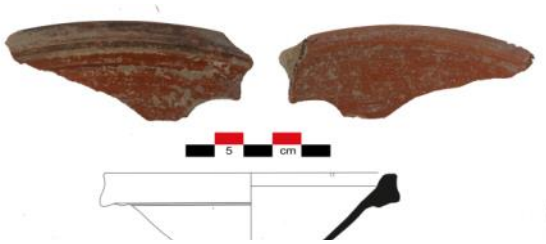
Kat. No: **15**
Kazı Envanter No: 2010-C1-10
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, -546/-563 cm
Ölçüler: Çap: 36,2 cm, Yük.: 3,6 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda mika ve kuvars.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 (red), dış ağız kenarı: 2,5 YR 4/3 (reddish Brown)
Tanım: Çanak ağız parçası. Dışa katlanmı gövdeli, sığ çanak. Dış dudak üzerinde yivli bant.

Form: Hayes Form 3F
Karşılaştırma: Hayes 1972: 333 fig. 69: 17, 19, 23, 25; Berndt 2003: 183-184, taf. 24-35/436-449; Hayes 2008: 242 fig. 40/ 1292-1293; Ergürer 2019: 266 fig. 8/7-9; Öz 2022: 313 lev.4/3-7.

Lit.: Mimaroğlu 2017: 342 lev. 5/7.
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **16**
Kazı Envanter No: 2010-A3-KA-29
Buluntu Yeri: Asar Adası, A3 Kule Altı Açması
Ölçüler: Çap: 11,4 cm, Yük.: 2,8 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda mika, kuvars ve kalker.
Hamur Rengi: 5 YR 6/8 (reddish yellow)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 4/6 (red), dış dudak kenarı: 2,5 YR 3/8 (dark reddish brown)
Tanım: Tabak ağız parçası. Dışa katlanmış ağız kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli, yivli dudak kenarlı, düz tabak.

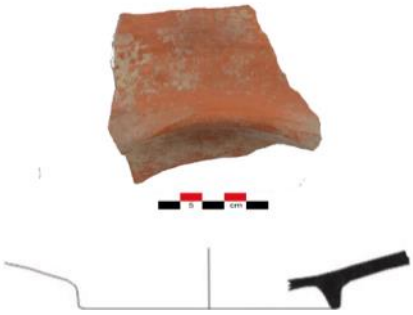
Karşılaştırma: Hayes 1972: 333 fig. 69: 17, 24, 25; Berndt 2003: 183-184, taf. 24-35/436-449; Hayes 2008: 242 fig. 40/ 1292-1293; Ergürer 2019: 266 fig. 8/7-9, 11-12; Öz 2022: 313 lev.5/3.
Form: Hayes Form 3F
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **17**
Kazı Envanter No: 2009-A4-1
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Açması, 0/-50 cm
Ölçüler: Çap: 16 cm, Yük.: 2,8 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvars, kalker ve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/6 (red)
Tanım: Tabak, kaide parçası. Sığ ve yayvan gövdeli, halka kaideli.

Form: Hayes Form 3F
Karşılaştırma: Waage 1948: 51- 54 pl. XI/C2; Hayes 1972: 333 fig. 69: 31; Gassner 1997: taf. 46/562; Berndt 2003: 183-184, taf. 24-35/436-449.
Lit.: Mimaroğlu 2017: 343 lev. 7/7.
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **18**
Kazı Envanter No: 2009-A4-KA-7
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Açması, -200/-250 cm
Ölçüler: Çap: 12 cm, Yük.: 2,9 cm
Katkı Maddesi: Az miktarda kuvars ve kalker.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/6 (red)
Tanım: Tabak, kaide parçası. Sığ ve yayvan gövdeli, halka kaideli.

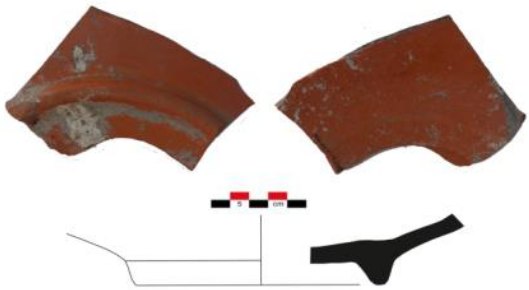
Form: Hayes Form 3F
Karşılaştırma: Waage 1948: 51- 54 pl. XI/C2; Hayes 1972: 333 fig. 69: 31; Gassner 1997: taf. 46/562; Berndt 2003: 183-184, taf. 24-35/436-449.

Lit.: Mimaroğlu 2017: 343 lev. 7/2.
Tarih: İS 6. yüzyıl

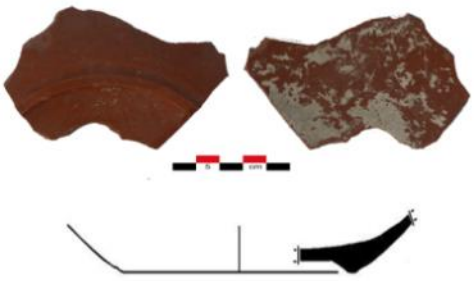
Kat. No: **19**
Kazı Envanter No: 2009-A4-KA-6
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Açması, -350/-400 cm
Ölçüler: Çap: 15,4 cm, Yük.: 3.5 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvars, kalker ve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Tabak, kaide parçası. Sığ ve yayvan gövdeli, halka kaideli.
Form: Hayes Form 3F
Karşılaştırma: Waage 1948: 51- 54 pl. XI/C2; Hayes 1972: 333 fig. 69: 31; Gassner 1997: taf. 46/562; Berndt 2003: 183-184, taf. 24-35/436-449.
Lit.: Mimaroğlu 2017: 343 lev. 7/5.
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **20**
Kazı Envanter No: 2010-C1-60
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, Yüzey
Ölçüler: Çap: 19 cm, Yük.: 3,4 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvars ve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/6 (red)
Tanım: Tabak, kaide parçası. Sığ ve yayvan gövdeli, halka kaideli.
Form: Hayes Form 3F
Karşılaştırma: Waage 1948: 51- 54 pl. XI/C2; Hayes 1972: 333 fig. 69: 31; Gassner 1997: taf. 46/562; Berndt 2003: 183-184, taf. 24-35/436-449.
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **21**
Kazı Envanter No: 2011-C1-9
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, -259/-274 cm
Ölçüler: Çap: 12 cm, Yük.: 1,5 cm
Katkı Maddesi: Az miktarda mika ve kalker.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 4/6 (red)
Tanım: Tabak kaide parçası. Sığ ve yayvan gövdeli içi oyuk halka kaideli.
Form: Hayes Form 3F
Karşılaştırma: Waage 1933: 303-304 fig. 4/236; Hayes 1972: 333 fig. 69/ 32,37,40; Berndt 2003: 93 taf. 41/TS546; Öztaşkın 2013: 161 kat no. 11
Tarih: İS 6. yüzyıl

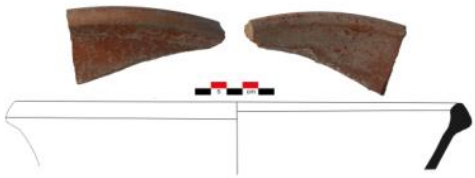

Kat. No: **22**
Kazı Envanter No: 2009-A4-13
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması
Ölçüler: Çap: 24,4 cm, Yük.: 3.8 cm
Katkı Maddesi: Az miktarda kireç.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 4/6 (red)
Tanım: Çanak ağız parçası. Dışa katlanmış ağzı kenarlı, yumru biçimli dudağın hemen altı çıkıntılı.

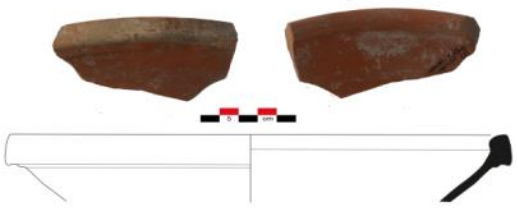
Form: Hayes Form 10A
Karşılaştırma: Waage 1948: 51- 54 pl. XI/945; Hayes 1972: 343-344 figs. 71/6; Berndt 2003: 38-39, taf. 43 15-17; Başaran – Ergürer 2012: 262 kat. no: 23-24; Öztaşkın 2013: 161 kat. no. 9; Ergürer 2019: 267 fig. 8 16-20.
Lit.: Mimaroğlu 2017: 344 lev. 5/5.
Tarih: İS 6. yüzyıl sonu -7. yüzyıl başı

Kat. No: **23**
Kazı Envanter No: 2010-A4 M11-M12 -GKA -3
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması
Ölçüler: Çap: 28 cm, Yük.: 4 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvars, az miktarda taşçık.

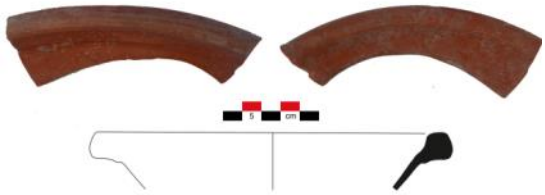
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 (light red)
Yüzey Rengi: 10R 5/6 (red)
Tanım: Çanak ağız parçası. Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli.
Form: Hayes Form 10A
Karşılaştırma: Waage 1948: 51- 54 pl. XI/945; Hayes 1972: 343-344 figs. 71/6; Berndt 2003: 38-39, taf. 43 15-17; Başaran – Ergürer 2012: 262 kat. no: 23-24; Öztaşkın 2013: 161 kat. no. 9; Ergürer 2019: 267 fig. 8 16-20.
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyıl sonu 7. yüzyıl başı

Kat. No: **24**
Kazı Envanter No: 2010-KSJ-2-1
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Altı Sondaj 2
Ölçüler: Çap: 30,6 cm, Yük.: 3,8 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kuvars, taşçık ve kalker.

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/6 (red)
Tanım: Çanak ağız parçası. Dışa kalınlaştırılmış ağzı kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli, sığ çanak.
Form: Hayes Form 10A
Karşılaştırma: Waage 1948: 51- 54 pl. XI/945; Hayes 1972: 343-344 figs. 71/6; Berndt 2003: 38-39, taf. 43 15-17; Başaran – Ergürer 2012: 262 kat. no: 23-24; Öztaşkın 2013: 161 kat. no. 9; Ergürer 2019: 267 fig. 8 16-20.
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyıl sonu 7. yüzyıl başı

Kat. No: **25**
Kazı Envanter No: 2010-C1-GB-6
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Güneybatı Açması, -490/-520 cm
Ölçüler: Çap: 19 cm, Yük.: 3 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kalker, mika ve kuvars.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Çanak ağız parçası. Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli sığ çanak.

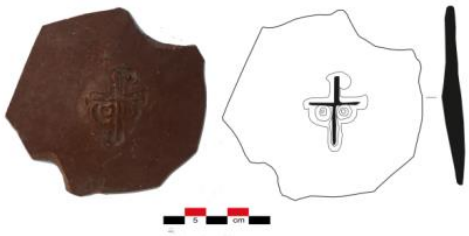
Form: Hayes Form 10A
Karşılaştırma: Waage 1948: 51- 54 pl. XI/945; Hayes 1972: 343-344 figs. 71/6; Berndt 2003: 38-39, taf. 43 15-17; Başaran – Ergürer 2012: 262 kat. no: 23-24; Öztaşkın 2013: 161 kat. no. 9; Ergürer 2019: 267 fig. 8 16-20.
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyıl sonu 7. yüzyıl başı

Kat. No: **26**
Kazı Envanter No: 2012-D2C-19
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-C Açması, -49/-64 cm
Ölçüler: Gen.: 6,6 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvars ve mika.
Hamur Rengi: 5 YR 5/3 (reddish brown)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/6 (red)
Tanım: Tabak, gövde parçası, tonda üzerinde baskı haç motifi.

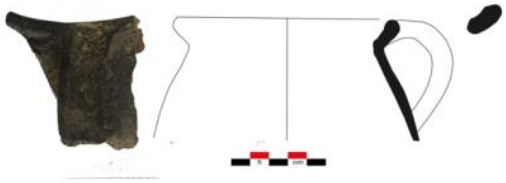
Karşılaştırma: Hayes 1972: 348-349, 368 fig. 78/69q; Hayes 1992: 106 fig. 50/11-12; Başaran - Ergürer 2012: 263 kat. no. 25; Öztaşkın 2013: lev. 2/13; Mimaroğlu 2015: fig.10.
Lit.: Mimaroğlu 2017: 345 figs. 4-5.
Tarih: İS 5.-6. yüzyıl

Kat. No: **27**
Kazı Envanter No: 2010-D2C-19
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Altı Sondaj 2
Ölçüler: Gen.: 8,8 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvars ve mika.
Hamur Rengi: 5 YR 5/4 (reddish brown)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/6 (red)
Tanım: Tabak, gövde parçası, tondo üzerinde baskı haç motifi. Haçın yatay kollarının altında iç içe daire motifleri.

Karşılaştırma: Waagé 1933: 303-304, fig. 4/239; Hayes 1972: 348-349, 368 fig. 68/j,k,m,n; Öztaşkın 2013: lev. 2/12.
Lit.: -
Tarih: İS 5.-6. yüzyıl

Kat. No: **28**
Kazı Envanter No: 2009-A5-1
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-5 Açması, Yüzey
Ölçüler: Çap: 13 cm, Yük.: 7,1 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kireç ve ince taşçık.
Hamur Rengi: 5 YR 5/6 (yellowish red)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Tencere. Dışa çekik yuvarlatılmış dudaklı, küresel gövdeli, şerit kulplar ağız kenarından gövdeye bağlanmakta.
Karşılaştırma: Crawford 1990: 33 fig. 102, 446; Berndt 2003: taf. 63 form XXXV/293; Lüdorf 2006: 93 taf. 8 T69; Öztaşkın 2013: 169 kat. no. 37-39; Ergürer 2018: 135 kat. no. 14.
Lit.: -
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **29**
Kazı Envanter No: 2009-A4- KL-3
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Açması, -190/-250 cm
Ölçüler: Çap: 18,8 cm, Yük.: 9 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kireç ve ince taşçık.
Hamur Rengi: 5 YR 3/1 (very dark gray)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Tencere. Dışa çekik yuvarlatılmış dudaklı, küresel gövdeli, şerit kulplar ağız kenarından gövdeye bağlanmakta.
Karşılaştırma: Crawford 1990: 33 fig. 102, 446; Berndt 2003: taf. 63 form XXXV/293; Lüdorf 2006: 93 taf. 8 T69; Başaran – Ergürer 2012: 265 kat. no: 31; Öztaşkın 2013: 169 kat. no. 37-39; Ergürer 2018: 135 kat. no. 14.
Lit.: Mimaroğlu 2017: 339 lev. 1/2.
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **30**
Kazı Envanter No: 2009-A4-KA-7x
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Kule Altı Açması, -330/-380 cm
Ölçüler: Çap: 22,4 cm, Yük.: 7,8 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kalker, taşçık ve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Tencere. Dışa çekik yuvarlatılmış dudaklı, küresel gövdeli, şerit kulplar ağız kenarından gövdeye bağlanmakta.
Karşılaştırma: Crawford 1990: 33 fig. 102, 446; Berndt 2003: taf. 63 form XXXV/293; Lüdorf 2006: 93 taf. 8 T69; Başaran – Ergürer 2012: 265 kat. no: 31; Öztaşkın 2013: 169 kat. no. 37-39; Ergürer 2018: 135 kat. no. 14.
Lit.: Mimaroğlu 2017: 339 lev. 1/3.
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **31**
Kazı Envanter No: 2009-A4-KA-8x
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Kule Altı Açması, -350/-400 cm
Ölçüler: Çap: 27 cm, Yük.: 10,9 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kalker, taşçık ve mika.
Hamur Rengi: 7,5 YR 3/2 (dark brown)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Tencere. Dışa çekik yuvarlatılmış dud ağız kenarından gövdeye bağlanmakta
Karşılaştırma: Crawford 1990: 33 fig. 102, 446; Berr Lüdorf 2006: 93 taf. 8 T69; Başaran Öztaşkın 2013: 169 kat. no. 37-39; Erş
Lit.: Mimaroğlu 2017: 339 lev. 1/4.
Tarih: İS 5.-7. Yüzyıl

Kat. No: **32**
Kazı Envanter No: 2011-KAR5-GA-24
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 5 Açması, -627/-640 cm
Ölçüler: Çap: 13,6 cm, Yük.: 10,5 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kireç ve ince taşçık.
Hamur Rengi: 5 YR 4/4 (reddish brown)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Tencere. Dışa çekik yuvarlatılmış dudaklı, küresel gövdeli, şerit kulplar ağız kenarından gövdeye bağlanmakta.
Karşılaştırma: Crawford 1990: 33 fig. 102, 446; Berr Lüdorf 2006: 93 taf. 8 T69; Başaran Öztaşkın 2013: 169 kat. no. 37-39; Erş
Lit.: -
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **33**
Kazı Envanter No: 2012-TA-E2KB-89
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-2 Açması
Ölçüler: Ağız Çapı: 18 cm, Yük.: 19,1 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kireç, taşçık ve mika.
Hamur Rengi: 7,5 YR 4/1 (dark gray)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Tencere. Dışa çekik yuvarlatılmış dudaklı, küresel gövdeli, şerit kulplar ağız kenarından gövdeye bağlanmakta.
Karşılaştırma: Crawford 1990: 33 fig. 102, 446; Berndt 2003: taf. 63 form XXXV/293; Lüdorf 2006: 93 taf. 8 T69; Başaran – Ergürer 2012: 265 kat. no: 31; Öztaşkın 2013:

	169 kat. no. 37-39; Ergürer 2018: 135 kat. no. 14.
Lit.:	Mimaroğlu 2016: 349 lev. 1/5.
Tarih:	İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No:	**34**
Kazı Envanter No:	2013-F5A-101
Buluntu Yeri:	Asar Adası, F5-A Açması, -116/ -135 cm
Ölçüler:	Çap: 15,4 cm, Yük.: 15,2 cm
Katkı Maddesi:	Orta miktarda kireç ve taşçık.
Hamur Rengi:	10 YR 6/3 (pale brown)
Yüzey Rengi:	-
Tanım:	Tencere. Dışa çekik yuvarlatılmış dudaklı, küresel gövdeli, şerit kulplar ağız kenarından gövdeye bağlanmakta.
Karşılaştırma:	Crawford 1990: 33 fig. 102, 446; Berndt 2003: taf. 63 form XXXV/293; Lüdorf 2006: 93 taf. 8 T69; Başaran – Ergürer 2012: 265 kat. no: 31; Öztaşkın 2013: 169 kat. no. 37-39; Ergürer 2018: 135 kat. no. 14.
Lit.:	-
Tarih:	İS 5.-7. yüzyıl

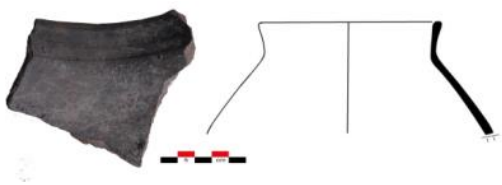

Kat. No:	**35**
Kazı Envanter No:	2010-A4-M10-GD-1
Buluntu Yeri:	Asar Adası, A-4 Açması, M10, Güneydoğu, -500/-528 cm
Ölçüler:	Çap: 12,5 cm, Yük.: 3,6 cm
Katkı Maddesi:	Yoğun miktarda kireç ve ince taşçık.
Hamur Rengi:	7,5 YR 4/1 (dark gray)
Yüzey Rengi:	-
Tanım:	Tencere. Dışa çekik yuvarlatılmış dudaklı, küresel gövdeli.
Karşılaştırma:	Crawford 1990: fig. 158; Fırat 2011: 311 lev. 29/355; Başaran – Ergürer 2012: 266 kat. no: 37.

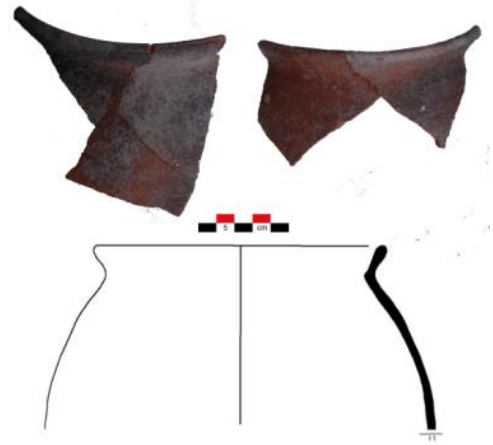
Lit.:	Mimaroğlu 2017: 339 lev. 2/2.
Tarih:	İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No:	**36**
Kazı Envanter No:	2013-F5A-96
Buluntu Yeri:	Asar Adası, F5-A KA Açması
Ölçüler:	Çap: 13,2 cm, Yük.: 8,2 cm
Katkı Maddesi:	Orta miktarda kalker ve mika.
Hamur Rengi:	5 YR 6/4 (light reddish brown)
Yüzey Rengi:	-

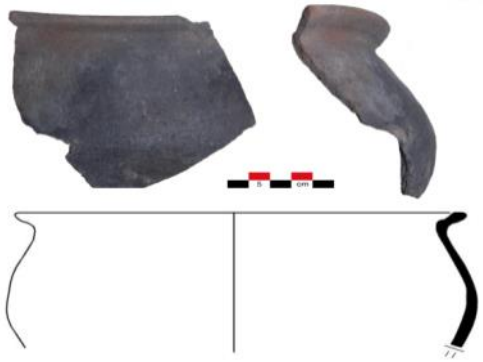

Tanım: Tencere. Dışa çekik yuvarlatılmış dudaklı, küresel gövdeli.
Karşılaştırma: Crawford 1990: fig. 158; Fırat 2011: 311 lev. 29/355; Başaran – Ergürer 2012: 266 kat. no: 37.
Lit.:
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **37**
Kazı Envanter No: 2013-F5A-85
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması, -147/-161 cm
Ölçüler: Çap: 16 cm, Yük.: 9,9 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kireç ve ince taşçık.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Tencere. Dışa çekik yuvarlatılmış dudaklı, küresel gövdeli.
Karşılaştırma: Crawford 1990: fig. 158; Doğer 2007: 102 pl.VIII/d; Fırat 2011: 252 lev. 29/185; Başaran – Ergürer 2012: 266 kat. no: 37; Öztaşkın 2013: 169 kat. no. 36.
Lit.:
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **38**
Kazı Envanter No: 2013-F5A-95
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması
Ölçüler: Çap: 23 cm, Yük.: 8,5 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kireç ve ince taşçık.
Hamur Rengi: 10 YR 4/1 (dark gray)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Tencere. Dışa çekik yuvarlatılmış dudaklı, küresel gövdeli.
Karşılaştırma: Tekocak 2010: 830 fig. 3/21-24; Öztaşkın 2013: 168 kat. no. 32; Ergürer 2018: 133 kat. no. 5.
Lit.:
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **39**
Kazı Envanter No: 2013-F5A-83
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A KA Açması, -135/-172 cm
Ölçüler: Çap: 17,2 cm, Yük.: 8,8 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kalker ve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red), 7,5 YR 6/6 (reddish yellow), 2,5Y 2,5/1 (black)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Tencere. Dışa çekik kalınlaştırılmış ağ

Karşılaştırma: Tekocak 2010: 830 fig. 3/29; Öztaşkın 2013: 169 kat. no. 37-38; 2018: 134 kat. no. 11.
Lit.:
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **40**
Kazı Envanter No: 2010-A4-M11K-M1-M2D-1
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 M11 Kuzey, M1 M2 Doğu Açması, -339/-462 cm
Ölçüler: Çap: 19 cm, Yük.: 1,7 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvars, kalker ve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 (light red)
Yüzey Rengi: Yanık
Tanım: Tencere, ağız ve ikiz kulp parçası, dışa çekik yuvarlatılmış dudaklı.
Karşılaştırma: Öztaşkın 2013: 236 kat. no. 361.
Lit.: Mimaroğlu 2016: 340 lev. 3/4
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

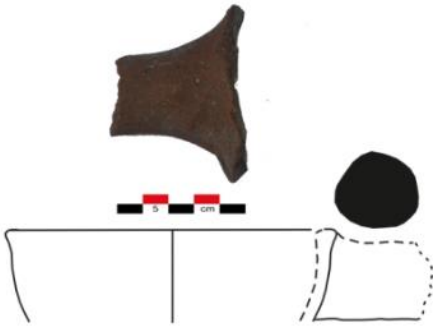
Kat. No: **41**
Kazı Envanter No: 2010-A4-M11K-M1-M2D-8
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 M11 Kuzey, M1 M2 Doğu Açması, -520/-525 cm
Ölçüler: Çap: 17,4 cm, Yük.: 2,6 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kuvars, kalker ve mika.
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/2 (brown)
Yüzey Rengi: Yanık
Tanım: Tencere, ağız ve kulp parçası, dışa çekik yuvarlatılmış dudaklı.
Karşılaştırma: Öztaşkın 2013: 236 kat. no. 361.
Lit.: Mimaroğlu 2016: 340 lev. 3/5
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **42**
Kazı Envanter No: 2010-A4-M11K-M1-M2D-4
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 M11 Kuzey, M1 M2 Doğu Açması
Ölçüler: Çap: 45,6 cm, Yük.: 3 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kuvars, kalker ve mika.
Hamur Rengi: 5 YR 5/4 (reddish brown)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Tava, ağız ve kulp başı parçası.
Karşılaştırma: Williams 1989: 70 fig. 38/414; Crawford 1990: fig. 536; Degeest 2000: 149 Res. 157; Korkut 2007: 439 res.4/4-6; Özdemir 2009: 58 lev. 24, kat. no.228, 232; Fırıncı 2010: 41 kat. no. 132-136.
Lit.: -
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **43**
Kazı Envanter No: 2011-KAR8-10
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 8 Açması, -510/-555 cm
Ölçüler: Çap: 12,2 cm, Yük.: 3 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kuvars, taşçık ve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: 10 YR 4/6 (dark yellowish brown)
Tanım: Tava, ağız ve kulp başı parçası.
Karşılaştırma: Williams 1989: 70 fig. 38/414; Crawford 1990: fig. 536; Degeest 2000: 149 Res. 157; Korkut 2007: 439 res.4/4-6; Özdemir 2009: 58 lev. 24, kat. no.228, 232; Fırıncı 2010: 41 kat. no. 132-136.
Lit.: -
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

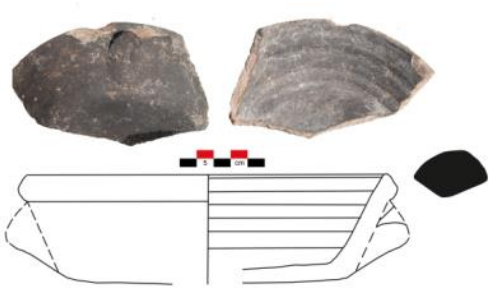
Kat. No: **44**
Kazı Envanter No: 2013-F5A-88
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A KA Açması, -135/-172 cm
Ölçüler: Çap: 14,8 cm, Yük.: 3.3 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda mika.
Hamur Rengi: 2,5 Y 3/1 (very dark gray)
Yüzey Rengi: iç: 2,5Y 5/8 (light olive brown)
Tanım: Tava, ağız ve kulp parçası.
Karşılaştırma: Williams 1989: 70 fig. 38/414; Crawford 1990: fig. 536; Degeest 2000: 149 Res. 157; Korkut 2007: 439 res.4/4-6; Özdemir 2009: 58 lev. 24, kat. no.228, 232; Fırıncı 2010: 41 kat. no. 132-136.
Lit.: -
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **45**
Kazı Envanter No: 2011-KAR3-108
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 3 Açması, -494 cm
Ölçüler: Çap: 14,2 cm, Yük.: 4,2 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda mika, kalker ve kuvars.
Hamur Rengi: 7,5 YR 4/1 (dark gray)
Yüzey Rengi: iç: 2,5Y 5/8 (light olive brown)
Tanım: Tava, ağız ve kulp parçası.
Karşılaştırma: Williams 1989: 70 fig. 38/414; Crawf
149 Res. 157; Korkut 2007: 439 res.4/4-6; Özdemir 2009: 58 lev. 24, kat. no.228, 232; Fırıncı 2010: 41 kat. no. 132-136.
Lit.: -
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **46**
Kazı Envanter No: 2011-D1A-70
Buluntu Yeri: Asar Adası, D1-A Açması, -579/-639 cm
Ölçüler: Çap: 16,6 cm, Yük.: 5 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda mika, orta miktarda kalker.
Hamur Rengi: 5 YR 3/3 (dark reddish brown)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Tava, ağız ve kulp parçası.
Karşılaştırma: Williams 1989: 70 fig. 38/414; Crawford 1990: fig. 536; Degeest 2000: 149 Res. 157; Korkut 2007: 439 res.4/4-6; Özdemir 2009: 58 lev. 24, kat. no.228, 232; Fırıncı 2010: 41 kat. no. 132-136.
Lit.: -
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **47**
Kazı Envanter No: 2010-C1-14
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması
Ölçüler: Çap: 9 cm, Yük.: 18 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvars, kalker ve mika.
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/3 (dark gray), 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: .
Tanım: Testi. Küresel gövdeli, ibrikli, şerit kulplu. Kırık kırığa 11 parçadan oluşmakta.
Karşılaştırma: Hayes 1968: 206 no. 26; Hayes 1992: 59 fig.21/1; Crawford 1990: fig. 423.
Lit.: -
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **48**
Kazı Envanter No: 2012-F4-54
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması, -258 cm
Ölçüler: Çap: 10,6 cm, Yük.: 14,3 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kalker ve mika.
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4 (red)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Testi. Düz tabanlı, küresel gövdeli, daralan ağız formlu.
Karşılaştırma: Hayes 1992: 55-56 fig.21/16, fig. 46/149; Öztaşkın 2013: 359 lev. 29/348; Yardımcı 2015: 158 kat. no. 61.
Lit.: Mimaroğlu 2017: lev.3/6.
Tarih: İS 11.-12. yüzyıl

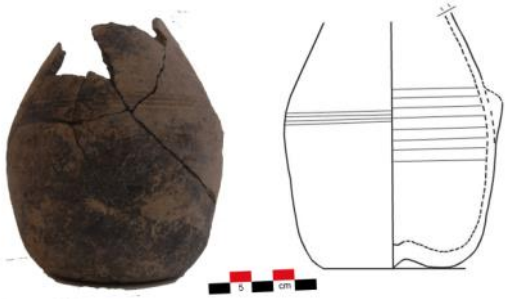
Kat. No: **49**
Kazı Envanter No: 2011-D1A-33
Buluntu Yeri: Asar Adası, D1-A Açması, -529 cm
Ölçüler: Çap: 4,5 cm, Yük.: 2,5 cm

Katkı Maddesi: Az miktarda kuvars ve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Testi, dip parçası. Dar ve düz dipli.
Karşılaştırma: Hayes 1992: 55-56 fig.21/16, fig.46/146; Fırat 2011: 19 lev.28/30; Yardımcı 2015: 152 kat. no. 26.
Lit.: -
Tarih: İS 11.-12. yüzyıl

-

Kat. No: **50**
Kazı Envanter No: 2013-F5A-100
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması
Ölçüler: Çap: 7,6 cm, Yük.: 14 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kum ve kalker.
Hamur Rengi: 5 YR 3/1 (very dark gray)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Testi, gövde ve dip parçaları. Ağza doğru daralan formlu, düz kaideli, gövde ortasından başlayan tek kulplu izi mevcut.
Karşılaştırma: Hayes 1992: 55-56 fig.21/16; Öztaşkın 2013: 359 lev. 29/348; Yardımcı 2015: 158 kat. no. 61.
Lit.: -
Tarih: İS 11.-12. yüzyıl

Kat. No: **51**
Kazı Envanter No: 2011-KAR5-GA-25
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 5 Açması, -627/-640 cm
Ölçüler: Gen.: 12 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvars ve kalker.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6 (red)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Emzikli testi parçası, emziğin hemen altında ve karın üzerinde kırmızı boya ile yapılmış yaprak motifleri.
Karşılaştırma: Türe 2014: 69 kat. no. 9; Yılmazyaşar – Demirel Gökalp 2021: 1029 şek.16.
Lit.: -
Tarih: İS 13.-14. yüzyıl

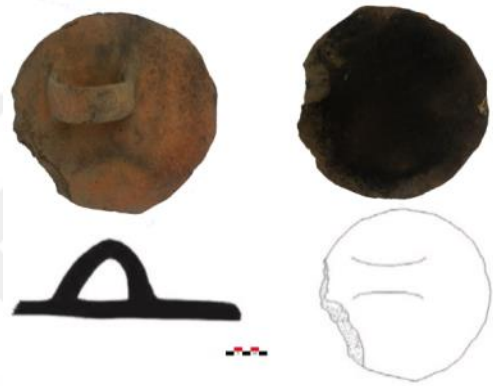

Kat. No: **52**
Kazı Envanter No: 2009-A4-KA-11
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Kule Altı Açması, 350/-400 cm
Ölçüler: Çap: 15,2 cm, Kulp Çapı: 4,2 cm Yük.: 3.8 cm

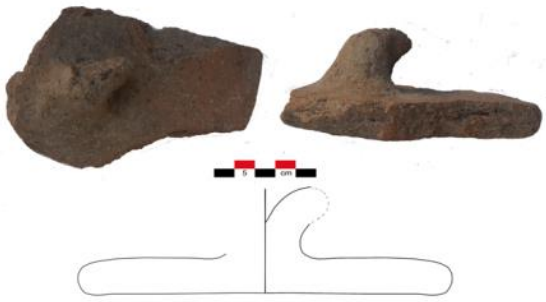

Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvars, kalker ve mika.
Hamur Rengi: 5 YR 4/3 (reddish brown)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Pişirme kabına ait halka tutamaklı, düz gövdeli kapak parçası.
Karşılaştırma: Crawford 1990: fig. 295; Degeest 2000: 143-144, 256 res.142-144; Özdemir 2009: 82 kat. no. 344-346;
Lit.: Mimaroğlu 2017: 341-342 lev. 4/8.
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

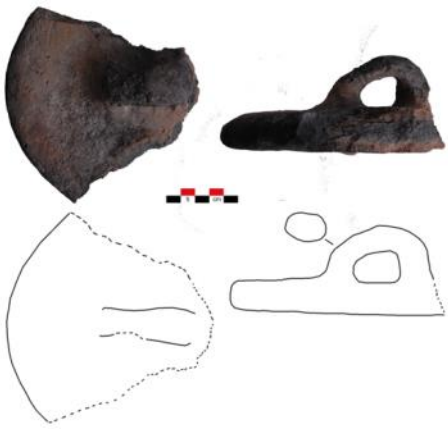
Kat. No: **53**
Kazı Envanter No: 2009-A4-10
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Açması
Ölçüler: Çap: 21 cm, Kulp Yük.: 6 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kuvars, kalker ve mika.
Hamur Rengi: 5 YR 3/2 (dark reddish brown)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Pişirme kabına ait tutamaklı, düz gövdeli kapak parçası.
Karşılaştırma: Özdemir 2009: 82 kat. no. 344.
Lit.: Mimaroğlu 2017: 341-342 lev. 4/4.
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **54**
Kazı Envanter No: 2010-A4-M1-5
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Açması, M1
Ölçüler: Çap: 16 cm, Yük.: 5,3 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kuvars, taşçık ve mika.
Hamur Rengi: 5 YR 4/4 (reddish brown)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Pişirme kabına ait tutamaklı, düz gövdeli kapak parçası.
Karşılaştırma: Özdemir 2009: 82 kat. no. 340.
Lit.: -
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **55**
Kazı Envanter No: 2013-F5A-94
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması, -88/-96 cm
Ölçüler: Çap: 17 cm, Yük.: 6 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda taşçık ve kuvars, az miktarda şamot.
Hamur Rengi: 10 YR 5/1 (gray)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Pişirme kabına ait düz gövdeli kapak parçası.

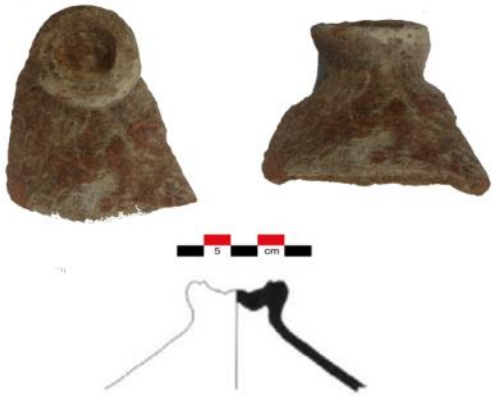
Karşılaştırma: Özdemir 2009: 82 kat. no. 344.
Lit.: -
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **56**
Kazı Envanter No: 2009-A4-14
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması
Ölçüler: Çap: 3,2 cm, Yük.: 3,6 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda küçük taşçık ve kuvars.
Hamur Rengi: 2,5 YR 3/6 (dark red)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Pişirme kabına ait konik tutamaklı kapak parçası. Gövde eğimli aşağıya iniyor.

Karşılaştırma: Crawford 1990: fig. 294; Özdemir 2009: 82 kat. no. 326-327; Ergürer 2018: 137 lev.4/42.
Lit.: Mimaroğlu 2017: 341-342 lev. 4/6.
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **57**
Kazı Envanter No: 2009-A4-KA-8
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Kule Altı Açması, 200/-250 cm
Ölçüler: Kulp Çapı: 4,2 cm Yük.: 4,9 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvars, kalker, taşçık ve mika.
Hamur Rengi: 5 YR 5/6 (red), 7,5 YR 6/2 (pinkish gray)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Pişirme kabına ait konik tutamaklı kapak parçası. Gövde dik aşağıya iniyor.

Karşılaştırma: Crawford 1990: fig. 293; Hayes 1192: 50 fig.19/9-10; Yeşilova 2007: 147 kat. no.232; Fırat 2011: 111 lev. 67/165;
Lit.: Mimaroğlu 2017: 341-342 lev. 4/5.
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **58**
Kazı Envanter No: 2009-A5-15
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-5 Açması, Sarnıç 2, -505/-520 cm
Ölçüler: Çap: 5,2 cm, Yük.: 4,8 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kalker ve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6 (light red)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Pişirme kabına ait tutamaklı kapak parçası.

Karşılaştırma: Hayes 1992: fig. 50/7-8; Tekocak 2006: 88 lev.61/310-311; Özdemir 2009: 82 kat. no. 348.
Lit.: -
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **59**
Kazı Envanter No: 2010-A3-KA-DT-1
Buluntu Yeri: Asar Adası, A3 Kule Altı Açması
Ölçüler: Çap: 18 cm, Yük.: 5,9 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kalker, kuvars ve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 4/8 (red)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Pişirme kabına ait tutamaklı, düz gö rastgele damga delikler.
Karşılaştırma: Özdemir 2009: 82 kat. no. 344; Öztaşk
Lit.: Mimaroğlu 2017: 341-342 lev. 4/2.
Tarih: İS 11.-13. yüzyıl

Kat. No: **60**
Kazı Envanter No: 2009-A4-KA-6x
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Kule Altı Açması, - 256/-342 cm
Ölçüler: Çap: 12,6, yük.: 4,7 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kuvars, kalker ve mika.
Hamur Rengi: 5 YR 5/6 (yellowish red)
Yüzey Rengi:
Tanım: Pişirme kabına ait tutamaklı, düz gövdeli kapak parçası. Üst yüzeyde rastgele damga delikler.

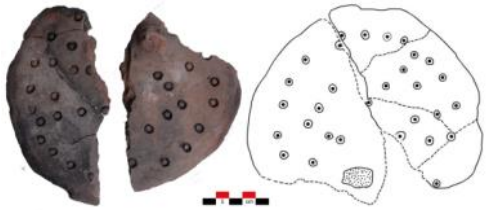
Karşılaştırma: Özdemir 2009: 82 kat. no. 344; Öztaşkın 2013: 235 lev. 29/352-353.
Lit.: Mimaroğlu 2017: 341-342 lev. 4/2.
Tarih: İS 11.-13. yüzyıl

Kat. No: **61**
Kazı Envanter No: 2011-D1A-61
Buluntu Yeri: Asar Adası, D1-A Açması, - 378/-443 cm
Ölçüler: Çap: 25 cm, kal.: 2,1 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kuvars, kalker ve mika.
Hamur Rengi: **7,**5 YR 3/1 (very dark gray)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Pişirme kabına ait, düz gövdeli kapak parçası.

Karşılaştırma: Özdemir 2009: 82 kat. no. 344; Öztaşkın 2013: 235 lev. 29/352-353.
Lit.: -
Tarih: İS 11.-13. yüzyıl

Kat. No: **62**
Kazı Envanter No: 2013-F5A-99
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması, -116/-135 cm
Ölçüler: Çap: 19 cm, Yük.: 3,6 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvars, kum ve mika.
Hamur Rengi: 5 YR 6/6 (reddish yellow)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Pişirme kabına ait düz gövdeli kapak parçası. Üst yüzeyde rastgele damga delikler.

Karşılaştırma: Özdemir 2009: 82 kat. no. 344; Öztaşkın 2013: 235 lev. 29/352-353.
Lit.: -
Tarih: İS 11.-13. yüzyıl

Kat. No: **63**
Kazı Envanter No: 2009-A3B-2
Buluntu Yeri: Asar Adası, A3-B Açması, -20/-40 cm
Ölçüler: Çap: 8 cm, Yük.: 4,2 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kuvars, taşçık ve mika.
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6 (red)
Yüzey Rengi: İç sır: 10Y 5GY 5/4 (light olive green)
Tanım: Çukur kâse ağız, gövde, kaide parçaları, kırık kırığa üç parça. Yarı küresel gövdeli, dışa çekik ağızlı, halka kaideli.

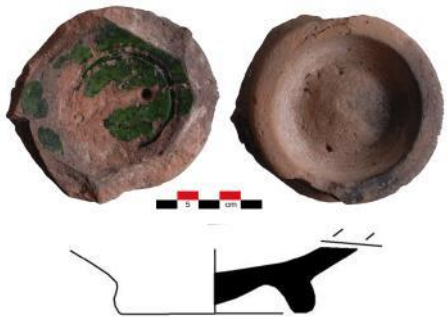
Karşılaştırma: Yılmaz 2015: 768 kat. no. 2/1, 2/2; Diri Apaydın 2022: 70 tablo 1.
Lit.: -
Tarih: İS 13. yüzyılın ikinci yarısı - 14. yüzyıl

Kat. No: **64**
Kazı Envanter No: 2010-K2
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Açması, Mezar 11 Kuzey, Mezar 1 Mezar 2 Doğu, -394 cm
Ölçüler: Çap: 7,8 cm, Yük.: 10 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda iri kuvars ve kalker, az miktarda kum
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Yüzey Rengi: İç sır: 10Y 5GY 5/4 (light olive green)

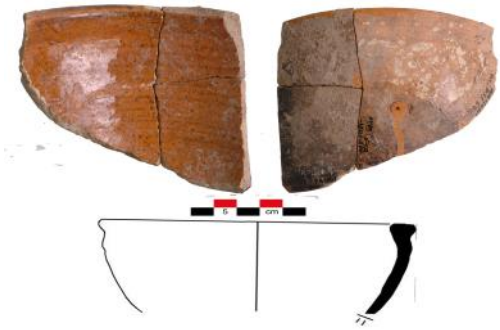

Tanım: Çukur kâse ağız, gövde, kaide parçaları. Yarı küresel gövdeli, dışa çekik ağızlı, halka kaideli.
Karşılaştırma: Türe 2014: 81 kat. no. 28; Burlot – Waksman 2021: 166 şek.4; Diri Apaydın 2022: 70 tablo 1.
Lit.: -
Tarih: İS 13. yüzyılın ikinci yarısı - 14. yüzyıl

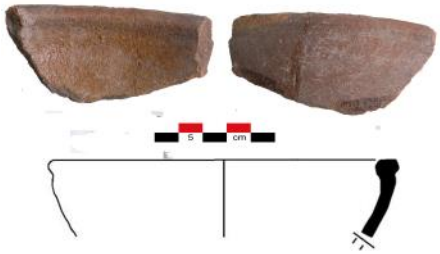
Kat. No: **65**
Kazı Envanter No: 2012-E2-3
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-2 Açması, 0/-25 cm
Ölçüler: Çap: 9 cm, Yük.: 3,1 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kuvars, taşçık ve mika.
Hamur Rengi: 5 YR 5/4 (reddish brown)
Yüzey Rengi: İç sır: 10Y 5GY 5/4 (light olive green)
Tanım: Çukur kâse, kaide parçası, halka kaideli.
Karşılaştırma: Yılmaz 2015: 768 kat. no. 2/1, 2/2; Öztaşkın 2017: 177 pl.7/4; Doğer – Canko 2019: 118 fig.III/4-5; Diri Apaydın 2022: 70 tablo 1.
Lit.: -
Tarih: İS 13. yüzyılın ikinci yarısı - 14. yüzyıl

Kat. No: **66**
Kazı Envanter No: 2013-F5A-20
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması, -120/-200 cm
Ölçüler: Çap: 16 cm, Yük.: 6,4 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda kuvars ve mika.
Hamur Rengi: 10 YR 7/16 (yellow)
Yüzey Rengi: İç sır: 7.5 YR 4/6 (yellow)
Tanım: Kâse ağız parçası. Düzleştirilmiş ağız kenarlı, dışa eğik basık küresel gövdeli kâse.
Karşılaştırma: Türe 2014: 81 kat. no. 25; Doğer – Armağan 2020: 85 tablo 8; Diri Apaydın 2022: 70 tablo 1/1.
Lit.: -
Tarih: İS 13. yüzyılın ikinci yarısı - 14. yüzyıl

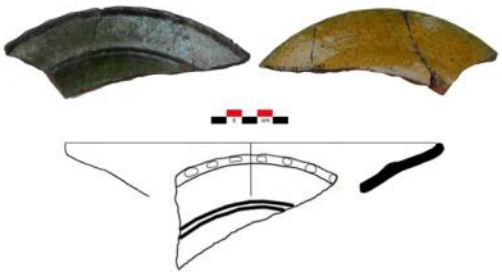

Kat. No: **67**
Kazı Envanter No: 2013-F5A-21
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması, -120/-200 cm
Ölçüler: Çap: 15,4 cm, Yük.: 4 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kuvars, kalker ve mika.

Hamur Rengi: 2,5 Y 3/1 (very dark gray)
Yüzey Rengi: İç sır: 10 YR 4/6 (dark yellowish brown)
Tanım: Kâse ağız parçası. Düzleştirilmiş ağız kenarlı, dışa eğik basık küresel gövdeli kâse.
Karşılaştırma: Doğer – Armağan 2020: 85 tablo 8; Diri Apaydın 2022: 70 tablo 1/1.
Lit.: -
Tarih: İS 13. yüzyılın ikinci yarısı - 14. Yüzyıl

Kat. No: **68**
Kazı Envanter No: 2012-D2A-45
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-A Açması, -182/-197 cm
Ölçüler: Çap: 22,8 cm, Yük.: cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda kuvars ve mika.
Hamur Rengi:
Yüzey Rengi: Sır: 10Y 5GY 4/4 (olive), dış sır: 5Y 7/8 (yellow)
Tanım: Tabak ağız parçası. Yayvan gövdeli, dışa çekik, dilimli ağız kenarlı.
Karşılaştırma: Türe 2014: 138 kat. no. 23-24; Doğer – Armağan 2020: 78 tablo 2/6; Diri Apaydın 2022: 76 tablo 7.
Lit.: -
Tarih: İS 14. yüzyıl

Kat. No: **69**
Kazı Envanter No: 2009/17
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-C Açması, -250 cm
Ölçüler: Uz.: 9,8 cm, Gen.: 7,4 cm, Yük.: 3 cm
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Kandil. Ü.Y. : Diskusun etrafı, dil motifleri ile çevrili. A.Y. : Ortada iç içe geçmiş konsantrik dairelerin önünde ve arkasında V biçiminde çift çizgilerle yapılmış motifler.
Form: Ephesos Tip III-1
Karşılaştırma: Miltner 1937: Typus IV, taf.IX/1635-1657, taf.XIV/336; Perlzweig 1961: pl. 46/2927; Bailey 1988: Q3198; Ladstätter 2008: 149-150 taf.333/K321; Öztaşkın 2013: 235 lev. 7/68; Akyüz 2019: 180-181 Lev.10/189.
Lit.: Mimaroğlu 2016: 166 kat. no. 1.
Tarih: İS 6. yüzyılın ikinci yarısı - 7. yüzyıl başı

Kat. No: **70**
Kazı Envanter No: 2009/19
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-D Açması, Yüzey
Ölçüler: Uz.: 9,6 cm, Gen.: 7,3 cm, Yük.: 3 cm
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Kandil. Ü.Y. : Diskusun etrafı, dil motifleri ile çevrili. A.Y. : Ortada iç içe geçmiş konsantrik dairelerin önünde ve arkasında V biçiminde çift çizgilerle yapılmış motifler.

Form: Ephesos Tip III-1
Karşılaştırma: Miltner 1937: Typus IV, taf.IX/1635-1657, taf.XIV/336; Perlzweig 1961: pl. 46/2927; Bailey 1988: Q3198; Ladstätter 2008: 149-150 taf.333/K321; Öztaşkın 2013: 235 lev. 7/68; Akyüz 2019: 180-181 Lev.10/189.
Lit.: Mimaroğlu 2016: 166 kat. no. 2.
Tarih: İS 6. yüzyılın ikinci yarısı - 7. yüzyıl başı

Kat. No: **71**
Kazı Envanter No: 2012/E2-69
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-2 Açması, -27/-97 cm
Ölçüler: Uz.: 8 cm, Gen.: 7 cm
Hamur Rengi: 5 YR 7/6 (reddish yellow)
Tanım: Kandil, üst gövde parçası. Ü.Y. : Diskusun etrafı, dil motifleri ile çevrili.

Form: Ephesos Tip III-1
Karşılaştırma: Miltner 1937: Typus IV, taf.IX/1635-1657, taf.XIV/336, 336; Perlzweig 1961: pl. 46/2927; Bailey 1988: Q3198; Ladstätter 2008: 149-150 taf.332/K309; Öztaşkın 2013: 235 lev. 7/68; Akyüz 2019: 180-181 Lev.10/189.
Lit.: Mimaroğlu 2016: 166 kat. no. 3.
Tarih: İS 6. yüzyılın ikinci yarısı - 7. yüzyıl başı

Kat. No: **72**
Kazı Envanter No: 2009/14
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M4, -240 cm
Ölçüler: Uz.: 9,3 cm, Gen.: 6,9 cm, Yük.: 2 cm
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Kandil. Ü.Y.: Diskusun etrafında bir çember halinde şua bezemesi, hemen etrafında, omuz üzerinde sarmaşık dallar. A.Y.: Kandilin kulp yönünde 2 düzgün şerit, ağza doğru olan kısmında ise her

	iki yana açılan V biçimli düzgün şeritler.
Form:	Brooner Tip XXIX-3, Ephesos Tip III-2
Karşılaştırma:	Brooner 1930: 114 pl.XX/1420; Miltner 1937: taf.X/1885-1886; Bailey 1988: 392 pl. 113/Q3202-3203; Ladstätter 2008: 150 taf.334/K324. Öztaşkın 2013: 235 lev. 7/69
Lit.:	Gürdal 2012: 18-19 kat. no. 29.
Tarih:	İS 550-650

Kat. No:	**73**
Kazı Envanter No:	2009/81
Buluntu Yeri:	Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M7
Ölçüler:	Uz.: 9,8 cm, Gen.: 7,5 cm, Yük.: 3,7 cm
Hamur Rengi:	2,5 YR 5/8 (red)
Tanım:	Kandil. Ü.Y.: Diskus etrafındaki griz içinde omuz üzerinde iç içe geçmiş konsantrik daireler. Burun kenarında çifter çizgi. A.Y.: Bezemesiz.
Form:	Brooner Type XXIX-3, Ephesos Tip III-3
Karşılaştırma:	Miltner 1937: taf.X/1878; Menzel 1969: 99 abb.81/3; Bailey 1988: 392 pl. 114/Q3207; Ladstätter 2008: 150 taf.334/K327-328;
Lit.:	Gürdal 2012: 18-19 kat. no. 29.
Tarih:	İS 550-650

Kat. No:	**74**
Kazı Envanter No:	2010/KN19
Buluntu Yeri:	Asar Adası, C-1 Açması, -575 cm
Ölçüler:	Uz.: 9,1 cm, Gen.: 7,4 cm, Yük.: 2,3 cm
Hamur Rengi:	2,5 YR 5/8 (red)
Tanım:	Kandil. Ü.Y.: Diskus etrafındaki griz içinde omuz üzerinde iç içe geçmiş konsantrik daireler. A.Y.: Bezemesiz.
Form:	Brooner Type XXIX-3, Ephesos Tip III-3
Karşılaştırma:	Miltner 1937: taf.X/1878; Menzel 1969: 99 abb.81/3; Bailey 1988: 392 pl. 114/Q3207; Ladstätter 2008: 150 taf.334/K327-328;
Lit.:	Mimaroğlu 2016: 167 kat. no. 8.
Tarih:	İS 550-650

Kat. No:	**75**
Kazı Envanter No:	2013/H2-45
Buluntu Yeri:	Asar Adası, H-2 Açması, -177/-194 cm
Ölçüler:	Uz.: 9,2 cm, Gen.: 7,2 cm, Yük.: 2,5 cm
Katkı Maddesi:	Orta miktarda mika ve kalker
Hamur Rengi:	10 YR 5/6 (yellowish brown)

Tanım: Kandil. Ü.Y.: Diskus etrafındaki griz içinde omuz üzerinde iç içe geçmiş konsantrik daireler. A.Y.: Bezemesiz.
Form: Brooner Tip XXIX-3, Ephesos Tip III-3
Karşılaştırma: Miltner 1937: taf.X/1878; Bailey 1988: 392 pl. 114/Q3207; Ladstätter 2008: 150 taf.334/K327-328;
Lit.: Mimaroğlu 2016: 167 kat. no. 7.
Tarih: İS 550-650

Kat. No: **76**
Kazı Envanter No: 2009/15
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M5, -250 cm
Ölçüler: Uz.: 9,3 cm, Gen.: 7,3 cm, Yük.: 2,2 cm
Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6 (red)
Tanım: Kandil. Ü.Y. : Diskus bezemesiz, omuz üzeri tamamen nokta bezeme ile kaplı, diskusun önünde ve her iki yanında iç içe ikişer daireler. A.Y.: Halka kaide içinde palmet motifi, kaideden ağız kısmına doğru yanlara doğru açılan iki şerit ve kulp kısmına doğru iki yaprak motifi.

Form: Brooner Type XXIX-3, Ephesos Tip III-4
Karşılaştırma: Brooner 1930: 115 pl.XX/1422; Miltner 1937: Typus XIII taf.I/216; Bailey 1988: 385 92 pl. 109/Q3152; Ladstätter 2008: 150 taf.334/K330; Bournias 2014: 791 pl.4/25 (naxos).
Lit.: Gürdal 2012: 18-19 kat. no. 29.
Tarih: İS 500-600

Kat. No: **77**
Kazı Envanter No: 2009/16
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M4, -205 cm
Ölçüler: Uz.: 8,6 cm, Gen.: 6,2 cm, Yük.: 2,5 cm
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4 ()
Tanım: Kandil. Ü.Y.: Diskusun etrafında çember biçiminde noktalardan şerit. Yan yüzlerde kabartma halinde nokta bezemeler. A.Y.: Kandilin kulp yönünde birleşen 2 düzgün şerit.

Form: Brooner Type XXIX-3
Karşılaştırma: Brooner 1930: 114 pl.XX/1422; Miltner 1937: Typus III taf.IV/575; Menzel 1969: 99 abb.81/11; Bailey 1988: 385 pl. 109/Q3157.
Lit.: Gürdal 2012: 18-19 kat. no. 29.
Tarih: İS 500-600

Kat. No: **78**
Kazı Envanter No: 2010/KN35
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, Su kanalı
Ölçüler: Uz.: 8,1 cm, Gen.: 7,4 cm, Yük.: 3,7 cm
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4 ()
Tanım: Kandil. Ü.Y.: Diskus etrafında, omuz üzerinde iç içe geçmiş ikili örgü motifi. A.Y.: Ortada iç içe dairelerin ortasında palmet, dairelerin önünde ve arkasında V biçiminde çift çizgilerle yapılmış motifler, kenarlarda nokta bezek şeklinde üzüm salkımı.

Form: Brooner Tip XXIX-3 - Ephesos Tip IV-3
Karşılaştırma: Brooner 1930: 114 pl.XX/1421; Miltner 1937: Typus IV, taf.X/1885; Menzel 1969: 99 abb.81/1; Bailey 1988: 392 Q3202-3203; Ladstätter 2008: 151 taf.335/K336; Bournias 2014: 791 pl.4/26 (naxos).
Lit.: Mimaroğlu 2016: 166-167 kat. no. 5.
Tarih: İS 6. yüzyılın ikinci yarısı - 7. yüzyıl başı

Kat. No: **79**
Kazı Envanter No: 2013/KN3
Buluntu Yeri: Asar Adası, H-2 Açması, -247/-262 cm
Ölçüler: Uz.: 9,4 cm, Gen.: 6,2 cm, Yük.: 4 cm
Katkı Maddesi: Yoğun miktarda mika ve kalker
Hamur Rengi: 10 YR 6/4 (light yellowish brown)
Tanım: Kandil. Ü.Y.: Diskus etrafında, omuz üzerinde iç içe geçmiş ikili örgü motifi. A.Y.: Ortada iç içe dairelerin ortasında palmet, dairelerin önünde ve arkasında V biçiminde çift çizgilerle yapılmış motifler.

Form: Brooner Tip XXIX-3 - Ephesos Tip IV-3
Karşılaştırma: Brooner 1930: 114 pl.XX/1421; Miltner 1937: Typus IV, taf.X/1885; Menzel 1969: 99 abb.81/1; Bailey 1988: 392 Q3202-3203; Ladstätter 2008: 151 taf.335/K336; Bournias 2014: 791 pl.4/26 (naxos).
Lit.: Mimaroğlu 2016: 166-167 kat. no. 4.
Tarih: İS 6. yüzyılın ikinci yarısı - 7. yüzyıl başı

Kat. No: **80**
Kazı Envanter No: 2012/KN1
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey
Ölçüler: Uz.: 9,8 cm, Gen.: 7,3 cm, Yük.: 3,1 cm
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4 ()
Tanım: Kandil. Kandil. Ü.Y.: Diskus etrafında, omuz üzerinde iç içe geçmiş ikili örgü motifi (aşınmış). A.Y.: Ortada iç içe daire. Diğer motifler aşınmış.
Form: Brooner Tip XXIX-3 - Ephesos Tip IV-3
Karşılaştırma: Brooner 1930: 114 pl.XX/1421; Miltner 1937: Typus IV, taf.X/1885; Menzel 1969: 99 abb.81/1; Bailey 1988: 392 Q3202; Ladstätter 2008: 151 taf.335/K336; Bournias 2014: 791 pl.4/26 (naxos).
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyılın ikinci yarısı - 7. yüzyıl başı

Kat. No: **81**
Kazı Envanter No: 2012/E4/63
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-4 Açması, -182 cm
Ölçüler: Uz.: 8,9 cm, Gen.: 6 cm, Yük.: 3,1 cm
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6
Tanım: Kandil. Küçük tutamaklı, oval gövdeli, yüzeyi tamamen yanık ve aşınmış, bezeme anlaşılamıyor.
Form:
Karşılaştırma: Hayes 1992: pl.18/10.
Lit.: Mimaroğlu 2016: 167 kat. no. 13.
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **82**
Kazı Envanter No: 2009/72
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M7, -389 cm
Ölçüler: Uz.: 9,3 cm, Gen.: 6 cm, Yük.: 2,7 cm
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Kandil. Ü.Y. : Diskus çift sıra çember ile çevrili, arada nokta bezemeler. Diskus ve burun V formlu kanal ile bağlanmış. Omuz üzeri kısa dil motifleriyle çevrelenmiş. A.Y. : Bezemesiz.
Form: Brooner Tip XXIX-3
Karşılaştırma: Bailey 1988: 417 pl. 124/Q3328
Lit.: Gürdal 2012: 18-19 kat. no. 29.
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **83**
Kazı Envanter No: 2009/73
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M7, -389 cm
Ölçüler: Uz.: 8,9 cm, Gen.: 6 cm, Yük.: 2,4 cm
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Kandil. Ü.Y. : Diskus çift sıra çember ile çevrili, arada nokta bezemeler. Diskus ve burun V formlu kanal ile bağlanmış. Omuz üzeri kısa dil motifleriyle çevrelenmiş. A.Y. : Bezemesiz.
Form: Brooner Tip XXIX-3
Karşılaştırma: Bailey 1988: 417 pl. 124/Q3328
Lit.: Gürdal 2012: 18-19 kat. no. 29.
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **84**
Kazı Envanter No: 2009/82
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M7
Ölçüler: Uz.: 9,8 cm, Gen.: 5,8 cm, Yük.: 4,2 cm
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Kandil. Ü.Y. : Diskus çift sıra çember ile çevrili, arada nokta bezemeler. Diskus ve burun V formlu kanal ile bağlanmış. Omuz üzeri dil motifleriyle çevrelenmiş. A.Y. : Bezemesiz.
Form: Brooner Tip XXIX-3
Karşılaştırma: Bailey 1988: 417 pl. 124/Q3328
Lit.: Gürdal 2012: 18-19 kat. no. 29.
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **85**
Kazı Envanter No: 2011/KN27
Buluntu Yeri: Asar Adası, D1-A Açması, -639 cm
Ölçüler: Uz.: 8,6 cm, Gen.: 6,5 cm, Yük.: 3,5 cm
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/8 ()
Tanım: Kandil. Palmet kulplu. Ü.Y.: Kulp ve diskusun etrafı dil motifleri ile bezeli. A.Y. : Bezemesiz.
Form: Brooner Tip XXIX-3, Ephesos Tip II-1
Karşılaştırma: Miltner 1937: Typus V taf.V/957; Bailey 1988: 392 pl. 114/Q3208; Poulou-Papadimitriou 1986: fig. 25-26; Öztürk 2003: 114-116 lev. 14a-c; Ladstätter 2008: 148 taf.332/K308; Metin 2012: 231 res.15; Bournias 2014: 791 pl.4/27.

Lit.: Mimaroğlu 2016: 167 kat. no. 12.
Tarih: İS 6.- 7. yüzyıl

Kat. No: **86**
Kazı Envanter No: 2012/E4-50
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-4 Açması, -224/-234 cm
Ölçüler: Uz.: 5,2 cm, Gen.: 3,7 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda mika.
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4 (light brown)
Tanım: Kandil kulp parçası. Palmet kulp.
Form: Brooner Tip XXIX-3, Ephesos Tip II-1
Karşılaştırma: Miltner 1937: Typus V taf.V/957; Bailey 1988: 392 pl. 114/Q3208; Poulou-Papadimitriou 1986: fig. 25-26; Öztürk 2003: 114-116 lev. 14a-c; Ladstätter 2008: 148 taf.332/K308; Metin 2012: 231 res.15; Bournias 2014: 791 pl.4/27.

Lit.: -
Tarih: İS 6.- 7. yüzyıl

Kat. No: **87**
Kazı Envanter No: 2010/KN
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, -563/-578 cm
Ölçüler: Uz.: 6,4 cm, Gen.: 5 cm
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 ()
Tanım: Kandil, kulp kısmı korunmuş. Oval formlu kulp yaprak motifi ile bezeli.
Form: Ephesos Tip III-II
Karşılaştırma: Miltner 1937: Typus V taf.V/960; Bailey 1988: pl.115/Q3235-3236; Menzel 1969: 67 abb.54/12; Dağlı 2008: lev. 52 şek. 214.a-b, lev.LX şek. 482.

Lit.: Mimaroğlu 2016: 167 kat. no. 11.
Tarih: İS 6.- 7. yüzyıl

Kat. No: **88**
Kazı Envanter No: 2012/E5-1
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-5 Açması, 0/-58 cm
Ölçüler: Uz.: 5,5 cm, Gen.: 5,6 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda mika
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 (light red)
Yüzey Rengi: -
Tanım: Kandil, kulp kısmı korunmuş. Oval formlu kulp yaprak motifi ile bezeli.
Form: Ephesos Tip III-II
Karşılaştırma: Miltner 1937: Typus V taf.V/960; Bailey 1988: pl.115/Q3235-3236; Menzel 1969: 67 abb.54/12; Dağlı 2008: lev. 52 şek. 214.a-b, lev.LX şek. 482.

Lit.: -
Tarih: İS 6.- 7. yüzyıl

Kat. No: **89**
Kazı Envanter No: 2009/18
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-5 Açması, Yüzey
Ölçüler: Uz.: 12,6 cm, Gen.: 7,7 cm, Yük.: 3,7 cm
Katkı Maddesi: Az miktarda mika ve kalker
Hamur Rengi: 5 YR 6/8 (reddish yellow)
Tanım: Çift doldurma delikli kandil. Ü.Y.: Diskus bölümünde balık motifi ve tutamağın sol tarafından ağız kısmına doğru bordür şeklinde yerleştirilmiş sırasıyla daire, dört yapraklı rozet, kalp ve üç tane dairenin içinde çok yapraklı rozet motifleri. Sağ taraftaki bordür tasarımında ise sırasıyla kalp, daire içine yerleştirilmiş çok yapraklı rozet, dört yapraklı rozet ve dairesel bezeme. A.Y.: Bezemesiz, düz.

Form: Brooner Tip XXXI, Hayes Tip II
Karşılaştırma: Broneer 1930: 118-119 pl. XXII; Perlzweig 1961: pl. 10/323-338; Menzel 1969: 91-92 abb.77/4; Hayes 1972: 311 pl.XXI/a; Ennabli 1976: 156 pl.XXXVIII/719;
Lit.: Mimaroğlu 2016: 168 kat. no. 14.
Tarih: İS 6. yüzyılın ilk yarısı

Kat. No: **90**
Kazı Envanter No: 2011/C1-43
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, -294/-322 cm
Ölçüler: Uz.: 12,6 cm, Gen.: 7,7 cm, Yük.: 3,7 cm
Katkı Maddesi: Az miktarda mika ve kalker
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6 (red)
Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Kandil parçası. Ü.Y.: Bordür şeklinde yerleştirilmiş rozet ve bitkisel motifler.

Form: Brooner Tip XXXI, Hayes Tip II
Karşılaştırma: Broneer 1930: 118-119 pl. XXII; Perlzweig 1961: pl. 10/323-338; Menzel 1969: 91-92 abb.77/4; Hayes 1972: 311 pl.XXI/a; Ennabli 1976: 156 pl.XXXVIII/719;
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyılın ilk yarısı

Kat. No: **91**
Kazı Envanter No: 2012/D2C-16
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-C Açması, -44/-49 cm
Ölçüler: Uz.: 9,8 cm, Gen.: 5,1 cm, Yük.: 1,1 cm
Katkı Maddesi: Az miktarda mika ve kil
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 (red)
Tanım: Kandil üst gövde parçası. Ü.Y.: Diskus üzerinde malta haçının üst ve yan kolları korunmuş, diskusun etrafına bir ters bir düz kalp motifleri sıralanmış.

Form: Brooner Tip XXXI, Hayes Tip II-A
Karşılaştırma: Menzel 1969: 92 abb.77/9; Poulou-Papadimitriou 1986: 608 fig.51; Caminneci 2015: 482 fig. 12.
Lit.: Mimaroğlu 2016: 168 kat. no. 15.
Tarih: İS 6. yüzyılın sonu 7. yüzyılın başı

Kat. No: **92**
Kazı Envanter No: 2012/E2-64
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-2 Açması, Kesit
Ölçüler: Uz.: 5,2 cm, Gen.: 4,9 cm
Katkı Maddesi: Az miktarda mika ve kil
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 (red)
Tanım: Kandil kulp parçası. Ü.Y.: diskusun etrafına bir ters bir düz kalp motifleri sıralanmış.

Form: Brooner Tip XXXI, Hayes Tip II-A
Karşılaştırma: Menzel 1969: 92 abb.77/9; Poulou-Papadimitriou 1986: 608 fig.51; Caminneci 2015: 482 fig. 12.
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyılın sonu 7. yüzyılın başı

Kat. No: **93**
Kazı Envanter No: 2013/F5A-68
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A GA Açması, -80/-88 cm
Ölçüler: Uz.: 6,5 cm, Gen.: 3,2 cm
Katkı Maddesi: Orta miktarda mika ve kalker
Hamur Rengi: 5 YR 5/4 (reddish brown)
Tanım: Kandil üst gövde parçası. Diskus üzerinde malta haçının yan kolunun küçük bir kısmı korunmuş, Diskusun etrafına bir ters bir düz kalp motifleri sıralanmış.

Form: Brooner Tip XXXI, Hayes Tip II-A
Karşılaştırma: Menzel 1969: 92 abb.77/9; Poulou-Papadimitriou 1986: 608 fig.51; Caminneci 2015: 482 fig. 12.
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyılın sonu 7. yüzyılın başı

Kat. No: **94**
Kazı Envanter No: MY13-F5A-22
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması, -116/-135 cm
Ölçüler: Çap: 6,1 cm, Kal.:1,6 cm
Ağırlık: 60,50 gr
Hamur Rengi: 5 YR 7/8 (reddish yellow)
Tanım: Ortasında 2,2 cm çapında deliği bulunan halka formlu tezgâh ağırlığı.
Karşılaştırma: Davidson 1952: pl.139/2922.
Lit.:
Tarih: İS 5.-6. yüzyıl

Kat. No: **95**
Kazı Envanter No: MY13-F5A-23
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması, -116/-135 cm
Ölçüler: Çap: 7,3 cm, Kal.:2,1 cm
Ağırlık: 60,50 gr
Hamur Rengi: 2,5 YR 7/8 (light red)
Tanım: Ortasında 2,5 cm çapında deliği bulunan halka formlu tezgâh ağırlığı.
Karşılaştırma: Davidson 1952: pl.139/2922.
Lit.:
Tarih: İS 5.-6. yüzyıl

Kat. No: **96**
Kazı Envanter No: MY13-F5A-24
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması, -116/-135 cm
Ölçüler: Çap: 7,7 cm, Kal.:2,1 cm
Ağırlık: 60,50 gr
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 (light red)
Tanım: Ortasında 2,1 cm çapında deliği bulunan halka formlu tezgâh ağırlığı.
Karşılaştırma: Davidson 1952: pl.139/2922.
Lit.:
Tarih: İS 5.-6. yüzyıl

Kat. No: **97**
Kazı Envanter No: MY13-F5A-25
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması, -116/-135 cm
Ölçüler: Çap: 8 cm, Kal.:2,3 cm
Ağırlık: 60,50 gr
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 (light red)
Tanım: Ortasında 2,1 cm çapında deliği bulunan halka formlu tezgâh ağırlığı.
Karşılaştırma: Davidson 1952: pl.139/2922.
Lit.:
Tarih: İS 5.-6. yüzyıl

Kat. No: **98**
Kazı Envanter No: MY13-A30
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5A – GA Açması, -96 cm
Ölçüler: Çap: 6,3 cm, Kal.: 1,5 cm, Ağırlık: 60,50 gr
Hamur Rengi:
Tanım: Ekmek Mührü. Yuvarlak formlu, arka yüz bombeli. Ö.Y.: Ortada, cepheden verilmiş, yan yana ayakta duran giyimli 3 erkek figür. Başlarının üzerinde haleli ve ortadaki diğerlerine göre daha uzun boylu. Figürlerin etrafında ise, "ΕΥΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩ ΛΑΒΕΤΕ" yazısı. A.Y.: Bezemesiz.
Karşılaştırma: Petridis 2012: 84 fig.3
Lit.: Şahin - Tok 2012: 11-12.
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **99**
Kazı Envanter No: MY13-A24
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması
Ölçüler: Çap: 3,6 cm, Kal.: 1 cm, Ağırlık: 10,84 gr
Hamur Rengi: 7,5 YR 4/4 (brown)
Tanım: Hacı pulu. Yuvarlak formlu, arka yüz bombeli. Ö.Y.: Ortada, cepheden verilmiş, yan yana ayakta duran giyimli 3 erkek figür. Başlarının üzerinde hale bulunmakta. A.Y.: Bezemesiz.
Karşılaştırma: Rahmani 1993: 112 fig.7 Token E.
Lit.: Şahin - Tok 2012: 13-14.
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **100**
Kazı Envanter No: MY13-A28
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A GA Açması, -96/-110 cm
Ölçüler: Çap: 3 cm, Kal.: 1 cm, Ağırlık: 5,72 gr
Hamur Rengi: 7,5 YR 4/4 (brown)
Tanım: Hacı pulu. Üst kısmı kırık. Yuvarlak formlu, arka yüz bombeli. Ö.Y.: Ortada, cepheden verilmiş, yan yana ayakta duran giyimli 3 erkek figür. Başlarının üzerinde hale bulunmakta. A.Y.: Bezemesiz.

Karşılaştırma: Rahmani 1993: 112 fig.7 Token E.
Lit.: Şahin - Tok 2012: 13-14.
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **101**
Kazı Envanter No: MY11-A116
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 8 Açması, -593/-610 cm
Ölçüler: Çap: 3,8 cm, Kal.: 0,9 cm, Ağırlık: 12,32 gr
Hamur Rengi:
Tanım: Hacı pulu. Yuvarlak formlu, arka yüz bombeli. Ö.Y.: Ortada, cepheden verilmiş, yan yana ayakta duran giyimli 3 erkek figür. Başlarının üzerinde hale bulunmakta. A.Y.: Bezemesiz.

Karşılaştırma: Rahmani 1993: 112 fig.7 Token E.
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **102**
Kazı Envanter No: 2009
Buluntu Yeri: Asar Adası, A3-D Açması, -90 cm
Ölçüler: Korunan Yük.: 6,7 cm, Gen.: 5,2 cm Kal.: 2,2 cm
Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6 (red)
Tanım: Hacı Şişesi (Ampulla). Ağız ve boyun kısmı kırık, yüzeyde yer yer aşınmalar. Oval matara formlu, kısa boylu, omuz kısmında her iki yanda birer ip delikli. Her iki yüzünde kabartma olarak işlenmiş mimari betimleme. Bir yüzünde, kaideli ve başlıklı iki burgu yivli sütunun üzerinde bir kemer ve bu iki sütunun arasında ortada silindir formlu, alt ve üstü profilli bir altar ve altarın üzerinde de bir haç. Diğer yüzünde ise yine kaideli ve başlıklı iki burgu yivli sütunun ortasında basamaklı, içeri açılan çift kanatlı kapı.

Karşılaştırma: Vikan 1982: 26 figs. 20a-b; Dinç – Dede 2003: res. 21; Aydın 2013a: 447 fig.5 kat.no.4; Öztaşkın 2013: 179 kat.no.62; Şimşek – Duman 2017: 5 vd.
Lit.: -
Tarih: İS 5. – 7. yüzyıl

Kat. No: **103**
Kazı Envanter No: 2011
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, -249/-301 cm
Ölçüler: Korunan Yük.: 4,6 cm, Gen.: 4,9 cm Kal.: 2,8 cm
Hamur Rengi: 5 YR 6/6 (reddish yellow)
Tanım: Hacı Şişesi (Ampulla). Gövdenin ortasından itibaren alt kısmı eksik, boynun hemen altında kırık. Oval matara formlu, kısa boylu, omuz kısmında her iki yanda birer ip delikli. Her iki yüzünde kabartma olarak işlenmiş mimari betimleme. Bir yüzünde, kaideli ve başlıklı iki burgu yivli sütunun üzerinde bir kemer ve bu iki sütunun arasında ortada silindir formlu, alt ve üstü profilli bir altar ve altarın üzerinde de bir haç. Diğer yüzünde ise yine kaideli ve başlıklı iki burgu yivli sütunun ortasında basamaklı, içeri açılan çift kanatlı kapı.
Karşılaştırma: Vikan 1982: 26 figs. 20a-b; Dinç – Dede 2003: res. 21; Aydın 2013a: 447 fig.5 kat.no.4; Öztaşkın 2013: 179 kat.no.62; Şimşek – Duman 2017: 5 vd.
Lit.: -
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

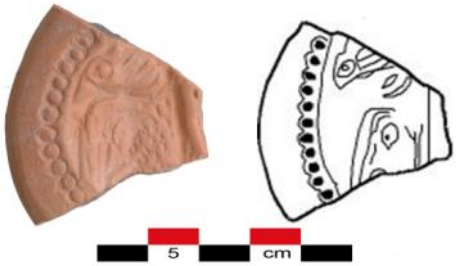
Kat. No: **104**
Kazı Envanter No: 2009/77
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-B Açması, -140 cm
Ölçüler: Yük.: 3 cm, Gen.: 2,5 cm
Tanım: Hacı Şişesi (Ampulla). Ağız kısmı kırık, yüzeyi aşınmış. Oval matara formlu, kısa boylu, omuz kısmında her iki yanda birer ip delikli.
Karşılaştırma: -
Lit.: -
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **105**
Kazı Envanter No: 2012-K2
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması, Sarnıç içi, -120/-189 cm
Ölçüler: Korunan Yük.: 2,5 cm, Korunan Gen.: 1,6 cm, Kal.: 1,1 cm
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6 (reddish yellow)
Tanım: Hacı Şişesi (Ampulla). Gövdenin yarısı eksik. Yuvarlak matara formlu, kısa boylu, omuz kısmında bir taraftaki ip deliğinin izi mevcut. Her iki yüzünde nokta bezekli bir çember içinde haç betimi.
Karşılaştırma: Gassner 1997: taf. 56, 89/7129; Öztaşkın 2013: 179 kat.no.64; Köroğlu 2015: 162 kat. no.7-10; Şimşek – Duman 2017: figs.24-28; Ersoy 2018: 96 res.4; Özüdoğru 2018: 40 fig.38
Lit.: -
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **106**
Kazı Envanter No: 2013-F5A-47
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması, -131/-187 cm
Ölçüler: Korunan Yük.: 4 cm, Korunan Gen.: 4,2 cm
Hamur Rengi: 5 YR 6/6 (reddish yellow)
Tanım: Hacı Şişesi (Ampulla) parçası. Gövdenin bir bölümü korunmuş. Yuvarlak matara formlu, nokta bezekli bir çember içinde kartal betimi.
Karşılaştırma: Aydın 2015: 498 fig.3 kat.no.3.
Lit.: -
Tarih: İS 5.- 7. yüzyıl

Kat. No: **107**
Kazı Envanter No: MY10-A115
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, -575 cm
Ölçüler: Çap.: 6,1 cm, Yük.: 10,1 cm
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/4 (brown)
Tanım: Tütsü kabı.
Karşılaştırma: -
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **108**
Kazı Envanter No: MY13-F5A-78
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, -575 cm
Ölçüler: Çap.: 5,5 cm, Yük.: 9,5 cm
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 (light red)
Tanım: Tütsü kabı. Kenarlarda ufak kırıklar.
Karşılaştırma: -
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **109**
Kazı Envanter No: MY10-A178
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, -413 cm
Ölçüler: Çap: 55,5 cm, Korunan Yük.: 6,6 cm
Hamur Rengi: **7,**5 YR 5/4 (brown)
Tanım: Tütsü kabı. Kulp kısmı kırık ve eksik.
Karşılaştırma: -
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **110**
Kazı Envanter No: MY11-KAR5-30
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 5 Açması
Ölçüler: Çap.: 5,8 cm
Hamur Rengi: 5 YR 6/1 (gray)
Tanım: Tütsü kabı parçası. Kulp kısmı eksik.
Karşılaştırma: -
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **111**
Kazı Envanter No: MY11-C1-89
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1Açması, -249/-301 cm
Ölçüler: Çap.: 5,8 cm, Kor.Yük.: 5,5 cm
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/4 (brown)
Tanım: Tütsü kabı parçası. Kulp kısmı eksik. Kenarlarda ufak kırıklar.
Karşılaştırma:
Lit.: -
Tarih: İS 6. yüzyıl

Kat. No: **112**
Kazı Envanter No: 2009/56
Eserin Adı: Küpe
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M5
Ölçüler: Çap: cm, Ağırlık: 1,32 gr
Malzeme: Altın
Tanım: Merkezde kalın, uçlara doğru sivrilen düz, neredeyse dairesel çember formlu, klipsi yok, korozyonlu.
Karşılaştırma: Waldbaum 1983: 123 pl. 45/723-724; Berti 2012: pl.5 t.211.
Tarih: İS 7. yüzyıl

Kat. No: **113**
Kazı Envanter No: 2009/68
Eserin Adı: Küpe
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M7
Ölçüler: Çap: 1,3 cm, Ağırlık: 3.46 gr
Malzeme: Altın
Tanım: Merkezde kalın, uçlara doğru sivrilen düz, neredeyse dairesel çember formlu, klipsi yok, korozyonlu.
Karşılaştırma: Waldbaum 1983: 123 pl. 45/723-724; Berti 2012: pl.5 t.211.
Tarih: İS 7. yüzyıl

Kat. No: **114**
Kazı Envanter No: 2009
Eserin Adı: Küpe
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M7
Malzeme: Bronz
Tanım: Merkezde kalın, uçlara doğru sivrilen düz, neredeyse dairesel çember formlu, klipsi yok, korozyonlu.
Karşılaştırma: Waldbaum 1983: 123 pl. 45/723-724; Ferrazzoli 2012: 294 pl.5/45.
Tarih: İS 7. yüzyıl

Kat. No: **115**
Kazı Envanter No: 2010/TS10
Eserin Adı: Yüzük
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Tandır Altı Açması, -411/-424 cm
Ölçüler: Çap: 2 cm

Malzeme: Bronz
Tanım: Düz, ince kesitli, halka tipli, kapalı kasnak formlu, bir çerçeve içinde çentikli bir haç taşıyan dikdörtgen çerçeve, korozyonlu.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 237 pl. 103/1853; Waldbaum 1983: 128 pl. 47/ 814, 816; Berti 2012: pl.2 t.111.
Tarih: İS 4-6. yüzyıl

Kat. No: **116**
Kazı Envanter No: 2012/TS2
Eserin Adı: Yüzük
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-4Açması, -145/-160 cm
Ölçüler: Çap: 2,3 cm, Ağırlık: 2,96 gr
Malzeme: Bronz
Tanım: Oval formlu kaş bölümü yüzük çemberine dikey olarak yerleştirilmiş, korozyonlu.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 228 pl. 102/1826, 234-235.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **117**
Kazı Envanter No: 2011/TS6
Eserin Adı: Kolye Ucu / Madalyon
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 8 Açması, -593 cm
Ölçüler: Çap: 2 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Ortasında iç içe geçmiş 3 halka bezeme ve çevresinde 3 tane içi boş, 7 tane içi dolu halka bulunan bronz kolye / madalyon ucu, diğer yüzü bezemesiz.
Karşılaştırma: Waldbaum 1983: 128 pl. 51/889.
Tarih: İS 4-6. yüzyıl

Kat. No: **118**
Kazı Envanter No: 2011/TS6
Eserin Adı: Bilezik
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-A Açması, -76 cm
Ölçüler: Uz.: 14,5 cm, Gen.: 1,6 cm
Malzeme: Bakır
Tanım: İnce bant şeklinde düz yüzeyli, haç tokalı.
Karşılaştırma: Waldbaum 1983: 128 pl. 47/812.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **119**
Kazı Envanter No: 2009/68
Eserin Adı: Giysi Aplik Parçaları
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M6
Ölçüler: Uzunluk: 1,3 cm, Genişlik: 1,3 cm, Ağırlık: 3.46 gr
Malzeme: Altın
Tanım: Dört köşe aplikler köşelerde dört lotus ve ortalarda dört palmetten oluşurlar, bunlardan yedi adet ele geçmiştir. Bir adet de boncuk şeklin de aplik mevcuttur. Bunların hepsi giysilerin ya da kemerlerin üzerine dikilen altın aplike parçalarıdır.
Karşılaştırma: Theis 1989: 74; Eger 2004: 74-76.
Tarih: İS 4.-5. yüzyıl

Kat. No: **120**
Kazı Envanter No: 2009/57
Eserin Adı: Altın Çubuklar
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M5
Ölçüler: Uzunluk: 3 - 5 mm, Ağırlık: 3.48 gr
Malzeme: Altın
Tanım: Bir giysi (şapka) ya da takı parçası olması muhtemel, uzunlukları 3 ile 5 mm arasında değişen içi ip geçirmek için delik altın çubuklar.
Karşılaştırma: Eger 2004: 74-76; Ferrazzoli 2012: 294 pl.5/42.
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

Kat. No: **121**
Kazı Envanter No: 2009/85
Eserin Adı: Altın Çubuklar
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M7
Ölçüler: Uzunluk: 3 - 5 mm, Ağırlık: 0,58 gr
Malzeme: Altın
Tanım: Bir giysi (şapka) ya da takı parçası olması muhtemel uzunlukları 3 ile 5 mm arasında değişen, içi delik altın çubuklar.
Karşılaştırma: Eger 2004: 74-76; Ferrazzoli 2012: 294 pl.5/42.
Tarih: İS 5. yüzyıl

Kat. No: **122**
Kazı Envanter No: 2009/32
Eserin Adı: Kemer Tokası
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Altı A4 açması, M1
Ölçüler: Uzunluk: 6 cm, Genişlik: 2,7 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Levha ve toka halkası oval. İç içe geçmiş spiral hatların üzerinde enine çizgiler, iğnesi sağlam, korozyonlu.
Karşılaştırma: Lightfoot 2003: 123; Schulze Dörrlamm 2009: I, 165/166, 186-187.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **123**
Kazı Envanter No: 2009/35
Eserin Adı: Kemer Tokası
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Altı A4 açması, M2
Ölçüler: Uzunluk: 5 cm, Genişlik: 1,9 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Toka halkası oval, iğnesi sağlam, levha kısmı daralır ve çift kavisli kenarları olan uzun bir plaka halinde devam eder.
Karşılaştırma: Davidson 1952: pl.114/2209-2210; Waldbaum 1983: 119 pl. 44/697; Schulze-Dörrlamm 2009: I, 220, 222.
Tarih: İS 6.-7. Yüzyıl

Kat. No: **124**
Kazı Envanter No: 2009/38
Eserin Adı: Kemer Tokası
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Altı A4 açması, M2
Ölçüler: Uzunluk: - cm, Genişlik: 3,2 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Toka halkası oval formlu, levha üzerinde kıvrık dal ve spiral süslemesi, iğnesi sağlam, korozyonlu.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 271 pl.114/2185; Waldbaum 1983: 118 pl. 44/689-690; Lightfoot 2003: 120-121; Schulze-Dörrlamm 2009: I, 171-179, 142-154.
Tarih: İS 4.-5. yüzyıl

Kat. No: **125**
Kazı Envanter No: 2009/37
Eserin Adı: Kemer Tokası
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Altı A4 açması, M3
Ölçüler: Uzunluk: 3,5 cm, Genişlik: 2,5 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Mask Tipi. Toka halkası oval formlu, gözler ve ağız oyuklar ile işlenmiş, iğnesi sağlam, korozyonlu.
Karşılaştırma: Schulze-Dörrlamm 2009: II, 609; Waldbaum 1983: 119 pl. 44/693; Lightfoot 2003: 122.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **126**
Kazı Envanter No: 2009/36
Eserin Adı: Kemer Tokası
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Altı A4 açması, M5
Ölçüler: Uzunluk: 3,4 cm, Genişlik: 2,5 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Mask Tipi. Toka halkası dikdörtgen formlu, gözler ve ağız oyuklar ile işlenmiş, iğnesi eksik, hafif korozyonlu.
Karşılaştırma: Schulze-Dörrlamm 2009: II, 609; Waldbaum 1983: 119 pl. 44/693; Lightfoot 2003: 122.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **127**
Kazı Envanter No: 2009/39
Eserin Adı: Kemer Tokası
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Altı A4 açması, M5
Ölçüler: Uzunluk: 3 cm, Genişlik: 1,9 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Toka halkası oval, levha kısmı haç formlu, iğnesi sağlam, korozyonlu.
Karşılaştırma: Schulze-Dörrlamm 2009: Typ D22 614; Entwistle 2010: 22 cat. 12; Şahin 2010a: 108 lev. XII/B45, Ricci 2012: 3 pl.3 no.45.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **128**
Kazı Envanter No: 2011/TS5
Eserin Adı: Kemer Tokası
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-2 Açması, Genişletilmiş Alan, -227 cm
Ölçüler: Uzunluk: 3,4 cm, Genişlik: 2,2 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Toka halkası oval, levha kısmı haç formlu, iğnesi sağlam, hafif korozyonlu.
Karşılaştırma: Schulze-Dörrlamm 2009: Typ D22, 614; Entwistle 2010: 22 cat. 12; Şahin 2010a: 108 lev. XII/B45, Ricci 2012: 3 pl.3 no.45.
Tarih: İS 6.-7. Yüzyıl

Kat. No: **129**
Kazı Envanter No: 2011/TS4
Eserin Adı: Kemer Tokası
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, -274/-294 cm
Ölçüler: Uzunluk: 3,2 cm, Genişlik: 2,3 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Toka halkası oval, levha üzerinde kazma ile X şeklinde bezeme, iğnesi sağlam, hafif korozyonlu.
Karşılaştırma: Pirson 2012: 180, abb. 11; Ricci 2012: 3, pl.3 no.46.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **130**
Kazı Envanter No: 2012/TS1
Eserin Adı: Kemer Tokası
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-4 Açması, -119 cm
Ölçüler: Uzunluk: 2,2 cm, Genişlik: 2,2 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Toka halkası oval, levha üzerinde kazma ile X şeklinde bezeme, iğnesi sağlam, korozyonlu.
Karşılaştırma: Pirson 2012: 180 abb. 11; Ricci 2012: 3 pl.3 no.46.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **131**
Kazı Envanter No: MY12-A51
Eserin Adı: Kandelabrum Kaidesi
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-4 Açması
Ölçüler: Yük.: 4,7 cm, Gen.: 12,7 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Aslanpençesi şekilli, üçayaklı, bronz kandelabrum kaidesi. Yalnızca kaide kısmı korunmuş olup üst bölümü eksik.
Karşılaştırma: Waldbaum 1983: 104 pl. 40/615; Bailey 1996: 75 pl. 87/3820; 105, pl.135/ Q3923; Gökalp 2001: 111 res. 22,52,90,111 kat. no. 17, 39, 66, 87; Atasoy 2005: 206 res.48.
Tarih: İS. 6.-7. yüzyıl.

Kat. No: **132**
Kazı Envanter No: 2009/53
Eserin Adı: Buhurdan / Kandil Askısı
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M5
Ölçüler: Uz.: 24 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Kandil, buhurdan gibi objeleri asmak için kullanılan askı. Obje zincirler ile bu tepelik kısma bağlanır.
Karşılaştırma: Waldbaum 1983: 102 pl. 36/600; Acara 1997:161-260; Atasoy 2005: 205 res.44; Böhlendorf-Arslan 2012: 356 abb.5/2-3; Militsi 2012: 266 fig.4.
Tarih: İS. 6.-8. yüzyıl.

Kat. No: **133**
Kazı Envanter No: 2009/53
Eserin Adı: Buhurdan / Kandil Askısı
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kazı Toprağı
Ölçüler: Uz.: 14,2 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Kandil, buhurdan gibi objeleri asmak için kullanılan askı. Obje zincirler ile bu tepelik kısma bağlanır.
Karşılaştırma: Waldbaum 1983: 102 pl.36/600; Acara 1997:161-260; Atasoy 2005: 205 res.44;

	Böhlendorf-Arslan 2012: 356 abb.5/ 2-3; Militsi 2012: 266 fig. 4.
Tarih:	İS. 6.-8. yüzyıl.

Kat. No:	**134**
Kazı Envanter No:	2009/54
Eserin Adı:	Zincir
Buluntu Yeri:	Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M1
Ölçüler:	Uz.: 7 cm, Gen.: 0,7 cm
Malzeme:	Bronz
Tanım:	İki ucu kıvrılarak halka yapılmış, uzun gövdeli zincir baklaların birbirine eklenmesiyle oluşturulmuş. Buhurdanın gövde bölümünü taşıyan üç zincirden birine ait bir parçadır. Orta kısmında küçük bir haç bulunmakta.
Karşılaştırma:	Waldbaum 1983: 99, 577; Demirer 2013: 226 F7.
Tarih:	İS. 5.-6. yüzyıl.

Kat. No:	**135**
Kazı Envanter No:	2009/65
Eserin Adı:	Zincir
Buluntu Yeri:	Asar Adası, A1-C Açması, -308 cm
Ölçüler:	Uz.: 32 cm
Malzeme:	Bronz
Tanım:	İki ucu kıvrılarak halka yapılmış, uzun gövdeli zincir baklaların birbirine eklenmesiyle oluşturulmuş. Buhurdanın gövde bölümünü taşıyan zincire ait bir parçadır.
Karşılaştırma:	Waldbaum 1983: 99, 577; Demirer 2013: 226 F7.
Tarih:	İS. 5.-6. yüzyıl.

Kat. No:	**136**
Kazı Envanter No:	2011/A130
Eserin Adı:	Kantar Kancası ve Zincir
Buluntu Yeri:	Asar Adası, Kule Arkası 5 Açması, -553 cm
Malzeme:	Bronz
Tanım:	Ucunda kanca şeklinde kantar askısı bulunan, bronz zincir parçası.
Karşılaştırma:	Waldbaum 1983: 82 pl. 29/444; Baran Çelik – Son 2019: 39.

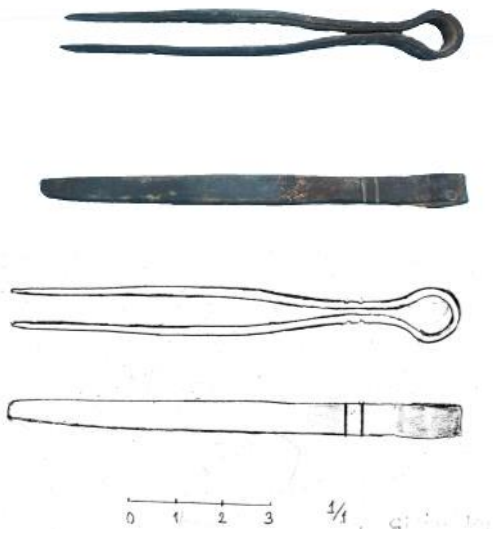
Tarih: Erken Bizans
Kat. No: **137**
Kazı Envanter No: 2009/51
Eserin Adı: Kantar Kancası
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, -400/- 420 cm
Ölçüler: Yük.: 5,6 cm, Gen.: 6,3 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Geniş bir açıyla kıvrılan kanca, bir ucu top şeklinde sonlanmakta.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 132, pl. 66, 897, 899; Waldbaum 1983: 81, pl. 28, 437; Baran Çelik – Son 2019: 39.
Tarih: İS. 5.-6. yüzyıl.

Kat. No: **138**
Kazı Envanter No: 2009/50
Eserin Adı: Kulp
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-C Açması, -358 cm
Ölçüler: Yük.: 5 cm, Gen.: 5,8 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Sandık veya metal kutu benzeri objelere ait kulp.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 132 pl. 66/897, 899**;** Waldbaum 1983: 96 pl. 36/559.
Tarih: İS. 5.-6. yüzyıl.

Kat. No: **139**
Kazı Envanter No: 2012/A1
Eserin Adı: Pens **(**Cımbız)
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-a Açması, -50 cm
Ölçüler: Uz.: 9,6 cm, Ağırlık: 15,88 gr
Malzeme: Bronz
Tanım: Pens (Cımbız), birleşme noktasında, her iki tarafında düz iki çizgi olan düz bronz şerit.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 176 pl.88/1465.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **140**
Kazı Envanter No: 2009/64
Eserin Adı: Çıngırak (Tintinnabula)
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M5
Ölçüler: Uzunluk: 4.1 cm, Çap: 3,3 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Tepesinde yer alan halkasından aşağı doğru konik bir şekilde genişlemekte. Gövde üzerindeki yatay çizgisel bezemeler. İçerisindeki sarkıt kısmı kayıp.
Karşılaştırma: Waldbaum 1983: 43 pl. 8/93; Ferrazzoli 2012: 292 pl.2/22; Demirer 2013: 133 M8-M9.
Tarih: İS 5.-6. yüzyıl

Kat. No: **141**
Kazı Envanter No: 2009/80
Eserin Adı: Çıngırak (Tintinnabula)
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M7
Ölçüler: Uzunluk: 3 cm, Çap: 1,8 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Tepesinde yer alan halkasından aşağı doğru konik bir şekilde genişlemekte. İçerisindeki sarkıt kısmı kayıp.
Karşılaştırma: Waldbaum 1983: 43 pl. 8/93; Ferrazzoli 2012: 292 pl.2/22; Demirer 2013: 133 M8-M9.
Tarih: İS 5.-6. yüzyıl

Kat. No: **142**
Kazı Envanter No: 2009/64
Eserin Adı: Çıngırak (Tintinnabula)
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M5
Ölçüler: Uzunluk: 4.1 cm, Çap: 3,3 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Tepesinde yer alan halkasından aşağı doğru konik bir şekilde genişlemekte. Gövde üzerindeki yatay çizgisel bezemeler. İçerisindeki sarkıt kısmı kayıp.
Karşılaştırma: Waldbaum 1983: 43 pl. 8/93; Ferrazzoli 2012: 292 pl.2/22; Demirer 2013: 133 M8-M9.
Tarih: İS 5.-6. yüzyıl

Kat. No: **143**
Kazı Envanter No: 2010/A129
Eserin Adı: Olta ucu
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, -572 cm
Ölçüler: Yük.: 8,9 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Ucu çengelli, at nalı formlu olta ucu.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 193 pl. 88/1447-1448; Ferrazzoli 2012: 291 pl. 1/9-10; Militsi 2012: 266 fig. 4.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **144**
Kazı Envanter No: 2012/A4
Eserin Adı: Olta ucu
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-A Açması, -71/-83 cm
Ölçüler: Yük: 2,2 cm, Gen.: 1,4 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Ucu çengelli, at nalı formlu olta ucu.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 193 pl. 88/1447 -1448; Ferrazzoli 2012: 291 pl. 1/9-10; Militsi 2012: 266 fig. 4; Baran Çelik – Son 2019: 40.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **145**
Kazı Envanter No: 2012/A25
Eserin Adı: Olta ucu
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-C Açması, -49/-64 cm
Ölçüler: Yük: 3,5 cm, Gen.: 2,4 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Ucu çengelli, at nalı formlu olta ucu.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 193 pl. 88/1447 -1448; Ferrazzoli 2012: 291 pl. 1/9-10; Militsi 2012: 266 fig. 4; Baran Çelik – Son 2019: 40.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

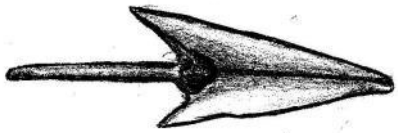
Kat. No: **146**
Kazı Envanter No: 2012/A129
Eserin Adı: Olta ucu
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Yük: 2,2 cm, Gen.: 1,5 cm
Malzeme: Bronz

Tanım: Ucu çengelli, at nalı formlu olta ucu.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 193 pl. 88/1447 -1448; Ferrazzoli 2012: 291 pl. 1/9-10; Militsi 2012: 266 fig. 4; Baran Çelik – Son 2019: 40.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **147**
Kazı Envanter No: 2012/A41
Eserin Adı: Ok Ucu
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-B Açması, Kesit
Ölçüler: Yük: 5,9 cm, Gen.: 1,8 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Geniş açılı, üçgen formlu üç kanatlı, sapın bir bölümü kırık ve eksik.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 199 pl.91/1512; Waldbaum 1983: 119 pl. 4/47; Böhlendorf–Arslan 2012: 361 abb. 10/1-4, Crowfoot et al. 1957: 454 fig. 111.20; Demirer 2013: 55 D6.
Tarih: İS 4.-6. yüzyıl

Kat. No: **148**
Kazı Envanter No: 2010/A116
Eserin Adı: Mızrak / Zıpkın Ucu
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, -556 cm
Ölçüler: Uz.: 7,3 cm,
Malzeme: Bronz
Tanım: Kare kesitli, uca doğru dar bir açıyla sivrilmekte, sap kısmı kırık ve eksik.
Karşılaştırma: Waldbaum 1983: 32 pl. 2/16-17; Böhlendorf–Arslan 2012: 361 abb. 10/9; Demirer 2013: 55 D7
Tarih: İS 6-7. yüzyıl

Kat. No: **149**
Kazı Envanter No: 2012/A87
Eserin Adı: Mızrak / Zıpkın Ucu
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması, -159/-166 cm
Ölçüler: Yük: 6,9 cm, Gen.: 1,1 cm
Malzeme: Bronz

Tanım: Yuvarlak kesitli, uca doğru dar bir açıyla sivrilmekte, sap kısmı kırık ve eksik.
Karşılaştırma: Waldbaum 1983: 32 pl. 2/16-17; Demirer 2013: 55 D7
Tarih: İS 6-7. yüzyıl

Kat. No: **150**
Kazı Envanter No: 2009/75
Eserin Adı: Ağırlık
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M5 **Ölçüler:** Çap: 1,85 cm, Ağırlık: 8,80 gr
Malzeme: Bronz
Tanım: 2 *nomisma*. Disk formlu, kenarları çerçeveli. Ön yüz: Ortasında küçük bir çukurluk. Çukurluğun solunda N sağında B harfi. Arka yüz: Ortasında küçük bir çukurluk. Çukurluğun etrafında nokta şeklinde bezemeler.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 210 pl. 94/1606; Kenneth Sams 1982: 202 vd; Waldbaum 1983: 86 pl. 30/473-474.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **151**
Kazı Envanter No: 2010/A108
Eserin Adı: Ağırlık
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-3 Kule Altı Açması, -104 cm
Ölçüler: Çap: 3 cm, Ağırlık: 26,54 gr
Malzeme: Bronz
Tanım: *6 nomisma*. Disk formlu, kenarları çerçeveli. Ön yüz: Ortasında küçük bir çukurluk. Çukurluğun solunda N sağında B harfi. Arka yüz: Ortasında küçük bir çukurluk. Çukurluğun etrafında nokta şeklinde bezemeler.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 210 pl. 94/1606; Kenneth Sams 1982: 202 vd; Waldbaum 1983: 86 pl. 30/473-474.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **152**
Kazı Envanter No: 2010/A60
Eserin Adı: Ağırlık
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Güneydoğu Açması, -434 cm
Ölçüler: Çap: 3,5 cm, Ağırlık: 54,48 gr
Malzeme: Bronz
Tanım: *12 nomisma.* Disk formlu, kenarları çerçeveli. Ön yüz: Ortasında küçük bir çukurluk. Çukurluğun solunda N sağında B harfi. Arka yüz: Ortasında küçük bir çukurluk. Çukurluğun etrafında nokta şeklinde bezemeler.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 210 pl. 94/1606; Kenneth Sams 1982: 202 vd; Waldbaum 1983: 86 pl. 30/473-474.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **153**
Kazı Envanter No: 2010/A52
Eserin Adı: Ağırlık
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, M1 Doğu -313/-349 cm
Ölçüler: Çap: 4 cm, Ağırlık: 8,16 gr
Malzeme: Bronz
Tanım: 2 *nomisma*. Disk formlu, kenarları çerçeveli. Ön yüz: Ortasında küçük bir çukurluk. Arka yüz: Ortasında küçük bir çukurluk. Çukurluğun etrafında nokta şeklinde bezemeler.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 210 pl. 94/1606; Kenneth Sams 1982: 202 vd; Waldbaum 1983: 86 pl. 30/473-474.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

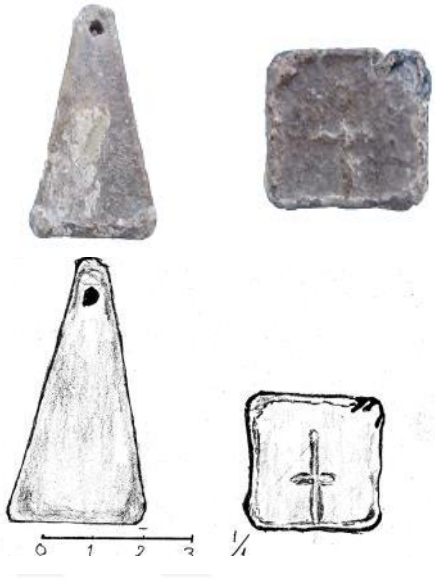

Kat. No: **154**
Kazı Envanter No: 2011/A119
Eserin Adı: Ağırlık
Buluntu Yeri: Asar Adası, D1-A Açması, -285/-379 cm
Ölçüler: Çap: 1,9 cm, Ağırlık: 8,90 gr
Malzeme: Bronz
Tanım: 2 *nomisma*. Disk formlu, kenarları çerçeveli. Ön yüz: Ortasında küçük bir çukurluk. Çukurluğun solunda N sağında B

	harfi. Arka yüz: Ortasında küçük bir çukurluk. Çukurluğun etrafında nokta şeklinde bezemeler.
Karşılaştırma:	Davidson 1952: 210 pl. 94/1606; Kenneth Sams 1982: 202 vd; Waldbaum 1983: 86 pl. 30/473-474.
Tarih:	İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No:	**155**
Kazı Envanter No:	2012/A6
Eserin Adı:	Ağırlık
Buluntu Yeri:	Asar Adası, D2-D Açması, -80 cm
Ölçüler:	Yük.: 5,35 cm, Gen.: 2,6 cm
Malzeme:	Kurşun
Tanım:	Piramidal formlu, en sivri noktasında delik bulunan kurşun ağırlık. Tabanının ortasında haç.
Karşılaştırma:	Byzanz 2001: 254 III.42; Galili et al. 2002: 187 fig. 4.
Tarih:	İS 5.-6. yüzyıl

Kat. No:	**156**
Kazı Envanter No:	2012/A36
Eserin Adı:	Ağırlık
Buluntu Yeri:	Asar Adası, D2-C Açması, -67/-73 cm
Ölçüler:	Yük.: 5 cm, Gen.: 2,8 cm
Malzeme:	Kurşun
Tanım:	Piramidal formlu, en sivri noktasında 0,4 cm çapında delik bulunan kurşun ağırlık. Tabanının ortasında haç betimi yer almakta. Gövde üzerinde kırıklar var.
Karşılaştırma:	Byzanz 2001: 254 III.42; Galili et al. 2002: 187 fig. 4.
Tarih:	İS 5.-6. yüzyıl

Kat. No: **157**
Kazı Envanter No: 2012/A100
Eserin Adı: Ağırlık
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması, -213/-229 cm
Ölçüler: Yük.: 3,1 cm, Gen.: 1,8 cm
Malzeme: Kurşun
Tanım: En tepesinde 0,3 cm çapında deliği bulunan piramidal formlu kurşun ağırlık.
Karşılaştırma: Byzanz 2001: 254 III.42; Galili et al. 2002: 187 fig. 4.
Tarih: İS 5.-6. yüzyıl

Kat. No: **158**
Kazı Envanter No: 2012/A7
Eserin Adı: Ağırlık
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 3,1 cm, Kal.: 1 cm
Malzeme: Kurşun
Tanım: Ortasında 1,2 cm çapında delik bulunan kurşun ağırlık.
Karşılaştırma: Robinson 1941: pl. LXII 835-836; Galili et al. 2002: 188 fig. 6b; Baran Çelik – Son 2019: 40.

Kat. No: **159**
Kazı Envanter No: 2013/A27
Eserin Adı: Halka
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması, Genişletilen Alan, -96/-110 cm
Ölçüler: Çap: 3,5 cm, Kal.: 0,7 cm
Malzeme: Kurşun
Tanım: Halka formlu, silindirik gövdeli, kurşun ağırlık.
Karşılaştırma: Robinson 1941: pl. LXII 835-836; Galili et al. 2002: 188 fig. 6b; Baran Çelik – Son 2019: 40.

Kat. No: **160**
Kazı Envanter No: 2010/A109
Eserin Adı: Kilit aynası ve köprüsü
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-2 Açması, -129 cm
Ölçüler: Kilit uz.: 8,7 cm, Menteşe uz.: 10,1 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Kilit aynası ve menteşe. Anahtar deliğinin olduğu kısım korunmuş, korozyonlu.

Karşılaştırma: Waldbaum 1983: 70-71 pl. 23/346-358; Ferrazzoli 2012: 292 pl. 4/30.
Tarih: Erken Bizans Dönemi

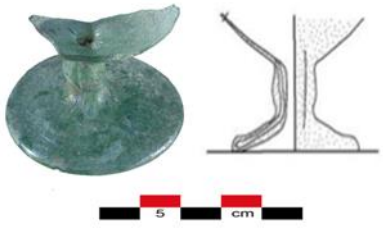
Kat. No: **161**
Kazı Envanter No: 2012/A126
Eserin Adı: Menteşe
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması, -90/-240 cm
Ölçüler: Yük.: 6,1 cm, Gen.: 4,4 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: Üzerinde 0,3 cm çapında 3 adet delik bulunan ve kazıma şeklinde iç içe geçmiş konsantrik dairelerle bezenmiş bronz menteşe.
Karşılaştırma: Ferrazzoli 2012: 292 pl. 4/30.
Tarih: Erken Bizans Dönemi

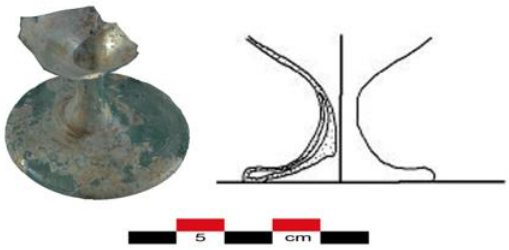
Kat. No: **162**
Kazı Envanter No: 2012/A128
Eserin Adı: Mobilya aksamı?
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Yük.: 4,8 cm, Gen.: 5 cm
Malzeme: Bronz
Tanım: 4 köşeli bir taban üzerinde uzanan kalın bir halka kulplu yuvarlak formlu bronz obje.
Karşılaştırma: Davidson 1952: 338 pl.137/2897.
Tarih: Bizans Dönemi

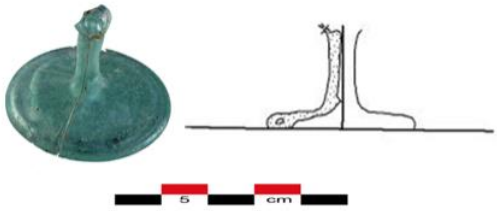
Kat. No: **163**
Kazı Envanter No: 2009/2
Eserin Adı: Kadeh Kaidesi
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-C Açması
Ölçüler: Çap: 4.75 cm, Yük.: 3.75 cm
Tanım: Kadeh Kaidesi. Koyu yeşil cam hamurlu, serbest üfleme tekniğinde, ayak bölümünde oval bir boğum. Kaide gövdesi içi boş, katlamalı, arası boş çift çeperli, taban içte konik formlu.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 58 pl. 24 351; Baldoni – Berti 1998: 79 fig. 12; Erten – Akkuş Koçak 2019: 348-349; fig.6.3-11.
Lit.: Özet 2016: 221 kat. 2009/2.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

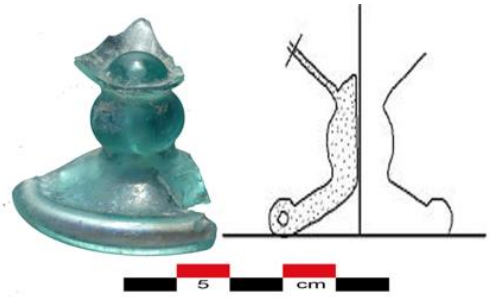
Kat. No: **164**
Kazı Envanter No: 2009/2a
Eserin Adı: Kadeh Kaidesi
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-C Açması
Ölçüler: Çap: 4.75 cm, Yük.: 3.75 cm
Tanım: Kadeh Kaidesi. Kadehin başlangıç kısmı kırık. Açık yeşil cam hamurlu, serbest üfleme tekniğinde, eğimli kenarlı yuvarlak tabanlı. Kaide gövdesi içi boş, katlamalı, çift çeperli, taban konkav formlu.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 57 pl.24 336; Williams 1985: 52-53 fig.10 20; Young 1993: 41 fig. 1; Atik 2009: fig. 54/8; Erten – Akkuş Koçak 2019: 348-349; fig.6.3-11.
Lit.: Özet 2016: 221 kat. 2009/2a.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl.

Kat. No: **165**
Kazı Envanter No: 2009/14a
Eserin Adı: Kadeh Kaidesi
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-b Açması
Ölçüler: Çap: 3,70 cm, Yük.: 2,96 cm
Tanım: Kadeh Kaidesi. Kadehin başlangıç kısmı kırık. Açık mavi cam hamurlu, serbest üfleme tekniğinde, silindir biçimli ayaklı, konik kaideli, konkav tabanlı.
Karşılaştırma: Hayes 1992: 402 Nr. 17 Abb. 150; Lıghtfoot 1993: 176 Nr. 25 Abb. 122; Schwarzer 2009a: 72 Taf. 3 40; Gürler 2015: 112 fig.52.
Lit.: Özet 2016: 227 kat. 2009/14a.
Tarih: Erken Bizans

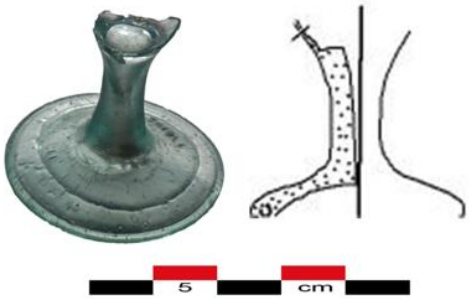

Kat. No: **166**
Kazı Envanter No: 2009/16a
Eserin Adı: Kadeh Kaidesi
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1 Açması
Ölçüler: Çap: 3 cm, Yük.: 3,6 cm
Tanım: Kadeh Kaidesi. Kadehin bir bölümü ve başlangıç kısmı kırık. Mavi yeşil cam hamurlu, serbest üfleme tekniğinde, taban kenarı katlanmış. Kaide içi boş gövdeli, taban katlamalı. Kaidenin hemen üzerinde oval biçimli bombe.

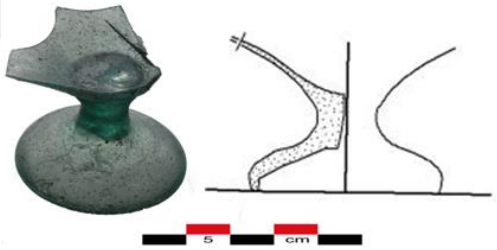
Karşılaştırma: Saldern 1980: 58 pl.24 343; Contardi 2009: 125 fig. 6;
Lit.: Özet 2016: 229 kat. 2009/16a.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **167**
Kazı Envanter No: 2010/C1
Eserin Adı: Kadeh Kaidesi
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Açması, Güneydoğu
Ölçüler: Çap: 3,1 cm, Yük.: 2,7 cm
Tanım: Kadeh Kaidesi. Kadehin başlangıç kısmı kırık. Açık yeşil cam hamurlu, serbest üfleme tekniğinde, içe katlanmış konkav dipli, kaide kenarı halka biçimli.

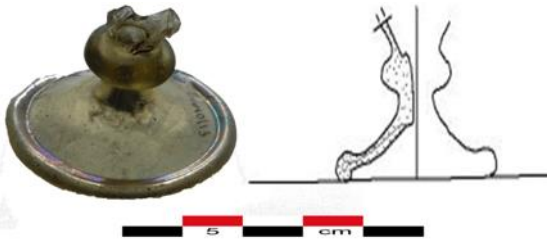
Karşılaştırma: Hayes 1992: 407/F 151/40; Baldoni – Berti 1998: 78 fig. 13; Atik 2009: fig. 54/8; Gürler – Laflı 2010: 127 fig.4 23,25.
Lit.: Özet 2016: 233 kat. 2010/1.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **168**
Kazı Envanter No: 2010/C5
Eserin Adı: Kadeh Kaidesi
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Açması, M10
Ölçüler: Çap: 4,24 cm, Yük.: 3,4 cm
Tanım: Kadeh Kaidesi. Kadeh başlangıç yerinden itibaren kırık. Açık yeşil cam hamurlu, kaide taban kenarı kesilerek döndürülmüş, katlanmamış. Ayak düz, bombesiz.

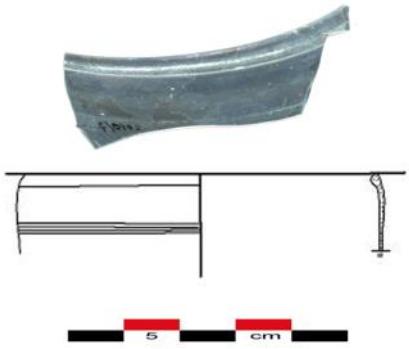
Karşılaştırma: Saldern 1980: 60 pl.24 375; Gürler – Laflı 2010: 135 fig.11 71-79.Gürler 2015: 114 figs.70,72,96; Erten – Akkuş Koçak 2019: 348-349; fig.6.20.
Lit.: Özet 2016: 234-235 kat. 2010/5.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **169**
Kazı Envanter No: 2010/C17
Eserin Adı: Kadeh Kaidesi
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Açması, güney
Ölçüler: Çap: 4 cm, Yük.: 2,55 cm
Tanım: Kadeh Kaidesi. Kadeh başlangıç yerinden itibaren kırık. Parlak sarı cam hamurlu, serbest üfleme tekniğinde, taban kenarı katlanmış. Kaide içi boş gövdeli, taban katlamalı. Kaidenin hemen üzerinde oval biçimli bombe.

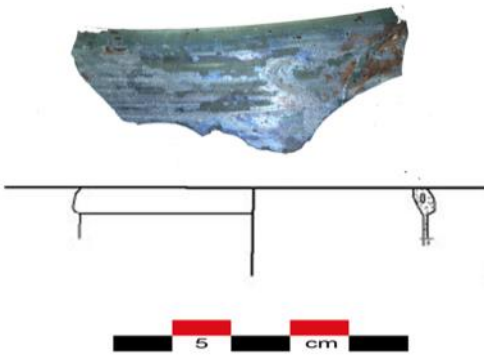
Karşılaştırma: Baybo 2009: 190-191 fig. 20; Contardi 2009: 125 fig. 6; Golofast 2009: 315-316 fig. 16, 5; Gürler 2015: 112 fig.54.
Lit.: Özet 2016: 241 kat. 2010/17.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **170**
Kazı Envanter No: 2010/C7b
Eserin Adı: Kâse
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, güneybatı
Ölçüler: Çap: 8,5 cm
Tanım: Konik kâse ağız kenarı parçası. Açık mavi cam hamurlu, ağız kenarı düz kesilmiş, ağız altında ince yiv çizgileri çarkta kesilerek yapılmış.

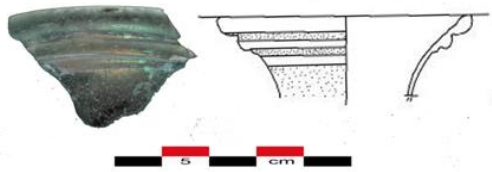
Karşılaştırma: Schwarzer 2009a: 71 Taf. 2 24; Gürler 2015: 115 fig.82.
Lit.: Özet 2016: 236 kat. 2010/7b.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **171**
Kazı Envanter No: 2010/C25
Eserin Adı: Kâse
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, M11
Ölçüler: Çap: 7,80 cm, Yük.: 1,20 cm
Tanım: Kâse ağız kenarı parçası. Mavi cam hamurlu, ince çeperli, ağız kenarı dışa katlanmış, ağız kenarı dışta kap gövdesi ile bitişir.

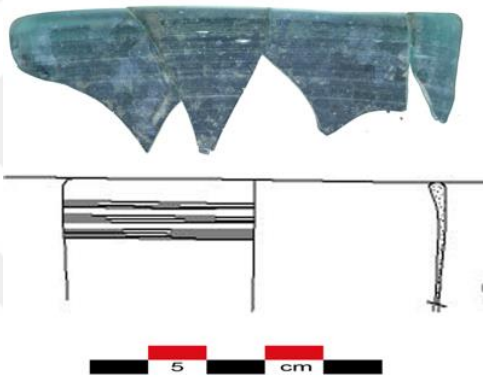

Karşılaştırma: Saldern 1980: 82 pl.27 603; Lightfoot 1993a: 175 fig. 121, 17; Gürler 2015: 114 fig.66; Erten – Akkuş Koçak 2019: 349; fig.7.22, 24.
Lit.: Özet 2016: 244 kat. 2010/25.
Tarih: Erken Bizans

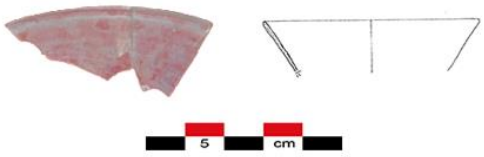
Kat. No: **172**
Kazı Envanter No: 2010/C26b
Eserin Adı: Kâse
Buluntu Yeri: Asar Adası, B-1 Açması
Ölçüler: Çap: 7 cm, Yük.: 2,23 cm
Tanım: Kâse ağız kenarı parçası. Açık yeşil cam hamurlu, huni formlu ağız kenarı dışa ve içe kıvrılmış, ağız altında kabartma şeklinde iki sıra yiv bezeme.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 85 pl.27 633; Golofast 2009: 307 fig. 6, 4-5; Contardi 2009: 126 fig. 21.
Lit.: Özet 2016: 245 kat. 2010/26b.
Tarih: Erken Bizans

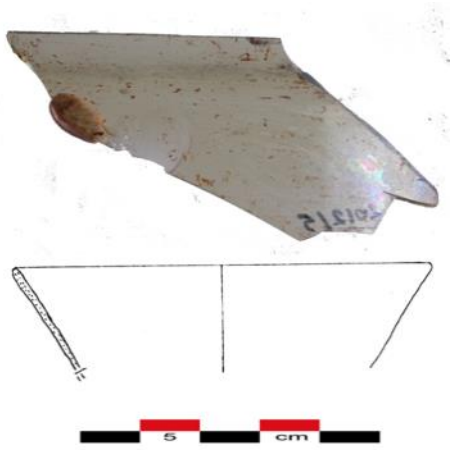
Kat. No: **173**
Kazı Envanter No: 2010/C29
Eserin Adı: Kâse
Buluntu Yeri: Asar Adası, B-2 Açması
Ölçüler: Çap: 7,60 cm, Yük.: 2,47 cm
Tanım: Kâse ağız kenarı parçası. Açık yeşil cam hamurlu, düz ağız kenarlı, içe katlanmış ağız altında ince çizgisel kesme yatay bezeme.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 14 pl.20 51; Lightfoot 1993a: 180 fig. 124, 68; Lightfoot 1993c: 25 figs. 9-10 (Myndos buluntusu); Golofast 2009: 305 fig. 4, 10;
Lit.: Özet 2016: 248 kat. 2010/29.
Tarih: Erken Bizans

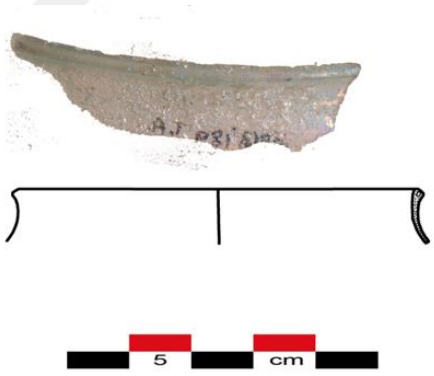
Kat. No: **174**
Kazı Envanter No: 2011/C14c
Eserin Adı: Kâse
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 3 Açması
Ölçüler: Çap: 7,40 cm, Yük.: 3,7 cm
Tanım: Kâse ağız kenarı parçası. Açık yeşil cam hamurlu, ince çeperli, basit ağız kenarlı, aşağı doğru daralan konik gövdeli.
Karşılaştırma: Lightfoot 1993a: 181 fig. 124, 75; Lightfoot 1993c: 25 figs. 9-10 (Myndos buluntusu); Gürler – Laflı 2010: 138 fig.14 100; Gürler 2015: 115 fig.95.
Lit.: Özet 2016: 248 kat. 2011/14c.
Tarih: Erken Bizans

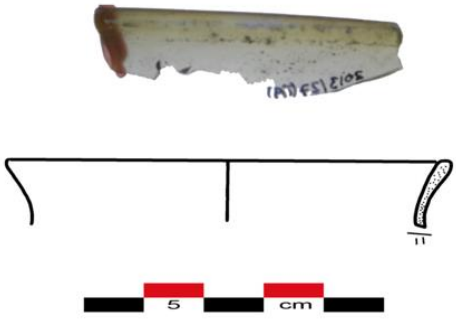
Kat. No: **175**
Kazı Envanter No: 2012/C5
Eserin Adı: Kâse
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-a Açması
Ölçüler: Çap: 11,4 cm, Yük.: 2,6 cm
Tanım: Kâse ağız kenarı parçası. Açık yeşil cam hanurlu, ince çeperli, küresel gövde, ağız altında içe doğru daralan küresel gövdeli.
Karşılaştırma: Olcay 2001: 148 fig. 1c; Gürler – Laflı 2010: 126 fig.3 12,16; Gürler 2015: 115 fig.87.
Lit.: Özet 2016: 265 kat. 2012/5.
Tarih: Erken Bizans

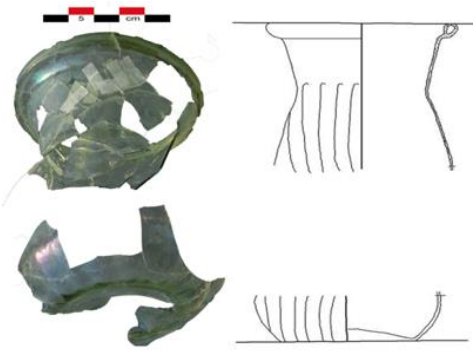
Kat. No: **176**
Kazı Envanter No: 2013/C18a
Eserin Adı: Kâse
Buluntu Yeri: Asar Adası, H-2 Açması
Ölçüler: Çap: 10 cm, Yük.: 1,5 cm
Tanım: Kâse ağız kenarı parçası. Mavi yeşil cam hamurlu, ağız kenarı dışa kıvrık.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 81 pl.27 586; Schatzschock 2009: 116 fig. 3; Gürler – Laflı 2010: 126 fig.3 11,13; Erten – Akkuş Koçak 2019: 349; fig.7.16.
Lit.: Özet 2016: 288 kat. 2013/18a.
Tarih: Erken Bizans

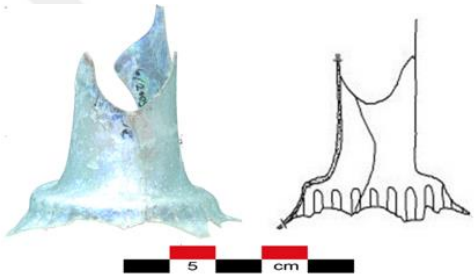
Kat. No: **177**
Kazı Envanter No: 2013/C27
Eserin Adı: Kâse
Buluntu Yeri: Asar Adası, H-2 Açması
Ölçüler: Çap: 9 cm, Yük.: 1,5 cm
Tanım: Kâse ağız kenarı parçası. Açık yeşil cam hamurlu, ağız kenarı içe kıvrık.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 80 pl.27 580; Atik 2009: 3 fig. 9; Schatzschock 2009: 116 fig. 3; Gürler – Laflı 2010: 126 fig.3 11,13; Erten – Akkuş Koçak 2019: 349; figs.7.3-14.
Lit.: Özet 2016: 293-294 kat. 2013/27.
Tarih: Erken Bizans

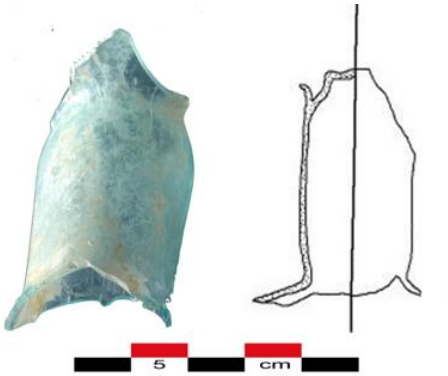
Kat. No: **178**
Kazı Envanter No: 2009/4
Eserin Adı: Bardak - sürahi
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-d Açması
Ölçüler: Ağız Çapı: 8 cm, Yük.: 8 cm, Kaide Çapı: 5,76 cm yük.: 2,7 cm
Tanım: Bardak-sürahi parçaları. Yeşil cam hamurlu, kalıba üfleme tekniğinde, içe ve dışa katlanmış halka ağız kenarlı, gövde ve dibe ait parçalar ince çeperli. İçe doğru hafif çökük taban üzerinde gövdeye doğru devam eden kabartma yiv desenler.
Karşılaştırma: Platz Horster 1976: 52 fig. 54, 89; Özet 1998: 146 kat. 100a.
Lit.: Özet 2016: 223 kat. 2009/4.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **179**
Kazı Envanter No: 2009/6a
Eserin Adı: Şişe
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-d Açması
Ölçüler: Çap: 2,2 cm, Yük.: 5 cm,
Tanım: Şişe boyun parçası, iki parça halinde birleşiyor. Açık mavi cam hamurlu, kalıba üfleme tekniğinde, çok ince çeperli. Boyun kısmı silindirik, gövde profilli ve üstte dikey kaburga izleri.
Karşılaştırma: Platz Horster 1976: 95 fig. 193; Saldern 1980: 86-87 pl.15 643; Özet 1998: 147 kat. 100b.
Lit: Özet 2016: 224 kat. 2009/6a.
Tarih: Erken Bizans Dönemi

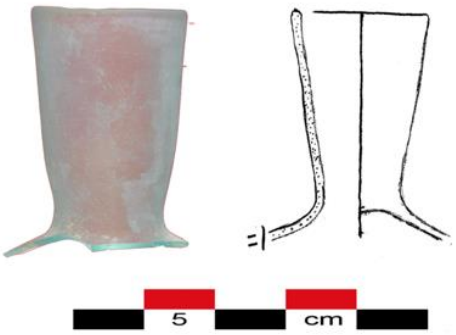

Kat. No: **180**
Kazı Envanter No: 2009/18
Eserin Adı: Şişe
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması
Ölçüler: Çap: 3,2 cm, Yük.: 5,2 cm,
Tanım: Şişe boyun parçası, gövde başlangıç yerinden kırık. Açık mavi yeşil cam hamurlu, kalıba üfleme tekniğinde, ince çeperli, boyun kısmı silindirik.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 70-71 pl.26 479;

Lit: Özet 2016: 231 kat. 2009/18.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **181**
Kazı Envanter No: 2011/C22a
Eserin Adı: Şişe
Buluntu Yeri: Asar Adası, D1-a Açması
Ölçüler: Çap: 2,2 cm, Yük.: 3 cm
Tanım: Şişe boyun parçası, gövde başlangıç yerinden kırık. Mavi cam hamurlu, kalıba üfleme tekniğinde, düz basit ağız kenarlı, ince çeperli, boyun kısmı silindirik.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 70-71 pl.14 481, 488; Katsnelson 1999: 70-71 fig. 3, 9; Laflı 2009: 163 fig. 2; Baybo 2009: 190 fig. 4; Gençler-Güray 2010: 219 çizim 3, 3; Gürler – Laflı 2010: 126-127 fig.4 23, 25.
Lit.: Özet 2016: 260 kat. 2011/22a.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **182**
Kazı Envanter No: 2012/C37
Eserin Adı: Şişe
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey
Ölçüler: Yük.: 5,2 cm
Tanım: Şişe boyun parçası, gövde başlangıç yeri ve ağız kısmı kırık. Yeşil cam hamurlu, boyun kısmı silindirik, omuz profil yaparak aşağı devam ediyor.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 86-87 pl.15 643; Özet 1998: 147 fig. 100b; Gürler – Laflı 2010: 126-127 fig.4 25.
Lit.: Özet 2016: 277 kat. 2012/37.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **183**
Kazı Envanter No: 2013/C77
Eserin Adı: Şişe
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması
Ölçüler: Yük.: 6,3 cm
Tanım: Şişe boyun parçası, gövde başlangıç yeri ve ağız kısmı kırık. Açık mavi cam hamurlu, ince çeperli, boyun kısmı silindirik.
Karşılaştırma: Özet 1998: 147 fig. 100b; Atik 2009: fig. 33; Baybo 2009: 190

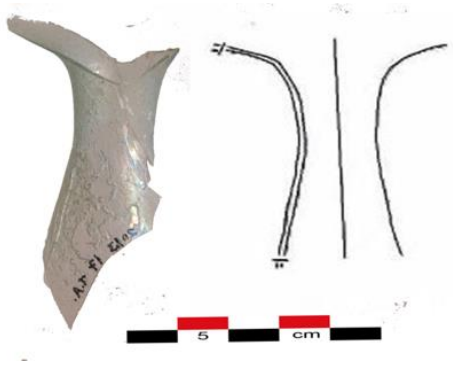

fig. 6; Gürler – Laflı 2010: 126-127 fig.4 19-20; Gürler 2015: 109 fig.23;

Lit.: Özet 2016: 277 kat. 2012/37.

Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **184**

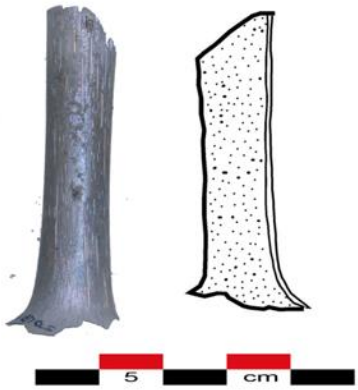
Kazı Envanter No: 2013/C26a

Eserin Adı: Şişe

Buluntu Yeri: Asar Adası, H-2 Açması

Ölçüler: Yük.: 5 cm

Tanım: Şişe boyun parçası, gövde başlangıç yeri ve ağız kısmı kırık. Açık mavi cam hamurlu, ince çeperli, boyun kısmı silindirik.

Karşılaştırma: Lightfoot 1993a: 179 fig. 124, 51; Golofast 2009: 306 fig. 5, 19; Atik 2009: fig. 37; Gürler – Laflı 2010: 131 fig.7 44.

Lit.: Özet 2016: 292 kat. 2013/26a.

Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **185**

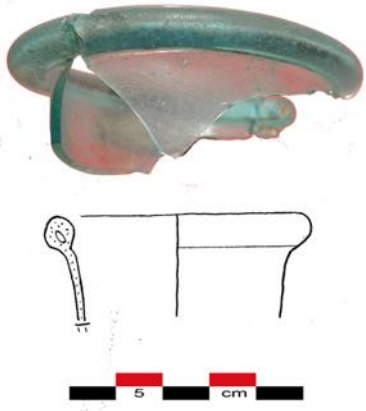
Kazı Envanter No: 2011/C21

Eserin Adı: Şişe - Bardak

Buluntu Yeri: Asar Adası, D1-b Açması

Ölçüler: Çap: 6,2 cm, Yük.: 2,6 cm,

Tanım: Şişe veya bardak benzeri kaba ait ağız parçası. Mavi cam hamurlu, ağız kenarı dışa doğru katlanmış, gövde dik olarak devam ediyor.

Karşılaştırma: Hayes 1992: 403 no 26 fig. 150; Gorin-Rosen 1999: 205 fig. 1, 11; Golofast 2009: 305 fig. 5, 8; Laflı 2009:163 fig. 3; Gürler 2015: 108 fig.16; Erten – Akkuş Koçak 2019: 351-352; fig.10.4.

Lit.: Özet 2016: 260 kat. 2011/21.

Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **186**

Kazı Envanter No: 2012/C13b

Eserin Adı: Sürahi - Şişe

Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-c Açması

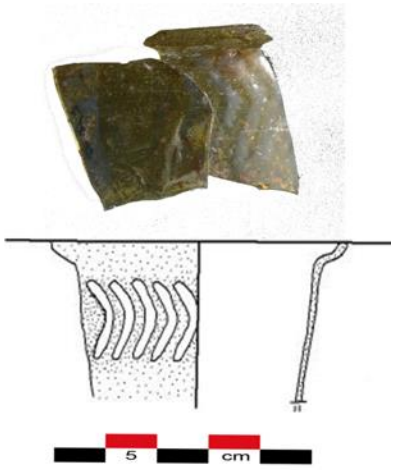
Ölçüler: Çap: 6 cm, Yük.: 1,8 cm,

Tanım: Sürahi veya şişe benzeri kaba ait ağız parçası. Yeşil cam hamurlu, ağız kenarı dışa doğru katlanmış, gövde dik olarak devam ediyor.

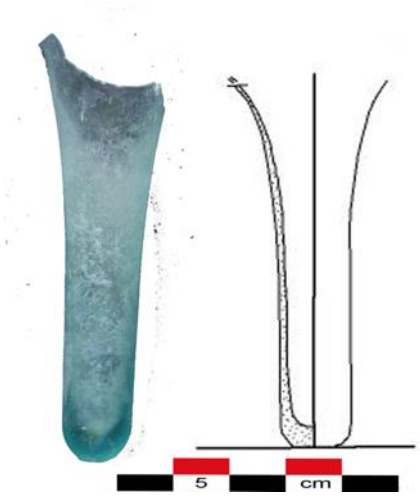

Karşılaştırma: Lightfoot 1993a: 180 fig. 124, 64; Katsnelson 1999: 72 fig. 3, 1,5; Gürler 2015: 108 fig.16; Erten – Akkuş Koçak 2019: 351-352; fig.10.4.
Lit.: Özet 2016: 268 kat. 2012/13b.
Tarih: Erken Bizans

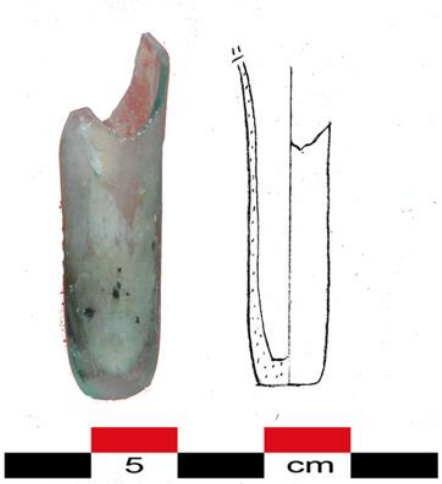
Kat. No: **187**
Kazı Envanter No: 2010/C7a
Eserin Adı: Bardak
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, güneybatı
Ölçüler: Çap: 7,2 cm, Yük.: 3,56 cm,
Tanım: Bardak formlu kaba ait ağız parçası. Kalıp yapımı, koyu sarı cam hamurlu, ağız kenarı dışa çekik, üzerinde diyagonal formda 5 kabartma yiv mevcut.
Karşılaştırma: Contardi 2009: 125 fig. 11; Golofast 2009: 304 fig. 1, 24; Khruskova 2009: 344 fig. 26; Schwarzer 2009b: 91 Taf. 2 22; Gürler 2015: 108 fig.21.
Lit.: Özet 2016: 236-237 kat. 2010/7a.
Tarih: Erken Bizans

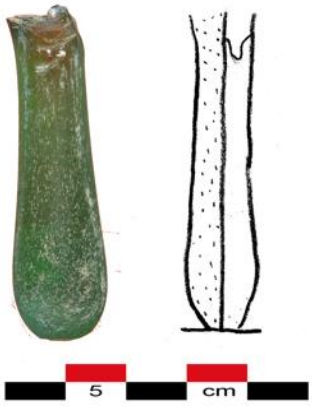
Kat. No: **188**
Kazı Envanter No: 2009/20b
Eserin Adı: Saplı Kandil
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Altı Açması, M7
Ölçüler: Çap: 0,70 cm Yük.: 8 cm.
Tanım: Saplı kandile ait dip parçası. Yeşil cam hamurlu, ince çeperli, içi boş, tabanı düz ve yuvarlatılmış dipli, üst bölümü kırık.
Karşılaştırma: Crowfoot - Harden 1931: 198 pl. XXIX, 25-26; Saldern 1980: 51 pl.23 274-280; Baybo 2009: 190 fig. 15; Schwarzer 2009b: 92 Taf.2 28; Erten – Akkuş Koçak 2019: 348; fig.5.4.
Lit.: Özet 2016: 232 kat. 2009/20b.
Tarih: İS. 5.-7. yüzyıl.

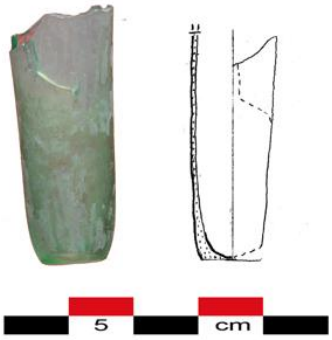
Kat. No: **189**
Kazı Envanter No: 2011/4
Eserin Adı: Saplı Kandil
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 6 Açması
Ölçüler: Çap: 1 cm Yük.: 4,2 cm
Tanım: Saplı kandile ait dip parçası. Mavi yeşil cam hamurlu, ince çeperli, içi boş, tabanı düz ve yuvarlatılmış dipli, üst bölümü kırık.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 51 pl.23 274-280; Peleg – Reich 1992: 158 fig. 20, 2-6; Baldoni – Berti 1998: 78 fig. 8; Baybo 2005: 224 fig.53-55; Golofast 2009: 310 fig. 12, 10; Schwarzer 2009b: 92 Taf.2 28.
Lit.: Özet 2016: 252 kat. 2011/4.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **190**
Kazı Envanter No: 2011/5
Eserin Adı: Saplı Kandil
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-2 Açması
Ölçüler: Çap: 1,6 cm Yük.: 5,6 cm
Tanım: Saplı kandile ait dip parçası. Yeşil cam hamurlu, masif, aşağı doğru bombeli, üst bölümü kırık.
Karşılaştırma: Canav Özgümüş 2009: 18 fig. 7; Golofast 2009: 311 fig. 12, 22-23; Erten – Akkuş Koçak 2019: 347-348; fig.4.5.
Lit.: Özet 2016: 252 kat. 2011/5.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **191**
Kazı Envanter No: 2011/C20a
Eserin Adı: Saplı Kandil
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 5 Açması
Ölçüler: Çap: 1,1 cm Yük.: 4,1 cm
Tanım: Saplı kandile ait dip parçası. Açık yeşil cam hamurlu, ince çeperli, içi boş, tabanı düz ve yuvarlatılmış dipli, üst bölümü kırık.
Karşılaştırma: Baldoni – Berti 1998: 78 fig. 8; Baybo 2005: 224 fig. 53-55; Golofast 2009: 310 fig. 12, 18; Khruskova 2009: 343 fig. 24, 51-

54; Baybo 2009: 190 fig. 16; Laflı 2009: 163 fig. 6; Schwarzer 2009b: 92 Taf. 2 29; Erten – Akkuş Koçak 2019: 347-348; figs.4.11-12.

Lit.: Özet 2016: 259 kat. 2011/20a.

Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **192**

Kazı Envanter No: 2013/C24

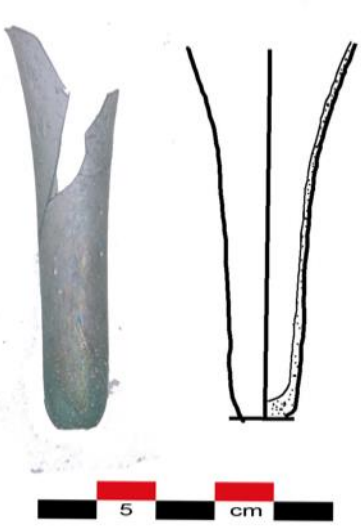
Eserin Adı: Saplı Kandil

Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması

Ölçüler: Çap: 1 cm Yük.: 6,8 cm

Tanım: Saplı kandile ait dip parçası. Mavi yeşil cam hamurlu, ince çeperli, içi boş, tabanı düz ve yuvarlatılmış dipli, üst bölümü kırık.

Karşılaştırma: Saldern 1980: 51 pl.23 274-280; Hayes 1992: 400; Katsnelson 1999: 79 fig. 5, 5; Baybo 2005: 224 figs. 53, 19; Baybo 2009: 190 fig. 15-16; Golofast 2009: 310 fig. 12, 13; Schwarzer 2009b: 92 Taf. 2 29; Erten – Akkuş Koçak 2019: 347-348; fig.4.1.

Lit.: Özet 2016: 291 kat. 2013/24.

Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **193**

Kazı Envanter No: 2013/C29a

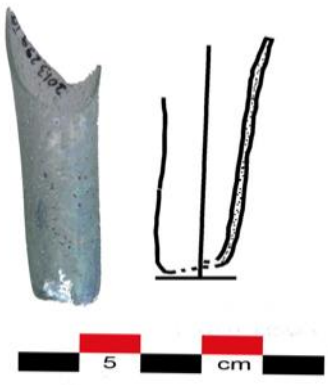
Eserin Adı: Saplı Kandil

Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması

Ölçüler: Çap: 1,2 cm Yük.: 4,9 cm

Tanım: Saplı kandile ait dip parçası. Açık mavi cam hamurlu, ince çeperli, içi boş, tabanı düz ve yuvarlatılmış dipli, üst bölümü kırık.

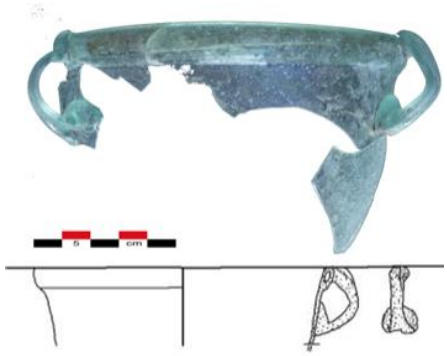
Karşılaştırma: Baybo 2005: 224 figs. 53-55; Gürler – Laflı 2010: 139 fig.15 109; Erten – Akkuş Koçak 2019: 347-348; figs.4.1-2.

Lit.: Özet 2016: 294 kat. 2013/29a.

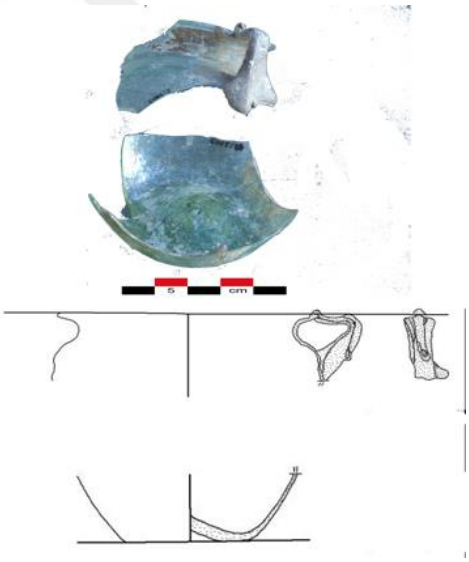
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **194**
Kazı Envanter No: 2009/5
Eserin Adı: Kulplu Kandil
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, M2
Ölçüler: Çap: 9 cm, kulp yük.: 2,2 cm
Tanım: Kulplu kandile ait ağız ve kulp parçası. Açık yeşil mavi cam hamurlu, serbest üfleme tekniğinde, ince çeperli. Ağız kenarı içe kıvrılmış ve dışa katlanmış ortası boş, çift çeperli. Kulp gövde üst kısmına birleştirilmiş ve çekerek ağız kenarına oturtulmuş.

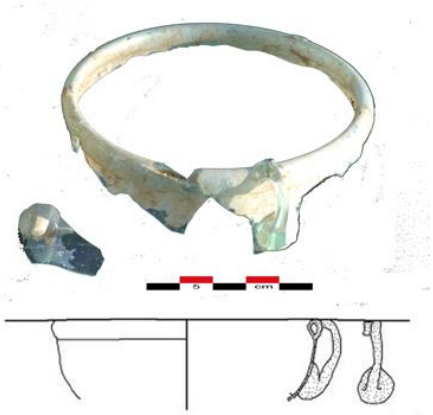
Karşılaştırma: Crowfoot - Harden 1931: 199 pl. XXX, 40; Katsnelson 1999: 78 fig. 5, 1-3; Baybo 2005: 226 figs. 68-69, fig. 25; Atik 2009: 3 fig. 65a-c; Baybo 2009: 190 fig. 14; Contardi 2009: 125 fig. 4; Schwarzer 2009b: 91 Taf. 2 25; Erten – Akkuş Koçak 2019: 347-348; fig.4.8-10.
Lit.: Özet 2016: 223 kat. 2009/5.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl

Kat. No: **195**
Kazı Envanter No: 2009/8a-b
Eserin Adı: Kulplu Kandil
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, M4
Ölçüler: Çap: 5,2 cm, kulp yük.: 3,9 cm
Tanım: Kulplu kandile ait ağız, kulp ve dip parçaları. Açık yeşil mavi cam hamurlu, serbest üfleme tekniğinde, ince çeperli. Ağız kenarı dışa katlanmış, kulp ağız altına yapıştırılmış, kulp üstü yivli ve ucu katlanarak kıvrılmış.

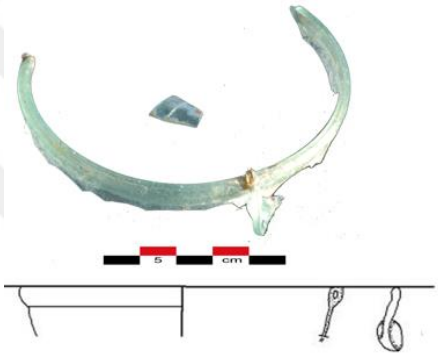

Karşılaştırma: Crowfoot - Harden 1931: 199 pl XXX, 41; Saldern 1980: 47-4 pl.23 240, 246; Katsnelson 1999 78 fig. 5, 1-4; Gençler-Güra 2010: 220 çizim 4, 10; Erten - Akkuş Koçak 2019: 347-348; fig.4.3.
Lit.: Özet 2016: 225 kat. 2009/8a-8b.
Tarih: İS 5.-7. yüzyıl

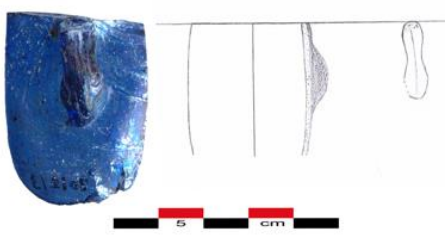
Kat. No: **196**
Kazı Envanter No: 2009/10
Eserin Adı: Kulplu Kandil
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, M4
Ölçüler: Çap: 9 cm
Tanım: Kulplu kandile ait ağız ve kulp parçaları. Açık yeşil mavi cam hamurlu, serbest üfleme tekniğinde, ince çeperli. Ağız kenarı kalın, içe kıvrılmış ve dışa katlanmış, kulp ince ve ağız üstünde birleştirilmiş.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 47-48 pl.23 240, 246; Erten – Akkuş Koçak 2019: 347-348; fig.4.8-10.
Lit.: Özet 2016: 226 kat. 2009/10.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **197**
Kazı Envanter No: 2009/21
Eserin Adı: Kulplu Kandil
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, M4
Ölçüler: Çap: 9 ,05 cm, yük.:1,62 cm
Tanım: Kulplu kandile ait ağız ve kulp parçaları. Açık yeşil cam hamurlu, serbest üfleme tekniğinde, ince çeperli. Ağız kenarı içe ve dışa katlanmış, kulp ince ve ağız üstünde birleştirilmiş.
Karşılaştırma: Crowfoot - Harden 1931: 199 pl. XXX, 40; Baybo 2009: 190 fig. 14; Erten – Akkuş Koçak 2019: 347-348; fig.4.8-12.
Lit.: Özet 2016: 233 kat. 2009/21.
Tarih: Erken Bizans

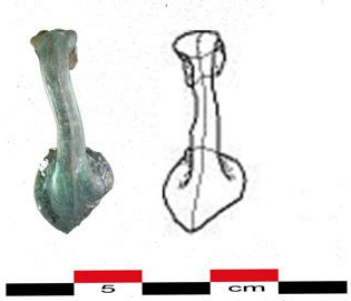

Kat. No: **198**
Kazı Envanter No: 2012/C3
Eserin Adı: Kulplu Kandil
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-a Açması, sarnıç dibinden
Ölçüler: Çap: 3,6 cm, yük.: 3,3 cm
Tanım: Kulplu kandile ait ağız ve kulp parçası. Parlak mavi cam hamurlu, küçük dolgu kulp, ağzın altında kap gövdesine yapışık. Gövde aşağı doğru daralan formda.

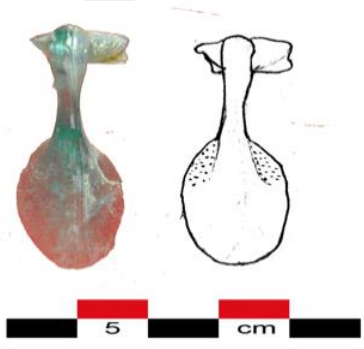

Karşılaştırma: Gorin-Rosen 1999: 211 fig. 2, 27; Gorin-Rosen 2006: 108 fig. 2, 10; Erten – Akkuş Koçak 2019: 347-348; fig.4.14.
Lit.: Özet 2016: 264-265 kat. 2012/3.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **199**
Kazı Envanter No: 2010/C27b
Eserin Adı: Kulplu Kandil
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-3 Kule Altı Açması
Ölçüler: Çap: 0,4 cm, yük.: 2,9 cm
Tanım: Kulplu kandile kulp parçası. Açık yeşil cam hamurlu, küçük, kulak biçimli kulp.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 47-48 pl.23 246; Lightfoot 1993a: 177 fig. 122, 31; Erten 2003: 149 figs. 6, 12j; Baybo 2005: 226 figs. 68-69.
Lit.: Özet 2016: 246 kat. 2010/27b.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **200**
Kazı Envanter No: 2011/C20b
Eserin Adı: Kulplu Kandil
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 5 Açması
Ölçüler: Yük.: 3,3 cm
Tanım: Kulplu kandile kulp parçası. Açık mavi cam hamurlu, küçük, kulak biçimli kulp.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 47-48 pl.23 246; Erten 2003: 149 figs. 6, 12j; Baybo 2005: 226 figs.68-69, 24-25; Khruskova 2009: 343 fig.24, 8-9;
Lit.: Özet 2016: 259 kat. 2011/20b.
Tarih: Erken Bizans

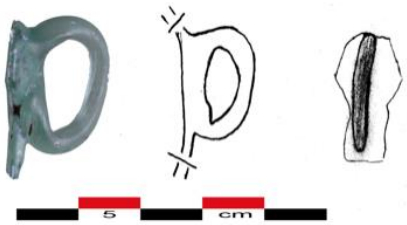

Kat. No: **201**
Kazı Envanter No: 2012/C2
Eserin Adı: Kulplu Kandil
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-4 Açması
Ölçüler: Yük.: 3 cm
Tanım: Kulplu kandile kulp parçası. Açık mavi cam hamurlu, küçük, kulak biçimli kulp.

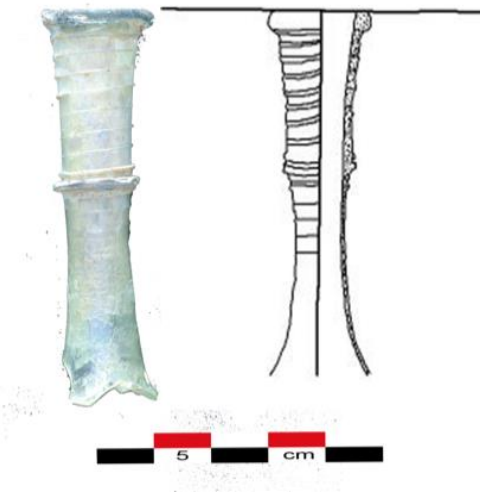
Karşılaştırma: Saldern 1980: 49 pl.23 266; Katsnelson 1999: 73 fig. 3, 7; Erten 2003: 149 figs. 6, 12j.
Lit.: Özet 2016: 264 kat. 2012/2.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **202**
Kazı Envanter No: 2012/C38a
Eserin Adı: Kulplu Kandil
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-2 Açması
Ölçüler: Yük.: 2,3 cm
Tanım: Kulplu kandile ait kulp parçası. Yeşil cam hamurlu, oval formlu, kaba yapışma yeri mevcut.

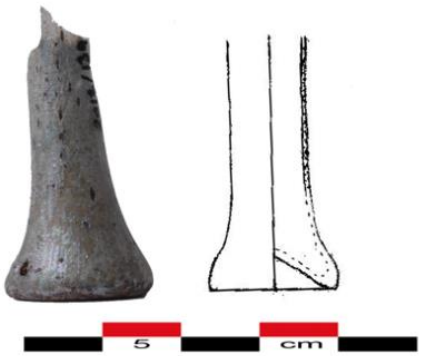
Karşılaştırma: Saldern 1980: 12 pl.20 26; Canav Özgümüş 2009: 18 fig. 5; Erten – Akkuş Koçak 2019: 347-348; fig.4.15.
Lit.: Özet 2016: 278 kat. 2012/38a.
Tarih: Erken Bizans Dönemi

Kat. No: **203**
Kazı Envanter No: 2009/1
Eserin Adı: Unguentarium
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, M1
Ölçüler: Ağız çapı: 2.10 cm, Yük.: 7.02 cm
Tanım: Unguentarium boyun parçası. Açık mavi yeşil cam hamurlu, serbest üfleme tekniğinde, ince çeperli, ağız kenarı içe kıvrık ve etrafı turkuaz renkli bantla çevrili, ağız kenarından itibaren 8 sıra tek lif, boyun ortasında birbirine geçmiş birkaç sıra lif sarılı, altta tekrar devam eden tek sıra lif sırası.

Karşılaştırma: Jenkins 1986: 14; Young 1993: 44 fig. 7; Özet 1998: 143 kat. 97; Katsnelson 1999: 74-75 fig. 4, 4; Atik 2009: 3 fig. 41; Baybo 2009: 190 fig. 12;
Lit.: Özet 2016: 220 kat. 2009/1.
Tarih: İS 6.-7. yüzyıl.

Kat. No: **204**
Kazı Envanter No: 2012/C13a
Eserin Adı: Unguentarium
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-c Açması
Ölçüler: Çap: 2 cm, Yük.: 3,6 cm
Tanım: Unguentarium dip parçası. Açık yeşil mavi cam hamurlu, düz dipli, konkav vurma taban, içte konik.
Karşılaştırma: Harden 1936: 279 pl. XX, 840; Isings 1957: 97 form 82 B2; Saldern 1980: 78 pl.15 564; Lightfoot 1993a: 179 fig. 124, 53-54; Golofast 2009: 306 fig. 5, 19, 21;
Lit.: Özet 2016: 268 kat. 2012/13a.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **205**
Kazı Envanter No: 2009/72
Eserin Adı: Sence - Mühür
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması
Ölçüler: Çap: 1,75 cm, Kal.: 0,4 cm
Tanım: Mavi cam hamurlu, kalıp yapımı. Ön yüz; çerçeve içinde büst, arka yüz; tanımlanamıyor.
Karşılaştırma: Canav 1985: 91 figs. 148-153; Laflı 2009: 163 fig. 7; Schwarzer 2009b: 99 Taf.4 87.
Lit.: Özet 2016: 233 kat. 2009/72.
Tarih: Bizans Dönemi

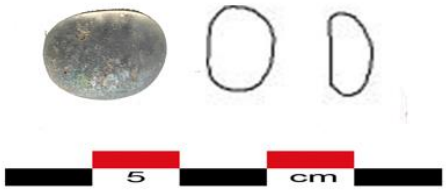
Kat. No: **206**
Kazı Envanter No: 2011/C1
Eserin Adı: Sence - Mühür
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 3 Açması
Ölçüler: Çap: 1,8 cm, Ağırlık.: 1,82 gr
Tanım: Mavi cam hamurlu, kalıp yapımı. Ön yüz; ortada büst, etrafında harfler. I O (Yunanca teta) H., kabartma büst etrafında yarım dairelerden oluşan kabartma bir çerçeve.
Karşılaştırma: Canav 1985: 91 fig. 150; Laflı 2009: 163 fig. 7.
Lit.: Özet 2016: 250-251 kat. 2011/1.
Tarih: İS 6. yüzyıl

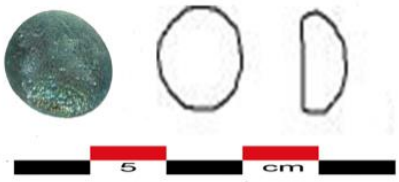
Kat. No: **207**
Kazı Envanter No: 2013/C23
Eserin Adı: Sence - Mühür
Buluntu Yeri: Asar Adası, H-2 Açması
Ölçüler: Çap: 1,8 cm, Ağırlık.: 0,68 gr
Tanım: Mavi cam hamurlu, kalıp yapımı. Ön yüz; monogram. Haç ve haçın kollarına bağlı harfler.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 90 pl.28 667-669; Baybo 2005: 211-239 lev. 5/73-76 R. 29-31;
Lit: Özet 2016: 291 kat. 2013/23.
Tarih: Bizans Dönemi

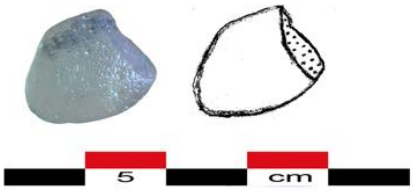
Kat. No: **208**
Kazı Envanter No: 2010/C2
Eserin Adı: Boncuk – Yüzük Kaşı
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, M1 kuzey/M1-M2 doğu
Ölçüler: Çap: 1,5 cm, Kal.: 0,6 cm
Tanım: Çok açık mavi cam hamurlu, kalıp yapımı, üstü bombeli altı düz, oval formlu.
Karşılaştırma: Baldoni – Berti 1998: 80 tav. VI.4; Özet 1998: 92 kat. 53; Laflı 2009: 163 fig. 8.
Lit.: Özet 2016: 234 kat. 2010/2.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **209**
Kazı Envanter No: 2010/C3
Eserin Adı: Boncuk – Yüzük Kaşı
Buluntu Yeri: Asar Adası, B-2 Açması
Ölçüler: Çap: 1,1 cm, Kal.: 0,6 cm
Tanım: Mavi yeşil cam hamurlu, kalıp yapımı, üstü bombeli altı düz, oval formlu.
Karşılaştırma: Baldoni – Berti 1998: 80 tav. VI.4; Özet 1998: 92 kat. 53;
Lit.: Özet 2016: 234-235 kat. 2010/3.
Tarih: Erken Bizans

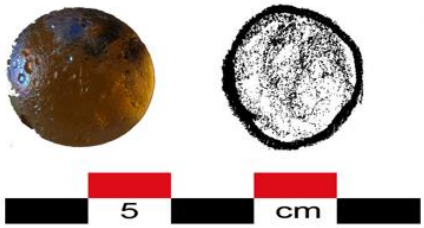

Kat. No: **210**
Kazı Envanter No: 2012/C32
Eserin Adı: Boncuk – Yüzük Kaşı
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması
Ölçüler: Çap: 1,4 cm, Kal.: 0,5 cm
Tanım: Yeşil cam hamurlu, kalıp yapımı, üstü bombeli altı düz, oval formlu, bir tarafı kırık.

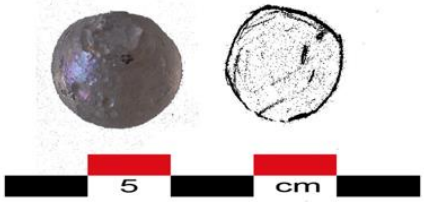
Karşılaştırma: Saldern 1980: 104-105 pl.19 817; Özet 1998: 92 kat. 53;; Schwarzer 2009a: 75 Taf. 4 80;
Lit.: Özet 2016: 276 kat. 2012/32.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **211**
Kazı Envanter No: 2012/C33
Eserin Adı: Boncuk – Yüzük Kaşı
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey
Ölçüler: Çap: 1,5 cm
Tanım: Parlak sarı cam hamurlu, kalıp yapımı, üstü bombeli altı düz yuvarlak formlu.

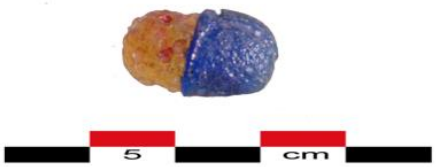
Karşılaştırma: Saldern 1980: 104-105 pl.19 817; Özet 1998: 92 kat. 53;
Lit.: Özet 2016: 276 kat. 2012/33.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **212**
Kazı Envanter No: 2012/C40
Eserin Adı: Boncuk – Yüzük Kaşı
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-5 Açması
Ölçüler: Çap: 0,7 cm
Tanım: Açık pembe cam hamurlu, kalıp yapımı, üstü bombeli altı düz, yuvarlak formlu.

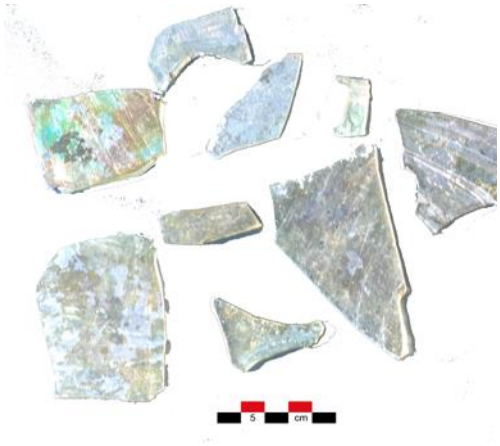
Karşılaştırma: Saldern 1980: 104-105 pl.19 817; Baldoni – Berti 1998: 80 tav. VI.4; Özet 1998: 92 kat. 53;
Lit.: Özet 2016: 278 kat. 2012/40.
Tarih: Erken Bizans

Kat. No: **213**
Kazı Envanter No: 2013/C30
Eserin Adı: Boncuk – Yüzük Kaşı
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-a Açması
Ölçüler: Yük: 1,8 cm, Gen.: 1 cm, Ağırlık: 0,98 gr
Tanım: Yarısı lacivert, yarısı sarı renkli cam hamurlu, sarı renk üzerine lacivert cam kaplanmış.

Karşılaştırma: -
Lit.: Özet 2016: 295 kat. 2013/30.
Tarih: Bizans Dönemi

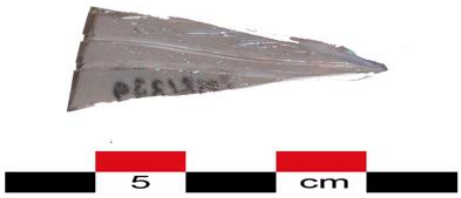
Kat. No: **214**
Kazı Envanter No: 2009/7
Eserin Adı: Pencere Camı
Buluntu Yeri: Asar Adası
Ölçüler: Kal.: 0.4-0.8 cm
Tanım: Mavi, yeşil, sarı renkli cam hamurlu, kırık parçalardan oluşan pencere camı.
Karşılaştırma: Saldern 1980: 91-92 pl.16 680-699; Erten 2003: 149-151 figs. 9-10; Kanyak 2009: 27 fig.4; Khruskova 2009: 343 fig. 23, 11-24; Öztaşkın 2015: 177 lev. 1 20.
Lit.: Özet 2016: 225 kat. 2009/7.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **215**
Kazı Envanter No: 2012/22
Eserin Adı: Pencere Camı
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması
Ölçüler: Yük.: 5,8 cm
Tanım: Açık yeşil cam hamurlu, üzerinde dal ve stilize yaprak deseni, arka yüz düz.
Karşılaştırma: Krizanac 2009: 276-277 fig. 14, 4;
Lit.: Özet 2016: 272 kat. 2012/22.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **216**
Kazı Envanter No: 2012/23a
Eserin Adı: Pencere Camı
Buluntu Yeri: Asar Adası, D-2 Açması
Ölçüler: Yük.: 3,5 cm
Tanım: Sarı cam hamurlu, üzerinde üzerinde dikey kesme izleri
Karşılaştırma: Krizanac 2009: 276-277 fig. 14, 4; Khruskova 2009: 343 fig. 23, 11-24;
Lit.: Özet 2016: 272 kat. 2012/23a.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **217**
Kazı Envanter No: 2012/29a
Eserin Adı: Pencere Camı
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-2 Açması, kuzeybatı
Ölçüler: Yük.: 1,7 cm
Tanım: Sarı cam hamurlu, üzerinde üzerinde dikey kesme izleri
Karşılaştırma: Krizanac 2009: 276-277 fig. 14, 4; Khruskova 2009: 343 fig. 23, 11-24;
Lit.: Özet 2016: 272 kat. 2012/23a.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **218**
Kazı Envanter No: 2012/30
Eserin Adı: Pencere Camı
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması
Ölçüler: Yük.: 10,3 cm
Tanım: Yeşil cam hamurlu, yarı saydam, kalın çeperli, kenar kısımları daha kalın, parçalar kırık kırığa 5 parça birleşiyor.
Karşılaştırma: Erten 2003: 149-151 figs. 9-10; Kanyak 2009: 27 fig. 4; Krizanac 2009: 276-277 fig. 14, 2-3; Khruskova 2009: 343 fig. 23, 11-24; Laflı 2009: 163 fig. 4; Öztaşkın 2015: 177 lev. 1 20; Erten – Akkuş Koçak 2019: 350; fig.8.
Lit.: Özet 2016: 275 kat. 2012/30.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **219**
Kazı Envanter No: 2013/1
Eserin Adı: Pencere Camı
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-a Açması
Ölçüler: Yük.: 8,6 cm, kal.: 0,03 cm
Tanım: Yeşil mavi cam hamurlu, yarı saydam, kalın çeperli pencere camı parçası.
Karşılaştırma: Erten 2003: 149-151 figs. 9-10; Kanyak 2009: 41 fig. 32; Krizanac 2009: 276-277 fig. 14; Khruskova 2009: 343 fig. 23, 11-24; Erten – Akkuş Koçak 2019: 350; fig.8.
Lit.: Özet 2016: 279 kat. 2013/1.
Tarih: Bizans Dönemi

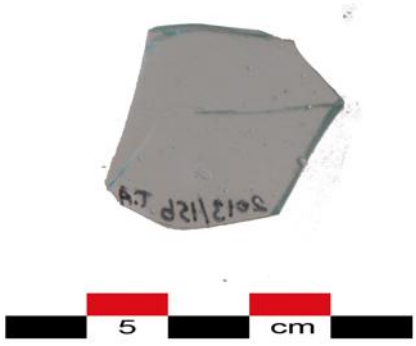
Kat. No: **220**
Kazı Envanter No: 2013/3b
Eserin Adı: Pencere Camı
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-a Açması
Ölçüler: Yük.: 5,9 cm
Tanım: Açık sarı cam hamurlu, ince çeperli pencere camı parçası.
Karşılaştırma: Krizanac 2009: 276-277 fig. 14, 1-2; Schwarzer 2009b: 100 Taf.4 93; Öztaşkın 2015: 177 lev. 1 20.
Lit.: Özet 2016: 280-281 kat. 2013/3b.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **221**
Kazı Envanter No: 2013/15a
Eserin Adı: Pencere Camı
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-a Açması
Ölçüler: Yük.: 7,1 cm
Tanım: Açık mavi cam hamurlu, yarı saydam, pencere camı parçası.
Karşılaştırma: Khruskova 2009: 343 fig. 23, 11-24; Krizanac 2009: 276-277 fig. 14, 1; Erten – Akkuş Koçak 2019: 350; fig.8.
Lit.: Özet 2016: 287 kat. 2013/15a.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **222**
Kazı Envanter No: 2013/15b
Eserin Adı: Pencere Camı
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-a Açması
Ölçüler: Yük.: 2,6 cm
Tanım: Açık mavi cam hamurlu, yarı saydam, pencere camı parçası. Parça üzerinde kesme izi mevcut.
Karşılaştırma: Khruskova 2009: 343 fig. 23, 11-24; Krizanac 2009: 276-277 fig. 14, 1-2; Erten – Akkuş Koçak 2019: 350; fig.8.
Lit.: Özet 2016: 287 kat. 2013/15b.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **223**
Kazı Envanter No: 2013/16
Eserin Adı: Pencere Camı
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-a Açması
Ölçüler: Yük.: 4,1 cm

Tanım: Açık mavi cam hamurlu, yarı saydam, pencere camı parçası. Parça üzerinde kesme izi mevcut.
Karşılaştırma: Khruskova 2009: 343 fig. 23, 11-24; Krizanac 2009: 276-277 fig. 14, 1-2; Erten – Akkuş Koçak 2019: 350; fig.8.
Lit.: Özet 2016: 287-288 kat. 2013/16.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **224**
Kazı Envanter No: 2012/11
Eserin Adı: Cüruf
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması
Ölçüler: Yük.: 1,3 cm
Tanım: Parlak siyah renkli, üstü ve altı kırık, silindir formlı cüruf parçası.
Karşılaştırma: Çömezoğlu 2008: 295 fig. 2;
Lit.: Özet 2016: 267 kat. 2012/11.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **225**
Kazı Envanter No: 2012/16b
Eserin Adı: Cüruf
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-c Açması
Ölçüler: Yük.: 5 cm, Gen.: 4,5 cm
Tanım: Siyah mat renkli, üstü ve altı kırık, şekilsiz cüruf parçası.
Karşılaştırma: Çömezoğlu 2008: 295 figs. 2-3;
Lit.: Özet 2016: 269 kat. 2012/16b.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **226**
Kazı Envanter No: 2012/34
Eserin Adı: Cüruf
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2 Açması
Ölçüler: Gen.: 3 cm
Tanım: Siyah renkli, üstü ve altı kırık, şekilsiz cüruf parçası.
Karşılaştırma: Çömezoğlu 2008: 295 figs. 2-3;
Lit.: Özet 2016: 276 kat. 2012/34.
Tarih: Bizans Dönemi

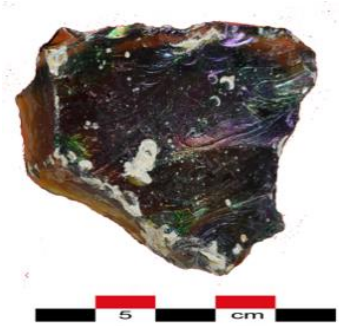

Kat. No: **227**
Kazı Envanter No: 2012/35
Eserin Adı: Cüruf
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması
Ölçüler: Gen.: 3 cm

Tanım: Siyah renkli, üstü ve altı kırık, şekilsiz cüruf parçası.
Karşılaştırma: Çömezoğlu 2008: 295 figs. 2-3;
Lit.: Özet 2016: 277 kat. 2012/35.
Tarih: Bizans Dönemi

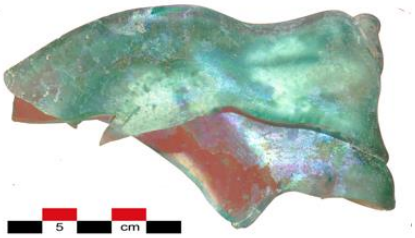
Kat. No: **228**
Kazı Envanter No: 2011/7
Eserin Adı: Cam külçe
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-2 Açması
Ölçüler: Uz.: 4,3 cm, Kal.: 2 cm
Tanım: Camgöbeği, yeşil, sarı, lacivert renklerde külçe parçası. Katılaşmış cam hamuru külçesinden kopmuş, bir yüzünde iç içe çizgiler mevcut.
Karşılaştırma: Bass 1996: 37-53; Atik 2009: 3 fig. 79-84; Canav Özgümüş 2009: 19 figs. 23-25;
Lit.: Özet 2016: 252-253 kat. 2011/7.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **229**
Kazı Envanter No: 2011/27
Eserin Adı: Cam külçe
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 6 Açması
Ölçüler: Yük.: 2,8 cm
Tanım: Yeşil cam hamurlu bir ingot parçası.
Karşılaştırma: Bass 1996: 37-53; Atik 2009: 3 fig. 79-84; Canav Özgümüş 2009: 19 figs. 23-25;
Lit.: Özet 2016: 262 kat. 2011/27.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **230**
Kazı Envanter No: 2011/10a
Eserin Adı: Atık/amorf parça
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-2 Açması, genişletilmiş alan
Ölçüler: Uz.: 5,8 cm, Gen.: 19 cm
Tanım: Yeşil mavi cam hamurlu, bozulmuş atık ağız kenar parçası. Dışa doğru katlanmış, içi boş.
Karşılaştırma: Çömezoğlu 2008: 295 figs. 4-5; Atik 2009: 3 fig. 77-88; Canav Özgümüş 2009: 19 fig. 21.
Lit.: Özet 2016: 254 kat. 2011/10a.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **231**
Kazı Envanter No: 2011/10b
Eserin Adı: Atık/amorf parça
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-2 Açması, genişletilmiş alan
Ölçüler: Uz.: 2 cm, Gen.: 6,7 cm
Tanım: Yeşil mavi cam hamurlu, bozulmuş atık ağız kenar parçası. Dışa doğru katlanmış, ucu kırık.
Karşılaştırma: Çömezoğlu 2008: 295 figs. 4-5; Atik 2009: 3 fig. 77-88; Canav Özgümüş 2009: 19 fig. 21.
Lit.: Özet 2016: 254 kat. 2011/10b.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **232**
Kazı Envanter No: 2011/10c
Eserin Adı: Atık/amorf parça
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-2 Açması, genişletilmiş alan
Ölçüler: Uz.: 3 cm, Gen.: 8,2 cm
Tanım: Yeşil mavi cam hamurlu, bozulmuş atık parça. Yüzeyde opak beyaz renkte ince cam ipliğinden lif sarılı, lifler akıtılarak karışık sarılmış.
Karşılaştırma: Çömezoğlu 2008: 295 figs.4-5; Atik 2009: 3 fig. 77-88; Canav Özgümüş 2009: 19 fig. 21.
Lit.: Özet 2016: 254 kat. 2011/10c.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **233**
Kazı Envanter No: 2012/31
Eserin Adı: Atık/amorf parça
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması
Ölçüler: Gen.: 3,6 cm
Tanım: Sarı cam hamurlu, kalın çeperli, kenarı kıvrık, atık parça.
Karşılaştırma: Canav Özgümüş 2009: 19 fig. 21;
Lit.: Özet 2016: 276 kat. 2012/31.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **234**
Kazı Envanter No: 2013/8b
Eserin Adı: Atık/amorf parça
Buluntu Yeri: Asar Adası, H-2 Açması
Ölçüler: Yük.: 2,5 cm, Gen.: 3,9 cm

Tanım: Açık mavi cam hamurlu, ince çeperli, kenarı kıvrık, atık parça.
Karşılaştırma: Canav Özgümüş 2009: 19 fig. 21.
Lit.: Özet 2016: 284 kat. 2013/8b.
Tarih: Bizans Dönemi

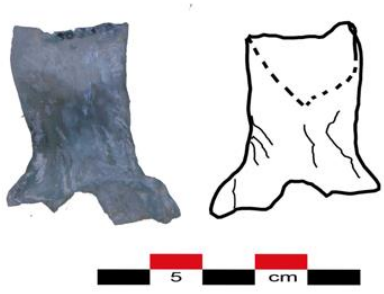
Kat. No: **235**
Kazı Envanter No: 2013/11
Eserin Adı: Atık/amorf parça
Buluntu Yeri: Asar Adası, H-2 Açması
Ölçüler: Yük.: 3,6 cm, Gen.: 7,2 cm
Tanım: Açık mavi cam hamurlu, üst üste katlanmış atık parça.
Karşılaştırma: Çömezoğlu 2008: 287-295;
Lit.: Özet 2016: 285 kat. 2013/11.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **236**
Kazı Envanter No: 2013/12b
Eserin Adı: Atık/amorf parça
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-a Açması
Ölçüler: Yük.: 3,5 cm, Gen.: 1,8 cm
Tanım: Yeşil cam hamurlu, içi oyuk atık parça.
Karşılaştırma: Çömezoğlu 2008: 287-295 R. 3-5; Atik 2009: 3 fig. 77-88;
Lit.: Özet 2016: 285-286 kat. 2013/12b.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **237**
Kazı Envanter No: 2013/26b
Eserin Adı: Atık/amorf parça
Buluntu Yeri: Asar Adası, H-2 Açması
Ölçüler: Yük.: 3,9 cm, Gen.: 2 cm
Tanım: Şişe benzeri bir kaba ait atık/amorf boyun parçası. Mavi yeşil cam hamurlu, imalat hatalı, atık parçanın ön ve arka yüzü birbirine yapışmış.
Karşılaştırma: Çömezoğlu 2008: 295 fig. 4; Canav Özgümüş 2009: 19 fig. 21.
Lit.: Özet 2016: 292-293 kat. 2013/26b.
Tarih: Bizans Dönemi

Kat. No: **238**
Kazı Envanter No: 2013-3
Buluntu Yeri: Asar Adası, H-2 Açması, Genişletilen Alan, -32/-105 cm
Ölçüler: Çap: 19 mm, Ağırlık: 2.42 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Tanrıça Roma'nın miğferli büstü, sola. Büst çevresinde VRBS ROMA.
Arka Yüz: Lupa Romana ayakta, sola; ikizler Romulus ve Remus'u emziriyor; üstte iki yıldız, altta SNT.
Atölye: -
Karşılaştırma: RIC VIII: 10, 55.
Lit.: -
Tarih: İS 306 - 337
I. Constantius (İS 306-337)

Kat. No: **239**
Kazı Envanter No: 2012-30
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-C Açması, -22/-33 cm
Ölçüler: Çap: 16 mm, Ağırlık: 1.26 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Divus I. Constantinus'un örtülü büstü sağa.
Arka Yüz: Divus I. Constantinus quadriga üzerinde sağa.
Atölye: -
Karşılaştırma: RIC VIII: 18. **https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1982499&AucID=4682&Lot=737** (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: İS 306 - 337
I. Constantius (İS 306-337)

Kat. No: **240**
Kazı Envanter No: 2010-4
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4-Kule Altı Açması, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 15 mm, Ağırlık: 1,98 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden diademli imparator büstü, sağa. […]TIVS P F AVG
Arka Yüz: İmparator, ayakta, başı sola; askeri giyimli, miğferli, sağ elinde mızrak, sol elinde

kalkan. Yere düşen süvariye mızrakla saldırıyor. […….]REPATIO, solda M harfi, sikke boşluğunda [.]O[..]A.

Atölye: -
Karşılaştırma: RIC VIII: 460 no. 137.
Lit.: Şahin 2016: 309 kat. no. 2.
Tarih: İS 348 - 354
II. Constantius (İS 337 - 361)

Kat. No: **241**
Kazı Envanter No: 2010-23
Buluntu Yeri: Asar Adası, B-2 Açması, -240 cm
Ölçüler: Çap: 14 mm, Ağırlık: 1.72 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, diademli imparator büstü, sağa. […]NST[…]
Arka Yüz: İmparator, ayakta, sola, askeri giyimli, sağ elinde globus üzerinde Nike, sol elinde mızrak.
SPES RE[. - …….]

Atölye: -
Karşılaştırma: RIC VIII: 461, 151 pl. 23 L. 2053.
Lit.: Şahin 2016: 310 kat. no. 3.
Tarih: İS 357 - 361
II. Constantius (İS 337 - 361)

Kat. No: **242**
Kazı Envanter No: 2012-17
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-A Açması, -110 cm
Ölçüler: Çap: 16 mm, Ağırlık: 2.32 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, diademli imparator büstü, sağa.
Arka Yüz: Ortada yere düşmüş at ve üzerinde bir savaşçı.

Atölye: -
Karşılaştırma: RIC VIII: 77-81.
Lit.: -
Tarih: İS 337 - 361
II. Constantius (İS 337 – 361)

Kat. No: **243**
Kazı Envanter No: 2012-116
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması, Kesit
Ölçüler: Çap: 18 mm, Ağırlık: 2.46 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden diademli, khlamys giyimli imparator büstü, sağa.
D N CONSTAN – TIVPFFVC
Arka Yüz: Sağda, cepheden, başı sola; askeri giyimli, miğferli, sağ elinde mızrak, sol elinde kalkan tutan asker. Atından yere düşen süvariye mızrakla saldırıyor. Solda aşağıdan yukarıya doğru TLMP, sağda yukarıdan aşağıya doğru, NEPHZATIO.
Atölye: -
Karşılaştırma: RIC VIII: 72. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=2095095&AucID=4996&Lot=1669 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: İS 337 - 361
II. Constantius (İS 337 - 361)

Kat. No: **244**
Kazı Envanter No: 2010-20
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-2 Açması, -176 cm
Ölçüler: Çap: 12 mm, Ağırlık: 1.48 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, diademli imparator büstü, sağa.
[…]ALE[…]AVG
Arka Yüz: Victoria, ayakta, sola; sağ elinde [çelenk], sol elinde palmiye dalı.
SECVR[…]S-[.]EIPV[…]
Atölye: -
Karşılaştırma: RIC IX: 298, 3b; RIC IX: 192, 15b.
Lit.: Şahin 2016: 310 kat. no. 5.
Tarih: İS 364 - 375
I. Valentinianus (İS 364 - 375)

Kat. No: **245**
Kazı Envanter No: 2013-24
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması, -132/-143 cm
Ölçüler: Çap: 17 mm, Ağırlık: 2.90 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, inci diademli imparator büstü, sağa.
Arka Yüz: Victoria, ayakta, sola; sol elinde palmiye dalı, sağ elinde çelenk?, sikke boşluğunda ANTE.
Atölye: -
Karşılaştırma: RIC IX: 298, 3b; RIC IX: 192, 15b. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=2060294&AucID=4902&Lot=1265 (17.09.2022)
Tarih: İS 364 - 375
I. Valentinianus (İS 364 - 375)

Kat. No: **246**
Kazı Envanter No: 2010-29
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, doğu duvarının dış kesiti
Ölçüler: Çap: 17 mm, Ağırlık: 1.16 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, inci diademli imparator büstü, sağa.
Arka Yüz: İmparator ayakta, başı sola, khlamys giyimli, sol elinde labarum, sağında köleyi başından tutuyor.
Atölye: -
Karşılaştırma: http://www.tesorillo.com/aes/042/042i.htm (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 311 kat. no. 8.
Tarih: İS 364 - 378
Valens (İS 364 - 378)

Kat. No: **247**
Kazı Envanter No: 2010-24
Buluntu Yeri: Asar Adası, B-2 Açması, -230 cm
Ölçüler: Çap: 16 mm, Ağırlık: 2.40 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, inci diademli imparator büstü, sağa. DN A R[..]DI[…….]
Arka Yüz: İmparator at üzerinde, sağa, sağ eli yukarıda. […]MANORVM

Atölye: Antiokheia
Karşılaştırma: RIC IX: 247 no. 29b.1; RIC IX: 295 no. 69c-d.
Lit.: Şahin 2016: 311 kat. no. 9.
Tarih: İS 392 – 395
Arcadius (İS 383 - 408)

Kat. No: **248**
Kazı Envanter No: 2012-37
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-C Açması, -49/-67 cm
Ölçüler: Çap: 16 mm, Ağırlık: 2.12 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden inci diademli imparator büstü, sağa.
Arka Yüz: Solda ayakta duran, cepheden verilmiş bir elinde asa tutan imparatorun yanında ayakta duran cepheden verilmiş uzun elbiseli kanatlı Victoria onu taçlandırıyor.

Atölye: -
Karşılaştırma: RIC X: pl. 4/60. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1485822&AucID=3079&Lot=151 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: İS 383 - 408
Arcadius (İS 383 - 408)

Kat. No: **249**
Kazı Envanter No: 2012-115
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-2 Açması, -80 cm
Ölçüler: Çap: 12 mm, Ağırlık: 0.84 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, çift sıralı inci diademli imparator büstü, sağa.
DN ARCADIVS PV [AVG]
Arka Yüz: Ortada haç, sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: RIC X: pl.6/108-121. https://www.wildwinds.com/coins/ric/arcadius/_constantinople_RIC_X_118-119.jpg (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: İS 401- 403
Arcadius (İS 383 - 408)

Kat. No: **250**
Kazı Envanter No: 2011-41
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-2 Açması, -273 cm
Ölçüler: Çap: 18 mm, Ağırlık: 2.70 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, inci diademli imparator büstü, sağa. [DN HO]NORI-VS P F [AVG]
Arka Yüz: Solda ayakta, cepheden, zırhlı sağ elinde mızrak, sol elinde kalkan tutan imparatorun yanında ayakta duran cepheden verilmiş peplos giyimli Victoria onu taçlandırıyor. Sikke boşluğunda [A]NTΔ.
Atölye: Antiokheia
Karşılaştırma: RIC X: pl.4/72. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1370467&AucID=2754&Lot=1139 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: İS 395 - 401
Honorius (İS 395 - 423)

Kat. No: **251**
Kazı Envanter No: 2011-49
Buluntu Yeri: Asar Adası, D1-B Açması, -280/-300 cm
Ölçüler: Çap: 19 mm, Ağırlık: 2.44 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden inci diademli imparator büstü, sağa.
Arka Yüz: Solda ayakta, cepheden, zırhlı sağ elinde mızrak, sol elinde kalkan tutan imparatorun yanında ayakta duran cepheden verilmiş peplos giyimli Victoria onu taçlandırıyor. Sikke boşluğunda [A]NTΔ.
Atölye: Antiochia
Karşılaştırma: RIC X: pl. 4/72. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1370467&AucID=2754&Lot=1139 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: İS 395 - 401
Honorius (İS 395 - 423)

Kat. No: **252**
Kazı Envanter No: 2010-9
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-3 Kule Altı Açması, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 16 mm, Ağırlık: 2.08 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, imparator büstü, sağa.
Arka Yüz: Constantinopolis tahtta oturuyor, cepheden; sağ elde mızrak, sol elde globus üzerinde Victoria. CO[NC]ORD[…], sikke boşluğunda S[M]NA.
Atölye: Nicomedia
Karşılaştırma: RIC X: 248, 97 L2586.
Lit.: Şahin 2016: 311 kat. no. 10.
Tarih: İS 401 - 403
Honorius (İS 395 - 423)

Kat. No: **253**
Kazı Envanter No: 2010-2
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 18 mm, Ağırlık: 2.04 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden imparator büstü, sağa, sorguçlu miğferli; sağ elinde mızrak, sol omzunda kalkan. […]-IVSP[….]
Arka Yüz: Constantinopolis tahtta oturuyor, cepheden; sağ elde mızrak, sol elde globus üzerinde Victoria. CO[NC]ORD[…], sikke boşluğunda S[M]NA.
Atölye: -
Karşılaştırma: RIC X: 248, 97 L2586.
Lit.: Şahin 2016: 312 kat. no. 11.
Tarih: İS 401 - 403
Honorius (İS 395 – 423)

Kat. No: **254**
Kazı Envanter No: 2010-5
Buluntu Yeri: Asar Adası, B2 Açması, -153 cm
Ölçüler: Çap: 18 mm, Ağırlık: 2.64 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, inci diademli imparator büstü, sağa, paludamentum giyimli. [..]IOHA[..]-ES[.]F[.]VG
Arka Yüz: Victoria, ayakta, sola ilerliyor; sağ elindeki mızrak? (trophe?) omuz hizasında, sol eliyle esiri sürüklüyor. Sikke boşluğunda [.]M.[SA]LVS REI [PV]BLICA
Atölye: Nicomedia?
Karşılaştırma: RIC X: 248 no. 92 pl. 5.
Lit.: Şahin 2016: 312 kat. no. 12.
Tarih: İS 423 - 425
Iohannes (İS 423 - 425)

Kat. No: **255**
Kazı Envanter No: 2010-1
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-3 Kule Altı Açması, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 12 mm, Ağırlık: 1.22 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden diademli imparator büstü, sağa.
Arka Yüz: Sola ilerleyen Victoria, başı sağa, kupayı sağ eliyle omzunun üzerinden tutuyor ve sol eliyle tutsağı sürüklüyor.
Atölye: -
Karşılaştırma: RIC 1916-1920-1923. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=2011596&AucID=4774&Lot=1638 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 312 kat. no. 13.
Tarih: İS 423 - 425
Iohannes (İS 423-425)

Kat. No: **256**
Kazı Envanter No: 2009-69
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 10 mm, Ağırlık: 0.84 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, diademli imparator büstü, sağa. [.]N[…]SIVSPPAVG
Arka Yüz: Monogram?
Atölye: -
Karşılaştırma: RIC X: 248 no. 92 pl. 5.
Lit.: Şahin 2016: 312 kat. no. 14.
Tarih: İS 491 - 498
I. Anastasius (İS 491 - 518)

Kat. No: **257**
Kazı Envanter No: 2010-11
Buluntu Yeri: Asar Adası, B1 Açması, -392/-405 cm
Ölçüler: Çap: 15 mm, Ağırlık: 1.86 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, diademli imparator büstü, sağa.
Arka Yüz: Monogram
Atölye: Constantinopolis?
Karşılaştırma: RIC X: 248 no. 92 pl. 5.
Lit.: Şahin 2016: 313 kat. no. 15.
Tarih: İS 491 - 498
I. Anastasius (İS 491 - 518)

Kat. No: **258**
Kazı Envanter No: 2010-27
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Açması, Sondaj 1
Ölçüler: Çap: 10 mm, Ağırlık: 0.98 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, inci diademli imparator büstü, sağa, zırhlı ve paludamentum giyimli. D N ANAST[A]-SIVS P P AV[.]
Arka Yüz: Ortada I, üzerinde [haç], sikke boşluğunda CON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 8 pl.II.6; Bellinger 1966: 11, no. 15.1-8; b: 101 no. 40 pl.3.40. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=339068&AucID=607&Lot=617 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 313 kat. no. 16.
Tarih: İS 507 - 518
I. Anastasius (İS 491 - 518)

Kat. No: **259**
Kazı Envanter No: 2009-52
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M7, -383 cm
Ölçüler: Çap: 30 mm, Ağırlık: 18.02 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, diademli imparator büstü, sağa.
D N IVSTINI-ANVS P P AVG
Arka Yüz: Ortada, yıldız ve haç arasında M, üzerinde [haç], altta Γ, sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 4 no. 20-22; Bellinger 1966: 19, no. 23b.1-10; Morrisson 1970: no.53-55, 68; Hahn 1973: 100 no. 27; Tekin 1999: 119 no. 8-9 pl.1. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=685649&AucID=1264&Lot=605 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 313 kat. no. 18.
Tarih: İS 527 - 538
I. Iustinianus (İS 527 - 565)

Kat. No: **260**
Kazı Envanter No: 2009-78
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Altı Açması, M7
Ölçüler: Çap: 31,5 mm, Ağırlık: 18.4 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Profilden, diademli imparator büstü, sağa, paludamentum giyimli.
[.]N[...].
Arka Yüz: Solda E, sağda Δ.

Atölye: -
Karşılaştırma: Wroth 1908: 39 pl.VI.7; 87; Bellinger 1966: 79 no. 28 c.1-5; Hahn 1973: 111 no. 84.
http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=101767&AucID=109&Lot=1163 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 314 kat. no. 19.
Tarih: İS 527 - 565
I. Iustinianus (İS 527 - 565)

Kat. No: **261**
Kazı Envanter No: 2009-8
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, M1, -173 cm
Ölçüler: Çap: 28 mm, Ağırlık: 12.30 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Cepheden imparator büstü, miğferli, inci diademli, sol elinde haç.
[.] N IVSTINI-ANVS P P [.]V[.]
Arka Yüz: Ortada M, üzerinde haç, altta A, solda A / N / N / O, sağda XII, sikke boşluğunda NIK.
Atölye: Nikomedia
Karşılaştırma: Wroth 1908: 49 pl.VII.2; Hahn 1973: 120 no. 120b-J15. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=407059&AucID=728&Lot=1527 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 314 kat. no. 21.
Tarih: 12. Yılı, İS 538 - 539
I. Iustinianus (İS 527 - 565)

Kat. No: **262**
Kazı Envanter No: 2012-139
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 32 mm, Ağırlık: 11.30 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Cepheden imparator büstü, pendilialı, diademli miğfer ve zırh giyimli; sağ elinde haçlı globus, sol omzunda süvari motifli kalkan, sağda haç.
D N IVSTINI-ANVS P P AVG
Arka Yüz: Ortada K, üzerinde haç, altında A, solda A / N / N / O, sağda XII, alttaki sikke boşluğunda NI.
Atölye: Nikomedia
Karşılaştırma: Bellinger 1966: 140; Sear 1974: 203. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1143010&AucID=2277&Lot=3738 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: 12. Yılı, İS 538 - 539
I. Iustinianus (İS 527 - 565) 20 Nummi

Kat. No: **263**
Kazı Envanter No: 2009-10
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, -400/-420 cm
Ölçüler: Çap: 41 mm, Ağırlık: 21.72 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Cepheden imparator büstü, pendilialı, diademli miğfer ve zırh giyimli; sağ elinde haçlı globus, sol omzunda süvari motifli kalkan, sağda haç.
D N IVSTINI-ANVS P P AVG
Arka Yüz: Ortada M, üzerinde haç, altında A, solda A / N / N / O, sağda X / II / I, alttaki sikke boşluğunda KYZ.
Atölye: Kyzikos
Karşılaştırma: Wroth 1908: 50 no. 235 pl.VII.8; Bellinger 1966: 88 no. 40e.2; Morrisson 1970: 79 no. 65; Hahn 1973: 112 no. 95a-J.15.
http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=233566&AucID=336&Lot=429 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 314 kat. no. 22.
Tarih: 13. Yılı, İS 539 - 540
I. Iustinianus (İS 527 - 565)

Kat. No: **264**
Kazı Envanter No: 2009-4
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, -400/-420 cm
Ölçüler: Çap: 22 mm, Ağırlık: 2.86 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Cepheden imparator büstü, pendilialı, diademli miğfer ve zırh giyimli; sağ elinde haçlı globus, sol omzunda süvari motifli kalkan, solda haç.
D N IVSTINI-ANVS P P AVG
Arka Yüz: Ortada M, üzerinde haç, altta E, solda A / N / N / O, sağda X / u, sikke boşluğunda CON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 34 no. 94.
http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=120034&AucID=139&Lot=997 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 315 kat. no. 23.

Tarih: 15. Yılı, İS 541 - 542
I. Iustinianus (İS 527 - 565)

Kat. No: **265**
Kazı Envanter No: 2009-44
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, M1, 173 cm
Ölçüler: Çap: 43 mm, Ağırlık: 18.38 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Monogram.
Arka Yüz: Solda E, sağda B.
Atölye: -
Karşılaştırma: Wroth 1908: 73 no.428-429 pl. X.15-16; Bellinger 1966: 112 no. 116a.1-3 pl. XXV; Grierson: 352 no. 127 pl. 8; Morrisson 1970: 85 no. 06-08 pl.XII; Hahn 1973: 117 no. 113a- J.12, pl.22. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=502441&AucID=898&Lot=1046 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 315 kat. no. 25.
Tarih: İS 565 - 578
II. Iustinus (İS 565 - 578)

Kat. No: **266**
Kazı Envanter No: 2009-17
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, M1, 173 cm
Ölçüler: Çap: 15 mm, Ağırlık: 9.84 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: II. Iustin ve Sophia oturuyor, cepheden, her ikisi sağ ellerinde asa ve sol elleriyle aralarındaki globus üzerindeki uzun haçı tutuyorlar.
Arka Yüz: M, solda [./.]/ N / O, sikke boşluğunda [.]HEUP.
Atölye: Antiokheia
Karşılaştırma: Wroth 1908: 92 pl.XII.7; Bellinger 1966: 240, 137.1-6; Morrisson 1970: 139 no.29- 31 pl. XXIII; Hahn 1975: 100 no.53 pl. 5. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=807488&AucID=1511&Lot=3084 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 316 kat. no. 28.
Tarih: İS 565 - 578
II. Iustinus (İS 565 - 578)

Kat. No: **267**
Kazı Envanter No: 2009-13
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 31 mm, Ağırlık: 9.84 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: II. Iustin ve Sophia tahtta oturuyor, cepheden, başları arasında haç. Iustin'in sağ

elinde haçlı globus, Sophia'nın sağ elinde haçlı asa.

Arka Yüz: Ortada K, üzerinde haç, solda A / N / N / O, sağda X, alttaki sikke boşluğunda KYZ.

Atölye: Kyzikos

Karşılaştırma: Wroth 1908: 92-94 no.193-212 pl. XII.6; Bellinger 1966: 243-245 no. 150-160; Morrisson 1970: 142-143 no. 01-21; Hahn 1975: 100 no. 56a-57b. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=178148&AucID=226&Lot=983 (17.09.2022)

Lit.: Şahin 2016: 316 kat. no. 29.

Tarih: 10. Yılı, İS 574 - 575

II. Iustinus (İS 565 - 578)

Kat. No: **268**

Kazı Envanter No: 2011-44

Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 5 Açması -585 cm

Ölçüler: Çap: 28 mm, Ağırlık: 10.66 gr

Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Cepheden, pendilialı ve haçlı tacı ile imparator büstü; consül giyimli, sol elinde asa üzerinde kartal.

Arka Yüz: Ortada 'M', üstünde haç, solda A / N / N / O, sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis

Karşılaştırma: Wroth 1908: 108 no. 20-21 pl. XIV.6; Sear 1974: 430; Hahn 1975: 25. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1979698&AucID=4680&Lot=280 (17.09.2022)

Lit.: -

Tarih: İS 578 - 579

II. Tiberius (İS 578 – 582)

Kat. No: **269**

Kazı Envanter No: 2009-2

Buluntu Yeri: Asar Adası, A3-d Açması, -60 cm

Ölçüler: Çap: 35 mm, Ağırlık: 18.34 gr

Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Cepheden, pendilialı ve haçlı tacı ile imparator büstü.
[.]NT[.]bE[…]

Arka Yüz: Ortada, I üzerinde haç, solda yıldız, sağda B, sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis

Karşılaştırma: Wroth 1908: 108 no. 20-21 pl. XIV.5; Bellinger 1966: 270 11b.1-2; Morrisson 1970: 164 no.05-06; Hahn 1975: 105 no. 25. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=606992&AucID=1095&Lot=3360 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 317 kat. no. 31.
Tarih: İS 578 - 582
II. Tiberius (İS 578 - 582)

Kat. No: **270**
Kazı Envanter No: 2010-6
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-3 Kule Altı Açması, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 25 mm, Ağırlık: 6.38 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Cepheden, pendilialı ve haçlı tacı ile imparator büstü; consül giyimli, sol elinde asa üzerinde kartal, sağ elinde mappa.
D N MA[.]ΓICNPA[.]T
Arka Yüz: Ortada M, üzerinde haç, altta A, solda A / N / N / O, sağda X / I, alttaki sikke boşluğunda THEUP‘.

Atölye: Antiokheia
Karşılaştırma: Wroth 1908: 146 no. 202; Bellinger 1966: 347-348 no. 184-193.2; Morrisson 1970: 198 no. 62-99; Hahn 1975: 121 no. 99A-99C. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=469221&AucID=854&Lot=2902 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 317 kat. no. 34.
Tarih: 11. Yılı, İS 592 - 593
Mauricius Tiberius (İS 582 - 602)

Kat. No: **271**
Kazı Envanter No: 2011-24
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kazı Toprağı.
Ölçüler: Çap: 26 mm, Ağırlık: 6.58 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Cepheden, elinde haç ve mappa tutan imparator büstü. M FO[…]
Arka Yüz: Ortada 'XX', üstte haç, sikke boşluğunda NIKO[…].

Atölye: Nikomedia
Karşılaştırma: Wroth 1908: pl. XXI.6; Grierson 1968a: 64a; Sear 1974: 663; Hahn 1975: 73a. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=168597&AucID=210&Lot=2415 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: İS 604 - 605
Focas (İS 602 - 610)

Kat. No: **272**
Kazı Envanter No: 2011-16
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, -255/-274 cm
Ölçüler: Çap: 23 mm, Ağırlık: 4.90 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Cepheden, pendilialı tacı ile sakallı imparator büstü; consül giyimli, sağ elinde mappa, sol elinde haç.
D N FOCA[…]
Arka Yüz: Ortada XX, sikke boşluğunda KYZ.
Atölye: Kyzikos
Karşılaştırma: Wroth 1908: pl. XXI.11; Grierson 1968a: 79-80; Sear 1974: 670; Hahn 1975: 79.
https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=2089826&AucID=4971&Lot=1266 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: İS 602 - 610
Focas (İS 602 - 610)

Kat. No: **273**
Kazı Envanter No: 2013-5
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5A- GA Açması, -38 cm
Ölçüler: Çap: 30 mm, Ağırlık: 11.68 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Cepheden, pendilialı tacı ile sakallı imparator büstü; consül giyimli, sağ elinde mappa, sol elinde haç.
D N FOCA[…]
Arka Yüz: Ortada XXXX, üstte A / N / N / O, sikke boşluğunda CON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: pl. XX.10; Grierson 1968a: 31c; Hahn 1975: 61.
https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=2034475&AucID=4840&Lot=2908 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: İS 602 - 610
Focas (İS 602 - 610)

Kat. No: **274**
Kazı Envanter No: 2010-25
Buluntu Yeri: Asar Adası, B-2 Açması, -252 cm
Ölçüler: Çap: 28 mm, Ağırlık: 15.50 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Cepheden, zırh giyimli, miğferi sorguçlu ve

pendilialı tacı ile sakallı imparator büstü, sağ elinde haçlı globus, sol omzunda kalkan.
DNHRACLI- P[ER]P AYG.

Arka Yüz: Ortada M, üzerinde haç, altta A?, solda A / N / N / O, sağda II, sikke boşluğunda KYZ.

Atölye: Kyzikos

Karşılaştırma: Wroth 1908: pl. XXV.11; Grierson 1968a: 303 no. 118b; Hahn 1981: 227 no. 171a-J20; Tekin 1999: 151 no. 130, pl.XI.
http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=904407&AucID=1711&Lot=952 (17.09.2022)

Lit.: Şahin 2016: 318 kat. no. 36.

Tarih: İS 611 - 612
Heraclius (İS 610 – 641)

Kat. No: **275**

Kazı Envanter No: 2010-7

Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Altı Açması, Yüzey Buluntusu

Ölçüler: Çap: 28 mm, Ağırlık: 12.30 gr

Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Solda Heraclius ve sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, her ikisi de khylamis giyimli, tacı haçlı, sağ ellerinde haçlı globus, Heraclius'un sol elinde akakia?, Heraclius Contantine'nin sol elinde mappa, başları arasında haç.
[..]NN hE[...]T [.]ERACON P P.

Arka Yüz: Ortada M, üzerinde khristogram, altta B, sağda II / I?, solda A / N / N / O, sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis

Karşılaştırma: Wroth 1908: 171 no. 73 pl. XXV.3:; Grierson 1968a: 178 no. 58a.1-3; Morrisson 1970: 231 no. 04; Hahn 1975: 131 no. 69b-J.5.
http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=300084&AucID=523&Lot=263 (17.09.2022)

Lit.: Şahin 2016: 318-319 kat. no. 37.

Tarih: 3.Yılı, İS 612 - 613
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **276**
Kazı Envanter No: 2009-3
Buluntu Yeri: Asar Adası, A3-d Açması, 80 cm
Ölçüler: Çap: 30 mm, Ağırlık: 10.22 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine, her ikisi de cepheden, ayakta, sağ ellerinde haçlı globus. [..]hEPACΛI[…]
Arka Yüz: Ortada M, üstte khristogram, altta A, solda A / N / N / O, sağda II / I? sikke boşluğunda [C]ON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 198 no. 118-121 pl. XXIV.2; Grierson 1968a: 279 no. 76b1-5; Morrisson 1970: 274 no. 15-16; Hahn 1981: 223 no. 160b-J.3. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=305237&AucID=541&Lot=319 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 319 kat. no. 38.
Tarih: 3.Yılı, İS 612 - 613
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **277**
Kazı Envanter No: 2010-17
Buluntu Yeri: Asar Adası, B2 Açması, Kesit
Ölçüler: Çap: 34 mm, Ağırlık: 11.10 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, ikisi de khylamys giyimli, sağ ellerinde haçlı globus, başları arasında haç. DNN h [...]
Arka Yüz: Ortada M, altta B, solda A / N / N / O, sağda II / I, sikke boşluğunda N[.]KO.
Atölye: Nikomedia
Karşılaştırma: Wroth 1908: 219 no. 252-4 pl.XXV.11; Grierson 1968a: 321, no. 168a.1-5; Morrisson 1970: no.2-4; Hahn 1981: 229 no. 184-J.2. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=305237&AucID=541&Lot=319 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 319 kat. no. 39.
Tarih: 3.Yılı, İS 612 - 613
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **278**
Kazı Envanter No: 2009-43
Buluntu Yeri: Asar Adası, C1/b Açması
Ölçüler: Çap: 30 mm, Ağırlık: 13.12 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ ellerinde haçlı globus, başları arasında haç.
Arka Yüz: Ortada M, üzerinde khristogram, altta A?, solda A / N / N / O, sağda II / [?], sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: no. 116-117; Grierson 1968a: 279 no. 76a.1-4 pl. XI; Hahn 1981: 223 no. 160a.
http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=305237&AucID=541&Lot=319 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 319 kat. no. 40.
Tarih: 3.Yılı, İS 612 - 613
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **279**
Kazı Envanter No: 2009-84
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-B Sarnıç 4, kuzeybatı
Ölçüler: Çap: 30 mm, Ağırlık: 10.10 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ ellerinde haçlı globus, başları arasında haç.
[..]NN HERAC[…]
Arka Yüz: M altta A, solda A / N / N / O, sağda [II / II?], sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 197-198 no. 116-17; Grierson 1968a: 279 no. 76a.1-4; Morrisson 1970: 274 no. 10-12,14 pl.XLIII; Hahn 1981: 223 no. 160b-J.3.
http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=305237&AucID=541&Lot=319 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 319-320 kat. no. 41.
Tarih: 3.Yılı, İS 612-613
Heraclius (İS 610 – 641)

Kat. No: **280**
Kazı Envanter No: 2009-59
Buluntu Yeri: Asar Adası, B-1 Açması, -98 cm
Ölçüler: Çap: 30 mm, Ağırlık: 10.60 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ ellerinde uzun haç?.
Arka Yüz: Ortada M, altta Δ, solda A / N / N / O, sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Grierson 1968a: 282 no. 79a.1-3 pl. XII; Morrisson 1970: 275 no. 20; Hahn 1981: 223 no. 160-J.4. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=305237&AucID=541&Lot=319 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 320 kat. no. 42.
Tarih: 3.Yılı, İS 612 - 613
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **281**
Kazı Envanter No: 2009-58
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-5 Açması, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 19 mm, Ağırlık: 9.34 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ ellerinde haçlı globus yerine uzun haç, başları arasında haç. [.]NHER[…].
Arka Yüz: Ortada M, üstte haç, altta Γ?, solda A / N / N / O, sağda II / I.

Atölye: -
Karşılaştırma: Wroth 1908: 225-226 no. 289-296 pl.XXVI.15; Grierson 1968a: 335 no. 189.12 pl. XVIII; Morrisson 1970: 293 no. 01-29 pl. XLVI.04; Hahn 1981: 231 no. 200a. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=305237&AucID=541&Lot=319 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 320 kat. no. 43.
Tarih: 3.Yılı, İS 612 - 613
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **282**
Kazı Envanter No: 2012-44
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-B Açması, -97/-111 cm
Ölçüler: Çap: 29 mm, Ağırlık: 11.7 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, tacı haçlı, sağ ellerinde haçlı globus, Heraclius'un sol elinde akakia?, Heraclius Constantine'nin sol elinde mappa, başları arasında haç. [..]NN hE[...]T [.]ERACON P P.
Arka Yüz: Ortada M, üzerinde khristogram, altta B, sağda II / I, solda A / N / N
Atölye: -
Karşılaştırma: Wroth 1908: pl. XXV.3; Grierson 1968a: 76e; Hahn 1973: 59. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1975971&AucID=4669&Lot=3291 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: 3.Yılı, İS 612 - 613
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **283**
Kazı Envanter No: 2009-5
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-5 Açması, 0/-20 cm
Ölçüler: Çap: 28 mm, Ağırlık: 10.62 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ elde haçlı globus, başları arasında haç.
Arka Yüz: Ortada M, üzerinde khristogram, altında E, solda A / N / N / O, sağda II / II, sikke boşluğunda CON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Grierson 1968a: 281 no. 77b pl.XI; Morrisson 1970: 275-276 no. 37, 43; Hahn 1981: 223 no. 159a-J.3. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=623443&AucID=1135&Lot=411 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 320-321 kat. no. 44.
Tarih: 4.Yılı, İS 613 - 614
Heraclius (İS 610 – 641)

Kat. No: **284**
Kazı Envanter No: 2009-7
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Açması, -160 cm
Ölçüler: Çap: 28 mm, Ağırlık: 12.30 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ ellerinde haçlı globus, başları arasında haç. DDN[…]
Arka Yüz: Ortada M, üzerinde khristogram?, altta E, solda [A] / N / N / O, sağda II / II, sikke boşluğunda CON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 200 no. 133; Grierson 1968a: 283 no. 79e; Morrisson 1970: 275 no. 31; Hahn 1981: 224 no. 160b-J.4; Tekin 1999: 150 no. 126. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=623443&AucID=1135&Lot=411 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 321 kat. no. 45.
Tarih: 4.Yılı, İS 613 - 614
Heraclius (İS 610 – 641)

Kat. No: **285**
Kazı Envanter No: 2009-42
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, -380/-400 cm.
Ölçüler: Çap: 26 mm, Ağırlık: 11.14 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ elde haçlı globus, başları arasında haç.
Arka Yüz: Ortada M, üstte khristogram, altta A? solda [.] / N / [.] / O.
Atölye: -
Karşılaştırma: Wroth 1908: 198 no. 122; Grierson 1968a: 281 no. 77a.1.2; Morrisson 1970: 274 no. 17; Hahn 1981: 223 no. 159a-J.3. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=623443&AucID=1135&Lot=411 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 321 kat. no. 46.
Tarih: 4.Yılı, İS 613 - 614
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **286**
Kazı Envanter No: 2010-3
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Açması, M11, -261 cm
Ölçüler: Çap: 26 mm, Ağırlık: 11.18 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, ellerinde uzun haç.
Arka Yüz: Ortada M, solda [.] / N / [./.], sağda X / [ ]/ [ ].
Atölye: -
Karşılaştırma: Grierson 1968a: 282 no. 79a.1-3. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=623443&AucID=1135&Lot=411 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 321 kat. no. 47.
Tarih: 4.Yılı, İS 613 - 614
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **287**
Kazı Envanter No: 2011-6
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kazı Toprağı
Ölçüler: Çap: 37 mm, Ağırlık: 11.60 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, tacı haçlı, sağ ellerinde haçlı globus, başları arasında haç.
Arka Yüz: Ortada M, üstte khristogram, altta A, solda / N / N / O, sağda II / II, sikke boşluğunda CON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Grierson 1968a: 79b; Sear 1974: 805; Hahn 1975: 160. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=2098749&AucID=5006&Lot=231 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: 4.Yılı, İS 613 - 614
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **288**
Kazı Envanter No: 2009-79
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-B, Sarnıç 4, Kuzeybatı
Ölçüler: Çap: 30 mm, Ağırlık: 10.76 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine,

	cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ elinde haçlı globus, başları arasında haç, Heraclius Constantine'nin tacı haçlı. […]ERACONS[…]
Arka Yüz:	Ortada M, üzerinde khristogram, altta Γ, sağda u.
Atölye:	-
Karşılaştırma:	Wroth 1908: 200 no. 133; Grierson 1968a: 283 no. 79e; Morrisson 1970: 275 no. 31; Hahn 1981: 224 no. 160b-J.4. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=435826&AucID=794&Lot=3018 (17.09.2022)
Lit.:	Şahin 2016: 321-322 kat. no. 48.
Tarih:	5.Yılı, İS 614 - 615

Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No:	**289**
Kazı Envanter No:	2009-14
Buluntu Yeri:	Asar Adası, A-2 Açması, -225 cm
Ölçüler:	Çap: 31 mm, Ağırlık: 8.96 gr
Malzeme:	Bronz
Ön Yüz:	Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ ellerinde haçlı globus.[…]EPA CONST
Arka Yüz:	Ortada M, üzerinde khristogram, altta B, solda A / N / N / O, sikke boşluğunda CON.
Atölye:	Constantinopolis
Karşılaştırma:	Wroth 1908: 201 no. 139; Grierson 1968a: 284 no. 80e.1-2; Morrisson 1970: 275 no. 34,35; Hahn 1981: 223 no. 160a-J.5.
Lit.:	Şahin 2016: 322 kat. no. 20.
Tarih:	5.Yılı, İS 614 - 615

Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No:	**290**
Kazı Envanter No:	2009-48
Buluntu Yeri:	Asar Adası, A-1 Açması, -358 cm
Ölçüler:	Çap: 30 mm, Ağırlık: 12.36 gr
Malzeme:	Bronz
Ön Yüz:	Heraclius ve Heraclius Constantine'nin büstleri. DOMIN[..]R[…].

Arka Yüz: I ve B arasında basamaklar üzerinde haç, sikke boşluğunda AΛE[.]
Atölye: Alexandria
Karşılaştırma: Hahn 1981: 229 no. 178-J.20.
Lit.: Şahin 2016: 322-323 kat. no. 52.
Tarih: İS 613 - 618
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **291**
Kazı Envanter No: 2009-5
Buluntu Yeri: Asar Adası, E Açması, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 11 mm, Ağırlık: 8.96 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Ortada Heraclius, solda Heraclius Constantine, sağda Martina, ayakta, cepheden, hepsi khylamis giyimli, sağ ellerinde haçlı globus, taçlarında ve başları arasında haç.

Arka Yüz: Ortada M, üzerinde haç, altta A?, solda A / N / N / O, sikke boşluğunda [..]N.
Atölye: -
Karşılaştırma: Grierson 1968a: 289 no. 91; Hahn 1981: 224 no. 161-J.9.
Lit.: Şahin 2016: 323 kat. no. 54.
Tarih: İS 615 - 624
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **292**
Kazı Envanter No: 2009-6
Buluntu Yeri: Asar Adası, E Açması, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 29 mm, Ağırlık: 8.5 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Ortada Heraclius, solda Heraclius Constantine, sağda Martina, ayakta, cepheden, hepsi khylamis giyimli, sağ ellerinde haçlı globus, taçlarında ve başları arasında haç.

Arka Yüz: Ortada M, üzerinde A / N / N / O, altta Δ, solda Heraclius monogramı, solda X / [.] sikke boşluğunda CON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 207 no. 181.
Lit.: Şahin 2016: 323 kat. no. 55.

Tarih: İS 615 - 624
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **293**
Kazı Envanter No: 2010-18
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-2 Açması, -201 cm
Ölçüler: Çap: 25 mm, Ağırlık: 5.34 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Ortada Heraclius, solda Heraclius Constantine, sağda Martina, ayakta, cepheden, hepsi khylamis giyimli, sağ ellerinde haçlı globus.
Arka Yüz: Ortada M, üzerinde [A / N / N / O] ve haç, altta A?, solda Heraclius monogramı, sağda X / [?], sikke boşluğunda CON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 207 no. 184-5; Grierson 1968a: 293 no. 100a; Hahn 1981: 225 no. 162b-J16.
Lit.: Şahin 2016: 323-324 kat. no. 56.
Tarih: İS 615 - 624
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **294**
Kazı Envanter No: 2013-2
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 26 mm, Ağırlık: 7.72 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Ortada Heraclius, solda Heraclius Constantine, sağda Martina, ayakta, cepheden, hepsi khylamis giyimli, sağ ellerinde haçlı globus, taçlarında ve başları arasında haç.
Arka Yüz: Ortada M, üstte haç, altta B?, solda A / N / N / O.
Atölye: -
Karşılaştırma: Grierson 1968a: 289 no. 91; Hahn 1981: 224 no. 161-J.9. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1146984&AucID=2289&Lot=226&Match=1#match1 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: İS 615 - 624
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **295**
Kazı Envanter No: 2011-25
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 3, -130 cm
Ölçüler: Çap: 23 mm, Ağırlık: 6.68 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius ve sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, her ikisi de khylamis giyimli, tacı haçlı, sağ ellerinde haçlı globus, başları arasında haç.
Arka Yüz: Altta piramidal basamaklar üzerinde globus, en üstte haç.

Atölye: -
Karşılaştırma: Grierson 1968a: 64.11; Hahn 1981: 140.1. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=2099062&AucID=5007&Lot=311 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: İS 615 - 638
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **296**
Kazı Envanter No: 2011-31
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması, -347/-358 cm
Ölçüler: Çap: 26 mm, Ağırlık: 5.02 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Ortada Heraclius, solda Heraclius Constantine, sağda Martina, ayakta, cepheden, hepsi khylamis giyimli,
Arka Yüz: Ortada M, altta Γ, üstte ortada ANNO, solda Heraclius monogramı, solda X / ϛI, sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Grierson 1968a: 101c; Hahn 1981: 62. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1946741&AucID=4583&Lot=956 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: İS 626 - 627
Heraclius (İS 610 – 641)

Kat. No: **297**
Kazı Envanter No: 2009-41
Buluntu Yeri: Asar Adası, C1/b Açması, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 25 mm, Ağırlık: 7.24 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, ayakta, askeri giyimli, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine, khlamys giyimli, sağ elinde haçlı globus, başları arasında haç.
Arka Yüz: Ortada M, üstte haç?, altta A, solda A / N / N / O, sağda X / X, sikke boşluğunda [..]N.

Atölye: -
Karşılaştırma: Gierson 1968a: 357 no. 355 pl.20; Grierson 1968a: 293 no. 101a pl. XIII; Morrisson 1970: 277 no. 52-53; Hahn 1981: 225 no. 162a-J.17. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=930785&AucID=1777&Lot=1081 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 324 kat. no. 57.
Tarih: İS 629 - 630
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **298**
Kazı Envanter No: 2010-10
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, M10 güneydoğu, -376 cm
Ölçüler: Çap: 32 mm, Ağırlık: 12.84 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, ayakta, sakallı, askeri giyimli, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında. Sağda Heraclius Constantine, ayakta, khlamys giyimli, sağ elinde haçlı globus.
Arka Yüz: Ortada M, üstte haç ve C, altta Δ, solda A / N / N / O, sağda X / X, sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 153; Grierson 1968a: 296 no. 106a pl. XIII. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=930785&AucID=1777&Lot=1081 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 324 kat. no. 58.
Tarih: İS 629 - 630
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **299**
Kazı Envanter No: 2009-71
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 28 mm, Ağırlık: 10.36 gr
Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Solda Heraclius ayakta, uzun sakallı, askeri giyimli, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine, kısa sakallı, khlamys giyimli, sağ elinde haçlı globus, her ikisinde de haçlı taç, başları arasında haç.
Arka Yüz: Ortada M, üzerinde haç ve C, altta Δ, solda A / N / N / O, sağda X / X, sikke boşluğunda CON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 203 no. 151-152; Grierson 1968a: 296 no. 105d.1,2; Morrisson 1970: 278 no. 72, 73; Hahn 1981: 225 no. 164b-J.20; Tekin 1999: 150 no. 127, pl.XI. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=930785&AucID=1777&Lot=1081 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 324 kat. no. 59.
Tarih: İS 629 - 630
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **300**
Kazı Envanter No: 2010-28
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, Duvar Kesiti
Ölçüler: Çap: 25 mm, Ağırlık: 5.90 gr
Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Solda Heraclius, cepheden, ayakta, uzun sakallı, askeri giyimli ve tacı haçlı, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında. Sağda Heraclius Constantine ayakta, khlamys giyimli ve tacı haçlı, sağ elinde haçlı globus, başları arasında haç, solda Heraclius monogramı ve sağda K.
Arka Yüz: Ortada K, üzerinde haç, altta A, solda A / N / N / O, sağda XX.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 209 no. 197; Grierson 1968a: 05 no. 125b; Morrisson 1970: 279 no.80; Hahn 1981: 226 no. 166- J.30. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=930785&AucID=1777&Lot=1081 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 324 kat. no. 60.
Tarih: İS 629 – 630

Kat. No: **301**
Kazı Envanter No: 2009-12
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 30 mm, Ağırlık: 11.40 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, cepheden, ayakta, uzun sakallı, askeri giyimli, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, kısa sakallı, khlamys giyimli, sağ elinde haçlı globus, her ikisinde de haçlı taç, başları arasında haç.

Arka Yüz: Ortada K, üzerinde haç, altta B, solda A / N / N / O, sağda XX.
Atölye: -
Karşılaştırma: Wroth 1908: 211 no. 206-7 pl.XXV.2; Grierson 1968a: 302 no. 118a 1-5; 357 no. 362 pl. 20; Morrisson 1970: 281 no. 89; Hahn 1981: 227 no. 171a- J.20; Tekin 1999: 151 no. 130, pl. XI. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=930785&AucID=1777&Lot=1081 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 325 kat. no. 61.
Tarih: İS 629 - 630
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **302**
Kazı Envanter No: 2010-26
Buluntu Yeri: Asar Adası, B2 Açması, -270 cm
Ölçüler: Çap: 30 mm, Ağırlık: 9.78 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, cepheden, ayakta, uzun sakallı, askeri giyimli ve tacı haçlı, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine ayakta khlamys giyimli ve tacı haçlı, sağ elinde haçlı globus, başları arasında haç, sağda K.

Arka Yüz: Ortada M, üstte haç ve C (hilal?), altta B, solda A / [N / N / O], sağda [.] / X / II, sikke boşluğunda C[O]N.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 203 no. 151-152; Grierson 1968a: 296, no. 105d.1-2; Morrisson 1970: 278 no. 72,73; Hahn 1981: 225 no. 164b-J.20; Tekin 1999: 150 no. 127. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=345933&AucID=621&Lot=628 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 325-326 kat. no. 63.
Tarih: İS 631 - 632
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **303**
Kazı Envanter No: 2011-15
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 3 Açması, -322 cm
Ölçüler: Çap: 31 mm, Ağırlık: 12.50 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius ayakta, askeri giyimli, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine, khlamys giyimli.

Arka Yüz: Ortada M, üzerinde haç, altında Δ, solda A / N / N / O, sikke boşluğunda CON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 210 no. 199-201; Grierson 1968a: 300 no. 116c.1-4; Hahn 1981: 226 no. 166-J.30.
Lit.: -
Tarih: İS 631 - 640
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **304**
Kazı Envanter No: 2013-23
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması ,-132/-143 cm
Ölçüler: Çap: 30 mm, Ağırlık: 10.12 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, cepheden, ayakta, askeri giyimli, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine, khlamys giyimli, sağ elinde haçlı globus, başları arasında haç, sağda K.

Arka Yüz: Ortada M, üzerinde haç, altta Γ, solda A / N / N / O, sağda X / I, sıkke boşluğunda CON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 205 no.164; Grierson 1968a: 298 112a.1-4; Morrisson 1970: 278 no.75.
Lit.: -
Tarih: İS 631 - 640
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **305**
Kazı Envanter No: 2009-11
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-E Açması, -210 cm
Ölçüler: Çap: 27 mm, Ağırlık: 7.24 gr
Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Solda Heraclius, cepheden, ayakta, sakallı, askeri giyimli, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ elinde haçlı globus.
Arka Yüz: Ortada M, üstte haç, altta B?, solda A / N / N / O, sağda X / X / II / II, sikke boşluğunda [C]O[N].
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 204 no. 159; Grierson 1968a: 297 no.107b; Hahn 1981: 225 no. 164b-J.22.
http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=455977&AucID=829&Lot=239 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 326 kat. no. 64.
Tarih: İS 633 - 634
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **306**
Kazı Envanter No: 2009-7
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-7 Açması, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 28 mm, Ağırlık: 6.34 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, cepheden, ayakta, askeri giyimli, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ elinde haçlı globus, başları arasında haç.

Arka Yüz: Ortada M, üstte monogram, altta B, solda A / N / N / O, sağda [X] / X / II / II, sikke boşluğunda [C]ON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 204 no. 161; Grierson 1968a: 297 no. 108b pl. XIII; Hahn 1981: 225 no.164b-J.23.
http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=455977&AucID=829&Lot=239 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 326 kat. no. 65.
Tarih: İS 633 - 634
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **307**
Kazı Envanter No: 2010-13
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-3 Kule Altı Açması, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 32 mm, Ağırlık: 12.84 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, cepheden, ayakta, sakallı, askeri

giyimli, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ elinde haçlı globus.

Arka Yüz: Ortada M, üstte monogram, altta Γ, solda A / N / N / O, sağda [X / X] / II / II, sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis

Karşılaştırma: Wroth 1908: 205 no. 163 pl.XXIV.6; Grierson 1968a: 298 no. 111; Morrisson 1970: 278 no.75; Hahn 1981: 226 no. 164c-J.24 pl.11. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=455977&AucID=829&Lot=239 (17.09.2022)

Lit.: Şahin 2016: 326 kat. no. 66.

Tarih: İS 633 - 634

Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **308**

Kazı Envanter No: 2010-14

Buluntu Yeri: Asar Adası, A-3 Kule Altı Açması, Yüzey Buluntusu

Ölçüler: Çap: 28 mm, Ağırlık: 8.52 gr

Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Solda Heraclius, cepheden, ayakta, uzun sakallı, askeri giyimli, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, kısa sakallı, khlamys giyimli, sağ elinde haçlı globus, başları arasında haç.

Arka Yüz: Ortada M, üstte Heraclius monogramı, altta Δ, solda A / N / N / O, sağda X / X /[ ] sikke boşluğunda CO[N].

Atölye: Constantinopolis

Karşılaştırma: Grierson 1968a: 298 no. 111; Hahn 1981: 226 no. 164c-J.24.

Lit.: Şahin 2016: 326-327 kat. no. 67.

Tarih: İS 631 - 640

Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **309**

Kazı Envanter No: 2010-16

Buluntu Yeri: Asar Adası, A-3 Kule Altı Açması, Yüzey Buluntusu

Ölçüler: Çap: 25 mm, Ağırlık: 6.64 gr

Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Solda Heraclius, cepheden, ayakta, askeri giyimli ve tacı

haçlı, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, Sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli ve tacı haçlı, sağ elinde haçlı globus, başları arasında haç.

Arka Yüz: Ortada M, üstte haç, altta A? Sağda [ ] / X / u, alttaki sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis

Karşılaştırma: Wroth 1908: 205 no. 165; Grierson 1968a: 299 no. 112b; Hahn 1981: 226 no. 164d J.25.

Lit.: Şahin 2016: 327 kat. no. 68.

Tarih: İS 631 - 640

Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **310**

Kazı Envanter No: 2009-1

Buluntu Yeri: Asar Adası, A3-b Açması, Yüzey Buluntusu

Ölçüler: Çap: 20 mm, Ağırlık: 4.58 gr

Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Solda Heraclius ve Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, ikisinin de tacı haçlı, Heraclius askeri giyimli, sakallı, sağ eliyle uzun haç tutuyor, sol eli kalçasında, Heraclius Constantine'nin sağ elinde haçlı globus, başları arasında haç.

Arka Yüz: Ortada M, üstte khristogram, solda [.] / N / N / O, altta Γ, sağda [ ] / X / [ ] / I, sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis

Karşılaştırma: Wroth 1908: 205 no.164; Grierson 1968a: 298 112a.1-4; Morrisson 1970: 278 no.75.

Lit.: Şahin 2016: 327 kat. no. 69.

Tarih: İS 631 - 640

Heraclius (İS 610 – 641)

Kat. No: **311**

Kazı Envanter No: 2009-4

Buluntu Yeri: Asar Adası, A3-d Açması, -10 cm

Ölçüler: Çap: 23 mm, Ağırlık: 6.48 gr

Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Solda Heraclius, cepheden, ayakta, askeri giyimli ve tacı haçlı, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine

cepheden, ayakta, khlamys giyimli ve tacı haçlı, sağ elinde haçlı globus, başları arasında haç.

Arka Yüz: Ortada M, üstte haç ve C (hilal?), altta A, solda A / N / N / [.], sağda X /[ ]/[ ], sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis

Karşılaştırma: Wroth 1908: 205 no. 167-168 pl.XXIV.7; Grierson 1968a: 299 no. 113b; Morrisson 1970: 278 no. 75.

Lit.: Şahin 2016: 327 kat. no. 70.

Tarih: İS 631 - 640

Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **312**

Kazı Envanter No: 2009-9

Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Açması, 342 cm

Ölçüler: Çap: 31 mm, Ağırlık: 12.04 gr

Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Solda Heraclius, cepheden, ayakta, askeri giyimli ve tacı haçlı, uzun sakallı, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli ve tacı haçlı, sağ elinde haçlı globus, başları arasında haç.

Arka Yüz: Belirsiz.

Atölye: -

Karşılaştırma: Wroth 1908: 206 no. 169; Grierson 1968a: 299 no. 115; Morrisson 1970: 279 no. 75; Hahn 1981: 226 no. 165-J.30.

Lit.: Şahin 2016: 327 kat. no. 71.

Tarih: İS 631 - 640

Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **313**

Kazı Envanter No: 2009-47

Buluntu Yeri: Asar Adası, A-1 Açması, Yüzey Buluntusu

Ölçüler: Çap: 24 mm, Ağırlık: 6.44 gr

Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Solda Heraclius, sağda Heraclius Constantine, her ikisi de ayakta, cepheden, Heraclius Constantine‘nin sağ elinde haçlı globus, başları arasında haç.

Arka Yüz: Ortada M, üstte haç, altta A, sağda [ ] / X / [ ], sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis

Karşılaştırma: Grierson 1968a: 295-300 no. 105-116; Morrisson 1970: 277-278 no. 56-62; Hahn 1981: 225-226 no.164a-J.20-165-J.30.
Lit.: Şahin 2016: 328 kat. no. 72.
Tarih: İS 631 - 640
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **314**
Kazı Envanter No: 2009-13
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması
Ölçüler: Çap: 25 mm, Ağırlık: 3.44 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, cepheden, ayakta, sakallı, askeri giyimli, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ elinde haçlı globus.

Arka Yüz: Ortada M, üstte haç?, altta E, solda A / N / N / O, sağda [ ]/[ ] / X, sikke boşluğunda [.]ON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: no. 169; Grierson 1968a: 299 no. 115.
Lit.: Şahin 2016: 328 kat. no. 73.
Tarih: İS 631 - 640
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **315**
Kazı Envanter No: 2009-74
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması, M9
Ölçüler: Çap: 20 mm, Ağırlık: 3.20 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, cepheden, ayakta, askeri giyimli, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine, khlamys giyimli.

Arka Yüz: Ortada M, üstte monogram?, altta B, solda A / N / N / O, sikke boşluğunda CON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 210 no. 199-201; Grierson 1968a: 300 no. 116c.1-4; Hahn 1981: 226 no. 166-J.30.
Lit.: Şahin 2016: 328 kat. no. 74.
Tarih: İS 631 - 640
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **316**
Kazı Envanter No: 2010-15
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-3 Kule Altı Açması, Kesit
Ölçüler: Çap: 27 mm, Ağırlık: 6.44 gr

Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda Heraclius, cepheden, ayakta, uzun sakallı, askeri giyimli, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ elinde haçlı globus, başları arasında haç.
Arka Yüz: Ortada M, üstte khristogram? altta E, sağda X / [ ] / [ ], sikke boşluğunda [C]ON.
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 205 no. 163 pl.XXIV.6; Grierson 1968a: 298 no. 111; Morrisson 1970: 278 no. 75; Hahn 1981: 226 no. 164c-J.24 pl.11.
Lit.: Şahin 2016: 328 kat. no. 75.
Tarih: İS 631 - 640
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **317**
Kazı Envanter No: 2010-19
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması, -493/-536 cm
Ölçüler: Çap: 26 mm, Ağırlık: 6.16 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Merkezde Heraclius, cepheden, ayakta, sakallı, askeri giyimli sağ elde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine ve solda Heraclonas, cepheden, ayakta, khylamys giyimli, her üçünün tacı haçlı, sağ ellerinde haçlı globus.

Arka Yüz: Ortada M, üstte khristogram, altta B, solda A / N / N / O, sikke boşluğunda CO[.].
Atölye: Constantinopolis
Karşılaştırma: Wroth 1908: 204-205 no. 158, 167; T. 674,675 no. 250, 259; Grierson 1968a: 297 no. 112-114, 116c.1-4; Hahn 1981: 226 no. 164d-J.25.
Lit.: Şahin 2016: 328 kat. no. 76.
Tarih: İS 631 - 640
Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **318**
Kazı Envanter No: 2009-51
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-d Açması, -65 cm
Ölçüler: Çap: 23 mm, Ağırlık: 4.28 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Merkezde Heraclius, cepheden, ayakta, uzun sakallı, askeri giyimli, tacı haçlı, sağ elinde uzun haç,

	Sağda Heraclius Constantine, solda Heraclonas, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, tacı haçlı, sağ ellerinde haçlı globus.
Arka Yüz:	Ortada M, üstte khristogram, altta A?, solda A / N / N / O, sikke boşluğunda CON.
Atölye:	Constantinopolis
Karşılaştırma:	Wroth 1908: 209 no. 197 pl. XXIV.11; Grierson 1968a: 305 no. 125b; Hahn 1981: 226 no. 166-J.30.
Lit.:	Şahin 2016: 329 kat. no. 77.
Tarih:	İS 631 - 640

Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No:	**319**
Kazı Envanter No:	2009-46
Buluntu Yeri:	Asar Adası, A-1 Açması, Yüzey Buluntusu
Ölçüler:	Çap: 24 mm, Ağırlık: 6.52 gr
Malzeme:	Bronz
Ön Yüz:	Ortada Heraclius, cepheden, ayakta, askeri giyimli, sağ elinde uzun haç, solda Heraclius Constantine, sağda Heraclonas, ikisi de cepheden, ayakta, khylamys giyimli, sağ ellerinde haçlı globus.
Arka Yüz:	Ortada K, üstte C (hilal?), altta A?, solda A / [N] / N / [O], sağda X /[ ] / [ ]
Atölye:	-
Karşılaştırma:	Wroth 1908: 206 no. 169; Grierson 1968a: 299 no. 116a.1,2; Morrisson 1970: 279 no. 75; Hahn 1981: 226 no. 165-J.30.
Lit.:	Şahin 2016: 329 kat. no. 78.
Tarih:	İS 631 - 640

Heraclius (İS 610 – 641)

Kat. No:	**320**
Kazı Envanter No:	2010-22
Buluntu Yeri:	Asar Adası, C-1 Açması, -520 cm
Ölçüler:	Çap: 24 mm, Ağırlık: 5.10 gr
Malzeme:	Bronz
Ön Yüz:	Ortada Heraclius, cepheden, ayakta, uzun sakallı, askeri giyimli, tacı haçlı, sağ elinde uzun haç, sağda Heraclius Constantine, solda Heraclonas, her ikisi de haçlı taç ve khlamys

giyimli, sağ ellerinde haçlı globus.

Arka Yüz: Ortada M, üstte khristogram, altta B, solda A / N / N / O, sağda X / [ ] / X, sikke boşluğunda CON.

Atölye: Constantinopolis

Karşılaştırma: Grierson 1968a: 305 no. 125a.1,2; Morrisson 1970: 279 no. 78,79; Hahn 1981: 226 no.166-J.30. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=812788&AucID=1519&Lot=2827 (17.09.2022)

Lit.: Şahin 2016: 329 kat. no. 79.

Tarih: İS 639 - 640

Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **321**

Kazı Envanter No: 2011-10

Buluntu Yeri: Asar Adası, C-2 Açması, -202 cm

Ölçüler: Çap: 24 mm, Ağırlık: 6.40 gr

Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Solda Heraclius cepheden, ayakta, uzun sakallı, askeri giyimli, sağ elinde uzun haç, sol eli kalçasında, sağda Heraclius Constantine, cepheden, ayakta, khlamys giyimli, sağ elinde haçlı globus, başları arasında haç.

Arka Yüz: Ortada K, solda yukarıdan aşağıya A / N / N / O

Atölye: -

Karşılaştırma: Wroth 1908: pl. XXV.6; Grierson 1968a: 301b. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=49181&AucID=52&Lot=1631 (17.09.2022)

Lit.: -

Tarih: İS 610 - 641

Heraclius (İS 610 - 641)

Kat. No: **322**

Kazı Envanter No: 2010-12

Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey Buluntusu

Ölçüler: Çap: 24 mm, Ağırlık: 6.10 gr

Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Cepheden, ayakta, sakallı, khlamys giyimli imparator, sağ elinde uzun haç, sol elinde haçlı globus. ENT[…]

Arka Yüz: Ortada M, üstte ve sağda ANA / N / E / O / Σ ve en üstte haç, solda ?, sikke boşluğunda solda A, sağda II.

Atölye: -

Karşılaştırma: Grierson 1968a: 380 no. 309; Hahn 1981: 234 no. 262. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=791833&AucID=1480&Lot=659 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 329-330 kat. no. 80.
Tarih: İS 644 - 645
II. Constans (İS 641 – 668)

Kat. No: **323**
Kazı Envanter No: 2009-5
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-3 Açması, -170 cm
Ölçüler: Çap: 21 mm, Ağırlık: 6.06 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Cepheden, ayakta, khlamys giyimli imparator, sağ elinde uzun haç?, sol elinde haçlı globus.
ENTγTO NI[..]
Arka Yüz: Ortada M, üstte yıldız, solda A / N / A, sağda N / E / O / Σ, sikke boşluğunda A II.
Atölye: -
Karşılaştırma: Grierson 1968b: 445 no. 61a.5; Morrisson 1970: 345 no.09-10; Hahn 1981: 248 no. 163a,b-J.2; Tekin 1999: 153 no. 135 pl. XII. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=791833&AucID=1480&Lot=659 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 330 kat. no. 81.
Tarih: İS 644 - 645
II. Constans (İS 641 - 668)

Kat. No: **324**
Kazı Envanter No: 2009-49
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-1 Açması, -260 cm
Ölçüler: Çap: 20 mm, Ağırlık: 4.56 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Cepheden, ayakta, khlamys giyimli imparator, sağ elinde uzun haç, sol elinde haçlı globus.
Arka Yüz: Ortada M, üstte yıldız, solda […]N / E / O / [.]
Atölye: -
Karşılaştırma: Wroth 1908: 270-271 no. 126-8; Grierson 1968b: 450, no.69a pl. XXVI; Hahn 1981: 249 no. 170b-J.11. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=791833&AucID=1480&Lot=659 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 330 kat. no. 82.
Tarih: İS 644 - 645
II. Constans (İS 641 - 668)

Kat. No: **325**
Kazı Envanter No: 2009-60
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1- d Açması, -12 cm
Ölçüler: Çap: 22 mm, Ağırlık: 4.6 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Cepheden, ayakta, khlamys giyimli imparator, tacı haçlı, sağ elinde uzun haç, sol elinde haçlı globus.
Arka Yüz: Ortada M, üstte yıldız, solda A / N / A, sağda N / E / O / Σ, sikke boşluğunda [.] B.
Atölye: -
Karşılaştırma: Wroth 1908: 447 no. 64a.1.2 pl.XXVI; Grierson 1968b: 358 no. 372 pl.21; Hahn 1981: 248 no. 167b-d-J.5. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=791833&AucID=1480&Lot=659 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 330 kat. no. 83.
Tarih: İS 644 - 645
II. Constans (İS 641 - 668)

Kat. No: **326**
Kazı Envanter No: 2009-3
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-3 Açması, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 25 mm, Ağırlık: 3.78 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Cepheden, ayakta, khlamys giyimli imparator, sağ elinde uzun haç, sol elinde haçlı globus. [.]NT[…..]KA
Arka Yüz: Ortada M, solda [. / .] / A, sağda N / E / O / Σ
Atölye: -
Karşılaştırma: Grierson 1968b: 445-446 no. 62a-62b.2; Morrisson 1970: 345 no. 14 pl. LIV; Hahn 1981: 248 no. 164-J.3. http://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=791833&AucID=1480&Lot=659 (17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 331 kat. no. 84.
Tarih: İS 644 - 645
II. Constans (İS 641 - 668)

Kat. No: **327**
Kazı Envanter No: 2009-6
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 20 mm, Ağırlık: 4.62 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Cepheden, ayakta, sakallı imparator, sağ elinde uzun haç, sol elinde haçlı globus. […….]I / K / [A]

Arka Yüz: Ortada M, üstte haç, solda[...], sağda N / E / O / Σ, sikke boşluğunda IA.
Atölye: -
Karşılaştırma: Wroth 1908: 269 no. 105; Grierson 1968b: 443 no. 60a.2; Morrisson 1970: 344 no. 04-06.
Lit.: Şahin 2016: 331 kat. no. 85.
Tarih: İS 641 - 668
II. Constans (İS 641 - 668)

Kat. No: **328**
Kazı Envanter No: 2009-70
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey Buluntusu
Ölçüler: Çap: 22 mm, Ağırlık: 4.84 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Belirsiz.
Arka Yüz: Ortada M, üstte ve sağda [..]AN / E / O / Σ, solda [./.]+.

Atölye: -
Karşılaştırma: Grierson 1968b: 358 no. 372 pl.21; Hahn 1981: 248 no. 167b-d-J.5.
Lit.: Şahin 2016: 331 kat. no. 86.
Tarih: İS 641 - 668
II. Constans (İS 641 - 668)

Kat. No: **329**
Kazı Envanter No: 2011-2
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-2 Açması, -143/-190 cm
Ölçüler: Çap: 28 mm, Ağırlık: 7.74 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Solda, uzun sakallı, askeri kıyafetli ve uzun haç tutan II. Constans ile sağda IV. Konstantin, khlamys giyimli, elinde globus.
Arka Yüz: Ortada M.

Atölye: -
Karşılaştırma: Grierson 1968b: 180; Sear 1974: 1109; Hahn 1981: 209. https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1955446&AucID=4611&Lot=1422 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: İS 659 - 668
II. Constans (İS 641 - 668)

Kat. No: **330**
Kazı Envanter No: 2010-21
Buluntu Yeri: Asar Adası, B-2 Açması, -230 cm
Ölçüler: Çap: 27 mm, Ağırlık: 4.94 gr
Malzeme: Bronz

Ön Yüz: Merkezde haç. Lejant okunaksız.
Arka Yüz: Merkezde haç şeklinde düzenlenmiş dört halka.
Atölye: Melgueil Kontluğu - Fransa
Karşılaştırma: http://www.monnaiesdantan.com/vso32/languedoc-comte-melgueil-denier-p633.htm (17.09.2022)
https://www.cgb.fr/languedoc-comte-de-melgueil-eveques-de-maguelonne-anonymes-denier-anonyme-ou-melgorien-ttb,bfe_280285,a.html(17.09.2022)
Lit.: Şahin 2016: 331 kat. no. 87.
Tarih: İS 12.-13. yüzyıl

Kat. No: **331**
Kazı Envanter No: 2011-91
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması, -129/-137 cm
Ölçüler: Çap: 20 mm, Ağırlık: 1.98 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Ortada bir daire içinde gamalı haç.
Arka Yüz: Hilal ve yıldız arasında kalan stilize büst.
Atölye: -
Karşılaştırma: Wroth 1908: 620 pl. LXXV.16.
Lit.: -
Tarih: İS 13. yüzyıl
II. Andronicus (1282-1328)

Kat. No: **332**
Kazı Envanter No: 2011-107
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması, Kesit
Ölçüler: Çap: 15 mm, Ağırlık: 0.6 gr
Malzeme: Bronz
Ön Yüz: Ortada bir daire içinde gamalı haç.
Arka Yüz: Ortada yuvarlak bir çerçeve, içindeki bezeme tanımlanamıyor.
Atölye: -
Karşılaştırma: https://pro.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1620848&AucID=3424&Lot=913 (17.09.2022)
Lit.: -
Tarih: İS 13. yüzyıl
Haçlı Dönemi İS 12.- 13.yy

Kat. No: **333**
Kazı Envanter No: MY13-I2-2
Eserin Adı: Çifte Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Asar Adası, I2 açması, -142 cm
Ölçüler: Yük.: 13.5 cm, Uz.: 44.5 cm, Gen.: 27 cm
Malzeme: Kalın Kristalli Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Yüzeyde yer yer aşınma mevcut. Kaidenin bir bölümünde harç izlerinin olması nedeniyle devşirme malzeme olarak ikinci bir kullanımı olabilir.

Tanım: Kaidenin bölümleri alt kısımdan başlayarak sırasıyla plinthe, torus ve boyun bölümlerinden oluşmakta. Dikdörtgen bir plinthe üzerinde hafif dışa doğru genişleyen oval torus bölümü boyun geçişinde içe doğru form vermekte. En üstteki boyun bölümü ise içe doğru daralan bir formda yükselmekte. Tipolojik değerlendirmede "Tip A 2" sınıfına ait.
Karşılaştırma: Ötüken 1996: 160 taf. 26/5; Niewöhner 2007a: 222 abb.41 taf.17/162-163; Bertram-İlgezdi 2009: 242 res. 4; Aydın 2013: 296 kat. no. 377
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **334**
Kazı Envanter No: MY-09-TA-A4-KLA-2
Eserin Adı: İmpost Başlık
Buluntu Yeri: Asar Adası, A4 Kule Altı Açması
Ölçüler: Yük.: 15 cm, Echinus Altı Uz.: 35,5 cm, Echinus Altı Gen.: 17 cm, Abakus: 26x48 cm
Malzeme: İnce Kristalli Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Abakus ve echinus köşelerindeki bazı ufak kırıklar ve kopmalar dışında iyi korunmuş.

Tanım: İmpost tipte işlenmiş paye başlığı. Başlık echinus ve abakus bölümlerinden oluşmakta. Bütün yüzeyleri sade, perdahlanmış pürüzsüz bir yüze sahip. Başlığın abakus bölümünün altında, merkeze gelecek şekilde ortada aşağıya doğru daralan bir bant bulunmakta.
Karşılaştırma: Ruggieri 2005: 67 no: 4/4; Tekocak 2015: 87 çiz. 4.
Tarih: İS 4.- 5. yüzyıl.

Kat. No: **335**
Kazı Envanter No: MY13-F5A-2
Eserin Adı: İmpost Başlık
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması
Ölçüler: Yük.: 15,5 cm, Uz.: 44 cm, Gen.: 21 cm
Malzeme: Kalın Kristalli Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Abakus ve echinus köşelerinde kırıklar ve kopmalar.

Tanım: İmpost tipte işlenmiş paye başlığı. Başlık echinus ve abakus bölümlerinden oluşmakta. Bütün yüzeyleri sade, perdahlanmış pürüzsüz bir yüze sahip. Başlığın abakus bölümünün altında, merkeze gelecek şekilde ortada aşağıya doğru daralan bir bant bulunmakta.
Karşılaştırma: Ruggieri 2005: 67 no: 4/4; Yeşiltaş 2012: 41 kat. no. 15.
Tarih: İS 4.- 5. yüzyıl.

Kat. No: **336**
Kazı Envanter No: MY13-E5-1
Eserin Adı: İmpost Paye Başlığı (?)
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-5 Açması
Ölçüler: Yük.: 20,5 cm, Uz.: 30 cm, Gen.: 23 cm
Malzeme: Kalın Kristalli Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Abakus ve echinus köşelerinde kırıklar ve kopmalar.

Tanım: Abakus ve echinus kısmının korunan kısımınları sade bir işçiliğe sahip.
Karşılaştırma: Ruggieri 2005: 67 no:4/4.
Tarih: İS 4.- 5. yüzyıl.

Kat. No: **337**
Kazı Envanter No: MY-11-4
Eserin Adı: İmpost Başlık
Buluntu Yeri: Asar Adası
Ölçüler: Korunan Yük.: 40 cm, Korunan Gen.: 27 cm, Der.: 17 cm
Malzeme: İnce Kristalli Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Parça yoğun tahribata uğramış, sadece bezemeli ön/arka bölümlerinden biri tespit edilebilmiş, yer yer kopmuş ve kırık bölümler mevcut.

Tanım: Bezemeli yüzünde kazıma yöntemi ile yapılmış latin haçı bulunan impost paye başlığı. Parçanın korunan bölümlerinde bezemeli ve yan yüzleri düzgün işlenmiş. Başlığın alt yüzü murçlu bırakılmış.

Karşılaştırma: Ötüken 1996: 226 taf. 42/4; Yeşiltaş 2012: 43-44 kat. no. 4; Çaylak Türker 2014: 290 fig.4.
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **338**
Kazı Envanter No: MY-11-C2-GA-1
Eserin Adı: İmpost Başlık
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-2 Genişletilmiş Alan Açması
Ölçüler: Korunan Yük.: 33 cm, Korunan Gen.: 21 cm, Der.: 12 cm
Malzeme: İnce Kristalli Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Parça yoğun tahribata uğramış, sadece bezemeli ön/arka bölümlerinden biri tespit edilebilmiş, yer yer kopmuş ve kırık bölümler mevcut.

Tanım: Bezemeli yüzünde kazıma yöntemi ile yapılmış latin haçı bulunan impost paye başlığı. Haçın sadece alt kısmı korunmuş. Parçanın korunan bölümlerinde bezemeli ve yan yüzleri düzgün işlenmiş.
Karşılaştırma: Ötüken 1996: 226 taf. 42/4; Yeşiltaş 2012: 43-44 kat. no. 4; Çaylak Türker 2014: 290 fig.4.
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **339**
Kazı Envanter No: MY11-C1-3
Eserin Adı: İmpost Başlık
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1Açması
Ölçüler: Uz.: 60 cm, Gen.: 34 cm, Der.: 19 cm
Malzeme: Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Parça yoğun tahribata uğramış, yarısından itibaren eksik.

Tanım: Ön ve arka yüzlerinde kabartma yöntemi kullanılarak Latin haçı bezemesi işlenen impost paye başlığı.
Karşılaştırma: Zollt 1994: 75 taf. 32/172; Ötüken 1996: 226 taf. 42/4; Yeşiltaş 2012: 43-44 kat. no. 4.
Tarih: İS 5-6. yüzyıl.

Kat. No: **340**
Kazı Envanter No: MY12-E4-1
Eserin Adı: İmpost Başlık
Buluntu Yeri: Asar Adası, E-4 Açması
Ölçüler: Kor. Uz.: 48 cm, Gen.: 23 cm, Der.: 16 cm
Malzeme: Kalın kristalli beyaz mermer
Korunma Durumu: Sadece bir yüzü korunmuş.
Tanım: Ön ve arka yüzlerinde kabartma Latin haçı bezemesi işlenen impost paye başlığı.

Karşılaştırma: Zollt 1994: 75 taf. 32/172; Ötüken 1996: 226 taf. 42/4; Yeşiltaş 2012: 43-44 kat. no. 4; Tiryaki Türkmenoğlu 2016: 821-822 res. 5; Koçyigit 2020: 119 fig.25.
Tarih: İS 6. yüzyıl.

Kat. No: **341**
Kazı Envanter No: MY13-F5A-6
Eserin Adı: Paye/İmpost (?) Başlığı
Buluntu Yeri: Asar Adası, I-2 Açması
Ölçüler: Korunan Yük..: 18,5 cm, Korunan Gen.: 14 cm, Korunan Kal..: 13 cm
Malzeme: Orta kristalli beyaz mermer
Korunma Durumu: Başlığın dört kenarında da kırık mevcut.
Tanım: Başlığın korunan kısa kenarında alçak kabartma tekniğinde işlenmiş bir haç motifi bulunmakta. Latin haç motifinin de sadece dikey alt kolu korunmuş. Korunan uzun kenar ise sade bir şekilde bırakılmış.

Karşılaştırma: Barsanti 1989: 162 fig. 95; Niewöhner 2007a: 173-174 taf. 19/181; Çaylak Türker 2009: 205 fig. 8; Çaylak Türker 2010: 197 fig. 4/4; Aydın 2013: 296 kat.no.356.
Tarih: İS. 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **342**
Kazı Envanter No: MY-09-TA-A2-KLA-1
Eserin Adı: Sütun/Sütunce Başlığı
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-2 Kule Altı Açması
Ölçüler: Korunan Yük.: 13 cm, Alt Çap: 10 cm,
Malzeme: Gri damarlı beyaz mermer

Korunma Durumu: Parçanın alt, gövde ve üst kısımda kırık ve kopmuş bölümleri bulunmakta.

Tanım: Çanak Başlık tipi başlık sınıfına aittir. En altta yaklaşık 3 cm yüksekliğinde ion kymationu ile süslü dış bükey profilli bir geçiş elemanı bulunmakta. Kalathos kısmı dil şeklindeki yapraklarla bezenmiş. Bezemeler oldukça iyi bir şekilde işlenmişler. Yaprakların üst uçları yuvarlak biçimde nihayetlenir. Ve uçların arasında ufak payet motifleri yer alır. Kalathostan abakusa geçiş 1 cm yüksekliğinde düz bir bandla sağlanır. Abakus iki bölümlü olup toplam 3 cm yüksekliğindedir.

Karşılaştırma: Ötüken 1996: 175-176 taf. 28/5; Parman 2002: 274 lev. 133/183a; Niewöhner 2007a: 173-174 taf. 3/36; 179 taf. 17/166; Temple 2011: 540 kat. no.5.

Tarih: İS. 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **343**
Kazı Envanter No: MY-09-TA-A4-KLA-4
Eserin Adı: Sütünce parçası
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Kule Altı Açması
Ölçüler: Korunan Yük.:18,5 cm, Alt Çap:10 cm, Üst Çap: 15 cm
Malzeme: İnce kristalli, gri damarlı, beyaz mermer
Korunma Durumu: Alttan kırık ve eksik, üst kısmı ve başlığa geçiş kısmı korunmuş.

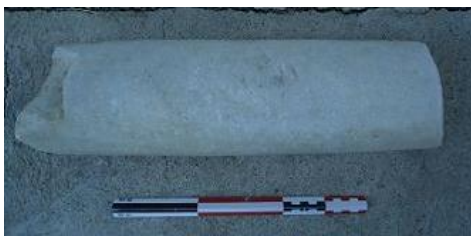

Tanım: Sütun yüzeyi spiral şekilde yivlenmiş. Üstte 3 cm yüksekliğinde bir boyun kısmı yer almakta. Üst yüzde ortada 5 cm çapında 2 cm derinliğinde dübel kısmı bulunmakta. Tüm yüzeyler perdahlanmış. Bu tip sütun gövdeleri Erken Hristiyanlık-Bizans Dönemi'nde kiborion ve altarlarda kullanılmıştır[537].

Karşılaştırma: Ötüken 1996: taf.17/3, taf.17/4; Aydın 2013: 255 kat. no.294.

Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **344**
Kazı Envanter No: MY-09-TA-KL-2
Eserin Adı: Sütunce gövde parçası
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Açması
Ölçüler: Korunan Yük.: 48 cm
Malzeme: Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Her iki yandan ve gövdeden kırık ve eksiktir.

Tanım: Sütunce gövde parçası.

Karşılaştırma: -

Tarih: -

[537] Aydın :255

Kat. No: **345**
Kazı Envanter No: MY-10 A-4 GD-1
Eserin Adı: Sütunce gövde parçası
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması Güneydoğu
Ölçüler: Korunan Yük.: 24 cm, Çap:11 cm
Malzeme: Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Her iki yandan ve gövdeden kırık ve eksik.
Tanım: Sütunce gövde parçası.
Karşılaştırma: -
Tarih: -

Kat. No: **346**
Kazı Envanter No: MY11-D1A-2
Eserin Adı: Sütunce gövde parçası
Buluntu Yeri: Asar Adası, D1-A Açması
Ölçüler: Korunan Yük.: 30 cm, Çap: 9 cm
Malzeme: Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Kaide kısmından, gövdenin belirli bir noktasına kadar korunmuş.
Tanım: Sütunce parçası.
Karşılaştırma: Μαυροειδη 1999: 66 kat.no.86. Andaloro 2006: 42 fig.3.
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **347**
Kazı Envanter No: MY-10-B2-2
Eserin Adı: Sütunce kaide parçası
Buluntu Yeri: Asar Adası, B-2 Açması
Ölçüler: Yük: 16 cm, Kaide çapı: 21 cm
Malzeme: Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Kaide kısmında ufak bir bölge ile sütuncenin oturduğu kısım tahrip olmuş.
Tanım: Korunan bölümden kaidenin alt bölümünün yukarıya, gövdeye, doğru daralmakta.
Karşılaştırma: Christof- Koiner 2010: 363 abb. 26; Çaylak Türker 2011: 30 fig. 11; Yeşiltaş 2012: 70-71 kat.no.55.
Tarih:

Kat. No: **348**
Kazı Envanter No: MY12-F4-1
Eserin Adı: Sütunce kaide parçası
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması
Ölçüler: Korunan Yük: 14 cm, Kaide çapı: 12 cm
Malzeme: Orta kristalli, gri damarlı mermer
Korunma Durumu: Sütuncenin oturduğu kısım tahrip olmuş.
Tanım: Sütunce kaide parçası.
Karşılaştırma:
Tarih:

Kat. No: **349**
Kazı Envanter No: MY-09-TA-B1-1
Eserin Adı: Çifte Sütun Gövdesi
Buluntu Yeri: Asar Adası, B-1 Açması
Ölçüler: Kor. Yük.:46,5 cm, Alt Yüz: 21x17 cm, Üst Taraf: 20x15 cm
Malzeme: İnce Kristalli Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Gövdenin yarısı korunmuş.
Tanım: Çifte Sütun Gövdesi. Gövde üzerindeki bant sade işlenmiş.
Karşılaştırma: Ötüken 1996: taf. 21/22; Parman 2002: lev. 134; Niewöhner 2007a: 16 taf. 16; Niewöhner 2007b: 12 abb. 18 kat. 18; Aydın 2013: 298 kat. no.380; Erbil vd. 2016: 197-198 res. 6.
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **350**
Kazı Envanter No: MY13-I2-3
Eserin Adı: Çifte Sütun Gövdesi
Buluntu Yeri: Asar Adası, I-2 Açması
Ölçüler: Korunan Yük.:53 cm, Gen.: 32,5 cm, Der.: 16 cm
Malzeme: Koyunbaba taşı
Korunma Durumu: Gövdenin yarısı korunmuş, yüzeyde aşınma.
Tanım: Çifte Sütun Gövdesi. Gövde üzerindeki bant sade işlenmiş.
Karşılaştırma: Ötüken 1996: taf. 21-22; Parman 2002: lev. 134; Serin 2004: 61 fig. 47; Niewöhner 2007a: taf. 16; Niewöhner 2007b: 12 kat.18; Aydın 2013: 298 kat. no.380.
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **351**
Kazı Envanter No: MY-10 A-4-4
Eserin Adı: Çift yarım sütun
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması
Ölçüler: Korunan Yük.:32 cm, Gen.: 11 cm, Der.: 17 cm
Malzeme: Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Kaidesinden başlayarak gövdesiyle birlikte korunmuş, kaidenin oval olan sol kısmı tahrip olmuş.

Tanım: Bizans çift yarım sütunu.
Karşılaştırma: Μαυροειδη 1999: 66 kat. 86; Andıç 2012: 131-132 kat.no. 117.
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **352**
Kazı Envanter No: MY-10 A-4-5
Eserin Adı: Kapı Eşiği
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması
Ölçüler: Korunan Uz.: 57 cm, Korunan Yük.: 11 cm, Gen.: 13 cm
Malzeme: Pavonazzetto/Pavanozzo mermeri
Korunma Durumu: Yanlardan kırık ve eksik, kırık kırığa 3 parçadan oluşmakta.

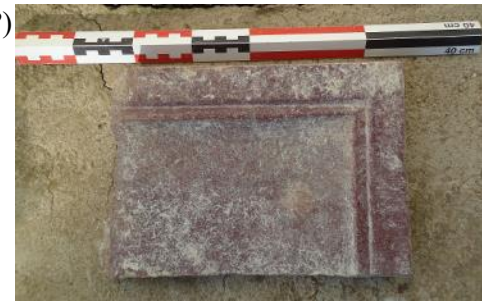
Tanım: Kapı eşiği parçasının yan yüzlerinde 3x6 cm ölçülerinde dikdörtgen birer yuva, arka yüzünde 1x2 cm ölçülerinde bir yuva bulunmakta.
Karşılaştırma: -
Tarih:

Kat. No: **353**
Kazı Envanter No: MY12-F4-4
Eserin Adı: Altar Tabanı
Buluntu Yeri: Asar Adası, F-4 Açması
Ölçüler: Korunan Uz.: 65 cm, Korunan Gen.: 29 cm, Kal.: 5 cm
Malzeme: Kristalli Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Yanlardan kırık ve eksik, kırık kırığa iki parçadan oluşmakta

Tanım: Altar tabanına ait o parça. Parçanın merkezinde korunma durumundan dolayı net olmamakla birlikte kare/dörtgen formda olduğu görülen ayak veya röliker yerleştirilen bölüm bulunmakta.
Karşılaştırma: Tülek 2007: 49 lev. 2 res. 9; Çavdar 2014: 23-24 kat. no A-1.
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **354**
Kazı Envanter No: MY 11-KAR6-2
Eserin Adı: Mermer Levha (Masa Tablası?)
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 6 Açması
Ölçüler: Korunan Yük.: 26 cm, Korunan Gen.: 18 cm, Der.: 5 cm
Malzeme: Purpura renkli mermer
Korunma Durumu: Yanlardan kırık ve eksik, bir köşesi korunmuş.
Tanım: Tek köşesinden korunmuş, işlenmiş masa ya da altar tablası.
Karşılaştırma: Raptis-Vassiliadou 2015: 258-259 fig.1
Tarih:

Kat. No: **355**
Kazı Envanter No: MY13-F5A-4
Eserin Adı: Parapet Levha Parçası
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması
Ölçüler: Korunan Uz.: 28 cm, Korunan Gen.: 23,5 cm, Kal.: 5 cm
Malzeme: Kalın Kristalli Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Levhanın sadece orta kısmının bir bölümü korunmuş.
Tanım: Parapet (Korkuluk) levhasının merkez kısmına ait bir parça. Ön ve arka yüzleri işlenmiş ve özdeş. Korunan parça kabartma yuvarlak bir madalyon içerisinde bir latin haç motifi işlenmiş.
Karşılaştırma: Ötüken 1996: 91 taf. 11/5; Tezcan 1989: 150 resim 175; Barsanti 2004: 281 res. 52b; Guidobaldi vd. 2006: 320 res. 1; Habas 2009: 101-102 fig 5; Russo 2011: 128 fig. 8; Çavdar 2014: 33 kat. no. D-1; Demirton 2018: 22 kat.no.2; Sertel 2019: 191 res.1.
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **356**
Kazı Envanter No: MY12-F5A-2
Eserin Adı: Parapet Levha Parçası
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması
Ölçüler: Korunan Uz.: 62,5 cm, Korunan Gen.: 37,5 cm, Kal.: 5 cm
Malzeme: İnce Kristalli Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Levhanın kenar ve gövdelerinde kırık ve eksik bölümler bulunmakta.
Tanım: Parapet (Korkuluk) levhasının her iki yüzü de bezenmiş. Ön yüzde; merkezde levha yüzeyinden alçak kabartma şeklinde yükseltilmiş bir madalyon içerisinde latin haç motifi, bu bezemenin yanında levha yüzeyinden alçak kabartma ile yükseltilmiş ikinci bir latin haç motifi işlenmiş.

Korkuluk levhasının arka yüzünde de alçak kabartma tekniğinde işlenmiş latin haç motifi yer almakta.
Karşılaştırma: Ötüken 1996: 91 taf. 11/4; Demirton 2018: 22 kat. no. 2.
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **357**
Kazı Envanter No: MY12-F5A-3
Eserin Adı: Parapet Levha Parçası
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması
Ölçüler: Korunan Uz.: 62,5 cm, Korunan Gen.: 37,5 cm, Kal.: 5 cm
Malzeme: İnce Kristalli Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Yanlardan kırık ve eksik.
Tanım: Bir yüzünde tam korunamamış bir haç bulunan parapet levha parçası.

Karşılaştırma: Keskin 2010: 278 kat. no. 152; Habas 2012: 138-140 fig. 13; Keskin 2015: 108 kat. no. 152; Koçel Erdem 2017: 569-570 res. 3.
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **358**
Kazı Envanter No: MY-09-TA-C1
Eserin Adı: Levha Parçası
Buluntu Yeri: Asar Adası, C-1 Açması
Ölçüler: Korunan Uz.: 45 cm, Korunan Gen.: 31 cm, Yük.: 9 cm
Malzeme: Gri damarlı, beyaz mermer
Korunma Durumu: Yanlardan kırık ve eksik, bir köşesi korunmuş.
Tanım: Üzerinde iç içe 3 silme, 2. silmede haç ucuna benzer bir detay bulunmakta.

Karşılaştırma: Orlandos 1936: 97 fig. 34; Μαυροειδη 1999: 63 kat. 74.
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **359**
Kazı Envanter No: MY10 A-4-7
Eserin Adı: Dibek
Buluntu Yeri: Asar Adası, A-4 Açması
Ölçüler: Yük.: 43 cm, Ağız çapı: 31 cm, Dip çapı: 28 cm
Malzeme: Andezit
Korunma Durumu: Dip kısmından başlayarak büyük bir bölümü ağız kısmına kadar tahrip olmuş. Tahrip olan bölüm eksik.
Tanım: Dibek, alt kısımda bir kaide üzerinde yükselen dip kısmı, ağız kısmına doğru genişleyen bir forma sahip

Karşılaştırma: Crawford 1990: 53 fig. 222; Doğan 2005: 74 res. 10; Özdin 2014: 163 kat. no. 123.
Tarih: İS. 5. yüzyıl

Kat. No: **360**
Kazı Envanter No: MY11-KAR1-1
Eserin Adı: Dibek
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 1 Açması
Ölçüler: Korunan Yük.: 17 cm, Korunan çap: 17 cm
Malzeme: Beyaz mermer
Korunma Durumu: Sadece dip ve dış bükey form veren kaide kısmının bir bölümü korunmuş.

Tanım: Soku veya havan olarak da isimlendirilmektedir. Alt kısımda dış bükey bir kaide üzerinde yükselen dip kısmından başlayarak gövde kısmına doğru genişleyen bir forma sahiptir
Karşılaştırma: Doğan 2005: 74 res. 10.
Tarih: -

Kat. No: **361**
Kazı Envanter No: MY13-F5A-11
Eserin Adı: Dibek
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 1 Açması
Ölçüler: Korunan Yük.: 22 cm, Korunan çap: 15 cm
Malzeme: İri kristalli mermer
Korunma Durumu: Yarısı kırık ve eksik.
Tanım: Soku veya havan olarak da isimlendirilmektedir. Alt kısımda dış bükey bir kaide üzerinde yükselen dip kısmından başlayarak gövde kısmına doğru genişleyen bir forma sahip.
Karşılaştırma: Crawford 1990: 53 fig. 222; Doğan 2005: 74 res. 10.
Tarih: -

Kat. No: **362**
Kazı Envanter No: MY13-F5A-1
Eserin Adı: Mortar
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması
Ölçüler: Yük.: 25 cm, Çap: 26 cm, Cidar kal.: 3,5 cm
Malzeme: Kalın kristalli beyaz mermer
Korunma Durumu: Tam korunmuş, yüzeyde yer yer çatlaklar mevcut.
Tanım: Silindirik formlu derin mortar.
Karşılaştırma: Eroğlu 2019: 76 kat. no. 128-129 figs.151-152.
Tarih: -

Kat. No: **363**
Kazı Envanter No: MY11-KAR5-1
Eserin Adı: Havan / Mortar
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 5 Açması
Ölçüler: Yük.: 11 cm, Korunan Gen.: 25 cm, Kal.: 2 cm
Malzeme: Beyaz mermer
Korunma Durumu: Arka kısmı kırık ve eksik.
Tanım: Aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek devam eden bir formda. Üst bitişi özenli bir şekilde perdahlanmış ve dışa doğru kapalı halka

	biçiminde 6 cm çapında iki adet tutamak kısmı bulunmakta.
Karşılaştırma:	Armağan 2010: 156-164 kat. no. 362; Cumalıoğlu 2011: 291 kat. no. 214; Yeşiltaş 2012: 112-115 kat. no. 97-102.
Tarih:	-

Kat. No:	**364**
Kazı Envanter No:	MY11-D1B-4
Eserin Adı:	Havan / Mortar
Buluntu Yeri:	Asar Adası, D1-B Açması
Ölçüler:	Yük.: 11 cm, Korunan Gen.: 23 cm, Kal.: 3 cm
Malzeme:	Beyaz mermer
Korunma Durumu:	Arka kısmı kırık ve eksik, kırık kırığa 3 parçadan oluşmakta.
Tanım:	Aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek devam eden bir formda. Üst bitişi özenli bir şekilde perdahlanmış ve dışa doğru kapalı halka biçiminde 6 cm çapında iki adet tutamak kısmı bulunmakta.
Karşılaştırma:	Armağan 2010: 156-164 kat. no. 357, 362; Cumalıoğlu 2011: 291 kat. no. 214; Yeşiltaş 2012: 112-115 kat. no. 97-102.
Tarih:	-

Kat. No:	**365**
Kazı Envanter No:	MY-09-TA-A3C-1
Eserin Adı:	Havan / Mortar
Buluntu Yeri:	Asar Adası, A3-C Açması
Ölçüler:	Çap: 24 cm
Malzeme:	Bazalt
Korunma Durumu:	İki parça halinde korunmuş, kenarlarda kırıklar.
Tanım:	Havanın iç ve dış yüzeyi perdahlanarak pürüzsüz işlenmiş.
Karşılaştırma:	Crawford 1990: 92 fig. 517; Doğan 2007: 70 kat. no.5; Aslan vd. 2022: 10 res.10.
Tarih:	İS. 6. yüzyıl

Kat. No:	**366**
Kazı Envanter No:	MY10-T5
Eserin Adı:	Havan Eli / Tokmak
Buluntu Yeri:	Asar Adası, C-1 açması
Ölçüler:	Uz.: 22,6 cm, Gen.: 7,5 cm,
Malzeme:	Taş
Korunma Durumu:	Tam olarak korunmuş, iyi durumda.
Tanım:	Silindirik, üstte boğum yaparak daralan formda havan eli veya tokmak.

Karşılaştırma: Crawford 1990: 64 fig. 301; 92 fig. 519; 95 fig. 196; Çokay Kepçe 2009: 243-244 res.6.
Tarih: -

Kat. No: **367**
Kazı Envanter No: MY12-TA-D2-A
Eserin Adı: Ezme / El Taşı (?)
Buluntu Yeri: Asar Adası, D2-A Açması
Ölçüler: Uz.: 23 cm, Gen.: 13 cm
Malzeme: Granit
Korunma Durumu: Tam olarak korunmuş, iyi durumda.
Tanım: Oval formlu el taşı. Havan, mortar, öğütme taşı gibi tahıl, bakliyat, katı yiyeceklerin ezilmesi ve öğütülmesi işleminde dairesel yönlü kullanılmakta.

Karşılaştırma: -
Tarih: -

Kat. No: **368**
Kazı Envanter No: MY13-F5A-9
Eserin Adı: El Taşı (?)
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması
Ölçüler: Uz.: 12 cm, Gen.: 7 cm
Malzeme: -
Korunma Durumu: Tam korunmuştur.
Tanım: Oval forma sahip el taşı, öğütme taşı ile birlikte kullanılmakta. El taşı form özelliklerinden dolayı iki elle ileri-geri kullanılmakta.

Karşılaştırma: -
Tarih: -

Kat. No: **369**
Kazı Envanter No: MY-09-TA-A1-D
Eserin Adı: El Değirmeni
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-D Açması
Ölçüler: Çap: 43 cm, Delik çapı: 5 cm, Kal.: 6,5 cm
Malzeme: Andezit
Korunma Durumu: Kırık kırığa üç parçadan oluşmakta.
Tanım: Rotatif El Değirmenine ait üst taş (catillus). Silindir formlu.

Karşılaştırma: -
Tarih: -

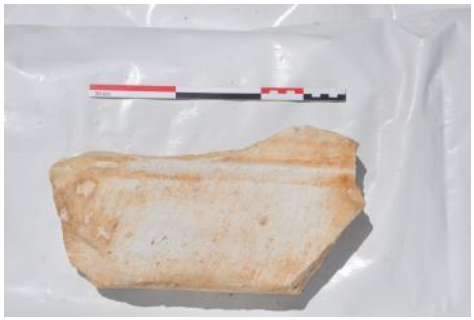
Kat. No: **370**
Kazı Envanter No: MY11-C1-4
Eserin Adı: El Değirmeni
Buluntu Yeri: Asar Adası, A1-D Açması
Ölçüler: Çap: 46 cm, Delik çapı: 6 cm, Kal.: 6 cm
Malzeme: Andezit
Korunma Durumu: Kırık kırığa dört parçadan oluşmakta.
Tanım: Rotatif El Değirmenine ait üst taş (catillus). Silindir formlu.
Karşılaştırma: Aslan 2015: 344 res. 8-b.
Tarih: -

Kat. No: **371**
Kazı Envanter No: MY-10-B2-3
Eserin Adı: Levha Parçası
Buluntu Yeri: Asar Adası, B-2 Açması
Ölçüler: Korunan Uz.: 41 cm, Gen.: 21 cm, Yük.: 2,5 cm
Malzeme: İnce kristalli beyaz mermer
Korunma Durumu: Yanlardan kırık ve eksik.
Tanım: Üst yüzeyi işlenmiş (yiv bezemeli).
Karşılaştırma: -
Tarih: -

Kat. No: **372**
Kazı Envanter No: MY13-F5A-3
Eserin Adı: Parapet Levha Parçası
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması
Ölçüler: Korunan Uz.: 34,5 cm, Korunan Gen.: 19 cm, Kal.: 5,5 cm
Malzeme: Kalın Kristalli Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Yanlardan kırık ve eksik.
Tanım: İki yüzü de işlenmiş fakat simetrik olmayan çerçeve bulunan parapet levha parçası.
Karşılaştırma: Armağan 2010: 85 kat. no.166.
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **373**
Kazı Envanter No: MY13-F5A-13
Eserin Adı: Parapet Levha Parçası
Buluntu Yeri: Asar Adası, F5-A Açması
Ölçüler: Korunan Uz.: 25 cm, Korunan Gen.: 22 cm, Kal.: 4 cm
Malzeme: Kalın Kristalli Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Tek köşesi sağlam, yanlardan kırık ve eksik, kırık kırığa iki parçadan oluşmakta.
Tanım: Bir yüzü işlenmiş üzerinde çerçeve bulunan parapet levha parçası.
Karşılaştırma: Christof- Koiner 2010: 354 abb. 9-10; Demirton 2018: 51 kat. no. 80.
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **374**
Kazı Envanter No: MY11-KAR8-1
Eserin Adı: Levha Parçası
Buluntu Yeri: Asar Adası, Kule Arkası 8 Açması
Ölçüler: Korunan Uz.: 60 cm, Korunan Gen.: 29 cm, Yük.: 5 cm
Malzeme: İnce kristalli beyaz mermer
Korunma Durumu: Yanlardan kırık ve eksik, bir köşesi korunmuş.
Tanım: Levhanın bezemeli yüzünde 3 cm genişliğinde iç içe geçmiş iki adet silme ile çerçeve oluşturulmuş.
Karşılaştırma: Demirton 2018: 48 kat. no.72; Guiglia vd. 2009: 319 fig.13.
Tarih: İS 5.- 6. yüzyıl.

Kat. No: **375**
Kazı Envanter No: MY11-7
Eserin Adı: Sarnıç Bileziği / Mimari Parça ?
Buluntu Yeri: Asar Adası, Yüzey
Ölçüler: Korunan Uz.: 36,5 cm, Korunan Gen.: 36 cm, Kal.: 11,5 cm
Malzeme: Beyaz Mermer
Korunma Durumu: Tek köşesi korunmuş.
Tanım: Parçanın iki farklı işlevsel kullanımı vardır. İlk kullanım altar masa parçasının köşe kısmı veya kiborium kemer parçası.

	Parçanın ikinci kullanımı ise sarnıç kapağı olmalı.
Karşılaştırma:	İşler 2019: 24 şekil 17.
Tarih:	-

Kat. No:	**376**
Kazı Envanter No:	MY11-8
Eserin Adı:	Sarnıç Bileziği / Mimari Parça ?
Buluntu Yeri:	Asar Adası, Yüzey
Ölçüler:	Korunan Uz.: 38 cm, Korunan Gen.: 37 cm, Kal.: 11,5 cm
Malzeme:	Beyaz Mermer
Korunma Durumu:	Tek köşesi korunmuş.
Tanım:	Parçanın özellikleri MY11-7 ile aynıdır.
Karşılaştırma:	İşler 2019: 24 şekil 17.
Tarih:	-

Kat. No:	**377**
Kazı Envanter No:	MY11-9
Eserin Adı:	Sarnıç Bileziği / Mimari Parça ?
Buluntu Yeri:	Asar Adası, Yüzey
Ölçüler:	Korunan Uz.: 37,5 cm, Korunan Gen.: 32,5 cm, Kal.: 11,5 cm
Malzeme:	Beyaz Mermer
Korunma Durumu:	Tek köşesi korunmuş.
Tanım:	Parçanın özellikleri MY11-7 ve MY11-8 ile aynıdır. ile aynıdır.
Karşılaştırma:	İşler 2019: 24 şekil 17.
Tarih:	-

Kat. No:	**378**
Kazı Envanter No:	MY 11-KAR6-1
Eserin Adı:	Mezar Steli
Buluntu Yeri:	Asar Adası, Kule Arkası 6 Açması
Ölçüler:	Korunan Yük.: 27 cm, Gen.: 33 cm, Kal.: 9 cm
Malzeme:	Beyaz Mermer
Korunma Durumu:	Parçanın üst kısmı ile gövdenin bir bölümü korunmuş.
Tanım:	Üçgen alınlıklı, akroterli mezar steli. Parçanın alınlık kısmı akroter formlarının verilmesinin

dışında sade bir şekilde bırakılmış. Gövde bölümünde herhangi bir bezeme motifi bulunmamakta. Stelin bu bölümü üzerinde murç izleri görülmekte.

Karşılaştırma: -
Tarih: -

KISALTMALAR VE KAYNAKÇA

Alman Arkeoloji Enstitüsü, Amerikan Arkeoloji Enstitüsü ve Der Kleine Pauly tarafından önerilen kısaltmalar dışında kalanlar aşağıdaki gibidir. Türkçe yazım kurallarında Türk Dil Kurumu'nun önerilerine uyulmuştur.

Acara 1998 — M. Acara, "Bizans Ortodoks Kilisesinde Liturji ve Liturjik Eserler", Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 15/1, 183-201.

Acara-Eser 2003 — M. Acara-Eser, "Bizans Dönemi", G. Kürkman (der.), Anadolu Ağırlık ve Ölçüleri (İstanbul), 32–48.

Adıgüzel - Yılmaz Kolancı 2017 — G. Adıgüzel - B. Yılmaz Kolancı, "Antik Çağda Statünün Rengi: Mor", Cedrus V, 261-285.

Ahunbay 1997 — M. Ahunbay, "Manastır", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 2, 1159-1164.

Akyürek 2007 — E. Akyürek, "Bizans Uygarlığı Üzerine Genel Bir Değerlendirme", E. Akyürek - A. Tiryaki - Ö. Çömezoğlu - M. Memiş - D. Uygun (eds.), Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri: Bizans / Marmara. (İstanbul) 1-15.

Akyüz 2019 — E. Akyüz, Erythrai Cennettepe Roma ve Erken Bizans Dönemi Kandilleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi (Muğla).

Alpaslan 1996 — S. Alparslan, Antalya'nın Demre (Kale) İlçesindeki H. Nikolaos Kilisesi'nde Dinî Ayinle İlgili Plastik Eserler, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi (Ankara).

Andaloro 2006 — M. Andaloro, "Küçük Tavşan Adası: 2003 Report", 23. AST 2, (Ankara), 41-56.

Andaloro – Pogliani 2011 — M. Andaloro – P. Pogliani, "The 6th Century Mosaic Floor of the Church of Küçük Tavşan Adası (Bodrum). A Model for an Integrated Analysis between Knowledge, Conservation and Documentation", M. Şahin (ed.), XI. Uluslararası Antik Mozaik Sempozyumu, Türkiye Mozaikleri ve Antik Dönemden Ortaçağ Dünyasına Diğer Mozaiklerle Paralel Gelişimi: Mozaiklerin Başlangıcından Geç Bizans Çağına Kadar İkonografi, Stil ve Teknik Üzerine Sorular (İstanbul), 15-30.

Andıç 2012 A. Andıç, İzmir Arkeoloji Müzesi'ndeki Bizans Dönemi Taş Eserleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (Çanakkale).

Anna Komnena 1996 Anna Komnena, Alexiad: Anadolu'da ve Balkan Yarımadası'ında İmparator Alexios Komnenos Dönemi'nin Tarihi, Malazgirt'in Sonrası, B. Umar (çev.) (İstanbul).

Arano 1976 C. L. Arano, The Medieval Health Handbook: Tacuinum Sanitatis (New York).

Armağan 2010 A. E. Armağan, Kuşadası, Kadıkalesi'ndeki Bizans Dönemi Taş Eserleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi (İzmir).

Aslan 2015 E. Aslan, "Kekova Adası Arkeolojik Yüzey/Sualtı Araştırması (2012-2013)", 32. AST 1, (Ankara), 335-354.

Aslan vd. 2022 N. Aslan - C. Bakan - M. Ay, "2019 Yılı Gargara Yüzey Araştırması", 2019-2020 AST, 3, (Ankara) 7-16.

Atasoy 2005 S. Atasoy, "Halûk Perk Koleksiyonu'ndan Bronz Kandiller", Ş. Dönmez – H. Perk – F. I. Ghadim (eds.), TULİYA I (İstanbul), 193-230.

Atik 2009 N. Atik, "Late Roman/Early Byzantine Glass Finds from Yenikapı", E. Laflı (ed.), Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean (İzmir), 1-16.

Aydemir 1995 A. Aydemir, Phokaia Erken Roma Dönemi Pişirme Kapları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi (İzmir).

Aydın 2000 A. Aydın, "Kilikia ve Isauria Kiliselerinde Görülen Yüksek Tipteki Templon Kuruluşları", OLBA III, 215-226.

Aydın 2013 A. Aydın, "Erken Hristiyanlık- Bizans Dönemi Mimari Elemanlarının / Süslemelerinin Kataloğu ve Değerlendirilmesi". S. Durugöl (ed.), Silifke Müzesi Taş Eserler Kataloğu, Heykeltraşlık ve Mimari Plastik (İstanbul) 183-315.

Aydın 2013a A. Aydın, "Marmaris Müzesi'ndeki Ampullalar", Olba XXI, 437-456.

Aydın 2015 A. Aydın, "İzmir Arkeoloji Müzesi ile Tarih ve Sanat Müzesi'nde Bulunan Ampullalar", Olba XXIII, 487-513.

Bailey 1975 D. M. Bailey, A Catalogue of the Lamps in the British Museum I, Greek, Hellenistic and Early Roman Pottery Lamps (London).

Bailey 1988 D. M. Bailey, A Catalogue of the Lamps in the British Museum, III, Roman Provincial Lamps (London).

Bakırer 1990 Ö. Bakırer, "Anadolu Mimarisinde Pencere Camı Kullanımına Kısa Bir Bakış", Anadolu Cam Sanatı Sempozyumu (İstanbul), 70-80.

Baldoni - Berti 1998 D. Baldoni - F. Berti, "Il Vetro Di Iasos (Caria) Nel Quadro Delle Produzioni Nel Mediterraneo Orientale", R. La Guardia (ed.), Il Vetro Dall'Antichita All'etacontemporanea: Aspetti Tecnologici, Funzionali e Commerciali (Milano), 73-85.

Baldoni vd. 2004 D. Baldoni – C. Franco – P. Belli – F. Berti, Karia'da Bir Liman Kenti IASOS, G. Ergin (çev.) (İstanbul).

Bamyacı 2018 O. Bamyacı, "Öğütme Taşları: Tipolojik Gelişim, Sorunlar, Çalışma Metodolojisi ve Analitik Bir Yaklaşım Modeli". A. Baysal (ed.), Anadolu Arkeolojisinde Taş Aletler: Teori, Metot, Pratik (İstanbul), 272- 303.

Baran Çelik – Son 2019 G. Baran Çelik – E. Son, "İstanbul Kazı Buluntuları ve Bizans'ta Günlük Yaşam", Toplumsal Tarih, Ağustos, 38-45.

Barsanti 1989 C. Barsanti, "L'esportazione di marmi dal Proconneso nelle regioni pontiche durante il IV-VI secolo", Rivista dell'Istituto nazionale d'archeologia e storia dell'arte, 12/3, 91-220.

Barsanti 2004 C. Barsanti, "İznik/Nikaia Arkeoloji Müzesi Kataloğunun Peşinde", I. Akbaygil – H. İnalcık – O. Aslanapa (eds.), Tarih Boyunca İznik (İstanbul), 267-300.

Bass 1984 G. F. Bass, "The Nature of the Serçe Limanı Glass", JGS 26, 64-69.

Bass 1996 G. F. Bass, Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'ndeki Batıklar (Ankara).

Baş 2013 B. Baş, "Hristiyan Manastırcılığının Doğuşu", M. Ü. İlâhiyat Fakültesi Dergisi 44, 183-204.

Başaran – Ergürer 2012 C. Başaran – H. E. Ergürer, "Parion Odeionu (Bouleuterion) 2010 Çalışmaları ve Odeionda Bulunan Seramikler", OLBA XX, 245-289.

Baybo 2005 S. Baybo, “Glasfunde aus der “Weststadt” in Limyra aus der Kampagnen 2002-2004”, Adalya VIII, 211-240.

Baybo 2009 S. Baybo, “Late Antique/Early Byzantine Glass Vessels from Trench Q18 at Limyra: Excavation Seasons 2007-2009”, E. Laflı (ed.), Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean (İzmir), 189-198.

Bean - Cook 1955 G. E. Bean - J. M. Cook, “The Halicarnassus Peninsula”, BSA 50, 85-171.

Bellinger 1966 A. R. Bellinger, Catalogue of the Byzantine coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection I, Anastasius I. to Maurice 491-602 (Washington).

Berndt 2003 M. Berndt, Funde aus dem Survey auf der Halbinsel von Miletos [1992-1999], Kaiserzeitliche und frühbyzantinische Keramik, Internationale Archäologie, 79.

Berti 2012 F. Berti, “Grave Goods from the Necropolis in the Agora of Iasos”, B. Böhlendorf-Aslan - A. Ricci (eds.), Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts, BYZAS 15, 187-211.

Bertram-İlgezdi 2009 J. K. Bertram - G. İlgezdi, “ODTÜ Survey 2006-2007 ODTÜ Yüzey Araştırması 2006-2007”, 26. AST 3, (Ankara),239-248.

Blid 2006 J. Blid, The Byzantine Church at Labraunda, Unpublished Master's Thesis, Uppsala University (Sweden).

Bouras 1982 L. Bouras, “Byzantine Lightening Devices”, JbÖByz 32/33, 479-490.

Bournias 2014 L. C. Bournias, “Roman and Early Byzantine Lamps from the Island of Naxos in the Cyclades”, N. Poulou-Papadimitriou - E. Nodarou - V. Kilikoglou (eds.), LCRW 4, Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean, Vol I, BAR 2616(I), 787-798.

Breckenridge 1959 J. D. Breckenridge, The Numismatic Iconography of Justinian II (685-695, 705-711) (New York).

Broneer 1930 O. Broneer, Terracotta Lamps, Corinth, Vol. IV, Part II, (Cambridge).

Brouscari 1997 E. E. Brouscarı, “The Tyche of Cos on a mosaic from a Late Antique House in Cos”, S. Isager - B. Poulsen (eds.), Patron and Pavements in Late Antiquity, Halicarnassian Studies 2, 65-77.

Brown 2017 P. Brown, Geç Antik Çağ Dünyası, T. Kaçar (çev.) (İstanbul).

Burlot - Waksman J. Burlot - S. Y. Waksman, "Batı Anadolu'da Kültürel, Tekonolojik ve İktisadi Değişimler: Sırlı Kap Üretimi Kapsamında Bizans'tan Osmanlı Dönemine Geçişi Gözlemlemek (13.-15. Yüzyıllar)", N. Kontogiannis – B. Böhlendorf-Arslan – F. Yenişehirlioğlu (eds.), Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Topraklarında Kültürel Üretim Aracı Olarak Sırlı Kaplar (İstanbul), 157-184.

Byzanz 2001 Byzanz, Das Licht aus dem Osten, Paderborn.

Caminneci 2015 V. Caminneci, "Sulle sponde del Mediterraneo. Il porto di Agrigentum in età tardo antica e bizantina", R. Martorelli - A. Piras - P. G. Spanu (eds.), Isole e terraferma nel primo cristianesimo Identità locale ed interscambi culturali, religiosi e produttivi, Cagliari, 481-490.

Canav 1985 Ü. Canav, Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. Cam Eserler Koleksiyonu (İstanbul).

Canav Özgümüş 2009 Ü. Canav Özgümüş, "Late Roman/Early Byzantine Glass from Sirkeci", E. Laflı (ed.), Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean (İzmir), 17-24.

Ceylan 2001 B. Ceylan, "Geç Antik Dönem Batı Anadolu Bazilikaları", Olba IV, 189-202.

Christof- Koiner 2010 E. Christof - G. Koiner, "Ein kaiserzeitlicher Rankenfries und früh-bis mittelbyzantinische liturgische Ausstattungsteile aus Tavium", IstMitt 60, 339-367.

Contardi 2009 C. W. Contardi, "Late Antique Glass from Iasos (Caria)", E. Laflı (ed.), Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean (İzmir), 123-132.

Crawford 1990 J. S. Crawford, The Byzantine Shops at Sardis (Cambridge).

Crowfoot - Harden 1931 G. M. Crowfoot - D. B. Harden, "Early Byzantine and Later Glass Lamps" JEA 17, 196-208.

Crowfoot et al. 1957 J.W. Crowfoot - G. M. Crowfoot – K. M. Kenyon, The Objects from Samaria (London).

Cumalıoğlu 2011 A. Cumalıoğlu, Hadrianoupolis Ve Çevresi Geç Antik -Erken Bizans Mimari Plastik Örnekleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi (İzmir).

Czurda-Ruth 2007 B. Czurda-Ruth, Hanghaus I in Ephesos: Die Gläser (Wien).

Çakmakçı 2008 Z. Çakmakçı, Örnekler Işığında Bizans Asia'sında Cam Sanatı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi (İzmir).

Çakmaklı 2012 Ö. D. Çakmaklı, "Başlangıcından Roma Dönemine Kadar Anadolu Opak Cam Kapları ve Tınaz Kasesi", Kubaba 20, 29-38.

Çavdar 2014 M. Çavdar, Kırklareli Vize'den Geç Antik –Bizans Dönemi Mimari Plastik Taş Eserler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi (İstanbul).

Çaylak Türker 2009 A. Ç. Türker, "Byzantine Architectural Sculpture from Akköy on the Middle Scamender Valley in Hellespontus", Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 26, 1, 201-218.

Çaylak Türker 2011 A. Ç. Türker, "Byzantine Architectural Sculpture and Liturgical Stonework in Çanakkale Archeology Museum-Studies in 2009", 28. AST 3, (Ankara), 27-38.

Çaylak Türker 2014 A. Çaylak Türker, "Byzantıne Archıtectural Sculpture from Rhodıus Valley in the Hellespontus", Turkish Studies 9/10, 287-299.

Çelik 2009 M. Çelik, Allianoi'da Bulunan Bergama Tipi Friz ve Sütun Başlıkları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi (Edirne).

Çokay Kepçe 2009 S. Çokay Kepçe, "Perge Batı Nekropolis Kontekst Buluntuları", 26. AST 2 (Ankara), 243-254.

Çoruhlu 2012 T. Çoruhlu, "Ören (Adramytteion Antik Kenti) Kazılarında Ele Geçen Bizans Küçük Buluntular", B. Böhlendorf-Aslan – A. Ricci (eds.), Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts, BYZAS 15, 163-172.

Çömezoğlu 2008 Ö. Çömezoğlu, "Myra's Place Medieval Glass Production / Ortaçağ Cam Üretiminde Myra'nın Yeri", Adalya XI, 287-295.

Dağlı 2008 G. Dağlı, Hadrianoupolis Surları Kurtarma Kazısında Bulunan Roma ve Bizans Dönemi Kandilleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylü Üniversitesi (İzmir).

Davidson 1952 G. R. Davidson, The Minor Objects, Corinth XII (Princeton).

Degeest 2000 R. Degeest, The Common Wares of Sagalassos, Studies in Eastern Mediterranean Archaology III (Brepols).

Deichmann 1954 F. W. Deichmann, “Cella Trichora”, RAC V.II, 944-954.

Delattre 1880 A. L. Delattre, Lampes Chrétiennes de Carthage (Paris).

Demir 2021 H. Demir, “Diriliş Sonrası Siklusu Içerisinde Iki Sahne: Emmaus Yolunda ve Emmaus’da Akşam Yemeği”, Art-Sanat 16, 123-149.

Demirton 2018 C. Demirton, Patara Kent Bazilikası Litürjik Taş Eserleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi (Antalya).

Diler 2011 A. Diler, “Sedir Adası Kedreai”, Muğla Kültür ve Turizm Dergisi 9, 92-105.

Dinç - Dede 2003 R. Dinç - E. Dede, “Tralleis 1999 Kazısı - Sonuç Raporu”, Arkeoloji ve Sanat 25, 11-24.

Diri Apaydın 2022 T. Diri Apaydın, “Beçin Kalesi Kazısında Ortaya Çıkarılan (2014-2021) Tek Renk Sırlı Seramik Kapların Form Özellikleri”, Sanat Tarihi Yıllığı 31, 57-82.

Doğan 2003 S. Doğan, “Ortaçağ Manastır Sistemi: Doğu ve Batı Manastırları”, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 20/2, 73-89.

Doğan 2005 S. Doğan, “Alanya Müzesi’ndeki Bizans Dönemi Taş Eserleri”, 22. AST 2 (Ankara),71-76.

Doğan 2007 S. Doğan, “Bizans Döneminde Pamfilya ve Likya’da Gündelik Kullanımdaki Taş Gereçler”, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 24/2, 63-75.

Doğer 2007 L. Doğer, “Byzantine Ceramics: Excavations at Smyrna Agora (1997 - 98 and 2002 - 03)”, B. Böhlebdorf Arslan - A. O. Uysal - J. Witte-Orr (eds.), Çanak, Byzas 7 (İstanbul), 97-122.

Doğer - Armağan 2020 L. Doğer - M. E. Armağan, “Amorium, Yukarı Şehir İç Sur Alanı Kazısından Geç Ortaçağ Sırlı Seramikleri Üzerine İlk Gözlemler”, Art Sanat 14, 71-110.

Doğer - Canko 2019 L. Doğer - L. M. Canko, “İzmir Kadifekale 2015 Yılı Bizans Sarnıcı Araştırma Kazısından Seramik Buluntular”, H. Göncü – A. Ersoy – D. S. Akar Tanrıver (eds.), Symrna/İzmir Kazı ve Araştırmaları III (İstanbul), 111-134.

Duman 2018 B. Duman, “Geç Antik Çağ’da Lydia Tripolis’i (MS 4. yy’dan Sasani Tahribatına Kadar”, C. Şimşek - T. Kaçar (eds.),

Laodikeia Çalışmaları, Geç Antik Çağ'da Lykos Vadisi ve Çevresi (İstanbul), 343-369.

Dumankaya 2013 O. Dumankaya, "Myndos Antik Kenti'nde Su Temini", N. Yardımcı (ed.), 3. Uluslararası Bursa Su Kongresi ve Sergisi (Bursa), 270-277.

Eger 2004 C. Eger, "Silbergeschirr und goldene Gürtel. Die vandalische Oberschicht im Spiegel der Schatz- und Grabfunde Nordafrikas", Antike Welt 35.2, 71-76.

Eker 2018 F. Eker, "Antikçağ'da Cam Kap Formlarının Kullanımı Üzerine Bir Deneme", Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 17/4, 1248-1261.

Ekmekçi 2017 M. U. Ekmekçi, Nikaia'daki Antik Sütun Başlıkları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, (Bursa).

Elsner 2002 J. Elsner, "The Birth of Late Antiquity: Riegl and Strzygowski in 1901" , AH 25/3, 358-379.

Ennabli 1976 A. Ennabli, Lampes Chrétiennes de Tunisie (Paris).

Entwistle 2010 C. Entwistle, "Notes on Selected Recent Acquisitions of Byzantine Jewellery at the British Museum", C. Entwistle – N. Adams (eds.), 'Intelligible Beauty', Recent Research on Byzantine Jewelerry, London, 20-32.

Erbil vd. 2016 Y. H. Erbil - A. Mouton - S. Yandım - Aydın, "Konya İli Beyşehir İlçesi Fasıllar Anıtı ve Çevresi Yüzey Araştırması 2014 Yılı Çalışmaları", 33. AST 2, (Ankara), 193-206.

Ergürer 2016 H. E. Ergürer, "Sigillata ve Geç Roma Kırmızı Astarlı Seramikleri", C. Başaran – H. E. Ergürer (eds.), Parion Roma Tiyatrosu, 2006-2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları (Ankara) 123-164.

Ergürer 2012 H. E. Ergürer, Parion Roma Dönemi Seramiği, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi (Erzurum).

Ergürer 2018 H. E. Ergürer, "Parion Tiyatrosunda Bulunan Roma Dönemi Pişirme Kapları", Arkeoloji ve Sanat 157, 131-146.

Ergürer 2019 H. E. Ergürer, "Parion Roma Hamamı'nda 2012 Yılında Bulunan Roma Dönemi Seramikleri", V. Keleş – H. Kasapoğlu - E. Ergürer – E. Çelikbaş – A. Yılmaz (eds.), Cevat BAŞARAN'a 60. Yaş Armağanı / Essays for Cevat BAŞARAN's 60th Birthday Occasion (İstanbul), 263-284.

Eroğlu 1999 A. H. Eroğlu, “Ekmek Şarap Ayini (Evharistiya) Konusunda Katolikler ve Protestanlar Arasındaki Anlayış Farklılıkları”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 39, 439-453.

Eroğlu 2019 M. Eroğlu, Aigai’deki (Aiolis) Endüstriyel Üretime Ait Taş Donanımlar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi (İzmir).

Erol – Tamer 2012 A. F. Erol – D. Tamer, “Fatsa Cıngırt Kayası 2012-2014 Sezonu Kazılarından Ele Geçen Ağırlıklar Üzerine Değerlendirmeler”, TÜBA-AR 15, 115-138.

Ersoy 2018 A. Ersoy, “Bazı Arkeolojik Buluntu Örnekleri Üzerinden Antik Smyrna/İzmir'de İnançlar”, Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 5/1, 89-107.

Erten-Yağcı 1993 E. Erten-Yağcı, Başlangıcından Geç Antik Dönem Sonuna Kadar Anadolu’da Cam, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Ankara).

Erten 2003 E. Erten, “Glass Finds from Olba Survey – 2001”, Olba VII, 145-154.

Erten – Akkuş Koçak 2019 E. Erten – E. Akkuş Koçak, “Glass Finds from the Monastery at Olba”, Adalya 22, 345-362.

Eyice 1990 S. Eyice, “Bizans’ta ve Osmanlı Devri Sanatında Aydınlatmada Cam”, Anadolu Cam Sanatı Sempozyumu (İstanbul), 51-57.

Ferrazoli 2012 A. F. Ferrazoli, “Byzantine Small Finds from Elaiussa Sebaste”, B. Böhlendorf-Aslan – A. Ricci (eds.), Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts, BYZAS 15, 289-307.

Fırat 2011 M. Fırat, Phokaia Geç Roma Dönemi Mutfak Kapları, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi (İzmir).

Fıratlı 1965 N. Fıratlı, “İstanbul’un Yunan ve Roma Mezar Stelleri”, Belleten XXIX, 263-328.

Fırıncı 2010 S. Fırıncı, 2010 Rhodiapolis Seramikleri Roma Dönemi Pişirme Kapları 2006-2009 Buluntuları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi (Antalya).

Foss 1975 C. Foss, “The Persians in Asia Minor and the End of Antiquity”, EHR 90, No. 357, 721-747.

Foss 1976 C. Foss, Byzantine and Turkish Sardis (Cambridge).

Foss 1979 C. Foss, Ephesus after Antiquity: A Late Antiquity, Byzantine and Turkish City (Cambridge).

Foss 1982 C. Foss, "The Defenses of Asia Minor Against the Turks", GOTR 27, 145-201.

Foss 1991 C. Foss, "Karabisianoi", ODB II, 1105-1106.

Foss 1996 C. Foss, Cities, Fortress and Villages of Byzantine Asia Minor (London).

Foss 2002 C. Foss, "Pilgrimage in Medieval Asia Minor", DOP 56, 129-151.

Foss - Winfield 1986 C. Foss - D. Winfield, Byzantine Fortifications, An Introduction, (Pretoria).

Frend 2008 W. H. C. Frend, Martyrdom and Persecution in the Early Church (Cambridge).

Galavaris 1970 G. Galavaris, Bread and the Liturgy-The Symbolism of Early Christian and Byzantine Bread Stamps (London).

Galavaris 1978 G. Galavaris, "Some Aspects of Symbolic Use of Light in the Eastern Church", Byzantine and Modern Greek Studies 4, 69-78.

Galili et al. 2002 E. Galili - B. Rosen - J. Sharvit, "Fishing-gear Sinkers Recovered from an Underwater Wreckage Site, off the Carmel Coast, Israel", IJNA 31/2, 182-201.

Gassner 1997 V. Gassner, Das Südtor der Tetragonas-Agora, Keramik und Kleifunde, FiE XIII, 1/1 (Wien).

Gençler 2000 Ç. Gençler, "Hierapolis Camları-I Vetri Di Hierapolis", F. D'andria - F. Silvestrelli (eds.), Lycos Vadisi Türk Arkeoloji Araştırmaları (Lecce), 209-289

Gençler-Güray 2009 Ç. Gençler Güray, Elaiussa Sebaste Antik Yerleşimi Cam Buluntuları, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Ankara).

Gençler-Güray 2010 Ç. Gençler-Güray, "Kaunos'un Erken Bizans Dönemi Cam Buluntuları", Anadolu/Anatolia 36, 215-226.

Germaner 1997 S. Germaner, "Bazilika", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi I (İstanbul).

Gibbon 1988 E. Gibbon, Roma İmparatorluğu'nun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi, Cilt 1-3, A. Baltacıgil (çev.) (İstanbul).

Goldman 1950 H. Goldman, "The Miscellaneous Finds", H. Goldman (ed.), Excavation at Gözlü Kule, Tarsus I, The Hellenistic and Roman Periods (Princeton), 387-403.

Golofast 2009 L. Golofast, "Early Byzantine Glass from the Tauric Chersonnesos (Crimea)", E. Laflı (ed.), Late Antique/Early Byzantine Glas in the Eastern Mediterranean (İzmir), 301-336.

Gorin Rosen 1999 M. Gorin Rosen, "Glass Vessels from Ras Abu Ma'aruf", Atigot 38, 205-214.

Gorin Rosen 2006 Y. Gorin Rosen, "The Glass Vessels from Khirbat Ka'Kul", Atigot 54, 107-112.

Gökalp 2001 Z. D. Gökalp, Türkiye Müzelerindeki Bizans Dönemine Ait Maden Aydınlatma Araçları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi (Ankara).

Guidobaldi vd. 2006 A. G. Guidobaldi - C. Barsanti - M. D. Valle - R. Flaminio - A. Paribeni - A. Bilban Yalçın, "Aya Sofya Müzesi Bizans Plastik Eserler Koleksiyonu", 23. AST 1, (Ankara), 319-330.

Guiglia vd. 2009 A. Guiglia - C. Barsanti - S. Pedone, "St. Sophia Museum Project 2007: The Marble Sculptures of St. John Studius (İmrahor Camii)", 26. AST 3, (Ankara) 311-328.

Gültekin 2012 A. Gültekin, Pisidia Antiokheia Antik Kenti Metal Buluntuları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi (Isparta).

Güneş 2018 C. Güneş, Bizans Anadolusu'nda Askerî ve İdarî Bir Sistem: Thema Sistemi (VII. Yüzyıldan XI. Yüzyıla Kadar), Yayımlanmamış Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi (Muğla).

Gürdal 2012 M. U. Gürdal, Myndos Asar Adası Mezarları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi (Bursa).

Gürler 2015 B. Gürler, "Smyrna'dan Geç Antik Çağ Camları", A. Ersoy – G. Şakar (eds.), Symrna/İzmir Kazı ve Araştırmaları I. Çalıştay Bildiriler (İstanbul), 105-134.

Gürler – Laflı 2010 B. Gürler – E. Laflı, "Middle and Late Roman Glass from the Agora of Smyrna from the excavation seasons 1997 and 2002-2003", J. Drauschke - D. Keller (eds.), Glass in Byzantium,

Production, usage, analyses / Glas in Byzanz, Produktion, Verwendung, Analysen, (Mainz on the Rhine),121-144.

Gregory 2008 T. E. Gregory, Bizans Tarihi, E. Ermert (çev.) (İstanbul).

Grierson 1968a P. Grierson, Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collekction and in the Whittemore Collection, Volume 2, Part 1, Phocas and Heraclius 602-641 (Washington).

Grierson 1968b P. Grierson, Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collekction and in the Whittemore Collection, Volume 2, Part 2, Herclius Constantine to Theodosius III 641-717, (Washington).

Guidoboni – Traina 1994 E. Guidoboni – G. Traina, "Earthquakes in medieval Sicily. A historical revision (7th-13th century)", Annali di Geofisica 39/6, 1201-1225.

Habas 2009 L. Habas, "The Art of Imported Marble Chancel Screens and its Influence on Local Production in the Churches of the Provinces of Palaestina and Arabia: A Case Study", H. Öniz (ed.), SOMA 2008: Proceedings of the XII Symposium on Mediterranean Archaeology, Famagusta, (North Cyprus), 100-108.

Habas 2012 L. Habas, "The Mosaic Pavements and Liturgical Furniture of the Church of Bishop John at Khirbet Baraqa–Gan Yavne", L. D. Chrupcała (ed.), Christ is Here! Studies in Biblical and Christian Archaeology in Memoryof Michele Piccirillo (Milano), 131-146.

Hahn 1973 W. Hahn, Moneta Imperii Byzantini, Volume 1: Von Anastasius I. Bis Justinianus I. (491-565) (Vienna).

Hahn 1975 W. Hahn, Moneta Imperii Byzantini, Volume II: Von Justinus II. Bis Phocas (565-610) (Vienna).

Hahn 1981 W. Hahn, Moneta Imperii Byzantini, Volume III: Von Heraclius bis Leo III.: Alleinregierung: (610-720) (Vienna).

Haldon 1990 J. Haldon, Byzantium in the Seventh Century, the Transformation of a Culture (Cambridge).

Haldon 1999 J. Haldon, Warfare, State and Society in the Byzantine World 565-1204 (London).

Haldon 2007 J. F. Haldon, Bizans Tarih Atlası, A. Özdamar (çev.) (İstanbul).

Harcum 1921 C. G. Harcum, “Roman Cooking Utensils in Royal Ontario Museum of Archaeology”, AJA 25, 37-54.

Harden 1936 D. B. Harden, Roman Glass from Karanis, found by the University of Michigan Archaeological Expedition in Egypt 1924-29, University of Michigan Studies, Humanistic Series 41 (Michigan).

Harden 1959 D. B. Harden, “New Light on Roman and Early Medieval Window Glass”, Glastechnische Berichte 32K, No. VIII, 8-16.

Hayes 1968 J. W. Hayes, “Excavations at Saraçhane in Istanbul: Fifth Preliminary Report, A Seventh-Century Pottery Group”, DOP 22, 195-216.

Hayes 1972 J. W. Hayes, Late Roman Pottery (London).

Hayes 1980 J. W. Hayes, Ancient Lamps in the Royal Ontario Museum, I: Greek and Roman Clay Lamps A Catalogue (Toronto).

Hayes 1992 J. W. Hayes, Excavations at Saraçhane in İstanbul, Volume 2: The Pottery (Princeton).

Hayes 2008 J. W. Hayes, Roman Pottery, Fine-Ware Imports, Agora XXXII (Athen).

Hazinedar-Coşkun 2019 T. Hazinedar-Coşkun, “Özel Bir Koleksiyonun Düşündürdükleri: Koray Selçik Koleksiyonu Cam Eserlerinden Örnekler”, Sanat Tarihi Dergisi, XXVIII/2, 549-569.

Helvacı 2013 F. Helvacı, Anadolu’da Erken Dönem Bizans Mimarisi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı (Aksaray).

Henry 2010 O. Henry, “Karia, Karians and Labrraunda / Karia, Karialılar ve Labraunda”, F. Kuzucu – M. Ural (eds.), Mylasa Labraunda – Milas Çomakdağ (İstanbul), 69-80.

Hostetter 1986 E. Hostetter, Bronzes from Spina (Mainz am Rhein).

Isings 1957 C. Isings, Roman Glass from Dated Finds, (Groningen/Djokarto).

İdil 1984 V. İdil, “Anadolu’da Roma İmparatorluk Çağı Korinth Başlıkları”, Anatolia 20, 1-49.

İnanan – İnanan 2018 F. İnanan – B. E. İnanan, “Bizans Döneminde Balıkçılık Aktiviteleri ve Mozaiklerde Görülen Balık Türleri”, Uludağ

Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi 19/35, 527-554.

İşler 2019 B. İşler, "Akdeniz Bölgesi'nde Myra (Demre) Antik Kenti Kırsalında Bulunan Bizans Dönemi Sarnıç Bilezikleri", Akdeniz Havzası ve Afrika Medeniyetleri Dergisi 1/1, 11-22.

Jenkins 1986 M. Jenkins, Islamic Glass: A Brief History, The Metropolitan Museum of Art Bulletin 44 (New York).

Johnson 2012 S.F. Johnson (ed.), The Oxford Handbook of Late Antiquity, (Oxford).

Kaçar 2015 T. Kaçar, Geç Antikçağ'da Hristiyanlık (İstanbul).

Kaçar 2018 T. Kaçar, "Geç Antik Çağ Nedir?", C. Şimşek – T. Kaçar (eds.), Geç Antik Çağ'da Lykos Vadisi ve Çevresi (İstanbul), 3-12.

Kaçar 2022 T. Kaçar, "Geç Antikçağ mı, Erken Bizans mı?", K. Durak – N. Necipoğlu – T. Uyar (eds.), Türkiye'de Bizans Çalışmaları, Yeni Araştırmalar, Farklı Eğilimler (İstanbul) 3-18.

Kanyak 2009 S. Kanyak, "Late Roman/Early Byzantine Window Glass from the Marmaray Rescue Excavations at Sirkeci, İstanbul", E. Laflı (ed.), Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean (İzmir), 25-47.

Katsnelson 1999 N. Katsnelson, "Glass Vessels from the Painted Tomb at Migdal Ashqelon", Atigot 37, 67-82.

Kautzsch 1936 R. Kautzsch, Kapitellstudien: Beiträge zu einer Geschichte des spätantiken Kapitells im Osten vom vierten bis ins siebente Jahrhundert (Berlin-Leipsig).

Kazhdan - Vidan 1991 A. Kazhdan - G. Vidan, "Ambo", ODB II, 1411.

Kenneth Sams 1982 G. K. Sams, "The Weighing Implements", G. F. Bass - F. H. van Doorninck,Yassı Ada, A Seventh-Century Byzantine Shipwreck, Vol. I (Texas), 202-230.

Keskin 2010 E. Keskin, Çorum İli ve Çevresinde Bulunan Bizans Dönemi Taş Eserleri, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi (Ankara).

Keskin 2015 E. Keskin, Küçük Asya'da Kutsal Kent Euchiata ve Bizans Dönemi Taş Eserleri (İstanbul).

Kingsley 1986 K. Kingsley, “Monastery”, M. Eliade (ed.), The Encyclopedia of Religions (New York), 10/30.

Koch 2007 G. Koch, Erken Hristiyan Sanatı (İstanbul).

Koch 2015 G. Koch, Türkiye’deki Geç Antik Dönem Önemli Merkezleri ile Birlikte Erken Hristiyan Sanatı (İstanbul).

Koçel Erdem 2017 Z. Koçel Erdem, “Tekirdağ Merkez ve Şarköy İlçeleri ile Çanakkale Gelibolu Yarımadası (Trakya Khersonesos’u) Arkeolojik Yüzey Araştırması 2016 Yılı Çalışmaları”, 35. AST 2, (Bursa), 567-592.

Koçyiğit 2013 O. Koçyiğit, “Troas Bölgesi Geç Antik Konut Mimarlığı Üzerine Gözlemler”, Sanat Tarihi Dergisi XII,1, 145-164.

Koçyigit 2020 O. Koçyigit, “Kapıdağ Yarımadası ve Marmara Takımadalarında Bizans Dönemi Kültür Varlıkları”, Lycus 2, 101-128.

Konis 2008 P. Konis, From the Resurrection to the Ascension: Christ’s Post-Resurrection Appearances in Byzantine Art (3rd – 12th c.), Yayımlanmamış Doktora Tezi, Birmingham Üniversitesi (Birmingham).

Korkut 2007 T. Korkut, “Roma Dönemi Patarası Yemek Pişirme Kapları: Tavalar”, B. Karasu (ed.) IV. Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri, Eskişehir 26-28 Kasım (Seres), 431- 449.

Korkut – Ercan 2008 T. Korkut – B. Ercan, “Roman Meals and Cooking Ware in Lycia: An Experimental Practice in Archeology”, Akdeniz Sanat Dergisi 1, 95-106.

Köroğlu 2015 G. Köroğlu, “Anadolu’dan Erken Bizans Dönemi HacıAmpullaları ve Smyrna Buluntuları”, A. Ersoy - G. Şakar (eds.), Smyrna/İzmir Kazı ve Araştırmaları I. Çalıştay Bildirileri (İstanbul), 155-170.

Köroğlu - Perk 2010 G. Köroğlu – H. Perk, “Halûk Perk Müze ve Koleksiyonu’ndaki Örneklerle Orta Bizans Döneminden Ekmek Mühürleri”, A. Ödekan- E. Akyürek - N. Necipoğlu (eds.), I. Uluslararası Sevgi Gönül Bizans Araştırmaları Sempozyumu: Bildiriler (İstanbul), 529-544.

Khruskova 2009 L. Khruskova, “Late Antique Glass from the Eastern Black Sea; Christian Context”, E. Laflı (ed.), Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean (İzmir), 337-353.

Kraatz 1904 W. Kraatz, Koptische Akten zum ephesinischen Konzil vom Jahre 431 (Leipzig).

Krizanac 2009 M. Krizanac, “Glass from Early Byzantine Gradina on Mount Jelica (Serbia)”, E. Laflı (ed.), Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean (İzmir), 265-284.

Ladstätter 2008 S. Ladstätter, “Römische, spätantike und byzantinische Keramik”, FiE 14, 1, 97-189.

Laflı 2009 E. Laflı, “Glass from Hadrianoupolis (Paphlagonia)”, E. Laflı (ed.), Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean (İzmir), 161-170.

Laflı et al. 2016 E. Laflı - C. Lightfoot - M. Ritter, “Byzantine coins from Hadrianoupolis in Paphlagonia”, Byzantine and Modern Greek Studies 40/2, 187-206.

Liebeschuetz 1992 W. Liebeschuetz, “The End of the Ancient City”, J. Rich (ed.), The City in Late Antiquity, (London), 1-49.

Liebeschuetz 2004 W. Liebeschuetz, “The Birth of Late Antiquity”, AntTard 12, 253-261.

Licciardello 2012 P. Licciardello, “Manastır Kültürü ve Monastik Edebiyat”, U. Eco (ed.), Ortaçağ, Barbarlar, Hristiyanlar, Müslümanlar (İstanbul), 583-587.

Lightfoot 1993 C. S. Lightfoot, “A Cataloque of the Glass Finds: Sagalassos 1990”, M. Waelkens (ed.), Sagalassos I, First General Report on the Survey (1986-1989) and Excavations (1990-1991) (Leuven), 173-195.

Lüdörf 2006 G. Lüdörf, Römische und frühbyzantinische Gebrauchskeramik im westlichen Kleinasien : Typologie und Chronologie (Rahden).

Μαυροειδη 1999 Μ.Σ. Μαυροειδη, Γλυπτα του Βυζαντινου Μουσειου Θηνων (Athens).

Mackensen 2006 M. Mackensen, “Production Centres of African Red Slip Ware (2nd-3rd c.) in Northern and Central Tunusia”, JRA 19, 163-190.

Mango 2006 C. Mango, Bizans Mimarisi, M. Kadiroğlu (çev.) (İstanbul).

Mango 2008 C. Mango, Bizans: Yeni Roma İmparatorluğu, G. Ç. Güven (çev.) (İstanbul).

Marrou 1977 H. I. Marrou, Décadence romaine ou antiquité tardive? IIV-VIe siècle (Paris).

Menzel 1969 H. Menzel, Antike Lampen im Römisch-Germanischen Zentralmuseum zu Mainz (Mainz).

Metin 2012 H. Metin, "Kibyra'dan Bir Grup Palmet Kulplu Kandil", K. Dörtlük – T. Kahya – R. Boyraz Seyhan – T. Ertekin (eds.), Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması I, Anadolu Akdenizi Sempozyumu, Sempozyum Bildirileri (İstanbul), 227-235.

Miltner 1937 F. Miltner, Das Cömeterium der Sieben Schläfer, FiE 4.2 (Baden).

Militsi 2012 E. Militsi, "Small Finds from the Early Christian Settlement of Kefalos in Cos, Dodekanese", B. Böhlendorf–Arslan – A. Ricci (eds.), Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts, Byzas 15 (İstanbul), 263–275.

Mimaroğlu 2016 S. Mimaroğlu, "Myndos Asar Adası Geç Antik Dönem Kandilleri", D. Şahin (ed.), Myndos Kazı ve Araştırmaları 2004-2013 (Ankara), 161-176.

Mimaroğlu 2017 S. Mimaroğlu, "Myndos (Asar Adası) Geç Antik Dönem Seramikleri", STD XXVI, 333-361.

Mimaroğlu 2019 S. Mimaroğlu, "Kadıkalesi/Anaia Kırmızı Astarlı Geç Roma Seramikleri", Uluslararası XIX. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu (Manisa), (73-97).

Milojevic 1996 M. Milojevic, "Forming and Transforming proto-Byzantine Urban Space. The sixth century-and or beginning?", Byzantina Australiensia 10, 247-262.

Mitchell 1996 S. Mitchell, "Geç Roma Anadolu'sunda Klasik Dönem Kent ve Yerleşmelerinin Gelişimi", Y. Sey (ed.), Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme-Housing and Settlement in Anatolia a Historical Perspective (İstanbul), 193-205.

Mitchell 2016 S. Mitchell, Geç Roma İmparatorluğu Tarihi M.S. 284-641, T. Kaçar (çev.) (Ankara).

Morrisson 1970 C. Morrisson, Catalogue des monnaies byzantines de la Bibliothèque nationale 1, D'Anastase 1er à Justinien II (491-711) (Paris).

Nabatschikow et al. 1989 W. A. Nabatschikow – A. M. Leskow – W. L. Lapuschnjan, Gold und Kunsthandwerk vom antiken Kuban (Stuttgart).

Newton 1862 C. T. Newton, A History of Discoveries at Halicarnassus, Cnidus and Branchidae (London).

Niewöhner 2007a P. Niewöhner, Aizanoi, Dokimion und Anatolien: Stadt und Land, Siedlungs- und Steinmetzwesen vom späteren 4. bis ins 6. Jahrhundert n. Chr., AF 23 (Wiesbaden).

Niewöhner 2007b P. Niewöhner, "Byzantinische Steinmetzarbeiten aus dem Umland von Milet", M. Kadiroğlu (ed.), Anadolu ve Çevresinde Ortaçağ 1 (Ankara), 1-28.

Niketas Khoniates Niketas Khoniates, Historia (loannes ve Manuel Komnenos Devirleri), F. Işıltan (çev.) (Ankara 1995).

Olcay 2001 B. Y. Olcay, "Ancient Glass vessels in Eskişehir Museum", Anatolian Studies 51, 147-157.

Ostrogorsky 1991 G. Ostrogorsky, Bizans Devleti Tarihi, F. Işıltan (çev.) (Ankara).

Ötüken 1996 S. Y. Ötüken, Forschungen im Nordwestlichen Kleinasien Antike und Byzantinische Denkmäler in der Provinz Bursa, IstMitt 41 (Tübingen).

Öz 2021 C. Öz, "Andriake'de Ele Geçen Roma Dönemi Mortarları", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 46, 295-314.

Öz 2022 C. Öz, "Andriake Limanı'nda Bulunan Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikleri", Arkhaia Anatolika 5, 305-331.

Özdemir 2009 B. Özdemir, Patara Roma Dönemi Günlük Kullanım Seramikleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı (Antalya).

Özdin 2014 Y. Özdin, Kocaeli Merkezde Bulunan Bizans Dönemi Taş Eserler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi (Konya).

Özet 1998 A. Özet, Dipten Gelen Parıltı, Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi Cam Eserleri (Ankara).

Özet 2016 A. Özet, "Myndos Asar Adası Cam Buluntuları I 2009-2013", D. Şahin (ed.), Myndos Kazı ve Araştırmaları 2004-2013 (Ankara), 177-295.

Özkönü 2006 — Y. Özkönü, Sagalassos'un Kalıp Yapımı Kandilleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi (İstanbul).

Özkul Fındık 2001 — N. Özkul Fındık, İznik Roma Tiyatrosu Kazı Buluntuları (1980-1995) Arasındaki Osmanlı Seramikleri (Ankara).

Öztaşkın 2013 — M. Öztaşkın, Stratonikeia ve Lagina Kazılarında Bulunan Bizans Dönemi Seramikleri (2008-2010 Yılları), Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi (Eskişehir).

Öztaşkın 2015 — M. Öztaşkın, "Stratonikeia Bizans Dönemi Cam Buluntuları", B. Söğüt (ed.), Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları, Stratonikeia Çalışmaları 1, 175-188.

Öztaşkın 2017 — M. Öztaşkın, "Byzantine and Turkish Glazed Pottery Finds from Aphrodisias", S. Bocharov – V. François – A. Sitdikov (eds.), Glazed Pottery of the Mediterranean and the Black Sea Region, 10th–18th Centuries, Vol. 2 (Kazan - Kishinev), 165-188.

Öztürk 2003 — N. Öztürk, Kyzikos Kandilleri, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi (Erzurum).

Özüdoğru 2018 — Ş. Özüdoğru, "Geç Antikçağ'da Kibyra", Cedrus VI, 13-64.

Parker 1992 — A. J. Parker, Ancient Shipwrecks of the Mediterranean and the Roman Provinces, BAR International Series 580 (Oxford).

Parman 2002 — E. Parman, Ortaçağda Bizans Döneminde Frigya (Phrygia) ve Bölge Müzelerindeki Bizans Taş Eserleri (Eskişehir).

Parthey 1866 — G. Parthey, Hieroclis Synecdemvs et Notitiae Graecae Episcopatvvm (Berolini).

Paton - Myres 1896 — W. R. Paton - J. L. Myres, "Karian Sites and Inscriptions", JHS 16, 188-271.

Peleg - Reich 1992 — M. Peleg - R. Reich, "Excavations of A Segment of the Byzantine City Wall of Caesarea Maritima", Atiqot 21, 137-170.

Perlzweig 1961 — J. Perlzwieg, Lamps of the Roman Period, First to Seventh Century After Christ, Agora VII (Princeton).

Pertusi 1958 — A. Pertusi, "La Formation des Thèmes Byzantins", F. Dölger (ed.), Berichte Zum XI. Internationalen Byzantinisten-Kongress (München) 1-40.

Peschlow 1996 — U. Peschlow, "Die Latmosregion in byzantinischer Zeit" A. Peschlow-Bindokat (ed.), Der Latmos; Eine unbekannte

Gebirgslandschaft an der türkischen Westküste (Mainz am Rhein) 58-86.

Petridis 2012 P. Petridis, "Holy Bread Stamps from Early Byzantine Delphi", B. Böhlendorf-Arslan - A. Ricci (eds.), Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts, BYZAS 15 (İstanbul), 81-89.

Pirson 2012 A. Pirson, "Byzantinischer Schmuck und Trachtbestandteile aus Pergamon", B. Böhlendorf-Aslan – A. Ricci (eds.), Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts, BYZAS 15, 173-186.

Polat 2004 S. Polat, Hristiyanlık'ta Manastır Hayatı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi (Ankara).

Poulou-Papadimitriou 1986 N. Poulou-Papadimitriou, "Lampes paléochrétiennes de Samos", BCH CX, 583-610.

Radt 1970 W. Radt, Siedlungen und Bauten auf der Halbinsel von Halikarnassos unter besonderer Berücksichtigung der archaischen Epoche, IstMitt. Beiheft 3 (Tübingen).

Rahmani 1993 L. Y. Rahmani, "Eulogia Tokens from Byzantine Bet She'an", Atiqot 22, 109-119.

Raptis - Vassiliadou 2015 K. T. Raptis - S. D. Vassiliadou, "Early Christian Marble Tables in Cyprus: Typology, Use, Origin, and Distribution", A. Jacobs – P. Cosyns (eds.), POCA 2008, Proceedings of the 8th Annual Postgraduate Cypriot Archaeology Conference Held in Honour of the Memory of Paul Åström at the Vrije Universiteit Brussel (Belgium) 257-285.

Ratto 1959 R. Ratto, Monnaies Byzantines et d'autres pays contemporaines a l'epoque Byzantin (Amsterdam).

Riegl 1985 A. Riegel, Late Roman Art Industry, R. Winkes (trans.) (Roma).

Ricci 2012 M. Ricci, "Roma-Byzantium Affinity and Difference in the Production of Luxury Goods", B. Böhlendorf-Aslan – A. Ricci (eds.), Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts, BYZAS 15, 1-16.

Robinson 1941 D. M. Robinson, Excavations at Olynthus, Vol. X Metal and Minor Miscellaneous Finds (Oxford).

Robinson 1959 H. S. Robinson, Pottery of the Roman Period: Chronology, The Athenian Agora 5 (New Jersey).

Roosevelt 2006 C. H. Roosevelt, “Symbolic Dor Stelae and Graveside Monuments in Western Asia Minor”, AJA 110/1, 65- 91.

Roueché 1989 C. Roueché, Aphrodisias in Late Antiquity (London).

Rousseau 2008 P. Rousseau, “Monasticism”, A. Cameron, B. Ward-Perkins, M. Whitby (eds.), The Cambridge Ancient History, Vol. 14, Late Antiquity: Empire and Successors, AD 425–600 (Cambridge), 745-780.

Ruge 1933 W. Ruge, “Myndos”, RE XVI 1, 1075–1079.

Ruggieri 1990 V. Ruggieri, “La chiesa di Küçük Tavsan adasi nella Caria bizantina”, JbÖByz 40, 383-413.

Ruggieri 2005a V. Ruggieri, La Caria Bizantina: topografia, archeologia ed arte (Mylasa, Stratonikeia, Bargylia, Myndus, Halicarnassus) (Catanzaro).

Ruggieri 2005b V. Ruggieri, “La Scultura Bizantina nel Museo Archeologico di Antiochia di Pisidia (Yalvaç)”, Orientalia Christiana Periodica 70, 59-96.

Russel 1982 J. Russel, “Byzantine Instrumenta Domestica from Anemurium. The Significance of Context”, R. L. Hohlfelder (ed.), City, Town and Countryside in the Early Byzantine Era (New York), 133-163.

Russel 1986 J. Russel, “Transformation in Early Byzantine Urban Life: The Contrubition and Limitations of Archaeological Evidence”, Byzantine Congress 17, 137-154.

Russo 2011 E. Russo, “The Archıtectural Sculptures of the Socalled “Big and Small Sekreta” in St. Sophia”, 28. AST 1, (Ankara), 125-136.

Saldern 1980 A. von Saldern, “Ancient and Byzantine Glass from Sardis”, Archeological Exploration of Sardis Monographs 6 (Cambridge).

Schneider – Stemplinger 1950 T. Schneider – E. Stemplinger, “Adler”, RAC I, 87-94.

Schulze-Dörrlamm 2009 M. Schulze-Dörrlamm, Byzantinische Gürtelschnallen und Gürtelbeschläge im Römisch - Germanischen Zentralmuseum, Teil I, 2 (Mainz).

Schwarzer 2009a H. Schwarzer, “Spätantike und byzantinische Glasfunde aus Alexandreia Troas”, E. Laflı (ed.), Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean (İzmir), 67-84.

Schwarzer 2009b H. Schwarzer, “Spätantike, byzantinische und islamische Glasfunde aus Pergamon”, E. Laflı (ed.), Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean (İzmir), 85-109.

Sear 1974 D. E. Sear, Byzantine Coins and their Values (London).

Serin 2004 U. Serin, Early Christian and Byzantine churches at Iasos in Caria: An Architectural Survey, Monumenti di antichità Cristiana, II serie, 17 (Città del Vaticano).

Serin 2005 U. Serin, “Iasos’daki Erken Hristiyan ve Bizans Kiliseleri”, L. Özgenel (der.), Eskiçağ’ın Mekanları / Zamanları / İnsanları (İstanbul), 56-73.

Sertel 2019 S. Sertel, “Olympos Piskoposluk Kilisesi ve Vaftizhanesi Erken Bizans Dönemi Levha Örnekleri”, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi 9/1, 189-213.

Sönmez 2018 B. Sönmez, “Nysa Ad Maeandrum Cadde 1-Plateia Hellenistik ve Roma Dönemi Sofra Kapları Ve Unguentariumları”, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi 45, 11-42.

Sözen – Tanyeli 2011 M. Sözen – U. Tanyeli, Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü (İstanbul).

Spitzing 1989 G. Spitzing, Lexikon byzantinish christlieher Symbole (München).

Stern 2001 E. M. Stern, Roman, Byzantine and Early Medieval Glass (Germany).

Sternini 2001 M. Sternini, “Reperti in Vetro da un deposito Tardoantico sul Colle Palatino”, JGS 43, 21-75.

Şahin 2000 M. Şahin, Miletopolis Kökenli Figürlü Mezar Stelleri ve Adak Levhaları (Ankara).

Şahin 2006 M. Şahin, “Myndos 2004 Yılı Yüzey Araştırması”, 23. AST, 1. Cilt (Ankara), 171-184.

Şahin 2010 M. Şahin, “Myndos 2008: Tavşan Adası Jeofizik Çalışmaları”, 25. Arkeometri Sonuçları Toplantısı, 25-29 Mayıs 2009 (Ankara), 227,236.

Şahin 2010a F. Şahin, Patara Metal Buluntuları, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Ankara).

Şahin 2011 M. Şahin, "Myndos Kazıları, 2009", 32. KST, 1. Cilt (Ankara), 154-175.

Şahin 2011a D. Şahin, "Myndos Mosaics", U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 12, Sayı: 20, 51-66.

Şahin 2012 M. Şahin, "Myndos Kazısı- 2010", 33. KST, 1. Cilt (Ankara), 339-363.

Şahin 2013 M. Şahin, "Myndos Kazısı 2011", 34. KST, 3. Cilt (Ankara), 25-44.

Şahin 2014 M. Şahin, "Myndos Kazısı 2012", 35. KST, 2. Cilt (Ankara), 400-417.

Şahin 2015 M. Şahin, "Myndos Kazısı 2013", 36. KST, 3. Cilt (Ankara), 19-44.

Şahin 2016 M. Şahin, "Geç Antik ve Bizans Çağına Ait Myndos Sikkeleri", D. Şahin (ed.), Myndos Kazı ve Araştırmaları 2004-2013 (Ankara), 307-342.

Şahin 2017 M. Şahin, "Das Apollo Archegetes Heiligtum auf der Asar Insel bei Myndos", E. Mortensen - B. Poulsen (eds.), Cityscapes and Monuments of Western Asia Minor (Oxford) 179-186.

Şahin 2019a D. Şahin, "Myndos Asar Adası Mezarları", M. Şahin – G. Özkılınç – A. S. Özbey (eds.), Nekropol ve Peyzaj Uygulamalar, Yaklaşımlar ve Öneriler, Apollonia a.R. Araştırmaları / Band 2 (Bursa), 183-200.

Şahin 2019b D. Şahin, "Myndos Asar Adası Kazı Çalışmaları ve Bazı Liturjik Buluntular", B. Öztürk – H. S. Öztürk – K. Eren – B. B. Aykanat – H. Azeri (eds.), Mnemes Kharin ❦ Filiz Dönmez-Öztürk Anısına Makaleler (İstanbul), 527-536.

Şahin – Şener 2015 D. Şahin - Y. S. Şener, "The Basilica Mosaic on Asar Island at Myndos", JMR 8, 141-166.

Şahin – Tok 2012 D. Şahin –E. Tok, "Myndos Asar/Tavşan Adası Ekmek Mühür Kalıbı ve Hacı Pulları" TÜBA-KED 10, 9-20.

Şen Yıldırım 2012 D. Şen Yıldırım, "Hurmalık Hamamı Buluntuları Işığında Patara'nın Geç Roma-Erken Bizans Dönemi Kuzey Afrika

Kökenli Seramikleri", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 12/4, 151-171.

Şimşek – Duman 2017 C. Şimşek – B. Duman, "Laodikeia'da Bulunan Ampullalar", Olba XV, 73-101.

Talbot 1991 A. M. Talbot, "Old wine in new bottles: the rewriting of saints' lives in the Palaeologan period", J. Slobodan – M. Doula (eds.) The Twilight of Byzantium. Aspects of Cultural and Religious History in the Late Byzantine Empire (Princeton) 15-26

Talbot 1999 A. M. Talbot, "Monastery", ODB 2, 1391-1392.

Talbot 1999 A. M. Talbot, "Bizans Manastır Sistemine Giriş", Cogito 17, 161-176.

Talbot 2002 R. T. Talbot, Bizans'ta Günlük Yaşam Bizans'ın Mücevheri Konstantinopolis, B. Altınok (çev.) (Ankara).

Taş - Özcan 2015 T. Taş - F. Özcan, "MS 4.-7. Yüzyıllar Arasında Haç Motiflerinin Gelişimi", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 21/1, 247-275.

Taştemür 2007 E. Taştemür, Klaros Cam Eserleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi (Edirne).

Tek vd. 2019 A. T. Tek - H. Köker - E. Sarıız, "Stratonikeia 2008-2018 Yılları Kazılarında Bulunan Erken Bizans Sikkeleri", B. Söğüt (ed.), Stratonikeia Çalışmaları 4, Mimari, Heykel ve Küçük Buluntu Araştırmaları (İstanbul), 175-211.

Tekin 1999 O. Tekin, Yapı Kredi Koleksiyonu Bizans Sikkeleri (İstanbul).

Tekin 2022 O. Tekin, "Bizans Terazi Ağırlıkları: Teşhis ve Tarihlendirme", K. Durak – N. Necipoğlu – T. Uyar (eds.), Türkiye'de Bizans Çalışmaları, Yeni Araştırmalar, Farklı Eğilimler (İstanbul) 417-427.

Tekocak 2006 M. Tekocak, Kelenderis Roma Çağı Seramiği, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Tekocak 2010 M. Tekocak, "The Cooking Wares from Kelenderis", BAR 2185, 827-837.

Tekocak 2015 M. Tekocak, "Aksaray İli Merkez, Ortaköy, Sarıyahşi, Ağaçören ve Eskil İlçeleri Yüzey Araştırması: 2012", 32. AST 1, (Ankara), 81-88.

Temple 2011 Ç. Temple, “Nevşehir Müzesi’nde Bulunan Bizans Dönemi Mimari ve Liturjik Taş Eserleri”, A. C. Erel - B. İşler - N. Peker - G. Sağır (eds.), Anadolu Kültürlerinde Süreklilik ve Değişim, Dr. A. Mine Kadiroğlu’na Armağan (Ankara), 537-552.

Temple 2013 Ç. Temple, Konya/İkonion ve Çevresinde Bulunan Bizans Dönemi Taş Eserleri, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi (Ankara).

Testa 1989 A. Testa, Candelabri e Thymiateria, Monumenti Musei e Gallerie Pontificie Museo Gregoriano Etrusco (Roma).

Tezcan 1989 H. Tezcan, Topkapı Sarayı ve Çevresi Bizans Devri Arkeolojisi (İstanbul).

Tiryaki Türkmenoğlu 2016 A. Tiryaki Türkmenoğlu, “Bursa İli Nilüfer İlçesinde Bulunan Bizans Dönemi’ne Ait Mimari Plastik Taş Eserler”, M. Şahin - S. Sevim - D. Yavaş (eds.), Odrysses’ten Nilüfer’e Uluslararası Nilüfer Sempozyumu (Ankara), 817-841.

Trombley 1993 F. R. Trombley, Hellenic Religion and Christianization c. 370-529, (Religions in the Graeco-Roman World 115/1) (London).

Turani 2012 A. Turani, Dünya Sanat Tarihi (İstanbul).

Tülek 2007 F. Tülek, “Osmaniye İli Arkeolojik Kültür Varlıkları Envanter Çalışması 2005”, TÜBA-KED 6, 47-62.

Türe 2014 S. Türe, Ayasuluk Kalesi Doğu Kapısı Çevresindeki 2000-2002 Kurtarma Kazilarından Ele Geçen Seramikler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi (Edirne).

Uytterhoeven 2005 I. Uytterhoeven, “Housing in Late Antiquity: Thematic Perspectives”, L. Lavan – L. Özgenel – A. Sarantis (eds.), Housing in Late Antiquity, Volume 3.2 (London), 23-66.

Ünal 2015 C. Ünal, Bizans Sikkelerinde Kutsal Kişi Tasvirleri, (Ankara).

Vasiliev 1943 A. A. Vasiliev, Bizans İmparatorluğu Tarihi I, A. M. Mansel (çev.) (Ankara).

Vikan 1982 G. Vikan, Byzantine Pilgrimage Art (Washington).

Vikan 1994 G. Vikan, “Eulogia”, ODB II, 745.

Waagé 1933 F. O. Waage, “Excavations in the Athenian Agora: The Roman and Byzantine Pottery”, Hesperia 2, 293-294.

Waagé 1948 F. O. Waage, “Hellenistic and Roman Tableware of North Syria”, F. O. Waagé (ed.), Antioch on the Orontes: Ceramic and Islamic Coins IV (Wisconsin), 1-60.

Waldbaum 1983 J. C. Waldbaum, Metalwork from Sardis: The Finds Through 1974 (London).

Williams 1989 C. Williams, Anemurium, The Roman and Early Byzantine Pottery (Toronto).

Wroth 1908 W. Wroth, Catalogue of the Imperial Byzantine Coins in the British Museum I (London).

Yardımcı 2015 M. Yardımcı, Şavşat Kalesi Kazısı Sırlı ve Sırsız Seramik Buluntuların Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Van).

Yeşilova 2007 H. Yeşilova, Allianoi Antik Ilıcası Erken Bizans Dönemi Seramikleri (Kırmızı Astarlı Kaplar ve Günlük Kullanım Kapları,1995-2005), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi (Ankara).

Yeşiltaş 2012 T. Yeşiltaş, Yalvaç Müzesi’ndeki Bizans Dönemi Taş Eserleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (Çanakkale).

Yılmaz 2015 G. Yılmaz, “St. Jean (Aziz Yuhanna) Kilisesi Atrium Kazılarında Bulunan Seramik Eserler”, C. Şimşek – B. Duman – E. Konakçı (eds.), Mustafa Büyükkolancı’ya Armağan / Essays in Honour of Mustafa Büyükkolancı (İstanbul), 767-779.

Yılmazyaşar – Demirel Gökalp 2021

H. Yılmazyaşar – Z. Demirel Gökalp, “Amorium’da Yukarı Şehir İç Sur Kazıları (2014-2018)”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 21/4, 1018-1050.

Young 1993 S. H. Young, “A Preview of Seventh Century Glass from the Kourion Basilicas Cyprus’’, JGS 35, 39-47.

Zeyrek 2005 T. H. Zeyrek, Helen ve Roma Dünyasında Kurşun Kullanımı (İstanbul).

Zollt 1994 T. Zollt, Kapitell plastik Konstantinopels vom 4. bis 6. Jahrhundert n. Chr, AMS 14 (Bonn).

LEVHALAR LİSTESİ

Plan 1: Myndos Kent Planı (Myndos Kazısı Arşivi).
Harita 1: Karia Haritası (Henry 2010: 69).
Harita 2: Myndos'un Konumunu Gösteren Haritalar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 1: Myndos - Genel Görünüm (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 2: Myndos - Genel Görünüm (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 3: Myndos - Genel Görünüm (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 4: Myndos - Uydu Fotoğrafı ve Plan (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 5: Asar Adası Genel Görünüm (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 6: Deniz Tabanındaki Bloklar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 7: Asar Adası'na Doğudan Bakış (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 8: Asar Adası Havadan Görünüm (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 9: Asar Adası Plan (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 10: Kule Açmasının Başlangıç Aşaması (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 11: Tuğla Çerçeve Örgülü Kule Duvarından Görünüş (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 12: Asar Adası - Bazilika (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 13: Doğu-Batı Duvarı ve Sur Duvarıyla Birleşik Duvar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 14: Kuzey-Güney Doğrultusunda Uzanan Duvar Kalıntısı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 15: Ana Girişin Önündeki Mor Renkli Mermer Döşeme (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 16: Purpura Renkli (Bordo) Mermer Levha Parçası (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 17: Mozaikli Odaya Geçişi Sağlayan Kapı ve Basamaklar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 18: Küpün Önündeki Merdivenler (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 19: Mozaik Zemin Genel Görünüm (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 20: Kare Plakalardan Oluşan Zemin (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 21: Zemin Döşemesi Olarak Kullanılmış Grekçe Yazıt (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 22: Kulenin Dış Tarafında Kalan Mekanın Ana Girişi (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 23: Mezarlar – Havadan Görünüm (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 24: Mozaik Zemin – Genel Görünüm (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 25: Mozaik Zemin – Genel Görünüm (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 26: Mozaik Zemin – Çizim (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 27: Sondaj Çukurunda Bulunan Tesseralar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 28: Mozaik Zemin – Genel Görünüm (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 29: Mozaik Zemin – Detay (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 30: Mozaik Zemin – Tabula Ansata (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 31: Mozaik Zemin – Kadeh Motifi (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 32: Mozaik Zemin – Süleyman Düğümü Motifi (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 33: Mozaik Zemin – Bobin Motifi (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 34: Bazilikaya Çıkan Rampa Yol (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 35: Bazilikaya Çıkan Rampa Yol – Detay (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 36: Kule Arkası 8 Açması – Sarnıç (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 37: KAR 8 Açması – Sarnıçtan Gelen Küçük Buluntular (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 38: KAR 8 Açması – Sarnıçtan Gelen Mimari Buluntular (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 39: Mezarlar Genel Görünüm ve Plan (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 40: Kripta İçi Mezarlar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 41: Kripta Dışı Mezarlar (Myndos Kazısı Arşivi).

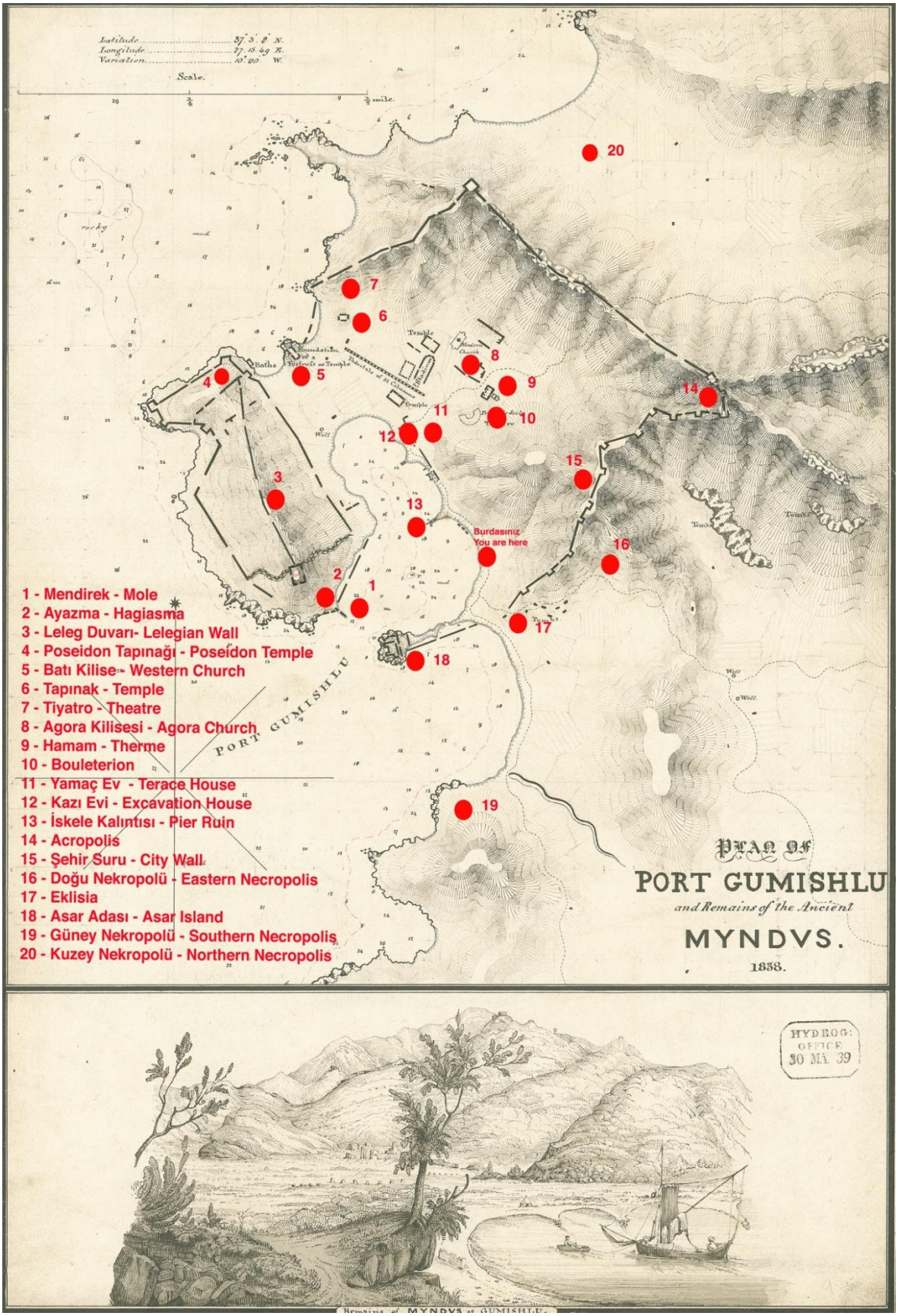
Görsel 42: Mezarların Duvar İşçiliği (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 43: Tabanı Tuğla Döşemeli Mezar (M3) (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 44: Tabanı Kesme Taş Döşemeli Mezar (M8) (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 45: Tabanı Çakıl Taş Döşemeli Mezar (M11) (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 46: Tabanı Anakaya ve Sıkıştırılmış Toprak Dolgu Mezar (M7) (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 47: Mezarlardan Bulunan Farklı Boyutta Çivi Örnekleri (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 48: Basit Kesme Kireç Taşı Duvar Örgüsü (M8) (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 49: Tuğla Örgü Duvar İşçiliği (M3) (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 50: Tuğla Örgü Duvar İşçiliği (M4) (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 51: Basit Kesme Kireç Taşı Duvar Örgüsü (M1) (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 52: Basit Kesme Kireç Taşı Duvar Örgüsü (M2) (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 53: Erkek Bireye Ait İskelet (M6) (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 54: Kafatası Parçaları (M6) (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 55: Dağınık Şekilde İskelet Parçaları (M5) (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 56: Kafatası Kemiği Yapışmış Çiviler (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 57: Mezar Buluntuları – Kandiller (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 58: Mezar Buluntuları – Metaller (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 59: Ortaçağ Kulesi (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 60: Haçlı Sikkeleri (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 61: Asar Adası Kazı Alanları (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 62: A1 Açması Kazı Öncesi (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 63: A1 Açması (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 64: A1 Açması Kazı Sonrası (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 65: A1 Açması Kazı Sonrası (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 66: A1 ve A2 Açmaları (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 67: A1 ve A2 Açmaları (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 68: Açmanın Batısında Yer Alan Sarnıç (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 69: A1 ve A2 Açmalarından Buluntular (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 70: A1 ve A2 Açmalarından Buluntular (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 71: U Formlu Sunak ve Üzerindeki Sarnıç (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 72: B1 Açması Kazı Öncesi ve Sonrası (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 73: B1 Açması Kazı Öncesi ve Sonrası (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 74: C1 Açması Kazı Öncesi ve Sonrası (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 75: C1 Açması Kazı Öncesi ve Sonrası (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 76: C1 Açması – Mutfak (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 77: C1 Açması – Tandır Detay (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 78: B1 Açması – Sarnıç (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 79: Asar Adası 2011 Yılı Kazı Alanları (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 80: C1 ve D1 Açmaları – Plan (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 81: C1 Açması – Oda (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 82: C1 Açması – Oda (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 83: C1 Açması Mermer Kapı Eşiği (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 84: C1 Açması – Döşeme Parçası (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 85: Sütun Başlığı – Kaldırılmadan Önce (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 86: Sütun Başlığı – Kaldırılıktan Sonra (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 87: D1-A Açması (Myndos Kazısı Arşivi).

Görsel 88: D1-A Açması – Basamaklar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 89: D1-A Açması – Sarnıç (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 90: D1-A Açması – Kiler (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 91: İn-situ Amphora (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 92: İn-situ Pithos ve Öğütme Taşı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 93: Pithos – Detay (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 94: D1-B Açması – Kireç Zemin (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 95: D1-B Açması - Pişmiş Toprak Plaka Zemin (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 96: Komşu C1 ve D1 Açmaları (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 97: D1-B ve D2-C Açması - Zemin Döşemesi (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 98: Kule Arkası Açmaları - Plan (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 99: KAR-1 Açması - Duvar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 100: KAR-1 Açması - Duvar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 101: KAR-1 Açması (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 102: Yanık Tabakası (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 103: Duvardaki Sıva Tabakası (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 104: KAR-1 Açması - Duvar Hattı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 105: KAR-1 Açması - Genel (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 106: KAR-3 Açması - Genel (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 107: KAR-3 Açması - Oluk (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 108: KAR-3 Açması - Duvar Hattı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 109: KAR-3 Açması - Destek Duvarı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 110: KAR-4 Açması – Basamaklar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 111: KAR-4 Açması - Duvar Hattı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 112: KAR-4 Açması - Zemin Döşemesi (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 113: KAR-4 Açması - Kapı Açıklığı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 114: KAR-5 Açması – Genel (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 115: KAR-5 Açması - Anakaya Üzerinde Düzeltme (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 116: KAR-5 Açması - Mozaik Parçası (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 117: KAR-5 Açması - Duvar Üzerindeki Niş (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 118: KAR-5 Açması - Su Kanalı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 119: Asar Adası 2012 Yılı Kazı Alanları (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 120: C2 Açması – Zemin Döşemesi (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 121: D2-a Açması – Konut (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 122: D2-a Açması – Zemin Çizim (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 123: D2-d Açması – Sokak (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 124: D2-d Açması – Kapı Eşiği (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 125: F4 Açması – Konut (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 126: F5 Açması – Koridor (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 127: F5 Açması – Parapet Levhası Parçaları (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 128: Asar Adası 2013 Yılı Kazı Alanları (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 129: F5 Açması Sınırında Yazıtlı Adak Levhası (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 130: F5-a Açması - Doğu-Batı Yönlü Koridor (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 131: F5-a Kuzey Duvar Üzerindeki Pişmiş Toprak Künk Parçaları (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 132: F5-a Açması - Güney Duvar Üzerindeki Niş (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 133: F5-a Açması - Mermer Plaka Kaplı Kanal (Myndos Kazısı Arşivi).

Görsel 134: F5-a Açması - Kanalı Kaplayan Mermer Plakalar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 135: F5-a Açması Mermer Plakalar Üzerindeki Harç Kalıntıları (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 136: F5-a Açması - Kandil (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 137: F5-a Açması - Sütun Başlığı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 138: F5-a Açması - Pişmiş Toprak Halka Objeler (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 139: F5-a Açması - Pişmiş Toprak Halka Objeler (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 140: F5-a Açması - Sütun Başlığı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 141: F5-a Açması – Kanal (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 142: F5-a Açması - Ana Mekan (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 143: F5-a Açması - Ana Mekan Girişi (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 144: F5-a Açması - Ana Mekan Girişi - Kapı Eşik Taşı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 145: F5-a Açması - Ana Mekan – Seki (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 146: F5-a Açması - Depolama Kabı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 147: F5-a Açması – Hazne (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 148: F5-a Açması - Hazne Üzerindeki Yanık İzleri (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 149: F5-a Açması- Doğu Duvarı Üzerindeki Niş (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 150: F5-a Açması - Doğu Duvarı Künk (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 151: F5-a Açması – Dibek (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 152: F5-a Açması – Mühür (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 153: F5-a Açması - İmpost Paye Başlığı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 154: F5-a Açması - İmpost Paye Başlığı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 155: F5-a Açması - Levha Parçaları (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 156: F5-a Açması - Levha Parçaları (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 157: H2 Açması - Kapı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 158: H2 Açması - Kapı Eşiği (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 159: H2 Açması - Pişmiş Toprak Plaka Zemin Döşeme (Myndos Kazısı Arşivi).esi
Görsel 160: H2 Açması - Yanık Tabaka (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 161: H2 Açması - Çivi (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 162: H2 Açması - Cam Sence (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 163: H2 Açması – Genel (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 164: H2 Açması - Genel (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 165: H2 Açması - Pişmiş Toprak Plakalar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 166: H2 Açması - Pişmiş Toprak Plakalar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 167: H2 Açması - İn-situ Öğütme Taşı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 168: H2 Açması - Genel (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 169: H2 Açması - Genel (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 170: H2 Açması - Duvar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 171: H2 Açması - Drenaj Deliği (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 172: H2 Açması - Öğütme Taşları (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 173: A2 Açması - Sarnıç (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 174: A2 Açması - Sarnıç Detay (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 175: A3 – A5 Açmaları Genel Görünüm (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 176: Su Kanalı – Detay (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 177: A-5 Açması - Sarnıç 1 (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 178: A-5 Açması - Sarnıç 1 - Zemin Döşemesi (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 179: A-5 Açması Sarnıç 1 - Kuyu Bileziği (Myndos Kazısı Arşivi).

Görsel 180: A-5 Açması - Sarnıç 2 (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 181: B-1 Açması - Sarnıç 4 (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 182: B-1 Açması - Sarnıç 4 (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 183: Sarnıca İnen Basamaklar (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 184: D1 Açması – Sarnıç (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 185: D1 Açması - Sarnıç Detay (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 186: KAR-2 Açması – Sarnıç (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 187: KAR-8 Açması – Sarnıç (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 188: KAR-8 Açması - Sarnıç Detay (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 189: KAR-8 Açması – Sarnıç İçinden Bılunan Mimari Parça (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 190: D2-a Açması – Sarnıç (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 191: D2-a Açması – Sarnıç Detay (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 192: E4 Açması – Sarnıç (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 193: E4 Açması – Sarnıç İçinde Bulunan Sütun Başlığı (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 194: E4 Açması – Sarnıç (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 195: E4 Açması – Sarnıç Detay (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 196: E4 Açması – Sarnıç Detay (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 197: E4 Açması – Künk Sistemi (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 198: E4 Açması – Duvarın Üzerine Yapıştırılmış Kandil (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 199: F4 Açması – Sarnıç (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 200: F4 Açması – Kireç Zemin (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 201: F4 Açması – Sarnıç – Mermer Plaka (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 202: F4 Açması – Sarnıç Kaide (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 203: F4 Açması – Sarnıç Oturtma Yuvasına Ait İz (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 204: F4 Açması – Su Kanalı ve Künk (Myndos Kazısı Arşivi).
Görsel 205: Taccuino Sanitatis, Casanatense 4182, tav. 157 (https://it.wikipedia.org/wiki/File:36-pesca,Taccuino_Sanitatis,_Casanatense_4182..jpg) (25.08.2022).
Görsel 206: Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi (Mimar Bora Akın).
Görsel 207: Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi (Mimar Bora Akın).
Görsel 208: Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi (Mimar Bora Akın).
Görsel 209: Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi (Mimar Bora Akın).
Görsel 210: Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi (Mimar Bora Akın).
Görsel 211: Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi (Mimar Bora Akın).
Görsel 212: Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi (Mimar Bora Akın).
Görsel 213: Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi (Mimar Bora Akın).
Görsel 214: Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi (Mimar Bora Akın).

LEVHALAR

Plan 1 – Myndos Kent Planı

Harita 1 – Karia Haritası

Harita 2 – Myndos'un Konumunu Gösteren Haritalar

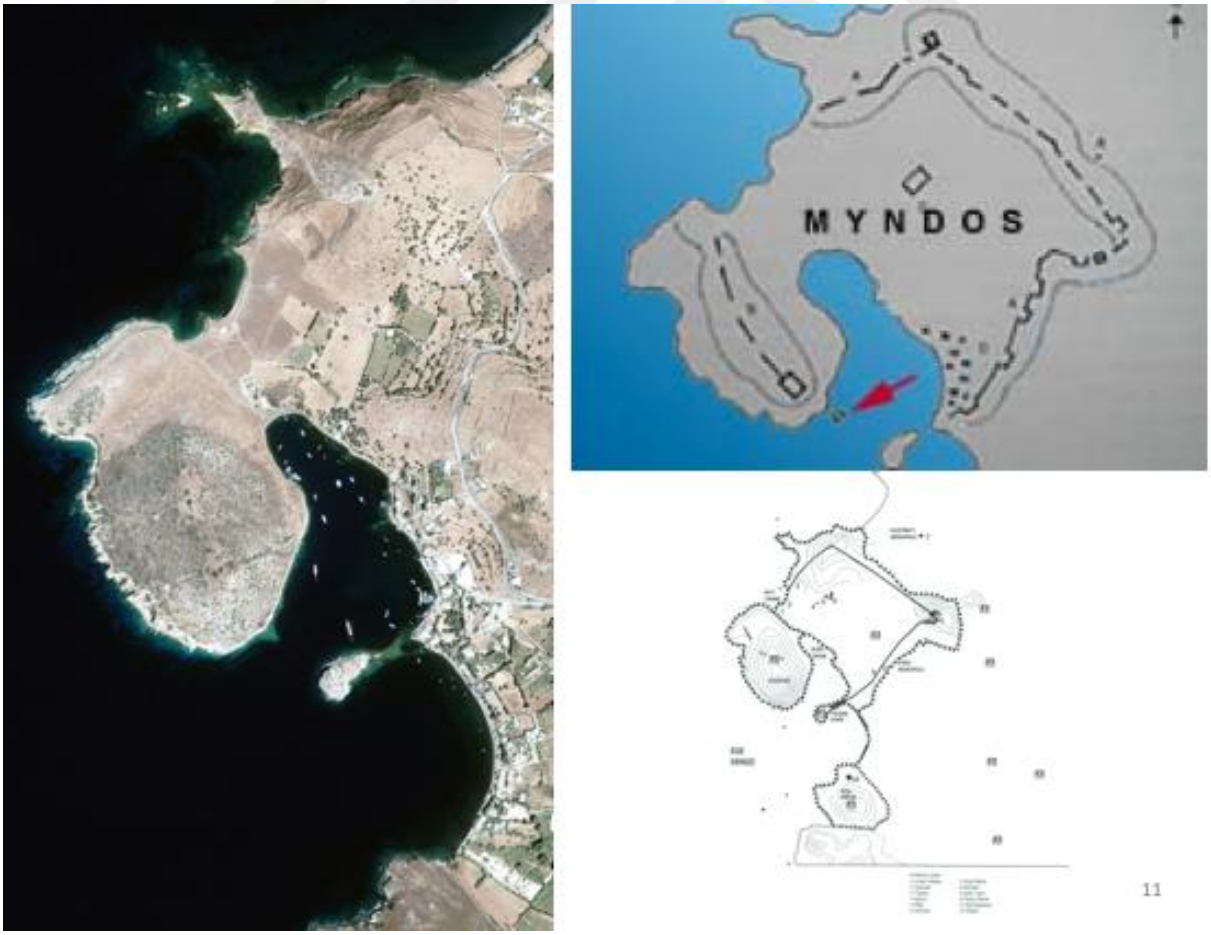

Görsel 1 – Myndos - Genel Görünüm

Görsel 2 - Myndos - Genel Görünüm

Görsel 3 - Myndos - Genel Görünüm

Görsel 4 – Myndos - Uydu Fotoğrafı

Görsel 5 - Asar Adası Genel Görünüm

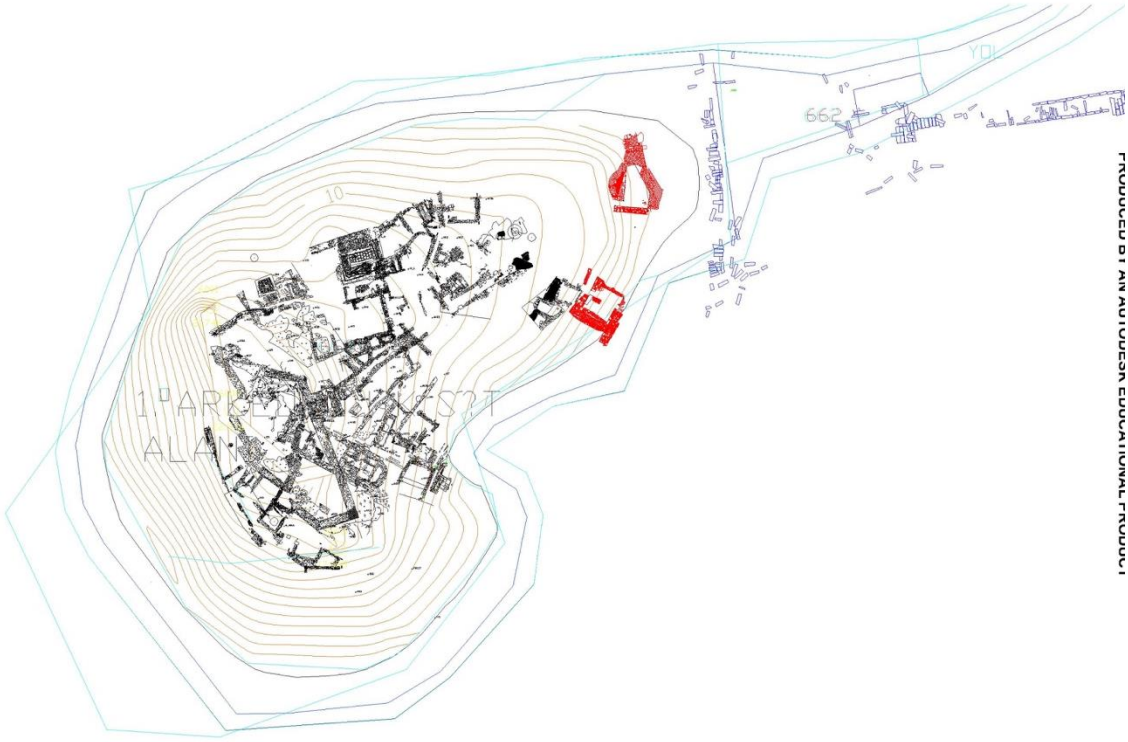
Görsel 6 - Deniz Tabanındaki Bloklar

Görsel 7 - Asar Adası’na Doğudan Bakış

Görsel 8 - Asar Adası Havadan Görünüm

Görsel 9 - Asar Adası Planı

Görsel 10 - Kule Açmasının Başlangıç Aşaması

Görsel 11 - Tuğla Çerçeve Örgülü Sur Duvarından Görünüş

Görsel 12 - Asar Adası - Bazilika

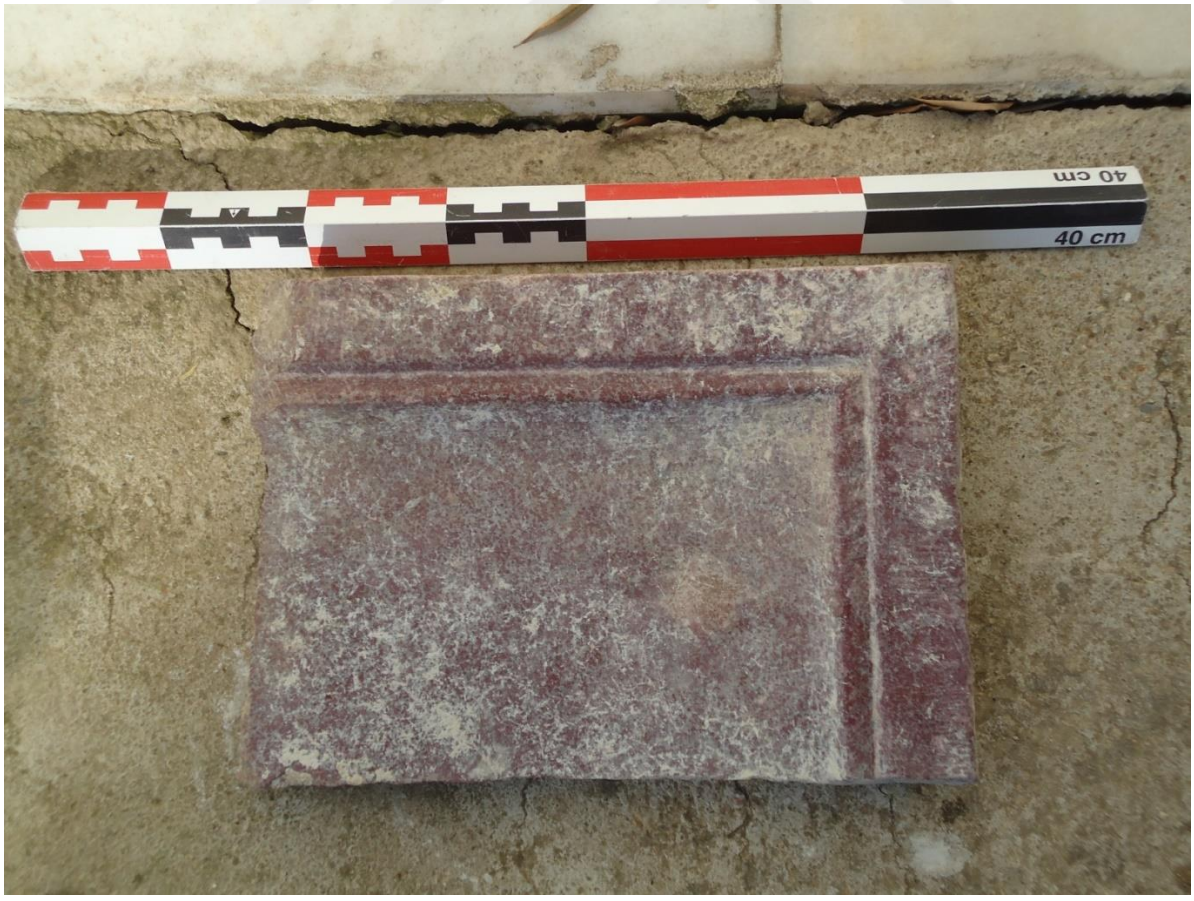

Görsel 13 - Doğu -Batı Duvarı ve Sur Duvarıyla Birleşik Duvardan Görünüm

Görsel 14 - Kuzey-Güney Doğrultusunda Uzanan Duvar Kalıntısı

Görsel 15 - Ana Girişin Önündeki Mor Renkli Mermer Döşeme

Görsel 16 - Purpura Renkli (Bordo) Mermer Levha Parçası

Görsel 17 - Mozaik Tabanlı Odaya Geçişi Sağlayan Kapı ve Basamaklar

Görsel 18 - Küpün Önündeki Merdivenler

Görsel 19 - Mozaik Zemin Genel Görünüm

Görsel 20 - Kare Plakalardan Oluşan Zemin

Görsel 21 - Zemin Döşemesi Olarak Kullanılmış Grekçe Yazıt

Görsel 22 - Kulenin Dış Tarafında Kalan Mekanın Ana Girişi

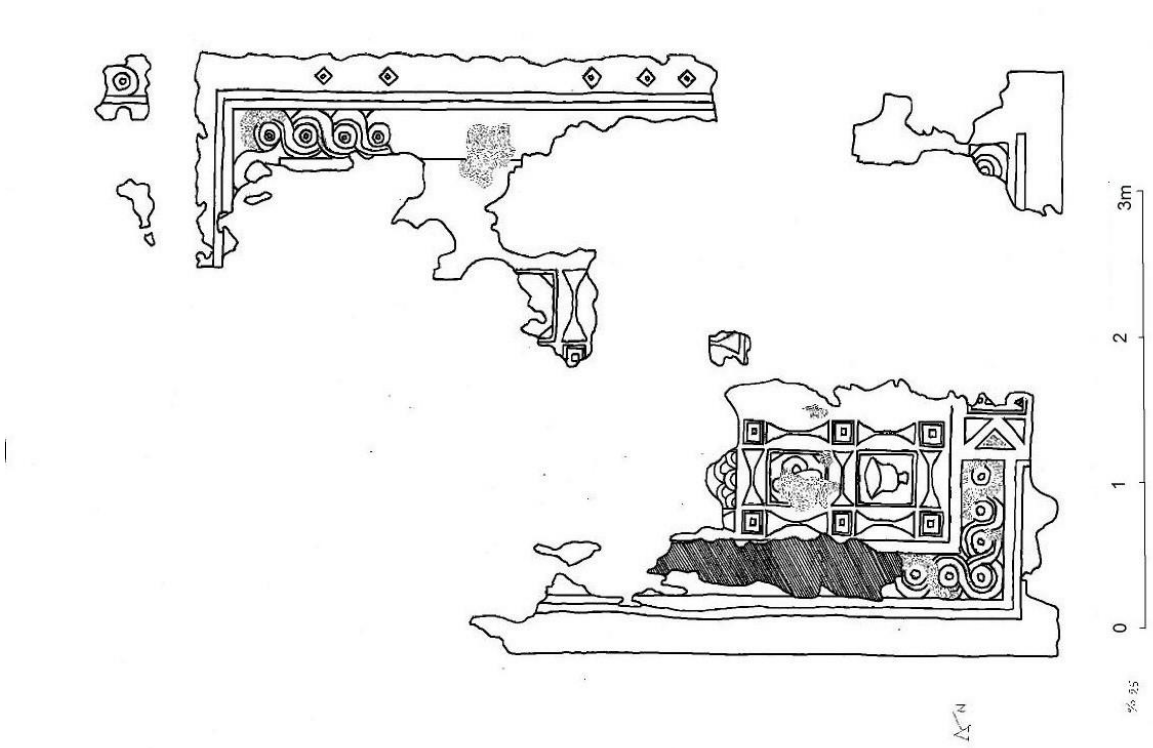
Görsel 23 – Mezarlar – Havadan Görünüm

Görsel 24 – Mozaik Zemin – Genel Görünüm

Görsel 25 – Mozaik Zemin – Genel Görünüm

Görsel 26 – Mozaik Zemin – Çizim

Görsel 27 - Sondaj Çukurunda Bulunan Tesseralar

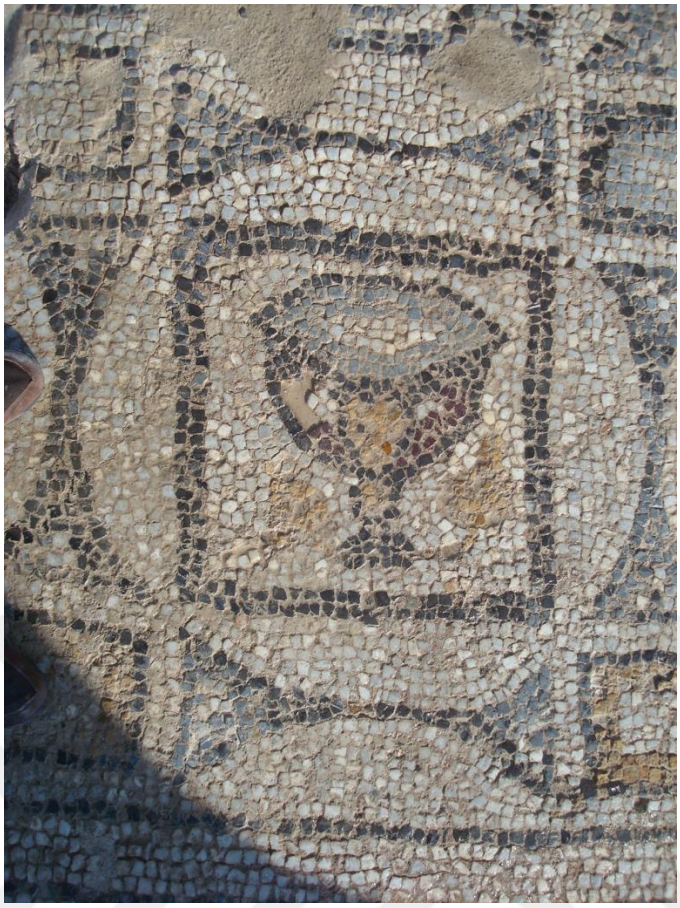

Görsel 28 – Mozaik Zemin – Genel Görünüm

Görsel 29 – Mozaik Zemin – Detay

Görsel 30 – Mozaik Zemin – Tabula Ansata

Görsel 31 – Mozaik Zemin – Kadeh Motifi

Görsel 32 – Mozaik Zemin – Süleyman Düğümü Motifi

Görsel 33 – Mozaik Zemin – Bobin Motifi

Görsel 34 – Bazilikaya Çıkan Rampa Yol

Görsel 35 – Bazilikaya Çıkan Rampa Yol - Detay

Görsel 36 – Kule Arkası 8 Açması – Sarnıç

Görsel 37 – Kule Arkası 8 No'lu Açma – Sarnıçtan Gelen Küçük Buluntular

Görsel 38 – Kule Arkası 8 Açması – Sarnıçtan Gelen Mimari Buluntular

Görsel 39 – Mezarlar Genel Görünüm ve Plan

Görsel 40 – Kripta İçi Mezarlar

Görsel 41 – Kripta Dışı Mezarlar

Görsel 42 – Mezarların Duvar İşçiliği

Görsel 43 – Tabanı Tuğla Döşemeli Mezar (M3)

Görsel 44 – Tabanı Kesme Taş Döşemeli Mezar (M8)

Görsel 45 – Tabanı Çakıl Taş Döşemeli Mezar (M11)

Görsel 46 – Tabanı Anakaya ve Sıkıştırılmış Toprak Dolgudan Oluşan Mezar (M7)

Görsel 47 – Mezarlardan Bulunan Farklı Boyutta Çivi Örnekleri

Görsel 48 – Basit Kesme Kireç Taşı Duvar Örgüsü (M8)

Görsel 49 – Tuğla Örgü Duvar İşçiliği (M3)

Görsel 50 – Tuğla Örgü Duvar İşçiliği (M4)

Görsel 51 – Basit Kesme Kireç Taşı Duvar Örgüsü (M1)

Görsel 52 – Basit Kesme Kireç Taşı Duvar Örgüsü (M2)

Görsel 53 – Erkek Bireye Ait İskelet (M6)

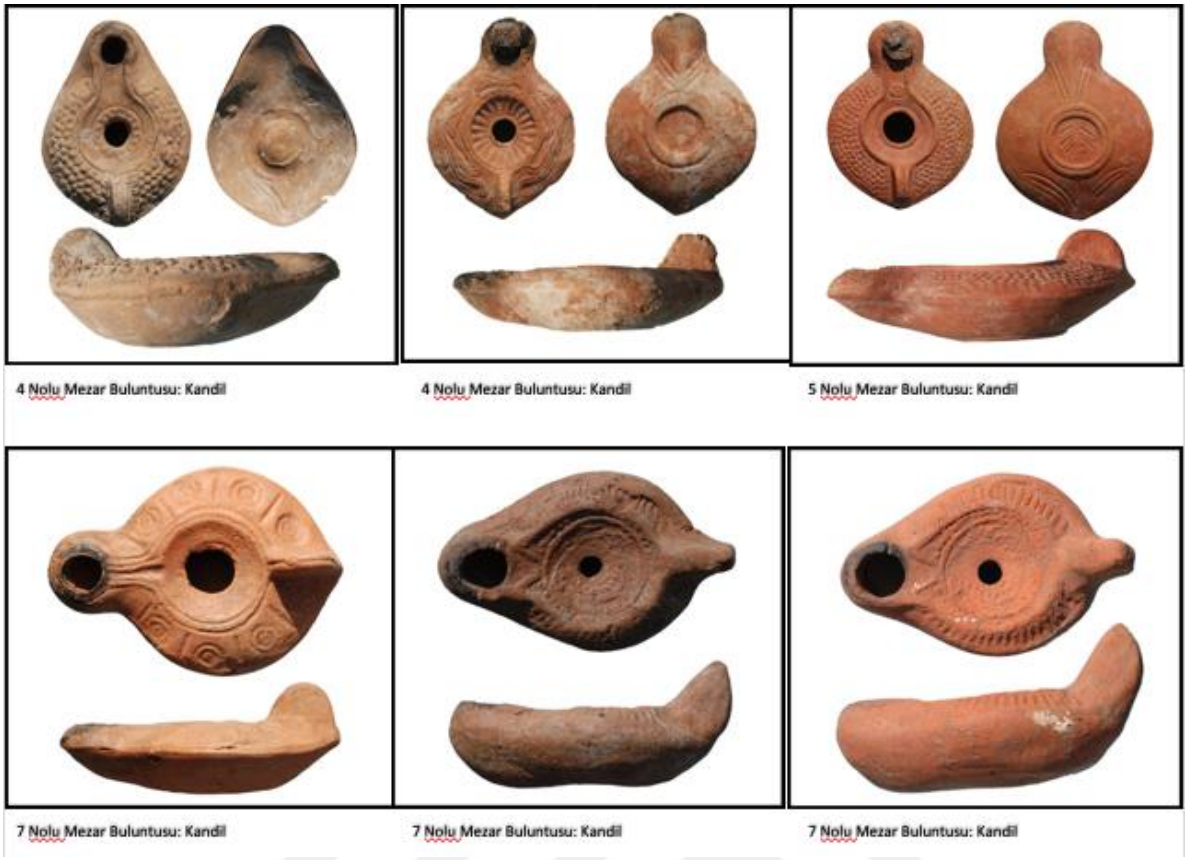
Görsel 54 – Kafatası Parçaları (M6)

Görsel 55 – Dağınık Şekilde İskelet Parçaları (M5)

Görsel 56 – Kafatası Kemiği Yapışmış Çiviler

Görsel 57 – Mezar Buluntuları – Kandiller

Görsel 58 – Mezar Buluntuları – Metaller

Görsel 59 - Ortaçağ Kulesi

Görsel 60 - Haçlı Sikkeleri

Görsel 61 – Asar Adası Kazı Alanları

Görsel 62 – A1 Açması Kazı Öncesi

Görsel 63 – A1 Açması

Görsel 64 – A1 Açması Kazı Sonrası

Görsel 65 – A1 Açması Kazı Sonrası

Görsel 66 – A1 ve A2 Açmaları

Görsel 67 – A1 ve A2 Açmaları

Görsel 68 – Açmanın Batısında Yer Alan Sarnıç

Görsel 69-70 – A1 ve A2 Açmalarından Buluntular

Görsel 71 – U Formlu Sunak ve Üzerindeki Sarnıç

Görsel 72-73 – B1 Açması Kazı Öncesi ve Sonrası

Görsel 74-75 – C1 Açması Kazı Öncesi ve Sonrası

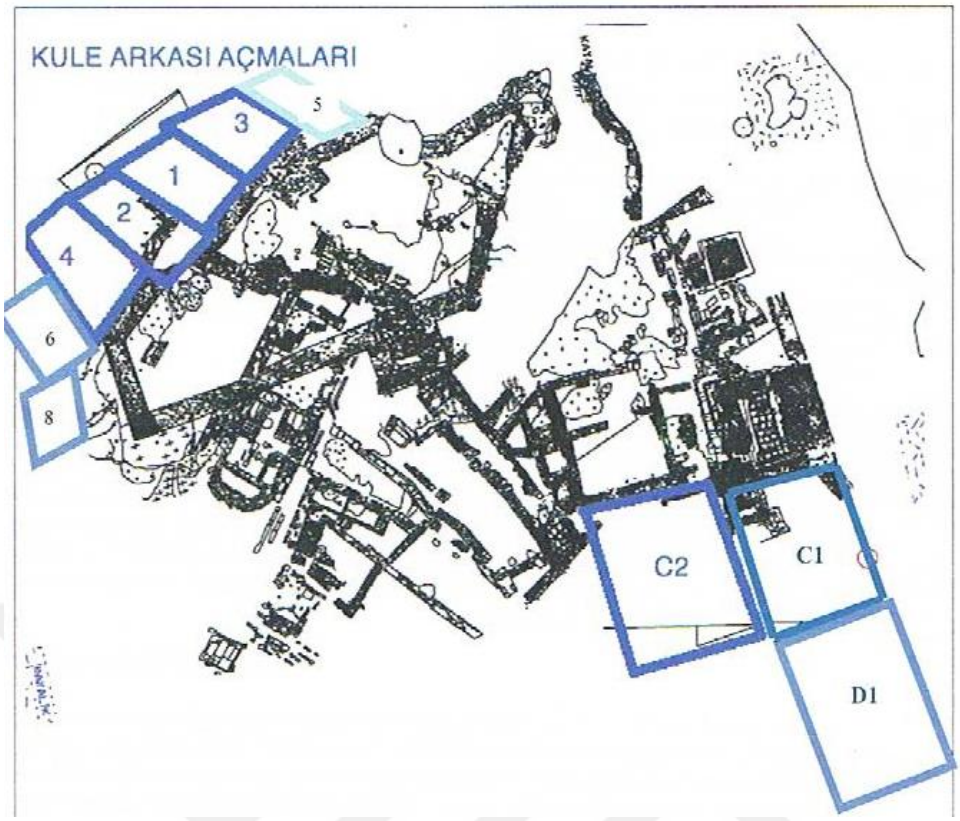

Görsel 76 – C1 Açması – Mutfak

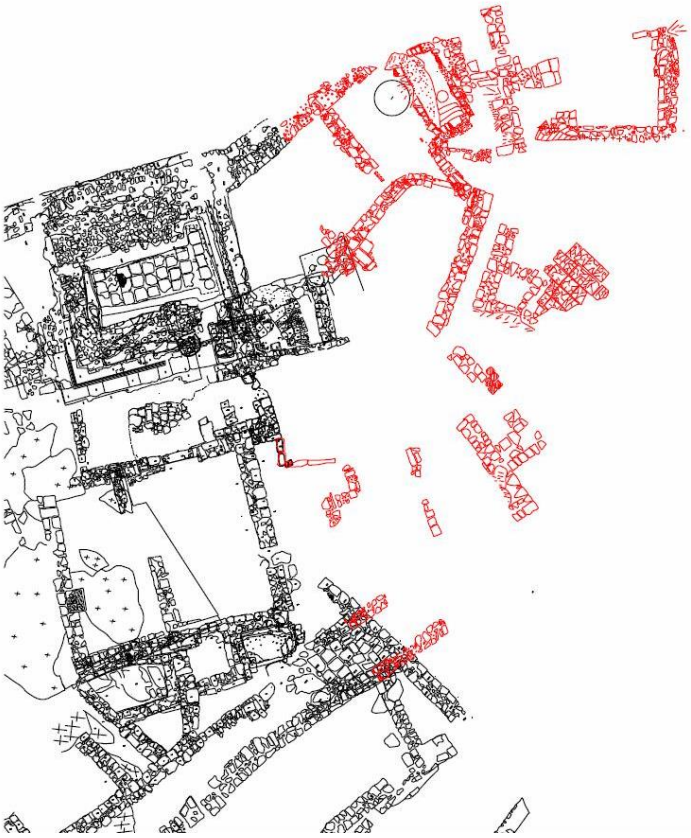

Görsel 77 – C1 Açması – Tandır Detay

Görsel 78 – B1 Açması – Sarnıç

Görsel 79 – Asar Adası 2011 Yılı Kazı Alanları

Görsel 80 – C1 ve D1 Açmaları - Plan

Görsel 81 – 82 - C1 Açması – Oda

Görsel 83 – C1 Açması Mermer Kapı Eşiği

Görsel 84 – C1 Açması – Döşeme Parçası

Görsel 85-86 – Sütun Başlığı – Kaldırılmadan Önce ve Sonra

Görsel 87 – D1-A Açması

Görsel 88 – D1-A Açması – Basamaklar

Görsel 89 – D1-A Açması – Sarnıç

Görsel 90 – D1-A Açması – Kiler

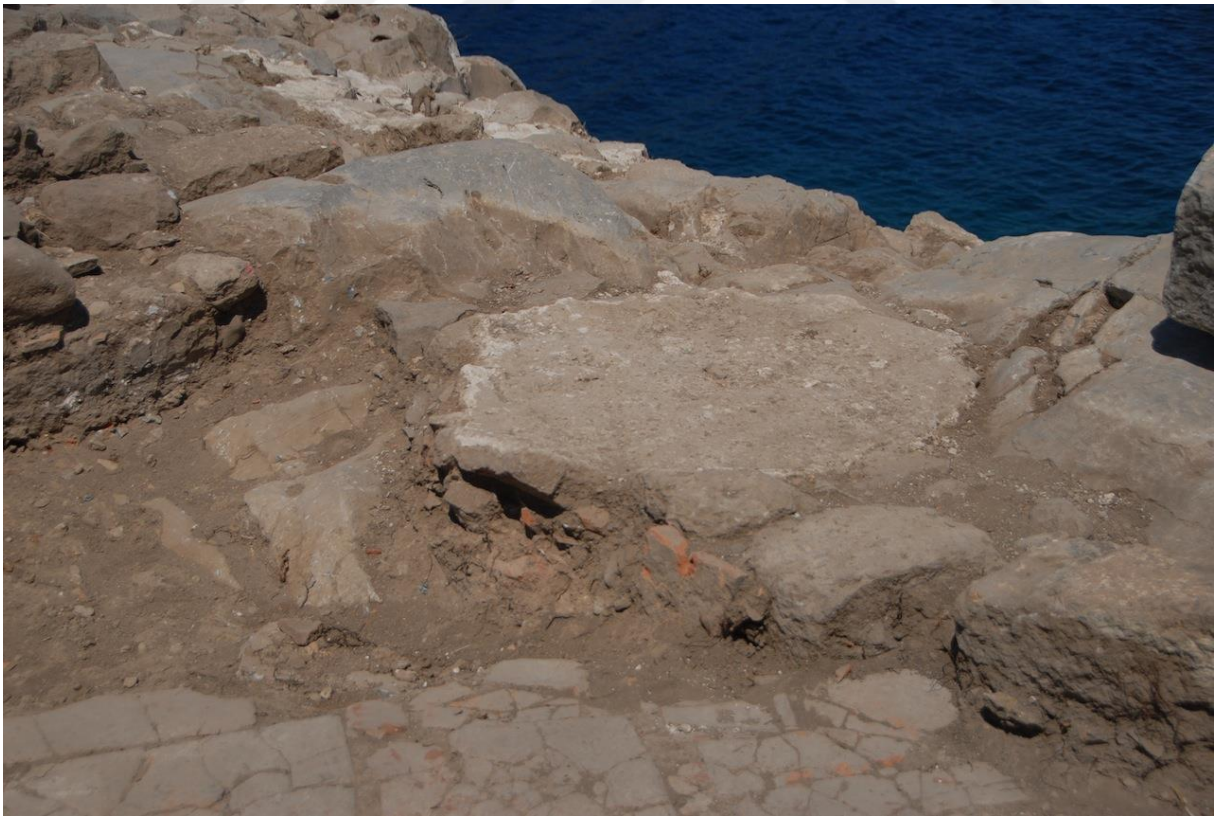
Görsel 91 – İn-situ Amphora

Görsel 92 – İn-situ Pithos ve Öğütme Taşı

Görsel 93 – Pithos - Detay

Görsel 94 – D1-B Açması – Kireç Zemin

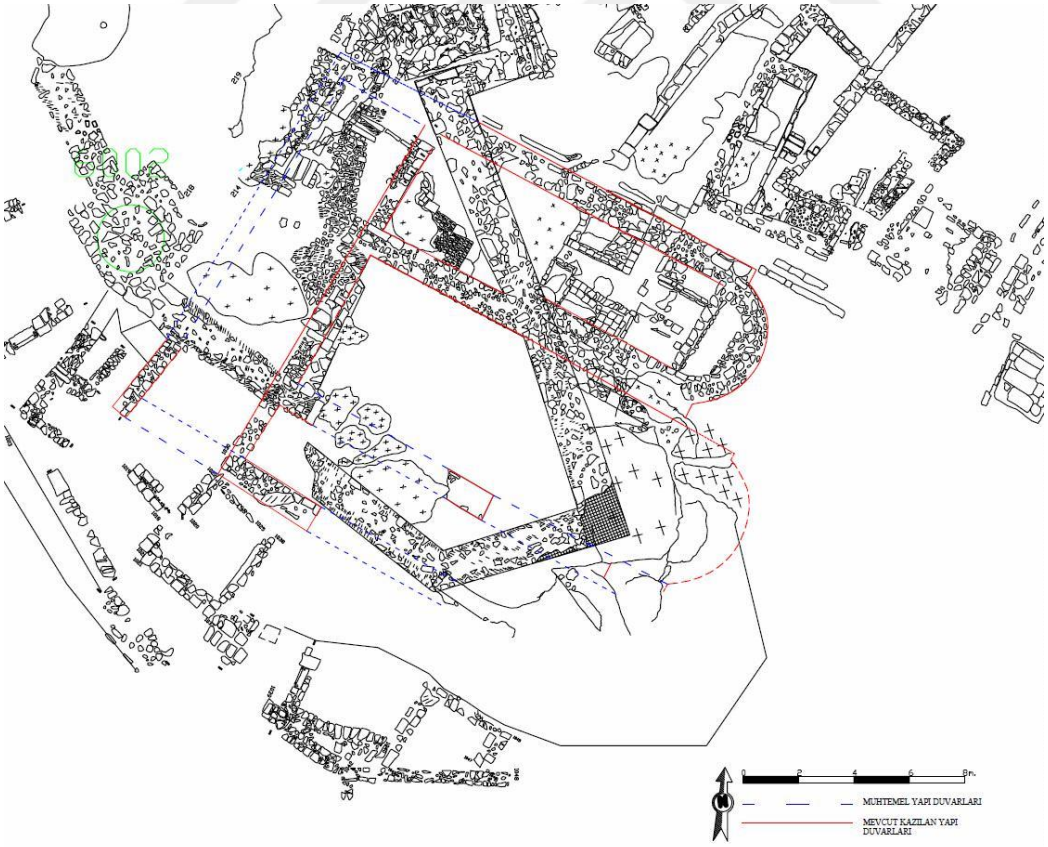
Görsel 95 - D1-B Açması - Pişmiş Toprak Plaka Zemin

Görsel 96 – Komşu C1 ve D1 Açmaları

Görsel 97 - D1-B ve D2-C Açması – Zemin Döşemesi

Görsel 98 – Kule Arkası Açmaları - Plan

Görsel 99 – 100 - KAR-1 Açması – Duvar

Görsel 101 – KAR-1 Açması

Görsel 102 - Yanık Tabakası

Görsel 103 – Duvardaki Sıva Tabakası

Görsel 104 – KAR-1 Açması Duvar Hattı

Görsel 105 – KAR-1 Açması –Genel

Görsel 106 - KAR-3 Açması Genel

Görsel 107 – KAR-3 – Oluk

Görsel 108 – KAR-3 – Duvar Hattı

Görsel 109 – KAR-3 Destek Duvarı

Görsel 110 – KAR-4 Basamaklar

Görsel 111 – KAR-4 Duvar Hattı

Görsel 112 – KAR-4 – Zemin Döşemesi

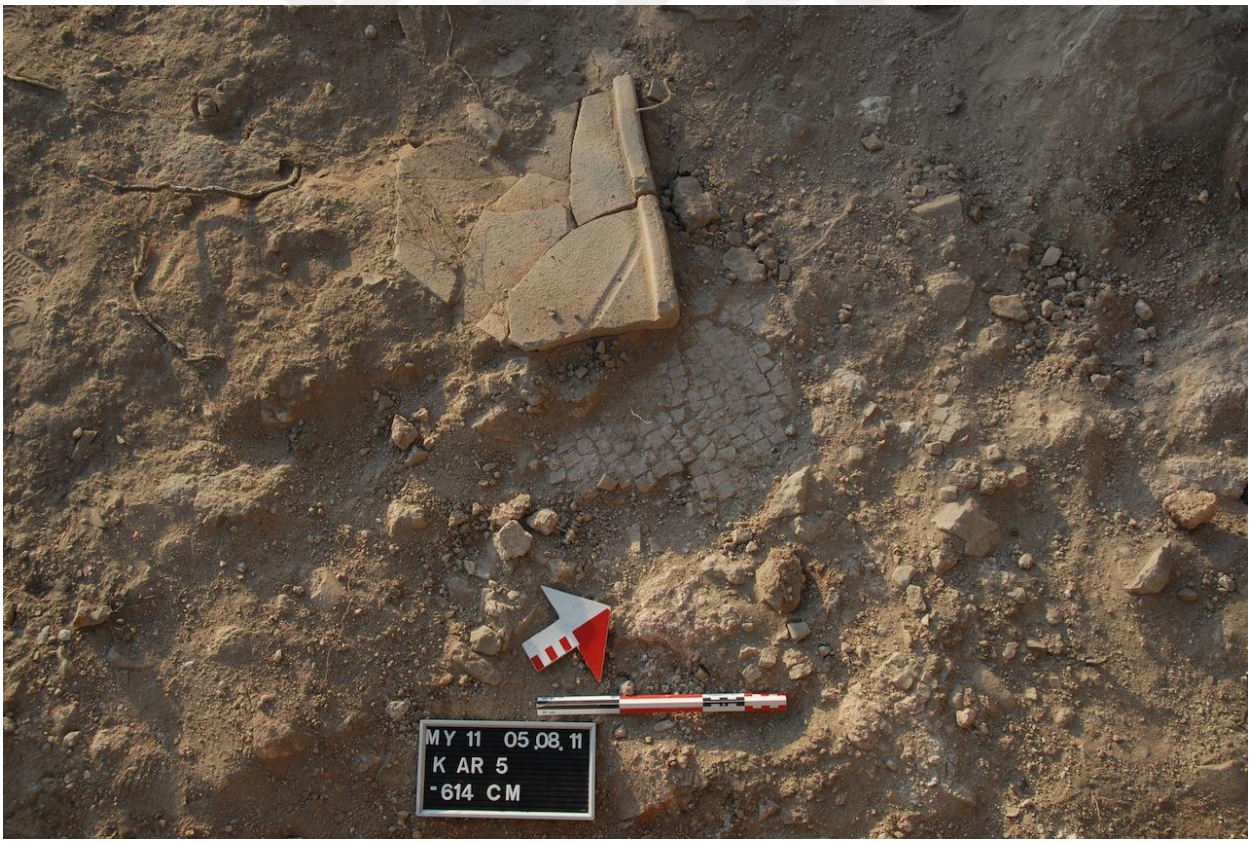

Görsel 113 – KAR-4 – Kapı Açıklığı

Görsel 114- KAR-5 Genel

Görsel 115 - KAR-5 Anakaya Üzerinde Düzeltme

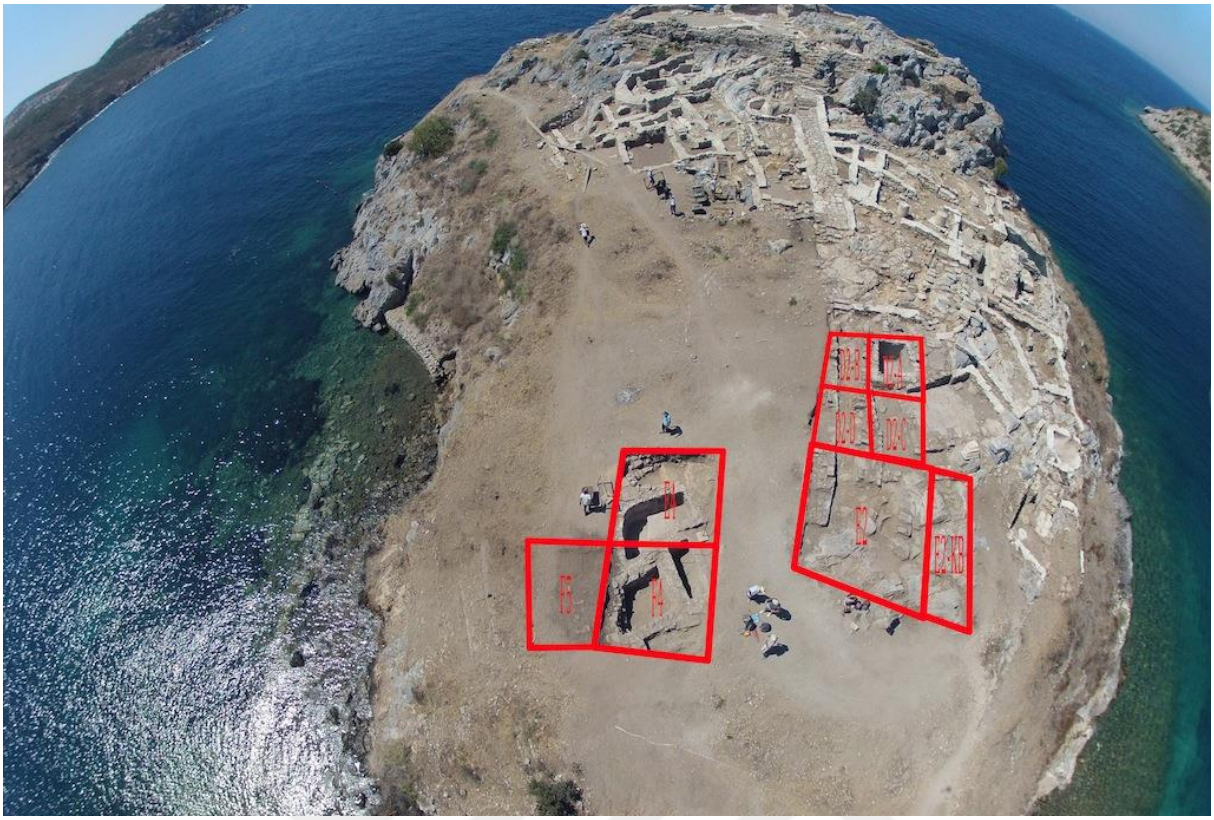
Görsel 116 – KAR-5 Mozaik Parçası

Görsel 117 – KAR-5 Duvar Üzerindeki Niş

Görsel 118 - KAR-5 Su Kanalı

Görsel 119 –Asar Adası 2012 Yılı Kazı Alanları

Görsel 120 – C2 Açması – Zemin Döşemesi

Görsel 121 – D2-A Açması - Konut

Görsel 122 - D2-A Açması – Zemin Çizim

Görsel 123 – D2-d Açması - Sokak

Görsel 124- D2-d Açması – Kapı Eşiği

Görsel 125 –F4 Açması - Konut

Görsel 126 – F5 Açması – Koridor

Görsel 127 – F5 Açması – Parapet Levhası Parçaları

Görsel 128 – Asar Adası 2013 Yılı Kazı Alanları

Görsel 129 – F5 Açma Sınırında Yazıtlı Adak Levhası

Görsel 130 – F5-a Doğu-Batı Yönlü Koridor

Görsel 131 – F5-a Kuzey Duvar Üzerindeki Pişmiş Toprak Künk Parçaları

Görsel 132 – F5-a Güney Duvar Üzerindeki Niş

Görsel 133 – F5-a Mermer Plaka Kaplı Kanal

Görsel 134 – F5-a Kanalı Kaplayan Mermer Plakalar

Görsel 135 – F5-a Kanalı Kaplayan Mermer Plakalar Üzerindeki Harç Kalıntıları

Görsel 136 – F5-a – Kandil

Görsel 137 – F5-a Sütun Başlığı

Görsel 138-139 – F5-a Pişmiş Toprak Halka Objeler

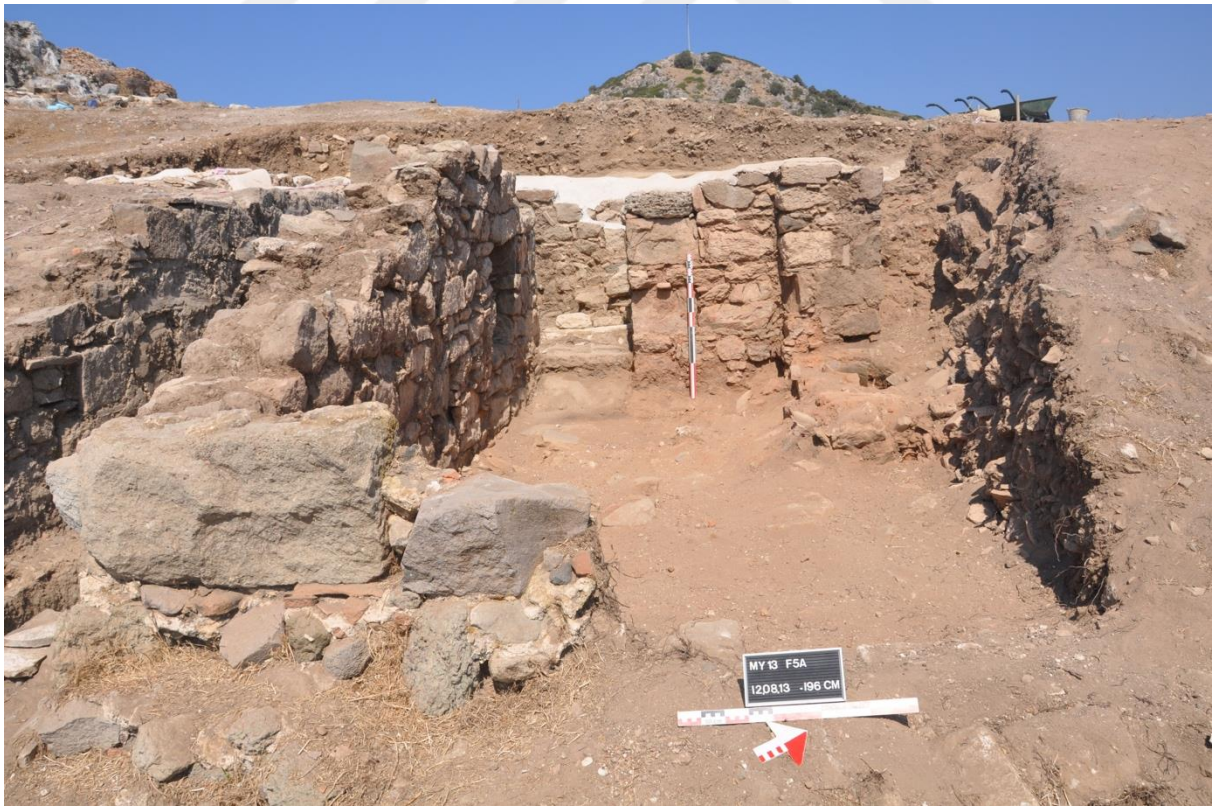
Görsel 140 - F5-a Sütun Başlığı

Görsel 141 – F5-a Kanal

Görsel 142 – F5-a Ana Mekan

Görsel 143 – F5-a Ana Mekan Girişi

Görsel 144 – F5-a Ana Mekan Girişi – Kapı Eşik Taşı

Görsel 145 – F5-a Ana Mekan - Seki

Görsel 146 – F5-a – Depolama Kabı

Görsel 147 – F5-a Hazne

Görsel 148 – F5-a Hazne Üzerindeki Yanık İzleri

Görsel 149 – F5-a Doğu Duvarı Üzerindeki Niş

Görsel 150 - F5-a Doğu Duvarı Künk

Görsel 151 – F5-a Açması – Dibek

Görsel 152 – F5-a Açması – Mühür

Görsel 153-154 – F5-a Açması – İmpost Paye Başlıkları

Görsel 155-156 - F5-a Açması - Levha Parçaları

Görsel 157- H2 Açması – Kapı

Görsel 158 - H2 Açması – Kapı Eşiği

Görsel 159 – H2 Açması – Pişmiş Toprak Plaka Zemin Döşemesi

Görsel 160 – H2 Açması – Yanık Tabaka

Görsel 161 – H2 Açması – Çivi

Görsel 162 – H2 Açması – Cam Sence

Görsel 163-164 – H2 Açması – Genel

Görsel 165-166 – H2 Açması – Pişmiş Toprak Plakalar

Görsel 167 – H2 Açması – İn-situ Öğütme Taşı

Görsel 168 – H2 Açması - Genel

Görsel 169 – H2 Açması – Genel

Görsel 170– H2 Açması – Duvar

Görsel 171 – H2 Açması – Drenaj Deliği

Görsel 172 - H2 Açması – El Değirmeni

Görsel 173– A2 Açması –Sarnıç

Görsel 174 – A2 Açması –Sarnıç Detay

Görsel 175 - A3 – A5 Açmaları Genel görünüm
(Su kanalı konutlarla mezar alanını birbirinden ayırmakta)

Görsel 176 – Su Kanalı – Detay

Görsel 177 – A-5 Açması - Sarnıç 1

Görsel 178 – A-5 Sarnıç 1 Zemin Döşemesi

Görsel 179 - A-5 Sarnıç 1 – Kuyu Bileziği

Görsel 180 - A-5 Açması - Sarnıç 2

Görsel 181 – B-1 Açması - Sarnıç 4

Görsel 182 – B-1 Açması - Sarnıç 4

Görsel 183 – Sarnıca İnen Basamaklar

Görsel 184 – D1 Açması – Sarnıç

Görsel 185 - D1 Açması - Sarnıç Detay

Görsel 186 – KAR-2 Açması – Sarnıç

Görsel 187 – KAR-8 Açması – Sarnıç

Görsel 188 – KAR-8 Açması - Sarnıç Detay

Görsel 189 – KAR-8 Açması – Sarnıç İçinden Bulunan Mimari Parça

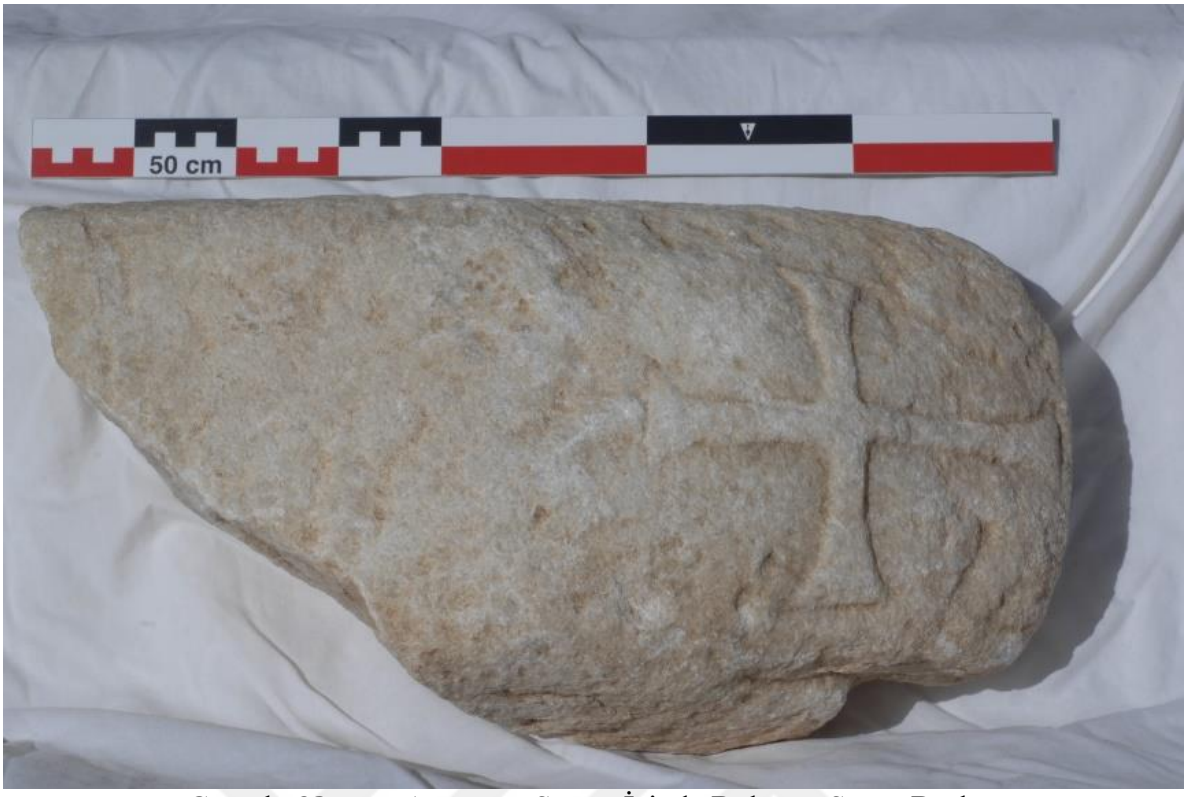
Görsel 190 – D2-a Açması – Sarnıç

Görsel 191 – D2-a Açması – Sarnıç Detay

Görsel 192 – E4 Açması – Sarnıç

Görsel 193 – E4 Açması – Sarnıç İçinde Bulunan Sütun Başlığı

Görsel 194 – E4 Açması – Sarnıç

Görsel 195-196 E4 Açması – Sarnıç – Detay

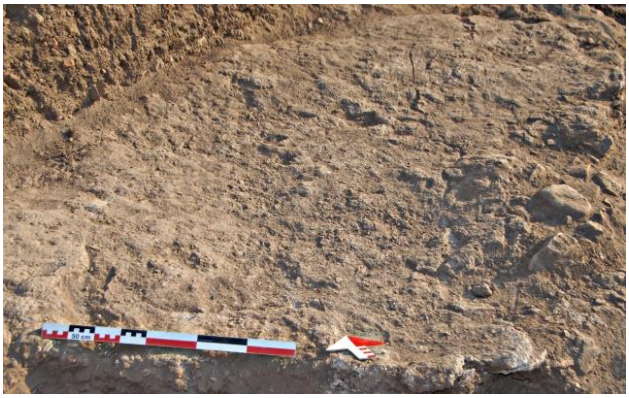
Görsel 197 – E4 Açması – Künk Sistemi

Görsel 198 – E4– Duvarın Üzerinde Kandil

Görsel 199 – F4 Açması – Sarnıç

Görsel 200 – F4 – Kireç Zemin

Görsel 201 – F4 –Sarnıç – Mermer Plaka

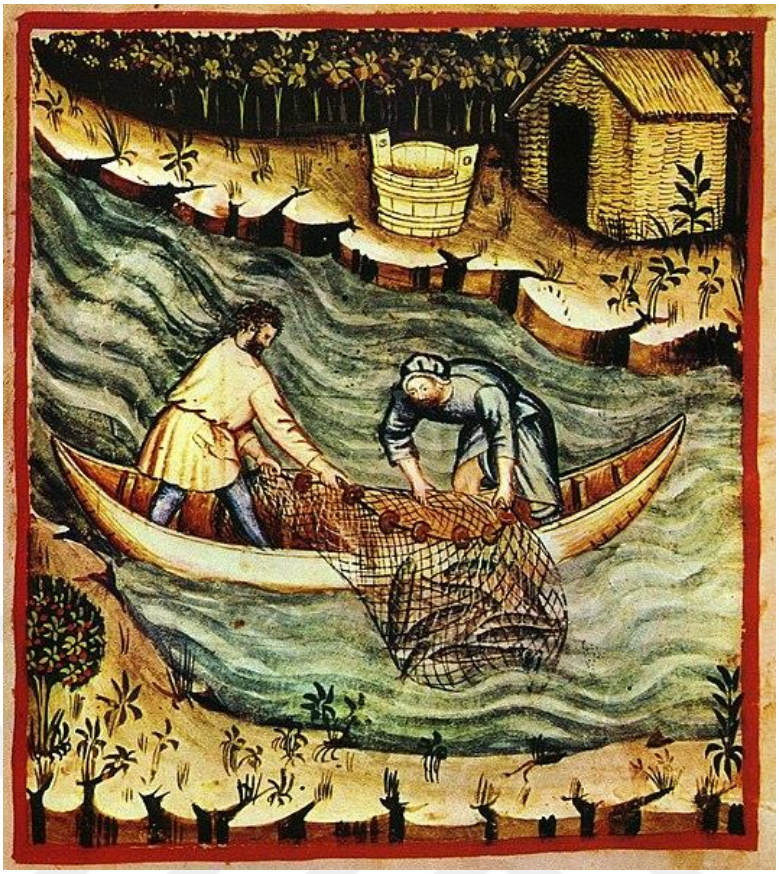
Görsel 202 – F4 – Sarnıç -Kaide

Görsel 203 – F4 –Sarnıç Oturtma Yuvasına Ait İz

Görsel 204 – F5-a Açması –Su Kanalı ve Künk

Görsel 205 - Taccuino Sanitatis, Casanatense 4182, tav. 157.

Görsel 206 - Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi.

Görsel 207 - Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi.

Görsel 208 - Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi.

Görsel 209 - Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi.

Görsel 210 - Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi.

Görsel 211 - Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi.

Görsel 212 - Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi.

Görsel 213 - Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi.

Görsel 214 - Asar Adası 3 boyutlu modelleme önerisi.

ÖZGEÇMİŞ			
Adı-Soyadı	Hazal		ÇITAKOĞLU
Doğum Yeri ve Yılı			
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Eğitim Durumu	**Başlama - Bitirme**		**Kurum Adı**
Lise	2003	2007	Malcılar Lisesi
Lisans	2008	2012	Bursa Uludağ Üniversitesi
Yüksek Lisans	2012	2015	Bursa Uludağ Üniversitesi
Doktora	2015	2022	Bursa Uludağ Üniversitesi
Çalıştığı Kurum	**Başlama - Ayrılma**		**Çalışılan Kurumun Adı**
1.	2013	-	Bursa Uludağ Üniversitesi
Üye Olduğu Bilimsel ve Meslekî Kuruluşlar	- B.U.Ü.Mozaik Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi / Yönetim Kurulu Üyesi / 2019 - …… - AIEMA Bulletin / Türkiye Muhabir Üyesi / 2019 -Arkeologlar Derneği / Bursa Şubesi / Dernek Başkan Yardımcı / 2019 - …..		
Katıldığı Proje ve Toplantılar	1. Bursa nın Dağ İlçelerinin Tarihi ve Kültürel Mirası Envanteri – 2013-2014 – BEBKA Projesi – Araştırmacı 2. Dinî İnaçlardaki Değişimin Sosyal Hayata ve Kentsel Yapılaşmaya Yansıması Myndos Örneği 2014-2017 – BUÜ BAP Projesi – Araştırmacı 3. Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi Nikaia'sında (İznik) Arkeolojik Yüzey Araştırması ve Tarihlendirme 2014-2018 – BUÜ BAP Projesi – Araştırmacı		
Yayınlar:	**Uluslararası Hakemli Dergilerde Yayımlanan Makaleler** 1. H. Çıtakoğlu, "Bursa Hisar Bölgesi Mozaikleri ve Geometrik Desen Repertuvarı", Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, cilt.9, sa.1, ss.1-32, 2016. 2. D. Şahin – H. Çıtakoğlu, "A Newly Discovered Mosaic from Myrleia", Journal Of Mosaic Research, cilt.9, ss.85-94, 2016. **Uluslararası Kongre / Sempozyum Bildirileri** 1. G. Gülsefa – H. Çıtakoğlu, "2015 yılı Nilüfer Yüzey Araştırmasında Tespit Edilen Klasik Hellenistik ve Roma Dönemi Seramikleri", Odryses'ten Nilüfer'e Uluslararası Nilüfer Sempozyumu, Bursa, Türkiye, 13 - 15 Kasım 2015, cilt.1, ss.305-332. 2. H. Çıtakoğlu – G. Gülsefa – N. D. Ünsal, "Miletoupolis Kökenli Mezar Stelleri ve Adak Levhaları Üzerindeki At Betimleri"Uluslararası III. Mustafakemalpaşa Sempozyumu, Bursa, Türkiye, 13 - 15 Mayıs 2016, cilt.1, ss.117-139. 3. D. Şahin – H. Çıtakoğlu**,** "The New Discovered Mosaic from Myrleia", 1st International Meeting RoGeMoPorTur, Portekiz, 1 - 03 Temmuz 2016. 4. H. Çıtakoğlu – G. Gülsefa, "İnegöl Kent Müzesi nde sergilenen Hellenistik Roma ve Bizans Dönemi Seramikleri", Uluslararası İnegöl Tarihi Ve Kültürü Sempozyumu, Bursa, Türkiye, 14 - 16 Ekim 2016, cilt.1, ss.323-322. **Uluslararası Kongre / Sempozyum Poster Sunumları** 1. H. Çıtakoğlu, "The Geometric Motives Repertiore of Mosaics in Bithynia Region", 1st International Meeting RoGeMoPorTur, Portekiz, 1 - 03 Temmuz 2016.		

	2. H. Çıtakoğlu, "Elite Cemeteries of Edessa Kingdom", Ancient Communities and Their Elites from the Bronze Age to Late Antiquity, Trnava, Slovakya, 6 - 08 Ekim 2017. **Uluslararası Kitap / Kitap Bölümleri** 1. H. Çıtakoğlu – M. Şahin, "Nikaia Mezar Stelleri Üzerinde Yer Alan Epigramlara Göre Antik Çağda Mezar Tacizleri ve Cezalandırma", Prof. Dr. Kerime Üstünova Armağanı, H. Aydın – İ. Karahancı (Editör), İstanbul, ss.505-534, 2022. 2. H. Çıtakoğlu – M. Şahin, "Bursa'nın Koloni Kentleri", Bursa'da Zaman, Mekan ve İnsan, B. K. Yeşilbursa (Editör), Bursa, ss.90-116, 2022. 3. D. Şahin – H. Çıtakoğlu – G. Gülsefa, "Myrleia/Apameia Antik Kent Yerleşiminde Bulunan Seramikler", Bursa Atlası, A. Sınar Uğurlu – S. Kırlı (Editör), Bursa, ss. 29-44, 2022.
Diğer:	
İletişim (e-posta):	
Tarih: **İmza:** **Adı-Soyadı: Hazal Çıtakoğlu**	